Ikt.szám: 191-3/2020.

Györffy István Katolikus Általános Iskola

Helyi tanterv

6-8. évfolyam

Székhely – 5300 Karcag, József Attila utca 1.

Karcag, 2020. szeptember 01.

Kovács Miklós Istvánné
igazgató

A 118/LD-1/2020.06.09. iktatószámú fenntartói nyilatkozat alapján jóváhagyva.

2020. május 20-án módosítva a 677-2/2017. iktatószámú helyi tanterv.
Az 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet 2. számú mellékletében kiadott tantárgyi kerettantervek alapján készült, melyet kifutó jelleggel alkalmazunk
2020. szeptember 1-től 2023. augusztus 31-ig.

Tartalomjegyzék

IKT.SZÁM: 191-3/2020. ... 1
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM ... 13
CÉLOK ... 14
ÉRTÉKELÉSI ELVEK ... 21
MAGYAR NYELV - 6. ÉVFOLYAM ... 23
BESZÉDKÉSZSÉG, SZÓBELI SZÖVEGEK MEGÉRTÉSE ÉS ALKOTÁSA ... 23
OLVASÁS, AZ ÍROTT SZÖVEG MEGÉRTÉSE. OLVASÁS, SZÖVEGÉRTÉS ... 24
ÍRÁS, FOGALMAZÁS ... 25
HELYESÍRÁS ... 25
A SZAVAK SZERKEZETE ÉS JELENTÉSE ... 26
A NYELV SZERKEZETE ... 26
MAGYAR NYELV - 7. ÉVFOLYAM ... 28
BESZÉDKÉSZSÉG, SZÓBELI SZÖVEGEK MEGÉRTÉSE ÉS ALKOTÁSA ... 28
OLVASÁS, SZÖVEGÉRTÉS ... 29
HELYESÍRÁS ... 30
A NYELV SZERKEZETE ÉS JELENTÉSE ... 30
MAGYAR NYELV - 8. ÉVFOLYAM ... 32
BESZÉDKÉSZSÉG, SZÓBELI SZÖVEGEK MEGÉRTÉSE ÉS ALKOTÁSA ... 32
OLVASÁS, SZÖVEGÉRTÉS ... 33
ÍRÁS, FOGALMAZÁS ... 33
HELYESÍRÁS ... 34
A NYELV SZERKEZETE ÉS JELENTÉSE ... 35
A NYELV ÁLLANDÓSÁGA ÉS VÁLTOZÁSA ... 35
ARANY JÁNOS: TOLDI ... 37
GÁRDONYI GÉZA: EGRI CSILLAGOK (HÁZI OLVASMÁNY) ... 38
ÉRZELMEK, HANGULATOK, GONDOLATOK ... 39
„EGY DALLAM VISZ, DE KERESZTEZI SZÁZ…” ... 39
PRÓBATÉTELEK, KALANDOK, HŐSÖK ... 40
MAGYAR IRODALOM -7. ÉVFOLYAM. ÉVFOLYAM ... 43
EGY KORSTÍLUS – A ROMANTIKA ... 43
LÍRAI MŰFAJOK (ÓDA, HIMNUSZ, ELÉGIA, DAL, EPIGRAMMA) ... 44
NAGYEPIKAI ALKOTÁS (REGÉNYELEMZÉS) – EGY JÓKAI-REGÉNY ÉS A ROMANTIKUS KORSTÍLUS ... 45
KISEPIKAI ALKOTÁSOK (PL. KISREGÉNY, ELBESZÉLÉS, NOVELLA, LEGENDA, ANEKDOTA, KOMIKUS EPOSZ, BALLADA) ... 46
NAGYEPIKAI ALKOTÁS (REGÉNYELEMZÉS) ... 47
DRÁMAI MŰFAJOK (EGY KOMÉDIA) ... 49
MAGYAR IRODALOM - 8. ÉVFOLYAM ... 51
STÍLUSIRÁNYZATOK A 20. SZÁZAD ELEJÉN (KLASSZIKUS MODERNSÉG) ... 51
KISEPIKAI ALKOTÁSOK - PRÓZAI ÉS VERSES, PL. NOVELLA, ELBESZÉLÉS, KISREGÉNY, ANEKDOTA, KARCOLAT 52
NAGYEPIKAI ALKOTÁS - REGÉNYELEMZÉS ... 53
LÍRAI ÉS ÁTMENETI MŰFAJOK, MŰTÍPUSOK - ÓDA, DAL, EPIGRAMMA, ELÉGIA, EKLOGA, ÉLETKÉP, TÁJLÍRA, HANGULATLÍRA, GONDOLATI LÍRA ... 54
NAGYEPIKAI ALKOTÁS AZ IFJÚSÁGI ÉS/VAGY A SZÓRAKOZTATÓ IRODALOM KÖRÉBŐL - MAGYAR VAGY VILÁGIRODALOM, REGÉNYELEMZÉS ... 56
DRÁMAI MŰFAJOK - EGY TRAGÉDIA ÉS/VAGY EGY KOMÉDIA ... 57
A MÉDIA KIFEJEZŐESZKÖZEI (1) ... 58
TÖRTÉNET ÉS ELBESZÉLÉS A MOZGÓKÉPEN ... 58
A MÉDIA KIFEJEZŐESZKÖZEI (2) ... 59
A MOZGÓKÉPI ÉS AZ ÍROTT SAJTÓ SZÖVEGEINEK RENDSZEREZÉSE ... 59
A MÉDIA TÁRSADALMI SZEREPE, HASZNÁLATA ... 60
A MÉDIA NYELVE, A MÉDIASZÖVEGEK ÉRTELMEZÉSE ... 60
IDEGEN NYELV ... 64
ANGOL ... 64
TANTÁRGYI CÉLOK ... 65
ÁLTALÁNOS FEJLESZTÉSI FELADATOK ... 65
ÉRTÉKELÉS ... 66

6. ÉVFOLYAM ... 67
HALLOTT SZÖVEG ÉRTÉSE ... 67
SZÓBELI INTERAKCIÓ ... 68
ÖSSZEFÜGGŐ BESZÉD ... 69
OLVASOTT SZÖVEG ÉRTÉSE ... 69
ÍRÁSKÉSZSÉG ... 70
A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI ... 76
A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI: ... 78
7. ÉVFOLYAM ... 79
HALLOTT SZÖVEG ÉRTÉSE ... 79
SZÓBELI INTERAKCIÓ ... 80
ÖSSZEFÜGGŐ BESZÉD ... 80
OLVASOTT SZÖVEG ÉRTÉSE ... 81
ÍRÁSKÉSZSÉG ... 82
A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI ... 90
8. ÉVFOLYAM ... 94
HALLOTT SZÖVEG ÉRTÉSE ... 94
SZÓBELI INTERAKCIÓ ... 95
ÖSSZEFÜGGŐ BESZÉD ... 96
OLVASOTT SZÖVEG ÉRTÉSE ... 97
ÍRÁSKÉSZSÉG ... 97
A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI ... 106
A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI: ... 108
CÉLOK ... 110
FEJLESZTÉSI FELADATOK ... 111
A TANULÓK ÉRTÉKELÉSE ... 112
ÓRASZÁMOK ... 113
6. ÉVFOLYAM ... 114
1. GONDOLKODÁSI ÉS MEGISMERÉSI MÓDSZEREK ... 114
2. SZÁMTAN, ALGEBRA ... 116
3. FÜGGVÉNYEK, AZ ANALÍZIS ELEMEI ... 121
4. GEOMETRIA ... 122
5. STATISZTIKA, VALÓSZÍNŰSÉG ... 126
ÉV VÉGI ISMÉTLÉS, HIÁNYOSSÁGOK PÓTLÁSA ... 126
7. ÉVFOLYAM ... 129
1. GONDOLKODÁSI ÉS MEGISMERÉSI MÓDSZEREK ... 129
2. SZÁMELMÉLET, ALGEBRA ... 132
3. FÜGGVÉNYEK, AZ ANALÍZIS ELEMEI ... 136
4. GEOMETRIA ... 138
5. STATISZTIKA, VALÓSZÍNŰSÉG ... 143
A fejlesztés elvárt eredményei a 7. évfolyam végén ... 144
8. ÉVFOLYAM ... 147
1. GONDOLKODÁSI ÉS MEGISMERÉSI MÓDSZEREK ... 147
2. SZÁMELMÉLET, ALGEBRA ... 149
4. GEOMETRIA ... 155
5. STATISZTIKA, VALÓSZÍNŰSÉG ... 159
A FEJLESZTÉS ELVÁRT EREDMÉNYEI A 8. ÉVFOLYAM VÉGÉN ... 160
TÖRTÉNELEM, TÁRSADALMI ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK ... 164
CÉLOK ... 165
A TANULÓK ÉRTÉKELÉSE ... 169
6. ÉVFOLYAM ... 171
A MAGYAR KIRÁLYSÁG VIRÁGKORA ... 171
A VILÁG ÉS EURÓPA A KORA ÚJKORBAN ... 172
MAGYARORSZÁG A KORA ÚJKORBAN ... 174
A FORRADALMAK ÉS A POLGÁROSODÁS KORA EURÓPÁBAN ÉS MAGYARORSZÁGON ... 175
A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI ... 178
7. ÉVFOLYAM ... 180

A NEMZETÁLLAMOK KORA ÉS A GAZDASÁGI ÉLET ÚJ JELENSÉGEI 180
ÖNKÉNYURALOM ÉS KIEGYEZÉS. A DUALIZMUS KORA MAGYARORSZÁGON 181
A NAGYHATALMAK VERSENGÉSE ÉS AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ 183
EURÓPA ÉS A VILÁG A KÉT HÁBORÚ KÖZÖTT 184
MAGYARORSZÁG A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT 186
A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ 188
A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI 191
8. ÉVFOLYAM 193
HIDEGHÁBORÚS KONFLIKTUSOK ÉS A KÉTPÓLUSÚ VILÁG KIÉPÜLÉSE 193
MAGYARORSZÁG A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ VÉGÉTŐL AZ 1956-OS FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC LEVERÉSÉIG 195
A KÉT VILÁGRENDSZER VERSENGÉSE, A SZOVJET TÖMB FELBOMLÁSA 197
A KÁDÁR-KORSZAK JELLEMZŐI 198
AZ EGYSÉGESÜLŐ EURÓPA, A GLOBALIZÁCIÓ KITELJESEDÉSE 200
DEMOKRATIKUS VISZONYOK MEGTEREMTÉSE ÉS KIÉPÍTÉSE MAGYARORSZÁGON 201
RENDSZEREZŐ ISMÉTLÉS ŐSKORTÓL NAPJAINKIG 203
HELYTÖRTÉNET 203
TÁRSADALMI SZABÁLYOK 203
ÁLLAMPOLGÁRI ALAPISMERETEK 204
PÉNZÜGYI ÉS GAZDASÁGI KULTÚRA 205
HÁZTARTÁS ÉS CSALÁDI GAZDÁLKODÁS 206
MÉDIAKÖRNYEZET, A MÉDIA FUNKCIÓI, A NYILVÁNOSSÁG 207
A MÉDIAMODELLEK ÉS INTÉZMÉNYEK 208
A MÉDIA TÁRSADALMI SZEREPE, HASZNÁLATA – REKLÁM ÉS HÍR A HAGYOMÁNYOS ÉS AZ ÚJ MÉDIÁBAN 209
A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI 211
ETIKA 213
6–8. ÉVFOLYAM 213
CÉLOK 214
FEJLESZTÉSI FELADATOK 214
A TANULÓK ÉRTÉKELÉSE 215
6. OSZTÁLY 217
TEST ÉS LÉLEK 217
KAPCSOLAT, BARÁTSÁG, SZERETET 218
KORTÁRSI CSOPORTOK 219
TÁRSADALMI EGYÜTTÉLÉS 220
A TECHNIKAI FEJLŐDÉS HATÁSAI 221
A MINDENSÉGET KUTATÓ EMBER 222
A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI: 224
7. OSZTÁLY 225
KI VAGYOK ÉN, ÉS MI VEZÉRLI A TETTEIMET? 225
PÁRKAPCSOLAT ÉS SZERELEM 226
EGYÉN ÉS KÖZÖSSÉG 227
HELYEM A VILÁGBAN 228
MI DOLGUNK A VILÁGBAN? 229
HIT, VILÁGKÉP, VILÁGNÉZET 229
A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI: 231
8. OSZTÁLY 232
KI VAGYOK ÉN, ÉS MI VEZÉRLI A TETTEIMET? 232
PÁRKAPCSOLAT ÉS SZERELEM 233
EGYÉN ÉS KÖZÖSSÉG 234
HELYEM A VILÁGBAN 235
MI DOLGUNK A VILÁGBAN? 237
HIT, VILÁGKÉP, VILÁGNÉZET 238
A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI: 239
RÓMAI KATOLIKUS HITTAN 241
6. ÉVFOLYAM 242
Célok és feladatok *242*
ALAPKÖVETELMÉNYEK 247

ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS, MINŐSÍTÉS ... 247
HITTAN ... 248
7-8. ÉVFOLYAM ... 248
CÉLOK ÉS FELADATOK ... **248**
MEGJEGYZÉS: A TANÓRÁK 10 %-BAN AZ EGYHÁZI ÉNEKEK TANÍTÁSÁRA KERÜL SOR. ... 259
TERMÉSZETISMERET ... **268**
CÉLOK, FELADATOK ... **269**
FEJLESZTÉSI FELADATOK ... **270**
A TANULÓK ÉRTÉKELÉSE ... **273**
6. ÉVFOLYAM ... **275**
FELSZÍNI ÉS FELSZÍN ALATTI VIZEK ... 275
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek ... *276*
VIZEK, VÍZPARTOK ÉLŐVILÁGA ... 277
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek ... *278*
ALFÖLDI TÁJAKON ... 280
HEGYVIDÉKEK, DOMBVIDÉKEK ... 284
AZ ERDŐ ÉLETKÖZÖSSÉGE ... 288
A TERMÉSZET ÉS A TÁRSADALOM KÖLCSÖNHATÁSAI ... 291
AZ EMBER SZERVEZETE ÉS EGÉSZSÉGE ... 294
BIOLÓGIA-EGÉSZSÉGTAN ... **300**
CÉLOK ... **301**
FEJLESZTÉSI KÖVETELMÉNYEK ... **302**
A TANULÓK ÉRTÉKELÉSE ... **303**
7. ÉVFOLYAM ... **304**
AZ ÉLŐLÉNYEK VÁLTOZATOSSÁGA I. CSAPADÉKHOZ IGAZODÓ ÉLET A FORRÓ ÉGHAJLATI ÖVBEN ... 305
AZ ÉLŐLÉNYEK VÁLTOZATOSSÁGA II. AZ ÉLŐVILÁG ALKALMAZKODÁSA A NÉGY ÉVSZAKHOZ ... 307
AZ ÉLŐLÉNYEK VÁLTOZATOSSÁGA III. AZ ÉLŐVILÁG ALKALMAZKODÁS A HIDEGHEZ, ÉS A VILÁGTENGER ÖVEZETEIHEZ ... 309
RENDSZER AZ ÉLŐVILÁG SOKFÉLESÉGÉBEN ... 311
RÉSZEKBŐL EGÉSZ ... 312
A FEJLESZTÉS VÁRT EREDMÉNYEI A 7. ÉVFOLYAM VÉGÉN ... 314
8. ÉVFOLYAM ... **315**
SZÉPSÉG, ERŐ, EGÉSZSÉG ... 315
A SZERVEZET ANYAG- ÉS ENERGIAFORGALMA ... 317
A BELSŐ KÖRNYEZET ÁLLANDÓSÁGA ... 320
A FOGAMZÁSTÓL AZ ELMÚLÁSIG ... 321
A FEJLESZTÉS VÁRT EREDMÉNYEI A 8. ÉVFOLYAM VÉGÉN ... 323
FIZIKA ... **325**
CÉLOK ... **326**
FEJLESZTÉSI FELADATOK ... **326**
A TANULÓK ÉRTÉKELÉSE ... **328**
7. ÉVFOLYAM ... **329**
TERMÉSZETTUDOMÁNYOS VIZSGÁLATI MÓDSZEREK KÖLCSÖNHATÁSOK ... 329
MOZGÁSOK ... 330
ENERGIA, ENERGIAVÁLTOZÁS ... 336
HŐJELENSÉGEK ... 339
ÉV VÉGI ÖSSZEFOGLALÁS, HIÁNYOSSÁGOK PÓTLÁSA ... 343
A FEJLESZTÉS VÁRT EREDMÉNYEI 7. ÉVFOLYAM VÉGÉN ... 343
8. ÉVFOLYAM ... **344**
NYOMÁS ... 344
ELEKTROMOSSÁG, MÁGNESSÉG ... 347
OPTIKA, CSILLAGÁSZAT ... 352
A TANÉV VÉGI ÖSSZEFOGLALÁS, HIÁNYOSSÁGOK PÓTLÁSA ... 356
A FEJLESZTÉS VÁRT EREDMÉNYEI 8. ÉVFOLYAM VÉGÉN ... 357
KÉMIA ... **358**
7. ÉVFOLYAM ... **359**

CÉLOK ÉS FELADATOK ... **359**
FEJLESZTÉSI FELADATOK ... **359**
ÉRTÉKELÉS: ... **360**
ELŐRE MEGADOTT SZEMPONTOK SZERINT ... **360**
7. ÉVFOLYAM ... **362**
A KÉMIA TÁRGYA, KÉMIAI KÍSÉRLETEK ... 362
RÉSZECSKÉK, HALMAZOK, VÁLTOZÁSOK, KEVERÉKEK ... 363
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások) ... *363*
Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások ... *363*
A RÉSZECSKÉK SZERKEZETE ÉS TULAJDONSÁGAI, VEGYÜLETTÍPUSOK ... 366
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások) ... *366*
Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások ... *366*
ÉV VÉGI ISMÉTLÉS: 4 ÓRA ... 367
A fejlesztés elvárt eredményei ... *367*
8. ÉVFOLYAM. ... **370**
CÉLOK ÉS FELADATOK ... 370
A tanulók ... *370*
A KÉMIAI REAKCIÓK TÍPUSAI ... 371
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások) ... *371*
Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások ... *371*
ÉLELMISZEREK ÉS AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ... 373
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások) ... *373*
Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások ... *373*
KÉMIA A TERMÉSZETBEN ... 375
KÉMIA AZ IPARBAN ... 376
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások) ... *376*
Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások ... *376*
KÉMIA A HÁZTARTÁSBAN ... 378
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások) ... *378*
Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások ... *378*
ÉV VÉGI ÖSSZEFOGLALÁS,ISMÉTLÉS: 3 ÓRA ... 380
FÖLDRAJZ ... **383**
7-8. ÉVFOLYAM ... **383**
CÉLOK ÉS FELADATOK ... **384**
FEJLESZTÉSI FELADATOK ... **385**
A TANULÓK ÉRTÉKELÉSE ... **387**
7. ÉVFOLYAM ... **389**
A SZILÁRD FÖLD ANYAGAI ÉS FOLYAMATAI ... 389
A FÖLDRAJZI ÖVEZETESSÉG ALAPJAI ... 391
GAZDASÁGI ALAPISMERETEK ... 392
AFRIKA ÉS AMERIKA FÖLDRAJZA ... 393
ÁZSIA FÖLDRAJZA ... 395
AUSZTRÁLIA, A SARKVIDÉKEK ÉS AZ ÓCEÁNOK FÖLDRAJZA ... 397
A FEJLESZTÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI 7. ÉVFOLYAM VÉGÉN ... 399
8. ÉVFOLYAM ... **400**
EURÓPA ÁLTALÁNOS FÖLDRAJZA ... 400
ÉSZAK- ÉS MEDITERRÁN-EURÓPA FÖLDRAJZA ... 401
ATLANTI-EURÓPA FÖLDRAJZA ... 402
KELET- ÉS KÖZÉP-EURÓPA FÖLDRAJZA ... 403
A KÁRPÁT-MEDENCEVIDÉK FÖLDRAJZA ... 405
A HAZÁNKKAL SZOMSZÉDOS ORSZÁGOK FÖLDRAJZA ... 406
MAGYARORSZÁG TERMÉSZETI ÉS KULTURÁLIS ÉRTÉKEI ... 407
MAGYARORSZÁG TÁRSADALOMFÖLDRAJZA ... 408
ÉNEK-ZENE ... **412**
6-8. ÉVFOLYAM ... **412**
CÉLOK ... **413**
FEJLESZTÉSI FELADATOK ... 413

A TANULÓK ÉRTÉKELÉSE ... 414
6. ÉVFOLYAM ... 416
ZENEI REPRODUKCIÓ – ÉNEKLÉS ... 416
ZENEI REPRODUKCIÓ – GENERATÍV (ÖNÁLLÓAN ÉS/VAGY CSOPORTOSAN ALKOTÓ), KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG ... 417
ZENEI REPRODUKCIÓ – FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS, ZENEELMÉLETI ALAPISMERETEK ... 418
ZENEI BEFOGADÁS – BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE ... 418
TEMATIKAI EGYSÉG/ FEJLESZTÉSI CÉL ... 419
ZENEI BEFOGADÁS – ZENEHALLGATÁS ... 419
7. ÉVFOLYAM ... 421
TEMATIKAI EGYSÉG/ FEJLESZTÉSI CÉL ... 421
ZENEI REPRODUKCIÓ – ÉNEKLÉS ... 421
ZENEI REPRODUKCIÓ – GENERATÍV (ÖNÁLLÓAN ÉS/VAGY CSOPORTOSAN ALKOTÓ), KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG ... 422
ZENEI REPRODUKCIÓ – FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS, ZENEELMÉLETI ALAPISMERETEK ... 422
ZENEI BEFOGADÁS – BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE ... 423
TEMATIKAI EGYSÉG/ FEJLESZTÉSI CÉL ... 424
ZENEI BEFOGADÁS – ZENEHALLGATÁS ... 424
8. ÉVFOLYAM ... 425
ZENEI REPRODUKCIÓ – ÉNEKLÉS ... 425
ZENEI REPRODUKCIÓ – GENERATÍV (ÖNÁLLÓAN ÉS/VAGY CSOPORTOSAN ALKOTÓ), KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG ... 426
ZENEI REPRODUKCIÓ – FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS, ZENEELMÉLETI ALAPISMERETEK ... 426
ZENEI BEFOGADÁS – BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE ... 427
ZENEI BEFOGADÁS – ZENEHALLGATÁS ... 428
VIZUÁLIS KULTÚRA ... 430
CÉLOK ÉS FELADATOK ... 432
FEJLESZTÉSI KÖVETELMÉNYEK ... 432
AZ ÉRTÉKELÉS ... 433
6. ÉVFOLYAM ... 436
KIFEJEZÉS, KÉPZŐMŰVÉSZET ... 436
VALÓSÁG ÉS KÉPZELET ... 436
Ismeretek/fejlesztési követelmények ... 437
KIFEJEZÉS, KÉPZŐMŰVÉSZET ... 437
STÍLUS ÉS MOZGÁS ... 437
Ismeretek/fejlesztési követelmények ... 439
VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ ... 440
IDŐ- ÉS TÉRBELI VÁLTOZÁSOK ... 440
Ismeretek/fejlesztési követelmények ... 440
VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ ... 441
JELÉRTELMEZÉS, JELALKOTÁS ... 441
Ismeretek/fejlesztési követelmények ... 441
VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ ... 441
KÉP ÉS SZÖVEG ... 441
Ismeretek/fejlesztési követelmények ... 442
TÁRGY- ÉS KÖRNYEZETKULTÚRA ... 442
TERVEZETT, ALAKÍTOTT KÖRNYEZET ... 442
Ismeretek/fejlesztési követelmények ... 443
TÁRGY ÉS KÖRNYEZETKULTÚRA ... 444
TÁRGY ÉS HAGYOMÁNY ... 444
Ismeretek/fejlesztési követelmények ... 444
AJÁNLOTT MŰTÍPUSOK, MŰVEK, ALKOTÓK ... 445
7–8. ÉVFOLYAM ... 446
7. ÉVFOLYAM ... 447
KIFEJEZÉS, KÉPZŐMŰVÉSZET ... 447
ÉRZELMEK, HANGULATOK KIFEJEZÉSE ... 447
Ismeretek/fejlesztési követelmények ... 448
KIFEJEZÉS, KÉPZŐMŰVÉSZET ... 449

A MŰVÉSZI KÖZLÉS, MŰ ÉS JELENTÉSE 449
VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ 451
MAGYARÁZÓ KÉPEK/RAJZOK 451
Ismeretek/fejlesztési követelmények 451
VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ 452
MOZGÓKÉPI KÖZLÉS 452
Ismeretek/fejlesztési követelmények 452
VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ 453
VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓS FORMÁK 453
Ismeretek/fejlesztési követelmények 453
MÉDIA ÉS MOZGÓKÉPKULTÚRA – A MÉDIA KIFEJEZŐESZKÖZEI A KIEMELÉS (HANGSÚLYOZÁS) ALAPESZKÖZEI A MOZGÓKÉPI ÁBRÁZOLÁSBAN AZ ÍROTT ÉS AZ ONLINE SAJTÓBAN. 454
Ismeretek/fejlesztési követelmények 454
MÉDIA ÉS MOZGÓKÉPKULTÚRA – A MÉDIA KIFEJEZŐESZKÖZEI 455
A KIEMELÉS (HANGSÚLYOZÁS) ALAPESZKÖZEI A MOZGÓKÉPI ÁBRÁZOLÁSBAN, AZ ÍROTT ÉS AZ ONLINE SAJTÓBAN 455
Ismeretek/fejlesztési követelmények 455
TÁRGY- ÉS KÖRNYEZETKULTÚRA 456
TERVEZETT, ALAKÍTOTT KÖRNYEZET 456
TÁRGY- ÉS KÖRNYEZETKULTÚRA 457
AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET TÖRTÉNETE 457
Ismeretek/fejlesztési követelmények 457
AJÁNLOTT MŰTÍPUSOK, MŰVEK, ALKOTÓK 459
8. ÉVFOLYAM 461
KIFEJEZÉS, KÉPZŐMŰVÉSZET 461
ÉRZELMEK, HANGULATOK KIFEJEZÉSE 461
Ismeretek/fejlesztési követelmények 462
KIFEJEZÉS, KÉPZŐMŰVÉSZET 462
A MŰVÉSZI KÖZLÉS, MŰ ÉS JELENTÉSE 462
VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ 464
MOZGÓKÉPI KÖZLÉS 464
Ismeretek/fejlesztési követelmények 464
VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ 465
MONTÁZS 465
Ismeretek/fejlesztési követelmények 465
VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ 466
VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓS FORMÁK 466
Ismeretek/fejlesztési követelmények 466
MÉDIA ÉS MOZGÓKÉPKULTÚRA – A MÉDIA KIFEJEZŐESZKÖZEI 467
REPRODUKÁLÁS ÉS ÁBRÁZOLÁS – A MOZGÓKÉP KETTŐS TERMÉSZETE 467
Ismeretek/fejlesztési követelmények 467
Ismeretek/fejlesztési követelmények 468
MÉDIA ÉS MOZGÓKÉPKULTÚRA – A MÉDIA KIFEJEZŐESZKÖZEI 468
A MONTÁZS SZEREPE ÉS ALAPFORMÁI A MOZGÓKÉPI ÁBRÁZOLÁSBAN 468
Ismeretek/fejlesztési követelmények 469
TÁRGY- ÉS KÖRNYEZETKULTÚRA 469
TERVEZETT, ALAKÍTOTT KÖRNYEZET 469
TÁRGY- ÉS KÖRNYEZETKULTÚRA 470
AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET TÖRTÉNETE 470
Ismeretek/fejlesztési követelmények 471
AJÁNLOTT MŰTÍPUSOK, MŰVEK, ALKOTÓK 471
INFORMATIKA 473
CÉLOK 474
FELADATOK 474
A TANULÓK ÉRTÉKELÉSE 475
A TANTÁRGY ÓRAKERETE: 476
6. ÉVFOLYAM 477
1. AZ INFORMATIKAI ESZKÖZÖK HASZNÁLATA 478
2. ALKALMAZÓI ISMERETEK 479

2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása ... *479*
2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés ... *480*
3. PROBLÉMAMEGOLDÁS INFORMATIKAI ESZKÖZÖKKEL ÉS MÓDSZEREKKEL ... 482
3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása ... *482*
3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés ... *484*
3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése ... *485*
4. INFOKOMMUNIKÁCIÓ ... 485
4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek ... *485*
4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák ... *486*
4.3. Médiainformatika ... *487*
5. AZ INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM ... 488
5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai ... *488*
5.2. Az e-szolgáltatások szerepe és használata ... *489*
6. KÖNYVTÁRI INFORMATIKA ... 490
7. ÉVFOLYAM ... 493
1. AZ INFORMATIKAI ESZKÖZÖK HASZNÁLATA ... 494
2. ALKALMAZÓI ISMERETEK ... 495
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása ... *495*
2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés ... *496*
3. PROBLÉMAMEGOLDÁS INFORMATIKAI ESZKÖZÖKKEL ÉS MÓDSZEREKKEL ... 497
3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása ... *497*
3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés ... *498*
4. INFOKOMMUNIKÁCIÓ ... 499
4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek ... *499*
4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák ... *500*
4.3. Médiainformatika ... *501*
5. AZ INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM ... 502
5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai ... *502*
6. KÖNYVTÁRI INFORMATIKA ... 504
8. ÉVFOLYAM ... 506
1. AZ INFORMATIKAI ESZKÖZÖK HASZNÁLATA ... 507
2. ALKALMAZÓI ISMERETEK ... 508
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása ... *508*
2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés ... *510*
3. PROBLÉMAMEGOLDÁS INFORMATIKAI ESZKÖZÖKKEL ÉS MÓDSZEREKKEL ... 511
3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása ... *511*
3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés ... *512*
3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése ... *513*
4. INFOKOMMUNIKÁCIÓ ... 514
4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek ... *514*
4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák ... *515*
5. AZ INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM ... 516
5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai ... *516*
5.2. Az e-szolgáltatások szerepe és használata ... *517*
6. KÖNYVTÁRI INFORMATIKA ... 518
TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT ... 520
ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS ... 521
6. ÉVFOLYAM ... 522
ÉTELKÉSZÍTÉS ... 522
TEENDŐK A HÁZTARTÁSBAN ÉS A LAKÓKÖRNYEZETBEN ... 524
3. TÁRGYI KULTÚRA, TECHNOLÓGIÁK, TÁRGYKÉSZÍTÉS, MODELLEZÉS ... 526
4. KÖZLEKEDÉSI ISMERETEK ... 528
7. ÉVFOLYAM ... 529
1. A HÁZTARTÁS ÉS A KÖZSZOLGÁLTATÁSOK ... 530
2. KÖZLEKEDÉS ... 533
3. TÁRGYI KULTÚRA, TECHNOLÓGIÁK, TÁRGYKÉSZÍTÉS, MODELLEZÉS ... 534
4. TOVÁBBTANULÁS, MUNKÁK, SZAKMÁK, MEGÉLHETÉS, MUNKAKÖRNYEZETEK MEGISMERÉSE ... 535
TESTNEVELÉS ÉS SPORT ... 539
CÉLOK ÉS FELADATOK ... 540

FEJLESZTÉSI KÖVETELMÉNYEK ... 541
A FEJLESZTÉS VÁRT EREDMÉNYEI AZ ÖTÖDIK ÉVFOLYAMOS CIKLUS VÉGÉN ... 542
ÉRTÉKELÉS ... 544
AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI ... 545
6. ÉVFOLYAM ... 545
7–8. ÉVFOLYAM ... 545
A TESTNEVELÉS ÉS SPORT TANTÁRGY ÓRAFELOSZTÁSA TEMATIKAI EGYSÉGENKÉNT ... 546
TERMÉSZETES ÉS NEM TERMÉSZETES MOZGÁSFORMÁK ... 547
SPORTJÁTÉKOK ... 549
ATLÉTIKAI JELLEGŰ FELADATOK ... 553
TORNA JELLEGŰ FELADATOK ... 555
ALTERNATÍV KÖRNYEZETBEN ŰZHETŐ SPORTOK ... 560
ÚSZÁS ÉS ÚSZÓ JELLEGŰ FELADATOK ... 563
ÖNVÉDELMI ÉS KÜZDŐFELADATOK ... 565
7. ÉVFOLYAM ... 567
A FEJLESZTÉS VÁRT EREDMÉNYEI A KÉT ÉVFOLYAMOS CIKLUS VÉGÉN ... 567
TERMÉSZETES ÉS NEM TERMÉSZETES MOZGÁSFORMÁK ... 569
SPORTJÁTÉKOK ... 571
ATLÉTIKAI JELLEGŰ FELADATOK ... 577
TORNA JELLEGŰ FELADATOK ... 579
ALTERNATÍV KÖRNYEZETBEN ŰZHETŐ SPORTOK ... 583
ÚSZÁS ÉS ÚSZÓ JELLEGŰ FELADATOK ... 585
ÖNVÉDELMI ÉS KÜZDŐ JELLEGŰ FELADATOK ... 588
8. ÉVFOLYAM ... 590
TERMÉSZETES ÉS NEM TERMÉSZETES MOZGÁSFORMÁK ... 590
SPORTJÁTÉKOK ... 592
ATLÉTIKAI JELLEGŰ FELADATOK ... 598
TORNA JELLEGŰ FELADATOK ... 600
ALTERNATÍV KÖRNYEZETBEN ŰZHETŐ SPORTOK ... 603
ÚSZÁS ÉS ÚSZÓ JELLEGŰ FELADATOK ... 605
ÖNVÉDELMI ÉS KÜZDŐ JELLEGŰ FELADATOK ... 608
6. ÉVFOLYAM ... 611
A TANULT MOTÍVUMOK, TÁNCSTÍLUSOK KÖRÉNEK BŐVÍTÉSE ... 611
RITMUSÉRZÉK FEJLESZTÉSE ... 612
A TÁNCHOZ KAPCSOLÓDÓ ÉNEK-ZENEI ISMERETEK ... 613
ELIGAZODÁS A TÉRBEN ... 614
NÉPI JÁTÉKOK ... 614
HAGYOMÁNYISMERET ... 615
IMPROVIZÁCIÓS KÉSZSÉG FEJLESZTÉSE ... 616
7. ÉVFOLYAM ... 617
A TANULT MOTÍVUMOK, TÁNCSTÍLUSOK KÖRÉNEK BŐVÍTÉSE ... 617
RITMUSÉRZÉK FEJLESZTÉSE ... 618
A TÁNCHOZ KAPCSOLÓDÓ ÉNEK-ZENEI ISMERETEK ... 618
ELIGAZODÁS A TÉRBEN ... 619
HAGYOMÁNYISMERET ... 619
IMPROVIZÁCIÓS KÉSZSÉG FEJLESZTÉSE ... 620
KOREOGRÁFIA MEGTANULÁSA ÉS BEMUTATÁSA ... 620
GYŰJTŐMUNKA A TANULT TÁNCOKKAL KAPCSOLATBAN ... 621
TÁNCHÁZ, TÁNCOS RENDEZVÉNY SZERVEZÉSE AZ ISKOLÁBAN ... 621
8. ÉVFOLYAM ... 622
A TANULT MOTÍVUMOK, TÁNCSTÍLUSOK KÖRÉNEK BŐVÍTÉSE ... 622
RITMUSÉRZÉK FEJLESZTÉSE ... 623
A TÁNCHOZ KAPCSOLÓDÓ ÉNEK-ZENEI ISMERETEK ... 623
ELIGAZODÁS A TÉRBEN ... 624
HAGYOMÁNYISMERET ... 625
IMPROVIZÁCIÓS KÉSZSÉG FEJLESZTÉSE ... 626
KOREOGRÁFIA MEGTANULÁSA ÉS BEMUTATÁSA ... 627
GYŰJTŐMUNKA A TANULT TÁNCOKKAL KAPCSOLATBAN ... 627
TÁNCHÁZ, TÁNCOS RENDEZVÉNY SZERVEZÉSE AZ ISKOLÁBAN ... 628

6-8. ÉVFOLYAM **630**
CÉLOK **631**
FELADATOK **634**
ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS **634**
6. ÉVFOLYAM **636**
VÁLTOZÁS – SZABÁLY – RENDSZER – ÉRTÉKELÉS – SZERVEZÉS 637
Ismeretek *637*
Fejlesztési követelmények *637*
KI VAGYOK ÉN, HOL A HELYEM A KÖZÖSSÉGBEN, A CSALÁDBAN? 638
Ismeretek *638*
Fejlesztési követelmények *638*
KOMMUNIKÁCIÓ – MÉDIATUDATOSSÁG 639
Ismeretek *639*
Fejlesztési követelmények *639*
TANULJUK A TANULÁST 640
Ismeretek *640*
Fejlesztési követelmények *640*
EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD – KÖRNYEZETTUDATOSSÁG 641
Ismeretek *641*
Fejlesztési követelmények *641*
MI A PÁLYÁNK? 642
Ismeretek *642*
Fejlesztési követelmények *642*
GAZDASÁGI ÉLETRE NEVELÉS 643
Ismeretek *643*
Fejlesztési követelmények *643*
TANMENETJAVASLAT TARTALMI FELOSZTÁSA 644
7. ÉVFOLYAM **646**
VÁLTOZÁS – SZABÁLY – RENDSZER – ÉRTÉKELÉS – SZERVEZÉS 647
Ismeretek *647*
Fejlesztési követelmények *647*
KI VAGYOK ÉN, HOL A HELYEM A KÖZÖSSÉGBEN, A CSALÁDBAN? 648
Ismeretek *648*
Fejlesztési követelmények *648*
KOMMUNIKÁCIÓ – MÉDIATUDATOSSÁG 649
Ismeretek *649*
Fejlesztési követelmények *649*
TANULJUK A TANULÁST – EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD – KÖRNYEZETTUDATOSSÁG – A MI PÁLYÁNK? 650
Ismeretek *650*
Fejlesztési követelmények *650*
GAZDASÁGI ÉLETRE NEVELÉS 651
Ismeretek *651*
Fejlesztési követelmények *651*
TANMENETJAVASLAT TARTALMI FELOSZTÁSA 652
8. ÉVFOLYAM **653**
VÁLTOZÁS – SZABÁLY – RENDSZER – ÉRTÉKELÉS – SZERVEZÉS 654
Ismeretek *654*
Fejlesztési követelmények *654*
KOMMUNIKÁCIÓ – MÉDIATUDATOSSÁG 655
Ismeretek *655*
Fejlesztési követelmények *655*
A MI PÁLYÁNK? 656
Ismeretek *656*
Fejlesztési követelmények *656*
EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD – KÖRNYEZETTUDATOSSÁG 657
Ismeretek *657*
Fejlesztési követelmények *657*
GAZDASÁGI ÉLETRE NEVELÉS 657
Ismeretek *657*

Fejlesztési követelmények *657*
TANMENETJAVASLAT TARTALMI FELOSZTÁSA 658

Magyar nyelv és irodalom

6-8. évfolyam

Magyar nyelv és irodalom - helyi tanterv az EMMI kerettanterv 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet 2. sz. melléklet 2.2.1 (A) változata alapján

Célok

- Az anyanyelvi és irodalmi nevelés elválaszthatatlan egysége, ugyanakkor különböző képességterületeket fejlesztése.
- Az egyéni, a közösségi, a társadalmi kommunikáció alapja a magyar nyelv sokoldalú ismerete és árnyalt használata. A nyelv kultúrát formál, őriz és közvetít, az emberi kommunikáció, a gondolkodás, a tanulás, az önismeret kibontakozásának közege, előfeltétele és legfőbb eszköze.
- Az anyanyelvnek kulcsszerepe van a nemzeti és kulturális önazonosság, tudatosság és kifejezőkészség, az erkölcsi, az esztétikai, a történeti és a kritikai gondolkodás kialakításában is. Az anyanyelvnek, mint rendszernek a biztos tudása, az anyanyelvi készségek birtoklása segíti az aktív részvételt a társadalom közösségeiben, valamint meghatározó szerepe van a társadalom értékeinek létrehozásában, megvitatásában, közössé tételében és alakító áthagyományozásában. Az anyanyelvi alapok megfelelő ismerete segíti az idegen nyelv elsajátítását.
- Az anyanyelvi képzés befolyásolja és támogatja a többi műveltségterület elsajátítását, ezért az anyanyelvi kompetencia fejlesztése valamennyi műveltségi terület feladata.
- Az irodalom mint nyelvi művészet a kultúra egyik fő hordozója, alakítója: a szövegértési és alkotási (alsó tagozatban fogalmazási) készségek, és az ezeket megalapozó képességek fejlesztésének, az esztétikai és érzelmi nevelésnek, a viselkedési szabályrendszer átadásának egyik legátfogóbb és leghatékonyabb eszköze. Ezért alapvető szerepe van a nyelvi, a kulturális és a szociális kompetenciák alakításában, fejlesztésében, meghatározó a tanulás teljes folyamatában.
- Az anyanyelvi nevelés alapvető feladata a nyelv, mint változó rendszer megismerése, illetve a nyelvi kompetencia fejlesztése annak érdekében, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő szinten birtokolják a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát, képessé váljanak azok funkcionális elemzésére, gyakorlati alkalmazására. Így segítve és megalapozva a tanulók önálló ismeretszerzését, tanulását, valamint a velük szoros összefüggésben levő differenciált gondolkodást, az élethosszig tartó tanulás képességét és igényét.
- Az egyén folyamatosan fejlődő szövegértési és – alkotási tudása teszi lehetővé, hogy önállóan, illetve másokkal együttműködve képes legyen a verbális és nem verbális kommunikáció kódjainak, kapcsolatainak, tényezőinek azonosítására, tudatos alkalmazására, a különböző szövegek megértésére, elemzésére, kritikai feldolgozására. Mindezek birtokában alkalmassá válik a másodlagos, átvitt kifejezésmódból adódó jelentések felismerésére, reflexiójára és arra, hogy saját szövegek alkotása során maga is éljen velük. A szövegek önálló megalkotásában képes megfelelni a beszédhelyzetet, a hallgatóságot figyelembe vevő, az alkotói szándékból, az olvasók igényeiből, továbbá a különféle szövegműfajok normáiból fakadó erkölcsi, esztétikai és kulturális elvárásoknak.
- Az irodalmi művekkel folytatott aktív párbeszéd révén jön létre a kapcsolat a múlt, a jelen és a jövő között. A jelentős művek szembesítik a befogadót az élet alapvető kérdéseivel, biztosítva a kultúra folytonosságát, folyamatos megújulását. Segítenek az emberi és társadalmi problémák megértésében, átélésében, a saját és más kultúrák megismerésében, az én és a másik közötti különbség megfogalmazásában, tiszteletében. Az irodalmi alkotások fejlesztik az emlékezetet, az élmények feldolgozásának és megőrzésének képességét, hozzájárulnak ahhoz, hogy a diákokban megteremtődjék a hagyomány elfogadásának és alakításának párhuzamos igénye.

Fejlesztési feladatok

Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

- Törekvés a jól formált, nyelvileg igényes beszédre és a megfelelő artikulációra.

- A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző kiejtésmód eszközeinek alkalmazása. A szünet, a hangsúly-, a beszédtempó-, a hangmagasságváltás és a hanglejtés modulációjának használatában rejlő kommunikációs lehetőségek megfigyelése és alkalmazása.
- A kommunikációs folyamat összetevőinek azonosítása, értelmezése.
- A szóhasználat, a kiejtés, a testbeszéd összehangolása különféle beszédhelyzetekben.
- A testbeszéd, gesztusnyelv lehetőségeinek és korlátainak megtapasztalása.
- A testbeszéd, a térközszabályozás és az arcjáték szerepének ismerete, tudatos alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben; dekódolása a hétköznapi kommunikációs helyzetekben és a tömegkommunikációban.
- Részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben, vitában.
- Hallott szöveg rövid szóbeli összefoglalása. A beszélő fellépésének, szóbeli viselkedésének megfigyelése.
- Empatikus együttműködés a beszédtárssal. Érvelés: érvek felkutatása, vélemény, állásfoglalás kialakítása.
- Törekvés alkalmazkodni a hallgatósághoz, a beszédhelyzethez, az árnyalatok érzékeltetésére.
- Különféle beszédműfajok kommunikációs technikáinak alkalmazása és értékelése.
- Saját vélemény megfogalmazása, megvédése érvekkel; mások véleményének meghallgatása, megértése többszereplős helyzetekben.
- Saját vélemény újrafogalmazása adott szempont szerint. Mások véleményének tömör reprodukálása többszereplős helyzetekben.
- Tanult szövegek szöveghű és kifejező tolmácsolása. Ismert szövegek megjelenítése drámajátékkal. Különféle dramatikus formák kipróbálása (pl.: bábjáték, árnyjáték, némajáték, versmondás, helyzetgyakorlat, improvizáció, diákszínpadi előadás.

Olvasás, az írott szöveg megértése

- Különböző szövegek néma és hangos olvasása.
- A szöveg gondolati, érzelmi-hangulati tartalmát közvetíteni képes értelmes és kifejező olvasás.
- A különböző mondatfajták hanglejtésének megfigyelése és reprodukálása a hangos olvasásban.
- Az olvasási stratégiák, a szövegértő olvasást támogató olvasási típusok folyamatos gyakorlása (pl.: felkészülés az olvasásra, az előzetes tudás előhívása, jelentésalkotás, jóslás, következtetés, értelmezés, értékelés, kérdések, reflektálás a szövegre, összefoglalás).
- Az életkornak megfelelő globális, információkereső, értelmező és reflektáló olvasás. Az értő olvasás bizonyítása feladatmegoldással. Az olvasott szövegekkel összefüggésben az aktív szókincs gazdagítása önálló munkával, kooperatív módszerekkel.
- Nyomtatott és elektronikus formájú irodalmi, ismeretterjesztő, publicisztikai szövegek önálló olvasása és megértése, a szövegelemzés alapvető eljárásainak önálló alkalmazása (a téma megállapítása, a lényeg kiemelése, adatkeresés, ok-okozati kapcsolatok, válaszadás kérdésekre, vázlatkészítés, összefoglalás).
- Különböző műfajú és rendeltetésű szövegek szerkezetének, jelentésrétegeinek feltárása és értelmezése.
- Szöveg és kép viszonyának, összjátékának megfigyelése. Különféle ábrák, illusztrációk értelmezése.
- Az információs kommunikációs technikák (IKT) műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása, az ezekhez kapcsolódó tipikus hibák és veszélyek felismerése, kiküszöbölése.
- Kreatív folyamatok támogatása (képzelet, belső képek alkotása, jelentésalkotás).
- Különböző stílusok és stílusrétegek felismerésének gyakorlása különböző rendeltetésű szövegekben, alkalmazásuk a szóbeli és írásbeli kommunikációban.

- A vizuális közlés verbális és nem verbális elemei.
- Szövegek műfaji különbségének érzékelése (pl.: mese és dokumentum, lírai költemény és elbeszélés).
- Különböző szépirodalmi és nem szépirodalmi műfajok közötti különbség megfigyelése. A tájékoztató és véleményközlő műfajok közötti különbség (pl.: hír és kommentár).
- Az olvasmányhoz kapcsolódó előzetes ismeretek, személyes élmények felidézése és megosztása.
- Az olvasott szöveg cselekményének utólagos felidézése, a szereplők cselekedeteinek, jellemének, kifejtett és ki nem fejtett nézeteinek megértése.
- A szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezése.
- Néhány mondatos vélemény szóbeli és írásbeli megfogalmazása az olvasott szövegek szereplőinek cselekedeteiről, érzelmeiről, gondolatairól, a szövegekben megjelenő emberi helyzetekről.
- Különböző vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, vélemény megfogalmazása szóban és írásban.

Írás, szövegalkotás

- Az írástechnika továbbfejlesztése: a tanulási igényeknek megfelelő, olvasható, esztétikus és rendezett írásmód gyakorlása.
- Olvasható, esztétikus írásmód a tanulási szintnek megfelelően. A jegyzetelés alapjainak elsajátítása.
- Rövidebb szövegek alkotása, személyes és olvasmányélmények megfogalmazása különböző szövegtípusokban és műfajokban.
- A különböző nézőpontú elbeszélés és jellemzés gyakorlása, ismertetés és vélemény készítése.
- Alapvető nyelvhelyességi, helyesírási ismeretek tudatos alkalmazása.
- A helyesírás értelemtükröző szerepének megértése és alkalmazása. A tanult nyelvtani, helyesírási ismeretek normakövető alkalmazása.
- Különböző nézőpontú rövidebb fogalmazások írása.
- Önkifejezés és kreativitás különböző műfajokban (szövegek átírása különböző nézőpontokból stílus- és hangnemváltással, sajtóműfajok gyakorlása).
- Rövidebb beszámolók anyagának összegyűjtése, rendezése különböző nyomtatott (és elektronikus) forrásokból; írásba foglalás tanári irányítással, csoportosan és önállóan.

A tanulási képesség fejlesztése

- Az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek megalapozása és gyakorlása (könyvtárlátogatás, könyvkölcsönzés, gyermeklexikon használata). Gondolkodás a saját gondolkodási folyamatokról. A tapasztalatok megosztása.
- Az önálló feladatvégzés, információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazása: segédkönyvek, szótárak, lexikonok használata, ismeretlen kifejezések jelentésének önálló megkeresése egynyelvű szótárakban, a tanult anyag bővítése különböző információhordozókból. Internetes enciklopédiák és keresőprogramok használata.
- Feladatvégzés könyvekkel, gyermeklapokkal (válogatás, csoportosítás, tematikus tájékozódás).
- Elemi gyakorlottság a források megjelölésében.
- Vázlat felhasználása különböző témájú, műfajú szövegek megértéséhez, megfogalmazásához.
- Önálló vázlatkészítés különféle eljárásokkal (fürtábra, gondolattérkép stb.) rövidebb szövegek alapján.

- Különböző információhordozók pl.: vizuális, audiovizuális, elektronikus: Internet jellemzői, kommunikációs funkciói és kultúrája. Szövegek vizuális környezetének elemzése, ábrák, illusztrációk értelmezése szövegösszefüggésben.
- Kulcsszó-keresés; szövegtömörítés; hiányos vázlat, táblázat, ábra kiegészítése a szöveg alapján.
- Jegyzetkészítés tanári irányítással. A tömörítés, a lényegkiemelés, az összefoglalás gyakorlása.
- Információk, adatok visszakeresése tanítói/tanári irányítással. Szöveg értelmezése, egyszerű ok-okozati összefüggés felismerése; következtetések.
- Az információ kritikus befogadásának megalapozása (azonos témáról különböző forrásból származó rövidebb információk összevetése tanári irányítással, csoportosan).
- Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált [koncentrációs] memóriagyakorlatok, szövegtanulási technikák. A szöveges emlékezet aktivizálása, szövegek pontos megfigyelése, azonosítása és felidézése.

Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

- A nyelvi egységek közötti egyszerűbb rendszerszerű összefüggések felismerése (pl.: hang, szó, szóelem).
- A nyelvi egységek szerkezeti, jelentéstani összefüggéseinek megfigyelése (pl.: az azonos szófajba tartozó szavak jellemzői, ezek összefüggése a szavak mondatbeli viselkedésével). A nyelvi egységek szövegbeli (kommunikációbeli) szerepének megfigyelése.
- A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyelése mondat- és szövegépítő eljárásokkal.
- Gyakorlottság a szavak jelentésviszonyainak feltérképezésében (pl.: az egy- és többjelentésű szavak felismerése, rokon értelmű szavak gyűjtése).
- A szavak jelentésére vonatkozó kreatív gyakorlatok, a szónál kisebb és nagyobb nyelvi egységek jelentésének, valamint a nyelvi szerkezetből, formából fakadó jelentés megismerése.
- Különféle nyelvváltozatokat képviselő konkrét példák alapján a nyelv és a nyelvhasználat rétegzettségének megtapasztalása, felismerése (különösen a szókincs területén).
- A helyesírás további alapvető szabályainak megismerése és alkalmazása. A helyesírási rendszer grammatikai meghatározottságának felismerése, az ismeretek bővítése. Javítás tanári irányítással és önállóan. Gyakorlottság a helyesírási kézikönyvek használatában.
- A nyelvi állandóság és változás jelenségeinek megfigyelése.
- Egy-egy korábbi évszázadban született szöveg megfigyelése, a mai és a korábbi nyelvállapot különbségének a felismerése a korosztálynak megfelelő szinten.
- Példák (régebbi korok szövegei, szövegrészei) alapján a nyelvi állandóság és változás megfigyelése a mai állapottal való összevetés során, elsősorban a szókincsben és a tanult nyelvtani jelenségek szintjén.
- Az anyanyelvi és az idegen nyelvi ismeretek összevetése, az egyes jelenségek egyre pontosabb megnevezése.

Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése

- Az olvasás örömének megtapasztalása. Tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; címadás.
- Annak felismerése és tudatosítása, hogy az elemző-értelmezőolvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést.
- Annak felismerése és tudatosítása, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények, a tapasztalatszerzés forrása.

- Ismerkedés változatos ritmikai, zenei formálású lírai művekkel: ezek közös és önálló olvasása és feldolgozása a klasszikus, a kortárs magyar és világirodalom köréből.
- A zenei és ritmikai eszközök típusainak azonosítása, funkciójuk, hangulati hatásuk felismerése.
- Néhány fontosabb költői kép és alakzat felismerése, szerepük, hangulati hatásuk megfigyelése.
- Képek és alakzatok, szókincsbeli és mondattani jellegzetességek azonosítása. Jelentésteremtő szerepük megértése a lírai szövegben.
- Ismerkedés különböző lírai műfajokkal.
- Lírai és nem lírai verses műfajok megismerése, jellegzetességeik, tartalmi és formai sajátosságaik megértése.
- A versszak felismerése, egyszerű jellemzése (sorok száma, hosszúsága, szótagszáma). A versszak és a nagyobb szerkezeti egységek viszonyának megértése.
- A kompozíció meghatározó elemeinek megismerése (pl.: tematikus szerkezet, térés időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása).
- A lírai mű középpontjában álló gondolat, illetve érzelem azonosítása. A lírai mű témájának és hangulatának, hangnemének felismerése.
- A lírai mű beszédhelyzete, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusának megismerése.
- Rövidebb epikai művek, népköltészeti alkotások olvasása.
- Elbeszélő művek önálló olvasása, feldolgozása. Kreatív elbeszélési és történet átírási gyakorlatok.
- A megismert narratív formák alkalmazása a mindennapi történetmondásban, a kreatív írásban, az írásbeli fogalmazásokban.
- Történetek főszereplőinek azonosítása. A szereplők külső és belső jellemzőinek azonosítása.
- A jellemzés főbb eszközeinek azonosítása.
- Az idő és a tér egyértelműen megjelölt mozzanatainak azonosítása. A tetőpontok, fordulópontok és kitérők érzékelése.
- Az idő- és térmegjelölések azonosítása, elemzése. Az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérés érzékelése. Előreutalások és késleltetések azonosítása az elbeszélésben.
- Annak megállapítása, hogy ki beszéli el és kinek a szemével látjuk a történetet.
- Az elbeszélői nézőpont és a beszédhelyzet érzékelése.
- Elbeszélések és elbeszélő költemények részleteinek, illetve köznapi helyzetek dramatizált megjelenítése. Tapasztalatszerzés a tisztán elbeszélő és a dramatikus műrészletek közötti különbségekről.
- Dramatizált formák, dialógusok, drámai művek közös és önálló olvasása, feldolgozása. Az epikai és a drámai történetmegjelenítés közötti hasonlóságok és eltérések azonosítása. Szituációk és instrukciók értelmezése és megjelenítése.
- A szóbeli költészet és az írásbeliség, a népköltészet és a műköltészet különbségeinek megtapasztalása példák alapján.
- A reklám és a popzene új szóbeli költészete.
- Alapvető emberi alaphelyzetek, irodalmi témák felismerése és megbeszélése.
- A magyar és a világirodalom néhány jelentős témája és formai hagyománya.
- Mesei motívumok, ismétlődő nyelvi, szerkezeti jellemzők azonosítása.
- Ismerkedés egy-két korstílussal, a korstílus és egy-egy mű közötti összefüggéssel.
- Törekvés a közvetlenül adódó jelentés árnyalására, általánosítására személyes tapasztalatok, más irodalmi és nem irodalmi, verbális, hangzó és képi szövegek bevonásával.

Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése

- Beszélgetések a szép és a csúnya fogalmának tartalmairól, használatáról.
- A tetszésnyilvánítás árnyaltabb nyelvi formái, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértése.
- Beszélgetések a jó és a rossz fogalmának tartalmáról. A jó és a rossz, az igazság és az igazságosság: az ítélkezés, mint cselekedet felismerése mindennapi helyzetekben és különféle műalkotásokban. A nem saját álláspont megjelenítésének, átélésének képessége. Mindennapi konfliktusok megjelenítése drámajátékban (pl.: bábjáték).
- A tájékozódás igénye és képessége erkölcsi kérdésekben. Az igazság és a nézőpont, a személyes és a közösségi igazság konfliktusának megértése különféle szövegekben. Az empátia fejlesztése különféle dramatikus formák kipróbálása révén (pl.: helyzetgyakorlat).
- A műélvezet megtapasztalása a belefeledkezés, a játék, a kaland, a humor, a képzelet, a ritmus és a zene révén.
- Az önálló műbefogadás mind teljesebb és gyakoribb élménye, a hatás feldolgozása csoportos beszélgetésben és önálló szöveg alkotásával.
- A különböző kultúrák eltérő létmódjának, szemléletének megtapasztalása. A kulturális sokszínűség, mint közösségépítő erő megfigyelése.

Közműveltségi tartalmak

Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

- Beszédhallás, hallás utáni értés
- Érthető, jól artikulált, összefüggő beszéd, megfelelő beszédlégzés, helyes hangképzés; a beszéd szupraszegmentális (folytonos) tényezői a beszédszándéknak megfelelően;
mindennapi beszédhelyzetek nyelvi mintái;
nyelvi és nem nyelvi kódok, mindennapi közlési helyzetek, meggyőző kommunikáció.
- Memoriterek értelmező tolmácsolása.

Olvasás, az írott szövegek megértése

- Szövegértés
- a szó szerinti, az értelmező, a kritikai és a kreatív olvasás szövegfeldolgozási módja;
- a megértés egységei: szó, szószerkezet, mondat, bekezdés, szöveg;
- a nyomtatott és az elektronikus szövegek jellemzői;
- gyakori szövegtípusok megértési stratégiái (szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi és médiaszövegek);
- ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel.

Írás, szövegalkotás

- Folyékony írástechnika, olvasható, áttekinthető, a mondanivalót tükröző, tagolt íráskép
- Szövegalkotás
- elbeszélés, leírás, jellemzés, rövid érvelő szöveg, egyéb, a mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szövegek (meghívó, e-mail, SMS, web2.0), szabadírás;
- kommunikációs célok; szerkesztési, nyelvhelyességi, helyesírási normák.

A tanulási képesség fejlesztése

- Kulturált könyvtárhasználat, biztonságos internethasználat
- Tanulást támogató eljárások

jegyzetelés; adatkeresés, anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források segítségével, egynyelvű szótárak;
- vázlatkészítés különféle eljárásokkal: magyarázó rajz, kulcsszavak, tételmondat;
jegyzet, vázlat alapján önálló (szóbeli és írásbeli) szövegalkotás;
- ismeretterjesztő szövegek jellemzői és feldolgozásuk: magyarázat, definíció, leírás, adat, - információ, gondolattérkép, ábra, ikon, grafikon, táblázat.
- Szövegfeldolgozási és gondolkodási műveletek kérdésfeltevés, válaszadás, gondolatmenetek, magyarázatok, következtetések, összefüggések, kreatív eljárások.
- Szépirodalmi művek, részletek szöveghű felidézése
Teljes művek:
Ady Endre, József Attila, Kosztolányi Dezső egy-egy műve; Arany János egy balladája, Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez; Janus Pannonius: Pannónia dicsérete;
Kölcsey Ferenc: Hymnus, Huszt; Petőfi Sándor: Az Alföld, Nemzeti dal;
Radnóti Miklós: Nem tudhatom; Vörösmarty Mihály: Szózat; Weöres Sándor egy költeménye; kortárs magyar szerzők néhány költeménye.
Részletek:
Arany János: Családi kör, Rege a csodaszarvasról, Toldi, Petőfi Sándor: János vitéz,
egy népballada, prózai szövegek részletei.

Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

-A kommunikáció
a kommunikáció folyamatának célja és tényezői, szóbeli kommunikációs helyzetek (kérdezés, kérés; érv, érvelés; kisközösségi kommunikáció, kiselőadás, vita);
a mindennapi kommunikációs helyzetek nyelvi mintái és magatartási szabályai: a kapcsolatteremtés és -tartás szóbeli és írásbeli formái, nyelvi viselkedési normák.

Nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia
nyelvváltozatok, nyelvjárások;
a hazánkban élő nemzetiségek nyelve, nyelvhasználata.

A nyelvi egységek közötti egyszerűbb, rendszerszerű összefüggések
a magyar beszédhangok rendszere, a magánhangzók, a mássalhangzók, az alapvető hangtörvények. A beszéd hangzása (hangsúly, hanglejtés, dallam, szünet, tempó);
szóelemek;
szófajok, a szavak jelentése, alaki viselkedése, mondatbeli szerepe és kommunikációs funkciója; a szószerkezetek;
a szavak hangalakjának és jelentésének kapcsolata, az állandósult szókapcsolatok;
a szókincs változása, régi és új szavak, kifejezések;
mondat; szerkezet, modalitás;
az írott nyelv normái: a magyar helyesírás alapelvei.
Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése

Műnemek és műfajok - epika, líra, dráma;
ballada, elbeszélés, elbeszélő költemény, mese, mítosz, monda, novella, regény; dal, epigramma, elégia, életkép, himnusz, óda, rapszódia; komédia, tragédia.

- Az irodalmi szöveg poétikai sajátosságai
- kompozíció, szerkezet, hatás;

- elbeszélő, nézőpont, történetmondás, cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés;
- szerkezet, a cselekményt alkotó elemek, fordulatok, a szereplők; lírai én, motívum;
- zeneiség, ritmus, ütemhangsúlyos és időmértékes verselés, rím;
- drámajáték: helyzet, monológ, dialógus, jelenet, konfliktus.

- A művészi kifejezésmódok, stíluseszközök funkciói és hatása
ismétlés, fokozás, párhuzam, ellentét;
szó szerinti és metaforikus jelentés; hasonlat, megszemélyesítés, metafora, metonímia, allegória, szinesztézia, szimbólum.
- Téma, motívum, vándormotívum, archetípusok
természet, évszakok és napszakok, szülőföld, haza, család, szülő, gyerekek és felnőttek, próbatételek, kaland, hősiesség, ars poetica.
- Irodalmi alkotások elemzési, értelmezési eljárásai
Szerzők és művek

Epika:
magyar népmesék, népballadák, műmesék, hazai nemzetiségek és más népek meséi; mondák, mitológiai történetek, bibliai történetek; Arany János: A walesi bárdok, Rege a csodaszarvasról, Toldi; Fazekas Mihály: Lúdas Matyi; Gárdonyi Géza: Egri csillagok; Jókai Mór: A kőszívű ember fiai vagy egy másik regénye;
Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem (részletek); Kosztolányi Dezső egy novellája;
Mikszáth Kálmán egy novellája; Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk; Móricz Zsigmond egy műve, Petőfi Sándor: János vitéz;továbbá egy-két XX. századi ifjúsági regény és egy-két regényrészlet (pl.: Fekete István, Szabó Magda, Tamási Áron műveiből);
kortárs szépprózai alkotások és részletek a magyar és a világirodalomból.

Líra:
Ady Endre, Arany János, Csokonai Vitéz Mihály, Janus Pannonius, József Attila, Kosztolányi Dezső, Kölcsey Ferenc, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Szabó Lőrinc, Vörösmarty Mihály, Weöres Sándor műveiből;kortárs magyar lírai alkotások.
A dráma és a színház világa: egy dráma.

Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése

- Hősök, magatartásminták, érzelmi tartalmak, erkölcsi választások
érzelmek, indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála;
az irodalmi élmény megosztása, önálló olvasmányválasztás indoklása.
- Zenei, képzőművészeti vonatkozások és kapcsolódások
- Regionális és helyi kulturális kötődések, irodalmi emlékhelyek.
- Stílusgyakorlat, dramatikus improvizáció és játék, dialogikus szövegek, jelenetek, drámajáték.
- Szórakoztató irodalom, filmes feldolgozások

Értékelési elvek

A tantárgyi eredmények értékelése a hagyományos 5 érdemjeggyel történik.

A tanuló munkájának értékelése során meg kell vizsgálni:

- megszerezte-e a kellő anyanyelvi és irodalmi ismereteket;

- képes-e a fogalmak önálló, pontos használatára;
- a szerzett tapasztalatok, ismeretek önálló rendszerezésére;
- tudja-e alkalmazni megszerzett tudását;
- képes-e önálló kutatómunkára, kézikönyvek, szakkönyvek és más információforrásokban való eligazodásra (meg tudja-e állapítani, mennyire megbízható egy információforrás;
- össze tudja-e vetni egymással a különböző forrásokból származó információkat);
- mennyire tudja véleményét koherensen, a fogalmak pontos használatával kifejteni szóban és írásban;
- mennyire vesz részt a tanórai, közös munkában.

Az eredményes előrehaladás egyik fontos előfeltétele a tanulók tudásának folyamatos ellenőrzése és értékelése.
A magyar órákon értékeljük a tanulók

- szóbeli megnyilvánulását,
- írásbeli teljesítményét.

A szóbeli megnyilvánulások lehetnek

- feleletek,
- hozzászólások,
- a tananyag feldolgozását segítő jó kérdések, önálló gondolatok,
- kiselőadások stb.

Az írásbeli teljesítmények

- a tankönyv, munkafüzet feladatainak megoldása,
- alkalomszerűen készített feladatlapok megoldása,
- feladatgyűjtemények válogatott feladatainak megoldása,
- iskolai és házi dolgozatok (elbeszélés, leírás, jellemzés, érvelő, meggyőző szövegtípusok, véleménynyilvánítás írásban, műértelmezés, levél, ismertetés).

MAGYAR NYELV

A tantárgy óraterve :6 - 8. évfolyam

MAGYAR Nyelv	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Heti óraszám	2	2	2
Éves óraszám	72	72	72

Magyar nyelv - 6. évfolyam

Magyar nyelv	A tantárgy heti óraszáma	A tantárgy éves óraszáma
6. évfolyam	2	72

Tematikai egység címe	Órakeret
Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	9 óra
Olvasás, az írott szöveg megértése. Olvasás, szövegértés	10 óra
Írás, fogalmazás	11 óra
Helyesírás	12 óra
A szavak szerkezete és jelentése	6 óra
A nyelv szerkezete	21 óra
Év eleji, félévi, év végi felmérés	3 óra
ÖSSZ ÓRASZÁM	72 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Mindennapi kommunikációs helyzetekben való megnyilvánulás, törekvés az érthető, kifejező beszédre. Szóbeli szövegek megértése, reprodukálása, utasítások megfelelő követése, a kommunikációs partner szóbeli közlésének megértése. Az alapvető kommunikációs kapcsolatfelvételi formák ismerete és alkalmazása: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés stb.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kommunikációs helyzetnek megfelelő helyes beszédlégzés, hangképzés, hangsúlyozás, tempó és szünettartás kialakulásának segítése: pl. beszédgyakorlatokkal, dramatikus játékkal, hangos szövegmondással. Törekvés a különböző beszédhelyzetekben a jól formált, a kommunikációs célt közvetítő beszéd alkottatására. A kifejező kommunikáció, a megfelelő szókincs alkalmaztatása személyek jellemzésekor. A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a konfliktusok kezelése képességének fejlesztése. A kiejtés, a szöveg és a nem nyelvi jelek közötti összhang kialakulásának fejlesztése. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításán keresztül a nemzeti identitás erősítése. Kommunikációs (illem) szabályok tudatosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Különböző hallott szövegek, információk megértése, rövid összefoglaló reprodukálása.		

Aktív részvétel különféle kommunikációs helyzetekben. Alkalmazkodás a beszédhelyzethez, a kommunikációs célhoz. A közlési szándéknak megfelelő szókincs, kiejtés (hangsúly, tempó, hangerő stb.), valamint nem nyelvi jelek alkalmazása. Mindennapi kommunikációs szituációk különféle helyzetekben történő gyakorlása: kapcsolatfelvétel, kérdés, kérés, beszélgetés. Felnőttek és gyermekek kommunikációjának különbözőségei, kommunikációs (illem)szabályok (férfiak és nők, felnőttek és gyermekek, gyermekek és gyermekek) között. Tanult szövegek szöveghű és kifejező tolmácsolása.	Etika: önismeret, a személyes kapcsolatok, a beszélgetés jelentősége.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Beszédhelyzet, kommunikációs (illem)szabályok

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Olvasás, az írott szöveg megértése. Olvasás, szövegértés**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A tanult olvasási stratégiák adekvát alkalmazása olvasás előtt, alatt és után. A tanult különböző típusú és műfajú szövegek felismerése és megértése. A szöveg információinak és gondolatainak a tanuló életkora szerint elvárható értelmezése és értékelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasási technika fejlesztése különféle folyamatos és nem folyamatos szövegeken többféle szövegértési eljárással. A szöveghez tartozó kép és szöveg közötti összefüggés felismertetése, egyszerűbb ábrák, grafikonok értelmeztetése. Az olvasási, a szövegértési hibák felismerésének fejlesztése, és a megfelelő javítási stratégia megismertetése, alkalmazásának elősegítése. A számítógépes szövegek olvasási sajátosságainak felismertetése. A webes felületek nem lineáris szövegeinek olvasási sajátosságainak felismertetése, a nehézségek tudatosítása. A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése. (Médiatudatosság.)	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Különféle szövegek néma és a szöveg üzenetének megfelelő hangos olvasása. Olvasási, szövegértési stratégiák alkalmazása, gyakorlása és bővítése különböző témájú és típusú nyomtatott és elektronikus szövegeken. Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (AV és online dokumentum), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon), ismeretterjesztő forrásokban. Újabb szövegfeldolgozási stratégiák (szintézis, szelektív olvasás) alkalmazása. A szöveg megértésének monitorizálása. A hibás olvasási, szövegértési technika felismerése, a megfelelő javító stratégia megtalálása és alkalmazása. Az információhordozók kommunikációs funkcióinak és az olvasott szövegek tipológiai és műfaji különbségének megfigyelése, a szöveg mondanivalójának saját szavakkal történő megfogalmazása.		Matematika; természetismeret: szövegértés, a feladatok szövegének értelmezése. Informatika: tájékozódás, információkeresés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Üzenet, szövegkép.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Írás, fogalmazás**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	A társas kultúrában való részvételhez szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése az írástechnikai téren: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb. Megfelelő, kialakult egyéni írástechnika alkalmazása. A tanult fogalmazási műfajokban való jártasság, szövegalkotás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írástechnika tempójának, esztétikai megjelenésének fejlesztése, javítása. Az ismert fogalmazási műfajokban történő változatos, kreatív szövegalkotás támogatása. Újabb szövegalkotási eljárások megismertetése, alkalmazásának segítése. Digitális kompetencia fejlesztése: néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
A kialakult egyéni írástechnika további fejlesztése. Törekvés az esztétikus, olvasható kézírásra. Gyakorlatok a vázlat kifejtéséhez, kiegészítéséhez. Néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése. Az írott és nyomtatott szöveg formájának üzenete. Az írásmű üzenetének, céljának, befogadójának megfelelő szókincs használata. Személyes élmények megfogalmazása különböző szöveg-típusokban: jellemzés. Szövegalkotás az internetes műfajokban: pl. komment. Az írás nem nyelvi jeleinek (betűforma, -nagyság, sorköz, margó, távolság, színek, kiemelések stb.), a szöveg képének az írott üzeneten túli jelentése. A kézzel írt és a számítógépes szövegek különbözőségei, hasonlóságai.		Informatika: internetes források adatainak megkeresése; új internetes kapcsolattartó műfajok nyelvi jellemzői. Vizuális kultúra: a szöveg képe.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vázlat, jellemzés, Az írás nem nyelvi jelei: sorköz, betű, margó stb.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Helyesírás**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	A tanult főbb helyesírási szabályok felismerése, alkalmazása a szövegalkotásban, az írásbeli munkákban. Helyesírási kézikönyv használata tanári segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A leggyakrabban előforduló, a helyesírási alapelvekre épülő helyesírási szabályok tudatosítása, azok fokozatos önálló alkalmazásának fejlesztése az írott kommunikációban. A szófajokhoz kapcsolódó legalapvetőbb és leggyakoribb helyesírási szabályok, normák megismertetése.	

	A helyzetnek megfelelő, pontos helyesírás iránti igény kialakítása, a helyesírást segítő segédeszközök (helyesírási szabályzat, szótár stb.) önálló használatának fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Az alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés eleve, hagyomány elve, egyszerűsítés) alkalmazása főleg a szófajtani ismeretek elsajátításához kapcsolódóan. A tulajdonnév értelemtükröztető helyesírási alapjainak megismerése. A megismert helyesírási esetek felismerése és tudatos alkalmazása az írott szöveg megértése és szövegalkotási folyamatában; az önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal. Hibajavítási gyakorlatok segédeszközök használatával. Törekvés a mindennapi írásbeli alkotásokban az igényes helyesírásra.		Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; idegen nyelv; vizuális kultúra; természetismeret; informatika: a tantárgyra jellemző tulajdonnevek, digitális kifejezések helyesírása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve), elválasztás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A szavak szerkezete és jelentése**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	A szavak szerkezeti elemzése egyszerűbb esetekben: szótő, toldalékok, összetett szavak tagjai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szókincsbővítés, annak megtapasztaltatása, hogy ugyanazt a tartalmat többféle szerkezettel, más-más szavakkal is ki lehet fejezni. Néhány, mindennapi metafora jelentésszerkezetének megfigyeltetése. A magyar és valamely tanult, ismert idegen nyelv szerkezete közötti hasonlóságok és különbözőségek fölfedeztetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Az ige és főnév szemantikája. A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben. Egynyelvű szótárak használata, könyvtári kutatás.		Idegen nyelv: a tanult idegen nyelv szókincse.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	beszélt nyelvi metafora.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A nyelv szerkezete**	**Órakeret 21 óra**
Előzetes tudás	A tanult szófajok felismerése és megnevezése szójelentés alapján toldalékos formában, mondatban és szövegben, megfelelő használatuk írott és beszélt szövegben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Nyelvi tudatosság figyelemfejlesztéssel: a magyar nyelv szerkezetének megfigyeltetése; a szavak szintjének részletesebb vizsgálata. Elemző képesség: a szófaji csoportok jellemző alaktani viselkedésének megfigyeltetése, főbb jellemzőinek megnevezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
A szavak egy lehetséges osztályának, a szófajok legjellemzőbb csoportjainak áttekintése, szövegbeli és kommunikációs szerepük megfigyelése, alkalmazásuk a kommunikációban.		Történelem: a beszéd kialakulása

A szófaji csoportok jellemző alaktani viselkedésének megfigyelése, főbb jellemzőinek megnevezése. Az alapszófajok típusai, szerkezetük, szerepük a szövegalkotásban. Az ige szerkezete, az igekötők szerepe az ige folyamatosságának, az irányultságának kifejezésében; az ige aspektualitása. A főnevek kategóriái, a tulajdonnevek néhány tipikus fajtája, szerkezete. A névmások szövegszervező szerepének megfigyelése, alkalmazása a szövegalkotásban. A tanult alapszófajok leggyakoribb képzőinek megismerése, szóalkotási gyakorlatok. A magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv szótani szerkezetével.	Idegen nyelv: a tanult nyelv szótani sajátosságai
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alapszófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, névmás, igenév.
Év eleji, félévi, év végi felmérés	3 óra

A fejlesztés várt eredményei a 6. évfolyam végén	A tanuló törekszik gondolatait érthetően, a helyzetnek megfelelően megfogalmazni, adekvátan alkalmazni a beszédet kísérő nem nyelvi jeleket. Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteinek, rövidebb hallott történeteknek a megértésére, összefoglalására, továbbadására. Képes önállóan a tanult hagyományos és internetes műfajokban (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, SMS, e-mail stb.) szöveget alkotni. Törekszik az igényes, pontos és helyes fogalmazásra, írásra. Az írott és elektronikus felületen megjelenő olvasott szövegek globális (átfogó) megértése, a szövegből az információk visszakeresése mellett képes újabb és újabb szövegértési stratégiákat megismerni, azokat alkalmazni. Képes önálló feladatvégzésre az információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazásával (kézikönyvek és korosztálynak szóló ismeretterjesztő források). Felismeri a szövegértés folyamatát, annak megfigyelésével képes saját módszerét fejleszteni, hibás olvasási szokásaira megfelelő javító stratégiát találni, és azt alkalmazni. A tanuló ismeri a tanult alapszófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások), valamint az igekötők általános jellemzőit, alaki sajátosságait, a hozzájuk kapcsolódó főbb helyesírási szabályokat, amelyeket az írott munkáiban igyekszik alkalmazni is. A megismert új szavakat, közmondásokat, szólásokat próbálja aktív szókincsében is alkalmazni.

Magyar nyelv - 7. évfolyam

Magyar nyelv	A tantárgy heti óraszáma	A tantárgy éves óraszáma
7. évfolyam	2	72

Tematikai egység címe	Órakeret
Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	10 óra
Olvasás, szövegértés	8 óra
Írás, fogalmazás	6 óra
Helyesírás	10 óra
A nyelv szerkezete és jelentése	32 óra
Év eleji, félévi, év végi felmérés, javítás, típushibák	6 óra
ÖSSZ ÓRASZÁM	72 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A beszéd zenei eszközei: dallam, hangsúly, tempó, hangerő, szünet; beszédhelyzet; nem nyelvi kifejezőeszközök: arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső megjelenés. A kommunikáció folyamata, tényezői: adó, vevő, csatorna, kód, kapcsolat, valamint a különféle beszédhelyzetekben való részvétel formái.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a kulturált véleménynyilvánítás, vitázás alapelveinek tudatosítása, a konfliktuskezelés képességének fejlesztése. Különféle iskolai közéleti és kisközösségi beszédhelyzetek sémái, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs, nyelvi viselkedés gyakoroltatása. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításával a nyelvi, nemzeti identitás erősítése. A nyelvjárási változatok (pl. hangkészlet) felismertetése, az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Kifejező, a beszéd zenei eszközeit, a nem verbális jeleket a beszédhelyzetnek megfelelően használó megnyilatkozás. A különféle mindennapi megnyilatkozások dekódolása. Az érvelés alapjainak megismerése. Részvétel beszélgetésben, vitában, a saját álláspont előadása, megvédése, esetleges korrigálása a témának, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kifejezésmóddal. Reagálás mások véleményére kisközösségi (iskolai, családi, baráti) helyzetekben. A közéleti kommunikáció iskolai helyzetei és műfajai: megbeszélés, vita, kiselőadás, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs használata.	Minden tantárgy: kiselőadás, részvétel beszélgetésben, vitában. Vizuális kultúra: szöveg és kép kapcsolata a vizuális médiumokban.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vélemény, vita, érv; megbeszélés, kiselőadás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Olvasás, szövegértés**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	A tanult szövegértési, szövegfeldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása, szintézis, szelektív olvasás stb.) alkalmazása különféle megjelenésű és típusú szövegeken. A saját szövegértési hiba felismerése, korrigálása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szövegfeldolgozási módok, adatkeresési technikák, olvasási formák (intenzív és extenzív olvasás) megismertetése. A kifejező szövegtolmácsolás képességének fejlesztése. A tanulási képesség fejlesztése: adatkeresési technikák, információkezelési módok megismertetése, gyakorlati alkalmazása nyomtatott és elektronikus szövegekben.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
A megismert szövegfeldolgozási módok gyakorlása, újabb technikák, olvasási formák megismerése (intenzív és extenzív olvasás), azok gyakorlatban történő alkalmazása. A szöveg érzelmi-gondolati tartalmát kifejező olvasás. A különféle szövegfeldolgozási módok (szó szerinti, kritikai, kreatív olvasás) használata nyomtatott, folyamatos és nem folyamatos szövegeken. Az olvasott szöveg tartalmának és az azt kiegészítő képek, ábrák összefüggéseinek felfedése, értelmezése. Adatkeresés technikái (szelektív olvasás, átfutás). Ismeretterjesztő szövegek jellemzői és feldolgozási technikái. Nyomtatott szótár használata.		Minden tantárgy: az egyes tantárgyakban olvasott szövegek feldolgozásának tantárgyi sajátosságai. Vizuális kultúra: ábrák, képek, illusztrációk értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adatkeresés, szótár, folyamatos szöveg, nem folyamatos szöveg, szövegfeldolgozás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Írás, fogalmazás**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Adatgyűjtés, vázlatkészítés különböző technikákkal. Megadott témához, problémához való célzott anyaggyűjtés (pl. adatok, példák, érvek) a könyvtár nyomtatott és elektronikus eszközeinek és forrásainak felhasználásával. A tanult műfajokban történő önálló szövegalkotás. A fogalmazás folyamatközpontúságának alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A társas kultúrában való részvételhez szükséges írástechnikai kompetenciák fejlesztése: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb. Többféle jegyzetelési technika, forma elsajátíttatása, a célnak megfelelő kiválasztása, alkalmazása tanári segítséggel. A bemutatkozás írásos formáinak megismerése, írása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
A kommunikációs céloknak megfelelő papíralapú szövegek írása. A tanulást segítő papíralapú jegyzetelés gyakorlása, törekvés a legoptimálisabb egyéni forma kialakítására. Különböző nézőpontú és műfajú szövegek alkotása: elbeszélés, jellemzés, vélemény.		Vizuális kultúra: tipográfia ismeretek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jegyzet, elbeszélés, jellemzés, vélemény.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Helyesírás**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés eleve, hagyomány elve, egyszerűsítés) ismerete, alkalmazásuk a szövegalkotás folyamatában; önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvi tudatosság növelése: a normakövető és a normától eltérő helyesírás értelemtükröztető szerepének értelmezése. Szövegértelmezési képességek fejlesztése: a mondatfajták, a mondat szerkezeti típusainak írásjelhasználata; a szöveg központozásának leggyakoribb szabályainak megismertetése. A nyelvtani ismeretek alapján megismert összetett szavak helyesírása, az értelemtükröztető rendszer megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
A helyesírás értelemtükröztető szerepének felhasználása különféle írásbeli műfajokban. Az írásjelek, a szöveg központozásának legfontosabb szabályai egyszerű mondatok esetében.		Vizuális kultúra: tipográfia ismeretek felhasználása az esztétikus és célszerű íráskép kialakításához.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Központozás, írásjel: vessző, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kettőspont.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A nyelv szerkezete és jelentése**	**Órakeret 32 óra**
Előzetes tudás	Szótő, toldalék: képző, jel, rag; összetett szók; alapszófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, névmások, igenevek: főnévi, melléknévi, határozószói igenév. Mondatfajták típusai, használatuk.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyeltetése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. A mondatfajták közlési szándékának felismertetése a beszélt és írott nyelvben, alkalmazásuk a mindennapi kommunikációban. A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismertetése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése. A viszonyszók és mondatszók funkcionális szerepének megismertetése. A modalitásnak (a mondatfajtáknak) megfelelő akusztikai eszközök tudatosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A mondat nyelvi funkciója, felépítése, szerkezete; a mondatfajták szövegszervező ereje. Mondatátalakítási gyakorlatok a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban. A szószerkezetek és a mondatok megalkotásában szerepet játszó viszonyszók és mondatszók. A szószerkezettípusok felépítésének megfigyelése, felismerésük és alkotásuk. A fő mondatrészek szerepének és mondatbeli viszonyainak, a hozzájuk kapcsolódó vonzatok jellemzőinek tanulmányozása. Fő mondatrészek szerepe, funkciója és fajtái, mondatbeli viszonyaik, vonzatok.	Vizuális kultúra: vizuális kommunikáció, a vizuális közlések felépítése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mondatfajta, kijelentő, kérdő, felszólító, felkiáltó, óhajtó mondat. Egyszerű; tagolt és tagolatlan mondat; minimális és bővített mondat. Mondatrész, alany, állítmány, jelző (minőség, birtokos, mennyiség), határozó (pl. idő, hely, mód, társ, eszköz, állapot), tárgy. Szószerkezet, mellérendelő és alárendelő szószerkezet. Viszonyszó, névelő, kötőszó, névutó, partikula, segédigék, igekötő. Mondatszó, indulatszó, módosítószó.
Év eleji, félévi, év végi felmérés, javítás, típushibák	6 óra

A fejlesztés várt eredményei a 7. évfolyam végén	A tanuló eligazodik és hatékonyan részt vesz a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben, vitákban. Képes álláspontját megfelelő érvek, bizonyítékok segítségével megvédeni. Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit. Képes a különböző megjelenésű és műfajú szövegek globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére. Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan vázlatot készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, állításait indokolni. A tanuló ismeri és a törekszik a szövegalkotásban a különböző mondatfajták használatára. Alkalmazza az írásbeli szövegalkotásban a mondatvégi, illetve mondatrészek közötti írásjeleket.

Magyar nyelv - 8. évfolyam

Magyar nyelv	A tantárgy heti óraszáma	A tantárgy éves óraszáma
8. évfolyam	2	72

Tematikai egység címe	Órakeret
Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	10 óra
Olvasás, szövegértés	5 óra
Írás, fogalmazás	5 óra
Helyesírás	10 óra
A nyelv szerkezete és jelentése	32 óra
A nyelv állandósága	7 óra
Év eleji, félévi, év végi felmérés	3 óra
ÖSSZ ÓRASZÁM	72 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A beszéd zenei eszközei: dallam, hangsúly, tempó, hangerő, szünet; beszédhelyzet; nem nyelvi kifejezőeszközök: arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső megjelenés. A kommunikáció folyamata, tényezői: adó, vevő, csatorna, kód, kapcsolat, valamint a különféle beszédhelyzetekben való részvétel formái.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Különféle iskolai közéleti és kisközösségi beszédhelyzetek sémái, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs, nyelvi viselkedés gyakoroltatása. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításával a nyelvi, nemzeti identitás erősítése. A nyelvjárási változatok (pl. hangkészlet) felismertetése, az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése. A tömegkommunikáció formáinak, céljának, működési módjainak és hatásának, valamint néhány gyakoribb műfajának megismertetése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Kifejező, a beszéd zenei eszközeit, a nem verbális jeleket a beszédhelyzetnek megfelelően használó megnyilatkozás. A különféle mindennapi megnyilatkozások, valamint a tömegkommunikáció üzeneteinek dekódolása. A tömegkommunikáció és a sajtó műfajainak megismerése kritikus szemléletmód kialakítása és fejlesztése. A sajtó leggyakoribb műfajai: hír, tudósítás, interjú. Reagálás mások véleményére kisközösségi (iskolai, családi, baráti) helyzetekben. A közéleti kommunikáció iskolai helyzetei és műfajai: felszólalás, hozzászólás, rövid alkalmi beszéd, köszöntés, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs használata.	Vizuális kultúra: szöveg és kép kapcsolata a vizuális médiumokban.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hozzászólás, felszólalás, kiselőadás, köszöntő, ünnepi beszéd. Tömegkommunikáció, sajtó, rádió, televízió, internet. Sajtóműfaj: hír, tudósítás, interjú.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Olvasás, szövegértés**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	A tanult szövegértési, szövegfeldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, **előzetes tudás** aktiválása, szintézis, szelektív olvasás stb.) alkalmazása különféle megjelenésű és típusú szövegeken. A saját szövegértési hiba felismerése, korrigálása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kritikai gondolkodás fejlesztése: az elektronikus, internetes információforrások kezelése a megbízhatóság, hitelesség szempontjából. A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése. A webes felületek nem lineáris szövegeinek olvasási sajátosságainak felismertetése, a nehézségek tudatosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A szöveg érzelmi-gondolati tartalmát kifejező olvasás. A különféle szövegfeldolgozási módok (szó szerinti, kritikai, kreatív olvasás) használata elektronikus és nyomtatott, folyamatos és nem folyamatos szövegeken. Az olvasott szöveg tartalmának és az azt kiegészítő képek, ábrák összefüggéseinek felfedése, értelmezése. Adatkeresés technikái (szelektív olvasás, átfutás). Az internetes adatkeresés, szöveghálók, az intertextualitás kezelése, a különböző forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdése. A különböző forrásból származó információk megadott szempontok szerint való összehasonlítása, kritikai következtetés levonása. Ismeretterjesztő szövegek jellemzői és feldolgozási technikái. Elektronikus és nyomtatott szótár használata.	Minden tantárgy: az egyes tantárgyakban olvasott szövegek feldolgozásának tantárgyi sajátosságai. Informatika: keresési ismeretek alkalmazása. Vizuális kultúra: ábrák, képek, illusztrációk értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adatkeresés, szótár, folyamatos szöveg, nem folyamatos szöveg, szövegfeldolgozás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Írás, fogalmazás**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	Adatgyűjtés, jegyzet- és vázlatkészítés különböző technikákkal. Megadott témához, problémához való célzott anyaggyűjtés (pl. adatok, példák, érvek) a könyvtár nyomtatott és elektronikus eszközeinek és forrásainak felhasználásával. A tanult műfajokban történő önálló szövegalkotás. A fogalmazás folyamatközpontúságának alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Néhány tömegkommunikációs műfaj jellemzőinek megismertetése, a műfaji sajátosságoknak megfelelő szövegalkotás. Többféle jegyzetelési technika, forma elsajátíttatása, a célnak megfelelő kiválasztása, alkalmazása tanári segítséggel. A bemutatkozás írásos formáinak megismerése, írása.	

	A nyilvános felületeken történő önbemutatás etikai kérdéseinek, következményeinek elemző megismerése, megvitatása.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A kommunikációs céloknak megfelelő papíralapú és elektronikus szövegek írása. Forrásjegyzék önálló elkészítése, az idézés pontos jelölése. Néhány tömegkommunikációs műfajban való kreatív szövegalkotás (hír, interjú, riport, tudósítás). A tanulást segítő papíralapú és számítógépes jegyzetelés gyakorlása, törekvés a legoptimálisabb egyéni forma kialakítására. Különböző nézőpontú és műfajú szövegek alkotása: elbeszélés, jellemzés, vélemény. Az írásban történő bemutatkozás szabályai a papíralapú és az online felületen (önéletrajz, blogbejegyzés, internetes közösségi portál). A netikett legfontosabb szabályai.	Informatika: a szövegszerkesztő programok lehetőségei. Vizuális kultúra: tipográfia ismeretek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jegyzet, elektronikus szöveg, blog; önéletrajz.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Helyesírás**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés eleve, hagyomány elve, egyszerűsítés) ismerete, alkalmazásuk a szövegalkotás folyamatában; önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Nyelvi tudatosság: a normakövető és a normától eltérő helyesírás értelemtükröztető szerepének értelmezése. Szövegértelmezési képességek fejlesztése: a mondatfajták, a mondat szerkezeti típusainak írásjelhasználata; a szöveg központozásának, a párbeszéd és az idézetek leggyakoribb szabályainak megismertetése. A nyelvtani tanulmányok során megismert összetett szavak helyesírása, az értelemtükröztető rendszer megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
A helyesírás értelemtükröztető szerepének felhasználása különféle írásbeli műfajokban. Az írásjelek, a szöveg központozásának legfontosabb szabályai. A párbeszéd és az idézetek (egyenes, szabad függő, függő) írásmódja. Összetett szavak helyesírásának alapvető szabályainak megismerése, alkalmazása.		Informatika: a helyesírási ellenőrző programok. Vizuális kultúra: tipográfia ismeretek – esztétikus és célszerű íráskép.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Központozás, írásjele: vessző, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kettőspont, gondolatjel. Egyenes, szabad függő, függő idézet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A nyelv szerkezete és jelentése**	**Órakeret 32 óra**
Előzetes tudás	Szótő, toldalék: képző, jel, rag; összetett szók; alapszófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, névmások, igenevek: főnévi, melléknévi, határozószói igenév. Mondatfajták típusai, használatuk.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyeltetése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. A mondatfajták közlési szándékának felismertetése a beszélt és írott nyelvben, alkalmazásuk a mindennapi kommunikációban. A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismertetése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése. A viszonyszók és mondatszók funkcionális szerepének megismertetése. A szóalkotási módok megismertetése. A modalitásnak (a mondatfajtáknak) megfelelő akusztikai eszközök tudatosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Az egyszerű és összetett mondatok megkülönböztetése. Az alárendelő és mellérendelő összetett mondatok. A tagmondatok közötti tartalmi-logikai és/vagy grammatikai viszony felismerése. Mondatátalakítási gyakorlatok a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban. A szóösszetételek típusai, jelentésük változása, helyesírási szabályai. A szóösszetétel, a szóképzés és a jelentés összefüggésének elemzése szépirodalmi és nem irodalmi szövegekben; szógyűjtés játékos szóalkotás-képzéssel, összetétellel. Szóösszetétel, alapszó, képzett szó, szókapcsolat megkülönböztetése.	Vizuális kultúra: vizuális kommunikáció, a vizuális közlések felépítése. Idegen nyelv: a tanult idegen nyelv szóalkotása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alárendelő és mellérendelő összetett mondat. Alárendelő és mellérendelő szóösszetétel.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A nyelv állandósága és változása**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	A nyelv változó jelenség. Szótárhasználat, szókincsünk változásai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mai és korábbi nyelvállapot különbségének felismertetése. A nyelvi tudatosság fejlesztése: a nyelv állandóságának és változásának megfigyelése, értelmezése különböző régi és mai szövegeken.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A nyelv állandóságának és változásának megfigyelése különböző régi és mai szövegeken. A nyelvi változás bizonyítékainak értelmezése különböző korokból származó írott szövegeken és irodalmi példákon. Nyelvhasználatunk, a környezetünkben lévő nyelvváltozatok néhány jellemzőjének megfigyelése, megnevezése. A Magyarországon élő nemzetiségek nyelve, nyelvhasználata.	Történelem, társadalmi és állampolgári

A szókincs változása: régi és új szavak, kifejezések gyűjtése, összehasonlítása. A magyar nyelv eredete (finnugor rokonság), helye a nyelvek között. Nyelvünk agglutináló (ragasztó) jellegének bizonyítékai példákkal.	ismeretek: a finnugor nyelvrokonság kérdése.
Év eleji, félévi, év végi felmérés	6 óra

A fejlesztés várt eredményei a 8. évfolyam végén	A tanuló eligazodik és hatékonyan részt vesz a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben, vitákban. Képes álláspontját megfelelő érvek, bizonyítékok segítségével megvédeni. Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit. Képes a különböző megjelenésű és műfajú szövegek globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére. Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan jegyzetet és vázlatot készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, állításait indokolni. A tanuló ismeri és a törekszik a szövegalkotásban a különböző mondatfajták használatára. Alkalmazza az írásbeli szövegalkotásban a mondatvégi, a tagmondatok, illetve mondatrészek közötti írásjeleket. A tanuló a helyesírási segédkönyvek segítségével jártas az összetett szavak és gyakoribb mozaikszók helyesírásában. Ismeri a tömegkommunikáció fogalmát, legjellemzőbb területeit. Tisztában van a média alapvető kifejezőeszközeivel, az írott és az elektronikus sajtó műfajaival. Ismeri a média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepét, működési módjának legfőbb jellemzőit. Kialakul benne a médiatudatosság elemi szintje, az önálló, kritikus attitűd.

MAGYAR IRODALOM
A tantárgy óraterve - 6- 8. évfolyam

MAGYAR IRODALOM	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Heti óraszám	2,5	2	2
Éves óraszám	90	72	72

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Monda, rege, eredetmonda, felező 8-as ritmus. Időmértékes verselési rendszer, versláb, jambus, jambikus verselés, spondeus, félrím, belső rím, alliteráció, szórendcsere.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Arany János: Toldi**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Elbeszélő költemény, felező 12-es forma; Petőfi Sándor: János vitéz. Elbeszélés, leírás, jellemzés, levél; mindennapi tájékoztató szövegek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Magatartásformák (indulat, hirtelen harag) elutasítása, erkölcsi értékek (szeretet, helytállás) vállalása. A szövegközeli olvasás, a szövegértelmező, műértelmező képesség fejlesztése (tér- és időviszonyok, cselekmény, a szereplők kapcsolatai; magatartások értelmezése; lélekábrázolás). A szókincs, az esztétikai és erkölcsi érzék, az ítélőképesség fejlesztése. Annak felismerése, hogy a nyelvi igényesség az önbecsülés és a mások iránti tisztelet kifejezője. A kommunikációs képességek fejlesztése; az önismeret, a nyelvi kultúra növelése. Elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak folyamatos gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése. A kapcsolattartás digitális műfajainak alkalmazása.	

Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A Toldi cselekménye, szerkezete. Toldi Miklós helyzete, tettei, magatartása (értelmezés, jellemzés); kapcsolatai, konfliktusai (elemzés). Arany lélekábrázolása (családi kapcsolatok; bűn és megtisztulás). A megjelenítés eszközei (az egységenkénti feldolgozás során a poétikai eszközök elemzése: képek, pl. hasonlat, megszemélyesítés, metafora; alakzatok, pl. ellentét, párhuzam, túlzás, felsorolás, részletezés, szótőismétlés).	A tanuló felismeri az elbeszélő költemény műfaját; elemzi a tér- és időviszonyokat; ismeri a cselekményt; jellemzi a szereplőket és minősíti kapcsolataikat a Toldi részletes feldolgozása során; alkalmazza a kapcsolódó elméleti fogalmakat (pl. verses epika; elbeszélő költemény); felismeri a poétikai eszközöket (szóképek, alakzatok), a versritmust; képes saját véleményének megfogalmazására;	Etika: bűn és erény, lelkiismeret, megtisztulás. Ének-zene: ritmizálási gyakorlatok.

Verselési elemzések, ritmizálási gyakorlatok. Irodalmi művekhez kapcsolódó szövegalkotási feladatok készítése, különféle műfajokban (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél). Érvelő szövegek. Kreatív írások. Arany és Petőfi barátságának verses és prózai „dokumentumai”	tud memoritereket előadni (szövegrészletek a műből); képes önálló szövegalkotási feladatok megoldására (különféle közlésformák; nézőpontváltás stb.); rövid érvelő szövegek készítésére; néhány, különféle típusú, a mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szöveg elkészítésére (meghívó, e-mail stb.); saját hibáinak felismerésére, javítására, igényli ezek kiküszöbölését gyakorlással, feladatmegoldással, és törekszik készségszintjének folyamatos fejlesztésére.	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; természetismeret; matematika; vizuális kultúra: narratív szövegek, leírások, érvelő szövegek alkotása. Informatika: a digitális írásbeliség kapcsolattartó műfajainak ismerete.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Előhang, mottó, expozíció, kaland, allegória, epizód, késleltetés, körülírás, felező 12-es, sormetszet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Gárdonyi Géza: Egri csillagok (házi olvasmány)**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Korábban olvasott regények, ifjúsági regények. Epikus művek jellemzői: szerkezet, idő, helyszín, cselekmény, fordulat, szereplő; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető erkölcsi értékekkel való azonosulás (hazaszeretet, hűség, helytállás, szerelem), az emberi magatartások megítélése és értékelése. A házi olvasmányok korábban megismert megközelítési lehetőségeinek felidézése, alkalmazása. Felkészítés a mű sok szempontú befogadására, értelmezésére; az olvasottak önálló dokumentálására (pl. motívumok azonosítása, jegyzetelés, vázlat). Kreativitás fejlesztése szövegalkotási gyakorlatokkal. Elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak folyamatos gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése. A kapcsolattartás digitális műfajainak alkalmazása.	

Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Gárdonyi Géza: Egri csillagok – sok szempontú megközelítés. Tér- és időviszonyok (cselekményidő/külső, történelmi idő), cselekmény, szerkezet; a szereplők csoportjai, kapcsolataik; konfliktusok. Elbeszélői nézőpont, jellemábrázolás, ábrázolásmód.	A tanuló alkalmazza a házi olvasmányok korábban megismert megközelítési lehetőségeit; előzetesen felkészül a mű sok szempontú értelmezésére (feladatok; adatkeresés, jegyzetelés, vázlatkészítés stb.);	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: adott történetekben a valós és fiktív elemek megkülönböztetése. Informatika: egynyelvű szótárak (pl.

Bornemissza Gergely életútja. A mű fontos témái (történelem, hősiesség, barátság, szerelem, árulás stb.) és motívumai (pl. hold, csillag, gyűrű).	képes szövegalkotási feladatok megoldására (szóban/ írásban), pl. leírás, jellemzés, elbeszélés nézőpontváltással, levél, kreatív írás; képes szövegrészlet megtanulására, esetleg jelenet, dialógus előadására, dramatikus játékra.	jelképszótár, szimbólumszótár) használata. Természetismeret: a regényhez kapcsolódó topográfia.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Érzelmek, hangulatok, gondolatok** **„Egy dallam visz, de keresztezi száz…”**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Lírai alkotások jellemzői; költői nyelv, képek, alakzatok, zeneiség. Ismeretek József Attila, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Szabó Lőrinc, Weöres Sándor egy-egy alkotásáról (memoriterek is).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak belátása, hogy az irodalmi művek olvasása gazdagítja érzelmi életünket. A befogadási képességek növelése különböző kifejezésmódú szövegek olvasásával, feldolgozásával. Jellemző motívumok, témák azonosítása. Képesség az epikai és lírai műnem megkülönböztetésére (az ábrázolás irányultsága alapján).	

Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Témák, motívumok lírai alkotásokban (pl. természet, évszakok, napszakok, szerelem). A lírai műnem sokszínűsége: változatos szerkezeti megoldások, képiség, zeneiség, hangnemek – eltérő alkotói magatartások. Szemelvények a magyar irodalom különféle műfajú alkotásaiból, pl. Csokonai Vitéz Mihály, József Attila, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Szabó Lőrinc, Weöres Sándor műveiből – értelmezések, poétikai és verstani gyakorlatok. A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.	A tanuló megkülönbözteti az epikai és lírai műnemet (az ábrázolás irányultsága alapján); felismeri a lírai műnemnek a líra alanyára vonatkoztatottságát (bármely líratípusban, pl. gondolat- vagy hangulatlíra); bővíti ismereteit a kifejezésmódokról; felismer jellemző témákat, motívumokat (pl. természet, évszakok, napszakok); felismeri a művészi stíluseszközöket és elemzi azok hatását.	Ének-zene: megzenésített versek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Líra, lírai alany, téma, motívum, versforma, rímszerkezet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Próbatételek, kalandok, hősök**	**Órakeret 18 óra**
Előzetes tudás	Hősies magatartásformák a korábbi olvasmányélményekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése, hogy az igazságkeresésnek sokféle útja van, s ezeket a módokat mérlegelni és értékelni kell. A „próbatétel, kaland, hősiesség” tematika alapján is emberi alaphelyzetek, irodalmi témák, formák felismerése, a tematika sok szempontú megközelítése (pl. jellemformálás, archetipikus helyzetek). Felkészítés a téma megjelenésének változatosságára; különböző korszakban írott, eltérő műfajú művek befogadására. A befogadói tapasztalatok, a szókincs, a poétikai ismeretek bővítése a Lúdas Matyi feldolgozása révén.	

Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A hősies magatartás néhány példája, változata; a próbatételek, kalandok szerepe. A görög mitológiától és a Bibliától (pl. Héraklész, Odüsszeusz; Dávid és Góliát, Sámson) a klasszikus és a kortárs ifjúsági irodalomig (kis- és nagyepikai művek, műrészletek; verses és prózai formák). Fazekas Mihály: Lúdas Matyi – műértelmezés. Szerkezet (a négy levonás kapcsolódása; ismétlés és fokozás); a konfliktusok jellege; népiesség és időmértékes forma.	A tanuló megismer az irodalmi művek segítségével néhány példát a hősies magatartásra; megfigyeli, hogy a próbatételek, kalandok miként formálják a személyiséget, jellemet; a „próbatétel, kaland, hősiesség” tematika alapján is felismer emberi alaphelyzeteket és irodalmi témákat, formákat; felismeri az emberi kapcsolatok sokféleségét és a téma megjelenésének változatosságát korszaktól, műfajtól és formától függetlenül; felfedez archetipikus helyzeteket bibliai, mitológiai történetekkel; részt vesz ajánlott olvasmányok közös feldolgozásában (tér- és időviszonyok, cselekmény, szereplők, elbeszélői nézőpont, szerkezet stb. elemzésében);	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: hősök, történetek, legendák elemzése. Vizuális kultúra: hősök, próbatételek, kalandok képzőművészeti megjelenítése. Etika: a próbatétel, kaland, hősiesség lehetséges összefüggései.

próbák, kalandok, hősök – válogatás a kortárs ifjúsági irodalom alkotásaiból.	választhatja klasszikus és népszerű ifjúsági regények bemutatását (szemelvények vagy egyéni beszámolók, ajánlások); az érdeklődés felkeltésének céljából is (a mű hatása); gyakorolja a jegyzetelést, vázlatkészítést; képes Fazekas Mihály Lúdas Matyi című művének elemző bemutatására, esetleg egyik levonásának dialogikus megjelenítésére; képes vélemény szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasott szövegek szereplőinek tetteiről, érzelmeiről, gondolatairól, a megjelenített emberi helyzetekről, folyamatos fejlesztési célként.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Próbatétel, kaland (cselekményszervező), ismétlődő motívum, vándortéma, daktilus, spondeus, kötött verssor, hexameter, érv, nézőpont, érvelés.	

A fejlesztés várt eredményei a 6. évfolyam végén	A tanuló törekszik gondolatait érthetően, a helyzetnek megfelelően megfogalmazni, adekvátan alkalmazni a beszédet kísérő nem nyelvi jeleket. Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteinek, rövidebb hallott történeteknek a megértésére, összefoglalására, továbbadására. Ismeri és alkalmazni tudja a legalapvetőbb anyaggyűjtési, vázlatkészítési módokat. Képes önállóan a tanult hagyományos és internetes műfajokban (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, SMS, e-mail stb.) szöveget alkotni. Törekszik az igényes, pontos és helyes fogalmazásra, írásra. Az írott és elektronikus felületen megjelenő olvasott szövegek globális (átfogó) megértése, a szövegből az információk visszakeresése mellett képes újabb és újabb szövegértési stratégiákat megismerni, azokat alkalmazni. Képes önálló feladatvégzésre az információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazásával (kézikönyvek és korosztálynak szóló ismeretterjesztő források). Felismeri a szövegértés folyamatát, annak megfigyelésével képes saját módszerét fejleszteni, hibás olvasási szokásaira megfelelő javító stratégiát találni, és azt alkalmazni. Felismeri a hexameteres szövegről, hogy az időmértékes, a felező tizenkettesről, hogy az ütemhangsúlyos. Fel tud sorolni három-négy művet Aranytól, képes egyszerűbb összehasonlítást megfogalmazni János vitéz és Toldi Miklós alakjáról. Képes értelmezni A walesi bárdokban

	rejlő üzenetet, és meg tudja világítani 5–6 mondatban az Egri csillagok történelmi hátterét. El tudja különíteni az egyszerűbb versekben és prózai szövegekben a nagyobb szerkezeti egységeket. Össze tudja foglalni néhány hosszabb mű cselekményét (Toldi, Egri csillagok), meg tudja különböztetni, melyik közülük a regény és melyik az elbeszélő költemény. Értelmesen és pontosan, tisztán, tagoltan, megfelelő ritmusban tud felolvasni szövegeket. Részt tud venni számára ismert témájú vitában, és képes érveket alkotni. Ismert és könnyen érthető történetben párosítani tudja annak egyes szakaszait a konfliktus, bonyodalom, tetőpont fogalmával. Képes az általa jól ismert történetek szereplőit jellemezni, kapcsolatrendszerüket feltárni. Képes néhány példa közül kiválasztani az egyszerűbb metaforákat és metonímiákat. Képes egyszerűbb meghatározást adnia következő fogalmakról: epizód, ballada, konfliktus. Képes művek, műrészletek szöveghű felidézésére. Az olvasott és megtárgyalt irodalmi művek nyomán képes azonosítani erkölcsi értékeket és álláspontokat, képes megfogalmazni saját erkölcsi ítéleteit.

Magyar irodalom -7. évfolyam. évfolyam

Magyar irodalom	A tantárgy heti óraszáma	A tantárgy éves óraszáma
7. évfolyam	2	72

Tematikai egység címe	Órakeret
Egy korstílus – a romantika	8 óra
Lírai műfajok (óda, himnusz, elégia, dal, epigramma)	22 óra
Nagyepikai alkotás (regényelemzés) – egy Jókai-regény és a romantikus korstílus	8 óra
Kisepikai alkotások (pl. kisregény, elbeszélés, novella, legenda, anekdota, komikus eposz, ballada)	13 óra
Nagyepikai alkotás (regényelemzés)	10 óra
Drámai műfajok (egy komédia)	8 óra
Ismétlések, rendszerezések, számonkérések	3 óra
ÖSSZ ÓRASZÁM	72

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Egy korstílus – a romantika**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Petőfi Sándor néhány műve. Jellemző műfajok a 19. sz. első feléből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalmi művek megismerése során a múlt értékes törekvéseinek megbecsülése, azonosulás a máig ható értékekkel. Ismerkedés egy korstílussal, korstílus és mű/vek összefüggéseivel. Romantikus jegyek, vonások azonosítása, megnevezése, művészeti kapcsolódások feltárása. Képesség az önálló ismeretszerzésre, digitális források használatával.	

Ismeretek	Követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Egy korstílus – a romantika. Egy-két szemelvény a korszak jellemző alapvetéseiről, törekvéseiről (pl. szabadság az irodalomban; új, jellegzetes műfajok; kevertség, töredékesség; romantika és népiesség). Szemelvények Kölcsey, Vörösmarty, Petőfi korstílusra jellemző, különféle műfajú, tematikájú alkotásaiból (pl. Kölcsey: Huszt; Vörösmarty: Ábránd; Petőfi: Egy gondolat bánt engemet…).	A tanuló ismerkedik egy korstílussal, a korstílus és egy-egy mű közötti összefüggéssel; ismerkedik a korszak irodalmi életével (pl. folyóiratok, színházi élet, irodalmi kapcsolatok); megismeri a korszakolás nehézségeit; a romantika hátterét, esztétikai elveit, törekvéseit, ábrázolásmódját, hangnemeit; a stílus formajegyeit; ismerkedik romantika és népiesség, romantika és reformkor összefüggésével; jellemző műveken felismeri a legjellemzőbb romantikus jegyeket, vonásokat; felismer zenei és képzőművészeti vonatkozásokat, kapcsolódásokat;	Vizuális kultúra: a romantikus festmények, épületek, viseletek. Ének-zene: a zenei romantika. Informatika: önálló ismeretszerzés, a források azonosítása.

	az önálló ismeretszerzés többféle módszerével (pl. internet, elektronikus könyvtár) is gyűjt információkat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Lírai műfajok (óda, himnusz, elégia, dal, epigramma)**	Órakeret 22 óra
Előzetes tudás	Lírai műnem. Népköltészet, műköltészet. Dal, tájleíró költemény, életkép. Verselési rendszerek. Hangsúlyos verselés, ütem, felező 8-as, felező 12-es. Időmértékes verselés, versláb, spondeus, jambus, jambikus verselés, daktilus, kötött verssor, hexameter. Rím, rímelhelyezkedés, páros rím, félrím, alliteráció. Szóképek: hasonlat, megszemélyesítés, metafora. Alakzatok: ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, szórendcsere.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak belátása, hogy a lírai alkotások sokféle érzelem és gondolat hordozói, lehetőséget teremtenek az érzelmekkel, gondolatokkal való azonosulásra vagy elutasítására. Az alapvető lírai műfajok sajátosságainak (pl. beszédhelyzet, megszólított; tematika, motívumok, műfaji és tematikus kapcsolatok) felismerése különböző korok alkotóinak művei alapján. A ritmusérzék, a belső hallás fejlesztése. Szövegértési és szövegelemző képességek fejlesztése: alakzatok, képek azonosítása, a jelentésteremtő szerep elemzése, a kompozíció meghatározó elemeinek értelmezése, érzelmi tartalmak megértése. Szövegelemzések, értelmezések sok szempontú megközelítésben. A szöveghű, kifejező szövegmondás fejlesztése.	

Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Alkotások műfaji szempontokból a magyar irodalom különféle korszakaiból, pl. Ady Endre, Arany János, Csokonai Vitéz Mihály (A Reményhez), Janus Pannonius (Pannónia dicsérete), József Attila, Kölcsey Ferenc, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Szabó Lőrinc, Vörösmarty Mihály, Weöres Sándor műveiből és kortárs magyar lírai alkotásokból. Tematikus, motivikus kapcsolódások felismerése – a műválasztás felölel alapvető lírai témákat (pl. természet, évszakok és napszakok, szülőföld, haza, család, szerelem, öntudat, költősors, költészet/ars poetica).	A tanuló felismeri az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján (elsősorban 19-20. századi alkotások); felismeri néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát; azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait; felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat; azonosítja a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat; azonosít képeket, alakzatokat, szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben;	Ének-zene: ritmusok, ritmusfajták azonosítása. Vizuális kultúra: a kompozíció szerepe a festészetben, építészetben.

Nemzeti himnuszunk, ódáink – Kölcsey: Hymnus; Vörösmarty: Szózat; Petőfi: Nemzeti dal – műértelmezések, sok szempontú elemzések (pl. vershelyzet, szerkezet, műfaji változat, poétikai megoldások, versforma).	megismeri a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása); felismer érzelmi tartalmakat; sok szempontú megközelítésben elemez, értelmez különféle műfajú lírai alkotásokat és meg is tanul néhányat (pl. elégia/Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez; epigramma/Janus Pannonius: Pannónia dicsérete); sok szempontú megközelítésben értelmezi, elemzi nemzeti himnuszunkat, ódáinkat (Kölcsey: Hymnus; Vörösmarty: Szózat; Petőfi: Nemzeti dal; memoriterek is).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Óda, himnusz, elégia, dal, epigramma; verselési rendszer, rímes időmértékes verselés, rímtelen időmértékes verselés, versláb, spondeus, trocheus, trochaikus verselés, daktilus, kötött verssor, hexameter, pentameter, disztichon; rím, rímelhelyezkedés; szókép, hasonlat, megszemélyesítés, metafora; alakzat, ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, szórendcsere.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Műfaji fogalmak (pl. óda, epigramma, rapszódia); romantikus ellentétezés, romantikus képalkotás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Nagyepikai alkotás (regényelemzés) – egy Jókai-regény és a romantikus korstílus**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Regényelemzések (házi és egyéni olvasmányok). A romantikus korstílus. Nagyepikai művek jellemzői: szerkezet, idő- és térviszonyok, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; szereplők rendszere; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Fogékonyság a tematikai és erkölcsi megközelítésre, értékek azonosítására, megvitatására, a szereplők erkölcsi dilemmáinak, döntéseinek mérlegelésére. Komplex képességfejlesztés: egy Jókai-regény sok szempontú megközelítése, elemzése (pl. idő- és térviszonyok, előreutalások, késleltetések, elbeszélői nézőpont, stílusjellemzők).	

Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Nagyepikai alkotás (regényelemzés) - sok szempontú megközelítés.	A tanuló egy Jókai-regényben azonosítja, elemzi az idő- és térviszonyokat, az előreutalásokat, késleltetéseket,	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a történelmi

Jókai Mór: A kőszívű ember fiai (vagy esetleg egy másik regénye, pl. Az új földesúr vagy A jövő század regénye) – sok szempontú megközelítés. Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet. Hősök, magatartásformák, erkölcsi választások – a szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással). Regényműfaji változat (pl. heroikus regény, irányregény, utópia stb.). A romantika megjelenési formái (pl. szerkezet, cselekményfordulatok, jellemek, hangnem, előadásmód). Elemzések, értelmezések és kreatív írások.	epizódokat; a szereplők kapcsolatait, a cselekmény elemeit; felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; műelemzés nyomán rögzíti a műfaji sajátosságokat és romantikus epika jellemzőit; azonosítja a műben megjelenő tematikát (pl. család, szerelem, hősiesség, hazafiság, önfeláldozás); képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére; alkalmas a megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezésére; alkalmas az irodalmi élmény megosztására; beszámoló, ajánlás készítésére, különféle vélemények összevetésére; képes memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadására; képes annak felismerésére és tudatosítására, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élményeknek, az életvezetésnek is a forrása.	regény eseményei és a történelem. Földrajz: az olvasott Jókai-regény topográfiája.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Romantikus regény; regényműfaji változat, pl. heroikus regény; romantikus hős, jellem, ábrázolásmód.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kisepikai alkotások (pl. kisregény, elbeszélés, novella, legenda, anekdota, komikus eposz, ballada)**	**Órakeret 13 óra**
Előzetes tudás	Epikai műnem. Verses és prózaepika (néhány, már tanult műfajjal). Mese, monda, mitológiai történet, bibliai elbeszélés. Cselekmény, idő, helyszínek, fordulat, szereplő; szerkezet; elbeszélés, párbeszéd, leírás; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érzelmi tartalmak felismerésének (pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála), az erkölcsi választások értelmezésének és véleményezésének fejlesztése. Az irodalmi élmény befogadásának és megosztásának fejlesztése.

Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az egyes kisepikai műfajok sajátosságai (pl. tér-, időviszonyok, szerkesztésmód, szereplők, hangnem). Kosztolányi Dezső, Mikszáth Kálmán és más magyar elbeszélők alkotásai. Választható: Petőfi Sándor: A helység kalapácsa – a komikus eposz műfaji sajátosságai, illetve Arany János egy balladája (pl. Zách Klára; Szondi két apródja).	A tanuló kisepikai alkotásokban azonosítja, elemzi az idő- és térviszonyokat; érzékeli az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérést; azonosítja az előreutalásokat, késleltetéseket; felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; műelemzések nyomán rögzíti az egyes műfajok sajátosságait; azonosítja az irodalom nagy témáit, pl. család, iskola, gyerekek és felnőttek, próbatételek; képes az irodalmi élmény megosztására; képes érzelmi tartalmak felismerésére, erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére, pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála; memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadására.	Etika: nemzedékek, család, felnőttek, gyerekek kapcsolatai.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kisepika, mese, monda, legenda, anekdota, novella, elbeszélés, kisregény, komikus eposz, ballada, szerkezet, időrend, elbeszélői nézőpont, beszédhelyzet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Nagyepikai alkotás (regényelemzés)**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Regényelemzések a megelőző évfolyamokból (házi és egyéni olvasmányok, ifjúsági regények). Nagyepikai művek jellemzői: szerkezet, idő- és térviszonyok, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; szereplők rendszere; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése és tudatosítása, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élményeknek, a tapasztalatszerzésnek a forrása.	

	Epikai alkotások elemző, értelmező képességének fejlesztése. Nagyepikai alkotás(ok)ban az idő- és térviszonyok azonosítása, elemzése; az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérés érzékeltetése; az előreutalások, késleltetések szerepét azonosító szövegértelmező képességek fejlesztése. A műelemzések alapján műfaji, poétikai, tematikai, erkölcsi következtetések megfogalmazásának képessége. Az irodalmi élmény megosztása, önálló olvasmányválasztás indoklása, olvasmányainak ajánlása.

Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője – sok szempontú megközelítés. Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet, anekdotikusság. A szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással). Elemzések, értelmezések és kreatív írások. Ajánlott és/vagy egyéni olvasmányok, pl. Jules Verne, Mark Twain, Dickens és mások műveiből; a klasszikus és kortárs, magyar és világirodalmi ifjúsági irodalomból – műbemutatások, értelmezések, ajánlások (a házi olvasmányok megközelítési szempontjainak alkalmazása, önálló állásfoglalással). válogatás a kortárs ifjúsági irodalom alkotásaiból.	A tanuló nagyepikai alkotás(ok)ban azonosítja, elemzi az idő- és térviszonyokat; érzékeli az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérést; azonosítja az előreutalásokat, késleltetéseket; felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; a műelemzés nyomán rögzíti a műfaji sajátosságokat; azonosítja az irodalom nagy témáit (pl. család, gyerekek és felnőttek, próbatételek, szerelem); képes az irodalmi élmény megosztására; képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére; memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadására; képes annak felismerésére és tudatosítására, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élményeknek, a tapasztalatszerzésnek a forrása; képes az irodalmi élmény megosztására, olvasmányainak ajánlására; alkalmas az önálló olvasmányválasztás indoklására.	Informatika: források önálló feltárása és felhasználása. Földrajz: az olvasott művek topográfiája. Etika: erkölcsi dilemmák.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nagyepika, szerkezet, időviszony, térviszony, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; anekdotikus; magatartásforma.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Drámai műfajok (egy komédia)**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	A drámai műnem.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Drámai mű/vek közös és önálló olvasása, befogadása, feldolgozása; a műnem jellemzőinek (pl. szerkezet, jellem, szituáció, nyelv) feltárása. Képesség az epikai és a drámai történetmegjelenítés közötti hasonlóságok és eltérések azonosítására. A műben megjelenített konfliktusok, döntések felismerése és mérlegelése. A komikum mint műfajformáló minőség felismerése, formáinak megkülönböztetése. Részvétel megjelenítésben (drámajátékban), színházi előadás megbeszélésében.	

Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Drámai műfajok - egy komédia sok szempontú megközelítése Molière, Shakespeare vagy Szigligeti egy műve A konkrét irodalmi mű megválasztása a szaktanár kompetenciája Tér- és időviszonyok, szereplők rendszere, alapszituáció, cselekmény, konfliktusok. Drámai szerkezet. A komikum megjelenési formái (pl. helyzet- és jellemkomikum). Komikus jellem, jellemtípus.	A tanuló megismeri a drámai műnem legfontosabb jellemzőit, a komédia műfaját közös és önálló olvasással, feldolgozással, műelemzéssel; képes az epikai és a drámai történetmegjelenítés közötti hasonlóságok és eltérések azonosítására; a drámai szerkezet, drámai jellem és nyelv néhány jellemzőjének felismerésére; a komikum mint műfajformáló minőség felismerésére, formáinak megkülönböztetésére; egy jellemtípus azonosítására; képes szituációk és instrukciók értelmezésére, esetleg megjelenítésére; alkalmas részlet megtanulására, esetleg jelenet előadására az olvasott drámai műből, valamint egy látott jelenet (színházi előadás vagy felvétele) értelmezésére.	Dráma és tánc: dráma és színház, megjelenítés, szituáció, jellem, díszlet, színpadi szövegmondás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dráma, komédia, dialógus, konfliktus, alapszituáció, helyzetkomikum, jellemkomikum, típus, jellemtípus.
Ismétlések, rendszerezések, számonkérések	3 óra

A fejlesztés várt eredményei a 7. évfolyam végén	A tanuló képes a kulturált szociális érintkezésre, eligazodik és hatékonyan részt vesz a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben, vitákban. Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit. Képes érzelmeit kifejezni, álláspontját megfelelő érvek, bizonyítékok segítségével megvédeni, ugyanakkor empatikusan képes beleélni magát mások gondolatvilágába, érzelmeibe, megérti mások cselekvésének mozgatórugóit. Képes a különböző megjelenésű és műfajú szövegek globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére. Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan jegyzetet és vázlatot készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, állításait indokolni. Ismeri és a törekszik a szövegalkotásban a különböző mondatfajták használatára. Alkalmazza az írásbeli szövegalkotásban a mondatvégi, a tagmondatok, illetve mondatrészek közötti írásjeleket. A helyesírási segédkönyvek segítségével jártas az összetett szavak és gyakoribb mozaikszók helyesírásában. Ismeri a tömegkommunikáció fogalmát, legjellemzőbb területeit. Képes a könnyebben besorolható művek műfaji azonosítására, 8–10 műfajt műnemekbe tud sorolni, és a műnemek lényegét meg tudja fogalmazni. A különböző regénytípusok műfaji jegyeit felismeri, a szereplőket jellemezni tudja, a konfliktusok mibenlétét fel tudja tárni. Felismeri az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján (elsősorban 19. századi alkotások). Felismeri néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát, azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait. Felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat, azonosítja a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat. Azonosít képeket, alakzatokat, szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben, megismeri a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása). Konkrét szövegpéldán meg tudja mutatni a mindentudó és a tárgyilagos elbeszélői szerep különbözőségét, továbbá a közvetett és a közvetlen elbeszélésmód eltérését. Képes egyszerűbb meghatározást megfogalmazni a következő fogalmakról: novella, rapszódia, lírai én, hexameter, pentameter, disztichon, szinesztézia, szimbólum, tragédia, komédia, dialógus, monológ. Az ismertebb műfajokról tudja az alapvető információkat. Képes művek, műrészletek szöveghű felidézésére. Képes beszámolót, kiselőadást, prezentációt készíteni és tartani különböző írott és elektronikus forrásokból, kézikönyvekből, atlaszokból/szakmunkákból, a témától függően statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból.

Magyar irodalom - 8. évfolyam

Magyar irodalom	A tantárgy heti óraszáma	A tantárgy éves óraszáma
8. évfolyam	2	72

	Órakeret
Stílusirányzatok a 20. század elején (klasszikus modernség)	6 óra
Kisepikai alkotások - prózai és verses, pl. novella, elbeszélés, kisregény, anekdota, karcolat	13 óra
Nagyepikai alkotás – regényelemzés	9 óra
Lírai és átmeneti műfajok, műtípusok - óda, dal, epigramma, elégia, ekloga, életkép, tájlíra, hangulatlíra, gondolati líra	17 óra
Nagyepikai alkotás az ifjúsági és/vagy a szórakoztató irodalom köréből - magyar vagy világirodalom, regényelemzés	7 óra
Drámai műfajok - egy tragédia és/vagy egy komédia	7 óra
A média kifejezőeszközei (1) Történet és elbeszélés a mozgóképen	3 óra
A média kifejezőeszközei (2) A mozgóképi és az írott sajtó szövegeinek rendszerezése	3 óra
A média társadalmi szerepe, használata A média nyelve, a médiaszövegek értelmezése	4 óra
Ismétlések, rendszerezések, számonkérések	3 óra
ÖSSZ ÓRASZÁM	72 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Stílusirányzatok a 20. század elején (klasszikus modernség)**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	A romantika mint az utolsó egységes korstílus. Ady, Kosztolányi (vagy más, korszakbeli szerző) egy-két műve.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak elfogadása, hogy egy korszak sokféle módon vet fel erkölcsi és esztétikai kérdéseket, és sokféle műformában és hangnemben felelhet a problémákra. Megismerkedés egy korszak irodalmi életével és stílusirányzataival – pl. impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió –, az irányzatok és egy-egy mű összefüggésével. A stíluselemzési képességek fejlesztése. Az önálló ismeretszerzés, könyvtárhasználat és forráskezelés támogatása. A regionális és helyi kötődések elmélyítése a korszak irodalmi, művészeti, kulturális emlékeinek, emlékhelyeinek azonosításával.	

Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Stílusirányzatok a 20. század elején (klasszikus modernség). Az impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió stílus- és formajegyei.	A tanuló megismerkedik egy korszak stílusirányzataival – pl. impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió –, az irányzatok és egy-egy mű összefüggésével;	Történelem, társadalmi és állampolgári ismertek: a korstílusok művelődéstörténeti, életmódbeli vonatkozásai.

Jellemző művek, ábrázolásmódok pl. Ady, Babits, Juhász Gyula, Tóth Árpád műveiből.	ismerkedik a korszak irodalmi életével (pl. a Nyugat szerepe, hatása; irodalmi kapcsolatok); megismeri a korszakolás nehézségeit; az irányzatok főbb esztétikai elveit, törekvéseit, ábrázolásmódját, stílus- és formajegyeit (szimbólum-használat és szimbolizmus megkülönböztetésével); jellemző műveken felismeri az irányzatok jellegzetességeit, főbb vonásait; az önálló ismeretszerzés többféle módszerével (pl. internet, elektronikus könyvtár stb.) is gyűjt információkat; keres a korszakhoz regionális és helyi kulturális kötődéseket (bármely művészeti ágból, pl. festészet, szobrászat, építészet is).	Vizuális kultúra: stílusirányzatok a 20. század elején.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió, szinesztézia, allegória, szimbólum, összetett költői kép.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kisepikai alkotások - prózai és verses, pl. novella, elbeszélés, kisregény, anekdota, karcolat**	**Órakeret 13óra**
Előzetes tudás	Epikai műnem. Verses és prózaepika (néhány, már tanult műfajjal). Mese, monda, mitológiai történet, bibliai elbeszélés, novella, kisregény, anekdota, ballada. Cselekmény, idő, helyszínek, fordulat, szereplő; szerkezet; elbeszélés, párbeszéd, leírás; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tematikus kapcsolódások, alapvető élethelyzetek, érzelmi tartalmak felismerése, erkölcsi választások értelmezése, és véleményezése (pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála). Kisepikai művek műelemzései eljárásainak alkalmazása, a műelemzések alapján következtetések, általánosan érvényes megállapítások megfogalmazása. Szövegtudás megosztása kifejező előadással.	

Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Kisepikai alkotások - prózai és verses műfajok. Novella, elbeszélés, kisregény, anekdota, karcolat, egyperces novella, komikus eposz, ballada - műfaji rendszerezés.	A tanuló műelemzések során rögzíti az egyes műfajok sajátosságait is; felismeri az epikus közlésformát, valamint a verses és a prózaforma műfajmegkötő vagy műfaj-független szerepét;	Vizuális kultúra: tematikus kapcsolódások a festészetben. Etika: beavatás; bűn, bűnhődés, lelkiismeret.

Tematikus kapcsolódások, archetipikus helyzetek felismerése (pl. gyerekkor-felnőttkor, szegénység-gazdagság, bűn-bűnhődés, házastársi kapcsolatok, hűség, kitartás, beavatás). Kosztolányi Dezső, Móricz Zsigmond, Mikszáth Kálmán, Örkény István műveiből valamint más művekből. Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem (részletek) – házi olvasmány. A karcolatgyűjtemény szerkezete; pár-novellák összevetése. kisepikai alkotások	alkalmazza a művek már ismert értelmezési szempontjait (elemzi az idő- és térviszonyokat, szerkezeti megoldásokat, előreutalásokat, késleltetéseket); felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; azonosítja az irodalom nagy témáit, pl. család, iskola, gyerekek és felnőttek, szegénység; a kisepikai műfajok rendszerezésével (eredet, forma, műfaji jellemzők) összefoglalja, átismétli a négy év során megszerzett ismereteit; képes az irodalmi élmény megosztására; képes érzelmi tartalmak felismerésére, erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére, pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála stb.; memoriterek (verses és prózaepikai szövegrészletek) előadására.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kisepika, anekdota, novella, egyperces novella, szerkezet, időrend, elbeszélői nézőpont, beszédhelyzet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Nagyepikai alkotás - regényelemzés**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Regények, regényműfaj-változatok. Regényelemzések. Nagyepikai alkotások közlésformái.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az emberismeret, az önismeret fejlesztése: képesség a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezésére és megbeszélésére, véleményezésére. Nagyepikai alkotások elolvasása, több szempontú megközelítése, feldolgozása, a narráció sajátosságainak megbeszélése, megvitatása. Az irodalmi nagy témáinak felismerése, azonosítása pl. szülő és gyerek, gyerekek és felnőttek, iskola és nevelés; beavatás, próbatételek, szerelem. Az emberismeret, az önismeret fejlesztése: képesség a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezésére és megbeszélésére, véleményezésére.	

Ismeretek	Követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Nagyepikai alkotás – egy regény sok szempontú megközelítése. Pl. Tamási Áron: Ábel a rengetegben vagy Szabó Magda: Abigél vagy Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig (vagy egy másik regénye, pl. Pillangó, Árvácska) vagy Gárdonyi Géza: A láthatatlan ember. Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet, elbeszélői nézőpont, hangnem, ábrázolásmód. Hősök, tettek, magatartásformák – a szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással). Regényműfaji változat (pl. fejlődésregény, történelmi regény, példázatos regény). Elemzések, értelmezések és kreatív írások.	A tanuló nagyepikai alkotás(ok)ban azonosítja, elemzi az idő- és térviszonyokat, a narráció sajátosságait (az elbeszélés és a történet időrendje, előreutalások, késleltetések); a műfaji változatot; felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; azonosítja az irodalom nagy témáit, pl. szülő és gyerek, gyerekek és felnőttek, iskola és nevelés; beavatás, próbatételek, szerelem. A tanuló képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezésére és megbeszélésére, véleményezésére; felidézi és rendszerezi az olvasott, feldolgozott regényeket (összefoglalás); képes az irodalmi élmény megosztására, olvasmányainak ajánlására; alkalmas az önálló olvasmányválasztás indoklására; memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadására; képes annak felismerésére és tudatosítására, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élményeknek, a tapasztalatszerzésnek a forrása.	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: nagyepikai alkotások társadalomképe. Etika: hősök, tettek, magatartásformák értelmezése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elbeszélői nézőpont, hangnem, ábrázolásmód; fejlődésregény, humor, példázat / parabola, történelmi regény.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Lírai és átmeneti műfajok, műtípusok - óda, dal, epigramma, elégia, ekloga, életkép, tájlíra, hangulatlíra, gondolati líra**	**Órakeret 17 óra**

Előzetes tudás	Lírai műnem. Dal, óda, himnusz, elégia, epigramma. Poétikai és verstani alapfogalmak.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése, hogy a líra különböző műfajai az emberi érzelmek, erkölcsi döntések átélésének és a velük való azonosulás lehetőségét teremtik meg. Az alapvető lírai műfajok sajátosságainak (pl. beszédhelyzet, megszólított; tematika, motívumok, műfaji és tematikus kapcsolatok) felismerése különböző korok alkotóinak művei alapján. A ritmusérzék, a belső hallás fejlesztése. Szövegértési és szövegelemző képességek fejlesztése: alakzatok, képek azonosítása, a jelentésteremtő szerep elemzése, a kompozíció meghatározó elemeinek értelmezése, az érzelmi intelligencia, az empátia fejlesztése, az érzelmi tartalmak megértése révén. Szövegelemzések, értelmezések sok szempontú megközelítésben. A szöveghű, kifejező szövegmondás fejlesztése. Képesség a reklám, a popzene új szóbeli költészetének értelmezésére, közműveltségi helyének, szerepének megértésére.

Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Lírai és átmeneti műfajok, műtípusok, pl. óda, dal, epigramma, elégia, ekloga, életkép, tájlíra, hangulatlíra, gondolati líra - műfaji rendszerezés. Tematikus, motivikus kapcsolódások felismerése (a műválasztás felölel alapvető lírai témákat, pl. természet, évszakok és napszakok, szülőföld, haza, család, szerelem, háború, szabadság, öntudat, költősors, költészet / ars poetica). Verstani, poétikai fogalmak rendszerezése. Szemelvények Ady Endre, Arany János, Csokonai Vitéz Mihály, Janus Pannonius, József Attila, Kölcsey Ferenc, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós (Nem tudhatom), Szabó Lőrinc, Vörösmarty Mihály, Weöres Sándor műveiből és kortárs magyar lírai alkotásokból. Szemelvények a reklám és a popzene új szóbeli költészetéből.	A tanuló elemzi az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján, értelmezi néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát; azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait; felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat; elemzi a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat; elemzi a képeket, alakzatokat, szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben; elemzi a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása); elemzi a művekből feltáruló érzelmi tartalmakat; sok szempontú megközelítésben elemez, értelmez különféle műfajú lírai alkotásokat és meg is tanul néhányat (Ady Endre, József Attila, Kosztolányi Dezső,	Ének-zene: dallam- és ritmusvariációk; énekelt versek, ritmushatások; a popzene néhány jellemzője.

A fogalmi háló a választott művekhez kapcsolódik.	Weöres Sándor egy-egy művét, Radnóti Miklós Nem tudhatom című alkotását és kortárs magyar szerzők néhány költeményét; rendszerezi műfajelméleti, verstani, poétikai ismereteit (ismétléssel is); ismerkedik a reklám és a popzene új szóbeli költészetével, illetve ennek helyével, szerepével, hatásával a közműveltségben.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Óda, himnusz, elégia, dal, epigramma, ekloga, verselési rendszer, rímes és rímtelen időmértékes verselés, versláb, spondeus, trocheus, trochaikus verselés, daktilus, kötött verssor, hexameter, pentameter, disztichon, rím, rímelhelyezkedés, alliteráció; szókép, hasonlat, megszemélyesítés, metafora, alakzat, ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, figura etymologica, inverzió.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Nagyepikai alkotás az ifjúsági és/vagy a szórakoztató irodalom köréből - magyar vagy világirodalom, regényelemzés**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Regényelemzések (legalább 5–6, korábban közösen, részletesen értelmezett nagyepikai alkotás tapasztalatai). Témák, hősök, műfaji változatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szociális képességek, az önismeret, az empátia, az erkölcsi tudatosság fejlesztése, tájékozódás erkölcsi kérdésekben, az igazság és nézőpont, a személyes és a közösségi igazság konfliktusának megértése. Műmegközelítési, műelemzési eljárások alkalmazása, a személyes irodalmi élmények megosztása, olvasmányválasztás önálló indoklása. Megbeszélésekben a tetszés- vagy véleménynyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak alkalmazása, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértése. A szórakoztató irodalom, a populáris irodalom egyes alkotásainak, különféle filmes feldolgozásoknak esztétikai szempontú, kritikus értékelése.	

Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Nagyepikai alkotás az ifjúsági és/vagy a szórakoztató irodalom köréből – egy magyar vagy világirodalmi regény sok szempontú megközelítése. A népszerű irodalom műfajai (pl. ifjúsági, bűnügyi, fantasztikus regény, kalandregény, sci-fi), megoldásai, hatása; hangnemei	A tanuló tudja alkalmazni a művek megközelítésének (korábban gyakorolt) lehetőségeit; képes az irodalmi élmény megosztására, olvasmányainak ajánlására; alkalmas az önálló olvasmányválasztás indoklására;	Vizuális kultúra; ének-zene: a „népszerű műfajok” jellemzői.

(pl. humoros regény), formái (pl. naplóregény, levélregény). Pl. Golding: A Legyek Ura / Salinger: Zabhegyező / Rejtő Jenő egy műve / Verne egy műve / egy klasszikus bűnügyi regény. A fogalmi háló a választott művekhez kapcsolódik.	képes memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadására; képes annak felismerésére és tudatosítására, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élményeknek, a tapasztalat-szerzésnek a forrása; tud tájékozódni erkölcsi kérdésekben, és ezt igényli is; megérti az igazság és nézőpont, a személyes és a közösségi igazság konfliktusát; képes az önálló műbefogadás mind teljesebb élményére, a hatás feldolgozására (csoportos beszélgetésben való részvétellel és egyéni szövegalkotással egyaránt); képes a tetszés- vagy véleménynyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak alkalmazására, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértésére; képes a szórakoztató irodalom, a populáris irodalom egyes alkotásainak, különféle filmes feldolgozásoknak esztétikai szempontú, kritikus értékelésére.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népszerű irodalom, bűnügyi történet, kalandregény, fantasztikus regény, tudományos-fantasztikus irodalom, humoros hangnem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Drámai műfajok - egy tragédia és/vagy egy komédia**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	A drámai műnem, drámai szerkezet, drámai jellem, jellemtípusok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A drámában megjelenített konfliktusok, erkölcsi választások mérlegelése és értékelése, azonosulás a műben megjelenített pozitív értékekkel, magatartásokkal. Drámai mű/vek közös és önálló olvasása, befogadása, feldolgozása; a műnem jellemzőinek (pl. szerkezet, jellem, szituáció, nyelv) feltárása. Képesség drámai hősök jellemzésére, kapcsolataik, konfliktusaik elemzésére. A tragikum/komikum mint műfajformáló minőség megértése, műbeli megjelenési formáinak felismerése. Különféle dramatikus formák kipróbálása révén (pl. helyzetgyakorlat, stílusgyakorlat, dramatikus improvizáció) az empatikus készségek fejlesztése.	

Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Drámai műfajok - egy tragédia és/vagy egy komédia sok szempontú megközelítése. Shakespeare: Romeo és Júlia Tér- és időviszonyok, szereplők rendszere, alapszituáció, cselekmény, konfliktusok. Drámai szerkezet. A meghatározó minőség szerepe (tragikus/komikus cselekmény; tragikus/komikus hős). Hősök (egyéni és tipikus vonások). Tragikus bukás, értékveszteség/komikus lelepleződés.	A tanuló felismeri és elemzi a drámai műnem főbb jellemzőit, a választott alkotás műfaját közös és önálló olvasással, feldolgozással, műelemzéssel; elemzi a drámai szerkezet, drámai jellem és nyelv néhány jellemzőjét; felismeri a tragikumot/komikumot mint műfajformáló minőséget, elemzi a műbeli megjelenési formáit; tudja jellemezni a drámai hősöket, elemezni kapcsolataikat, konfliktusaikat; képes szituációk és instrukciók értelmezésére, esetleg megjelenítésére; tud elemezni és értelmezni egy látott jelenetet (színházi előadás vagy felvétele); alkalmas egy szövegrészlet megtanulására, jelenet előadására az olvasott drámai műből vagy annak alapján; különféle dramatikus formák kipróbálása révén (pl. helyzetgyakorlat, stílusgyakorlat, dramatikus improvizáció) fejlődik empatikus készsége.	Etika: tragikus/komikus történés, cselekmény; érték, értékveszteség.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dráma, komédia, tragédia, komikum, tragikum, dialógus, konfliktus, alapszituáció, drámai nyelv, drámai jellem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A média kifejezőeszközei (1)** **Történet és elbeszélés a mozgóképen**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Megfigyeli és azonosítja a különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és idő-, illetve konfliktusviszonylatokat. Képsorozattal meg tud jeleníteni valamely egyszerű cselekményt. Érti a rövid, egy szálon futó, történetet bemutató művekben az okokozati viszonyokat, azonosítja a történet idejét és helyszínét a cselekmény kezdő- és végpontját, a cselekményelemek sorrendjét. Dramatikus szövegek és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése, hogy a média nyújtotta lehetőségek közti választás erkölcsi-esztétikai felelősséget is jelent.	

	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Helyszín- és időviszonylatok, illetve jellemek és konfliktusviszonylatok felismerése, megfigyelése a médiaszövegekben (pl. rádióműsorban, riportban). Átélt, elképzelt vagy hallott esemény mozgóképi megjelenítésének megtervezése az életkornak megfelelő szinten (pl. story-board, animáció, interjú alkalmazásával). A beállítás (snitt; a kamera által rögzített folyamatos tér és idő), a jelenet (nagyobb tér és/vagy időugrások által határolt szerkezeti egység), a fordulat és epizód fogalmának magyarázata. A korosztálynak megfelelő mozgóképi szövegeken a cselekmény- és történetszervezés, valamint az elbeszélés (narráció) megfigyelése és tudatosítása, és mindezzel összefüggésben konkrét szövegek elemzése során az expozíció, bonyodalom, lezárás már ismert fogalmainak alkalmazása. Egyszerűbb médiaszövegek létrehozásával (pl. interjú, újságcikk, közösségi portálra készülő adatlap, önportré) a képzelőerő, kifejezőkészség fejlesztése.	Vizuális kultúra: idő- és térbeli változások megjelenítése képsorozatokkal.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jellem, hős, konfliktus, cselekmény, történet, elbeszélés, narráció, expozíció, bonyodalom, lezárás, beállítás, jelenet, epizód, fordulat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A média kifejezőeszközei (2)** **A mozgóképi és az írott sajtó szövegeinek rendszerezése**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Az egyes médiumokban megjelenő médiaszövegek közötti különbségek érzékelése, médiaszövegek fikciós vagy dokumentum jellegének megfigyelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak belátása, a mozgóképi és írott szövegek közti választás erkölcsi-esztétikai mérlegelést és értékelést igényel. Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése. A tudatos szövegválasztás képességének fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Annak tudatosítása és próbája, hogy noha a mozgóképi szövegeknek nincs minden szövegre alkalmazható osztályozása, a filmek értelmezését, elemzését segíti a rendszerezés néhány alapszempontja (a valóságanyag természete, dokumentumfilm-fikció; az alkotói szándék és nézői elvárás – műfajfilm, szerzői film).		Ének-zene: zenei stílusok, műfajok ismerete - dal, kánon, kórusmű, szimfónia, más hangszeres és

A szerzői és a műfajfilm néhány meghatározó jellemzőjének meghatározása (a nézők számára ismerős témák, szériaszerű filmalkotások, könnyen befogadható ábrázolási konvenciók, illetve a személyesebb, a szerzővel azonosítható eredeti formanyelv használata). A meghatározó sajtóműfajok felismerése, alapvető jellemzőik tudatosítása (tudósítás, riport, publicisztika, kritika).	zenekari művek, opera. Vizuális kultúra: Képzőművészeti ágak, az építészet, a design főbb jellemzőinek ismerete. Ember és természet.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dokumentum, fikció, műfaji, western, sci-fi, melodráma, burleszk, thriller; szerzői, ábrázolási konvenció; tudósítás, riport, kritika, publicisztika.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A média társadalmi szerepe, használata** **A média nyelve, a médiaszövegek értelmezése**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	A médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak. A médiaszövegek elemi szövegalkotó kódjainak, kifejező eszközeinek ismerete. A metafora és a metonímia felismerése, alkalmazása. A hírműfajhoz kapcsolódó meghatározó tevékenységek (pl. újságíró, fotóriporter) ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak belátása, hogy a média nagyfokú társadalmi szerepet játszik; a szerep megítéléséhez elvi-erkölcsi alapon nyugvó mérlegelés szükséges. A média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása. Alapszintű, a média művelődéstörténetére vonatkozó tájékozottság megszerzése, a naiv fogyasztói szemlélet átértékelése. Önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése. A résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátítása, kritikai képességek fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Annak felismerése, hogy a médiaszövegek megformálásához („írásához”) és megértéséhez („olvasásához”) az adott médiumra vonatkozó nyelvismeretre van szükség, és a tömegkommunikáció médiumai más- és más jelrendszert, kódokat használnak írott, szimbolikus –, például egy képen látható tárgy – és technikai –, például a kameramozgás – kódokat). Annak tudatosítása, hogy a technikai úton rögzített képeket (is) alkalmazó kommunikáció sajátossága, hogy a képeken, mozgóképeken látható formáknak, motívumoknak nincs pontosan meghatározott értelme – a jelentés nagymértékben függ a befogadótól.	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a médiumok hírei és a környezetben tapasztalt valóság összehasonlítása. Informatika: algoritmus kódolása a számítógép számára

Meghatározza a mágikus gondolkodás fogalmát (a tárgyak képének azonosítása az ábrázolttal, a kép és a valóság öntudatlan azonosítása). Annak felismerése, hogy míg a művek esetében a befogadó a szerző által megjelenített cselekményvilág eseményeiből maga konstruálja a történetet, a média direkt értelmezési kereteket kínál a fogyasztónak a közrebocsátott történetjavaslatok értelmezésére. Kérdéseket és állításokat fogalmaz meg a mediatizált kommunikáció egyirányú és/vagy interaktív jellegével kapcsolatban. Annak megismerése és aktuális médiaesemények feldolgozásával tudatosítása, miért és hogyan érvényesül a médiában a sztereotip megfogalmazás kényszere, milyen veszélyekkel járhat mindez. A nemeknek, foglalkozásoknak, életmódmintáknak, kisebbségeknek a tapasztalati valóságtól eltérő megjelenítésének felismerése a médiában, annak tudatosítása, hogy a médiaszövegek a közösség kulturális képviselői (reprezentánsai). A sztereotípia és a reprezentáció fogalmának meghatározása, annak érzékelése, miért problematikus hogy a világ nem olyan módon jelenik meg a médiában, mint a tapasztalati valóságban. Élmények és tapasztalatok összevetése a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. hírműsorok, talk-showk, reality-showk, életmód magazinok, közösségi portálok alapján az azonosságok és az eltérések megfigyelése, megbeszélése). Azonos események eltérő megfogalmazásainak összevetése, ésszerű indoklás az egyszerűbb reprezentációk különbözőségeire (érdekek, nézőpontok, politikai és gazdasági érintettség), illetve műfaji, nyelvi különbségek feltárása a hírműsorokban, hírportálokon, napisajtóban).	egyszerű programozási nyelven.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, érvelő szöveg.
Ismétlések, rendszerezések, számonkérések	3 óra

A fejlesztés várt eredményei a 8. évfolyam végén	A tanuló eligazodik a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben. Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit. Törekszik az egyszerű, érthető, hatékony közlésre. Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteit megérteni, összefoglalni és írásban és szóban továbbadni. A tanuló képes egy kb. 300-350 szavas írott (szépirodalmi, dokumentum- és ismeretterjesztő) szöveg globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, indokolni.

	A tanuló képes a különféle írott és elektronikus információhordozókból az anyaggyűjtés során adatokat gyűjteni, jegyzetet és vázlatot készíteni. Le tudja jegyezni az állításaihoz felhasznált információforrások adatait. A tanuló képes a kulturált szociális érintkezésre, eligazodik és hatékonyan részt vesz a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben, vitákban. Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit. Képes érzelmeit kifejezni, álláspontját megfelelő érvek, bizonyítékok segítségével megvédeni, ugyanakkor empatikusan képes beleélni magát mások gondolatvilágába, érzelmeibe, megérti mások cselekvésének mozgatórugóit. Képes a különböző megjelenésű és műfajú szövegek globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére. Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan jegyzetet és vázlatot készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, állításait indokolni. Ismeri és a törekszik a szövegalkotásban a különböző mondatfajták használatára. Alkalmazza az írásbeli szövegalkotásban a mondatvégi, a tagmondatok, illetve mondatrészek közötti írásjeleket. A helyesírási segédkönyvek segítségével jártas az összetett szavak és gyakoribb mozaikszók helyesírásában. Ismeri a tömegkommunikáció fogalmát, legjellemzőbb területeit. Képes a könnyebben besorolható művek műfaji azonosítására, 8–10 műfajt műnemekbe tud sorolni, és a műnemek lényegét meg tudja fogalmazni. A különböző regénytípusok műfaji jegyeit felismeri, a szereplőket jellemezni tudja, a konfliktusok mibenlétét fel tudja tárni. Felismeri az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján (elsősorban 19–20. századi alkotások). Felismeri néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát, azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait. Felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat, azonosítja a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat. Azonosít képeket, alakzatokat, szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben, megismeri a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása). Konkrét szövegpéldán meg tudja mutatni a mindentudó és a tárgyilagos elbeszélői szerep különbözőségét, továbbá a közvetett és a közvetlen elbeszélésmód eltérését. Képes a drámákban, filmekben megjelenő emberi kapcsolatok, cselekedetek, érzelmi viszonyulások, konfliktusok összetettségének értelmezésére és megvitatására. Az olvasott, megtárgyalt művek erkölcsi kérdésfeltevéseire véleményében, erkölcsi ítéleteiben, érveiben tud támaszkodni. Képes egyszerűbb meghatározást megfogalmazni a következő fogalmakról: novella, rapszódia, lírai én, hexameter, pentameter, disztichon, szinesztézia, szimbólum, tragédia, komédia, dialógus, monológ. Képes néhány egyszerűbb meghatározás közül kiválasztani azt, amely a következő fogalmak valamelyikéhez illik: fordulat, retorika,

	paródia, helyzetkomikum, jellemkomikum. Az ismertebb műfajokról tudja az alapvető információkat. Képes művek, műrészletek szöveghű felidézésére. Képes beszámolót, kiselőadást, prezentációt készíteni és tartani különböző írott és elektronikus forrásokból, kézikönyvekből, atlaszokból/szakmunkákból, a témától függően statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból. Tisztában van a média alapvető kifejezőeszközeivel, az írott és az elektronikus sajtó műfajaival. Ismeri a média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepét, működési módjának legfőbb jellemzőit. Kialakul benne a médiatudatosság elemi szintje, az önálló, kritikus attitűd.

IDEGEN NYELV

ANGOL

6-8. évfolyam

Tantárgyi célok

Az ötödik évfolyam megkezdésekor a diákok megértik a tanár kéréseit, óravezetését, ismerősek a feladattípusok, órai tevékenységek, motiváltak, bíznak magukban, és néhány alapvető stratégiát már használnak.
A négy tanév céljai között első helyen áll a motiváció fenntartása, a gyerekek sikerélményhez juttatása értelmes munkával. Továbbra is a receptív készségek (hallott és olvasott szöveg értése) fejlesztése áll a középpontban, mivel a produktív készségeket (beszéd és írás) a receptív készségek közvetve fejlesztik. Az évek előrehaladtával egyre nagyobb hangsúlyt kap a beszédkészség. Lényeges nevelési cél a diákok olvasási igényének kialakítása és fejlesztése érdekes, könnyített vagy eredeti, illusztrált hosszabb szövegek olvastatásával.
A témakörök felölelik a tanterv egyéb tantárgyi tartalmait, hiszen a nyelvet nem önmagáért használjuk, hanem információszerzésre, illetve információfeldolgozásra. A keresztantervi törekvések hozzájárulnak az idegen nyelvi tananyag érthetővé tételéhez, de a tartalmakat más szempontból, másképp csoportosítva dolgozzuk fel, nehogy unalmassá váljanak.
A 10-14 éves korosztály nyelvelsajátítása során jobban támaszkodik memóriájára, mint a célnyelv szabályrendszerére, de egyre inkább képes szabályszerűségeket észrevenni a nyelvben. A szabályok ismerete ugyanakkor csak kismértékben segíti nyelvi fejlődésüket. A nyelvhasználatban a folyamatosság erősségük a nyelvhelyességgel szemben, de emellett szükség van a legfontosabb struktúrák automatizálására is. Cél, hogy esetleges nyelvi hibáikat maguk vegyék észre és javítsák, így segíthetjük őket autonóm nyelvtanulóvá válni.
A négy év során a diákoknak el kell jutniuk a nyelvtanulási stratégiák olyan szintű használatához, melyek lehetővé teszik számukra az osztályterem falain kívül idegen nyelvi hatások (filmek, zene, tévéműsorok, újságok) hasznosítását és az irányított önálló haladást.
A nyolcadik osztály végére nyelvtudásuk eléri azt a mérhető szintet, mellyel képesek ismert témakörökben idegen nyelvű információt megérteni és adni, interakciókban sikerrel részt venni.

Általános fejlesztési feladatok

A tanuló képes idegen nyelvű információt megérteni és adni, interakcióban sikerrel részt venni. Képes a tanárral és társaival a célnyelven együttműködni a nyelvórai feladatok megoldásában. Tisztában van a nyelvtanulás részterületeivel (beszédkészség, olvasásértés, szókincs, stb.) kialakult, továbbfejleszthető nyelvtanulási stratégiái vannak. Kialakul az igény benne, hogy az osztálytermen kívüli idegen nyelvi hatásokat (tévéműsor, újságok, stb.) is megpróbálja hasznosítani önálló haladása érdekében.

Kulcskompetenciák

Az idegen nyelvi kommunikáció az anyanyelvi kommunikáció elemeivel jellemezhető: fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények megértése, kifejezése és értelmezése szóban és írásban (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás), a társadalmi és kulturális tevékenységek megfelelő keretein belül – oktatás és képzés, munka, családi élet és szabadidős tevékenységek –, az egyén szükségleteinek megfelelően. Az idegen nyelvi kommunikáció olyan képességeket is igényel, mint például a közvetítés, más kultúrák megértése (vö. szociális és állampolgári kompetencia). Az ehhez szükséges képességek felölelik a szóbeli üzenetek

megértését, beszélgetések kezdeményezését, folytatását és lezárását), valamint a szövegolvasást, -értést és -alkotást az egyéni igényeknek megfelelően. Továbbá az egyénnek képesnek kell lennie a segédeszközök megfelelő használatára (vö. digitális kompetencia) és az egész életen át tartó tanulás részeként a nyelv nem formális keretekben történő elsajátítására is (vö. hatékony, önálló tanulás kompetenciája).
Ha a tanulói tevékenységekből indulunk ki, fontos szerephez jut az esztétikai-művészeti tudatosság és (főként) kifejezőkészség-kompetencia, pl. projektmunka, daltanulás, szerepjátszás során.
Fontos feladat a harmonikus kapcsolat elősegítése a természeti és a társadalmi környezettel (vö. alapvető kompetenciák a természettudományok és azok alkalmazása terén).
A sikeres nyelvtanításban és -tanulásban tehát minden kulcskompetenciának meg kell jelennie, ahogyan a különböző élethelyzetekben is szükségünk van a különböző kompetenciákra.
A kulcskompetenciák hatékony fejlesztésének egyik feltétele a fejlesztési célokkal adekvát tanítási folyamat, tevékenység. A tanítás nem más, mint a tanulók tanulásának szervezése: tervezése, irányítása, szabályozása és értékelése. Az a pedagógus, aki jól ismeri tanítványai motivációit, képességeit, érdeklődéseit és tanulási szokásait, eredményesen tudja megoldani a tanulásszervezéssel kapcsolatos feladatait. A tanulásszervezés optimális megoldásához persze nem elég a képzett pedagógus, szükség van a pedagógiai infrastruktúra széles választékára: könyvekre, nyomtatott tananyagokra, kísérleti felszerelésekre, informatikai programokra, programcsomagokra és más eszközökre.

Az idegen nyelv tanításakor a tanári és tanulói tevékenységformák között első helyen a kommunikatív feladatok állnak. Idegen nyelvet azért tanulunk, hogy használjuk. Mind a négy alapkészség – beszédértés (listening), beszédkészség (speaking), olvasásértés (reading), írás (writing) – fejlesztésében a kommunikatív tevékenységekre kell a hangsúlyt fektetni. Sokkal motiválóbbak azok a helyzetek, amelyekkel az életben is találkozhatnak a tanulók.
A frontális osztálymunka helyett – különösen nagy létszámú osztályok esetében – sokkal célravezetőbb páros és csoportos tevékenységeket, illetve projektmunkát alkalmazni.

Értékelés

A tanulói teljesítmény értékelésének három célja van:
Visszajelzést nyújtani az előírt tananyagban elért előrehaladásról, az erős és gyenge pontokról;
A tanulók nyelvtanulási motivációját fenntartani és tovább erősíteni;
Hozzájárulni reális önértékelésük kialakításához.
A tanuló haladását folyamatosan kell értékelni, Az értékelés mind írásban, mind szóban rendszeres és sokoldalú legyen. Terjedjen ki a 4 alapkészségre, a nyelvtan, a szókincs elsajátításának vizsgálatára, a feladatmegoldó képességre. A tanév folyamán témazáró dolgozatok és szódolgozatok írására kerüljön sor.
Év közben 1-5-ig terjedő osztályzattal értékeljük a tanulók teljesítményét, félévkor és év végén osztályzat kerül a bizonyítványba.
Félévkor és év végén a legkiemelkedőbb teljesítményt nyújtó tanulók dicséretben részesülnek.
A tanév végén az Országos idegen nyelvi írásbeli mérést iskolánk szóbeli vizsgával egészíti ki a 6. és 8.évfolyamon. A szóbeli vizsga 5 társalgási témából áll. A vizsgát érdemjeggyel minősítjük. A vizsga szabályzatát a Házirend *1. sz. melléklete* tartalmazza

Tananyag, tantervi követelmények, értékelési rendszer az egyes évfolyamokra lebontva

6. évfolyam

Általános tantervű csoport
Heti óraszám: 3 óra (kötelező)
Éves óraszám: 108 óra.
Emelt szintű csoport
Heti óraszám: 5 óra (3 óra kötelező+2 óra választható)
Éves óraszám: 180 óra.
A 2 választható órán a kötelező órákon megszerzett ismeretek gyakorlására, elmélyítésére, képességfejlesztésre kerül sor.

A hatékony nyelvtanítás feltétele, hogy a különböző készségek fejlesztése mindig integráltan történjen, úgy, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben előfordulnak. Ezért nem szerepelnek óraszámok a fejlesztési egységek mellett.

Fejlesztési egység	**Hallott szöveg értése**
Előzetes tudás	Aktív részvétel az órai tevékenységekben, a célnyelvi óravezetés követése, az egyszerű tanári utasítások és kérdések, valamint a korábban feldolgozott szövegek megértése, begyakorolt rövid párbeszédek folytatása, minta alapján egyszerű szövegek alkotása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kissé komplexebb formában elhangzó és kevesebb nonverbális elemmel támogatott célnyelvi óravezetés követése; az osztálytermi tevékenységekhez kapcsolódó, kevesebb nonverbális elemmel támogatott és bővülő szókinccsel megfogalmazott, de továbbra is rövid, egyszerű tanári utasítások megértése; az ismert témákhoz kapcsolódó, egy-egy rövid mondatból álló kérdések, néhány rövid mondatból álló megnyilatkozások megértése; a mindennapi témakörökben elhangzó rövid, egyszerű szövegekben az ismerős szavak, fordulatok felismerése, ezekből következtetés a szövegek témájára; a megértést segítő feladatokra támaszkodva a lényeg és néhány konkrét információ kiszűrése ismert témájú rövid, egyszerű szövegekből; néhány, a megértést segítő alapvető stratégia egyre önállóbb alkalmazása.
A fejlesztés tartalma	
A kissé komplexebb formában elhangzó és kevesebb nonverbális elemmel támogatott célnyelvi óravezetés növekvő biztonsággal történő követése (pl. osztálytermi rutincselekvések, a közös munka megszervezése, eszközhasználat). Rövid, egyszerű tanári utasítások alaposabb és biztosabb megértése (pl. játékos feladatok; manuális tevékenységek; mozgásos, játékos tevékenységek). A tanulóhoz közel álló, ismert témákról szóló rövid kérdések és néhány rövid mondatból álló szövegek megértése. Az életkornak megfelelő, ismert témakörökhöz kapcsolódó, rövid, egyszerű autentikus szövegek bemutatásának aktív követése; a tanult nyelvi elemek felismerése a szövegekben,	

következtetések levonása a témára, lehetséges tartalomra vonatkozóan; a szöveg lényegének kiszűrése megértést segítő, változatos feladatok segítségével. A megértés során egyre tudatosabb támaszkodás a hallott szövegeket kísérő nonverbális elemekre (pl. képek, képsorok, tárgyak, testbeszéd, hanglejtés) és a beszédhelyzetre. Tanári ösztönzésre a hallott szövegből kiszűrt információk egyre tudatosabb összekapcsolása a témával kapcsolatos egyéb ismeretekkel, és ezek alapján következtetések levonása a tartalomra vonatkozóan. Különböző beszélők egyre biztosabb megértése, amennyiben azok a célnyelvi normának megfelelő vagy ahhoz közelítő kiejtéssel, a tanuló nyelvi szintjéhez igazított tempóban, szükség esetén szüneteket tartva és a lényegi információkat hangsúlyozva, megismételve beszélnek. A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások Dalok, versek, képekkel illusztrált mesék és történetek, kisfilmek, animációs filmek, a korosztálynak szóló egyéb hangzó anyagok, tanárral, tanulótársakkal, célnyelvi országokból érkező személyekkel folytatott rövid párbeszédek, tanári beszéd.

Fejlesztési egység	**Szóbeli interakció**
Előzetes tudás	Részvétel interakciót igénylő tevékenységekben, egyszerű nyelvi eszközök alkalmazásával.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédszándék kifejezése egyszerű nyelvi eszközökkel, bővülő szókinccsel és nonverbális elemekkel támogatva; egyszerű kérdések feltevése ismert témákról, illetve válaszadás egyszerű nyelvi eszközökkel a hozzá intézett kérdésekre; rövid beszélgetés folytatása ismert témákról, egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal; rövid beszélgetés folytatása a társakkal a tanult témákról; rövid, egyszerű szövegek közös előadása; az ismert szöveg célnyelvi normákhoz közelítő kiejtése, helyes intonációval és megfelelő beszédtempóban.
A fejlesztés tartalma	
A mondanivaló nonverbális elemekkel (pl. testbeszéddel, hanglejtéssel, vizuális eszközökkel) támogatott kifejezése bővülő szókinccsel, egyszerű nyelvi eszközökkel. Rövid válaszokkal, cselekvéssel való reagálás ismert témákhoz vagy osztálytermi szituációkhoz kapcsolódó, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre, kérésekre, felszólításokra. Egyszerű kérdések feltevése ismert témákhoz, osztálytermi szituációkhoz, egyéni szükségletekhez kapcsolódva. Egyszerű nyelvi eszközöket és nonverbális elemeket tartalmazó rövid párbeszéd eljátszása társakkal. Kommunikálás begyakorolt beszédfordulatokkal (pl. bemutatkozás, bemutatás, üdvözlés, köszönés, alapvető információ kérése és adása saját magáról, társairól, közvetlen környezetéről, különböző dolgok kérése és adása, tetszés, nemtetszés kifejezése). Meg nem értés esetén nonverbális elemekkel, pl. testbeszéddel támogatott ismétlés, magyarázat kérése. Néhány egyszerű, a beszélgetés strukturálása szempontjából fontos elem megismerése és alkalmazása (pl. beszélgetés kezdeményezése, figyelemfelhívás). Hallott, látott jelenségekre (pl. váratlan osztálytermi történésekre, időjárással kapcsolatos megfigyelésekre) való reagálás egyszerű nyelvi eszközökkel.	

Aktív részvétel dalok, mondókák, versek, mesék, történetek előadásában, szóbeli nyelvi játékokban; nonverbális elemekkel támogatott történet elmondásába való bekapcsolódás az ismert szavak, kifejezések, beszédfordulatok szintjén. A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások Dalok, mondókák, versek, mesék, illusztrált történetek, mozgással kísért rövid cselekvéssorok, kérdések, rövid párbeszédek, dramatizált jelenetek, néhány mondatos leírások, egyszerű felszólítások, kérések, információ hiányán, illetve különbözőségén alapuló szövegek.

Fejlesztési egység	**Összefüggő beszéd**
Előzetes tudás	Néhány összefüggő mondat elmondása önmagáról és a tanult témákról. A megismert versek, mondókák felidézése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rövid, egyszerű szövegek elmondása, illetve párbeszéd előadása társaival közösen, tanári segítséggel; egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott, összefüggő leírás adása saját magáról és a környezetében előforduló tárgyakról, élőlényekről, eseményekről; néhány egyszerű nyelvtani szerkezet és mondatfajta használata; a szavak, szócsoportok, egyszerű cselekvések, történések összekapcsolása kötőszavakkal; munkájának bemutatása egyszerű nyelvi eszközökkel; ismert szöveg elmondása a célnyelvi normához közelítő kiejtéssel, intonációval és beszédtempóban.
A fejlesztés tartalma	
Gyermekirodalmi mű (pl. vers, dal, mese), történet, cselekvéssor közös vagy önálló előadása társak, másik osztály, szülők vagy tanárok részére. Felkészülést követően nonverbális elemekkel támogatott egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal megfogalmazott szerepjáték előadása társakkal. Minta alapján, tanári segítséggel összefüggő szöveg alkotása; szavak, szócsoportok, cselekvéssorok összekapcsolása egyszerű kötőszavakkal (pl. és, de, azután). Egyénileg vagy csoportban létrehozott alkotás, tárgy rövid bemutatása és értékelése (pl. közös plakát készítése, kiállítása, szóbeli bemutatása és értékelése). Tanári példa vagy autentikus hangzóanyag hallgatása és együttes elmondása után közös vagy önálló ismétlés; a kiejtés,intonáció, hangsúly, ritmus játékos gyakorlása (pl. hangerő vagy hangszín változtatásával, érzelmek kifejezésével, ritmushangszerek vagy mozgás kíséretével). A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások Dalok, versek, mesék, rövid történetek, cselekvéssorok, leírások (pl. tanulói munka bemutatása), rövid szerepek, interaktív feladatok.	

Fejlesztési egység	**Olvasott szöveg értése**
Előzetes tudás	Részvétel olvasást igénylő nyelvi tevékenységekben, ismert szavak, rövid szövegek elolvasása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megértést segítő elemekre támaszkodva felismeri és megérti az egyszerű szövegekben az ismert nevek, szavak és mondatok felismerése és megértése; a különböző műfajú, egyszerű, autentikus szövegek lényegének megértése;

	egyszerű, autentikus szövegekből néhány alapvető információ kiszűrése; az olvasott szövegre vonatkozó egyszerű feladatok elvégzése; a készségek, képességek kreatív használata az olvasott szövegek értelmezéséhez; érdeklődés kialakítása a célnyelvi kultúra irodalmi, művészeti alkotásai iránt.
A fejlesztés tartalma	
Rövid, hétköznapi szövegekben ismerős nevek, szavak és egyszerű fordulatok felismerése. Írott szöveggel kapcsolatos tevékenységek végzése (pl. leírás alapján illusztráció készítése, képek sorba rendezése, szövegrészlettel való párosítása). Egyszerű, különböző műfajú szövegek olvasása, lényegük megértése, a szövegek feladatokon keresztül történő feldolgozása. Különböző műfajú szövegek (pl. versek, mesék, történetek, fabulák, viccek) közös olvasása. Egyszerű, informatív szövegből (pl. brosúrából, menetrendből, utcai táblákról, feliratokról) tárgyszerű információ szerzése. Rövid, egyszerű, írott instrukciók követése képek segítségével (pl. játék összerakása, útbaigazítás). Egyszerűsített nyelvezetű irodalmi alkotások olvasása (pl. versek, mesék, dalszövegek, novellák). A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások Történetek, hirdetések, plakátok, egyszerű katalógusok, egyszerű üzenetek, útleírások, képeslapok, feliratok, nyomtatványok hagyományos és online formában.	

Fejlesztési egység	**Íráskészség**
Előzetes tudás	Részvétel írást igénylő játékos nyelvi tevékenységekben, s ezek során rövid szavak, mondatok másolása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismert témáról rövid, egyszerű mondatok írása; Megadott mintát követve különböző műfajú és életkorának megfelelő témájú rövid szövegek alkotása; írásbeli válaszadás személyes adatokra vonatkozó egyszerű kérdésekre; a közösen feldolgozott olvasott szöveghez kapcsolódó írásbeli feladatok elvégzése; részvétel írásbeli nyelvi játékokban; a meglévő szókincs, tudás képes kreatív alkalmazása az őt érdeklő témájú, egyszerű szövegek írásához.
A fejlesztés tartalma	
Szavak és rövid szövegek másolása, illetve hallás utáni leírása. Rövid mondatok írása egyszerű nyelvi szerkezetek felhasználásával (pl. napirend bemutatása, emberek, állatok, tárgyak jellemzése, képfeliratok készítése). Különböző műfajú, egyszerű, rövid szövegek írása (pl. hagyományos vagy elektronikus képeslap, üdvözlőlap, meghívó, üzenet, SMS, e-mail). Egyszerű, autentikus kérdőívek, adatlapok kitöltése. Projektmunka készítése (pl. poszterek, hirdetések, faliújságok, tájékoztató táblák, ismertetők). Az életkornak megfelelő irodalmi művek (pl. mesék, történetek) bizonyos elemeinek megváltoztatása, átírása. Különböző típusú szövegek kreatív írása (pl. napló, dalszöveg, listaversek, szabadversek).	

Egy-két mondatos üzenet, illetve bejegyzés írása internetes közösségi oldalon, blogban vagy fórumban. A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások Leírás, felirat, utasítás, képeslap, üdvözlőkártya, meghívó, üzenet, SMS, e-mail, levél, adatlap, bejegyzés, dalszöveg.

Tartalom

Kommunikációs szándékok

A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

	Kezdeményezés és válasz	
Megszólítás	Excuseme. Stephen?	Pardon? Yes?
Köszönés:	Good morning/afternoon/evening. Hello Cameron. Hello, howareyou? Hi! Howdoyoudo? I'm George Hutton.	Good morning. Hello Jessica. I'mfine, thankyou. And you? Hi! Pleasedtomeetyou, George. Myname's Helen Webb.
Elköszönés:	Goodbye. Bye-bye! Seeyoulater. Good night. Takecare.	Goodbye. Bye! Seeyou! Good night. Thanks. Bye.
Köszönet és arra reagálás:	Thanks. Thankyouverymuch. Thanks a lot. It’sverykind of you.	Notatall. Youarewelcome. No problem. Donot mention it.
Bemutatkozás, bemutatás:	Myname is… What'syourname? Hello, myname's Andrew Butler. This is Alice. Wherearеyoufrom? Who'sthis?	Hello. Hi! I'm Jane Taylor. Pleasedtomeetyou. Nicetomeetyou. I'mfromCanada. Stephen Wright.
Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás:	Howareyou feeling today? What’sthematter?	Fine. / OK / Allright. Muchbetter, thanks. Notverywell, I am afraid.
Bocsánatkérés és arra reagálás:	I am sorry. I am verysorry. I begyour pardon	That’sallright. Itdoesn’tmatter. Never mind. No problem.

Gratulációk, jókívánságok és arra reagálás:	Happy Birthday / Christmas/New year! Many happy returns (of theday) Congratulations! Have a niceholiday. Allthebest. Cheers!	Happy Birthday / Christmas /New Year! Thankyou. Thankyou, thesametoyou. Cheers!

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Valaki igazának az elismerése és el nem ismerése:	Youareright. Youarewrong.	
Egyetértés, egyet nem értés:	Doyouagree? What'syouropinion? Howdoyoufeelabout it?	OK Allright. I thinkhe'swrong/right.
Tetszés, nem tetszés:	Doyou like Italian food? Whatdoyouthink of thenewteacher?	I thinkit'sgreat. I don't like it. He looksnice.
Akarat, kívánság:	Wouldyou like a cake?	I'd like an ice-cream

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása:	What is it? What'sit in English? Whatdoesthatmean? What is his house like? Whatwastheweather like?	It's…/ That's…/ It's a kind of…/It'susedfor… Itmeans… It'sbig and comfortable. Itwascold and rainy.
Információ kérés, adás:	Didyouseehim? Whenwilltheguestsarrive? Howdoyoumake an omelette?	Yes, I did At 6 p.m... Youtaketwoeggs and somemilk and flour.
Tudás, nemtudás:	Wheredoes he live?	I don'tknow. I have no idea. Don'taskme.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés és arra reagálás:	Couldyougiveme a pen? Wouldyoupassmethesugarplease?	Yes, sure. Yes, of course. I'mafraid I can't.
Javaslat és arra reagálás:	Whydon'tweputthefilm in here? Let's go tothecinematonight.	Good idea.

Meghívás és arra reagálás:	Wouldyou like tocometothecinema? Canwemeetat, say, six? Areyou free onTuesday? Let'smeeton Sunday.	Yes, I'd love to. That'sverykind of you, but… I am sorry, I can't. Yes, thatwould be okay. Whatshallwedo? No, I am afraid, I can't.
Kínálás és arra reagálás:	Wouldyou like anotherdrink? Whatwouldyou like? Helpyourself! Letmegetyou a drink. Have an orange. Here youare. Anythingelse?	That'sverykind of you. I am sorry, I can't. An orangeplease. Thankyou. Thankyou. No, thankyou. No, thanks.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Megértés biztosítása:	Visszakérdezés, ismétléskérés:	Didyousaythecastle?
	Betűzés kérése, betűzés:	Canyouspellitforme? Itspells…
	Nem értés:	Sorry, I don'tunderstand. Couldyouunderstand? Sorry, whatdoesthatmean?

b) Fogalomkörök

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történés, létezés kifejezése	Jelenidejűség Múltidejűség Jövőidejűség	Presentsimple Presentcontinuous Pastsimple goingto	Whendoyougetup? I don't like milk. What is shedoing? I'mnotlistening. I'mleaving. Shedroppedthe camera. Whydidn'tyoucomeyesterday? WhatareyougoingtodoonSaturday?
Birtoklás kifejezése		Possessive adj.	My, your, his/her/its, our, theirdog
		Genitive 's	Kate'sbrother Whose?
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeghatározás	Prepositions, prepositionalphrases, adverbs	here, there, ontheleft, ontheright, in, on, under, opposite, nextto, between, …

Időbeli viszonyok	Gyakoriság Időpont	Howoften? When? Whattime? What'sthetime?	always, often, sometimes, never, once/twice a week, everyday now, yesterday, last week, twoyearsago, tomorrow, nextweek in 1997, in July, onTuesday in themorning, atnight … at 7 o'clock, athalfpast 3 It'squartertoeight.
Mennyiségi viszonyok		Irregularplurals Cardinalnumbers 1-100 Ordinalnumbers Countablenouns Howmany? Uncountablenouns Howmuch?	children, people, men, women … first, second… Howmanybookshaveyougot? I'vegot a lot of / fewbooks. Howmuchmoneyhaveyougot? I'vegot a lot of / littlemoney.
Minőségi viszonyok		Comparative and superlative of shortadjectives Irregularcomparative and superlativeforms of adjectives	Tom'syoungerthanSue. Mary is theprettiestgirl. Good/bad (better, worse)
Modalitás		can - ability mut /needn't haveto	I canswim. I must readit. Youneedn'tdoitnow. I havetolearnallthese lines.
Logikai viszonyok		Linking words	and / or / but / because
Szövegösszetartó eszközök		Articles some+ pluralnoun any+ pluralnoun some + singularnoun any + singularnoun Nominative and accusative of personalpronouns Demonstrativepronouns Indefinitepronouns	a, an, the Therearesomeapples in thebag. Haveyougotanybrothers? I haven'tgotanypencils. There'ssomewater in thisbottle. Thereisn'tanyjuice in myglass. I, he/she, we, they… me, him/her, us, them this, that, these, those somebody, anybody, nobody, everybody

c) Témakörök

Témakör	Kapcsolódási pontok
Család, személyi adatok; foglalkozások; otthoni teendők, kötelességek, napirend; családi ünnepek.	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: család és lakóhely Technika, életvitel és gyakorlat: időbeosztás, napirend.
Emberi kapcsolatok: barátság; emberek külső és belső jellemzése.	Etika: társas kapcsolatok: barátság, szeretet, tisztelet, segítő kapcsolat.
Tágabb környezetünk: város, ország; a lakóhely bemutatása	Matematika: irányok, térbeli alakzatok. Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedés Természetismeret: lakóhelyi környezet.
Természeti környezetünk: a természet megóvása; Földünk nevezetes tájai; növények és állatok.	Természetismeret: tágabb környezet, a Föld tájai és élővilága Természetismeret: más országok és kultúrák
Az iskola világa: az iskola bemutatása, órarend, iskolai programok	Etika: társas kapcsolatok: barátság, ismeretség, közös munka Matematika: tájékozódás a térben, halmazok. Technika, életvitel és gyakorlat: időbeosztás, napirend.
Egészség és betegség: a leggyakoribb betegségek; a leggyakoribb sérülések.	Természetismeret: az ember megismerése és egészsége, testrészek, betegségek
Étkezés: étkezési szokások nálunk és más országokban; különleges ételek és ételreceptek; viselkedés az étkezésnél	Természetismeret: az ember megismerése és egészsége: étrend. Technika, életvitel és gyakorlat: egészséges életmód.
Vásárlás: mindennapi bevásárlás; ajándékok ünnepekre.	Technika, életvitel és gyakorlat: vásárlás.
Szabadidő és szórakozás: sport az iskolában és az iskolán kívül; tévé, film, videó, számítógép és olvasás.	Testnevelés és sport: mozgásos játékok, sportversenyek, szabályok. Ének–zene: zenehallgatás.

A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	A1 szintű nyelvtudás: A tanuló megérti a gazdagodó nyelvi eszközökkel megfogalmazott célnyelvi óravezetést, az ismert témákhoz kapcsolódó kérdéseket, rövid megnyilatkozásokat, szövegeket. Egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal kommunikál. Felkészülés után elmond rövid szövegeket. Közös feldolgozás után megérti az egyszerű olvasott szövegek lényegét, tartalmát. Ismert témáról rövid, egyszerű mondatokat ír, mintát követve önálló írott szövegeket alkot.

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése
A tanuló

- utasításokat megért, azokra cselekvéssel válaszol;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szöveg lényegét megérti.

Beszédkészség
A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett mondatokban válaszol;
- jórészt tanult minta alapján egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz,
- kérdéseket tesz fel;
- megértési probléma esetén segítséget kér;
- tanult minta alapján egyszerű párbeszédben részt vesz.

Olvasott szöveg értése
A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokat elolvas;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegben fontos információt megtalál;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét megért.

Íráskészség
A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokat helyesen leír;
- egyszerű közléseket és kérdéseket tanult minta alapján írásban megfogalmaz;
- egyszerű, strukturált szöveget (baráti üzenet, üdvözlet) létrehoz.

Emelt szintű osztály (csoportbontás)

Témakörök	Tartalom	Kapcsolódási pontok
I. Az én világom	Hobbik, nyaralás, tábor szabadidő témakör szókincsbővítése.	Etika: társas kapcsolatok: család, otthon; az ember az időben: gyermekkor, felnőttkor, öregkor. Technika, életvitel és gyakorlat: családi munkamegosztás.
II. Ház, lakás	Házimunka. Munkamegosztás a családban.	Természetismeret: lakóhelyi környezet.

		Matematika: tájékozódás a térben, halmazok.
III. Ételek	Ételek nevének bővítése. Asztalterítés, evőeszközök nevei.	Természetismeret: az ember megismerése és egészsége: étrend. Matematika: halmazok, diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása.
IV . Öltözködés, divat	Ruhák nevének bővítése.	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: öltözködés, divat. Matematika: halmazok.
V. Állatok	Kis kedvencek és gondozásuk, a velük való kommunikálás.	Matematika: tájékozódás a térben. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: család és lakóhely.
VI. Egészséges élet	Sport. Olympia története.	Természetismeret: az ember megismerése és egészsége: testrészek. Testnevelés és sport: mozgásos játékok, sportversenyek, szabályok.
VII. Utazás	Jegyvásárlás a vasútállomáson, útibeszámoló.	Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedés. Természetismeret: az én városom, falum, a hazai táj, a világörökség elemei.
VIII. Szabadon felhasználható órák	Néhány dal, vers megtanulása.	Vizuális kultúra: képzeletem világa, műalkotások. Ének-zene: zenehallgatás. Rajz és vizuális kultúra: múzeumok, kiállítások.

Fogalomkörök
Igék múlt ideje
Az egyszerű múlt idő
To be goingto… szerkezet
Időhatározó szavak: at; in; on

Birtokos névmások
Must – mustn't
Some – any
Az eddig tanult nyelvtani ismeretek szinten tartása.

A továbbhaladás feltételei:

A feldolgozott témakörökben tudják néhány mondatban elmondani saját véleményüket. A feltett kérdésekre tudjanak helyes választ adni.
Legyenek képesek néhány soros fogalmazást megírni. Helyes hanglejtéssel, hangsúllyal legyenek képesek elolvasni egy – egy rövid szöveget.
Szókincs: 600 aktív, 200 passzív

7. évfolyam

Általános tantervű csoport
Heti óraszám: 3 óra (kötelező)
Éves óraszám: 108 óra.
Emelt szintű csoport
Heti óraszám: 5 óra (3 óra kötelező+2 óra választható)
Éves óraszám: 180 óra.
A 2 választható órán a kötelező órákon megszerzett ismeretek gyakorlására, elmélyítésére, képességfejlesztésre kerül sor.

A hatékony nyelvtanítás feltétele, hogy a különböző készségek fejlesztése mindig integráltan történjen, úgy, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben előfordulnak. Ezért nem szerepelnek óraszámok a fejlesztési egységek mellett.

Fejlesztési egység	**Hallott szöveg értése**
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz célnyelvi óravezetés megértése, egyszerű, rövid, hangzó szövegekhez kapcsolódó feladatok megoldása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az osztálytermi tevékenységekhez kapcsolódó tanári utasítások megértése; az ismert témákhoz kapcsolódó egyszerű kérdések és kijelentések megértése; a tanult témakörökben elhangzó szövegekben a tanult szavak, szó- és beszédfordulatok felismerése, és ezekből következtetés a szövegek témájára, tartalmára; a lényeg és néhány alapvető információ kiszűrése az ismert témakörökben elhangzó szövegekből a megértést segítő, változatos feladatokra támaszkodva.
A fejlesztés tartalma	
Az ismert nyelvi elemekre támaszkodó, szükség szerint nonverbális elemekkel támogatott célnyelvi óravezetés folyamatos követése (pl. osztálytermi rutincselekvések, a közös munka megszervezése, eszközhasználat) és a tanári utasítások megértése. Ismert témákhoz kapcsolódó rövid kérések és kijelentések megértése. Az életkornak megfelelő, ismert témakörökhöz kapcsolódó, rövid, egyszerű autentikus szövegek bemutatásának aktív követése; a tanult nyelvi elemek felismerése; következtetés levonása a szövegfajtára, a témára és a lehetséges tartalomra vonatkozóan; a szöveg lényegének, néhány konkrét információnak a kiszűrése megértést segítő, változatos feladatok segítségével. Különböző beszélők egyre nagyobb biztonsággal való megértése, amennyiben azok a célnyelvi normának megfelelő vagy ahhoz közelítő kiejtéssel, a tanuló nyelvi szintjéhez igazított tempóban, szükség esetén szüneteket tartva és a lényegi információkat megismételve beszélnek. A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások Dalok, versek, képekkel illusztrált mesék és történetek, kisfilmek, a célnyelvi kultúrát bemutató multimédiás anyagok, a korosztálynak szóló egyéb hangzó anyagok; tanárral, tanulótársakkal, célnyelvi országokból érkező személyekkel folytatott rövid párbeszédek, tanári beszéd.	

Fejlesztési egység	**Szóbeli interakció**
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal folytatott kommunikáció.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű és közvetlen információcserét igénylő feladatokban kommunikáció ismert témákról, egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal; kérdésfeltevés kiszámítható, mindennapi helyzetekben, válaszadás a hozzá intézett kérdésekre, illetve rövid párbeszédek folytatása; az első lépések megtétele a célnyelv spontán módon történő használata útján; törekvés a célnyelvi normához közelítő kiejtésre, intonációra és beszédtempóra.

A fejlesztés tartalma
Tudatosan megválasztott nonverbális elemekkel támogatott mondanivaló kifejezése, egyre bővülő szókinccsel, begyakorolt beszédfordulatokkal, egyszerű nyelvi eszközökkel. Egyszerű, tényszerű információk megszerzése és továbbadása. Vélemény, gondolat, érzés kifejezése, illetve ezekre való rákérdezés egyszerű nyelvi eszközökkel. Ismert témákhoz, mindennapi helyzetekhez vagy osztálytermi szituációkhoz kapcsolódó, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdések feltevése, kérések, felszólítások megfogalmazása, illetve az azokra történő válaszadás. Részvétel ismert témákhoz, mindennapi helyzetekhez kapcsolódó rövid párbeszédben, beszélgetésben. A célnyelv tudatos használata a tanórai tevékenységek során, spontán kommunikálás strukturált, előre látható szituációkban (pl. pár- vagy csoportmunka során társakkal). Lehetőség esetén kapcsolatfelvétel, rövid társalgásban való részvétel, spontán kommunikálás célnyelvi beszélőkkel. Beszélgetés során meg nem értés esetén ismétlés, magyarázat kérése, visszakérdezés alkalmazása a kommunikáció fenntartása érdekében. Néhány egyszerű, a beszélgetés strukturálása szempontjából fontos elem megismerése és alkalmazása (pl. a kommunikáció fenntartása, követése, lezárása). Észlelt (hallott/látott) jelenségekre (pl. váratlan osztálytermi történésekre, helyzetekre) való reagálás egyszerű nyelvi eszközökkel. A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások Rövid párbeszédek, egyszerű társalgás, szerepjátékok, dramatizált jelenetek, kérdések, felszólítások, kérések, információ hiányán, illetve különbözőségén, véleménykülönbségen alapuló szövegek, spontán megnyilvánulások.

Fejlesztési egység	**Összefüggő beszéd**
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz felkészülés után rövid szövegek elmondása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rövid, de egyre bővülő szókincs, egyszerű beszédfordulatok alkalmazásával, összefüggő beszéd saját magáról és közvetlen környezetéről; munkája bemutatása egyszerű nyelvi eszközökkel; egyszerű állítások, összehasonlítás, magyarázat, indoklás megfogalmazása;

	egyszerű nyelvtani szerkezetek és mondatfajták használata; a szavak, szócsoportok, egyszerű cselekvések, történések összekapcsolása lineáris kötőszavakkal, és az ok-okozati összefüggések kifejezése; a megértést segítő legfontosabb stratégiák alkalmazása; a célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó alkalmazása.
A fejlesztés tartalma	
Egyre bővülő szókinccsel, egyszerű nyelvi elemekkel megfogalmazott szöveg elmondása ismert témákról, felkészülés után. Történet elmesélése, élménybeszámoló, előre megírt szerep eljátszása egyszerű nyelvtani szerkezetekkel, mondatfajtákkal. Minta alapján összefüggő szöveg alkotása; szavak, szócsoportok, cselekvéssorok összekapcsolása egyszerű kötőszavakkal (pl. és, de, azután), illetve magyarázatok, indoklások, ok-okozati kapcsolatok kifejezése kötőszavakkal (pl. mert, ezért, tehát). Önálló vagy csoportban létrehozott alkotás rövid bemutatása és értékelése (pl. közös plakát készítése, kiállítása, szóbeli bemutatása és értékelése). Tanári példa vagy autentikus hangzóanyag meghallgatás utáni elismétlése, a célnyelvi normához közelítő kiejtés gyakorlása. A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások Rövid történetek, élménybeszámolók, szerepek, leírások (pl. képleírás, tanulói munka bemutatása), előadás, prezentáció, témakifejtés.	

Fejlesztési egység	**Olvasott szöveg értése**
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz közös feldolgozást követően egyszerű olvasott szövegek lényegének, tartalmának megértése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ismerős témákról szóló rövid szövegek megértése; az alapvető információk megtalálása az egyszerű, hétköznapi szövegekben; az életkornak megfelelő témájú autentikus szövegek lényegének megértése, a szövegekből az alapvető információk kiszűrése; az olvasott szövegekre vonatkozó feladatok elvégzése; a készsége kreatív használata az olvasott szövegek megértéséhez, értelmezéséhez; tájékozottság növelése a célnyelvi kultúráról.
A fejlesztés tartalma	
Rövid, egyszerű nyelvi eszközökkel, bővülő szókinccsel megfogalmazott szövegek megértése (pl. leírás, történet, párbeszéd a tanulóhoz közel álló témákról). Lényeges információk megtalálása egyszerű szövegekben (pl. hirdetésben, prospektusban, étlapon és menetrendben, rövid újságcikkben, programfüzetben). Egyszerű üzenetek, levelek, elektronikus üzenetek, SMS-ek, bejegyzések megértése. Egyszerű használati utasítások, instrukciók megértése, követése. Információszerzés hagyományos és elektronikus forrásokból. Egyszerű, rövid történetek, mesék, versek és egyszerűsített célnyelvi irodalmi művek olvasása. A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások	

Ismeretterjesztő szövegek, egyszerűsített irodalmi szövegek, mesék, rövid történetek, versek, dalszövegek, cikkek a korosztálynak szóló újságokból és holnapokról, útleírások, hirdetések, plakátok, hagyományos és elektronikus nyomtatványok, képregények, egyszerű üzenetek, képeslapok, feliratok, étlap, menetrend, egyszerű biztonsági előírások, magánlevelek.

Fejlesztési egység	**Íráskészség**
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz ismert témáról rövid, egyszerű mondatok írása; mintát követve különböző műfajú és a tanulók életkorának megfelelő témájú szövegek alkotása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összefüggő mondatok írása a közvetlen környezettel kapcsolatos témákról; az írás kommunikációs eszközként történő használata egyszerű interakciókban; gondolatok kifejezése egyszerű kötőszavakkal összekapcsolt mondatsorokban; a nyelvismeret kreatívan alkalmazása egyszerű szövegek írására az őt érdeklő, ismert témákról.
A fejlesztés tartalma	
Szavak és rövid szövegek másolása és diktálás utáni leírása. Egyszerű szerkezetű, összefüggő mondatok írása a tanuló közvetlen környezetével kapcsolatos témákról, különböző szövegtípusok létrehozása (pl. leírás, élménybeszámoló, párbeszéd). Egyszerű szövegek írása kommunikációs céllal (pl. levél, üzenet.) Gondolatok összekapcsolása egyszerű kötőszavakkal (pl. és, vagy, mert, de, ezért, azután). Gyakori írásbeli műfajok legalapvetőbb szerkezeti és stílusjegyeinek követése saját írásmű létrehozása során (pl. megszólítás levélben, e-mailben, záró formula). A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások Leírás, ismertető, képaláírás, élménybeszámoló, párbeszéd, üzenet, levél, email, SMS.	

Tartalom

a) Kommunikációs szándékok

A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

	Kezdeményezés és válasz	
Megszólítás:	Excuseme.	Pardon? Yes, can I helpyou?
Köszönés:	Howdoyoudo? Good morning/afternoon/evening. Hello Trish. Hello, howareyou? Hi!	Howdoyoudo? Good morning. Hello Martin. Verywell, thankyou. And howaboutyou? Hi. / Hello.
Elköszönés:	Goodbye. Bye-bye! Seeyoulater. Good night. Takecare.	Goodbye. Bye! Seeyou. Good night. Thanks. Bye!
Bemutatkozás, bemutatás:	Myname is… Haveyoumet Lewis? May I / Can I / Letmeintroducemyself, May I /Can I / Letmeintroduceyouto Martin.	Hello. Hi! Pleasedtomeetyou. Nicetomeetyou.
Érdeklődés mások hogyléte felől és arra reagálás:	Howareyou feeling today? What'sthematter?	Fine. / OK / Allright. Muchbetter, thanks. Notverywell, I am afraid. Actually, I am sufferingfrom…
Engedélykérés és arra reagálás:	May I useyourtelephone? Doyou mind if I openthewindow?	Yes, go ahead. Notatall.
Köszönet és arra reagálás:	Thanks. Thankyouverymuch. Thanks a lot. It'sverykind of you.	Notatall. / That'sallright. Youarewelcome. No problem. Donot mention it.
Bocsánatkérés és arra reagálás:	I am sorry. I am verysorry. Please, forgiveme.	That'sallright. Itdoesn'tmatter. Never mind. No problem.
Gratulációk, jókívánságok és azokra reagálás:	Happy Christmas / newyear/ birthday! Many happy returns (of theday) Congratulations! Have a niceholiday. Allthebest. Cheers!	Happy Christmas / newyear / birthday! Thankyou. Thankyou, thesametoyou. Cheers!

Megszólítás személyes levélben:	Dear John,	
Elbúcsúzás személyes levélben:	Best wishes, Love (from), I am lookingforwardtohearingfromyousoon.	

Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Öröm, sajnálkozás, bánat:	Areyou happy aboutthat? Whatdoyouthink of that? Howdoyoufeelaboutthat?	Great! I am soglad /very happy. I am gladtohearthat. I am sopleasedthat… Good foryou. Congratulations. I feelso happy for… I'msorrytohearthat. What a pity. Oh, no! Oh, dear! I feelsosorryfor…
Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság:	Whatdoyouthink of…? Areyoupleasedwith…? Areyou happy with…? Areyousatisfiedwith…?	That'sfine / nice / notbad. Thatwasfine / good / nice I'mquitesatisfiedwith… I'mquite happy with… It'snotgoodenough. Thatwasn'tverygood. I'mtired of…
Csodálkozás:	Sue has losthermoney. Tom is twenty. This is a bookforyou.	Howcome? Is he? What a surprise!
Remény:	Whatareyouhopingfor? Whatareyoulookingforwardto?	I am lookingforwardto… I hopeyou'llhavetimetojoinme fordinner.

Személyes beállítódás és vélemény

Véleménykérés és arra reagálás:	Whatdoyouthink? Howdoyou like it? What'syouropinionaboutit?	I thinkit is difficult. I don't like it. I thinkit's fair enough. .
Valaki igazának elismerése és el nem ismerése:	Youareright. Youarewrong.	

Egyetértés, egyetnemértés:	Doyouagree? What'syouropinion? Howdoyoufeelaboutit?	OK. Allright. I thinkhe'swrong/right. I'mafraid I don'tagree.
Tetszés, nemtetszés:	Doyou like Italian food? You like meat, don'tyou? Whatdoyouthink of thenewteacher?	I thinkit'sgreat. I don't like it. He looksnice.
Akarat, kívánság:	Wouldyou like a cake? Can I havemybill, please? I wanttopay.	I'd like an ice-cream.
Képesség:	CanyouspeakFrench? Areyouabletoride a horse?	I canonlyunderstandFrench. No, I'mnot. I am unabletoride a horse.
Kötelezettség:	Must wefill in thisformnow? Whendowehavetoleave?	We must fillit in now Rightnow.
Ígéret:	Will youcome and meetmeatthestation?	Don'tworry, I will. I promiseto be thereatfive.
Szándék, kívánság:	Whatwouldyou like todo? Wouldyou like tohave a rest?	I'd like toseethat film I'drathernot go out tonight.
Dicséret, kritika:		It'sgreat. It's a good idea. I'mnotsokeenonit. It's boring.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása:	What is it? What'sit in English? Whatdoesthatmean? What is it like?	It's…/ That's…/ It's a kind of…/ It'susedfor… Itmeans… It'sgreen, small and itcanjump.
Események leírása:	Whathappened?	Firstsheopenedthewindow, thenshephonedtheambulance, and finallyshe told theneighbours.
Információ kérés, adás:	Didyouseehim? Whenwilltheguestsarrive? Howdoyoumake an omelette? How far is yourschool? Howlongdoesittaketogetthere? Please, canyoutellmethewaytothestation? Who is that?	Yes, I did At 6 p.m. Youtaketwoeggs and somemilk and flour. It's 20 minutesbybus. Takethesecondturningontheright It'sme.
Tudás, nemtudás:	Doyouknowwhere he lives? Was George t school last week?	I have no idea. I don'tknow.

Bizonyosság, bizonytalanság:	Doyouthinktheywillcome?	Theywillprobablycome.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés:	Chris, couldyoudome a greatfavour? Couldyougivemeyourtelephonenumber? Doyouhave a stampbyanychance? Wouldyoupassmethesugarplease?	Yes, sure. Of course. Yes, of course. I'mafraid I can't.
Tiltás, felszólítás:	Keepoffthegrass. You must notsmoke here.	
Javaslat és arra reagálás::	Whydon'twepuththefilm in here? Let's go tothecinematonight.	Good idea. I'dpreferto go tothetheatre.
Meghívás és arra reagálás:	Wouldyou like tocometothecinema? Canwemeetatsix? Areyou free onTuesday? Let'smeeton Sunday.	Yes, I'd love to. That'sverykind of you, but… No, I am afraid I can't. I am sorry, I can't. Yes, thatwould be okay. Sorry, I can'tmakeitthen. No, I am afraid, I can't.
Kínálás és arra reagálás:	Wouldyou like anotherdrink? Whatwouldyou like? Helpyourself! Letmegetyou a drink. Anythingelse? Have an orange. Here youare.	That'sverykind of you. An orangejuice, please. Thankyou. No, thankyou. No, thanks. I am sorry, I can't. Thanks.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok / Kommunikációs stratégiák

Megértés biztosítása	Visszakérdezés, ismétléskérés Nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értés ellenőrzése Betűzés kérése, betűzés Felkérés hangosabb, lassabb beszédre	Didyousaythecastle? Sorry, wheredoesshelive? Sorry, whatdidyousayhisnamewas? Sorry, I don'tunderstand. Canyouunderstand? Sorry, whatdoesthatmean? Canyouspellitforme? Itspells… Couldyouspeak a little more slowly, please? Sorry, thatwas a bit toofast.

Fogalomkörök

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történés, létezés kifejezése	Jelenidejűség Múltidejűség Jövőidejűség	Presentsimple Presentcontinuous Presentperfectsimple Pastsimple goingto Futurewithwill	Whendoyougetup? I don’tdrinkmilk. Why is shecrying? I’mnotreading. He’swalking. Haveyoudoneyourroom? I haven’tfinishedityet. And thenshekissedme. Whydidn’tyoucomeyesterday? WhatareyougoingtodoonSaturday? Whenwillyou be fourteen?
Birtoklás kifejezése		Pastforms of have Possessive adj. Possesivepronouns Genitive ’s of Whose?	I didn’thavemanyfriends in thekindergarten. my, your, his/her/its, our, theirdog mine, yours,…theirs Sue’sbrother thecorner of theroom
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeg-határozás	Prepositions, prepositionalphrases, adverbs	here, there, ontheleft, ontheright, in, on, under, opposite, nextto, between, in front of, behind, inside, outside, above …
Időbeli viszonyok	Már, még, éppen Gyakoriság Időpont Időtartam	Adverbs of timewithpresentperfectsimple Howoften? When? Whattime? What’sthetime? Howlong? + pastsimple	already, yet, just We’vealreadyfinishedthebook. I haven’tvisited France yet. always, often, sometimes, never, once/twice a week, everyday … I alwaysmakemybed. Shegoesswimmingtwice a week. now, in themorning yesterday, last week, twoyearsago, tomorrow, nextweek in 1997, in July, at 5 o’clock, onFriday It’squartertoeight. Howlongwereyou in hospital? Fortwoweeks.

Mennyiségi viszonyok		Irregular and regularplurals Cardinalnumbers Ordinalnumbers Countablenouns Howmany? Uncountablenouns Howmuch?	children, people, men, women … one. two… first, second… HowmanyCDshaveyougot? I'vegot a lot of / fewCDs. Howmuchmoneyhaveyougot? I'vegot a lot of/littlemoney. a cup of tea, a piece of cake all, both, none, neither each, every
Minőségi viszonyok		Comparativesentences (short, longadjectives) Irregularadjectives What … like? Whatcolour?	Tom'syoungerthanSue. Mary is theprettiestgirl. She is the most intelligent of all. I'mastallasyou. Good, bad…(better, worse) What'sit like? Whatcolour is it? It'stoobig, It'snotsmallenough.
Modalitás		should/shouldn't can (ability) can/could/may (permission) must/needn't (obligation) haveto (past) mustn't	Youshouldaskher. I canswim. Can/could/may I openthewindow? I must readit. Youneedn'tdoitnow. Didyouhaveto be there? Childrenmustn'tsmoke.
Logikai viszonyok		Linking words	and/or/but/because
Szövegösszetartó eszközök		Articles some + pluralnoun any + pluralnoun some + singularnoun any + singularnoun Nominative and accusative of personalpronouns Demonstrativepronouns Indefinitepronouns	a, an, the Therearesomepencils in thebag. Haveyougotanysisters? I haven'tgotanymatchboxes. There'ssomewater in thevase. Thereisn'tanyjuice in myglass. I, he, they… me, him, them… this, that, these, those somebody, anybody, nobody, everybody …

c) Témakörök

Témakör	Kapcsolódási pontok
Én és a családom: családfa; foglalkozások; családi ünnepek	Technika, életvitel és gyakorlat; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: család és lakóhely, hétköznapok, ünnepek. Etika: társas kapcsolatok, szokások.
Emberi kapcsolatok: barátság; emberek külső és belső jellemzése.	Etika: társas kapcsolatok: barátság, szeretet, tisztelet, segítő kapcsolat.
Tágabb környezetünk: falu, város, ország;	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: falvak és városok, közlekedés.
Az iskola világa	Etika: társas kapcsolatok: barátság, szeretet, tisztelet, segítő kapcsolat, közös munka.
Egészség, az egészséges életmód	Természetismeret: az ember megismerése és egészsége: étrend. Technika, életvitel és gyakorlat: egészséges életmód.
Vásárlás: mindennapi bevásárlás; ajándékok ünnepekre.	Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedés, vásárlás.
Utazás: utazási előkészületek; közlekedési eszközök.	Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedés. Matematika: irányok, térbeli alakzatok.
Szabadidő és szórakozás: sport az iskolában és az iskolán kívül; tévé, film, videó, számítógép és olvasás.	Testnevelés és sport: mozgásos játékok, sportversenyek, szabályok. Ének–zene: zenehallgatás.

A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	A tanuló egyszerű hangzó szövegekből kiszűri a lényeget és néhány konkrét információt. Válaszol a hozzá intézett kérdésekre, sikeresen vesz részt rövid beszélgetésekben. Egyre bővülő szókinccsel, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazva történetet mesél el, valamint leírást ad saját magáról és közvetlen környezetéről. Megért ismerős témákról írt rövid szövegeket, különböző típusú, egyszerű írott szövegekben megtalálja a fontos információkat. Összefüggő mondatokat, rövid szöveget ír hétköznapi, őt érintő témákról.

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése
A tanuló

- megérti az utasításokat, azokra cselekvéssel válaszol;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűri;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szöveg lényegét megért; ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből kikövetkezteti.

Beszédkészség
A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett mondatokban válaszol;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz,
- kérdéseket tesz fel,
- eseményeket mesél el;
- megértési probléma esetén segítséget kér;
- részt vesz egyszerű párbeszédben,
- beszélgetést kezdeményez, befejez.

Olvasott szöveg értése
A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget elolvas;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegben fontos információt megtalál;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérti;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét megérti;
- egyszerű, képekkel illusztrált szöveget megért;
- ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott szövegben kikövetkezteti.

Íráskészség
A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget helyesen leír;
- egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmaz;
- egyszerű, strukturált szöveget (baráti üzenet, üdvözlet) létrehoz;
- ismert struktúrák felhasználásával tényszerű információt közvetítő szöveget ír.

Emelt szintű osztály (csoportbontás)

Témakörök	Tartalom	Kapcsolódási pontok
I. Emberi kapcsolatok	Emberek belső jellemzése. Érzelmek kifejezése.	Etika: társas kapcsolatok: család, otthon; az ember az időben: gyermekkor, felnőttkor, öregkor.

		Technika, életvitel és gyakorlat: családi munkamegosztás.
II. Tágabb környezetünk	Lakóhelyünk, fővárosunk, hazánk nevezetességei.	Földrajz: tájékozódás a földrajzi térben, Európa, Európán kívüli kontinensek, tájak, országok. Biológia-egészségtan: az erdők világa. Földrajz: az én városom, falum, a hazai táj, a világörökség elemei
III. Kitekintés a nagyvilágba	Nagy – Britannia, Ausztrália, Sydney nevezetességei. Gazdasági problémák.	Földrajz: tájékozódás a földrajzi térben, Európa, Európán kívüli kontinensek, tájak, országok. Biológia-egészségtan: az erdők világa. Földrajz: az én városom, falum, a hazai táj, a világörökség elemei
IV . Természeti környezetünk	Növények (virágok, fák, erdők) Állatok (együttélési formák)	Természetismeret: élőlények a ház körül, az állatok életmódjának főbb jellemzői, szoba- vagy kerti növények gondozása, érdekes növények; a Föld szépsége, egyedisége: a Kárpát-medence és hazánk nagytájai, növénytakarója és élővilága. Matematika: halmazok.
V. Étkezés	Vendéglő, rendelés, fizetés, reklamáció.	Természetismeret: az ember megismerése és egészsége: étrend. Matematika: halmazok, diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása.
VI. Szabadidő	Hobby, hasznos dolgok gyűjtése.	Földrajz: tájékozódás a földrajzi térben, Európa,

		Európán kívüli kontinensek, tájak, országok. Biológia-egészségtan: az erdők világa. Földrajz: az én városom, falum, a hazai táj, a világörökség elemei. Vizuális kultúra: képzeletem világa, műalkotások. Ének-zene: zenehallgatás. Rajz és vizuális kultúra: múzeumok, kiállítások
VII. Egészséges étkezés	Élelmiszerek jellemzői.	Természetismeret: az ember megismerése és egészsége: étrend. Matematika: halmazok, diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása.
VIII. Művelődés, kultúra	Zenei hangszerek nevei, jellemzői.	Vizuális kultúra: képzeletem világa, műalkotások. Ének-zene: zenehallgatás. Rajz és vizuális kultúra: múzeumok, kiállítások
IX. Szabadon felhasználható órák	Dalok, versek.	Vizuális kultúra: képzeletem világa, műalkotások. Ének-zene: zenehallgatás. Rajz és vizuális kultúra: múzeumok, kiállítások

Fogalomkörök
Melléknevek alap, közép és felsőfoka.
Befejezett jelen idő + időhatározói.

Folyamatos múlt idő
Jövő idő
Mennyiségi viszonyok (a lot of, lots of, a little, a few)
Szenvedő szerkezet
Could, couldn't segédigék.
to be ableto

A továbbhaladás feltételei:
A tanuló értse meg a tanárnak a tananyaggal kapcsolatos idegen nyelven történő magyarázatát. Tudja kiszűrni a szövegből a lényeget. Tudjon információkat kérni, adni.
Tanuljon meg rövidebb, nyelvi egységet kívülről.
Tudjon önállóan szótározni, találja meg a számára fontos információkat. Tudjon írásban fogalmazni.
Szókincs: 700 aktív, 200 passzív

8. évfolyam

Általános tantervű csoport
Heti óraszám: 3 óra (kötelező)
Éves óraszám: 108 óra.
Emelt szintű csoport
Heti óraszám: 5 óra (3 óra kötelező+2 óra választható)
Éves óraszám: 180 óra.
A 2 választható órán a kötelező órákon megszerzett ismeretek gyakorlására, elmélyítésére, képességfejlesztésre kerül sor.

A hatékony nyelvtanítás feltétele, hogy a különböző készségek fejlesztése mindig integráltan történjen, úgy, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben előfordulnak. Ezért nem szerepelnek óraszámok a fejlesztési egységek mellett.

Fejlesztési egység	**Hallott szöveg értése**
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz a gazdagodó nyelvi eszközökkel megfogalmazott célnyelvi óravezetés megértése, egyszerű, rövid, hangzó szövegekhez kapcsolódó feladatok megoldása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az osztálytermi tevékenységekhez kapcsolódó tanári utasítások megértése; az ismert témákhoz kapcsolódó egyszerű kérdések és kijelentések megértése; a tanult témakörökben elhangzó szövegekben a tanult szavak, szó- és beszédfordulatok felismerése, és ezekből következtetés a szövegek témájára, tartalmára; az ismert témakörökben elhangzó szövegekben a beszélők gondolatmenetének követése; a lényeg és néhány alapvető információ kiszűrése az ismert témakörökben elhangzó szövegekből, részben önállóan, részben a megértést segítő, változatos feladatokra támaszkodva; néhány, a megértést segítő alapvető stratégia egyre önállóbb alkalmazása.

A fejlesztés tartalma
Az ismert nyelvi elemekre támaszkodó, szükség szerint nonverbális elemekkel támogatott célnyelvi óravezetés folyamatos követése (pl. osztálytermi rutincselekvések, a közös munka megszervezése, eszközhasználat) és a tanári utasítások megértése. Ismert témákhoz kapcsolódó rövid kérések és kijelentések megértése. Az életkornak megfelelő, ismert témakörökhöz kapcsolódó, rövid, egyszerű autentikus szövegek bemutatásának aktív követése; a tanult nyelvi elemek felismerése; következtetés levonása a szövegfajtára, a témára és a lehetséges tartalomra vonatkozóan; a szöveg lényegének, néhány konkrét információnak a kiszűrése megértést segítő, változatos feladatok segítségével. Ismert témakörökben elhangzó rövid, egyszerű szövegekben a beszélők gondolatmenetének követése a tanult nyelvi eszközökre támaszkodva, a beszédhelyzetet figyelembe vételével. Különböző beszélők egyre nagyobb biztonsággal való megértése, amennyiben azok a célnyelvi normának megfelelő vagy ahhoz közelítő kiejtéssel, a tanuló nyelvi szintjéhez

igazított tempóban, szükség esetén szüneteket tartva és a lényegi információkat megismételve beszélnek. A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások Dalok, versek, képekkel illusztrált mesék és történetek, kisfilmek, a célnyelvi kultúrát bemutató multimédiás anyagok, a korosztálynak szóló egyéb hangzó anyagok; tanárral, tanulótársakkal, célnyelvi országokból érkező személyekkel folytatott rövid párbeszédek, tanári beszéd, interaktív feladatok.

Fejlesztési egység	**Szóbeli interakció**
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal folytatott kommunikáció.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű és közvetlen információcserét igénylő feladatokban kommunikáció ismert témákról, egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal; kérdésfeltevés kiszámítható, mindennapi helyzetekben, válaszadás a hozzá intézett kérdésekre, illetve rövid párbeszédek folytatása; az első lépések megtétele a célnyelv spontán módon történő használata útján; egyre több kompenzációs stratégia tudatos alkalmazása a megértetés, illetve a beszédpartner megértése érdekében; törekvés a célnyelvi normához közelítő kiejtésre, intonációra és beszédtempóra.

A fejlesztés tartalma
Tudatosan megválasztott nonverbális elemekkel támogatott mondanivaló kifejezése, egyre bővülő szókinccsel, begyakorolt beszédfordulatokkal, egyszerű nyelvi eszközökkel. Egyszerű, tényszerű információk megszerzése és továbbadása. Vélemény, gondolat, érzés kifejezése, illetve ezekre való rákérdezés egyszerű nyelvi eszközökkel. Ismert témákhoz, mindennapi helyzetekhez vagy osztálytermi szituációkhoz kapcsolódó, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdések feltevése, kérések, felszólítások megfogalmazása, illetve az azokra történő válaszadás. Részvétel ismert témákhoz, mindennapi helyzetekhez kapcsolódó rövid párbeszédben, beszélgetésben. A célnyelv tudatos használata a tanórai tevékenységek során, spontán kommunikálás strukturált, előre látható szituációkban (pl. pár- vagy csoportmunka során társakkal). Lehetőség esetén kapcsolatfelvétel, rövid társalgásban való részvétel, spontán kommunikálás célnyelvi beszélőkkel. Beszélgetés során meg nem értés esetén ismétlés, magyarázat kérése, visszakérdezés alkalmazása, illetve szükség esetén a saját mondanivaló átfogalmazása, egyszerűsítése, pontosítása a kommunikáció fenntartása érdekében. Néhány egyszerű, a beszélgetés strukturálása szempontjából fontos elem megismerése és alkalmazása (pl. a kommunikáció fenntartása, követése, lezárása). Észlelt (hallott/látott) jelenségekre (pl. váratlan osztálytermi történésekre, helyzetekre) való reagálás egyszerű nyelvi eszközökkel. A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Rövid párbeszédek, egyszerű társalgás, szerepjátékok, dramatizált jelenetek, kérdések, felszólítások, kérések, információ hiányán, illetve különbözőségén, véleménykülönbségen alapuló szövegek, spontán megnyilvánulások.

Fejlesztési egység	**Összefüggő beszéd**
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz felkészülés után rövid szövegek elmondása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rövid, de egyre bővülő szókincs, egyszerű beszédfordulatok alkalmazásával, összefüggő beszéd saját magáról és közvetlen környezetéről; munkája bemutatása egyszerű nyelvi eszközökkel; rövid, egyszerű történetek mesélése; egyszerű állítások, összehasonlítás, magyarázat, indoklás megfogalmazása; egyszerű nyelvtani szerkezetek és mondatfajták használata; a szavak, szócsoportok, egyszerű cselekvések, történések összekapcsolása lineáris kötőszavakkal, és az ok-okozati összefüggések kifejezése; a megértést segítő legfontosabb stratégiák alkalmazása; a célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó alkalmazása.

A fejlesztés tartalma
Egyre bővülő szókinccsel, egyszerű nyelvi elemekkel megfogalmazott szöveg elmondása ismert témákról, felkészülés után. Történet elmesélése, élménybeszámoló, előre megírt szerep eljátszása egyszerű nyelvtani szerkezetekkel, mondatfajtákkal. Minta alapján összefüggő szöveg alkotása; szavak, szócsoportok, cselekvéssorok összekapcsolása egyszerű kötőszavakkal (pl. és, de, azután), illetve magyarázatok, indoklások, ok-okozati kapcsolatok kifejezése kötőszavakkal (pl. mert, ezért, tehát). A mondanivaló jelentésének pontosítása, tisztázása a testbeszéd tudatos alkalmazásával. Csoportos előadás vagy prezentáció jegyzetek alapján. Önálló vagy csoportban létrehozott alkotás rövid bemutatása és értékelése (pl. közös plakát készítése, kiállítása, szóbeli bemutatása és értékelése). Tanári példa vagy autentikus hangzóanyag meghallgatás utáni elismétlése, a célnyelvi normához közelítő kiejtés gyakorlása. A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások Rövid történetek, élménybeszámolók, szerepek, leírások (pl. képleírás, tanulói munka bemutatása), előadás, prezentáció, témakifejtés.

Fejlesztési egység	**Olvasott szöveg értése**
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz közös feldolgozást követően egyszerű olvasott szövegek lényegének, tartalmának megértése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ismerős témákról szóló rövid szövegek megértése; az alapvető információk megtalálása az egyszerű, hétköznapi szövegekben; az életkornak megfelelő témájú autentikus szövegek lényegének megértése, a szövegekből az alapvető információk kiszűrése; az olvasott szövegekre vonatkozó feladatok elvégzése; a készsége kreatív használata az olvasott szövegek megértéséhez, értelmezéséhez; tájékozottság növelése a célnyelvi kultúráról; az érdeklődés fokozása a célnyelvi kultúrába tartozó irodalmi, művészeti alkotások iránt.

A fejlesztés tartalma
Rövid, egyszerű nyelvi eszközökkel, bővülő szókinccsel megfogalmazott szövegek megértése (pl. leírás, történet, párbeszéd a tanulóhoz közel álló témákról). Lényeges információk megtalálása egyszerű szövegekben (pl. hirdetésben, prospektusban, étlapon és menetrendben, rövid újságcikkben, programfüzetben). Egyszerű üzenetek, levelek, elektronikus üzenetek, SMS-ek, bejegyzések megértése. Egyszerű használati utasítások, instrukciók megértése, követése. Információszerzés hagyományos és elektronikus forrásokból. Egyszerű, rövid történetek, mesék, versek és egyszerűsített célnyelvi irodalmi művek olvasása. A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások Ismeretterjesztő szövegek, egyszerűsített irodalmi szövegek, mesék, rövid történetek, versek, dalszövegek, cikkek a korosztálynak szóló újságokból és holnapokról, útleírások, hirdetések, plakátok, hagyományos és elektronikus nyomtatványok, internetes fórumok hozzászólásai, képregények, egyszerű üzenetek, képeslapok, feliratok, étlap, menetrend, egyszerű biztonsági előírások, magánlevelek.

Fejlesztési egység	**Íráskészség**
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz ismert témáról rövid, egyszerű mondatok írása; mintát követve különböző műfajú és a tanulók életkorának megfelelő témájú szövegek alkotása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összefüggő mondatok írása a közvetlen környezettel kapcsolatos témákról; az írás kommunikációs eszközként történő használata egyszerű interakciókban; gondolatok kifejezése egyszerű kötőszavakkal összekapcsolt mondatsorokban; a nyelvismeret kreatívan alkalmazása egyszerű szövegek írására az őt érdeklő, ismert témákról; az alapvető írásbeli műfajok sajátos szerkezeti és stílusjegyeinek felismerése és követése.

A fejlesztés tartalma
Szavak és rövid szövegek másolása és diktálás utáni leírása. Egyszerű szerkezetű, összefüggő mondatok írása a tanuló közvetlen környezetével kapcsolatos témákról, különböző szövegtípusok létrehozása (pl. leírás, élménybeszámoló, párbeszéd). Egyszerű szövegek írása kommunikációs céllal (pl. levél, üzenet, blogbejegyzés, fórumbejegyzés). Egyszerű írásos minták követése, kreatív átdolgozása, aktuális, konkrét és személyes tartalmakkal való megtöltése (pl. egyszerű, személyes témákról minta alapján vers, dalszöveg, rap írása). Gondolatok összekapcsolása egyszerű kötőszavakkal (pl. és, vagy, mert, de, ezért, azután). Gyakori írásbeli műfajok legalapvetőbb szerkezeti és stílusjegyeinek követése saját írásmű létrehozása során (pl. megszólítás levélben, e-mailben, záró formula). A mondanivaló közvetítése vizuális eszközökkel (pl. szövegkiemelés, internetes, vagy SMS-ben használt emotikon, rajz, ábra, diasor). A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások Leírás, ismertető, képaláírás, élménybeszámoló, párbeszéd, üzenet, levél, email, SMS,blogbejegyzés.

Tartalom

a) Kommunikációs szándékok

A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

	Kezdeményezés és válasz	
Megszólítás:	Excuseme. I am sorrytodisturbyou.	Pardon? Yes, can I helpyou?
Köszönés:	Howdoyoudo? Good morning / evening / afternoon. Hello Mike. Hello, howareyou? Hi!	Howdoyoudo? Good morning. Hello Holly. Verywell, thankyou. And howaboutyou? Hi!
Elköszönés:	Goodbye. Bye-bye! Seeyoulater. Good night. Takecare. Giveme a ring sometime. Have a goodtrip. Keep in touch!	Goodbye. Bye! Seeyou. Good night. Thanks. Bye. Thankyou, I will. Thanks. I will. OK, bye.

Bemutatkozás, bemutatás:	Myname is… Haveyoumet James? May I / Can I / Letmeintroducemyself. May I / Can I / Letmeintroduceyouto Greg?	Hello. Hi! Pleasedtomeetyou. Nicetomeetyou.
Érdeklődés mások hogyléte felől és arra reagálás:	Howareyou feeling today? What'sthematter?	Fine. / OK / Allright. Muchbetter, thanks. Notverywell, I am afraid. Actually, I am sufferingfrom…
Engedélykérés és arra reagálás:	May I useyourtelephone? Doyou mind if I openthewindow?	Yes, go ahead. Notatall.
Köszönet és arra reagálás:	Thanks. Thankyouverymuch. Thanks a lot. It'sverykind of you. I'd like tothankyouforyourhelp.	Notatall. Youarewelcome. No problem. That'sallright. Donot mention it. Mypleasure.
Bocsánatkérés és arra reagálás:	I am sorry. I am verysorry. I begyour pardon Please, forgiveme.	That'sallright. Itdoesn'tmatter. Never mind. No problem.
Gratulációk, jókívánságok és azokra reagálás:	Happy Christmas / newyear / birthday! Many happy returns (of theday) Congratulations! Have a niceholiday. Allthebest. Cheers!	Happy Christmas /newyear / birthday! Thankyou. Thankyou, thesametoyou. Cheers!
Megszólítás személyes levélben:	Dear John,	
Elbúcsúzás személyes levélben:	Best wishes, Love (from), I am lookingforwardtohearingfromyousoon.	

Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Öröm, sajnálkozás, bánat:	Areyou happy aboutthat? Whatdoyouthink of that? Howdoyoufeelaboutthat?	Great! I am soglad /very happy. I am gladtohearthat. I am sopleasedthat… Good foryou. Congratulations. I feelso happy for… I'msorrytohearthat. What a pity. Oh, no! Oh, dear! I feelsosorryfor…
Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság:	Whatdoyouthink of…? Areyoupleasedwith…? Areyou happy with…? Areyousatisfiedwith…?	That'sfine/nice/notbad. Thatwasfine/good/ nice I'mquitesatisfiedwith… I'mquite happy with… I'mquitepleasedwith… It'snotgoodenough. Thatwasn'tverygood. I'mtired of…
Csodálkozás:	Jane has losthermoney. Tom is twenty. This is a bookforyou.	Howcome? Is he? What a surprise!
Remény:	Whatareyouhopingfor? Whatareyoulookingforwardto?	I am lookingforwardto… I hopeyou'llhavetimetojoinme fordinner.

Személyes beállítódás és vélemény

Véleménykérés és arra reagálás:	Whatdoyouthink? Howdoyou like it? What'syouropinionaboutit?	I thinkit is difficult. I don't like it. I thinkit's fair enough. .
Valaki igazának elismerése és el nem ismerése:	Youareright. Youarewrong.	
Egyetértés, egyetnemértés:	Doyouagree? What'syouropinion? Howdoyoufeelaboutit?	OK Allright. I thinkhe'swrong/right. I'mafraid I don'tagree. I doubtwhether…
Tetszés, nemtetszés:	Doyou like Italian food? You like meat, don'tyou? Whatdoyouthink of thenewteacher?	I thinkit'sgreat. I don't like it. He looksnice. I don'tthinkmuch of…

Akarat, kívánság:	Wouldyou like a cake? Can I havemybill, please? I wanttopay.	I'd like an ice-cream
Képesség:	CanyouspeakFrench? Areyouabletoride a horse?	I canunderstandFrench I am unabletoride a horse.
Kötelezettség:	Must wefill in thisformnow? Whendowehavetoleave?	We must fillit in now Rightnow.
Szükségesség:	Is thatnecessarilyso?	People must sleepsometimes.
Lehetőség:	Itmayrain. Shemight be late.	
Ígéret:	Will youcome and meetmeatthestation?	Don'tworry, I will. I promiseto be thereatfive.
Szándék, kívánság:	Whatwouldyou like todo? Wouldyou like tohave a rest?	I'd like toseethat film I'drathernot go out tonight.
Dicséret, kritika:		It'sgreat. It's a good idea. I'mnotsokeenonit. It's boring.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása:	What is it? What'sit in English? Whatdoesthatmean? What is it like? Whatcolour is it?	It's… / That's… / It's a kind of… / It'susedfor… Itmeans… It'sgreen, small and itcanjump.
Események leírása:	Whathappened?	Firstsheopenedthewindow, thenshephonedtheambulance and finallyshe told theneighbours. Afteropeningthedoorshephonedtheambulance. Whilewaitingfortheambulanceshe told theneighbours.
Információ kérés, adás:	Didyouseehim? Whenwilltheguestsarrive? Howdoyoumake an omelette? How far is yourschool? Howlongdoesittaketogetthere? Canyoutellmethewaytothestation, please? Who is that?	Yes, I did At 6 p.m. Youtaketwoeggs and somemilk and flour. It's 20 minutesbybus. Takethesecondturningontheright It'sme.
Tudás, nemtudás:	Doyouknowwhere he lives? Is there postofficenearhear?	I have no idea. Sorry, I don'tknow. Don'taskme.

Bizonyosság, bizonytalanság:	Doyouthinktheywillcome? How old doyouthinkshe is?	Theywillprobablycome. Theymightcome, ortheymightnotcome. Shecan't be very old. She must be about 25.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés:	Martin, couldyoudome a greatfavour? Couldyougivemeyourtelephonenumber? Doyouhave a stampbyanychance? Wouldyoupassmethesugarplease? I'd like youto…	Yes, sure. Of course. Yes, of course. I'mafraid I can't.
Tiltás, felszólítás:	Keepoffthegrass. You must notsmoke here.	
Javaslat és arra reagálás::	Whydon'twepuththefilm in here? Let's go tothecinematonight. I suggestgoingtothemuseum.	Good idea. I'dpreferto go tothetheatre. I'drathernot.
Meghívás és arra reagálás:	Wouldyou like tocometothecinema? Canwemeetat, say, six? Areyou free onWednesday? Let'smeetonFriday.	Yes, I'd love to. That'sverykind of you, but… No, I am afraid I can't. I am sorry, I can't. Yes, thatwould be good. Sorry, I can'tmakeitthen. No, I am afraid, I can't.
Kínálás és arra reagálás:	Wouldyou like anotherdrink? Whatwouldyou like? Helpyourself! Letmegetyou a drink. Have an orange. Here youare.	That'sverykind of you. An orangejuice, please. . Yes, please./ No, thankyou. I am sorry, I can't. Thanks.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok / Kommunikációs stratégiák

Megértés biztosítása	Visszakérdezés, ismétléskérés	Didyousaythe post office? Sorry, wheredoesshelive? Sorry, whatdidyousayhisnamewas?
	Nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értés ellenőrzése	Sorry, I don'tunderstand. Couldyouunderstand? Am I makingmyselfclear? Sorry, whatdoesthatmean?
	Betűzés kérése, betűzés	Canyouspellitforme? Itspells…

	Felkérés hangosabb, lassabb beszédre	Couldyouspeak a little more slowly, please? Sorry, thatwas a bit toofast.

Fogalomkörök

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történés, létezés kifejezése	Jelenidejűség Múltidejűség Jövőidejűség	Presentsimple Presentcontinuous Presentperfectsimple Pastsimple goingto Futurewithwill	Whendoyouusuallygetup? I don’tdrinkcoffee. Why is shestndingthere? I’mnotlistening. I’mleaving. Haveyoudoneyourroom? I haven’tfinishedityet. And thensheturnedoffthe TV. Whydidn’tyoucomeyesterday? Whatareyougoingtodoon Sunday? Whenwillyou be fourteen?
Birtoklás kifejezése		Pastforms of have Havewithwill Possessive adj. Possesivepronouns Genitive ’s of Whose?	I didn’thavemanyfriends in thekindergarten. I willhave a Porsche whenI’m 20. my, your, his/her/its, our, theirdog mine, yours… theirs Sue’sbrother thecorner of theroom
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeg-határozás	Prepositions, prepositionalphrases, adverbs picturelocation	here, there, ontheleft, ontheright, in, on, under, opposite, nextto, between, in front of, behind, inside, outside, above… atthe top of/atthebottom of, onthelefthandside…
Időbeli viszonyok	Gyakoriság Időpont Időtartam	Adverbs of timewithpresentperfectsimple Howoften? When? Whattime? What’sthetime? Howlong? + pastsimple	already, yet, just always, often, sometimes, never, once/twice a week, everyday… I alwaysmakemybed. Shegoesswimmingtwice a week. now, in themorning Yesterday, last week, twoyearsago, Tomorrow, nextweek In 1997, in July, at 5 o’clock, onMonday It’squartertoeight. Howlongwereyou in hospital? Fortwoweeks.

Mennyiségi viszonyok		Irregular and regularplurals Cardinalnumbers Ordinalnumbers Countablenouns Howmany? Uncountablenouns Howmuch?	children, people, men, women … one. two… first, second… HowmanyCDshaveyougot? I'vegot a lot of / fewCDs. Howmuchmoneyhaveyougot? I'vegot a lot of/littlemoney. a cup of tea, a piece of cake all, both, none, neither each, every
Minőségi viszonyok		Comparativesentences (short, longadjectives) Irregularadjectives	Tom'syoungerthanSue. Mary is theprettiestgirl. She is the most intelligent of all. I'mastallasyou. Good, bad…(better, worse) What'sit like? Whatcolour is it? Whatdoesitlook/taste/sound/feel like? It'stoobig, It'snotsmallenough.
Modalitás		should/shouldn't can (ability) can/could/may (permission) must/needn't (obligation) haveto (past) mustn't	Youshouldaskher. I canswim. Can/could/may I openthewindow? I must readit. Youneedn'tdoitnow. Didyouhaveto be there? Childrenmustn'tsmoke.
Logikai viszonyok		Linking words Conditional I Time clauseswithfuturemeaning Infinitivetoexpresspurpose	and/or/but/because We'llstayathomeifitrains. Whendadcomeshome, he'll be angrywithyou. I'vebeento London tovisitthe Queen.
Függő beszéd		Reportedspeechwithpresentreportingverb	He says he is tired. I don'tknowwhere he lives. Tell himto stop it.

Szövegösszetartó eszközök		Articles some + pluralnoun any + pluralnoun some + singularnoun any + singularnoun Nominative and accusative of personalpronouns Demonstrativepronouns Indefinitepronouns Reflexivepronouns	a, an, the Therearesomepencils in thebag. Haveyougotanysisters? I haven'tgotanymatchboxes. There'ssomewater in thevase. Thereisn'tanyjuice in myglass. I, he, they… me, him, them… this, that, these, those somebody, anybody, nobody, everybody … myself…

c) Témakörök

Témakör	Kapcsolódási pontok
Én és a családom: személyi adatok; foglalkozások; otthoni teendők, kötelességek; családi ünnepek	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: család és lakóhely. Etika: társas kapcsolatok, szokások. Technika, életvitel és gyakorlat: időbeosztás, napirend.
Emberi kapcsolatok: barátság; emberek külső és belső jellemzése.	Etika: társas kapcsolatok, szokások. Természetismeret: az ember megismerése. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: öltözködés, divat
Tágabb környezetünk: falu, kisváros, nagyváros, ország; a lakóhely bemutatása; lakóhelyünk megóvása.	Természetismeret: tágabb környezet.
Természeti környezetünk: a természet megóvása; Földünk nevezetes tájai; veszélyeztetett növények és állatok.	Természetismeret: környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága, a Föld szépsége, egyedisége
Az iskola világa: az iskola bemutatása; az ideális órarend; az ideális iskola.	Etika: társas kapcsolatok: barátság, szeretet, tisztelet, segítő kapcsolat, közös munka. Matematika: tájékozódás a térben, halmazok. Technika, életvitel és gyakorlat: időbeosztás, napirend.
Egészség és betegség: a leggyakoribb betegségek; a leggyakoribb sérülések.	Természetismeret: az ember megismerése és egészsége, testrészek, betegségek.
Étkezés: étkezési szokások nálunk és más országokban; különleges ételek és ételreceptek; viselkedés az étkezésnél.	Természetismeret: az ember megismerése és egészsége: étrend. Matematika: halmazok, diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása.

Vásárlás: mindennapi bevásárlás; ajándékok ünnepekre.	Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedés, vásárlás. történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: hétköznapok, ünnepek.
Utazás: utazási előkészületek; a kedvenc közlekedési eszközöd.	Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedés.
Szabadidő és szórakozás: sport az iskolában és az iskolán kívül; tévé, videó, számítógép és olvasás.	Testnevelés és sport: sportok. Ének–zene: zenehallgatás. Vizuális kultúra: múzeumok, kiállítások.

A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	A2 szintű nyelvtudás: A tanuló egyszerű hangzó szövegekből kiszűri a lényeget és néhány konkrét információt. Válaszol a hozzá intézett kérdésekre, sikeresen vesz részt rövid beszélgetésekben. Egyre bővülő szókinccsel, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazva történetet mesél el, valamint leírást ad saját magáról és közvetlen környezetéről. Megért ismerős témákról írt rövid szövegeket, különböző típusú, egyszerű írott szövegekben megtalálja a fontos információkat. Összefüggő mondatokat, rövid szöveget ír hétköznapi, őt érintő témákról.

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló

- utasításokat megért, azokra cselekvéssel válaszol;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kb. 100 szavas szövegből fontos információt kiszűr;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, megfogalmazott kb. 100 szavas szöveg lényegét megérti;
- ismeretlen nyelvi elem jelentését jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kb. 100 szavas szövegből kikövetkeztetni;
- jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott kb. 100 szavas szövegben képes a lényeges információt a lényegtelentől elkülöníteni.

Beszédkészség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett mondatokban válaszol;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz,
- kérdéseket feltesz,
- eseményeket elmesél;
- megértési probléma esetén segítséget kér;

- egyszerű párbeszédben részt vesz;
- fenntartja a beszélgetést, pl. új témát kezdeményez.

Olvasott szöveg értése
A tanuló
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérti;
- ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott szövegben kikövetkezteti;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szöveget elolvas;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben fontos információt megtalál;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szöveg lényegét megérti;
- egyszerű történetet megérteni; jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott kb. 100 szavas szövegben ismeretlen nyelvi elemek jelentését kikövetkezteti;
- jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott, kb.100 szavas szövegben a lényeges információt a lényegtelentől elkülöníti.

Íráskészség
A tanuló
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget helyesen leír;
- egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmaz;
- egyszerű, strukturált szöveget (üzenet, üdvözlet, baráti levelet) létrehoz;
- ismert struktúrák felhasználásával tényszerű információt közvetítő kb. 50 szavas szöveget ír;
- kb. 50-70 szavas jellemzést, beszámolót ír.

Emelt szintű osztály (csoportbontás)

Témakörök	Tartalom	Kapcsolódási pontok
I. Emberi kapcsolatok	Barátság. Emberek belső jellemzése. Érzelmek kifejezése.	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: család és lakóhely. Etika: társas kapcsolatok, szokások. Technika, életvitel és gyakorlat: időbeosztás, napirend.
II. Tágabb környezetünk	Városi közlekedés. Lakóhelyünk, fővárosunk nevezetességei.	Természetismeret: tágabb környezet.
III. Természeti környezetünk	Növények gondozása. Állatok életmódja. Környezetvédelem.	Természetismeret: környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága, a Föld szépsége, egyedisége
IV . Egészséges életmód	Egészséges étkezés. Sportolás.	Természetismeret: az ember megismerése és

		egészsége, testrészek, betegségek. Testnevelés és sport: sportok.
V. Egészség, betegség.	Baleset, sérülés. Kórházban. Gyógyszertárban. Mozgáskorlátozottak élete.	Természetismeret: az ember megismerése és egészsége, testrészek, betegségek.
VI. Szabadidő, szórakozás	Hobby, szabadidős tevékenységek. Mozi, színház, koncert.	Testnevelés és sport: sportok. Ének–zene: zenehallgatás. Vizuális kultúra: múzeumok, kiállítások
VII. Szabadon felhasználható órák		Vizuális kultúra: képzeletem világa, műalkotások. Ének-zene: zenehallgatás. Rajz és vizuális kultúra: múzeumok, kiállítások

Fogalomkörök
Feltételes mód
Szenvedő szerkezet
Usedto
Should, Shouldn't
Az eddig tanult nyelvtani ismeretek folyamatos használata.

A továbbhaladás feltételei:

Értse meg a bonyolultabb kérdéseket és tudjon azokra válaszolni. Tudja véleményét kifejteni. Tudjon beszélni a mindennapi élet kérdéseiről. Legyen képes az olvasott szöveggel kapcsolatos feladatokat végrehajtani. Írásban tudjon fogalmazni, levelet írni. Helyes hangsúllyal, hanglejtéssel olvasson.
Szókincs: 800 – 900 aktív, 200 passzív

Matematika

6-8. évfolyam

Célok

Az iskolai matematikatanítás célja, hogy hiteles képet nyújtson a matematikáról mint tudásrendszerről és mint sajátos emberi megismerési, gondolkodási, szellemi tevékenységről.
A matematika különböző arculatainak bemutatása. A matematika: kulturális örökség; gondolkodásmód; alkotó tevékenység; a gondolkodás örömének forrása; a mintákban, struktúrákban tapasztalható rend és esztétikum megjelenítője; önálló tudomány; más tudományok segítője; a mindennapi élet része és a szakmák eszköze.

A matematika tanulásával érzelmi és motivációs vonatkozásokban a személyiség formálása, gazdagítása.

Alkalmazásra képes tudás létrehozása.

A matematika szerepének megértése a természet- és társadalomtudományokban, a humán kultúra számos ágában. A tanulóknak rendelkezniük kell azzal a képességgel és készséggel, hogy alkalmazni tudják matematikai tudásukat, és felismerjék, hogy a megismert fogalmakat és tételeket változatos területeken használhatjuk, ill. hogy a matematika alkalmazása a mindennapi élet szerves része.

Megmutatni a matematika hasznosságát, belső szépségét, az emberi kultúrában betöltött szerepét.

A matematikai értékek megismerésével és a matematikai tudás birtokában a tanulók hatékonyan tudják használni a megszerzett kompetenciákat az élet különböző területein.
A matematikai gondolkodás fejlesztésével segíteni a gondolkodás általános kultúrájának kiteljesedését.
A tanulók ki tudják választani és alkalmazni tudják a természeti és társadalmi jelenségekhez illeszkedő modelleket, gondolkodásmódokat, módszereket és leírásokat.
A tanulók aktívan vegyenek részt a tanítási, tanulási folyamatban, rendszeresen oldjanak meg önállóan feladatokat. A feladatmegoldáson keresztül a tanulók váljanak képessé a pontos, kitartó, fegyelmezett munkára.
Az önellenőrzés igényének kialakításával a sajátjukétól eltérő szemlélet tisztelete.

Fejlesztési feladatok

A tanulók matematikai gondolkodásának fejlesztése. Az önálló rendszerezett gondolkodás fejlesztése Egyaránt lényeges a reproduktív és a problémamegoldó, valamint az alkotó gondolkodásmód megismerése, elsajátítása
Az alapvető tevékenységek (pl. mérés, alapszerkesztések), műveletek (pl. aritmetikai, algebrai műveletek, transzformációk) automatizált végzése.
A tanulók modellalkotó tevékenységének sokoldalú fejlesztése.
Kialakítani a megfogalmazott összefüggések, hipotézisek bizonyításának igényét.
A tanulók térbeli tájékozódásának, esztétikai érzékének fejlesztése.
A tanulók absztrakciós és szintetizáló képességének fejlesztése. A tanulási folyamat során fokozatosan megismertetjük a tanulókkal a matematika belső struktúráját (fogalmak, axiómák, tételek, bizonyítások elsajátítása).
A kombinatív készség, a kreativitás fejlesztése. Az új fogalmak alkotása, az összefüggések felfedezése és az ismeretek feladatokban való alkalmazása fejleszti az önálló gondolatok megfogalmazását, a felmerült problémák megfelelő önbizalommal történő megközelítését, megoldását.
A komplex problémakezelés képességének fejlesztése. A diszkussziós képesség fejlesztése, a többféle megoldás keresése, megtalálása és megbeszélése a többféle nézőpont érvényesítése. A folyamat végén a tanulók eljutnak az önálló, rendszerezett, logikus gondolkodás bizonyos szintjére.
Egyszerű matematikai szövegek értelmezése, elemzése. A tanulóktól megkívánjuk a szaknyelv életkornak megfelelő, pontos használatát, a jelölésrendszer helyes alkalmazását írásban és szóban egyaránt.
Az adatok, táblázatok, grafikonok értelmezésének megismerése. A mindennapokban, különösen a média közleményeiben való reális tájékozódásban elengedhetetlen.
A tanítás folyamában törekedni kell a tanulók pozitív motiváltságának biztosítására, önállóságuk fejlesztésére.
A matematikatanítás,-tanulás folyamatában egyre nagyobb szerepet kaphat az önálló ismeretszerzés képességnek fejlesztése, az ajánlott, illetve az önállóan megkeresett, nyomtatott és internetes szakirodalom által. A matematika lehetőségekhez igazodva támogatni tudja az elektronikus eszközök (zsebszámológép, számítógép, grafikus kalkulátor), internet, oktatóprogramok stb. célszerű felhasználását, ezzel hozzájárul a digitális kompetencia fejlődéséhez.
A kommunikáció fejlesztése (szövegértésre, mások szóban és írásban közölt gondolatainak meghallgatására, megértésére, saját gondolatok közlésére), az érveken alapuló vitakészség fejlesztése. A tananyag egyes részleteinek csoportmunkában való feldolgozása, a feladatmegoldások megbeszélése az együttműködési képesség, a kommunikációs képesség fejlesztésének, a reális önértékelés kialakulásának fontos területei.

A matematikai szöveg értő olvasása, tankönyvek, lexikonok használata, szövegekből a lényeg kiemelése, a helyes jegyzeteléshez szoktatás a felsőfokú tanulást is segíti.

A pénzügyi-gazdasági kompetenciák kialakítása. Változatos példákkal, feladatokkal mutathatunk rá arra, hogy milyen előnyöket jelenthet a mindennapi életben, ha valaki jártas a problémamegoldásban. Életkortól függő szinten rendszeresen foglakozzunk olyan feladatokkal, amelyekben valamilyen probléma legjobb megoldását keressük. Szánjunk kiemelt szerepet azoknak az optimum problémáknak, amelyek gazdasági kérdésekkel foglalkoznak. Fokozatosan vezessük be matematikafeladatainkban a pénzügyi fogalmakat.

Az életkor előre haladtával egyre több példát mutassunk arra, hogy milyen területeken tud segíteni a matematika. Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy milyen matematikai ismerteket alkalmaznak az alapvetően matematikaigényes, ill. a matematikát csak kisebb részben használó

szakmák (pl. informatikus, mérnök, közgazdász, pénzügyi szakember, biztosítási szakember, ill. pl. vegyész, grafikus, szociológus stb.), ezzel is segítve a tanulók pályaválasztását.

A matematikához való pozitív hozzáállást nagyban segíthetik a matematika tartalmú játékok és a matematikához kapcsolódó érdekes problémák és feladványok.

A matematika a kultúrtörténetnek is része. Segítheti a matematikához való pozitív hozzáállást, ha bemutatjuk a tananyag egyes elemeinek a művészetekben való alkalmazását. A motivációs bázis kialakításában komoly segítség lehet a matematikatörténet egy-egy mozzanatának megismertetése, nagy matematikusok életének, munkásságának megismerése. A NAT néhány matematikus ismeretét előírja minden tanuló számára: Euklidész, Pitagorasz, Descartes, Bolyai Farkas, Bolyai János.

A tanulók értékelése

Javasolt ellenőrzési módszerek:

- feladatlapok (állítások igazságtartalmának eldöntése, hibakereséses feladatok elvégzése, egyszerű feleletválasztás, többszörös feleletválasztás ellenpéldák indoklásával, logikai feladatok megoldása indoklással stb.);
- szóbeli felelet (órán megoldott mintafeladatok alapján számonkérés, házi feladatok helyes megoldásának szakszerű kommunikálása, lényegkiemelés, érvelés, kiselőadás felkészülés alapján, definíciók, tételek pontos kimondása, bizonyítások levezetése, órai feladatok stb.);
- témazáró dolgozat (nagyobb témakörök végén, vagy több témakör együttes zárásakor);
- otthoni munka (feladatok megoldása, gyűjtőmunka, megfigyelés, feladatok számítógépes megoldása stb.);
- csoportmunka (statisztikai adatgyűjtés, valószínűségi kísérletek elvégzése stb.);
- versenyeken, vetélkedőkön való szereplés, elért eredmények.

A tantárgyi eredmények értékelése a hagyományos 5 fokozatú skálán történik.

Fontos, hogy a tanulók

- motiváltak legyenek a minél jobb értékelés elnyerésére;
- tudják, hogy munkájukat hogyan fogják (szóban, írásban, osztályzattal) értékelni, – ez a tanár részéről következetességet és céltudatosságot igényel;
- számítsanak arra, hogy munkájuk elvégzése után önértékelést is kell végezniük;
- fogadják meg tanáraik észrevételeit, javaslatait, kritikáit akkor is, ha nem érdemjeggyel történik az értékelés, tudják hasznosítani a fejlesztő értékelési megnyilvánulásokat.

Évfolyamonként szerepelnek a fejlesztés várt eredményei, **félkövérrel** jelöltük a továbblépés feltételeit.

Óraszámok

	6. évfolyam	7. évfolyam	8 évfolyam
Heti óraszám	**4**	**4**	**4**
Éves óraszám	**144**	**144**	**144**

Tematikai egység	**óraszám**		
	6. évfolyam	**7. évfolyam**	**8. évfolyam**
Gondolkodási és megismerési módszerek	3+ folyamatos	2+ folyamatos	6+ folyamatos
Számelmélet, algebra	83	61	51
Geometria	33	48	46
Függvények, az analízis elemei	9	15	22
Statisztika, valószínűség	6	8	9
Ismétlés, hiányosságok pótlása	10	10	10
Összesen	**144**	**144**	**144**

6. évfolyam

1. Gondolkodási és megismerési módszerek

Tematikai egység/Fejlesztési cél	**1. Gondolkodási és megismerési módszerek**	**Órakeret 3+ folyamatos**
Előzetes tudás	Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése. Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése. Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. Egyszerű matematikai tartalmú szövegek értelmezése. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Néhány elem sorba rendezése, az összes eset megtalálása (próbálgatással).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek tudatos memorizálása és felidézése. A megtanulást segítő eszközök és módszerek megismerése, értelmes, interaktív használatának fejlesztése. A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok megismerése. Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Tervezés, ellenőrzés, önellenőrzés igényének kialakítása. Kommunikáció fejlesztése. A saját képességek és műveltség fejlesztésének igénye.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Elemek elrendezése, rendszerezése adott szempont(ok) szerint. Néhány elem sorba rendezése, kiválasztása különféle módszerekkel.	A kombinatorikus gondolkodás, a célirányos figyelem kialakítása, fejlesztése.	
Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján. Konkrét halmaz és részhalmaza közti kapcsolat felismerése. Két véges halmaz közös része, egyesítése. Halmazok közti kapcsolatok szemléltetése.	A helyes halmazszemlélet kialakítása. Tárgyak tulajdonságainak kiemelése, összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás különféle tulajdonságok szerint.	*Informatika*: könyvtárszerkezet a számítógépen.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Változatos tartalmú szövegek értelmezése. Példák a biztos, a lehetséges és a lehetetlen bemutatására. A tanultakhoz kapcsolódó igaz és hamis állítások.	Értő, elemző olvasás fejlesztése. Kommunikáció fejlesztése a nyelv logikai elemeinek használatával. A közös tulajdonságok felismerése, tagadása.	*Magyar nyelv és irodalom*: szövegértés, szövegértelmezés. A lényegkiemelés képességének fejlesztése.
Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban. A nyelv logikai elemeinek („nem”, „és”, „vagy”, „ha …, akkor …”, „minden”, „van olyan”, „legalább”, „legfeljebb”) helyes használata. Definíció megértése és alkalmazása.	Kommunikáció, lényegkiemelés. A matematikai logika nyelvének megismerése, tudatosítása.	*Magyar nyelv és irodalom*: A lényegkiemelés fejlesztése.
Megoldások megtervezése, eredmények ellenőrzése.	Tervezés, ellenőrzés, önellenőrzés. Lásd például a műveleti sorrendnek, a szöveges feladatok megoldásának, az arányossági következtetéseknek, a statisztikai adatgyűjtésnek vagy a geometriai szerkesztéseknek a megtervezését.	*Informatika:* Internet használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, elem, eleme, alaphalmaz, üres halmaz, részhalmaz, egyesítés, közös rész. Igaz, hamis. Nem, és, vagy. Minden, van olyan. Biztos, lehetséges, lehetetlen. Legalább, legfeljebb.	

2. Számtan, algebra

Tematikai egység/Fejlesztési cél	2. Számtan, algebra	Órakeret 83 óra
Előzetes tudás	Természetes számok írása, olvasása (1 000 000-s számkör), helyesírása, kerekítésük. Helyiérték, alaki érték, valódi érték. A négy alapművelet végrehajtása szóban és írásban a természetes számok körében. Műveletek ellenőrzése. Egész számok, pozitív, negatív számok. Ellentett, abszolútérték. Egész számok nagyság szerinti összehasonlítása, összeadása, kivonása a szemléletre támaszkodva. Törtek, tizedestörtek fogalma, helyük a számegyenesen. Törtek, tizedestörtek egyszerűsítése, bővítése, nagyság szerinti összehasonlítása. Törtek, tizedestörtek összeadása, kivonása, szorzásuk, osztásuk természetes számmal. A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. Mértékegységek átváltása. Mérőeszközök használata. A matematika különböző területein az ésszerű becslés és a kerekítés alkalmazása. Műveletek tulajdonságai. Zárójelek használata, műveleti sorrend. Oszthatóság, többszörös, osztó, maradék fogalma. Egyszerű szöveges feladatok megoldása (a szöveg értelmezése, a szükséges adatok kiválasztása, tervkészítés, a számítások végrehajtása és ellenőrzése a szöveg alapján, szöveges válasz).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Biztos számfogalom kialakítása. Számolási készség fejlesztése. A műveleti sorrend használatának fejlesztése, készségszintre emelése. Mértékegységek helyes használata és pontos átváltása. Matematikai úton megoldható probléma megoldásának elképzelése, becslés, sejtés megfogalmazása; megoldás után a képzelt és tényleges megoldás összevetése. Egyszerűsített rajz készítése lényeges elemek megőrzésével. Fegyelmezettség, következetesség, szabálykövető magatartás fejlesztése. Pénzügyi ismeretek alapozása. Ellenőrzés, önellenőrzés, az eredményért való felelősségvállalás.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Ismétlés: A természetes számok értelmezése milliós számkörben, kitekintés billióig. A tizedestörtek fogalmának felelevenítése. Számok írása. Alaki érték, helyiérték.	A számokról tanultak felelevenítése, mélyítése, a számkör bővítése. Hallott számok leírása, látott számok kiolvasása. Számok ábrázolása számegyenesen. Helyiérték-táblázat használata. Mértékegységek kifejezése tizedestörtekkel: dm, cm, mm…	*Természetismeret*: Magyarország, Európai Unió, Kína lakosainak száma. Európa területe stb.

Számok ábrázolása számegyenesen, összehasonlításuk. Kerekítés, a mérés pontosságának jelzése.		
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Kiegészítő tananyag: A hatványozás fogalmának előkészítése. A természetes számok helyiértékének hatványalakja.	Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése.	
Tizedestört alakban írt számok szorzása, osztása 10-zel, 100-zal, 1000-rel, … (tíz hatványaival).		
Ismétlés: Szabvány mértékegységek és átváltásuk: hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, idő, tömeg. A mértékegységek alkalmazása algebrai, geometriai és függvénytani problémák megoldásában.	A korábban tanultak áttekintése, rendszerezése. Gyakorlati mérések, mértékegység-átváltások helyes elvégzése. Az arányosság felismerése mennyiség és mérőszám kapcsolata alapján. Kreatív gondolkodás fejlesztése.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* tárgykészítéshez kapcsolódó mennyiségi fogalmak kialakítása, a mennyiségek megállapítása becslés, számítás, mérés útján.
Osztó, többszörös, oszthatóság, osztópárok. Egyszerű oszthatósági szabályok 2-vel, 3-mal, 5-tel, 9-cel, 10-zel. Két szám közös osztói, közös többszörösei. A tanult ismeretek felhasználása a törtek	A korábban tanultakból kiindulva új összefüggések „felfedezése”. Két szám közös osztóinak, majd a legnagyobb közös osztónak a kiválasztása az összes osztóból. A legkisebb pozitív közös többszörös megkeresése. Számolási készség fejlesztése szóban. A bizonyítási igény felkeltése.	

egyszerűsítése, bővítése során.		
Az egész számok halmaza. Egész számok ábrázolása számegyenesen, nagyság szerinti összehasonlításuk. Egész számok összeadása, kivonása, szorzása, osztása. Zárójelhasználat, műveleti sorrend.	A korábban szemléletes úton kialakuló fogalom magasabb absztrakciós szintre emelése. Szabályok megfogalmazása és követése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A tört fogalma. A törttel kapcsolatos elnevezések használata Törtszám ábrázolása számegyenesen. Törtek egyszerűsítése és bővítése, nagyság szerinti összehasonlításuk. A tizedestörtek egyszerűsítése és bővítése. *Matematikatörténet:* A törtfogalom kialakulása az ókorban.	A közönséges tört szemléltetése, kétféle értelmezése, felismerése szöveges környezetben. A korábban tanultak áttekintése, kiegészítése. Az oszthatóságról tanultak alkalmazása.	*Ének-zene*: hangjegyek értékének és a törtszámoknak a kapcsolata.
Törtek, speciálisan tizedestörtek összeadása, kivonása. Tört szorzása törttel, tört osztása törttel. A reciprok fogalma. Szorzás, osztás tizedestört alakú számmal. Műveleti tulajdonságok, helyes	Számolási készség fejlesztése. A műveletfogalom általánosítása és mélyítése gyakorlati feladatok megoldásával. A természetes számokra tanult algoritmusok általánosítása. Egyszerű feladatok esetén a műveleti sorrend helyes alkalmazási módjának felismerése, alkalmazása. Az egyértelműség és a következetesség fontossága.	

műveleti sorrend, zárójelek használata. Műveletek eredményének előzetes becslése, ellenőrzése, kerekítése.	Önellenőrzés, önismeret fejlesztése.	
A racionális szám fogalma: Negatív törtek értelmezése, ábrázolásuk számegyenesen. Számolás negatív törtekkel és negatív tizedestörtekkel. Véges és végtelen szakaszos tizedes törtek.	A mennyiségi jellemzők kifejezése számokkal: természetes szám, racionális szám, pontos szám és közelítő szám.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Szöveges feladatok megoldása. *Matematikatörténet:* Pólya György munkássága.	Egyszerű matematikai problémát tartalmazó és a mindennapi élet köréből vett szövegek feldolgozása. Gondolatmenet tagolása. Emlékezés elmondott, elolvasott történetekre, emlékezést segítő ábrák, vázlatok, rajzok készítése, visszaolvasása.	*Magyar nyelv és irodalom*: olvasási és megértési stratégiák kialakítása (szövegben megfogalmazott helyzet, történés megfigyelése, értelmezése, lényeges és lényegtelen információk szétválasztása). *Vizuális kultúra*: Elképzelt történetek vizuális megjelenítése különböző eszközökkel.
Két szám aránya. Egyenes arányossági következtetések. A mindennapi életben felmerülő, egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel.	A következtetési képesség fejlesztése. Értő, elemző olvasás fejlesztése. Annak megfigyeltetése, hogy az egyik mennyiség változása milyen változást eredményez a hozzá tartozó mennyiségnél. Arányérzék fejlesztése, a valóságos viszonyok becslése, települések térképe alapján.	*Természetismeret*: Magyarország térképéről méretarányos távolságok meghatározása. A saját település, szűkebb lakókörnyezet térképének használata. *Vizuális kultúra*:valós tárgyak arányosan kicsinyített vagy nagyított rajza.
A százalék fogalmának megismerése gyakorlati példákon	Az alap, a százalékérték és a százalékláb megkülönböztetése. Az eredmény összevetése a feltételekkel, a becsült	*Természetismeret*: Százalékos feliratokat tartalmazó termékek jeleinek

keresztül. Az alap, a százalékérték és a százalékláb értelmezése. Egyszerű százalékszámítási feladatok megoldása következtetéssel.	eredménnyel, a valósággal.	felismerése, értelmezése, az információ jelentősége. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; pénzügyi, gazdasági kultúra*: árfolyam, infláció, hitel, betét, kamat; árengedmény.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Nyitott mondat, egyenlet, egyenlőtlenség. Alaphalmaz, megoldáshalmaz. Egyszerű elsőfokú egyismeretlenes egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása következtetéssel, lebontogatással. A megoldások ábrázolása számegyenesen, ellenőrzés behelyettesítéssel. Ismerkedés a mérlegelvvel. Szöveges feladatok megoldása egyenlettel.	Önálló problémamegoldó képesség kialakítása és fejlesztése. Állítások megítélése igazságértékük szerint. Az egyenlő, nem egyenlő fogalmának elmélyítése. Ellenőrzés. Ismerkedés a mérlegelvvel: szemléletes játékos feladatok megoldása.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Természetes szám. Tízes számrendszer, helyiérték, alaki érték, számegyenes, kerekítés. Az összeg tagjai (összeadandók), kisebbítendő, kivonandó, különbség, szorzat, a szorzat tényezői (szorzandó, szorzó), osztandó, osztó, hányados, maradék.Két szám aránya, egyenes arányosság. Százalék, százalékérték, alap, százalékláb. Hosszúság, tömeg, idő, hőmérséklet, terület, térfogat, űrtartalom. A mértékegységek átváltása. Egész szám, pozitív szám, negatív szám, előjel, ellentett, abszolút érték. Tört, számláló, nevező, közös nevező, vegyes szám, egyszerűsítés, bővítés. Reciprok. Tizedestört, véges és végtelen szakaszos tizedestört. Racionális számok. Nyitott mondat, egyenlet egyenlőtlenség, alaphalmaz, megoldás, igazsághalmaz (megoldáshalmaz).	

3. Függvények, az analízis elemei

Tematikai egység/Fejlesztési cél	**3. Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Szabályfelismerés, szabálykövetés. Összefüggések keresése. Összetartozó számpárok ábrázolása Descartes-féle derékszögű koordináta-rendszerben. Egyszerű grafikonok értelmezése, megrajzolása. A szabály megfogalmazása egyszerű formában. A hiányzó tagok pótlása adott vagy felismert szabály alapján. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése, táblázatban adott adatok értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Sorozat megadása szabállyal. A koordináta-rendszer biztonságos használata. Függvényszemlélet előkészítése. Probléma felismerése. Összefüggés-felismerő képesség fejlesztése. Szabálykövetés, szabályfelismerés képességének fejlesztése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Ismétlés: Helymeghatározás gyakorlati szituációkban, konkrét esetekben. A Descartes-féle derékszögű koordináta-rendszer.	Megadott pont koordinátáinak leolvasása, illetve koordináták segítségével pont ábrázolása a Descartes-féle koordináta-rendszerben.	
Táblázat hiányzó elemeinek pótlása ismert vagy felismert szabály alapján, ábrázolásuk grafikonon. Változó mennyiségek közötti kapcsolatok, ábrázolásuk derékszögű koordináta-rendszerben.	Összefüggések felismerése. A megfigyelőképesség fejlesztése. Együtt változó mennyiségek összetartozó adatpárjainak jegyzése: tapasztalati függvények vizsgálata. Eligazodás a mindennapi élet egyszerű grafikonjaiban.	
Gyakorlati példák elsőfokú függvényekre. Az egyenes arányosság grafikonja.	Ellenpéldaként (az osztály képességeinek megfelelő szinten) célszerű a fordított arányossággal is foglalkozni.	

Példák konkrét sorozatokra. Sorozatok folytatása adott szabály szerint.	Szabálykövetés, szabályfelismerés.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Sorozat, koordináta-rendszer, táblázat, grafikon. Egyenes arányosság.	

4. Geometria

Tematikai egység/Fejlesztési cél	**4. Geometria**	**Órakeret 33 óra**
Előzetes tudás	Vonalak (egyenes, görbe). Pont, egyenes, szakasz, félegyenes, sík. Hosszúság és távolság mérése (egyszerű gyakorlati példák), mértékegységek. Egyenesek kölcsönös helyzete: párhuzamos, metsző, kitérő, merőleges egyenesek. Szögtartomány, szögfajták, a szög nagyságának mérése. Síkidom, sokszög, háromszög, négyzet, téglalap fogalma. Kör (körvonal, körlap), átmérő, sugár. A körző, az egyélű vonalzó és a derékszögű vonalzó helyes használata. Négyzet, téglalap kerülete. Mérés, kerületszámítás. A területszámítás mértékegységei. Négyzet, téglalap területe. A test és a felület szemléletes fogalma. Kocka, téglatest, jellemzői, hálójuk, felszínük, térfogatuk. Gömb.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térelemek fogalmának elmélyítése – környezetünk tárgyainak vizsgálata. Távolság szemléletes fogalma, meghatározása. A sík- és térszemlélet fejlesztése. A vizuális képzelet fejlesztése. Rendszerező-képesség, halmazszemlélet fejlesztése. Számolási készség fejlesztése. A szaknyelv helyes használatának fejlesztése. A geometriai jelölések pontos használata. Pontos munkavégzésre nevelés. Esztétikai érzék fejlesztése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A tér elemei: pont, vonal, egyenes, félegyenes, szakasz, sík, test (él, csúcs, lap), felület. Alakzatok kölcsönös helyzetének vizsgálata. Párhuzamosság, merőlegesség. Két pont, pont és	A korábban tanult fogalmak felelevenítése, rendszerezése, kiegészítése. Körző, vonalzók helyes használata, két vonalzóval párhuzamosok, merőlegesek rajzolása, alapszerkesztések. A tanult térelemek felvétele és jelölése.	*Vizuális kultúra*: párhuzamos és merőleges egyenesek megfigyelése környezetünkben. Térbeli tárgyak síkbeli megjelenítése, a tér leképezési módjai.

egyenes, párhuzamos egyenesek távolsága. *Matematikatörténet:* Eukleidész, Bolyai Farkas és Bolyai János.		

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Testek ábrázolása. Testek építése, szemléltetése.	Testek építése, tulajdonságaik vizsgálata. Rendszerező képesség, halmazszemlélet fejlesztése. Testek csoportosítása adott tulajdonságok alapján. Térszemlélet fejlesztése térbeli analógiák keresésével.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: téglatest készítése, tulajdonságainak vizsgálata. Testek ábrázolása. *Vizuális kultúra*: egyszerű tárgyak, geometriai alakzatok tervezése, modellezése.Térbeli tárgyak síkbeli megjelenítése, a tér leképezési módjai.
A sokszög szemléletes fogalma. Tulajdonságaik vizsgálata: átlók száma (általános összefüggés megkeresése), konvexitás.	Síkidomok, tulajdonságainak vizsgálata, közös tulajdonságok felismerése.	
Ismétlés: Adott feltételeknek megfelelő ponthalmazok: Kör (körvonal, körlap) fogalma, körszelet, körcikk. Sugár, átmérő, húr, szelő, érintő.	Törekvés a szaknyelv helyes használatára	*Vizuális kultúra; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: népművészeti minták, formák.
Két ponttól egyenlő távolságra levő pontok. Szakaszfelező merőleges**.** Adott egyenesre merőleges szerkesztése. Adott egyenessel	Egyszerű problémák megoldása. A szerkesztési feladatok megoldásának lépései (Pólya nyomán). Törekvés a pontosságra. Gyakorlati példák a fogalmak mélyebb megértéséhez.	

párhuzamos egyenes szerkesztése. Téglalap, négyzet szerkesztése.		
A szög fogalma, mérése szögmérővel. Szögfajták. A szög jelölése, betűzése. Szögmásolás, szögfelezés. Nevezetes szögek szerkesztése. (Például: 60°, 30°, 90°, 45°, 120°.)	A szögekről tanultak ismétlése, kiegészítése. A fogalomalkotás mélyítése. A szögmérő használata. Törekvés a pontos munkavégzésre. A szerkesztés gondolatmenetének tagolása.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: görög „abc” betűinek használata.
Háromszögek és csoportosításuk. Hegyesszögű, derékszögű, tompaszögű háromszög. Egyenlő szárú, egyenlő oldalú háromszög. A tanultak alkalmazása háromszögek megszerkesztésében.	Tulajdonságok megfigyelése, összehasonlítása. Csoportosítás. A belső szögek összegének, a külső szög és a belső szögek közti kapcsolatnak megsejtése parkettázással, hajtogatással, szögmásolással, méréssel.	*Vizuális kultúra*: speciális háromszögek a művészetben.
Négyszögek, speciális négyszögek (trapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz) megismerése. Belső és külső szögek megfigyelése. Speciális négyszögek szerkesztése.	Az alakzatok előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, tulajdonságaiknak kiemelése, összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás különféle tulajdonságok szerint.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A tengelyes tükrözés. Egyszerű alakzatok tengelyes tükörképének megszerkesztése.	Szimmetrikus ábrák készítése. Tükrözés körzővel, vonalzóval. Tükrözés koordináta-rendszerben. Pont, egyenes, szög, háromszög, kör képe, irányításváltás.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: megfelelő eszközök segítségével figyelmes, pontos munkavégzés.

A tengelyes tükrözés tulajdonságai.	Transzformációs szemlélet fejlesztése.	
Tengelyesen szimmetrikus alakzatok. A kör szimmetriatengelyei. Tengelyesen szimmetrikus háromszögek. Tengelyesen szimmetrikus sokszögek (például a szabályos sokszögek). Tengelyesen szimmetrikus négyszögek (deltoid, rombusz, húrtrapéz, téglalap, négyzet).	A tengelyes szimmetria vizsgálata hajtogatással, tükörrel. A szimmetria felismerése a természetben és a művészetben.	*Vizuális kultúra; természetismeret*: tengelyesen szimmetrikus alakzatok megfigyelése, vizsgálata a műalkotásokban.
Derékszögű háromszög és tengelyesen szimmetrikus háromszögek, négyszögek területe.	Terület meghatározás átdarabolással.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Pont, egyenes, szakasz, félegyenes, sík. Egyenesek kölcsönös helyzete (metsző, merőleges, párhuzamos, kitérő); sík és egyenes, két sík kölcsönös helyzete. Távolság, szakaszfelező merőleges, szögfelező. Síkidom, sokszög. Háromszög, hegyesszögű, tompaszögű, derékszögű háromszög; egyenlő szárú, egyenlő oldalú háromszög. Négyszög, téglalap, négyzet, húrtrapéz, deltoid, rombusz. Kör (körvonal, körlap, körív, körcikk, körszelet), átmérő, sugár, érintő. Szögtartomány, szögfajták (nullszög, hegyesszög, derékszög, tompaszög, egyenesszög, homorúszög, tompaszög). Kerület, terület, a terület mértékegységei. Test, csúcs, él, lap. Gömb. Téglatest, kocka felszíne, hálója, térfogata. Egybevágóság, tengelyes tükrözés, tengelyes szimmetria.	

5. Statisztika, valószínűség

Tematikai egység/Fejlesztési cél	**5. Statisztika, valószínűség**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Adatgyűjtés, adatok lejegyzése, oszlopdiagram leolvasása. Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. „Biztos”, „lehetetlen”, „lehetséges, de nem biztos”.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A statisztika szerepének felismerése. Megfigyelőképesség, az összefüggés-felismerő képesség, elemzőképesség fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Valószínűségi játékok és kísérletek dobókockák, pénzérmék segítségével.	Valószínűségi alapfogalmak szemléleti alapon történő kialakítása. Kommunikáció és együttműködés a páros, ill. csoportmunkákban. Valószínűségi kísérletek végrehajtása.	
Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Egyszerű diagramok (oszlopdiagramok, kördiagramok) értelmezése, táblázatok olvasása, készítése.	Tudatos és célirányos figyelem gyakorlása. Napi sajtóban, különböző kiadványokban található grafikonok, táblázatok elemzése.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: menetrend adatainak értelmezése; kalóriatáblázat vizsgálata. *Informatika*: adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Esemény, biztos esemény, lehetséges, de nem biztos, lehetetlen esemény. Lehetséges esetek, kedvező esetek. Adat, diagram.	

Tematikai egység	**Év végi ismétlés, hiányosságok pótlása**	**Órakeret 10 óra**

A fejlesztés elvárt eredményei a 6. évfolyam végén	***Gondolkodási és megismerési módszerek*** – **Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján**, részhalmaz felírása, felismerése. – Két véges halmaz közös részének, uniójának felírása, ábrázolása. – **Néhány elem kiválasztása adott szempont szerint.** – **Néhány elem sorba rendezése**, az összes lehetséges sorrend felírása. – Állítások igazságának eldöntésére, igaz és hamis állítások megfogalmazása. – A nyelv logikai elemeinek és az összehasonlításhoz szükséges kifejezéseknek a helyes használata. ***Számtan, algebra*** – A tízes számrendszer fogalma, **a tízes számrendszer helyiértékeinek ismerete**. – **Számok osztóinak, többszöröseinek felírása.** Közös osztók, közös többszörösök megkeresése. Oszthatósági szabályok (2, 3, 5, 9, 10, 100) ismerete, alkalmazása. – **Egész számok fogalmának ismerete, ellentett, abszolútérték meghatározása. Egész számok összeadása, kivonása, szorzása, osztása. Az egész számokkal végzett műveletek szabályainak alkalmazása.** – **Törtek, tizedestörtek értelmezése, írása, olvasása, egyszerűsítése, bővítése, összehasonlításuk. Tizedestörtek kerekítése egészre.** Tizedestörtek kerekítése**. Törtek, tizedestörtek összeadása, kivonása, szorzása, osztása.** A racionális szám fogalma. Műveletek a racionális számok körében (negatív törtekkel, tizedestörtekkel is). – **Két-három műveletet tartalmazó műveletsor eredményének kiszámítása, a műveleti sorrendre vonatkozó szabályok ismerete, alkalmazása. Zárójelek alkalmazása.** – Két szám aránya. A mindennapi életben felmerülő egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel, az egyenes arányosság értése, használata. – A százalék fogalmának ismerete, a százalékérték kiszámítása. – Elsőfokú egyismeretlenes egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása szabadon választott módszerrel. – **Egyszerű szöveges feladatok megoldása** következtetéssel, egyenlet felírásával. Szövegértelmezés, adatok kigyűjtése, terv (szimbólumok, betűkifejezések segítségével összefüggések felírása a szöveges feladatok adatai között), becslés, számítás; ellenőrzés segítségével a kapott eredmények helyességének megítélése. – A hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, idő, tömeg szabványmértékegységeinek ismerete. Mértékegységek

	egyszerűbb átváltásai gyakorlati feladatokban. Algebrai kifejezések gyakorlati használata a terület, kerület, felszín és térfogat számítása során. Összefüggések, függvények, sorozatok – **Tájékozódás a koordinátarendszerben: pont ábrázolása, adott pont koordinátáinak leolvasása.** – **Egyszerűbb grafikonok, elemzése, oszlopdiagramok, vonaldiagramok értelmezése,** megrajzolása. Táblázatok értelmezése, készítése. – Az egyenes arányosság mint függvény. **Az** egyenes arányosság grafikonjának értelmezése. – **Néhány tagjával elkezdett sorozathoz szabály(ok) keresése, megfogalmazása. Egyszerű sorozatok folytatása adott, illetve felismert szabály alapján.** ***Geometria*** – **Térelemek felismerése**, a szaknyelv és az anyanyelv helyes használata. – **Párhuzamos, metsző, kitérő, merőleges egyenesek fogalmának ismerete. Párhuzamos és merőleges egyenesek rajzolása egyélű és derékszögű vonalzó segítségével.** – **Alapszerkesztések végrehajtása; pont** és egyenes távolsága, két párhuzamos egyenes távolsága**, szakaszfelező merőleges, szögfelező, szögmásolás,** merőleges és párhuzamos egyenesek.Téglalap szerkesztése. – Adott tulajdonságú ponthalmazok felismerése. **A körrel kapcsolatos fogalmak, elnevezések ismerete.** – **A szögtartomány fogalma, a szögek nagyságának megmérése, a mértékegységek ismerete. Adott nagyságú szög megrajzolása szögmérő segítségével. A szögfajták ismerete**. Speciális szögek szerkesztése. – **Alakzatok tengelyese tükörképének szerkesztése, a tengelyes szimmetria felismerése.** – **A sokszög szemléletes fogalma.** Sokszögek tulajdonságainak vizsgálata a geometriai ismeretek alkalmazásával (átlók száma, konvex és konkáv sokszögek megkülönböztetése, tengelyes szimmetria stb.). A sokszögek csoportosítása különböző szempontok szerint. **Konkrét sokszögek kerületének kiszámítása.** – **A háromszögek osztályozása szögeik szerint.** A háromszög-egyenlőtlenség felismerése. **Tengelyesen szimmetrikus háromszög szerkesztése,** tulajdonságainak felismerése,területének kiszámítása (átdarabolás, kiegészítés).

	– **A négyszög, a speciális négyszögek fogalmának ismerete, tulajdonságaik vizsgálata. Tengelyesen szimmetrikus négyszögek tulajdonságainak felismerése adott ábrák segítségével. A négyszög kerületének kiszámítása.** – **A téglalap (négyzet) területe, a korábban tanultak alkalmazása geometriai problémák és gyakorlati jellegű feladatok megoldásában.** – **A téglatest, kocka ismerete, az elnevezések(csúcs, él, lap)helyes használata**, tulajdonságaik vizsgálata. – **A téglatest térfogata, a térfogat szabványos mértékegységei.** A térfogat és az űrtartalom mértékegységei közti kapcsolat ismerete. **A** korábban tanultak alkalmazása gyakorlati jellegű feladatokban. Testek ábrázolása, az ábrák helyes értelmezése. Testek építése. ***Valószínűség, statisztika*** – **Egyszerű oszlopdiagramok, vonaldiagramok, kördiagramok értelmezése,** készítése, **táblázatok olvasása.** – **Néhány szám számtani közepének kiszámítása.** – Valószínűségi játékok, kísérletek során adatok tervszerű gyűjtése, rögzítése, rendezése, ábrázolása

7. évfolyam

1. Gondolkodási és megismerési módszerek

Tematikai egység/Fejlesztési cél	**1. Gondolkodási és megismerési módszerek**	**Órakeret: 2 óra + folyamatos**
Előzetes tudás	Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján. A részhalmaz fogalma. Két véges halmaz közös része. Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban. Állítások igazságának eldöntése. Igaz és hamis állítások megfogalmazása. Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata. Definíció megértése és alkalmazása. Néhány elem kiválasztása adott szempont szerint. Néhány elem sorba rendezése különféle módszerekkel.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló gondolkodás igényének kialakítása. Halmazok eszköz jellegű használata, halmazszemlélet fejlesztése. Szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése, a matematikai szaknyelv pontos használata. Saját gondolatok megértetésére való törekvés (szóbeli érvelés, szemléletes indoklás). Rendszerszemlélet, kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Fogalmak egymáshoz való viszonyának, összefüggéseknek a megértése. A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok használatának fejlesztése. A bizonyítás, az érvelés iránti igény felkeltése, a kulturált vitatkozás gyakoroltatása.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A halmazokról korábban tanultak eszköz jellegű alkalmazása a matematika különböző témaköreiben. Két véges halmaz uniója, különbsége, metszete. Részhalmaz elemeinek kiválasztása.	Halmazba rendezés több szempont alapján a halmazműveletek alkalmazásával. A halmazszemlélet fejlesztése. Rendszerszemlélet fejlesztése.	*Informatika:* Matematikatörténeti ismeretek gyűjtése könyvtárból, internetről.
Az „és”, „vagy”, „ha”, „akkor”, „nem”, „van olyan”, „minden” („bármely”), „legalább”, legfeljebb” kifejezések használata.	A matematikai szaknyelv pontos használata. A nyelv logikai elemeinek egyre pontosabb, tudatos használata. A logikai műveletek és a halmazműveletek kapcsolatának felismerése.	*Magyar nyelv és irodalom*: a lényeges és lényegtelen megkülönböztetése.
Egyszerű („minden”, „van olyan” típusú) állítások igazolása, cáfolata konkrét példák kapcsán.	Kulturált érvelés a csoportmunkában.	
A matematikai bizonyítás előkészítése: sejtések, kísérletezés, módszeres próbálkozás, cáfolás.	A bizonyítási igény erősödése. Tolerancia, kritikai szemlélet, problémamegoldás. A kulturált vitatkozás elsajátítása.	

A gyakorlati élethez és a társtudományokhoz kapcsolódó szöveges feladatok megoldása.	Szövegelemzés, értelmezés, lefordítás a matematika nyelvére. Ellenőrzés, önellenőrzés iránti igény erősödése. Igényes grafikus és verbális kommunikáció.	*Fizika; biológia-egészségtan; földrajz; technika, életvitel és gyakorlat*: számításos feladatok.
Matematikai játékok, játékos feladatok.	Aktív részvétel, pozitív attitűd.	*Informatika:* Játékos feladatok keresése internet segítségével.
Kombinatorikus módszerek eszközszerű alkalmazása (fadiagram, táblázatok készítése).	Sorba rendezés, kiválasztás. Néhány elem esetén az összes eset felsorolása. Tapasztalatszerzés az összes eset rendszerezett felsorolásában.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, elem, részhalmaz, egyesítés, metszet. Alaphalmaz. Igaz, hamis, nem, és, vagy, minden, van olyan, biztos, lehetséges, lehetetlen. A nyelv logikai elemei (nem, és, vagy, ha …, akkor …, mindig, van olyan, legalább, legfeljebb).	

2. Számelmélet, algebra

Tematikai egység/Fejlesztési cél	**2. Számelmélet, algebra**	**Órakeret: 61 óra**
Előzetes tudás	Racionális számkör. Számok írása, olvasása, összehasonlítása, ábrázolása számegyenesen. Műveletek racionális számokkal. Ellentett, abszolútérték, reciprok. Alapműveletek racionális számokkal írásban. Oszthatóság, oszthatósági szabályok. A százalékszámítás alapjai. Mérés, mértékegységek használata, átváltás egyszerű esetekben. A mindennapi életben felmerülő egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel, egyenes arányosság. A zárójelek, a műveleti sorrend biztos alkalmazása. Helyes és értelmes kerekítés, az eredmények becslése, a becslés használata ellenőrzésre is. Szöveges feladatok megoldása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A matematikai ismeretek és a mindennapi élet történései közötti kapcsolat tudatosítása. Szavakban megfogalmazott helyzethez, történéshez matematikai modellek választása, keresése, készítése, értelmezése adott szituációkhoz. Konkrét matematikai modellek értelmezése a modellnek megfelelő szöveges feladat alkotásával. A szabványos mértékegységekhez tartozó mennyiségek és többszöröseik, törtrészeik képzeletben való felidézése. Az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése páros és kiscsoportos tevékenykedtetés, feladatmegoldás során – a munka tervezése, szervezése, megosztása. Az ellenőrzés, önellenőrzés iránti igény, az eredményért való felelősségvállalás erősítése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A racionális szám fogalma. A természetes, egész és racionális számok halmazának kapcsolata. A racionális számok tizedestört alakja (véges, végtelen tizedestörtek), példák nem racionális számra (végtelen, nem szakaszos tizedes törtek).	A számfogalom mélyítése. A rendszerező képesség fejlesztése.	

A hatványozás fogalma nemnegatív egész kitevőre, egész számok körében.	A hatvány fogalmának kialakítása és elmélyítése. A definícióalkotás igényének felkeltése.	*Fizika, kémia:* Az SI-előtagok.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Műveletek hatványokkal: azonos alapú hatványok szorzása, osztása. Szorzat, hányados hatványozása. Hatvány hatványozása.	Az alap és a kitevő változása hatásának felismerése, megértése a hatványértékre; a hatványozás azonosságainak „felfedezése”.	*Informatika:* A bájt többszöröseinek (kilobájt, megabájt, gigabájt, terabájt) értelmezése 2 hatványai segítségével.
10 egész kitevőjű hatványai.	Számolási készség fejlesztése (fejben és írásban).	*Fizika, kémia*: számítási feladatok.
Műveletek racionális számkörben írásban és számológéppel. Az eredmény helyes és értelmes kerekítése. Eredmények becslése, ellenőrzése. A zárójel és a műveleti sorrend biztos alkalmazása a hatványozás figyelembevételével.	Műveletfogalom mélyítése. A zárójel és a műveleti sorrend biztos alkalmazása. A számolási, a becslési készség és az algoritmikus gondolkodás fejlesztése.	*Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz:* számításos feladatok.
Oszthatósági szabályok. Összetett oszthatósági feladatok: például 6-tal, 12-vel. Számelméleti alapú játékok.	A tanult ismeretek felelevenítése, kiegészítése, alkalmazása összetett feladatokban. A bizonyítási igény felkeltése oszthatósági feladatoknál.	

Prímszám, összetett szám. Prímtényezős felbontás. Legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. *Matematikatörténet:* érdekességek a prímszámok köréből. Eukleidész, Eratoszthenész. ~~[Tökéletes számok, barátságos számok.]~~	Hatványozás azonosságainak használata a prímtényezős felbontásnál. Két szám legnagyobb közös osztójának kiválasztása az összes osztóból. A legkisebb pozitív közös többszörös megkeresése a közös többszörösök közül. Oszthatóságról tanultak alkalmazása a törtekkel való műveleteknél.	*Informatika:* Matematikatörténeti érdekességek önálló gyűjtése az internet segítségével.
Arány, arányos osztás. (Az egyenes arányosságot és a fordított arányosságot lásd a függvények témakörben.)	A mindennapi élet és a matematika közötti gyakorlati kapcsolatok meglátása, a felmerülő arányossági feladatok megoldása. A következtetési képesség fejlesztése.	*Földrajz:* Térképek értelmezése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Mértékegységek átváltása racionális számkörben. Ciklusonként átélt idő és lineáris időfogalom, időtartam, időpont.	Gyakorlati mérések, mértékegység-átváltások helyes elvégzése.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: Főzésnél a tömeg, az űrtartalom és az idő mérése. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: évtized, évszázad, évezred.
Az alap, a százalékérték és a százalékláb fogalmának ismerete, értelmezése, kiszámításuk következtetéssel, a megfelelő összefüggések alkalmazásával. A mindennapjainkhoz	A mindennapi élet és a matematika közötti gyakorlati kapcsolat meglátása a gazdasági élet, a környezetvédelem, a családi háztartás köréből vett egyszerűbb példákon. Feladatok az árképzés: árleszállítás, áremelés, áfa, betétkamat, hitelkamat, bruttó bér, nettó bér, valamint különböző termékek (pl. élelmiszerek, növényvédőszerek, oldatok) anyagösszetétele köréből. Szövegértés, szövegalkotás. Becslések és következtetések végzése. Zsebszámológép célszerű használata.	*Magyar nyelv és irodalom*:szövegértés, szövegértelmezés. *Fizika; kémia*: számítási feladatok. *Technika, életvitel és gyakorlat*: pénzügyi ismeretek.

köthető százalékszámítási feladatok.		
Az algebrai egész kifejezés fogalma. Egytagú, többtagú, egynemű kifejezés fogalma. Helyettesítési érték kiszámítása.	Elnevezések, jelölések megértése, rögzítése, definíciókra való emlékezés. Egyszerű szimbólumok megértése és alkalmazása a matematikában. Betűk használata szöveges feladatok általánosításánál.	*Fizika*: összefüggések megfogalmazása, leírása a matematika nyelvén. A képlet értelme, jelentősége. Helyettesítési érték kiszámítása képlet alapján.
Egyszerű átalakítások: zárójel felbontása, összevonás. Egytagú és többtagú algebrai egész kifejezések szorzása racionális számmal, egytagú egész kifejezéssel. *Matematikatörténet:* az algebra kezdetei, az arab matematika.	Algebrai kifejezések egyszerű átalakításának felismerése. Műveletek biztos elvégzése, törekvés a pontos, precíz munkára.	*Fizika; kémia; biológia-egészségtan*: Képletek átalakítása.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Elsőfokú, illetve elsőfokúra visszavezethető egyenletek, elsőfokú egyenlőtlenségek megoldása. Alaphalmaz, megoldáshalmaz. Azonosság. Azonos egyenlőtlenség. Szöveges feladatok megoldása egyenlettel, egyenlőtlenséggel.	Az egyenlő, nem egyenlő fogalmának elmélyítése. Algoritmikus gondolkodás alkalmazása. A megoldások ábrázolása számegyenesen. Pontos munkavégzés. Számolási készség fejlesztése. Az ellenőrzés igényének erősödése.	*Fizika; kémia; biológia-egészségtan*: számításos feladatok.
A matematikából és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok	Szövegértelmezés, problémamegoldás fejlesztése. A lényeges és lényegtelen elkülönítésének, az összefüggések felismerésének fejlesztése.	*Magyar nyelv és irodalom*:Szövegértés, szövegértelmezés.

megoldása a tanult matematikai módszerek használatával. Ellenőrzés. Egyszerű matematikai problémát tartalmazó hosszabb szövegek feldolgozása. Feladatok például a környezetvédelem, az egészséges életmód, a vásárlások, a család jövedelmének ésszerű felhasználása köréből.	A gondolatmenet tagolása. Az ellenőrzési igény további fejlesztése. Igényes kommunikáció kialakítása. Szöveges feladatok megoldása a környezettudatossággal, az egészséges életmóddal, a családi élettel, a gazdaságossággal kapcsolatban.	A gondolatmenet tagolása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Racionális szám. Hatvány, alap, kitevő. Normálalak. Osztó, maradék, többszörös, osztható, prímszám, összetett szám, prímtényezős felbontás, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Arány, aránypár, arányos osztás, egyenes és fordított arányosság. Százalékalap, százalékláb, százalékérték. Kamat. Algebrai egész kifejezés, változó, együttható, helyettesítési érték, egynemű kifejezés, összevonás, zárójelfelbontás. Egytagú, többtagú kifejezés. Egyenlet, változó, egyenlőtlenség, alaphalmaz, megoldáshalmaz, azonosság, mérlegelv, ellenőrzés.	

3. Függvények, az analízis elemei

Tematikai egység/Fejlesztési cél	**3. Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű sorozatok folytatása adott szabály szerint. Biztos tájékozódás a derékszögű koordináta-rendszerben. Egyszerű grafikonok értelmezése. Egyszerű kapcsolatok ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Függvényszemlélet fejlesztése. Megoldás a matematikai modellen belül. Matematikai modellek ismerete, alkalmazásának módja, korlátai (sorozatok, függvények, függvényábrázolás).	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Két halmaz közötti hozzárendelések megjelenítése konkrét esetekben. Függvények és ábrázolásuk a derékszögű koordináta-rendszerben.	A függvényszemlélet fejlesztése. Időben lejátszódó valós folyamatok elemzése a grafikon alapján.	*Fizika; biológia-egészségtan; kémia; földrajz*: függvényekkel leírható folyamatok.
Egyenes arányosság. Lineáris függvények (elsőfokú függvény, nulladfokú függvény). A lineáris függvény grafikonja Lineáris függvények jellemzése konkrét példák alapján: növekedés, fogyás.	A mindennapi élet, a tudományok és a matematika közötti kapcsolat fölfedezése konkrét példák alapján. Számolási készség fejlesztése a racionális számkörben.	*Fizika*: út-idő; feszültség-áramerősség. *Informatika:*Számító gép használata a függvények ábrázolására.
A sorozat mint függvény. Egyszerű sorozatok vizsgálata.	Konkrét tag megadása a sorozat képletének helyettesítési értékeként.	
Egyismeretlenes elsőfokú egyenletek grafikus megoldása.	A tanult ismeretek alkalmazása új helyzetben.	
Fordított arányosság: $x \mapsto \frac{a}{x}\ (x \neq 0)$	Annak felismerése, hogy a fordított arányosság a mindennapi gyakorlatban is fontos szerepet játszik; szükséges a fizikában tanult összefüggések értelmezéséhez.	*Fizika:* Boyle–Mariotte-törvény; adott út esetén a sebesség és az út megtételhez szükséges idő kapcsolata; adott feszültség esetén az áramerősség és az ellenállás nagysága közti összefüggés.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Grafikonok olvasása, értelmezése, készítése: szöveggel vagy matematikai alakban megadott szabály grafikus megjelenítése értéktáblázat segítségével.	Kapcsolatok észrevétele, megfogalmazása szóban, írásban, grafikonok olvasása és készítése egyszerű esetekben. Adatok és grafikonok elemzése a környezet szennyezettségével kapcsolatban.	*Földrajz*: adatok hőmérsékletre, csapadék mennyiségére. *Kémia*: értékek a levegő és a víz szennyezettségére vonatkozóan.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Hozzárendelés, függvény, értelmezési tartomány, értékkészlet. Egyenes arányosság. Lineáris függvény, elsőfokú függvény, nulladfokú függvény. Lineáris függvény grafikonja, meredekség, növekedés, fogyás. Sorozat. [Fordított arányosság mint függvény.]	

4. Geometria

Tematikai egység/Fejlesztési cél	4. Geometria	Órakeret: 48 óra
Előzetes tudás	Pont, vonal, egyenes, félegyenes, szakasz, sík, szögtartomány. Háromszögek, csoportosításuk. Négyszögek, speciális négyszögek (trapéz, paralelogramma, deltoid). Kör és részei. Adott feltételeknek megfelelő ponthalmazok. Háromszög, négyszög belső és külső szögeinek összegére vonatkozó ismeretek. Téglatest tulajdonságai. Tengelyesen szimmetrikus alakzatok. Egyszerű alakzatok tengelyes tükörképének megszerkesztése. Két pont, pont és egyenes távolsága, két egyenes távolsága. Szakaszfelezés, szögfelezés, szögmásolás. Merőleges és párhuzamos egyenesek szerkesztése. Nevezetes szögek szerkesztése. Szerkesztési eszközök használata. Koordináta-rendszer megismerése, pont ábrázolása, adott pont koordinátáinak a leolvasása. A téglalap és a deltoid kerületének és területének kiszámítása. A téglatest felszínének és térfogatának a kiszámítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rendszerező készség fejlesztése. A mindennapi élethez kapcsolódó egyszerű geometriai számítások elvégzésének fejlesztése. A gyakorlatban előforduló geometriai ismereteket igénylő problémák megoldására való képesség fejlesztése.	

	Statikus helyzetek, képek, tárgyak megfigyelése. Geometriai transzformációkban megfigyelt megmaradó és változó tulajdonságok tudatosítása. Képzeletben történő mozgatás: átdarabolás elképzelése, testháló összehajtásának, szétvágásának elképzelése. A pontos munkavégzés igényének fejlesztése. A problémamegoldás lépéseinek megismertetése (szerkesztésnél: vázlatrajz, adatfelvétel, a szerkesztés menete, szerkesztés, diszkusszió). Az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése páros és kiscsoportos tevékenykedtetés, feladatmegoldás során – a munka tervezése, szervezése, megosztása; kezdeményezőkészség, együttműködési készség, tolerancia.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Geometriai transzformáció. Az egybevágóság szemléletes fogalma. Az egybevágóság jelölése. ≅	Az egybevágósági transzformációk fogalmának megalapozása játékos példák és ellenpéldák segítségével. A megfigyelőképesség fejlesztése. A szaknyelv pontos használata.	*Vizuális kultúra*: festmények, művészeti alkotások egybevágó geometriai alakzatai.
Eltolás. A vektor szemléletes fogalma. A transzformáció tulajdonságai. Egyszerű alakzatok eltolt képének megszerkesztése.	Pontos, precíz munka elvégzése a szerkesztés során. A eltolás tulajdonságainak „felfedezése”.	*Fizika:* Elmozdulás.
Ismétlés: Tengelyes tükrözés. A transzformáció tulajdonságai, a tengelyes tükörkép megszerkesztése. Tengelyes szimmetria.	A tengelyes tükrözés tulajdonságainak vizsgálata. Tengelyesen szimmetrikus alakzatok felismerése.	*Fizika:* Síktükör.
Középpontos tükrözés. A transzformáció tulajdonságai. Egyszerű alakzatok tengelyes tükörképének megszerkesztése. Középpontosan	Pontos, precíz munka elvégzése a szerkesztés során. A középpontosan szimmetrikus alakzatok felismerése. Gondolkodás fejlesztése szimmetrián alapuló játékokon keresztül. Művészeti alkotások vizsgálata (Penrose, Escher, Vasarely).	*Vizuális kultúra*: művészeti alkotások megfigyelése a tanult transzformációk segítségével. *Informatika:* Művészeti alkotások keresése a világhálón.

szimmetrikus alakzatok a síkban.		
Tengelyes és középpontos szimmetria alkalmazása szerkesztésekben, bizonyításokban, fogalmak kialakításában.	Pontos, precíz munka elvégzése a szerkesztés során.	*Vizuális kultúra*: festmények geometriai alakzatai.
Szögpárok (egyállású szögek, váltószögek, kiegészítő szögek).	A tanult transzformációk felhasználása a fogalmak kialakításánál.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A síkidomokról, sokszögekről tanultak felelevenítése.	A további vizsgálatok előkészítése.	
Háromszögek osztályozása oldalak, illetve szögek szerint. A háromszögek kerületének kiszámítása. A háromszögek magassága, magasságvonala. A korábban szemléletre támaszkodó sejtések bizonyítása: háromszög-egyenlőtlenség; a szögek közti kapcsolatok; szögek és oldalak közti kapcsolat. A geometriai transzformációkról	A tanult ismeretek felidézése, megerősítése. A halmazszemlélet fejlesztése. Összefüggések megsejtése, kimondása, bizonyítása. A háromszög tulajdonságaira vonatkozó igaz-hamis állítások megfogalmazása során részvétel vitában, a kulturált vita szabályainak alkalmazása. Bizonyítási igény felkeltése. Nevezetes szögek szerkesztése: 15°, 45°, 75°, 105°, 135°.	*Földrajz*: szélességi körök és hosszúsági fokok.

tanultak alkalmazása. A háromszögek egybevágóságának esetei. Háromszögek szerkesztése.		
Négyszögek, belső és külső szögeik összege, kerületük. A speciális négyszögek, trapéz, deltoid, húrtrapéz, paralelogramma, speciális paralelogrammák definíciója, tulajdonságai. Speciális négyszögek szerkesztése.	A speciális négyszögek felismerése. A fogalmak közti kapcsolat tudatosítása. A középpontos és a tengelyes tükrözés tulajdonságainak felhasználása a tulajdonságok vizsgálatánál. Törekvés a tömör, de pontos, szabatos kommunikációra. A szaknyelv minél pontosabb használata írásban is. A szerkesztéshez szükséges eszközök célszerű használata. Átélt folyamatról készült leírás gondolatmenetének értelmezése (pl. egy szerkesztés leírt lépéseiről a folyamat felidézése).	*Technika, életvitel és gyakorlat*:műszaki rajz készítése. *Magyar nyelv és irodalom*: szabatos fogalmazás.
A sokszög területének szemléletes fogalma, téglalap, paralelogramma, deltoid, trapéz, háromszög területe. Szabályos sokszögek.	Átdarabolások, kiegészítés értelmezése, végrehajtása. Eredmények becslése. A képletek értelmezése, alkalmazásuk a számításokban. A területképletből az ismeretlen adat kifejezése. Számítógépes animáció használata az egyes területképletekhez.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: A hétköznapi problémák területtel kapcsolatos számításai (lefedések, szabászat, földmérés). *Informatika*: tantárgyi szimulációs program.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A kör és részei. Sugár, átmérő, szelő, húr, érintő. A kör kerülete, területe.	A kör kerületének közelítése méréssel. A kör területének közelítése „átdarabolással”.	
Sokszöglapokkal határolt testek. Egyenes hasábok, forgáshenger hálója, tulajdonságai, felszíne, térfogata.	A halmazszemlélet és a térszemlélet fejlesztése.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: modellek készítése, tulajdonságainak vizsgálata.

		Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: történelmi épületek látszati képe és alaprajza közötti összefüggések megfigyelése. *Vizuális kultúra*:térbeli tárgyak síkbeli megjelenítése.
Mértékegységek átváltása racionális számkörben. Hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, tömeg, idő mérése.	A gyakorlati mérések, mértékegységváltások helyes elvégzése.	*Testnevelés és sport*: távolságok és idő becslése, mérése. *Fizika; kémia*: mérés, mértékegységek, mértékegységek átváltása.
Egyszerű számításos feladatok a geometria különböző területeiről; kerület-, terület-, felszín- és térfogatszámítás. Szögekkel kapcsolatos számítások.	A számolási készség, becslési készség és az ellenőrzési igény fejlesztése. Zsebszámológép célszerű használata a számítások egyszerűsítésére, gyorsítására.	*Magyar nyelv és irodalom*: szövegértés, szövegértelmezés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Geometriai transzformáció. Egybevágóság: tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, eltolás. Vektor. Tengelyes szimmetria, húrtrapéz, deltoid. Középpontos szimmetria, paralelogramma, rombusz. Egyállású szög, váltószög, csúcsszög. Sokszögek belső és külső szöge. Háromszög, magasságvonal. Terület. Hasáb; alaplap, alapél, oldallap, oldalél, testátló, lapátló. Henger, alkotó, palást. Felszín, térfogat.	

5. Statisztika, valószínűség

Tematikai egység/Fejlesztési cél	**5. Statisztika, valószínűség**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása. Néhány szám számtani közepének kiszámítása. Valószínűségi játékok és kísérletek, az adatok tervszerű gyűjtése, rendezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A statisztikai gondolkodás fejlesztése. A valószínűségi gondolkodás fejlesztése. Gazdasági nevelés.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Adatok gyűjtése, rendszerezése, adatsokaság szemléltetése, grafikonok, diagramok készítése. Adathalmazok elemzése (átlag, módusz, medián) és értelmezése, ábrázolásuk.	Adatsokaságban való eligazodás: táblázatok olvasása, grafikonok készítése, elemzése. Együttműködési készség fejlődése. Számtani közép kiszámítása. Gazdasági statisztikai adatok, grafikonok értelmezése, elemzése. Adatsokaságban való eligazodás képességének fejlesztése.	*Testnevelés és sport*:teljesítmények adatainak, mérkőzések eredményeinek táblázatba rendezése. *Biológia-egészségtan; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* táblázatok és grafikonok adatainak ki- és leolvasása, elemzése, adatok gyűjtése, táblázatba rendezése. *Informatika*: statisztikai adatelemzés.
Valószínűségi kísérletek. Valószínűség előzetes becslése, szemléletes fogalma. Valószínűségi kísérletek, eredmények lejegyzése. Gyakoriság, relatív gyakoriság fogalma.	Valószínűségi szemlélet fejlesztése. Tudatos megfigyelés. A tapasztalatok rögzítése. Tanulói együttműködés fejlesztése. Számítógép használata a tudománytörténeti érdekességek felkutatásához.	*Informatika:* Gyűjtőmunka az internet segítségével.

Matematikatörténet: Érdekességek a valószínűség-számítás fejlődéséről.		
Kulcsfogalmak/fogalmak	Diagram, gyakoriság, relatív gyakoriság, valószínűség.	

Tematikai egység/Fejlesztési cél	**Év végi ismétlés, ellenőrzés**	**Órakeret: 10 óra**

A fejlesztés elvárt eredményei a 7. évfolyam végén

A fejlesztés elvárt eredményei a7. évfolyam végén	***Gondolkodási és megismerési módszerek*** – **Elemek halmazba rendezése** több szempont alapján. **Halmazok ábrázolása.** – A nyelv logikai elemeinek helyes használata. Állítások igaz vagy hamis voltának eldöntése, állítások tagadása. – Állítások, feltételezések, választások világos, érthető közlésének képessége, **egyszerűbb szövegek értelmezése**. – Kombinatorikai gondolatmenetek alkalmazása a lehetséges esetek, megoldások felkutatásában. – Gráfok használata feladatmegoldások, összefüggések szemléltetése során. ***Számtan, algebra*** – A racionális számokkal kapcsolatos fogalomrendszer ismerete. **A négy alapművelet végrehajtása az egész számok és a törtalakban vagy tizedestört alakban adott racionális számok körében.** 1. **A természetes szám kitevőjű hatványozás** fogalma, **hatványértékek kiszámítása.** Műveletek konkrét természetes szám kitevőjű hatványokkal. – **A műveleti sorrendre, zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete, helyes alkalmazása** (a hatványozást is figyelembe véve)**. Számológép ésszerű használata a számolás megkönnyítésére.** – Az oszthatósággal kapcsolatos definíciók, tételek (osztó, többszörös, oszthatósági szabályok, közös osztó, közös többszörös) ismerete. A legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös meghatározása. Pozitív egész számok prímtényezőkre bontása. **Egyszerű oszthatósági problémák vizsgálata.** Az oszthatóságról tanult ismereteik megszerzése során kialakult a bizonyítás iránti igény.

	– Az arány fogalmának ismerete, alkalmazása gyakorlati jellegű feladatokban is. Arányos osztás végrehajtása. **Az egyenes és fordított arányosság felismerése és alkalmazása** matematikai **és hétköznapi feladatokban**. – **A százalékszámítás fogalomrendszerének ismerete, a tanult összefüggések alkalmazása. A** kamatos kamat fogalma, kiszámítása. – **Algebrai egész kifejezések helyettesítési értékének meghatározása. Algebrai egész kifejezések összevonása**, szorzásaegytagú kifejezéssel**.** A betűkifejezések és az azokkal végzett műveletek alkalmazása matematikai, természettudományos és hétköznapi feladatok megoldásában. – **Egyszerű egyenletek,** egyenlőtlenségek **megoldása, a kapott eredmény ellenőrzése.** – Az egyenletmegoldás különböző módszereinek sikeres alkalmazása a matematikából és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldására. (Szöveges feladatok értelmezése, összefüggések lefordítása a matematika nyelvére, a számítások végrehajtása, az eredmény ellenőrzése a szöveg alapján.)

A fejlesztés elvárt eredményei a7. évfolyam végén	***Összefüggések, függvények, sorozatok*** – A hozzárendelés (reláció) megadása diagrammal, táblázattal, grafikonnal, szabállyal. Alaphalmaz, képhalmaz fogalmának ismerete. – Egyértelmű hozzárendelés, függvény fogalmának, valamint az értelmezési tartomány, értékkészlet fogalmának ismerete, konkrét függvény értelmezési tartományának, értékkészletének meghatározása. – Valós (szám-szám) függvény grafikonjának elemzése a tanult szempontok szerint: a függvény alaptulajdonságainak (adott helyen felvett függvényérték, adott függvényértékhez tartozó független változók, növekedés, csökkenés, legnagyobb érték, legkisebb érték) grafikonról való leolvasása. – Az egyenes arányosság mint szám-szám függvény tulajdonságainak felismerése. **Az egyenes arányosság grafikonjának felismerése, adott egyenes arányosság grafikonjának ábrázolása.** A grafikon meredekségének vizsgálata. – A lineáris függvénnyel kapcsolatos fogalomrendszer ismerete, **konkrét lineáris függvény grafikonjának megrajzolása (esetleg összetartozó számpárok segítségével).** A lineáris kapcsolatokról tanultakalkalmazása természettudományos feladatokban is. – **Megadott sorozatok folytatása adott szabály szerint.**

	Geometria – A tanuló a geometriai ismeretek segítségével képes jó ábrákat készíteni, pontos szerkesztéseket végezni. – Ismeri a vektor fogalmát. – Az egybevágó alakzatok felismerése. **Tengelyes és középpontos tükörkép, eltolt alakzat képének megszerkesztése.** A tanult egybevágósági transzformációk vizsgálata, tulajdonságaik felsorolása. **A tengelyesen szimmetrikus,** a középpontosan szimmetrikus **alakzatok felismerése**, e fogalmak alkalmazása geometriai vizsgálatokban. – A szögpárok ismerete, alkalmazásuk geometriai vizsgálatokban. – **Ismeri a háromszög tulajdonságait** (háromszög-egyenlőtlenség, háromszög szögei és oldalai közötti összefüggések, **háromszög belső és külső szögeire vonatkozó összefüggések**), **háromszögek csoportosítása szögeik és oldalaik szerint.** Tudását alkalmazza a feladatok megoldásában. – **Ismeri a nevezetes négyszögek (deltoid, trapéz, húrtrapéz, paralelogramma, rombusz, téglalap, négyzet) fogalmát,** e fogalmak közti kapcsolatrendszert. Ismeri a négyszög (speciálisan a nevezetes négyszögek) belső és külső szögeire vonatkozó összefüggéseket, továbbá a nevezetes négyszögek szimmetriatulajdonságait. Tudását alkalmazza feladatok megoldásában. – **Ismeri a sokszög területének** fogalmát, **szabványos mértékegységeit, helyesen váltja át a mértékegységeket. Kiszámítja a háromszög, a nevezetes négyszögek és a kör kerületét, területét.** A területszámításról tanultakat képes alkalmazni térgeometriai számításokban, illetve a mindennapi gyakorlattal kapcsolatos feladatok megoldásában.

A fejlesztés elvárt eredményei a7. évfolyam végén	– A tanuló képes térbeli alakzatok axonometrikus képét felvázolni, és ennek segítségével sikeresen old meg problémákat. – **Ismeri az egyenes hasáb és az egyenes körhenger fogalmát, tulajdonságait.** Képes felvázolni a tanult testek hálóját, kiszámítani a felszínüket. – **Ismeri** a sokszöglapokkal határolt test térfogatának fogalmát, **a térfogat szabványos mértékegységeit, helyesen váltja át a mértékegységeket.** A háromszög és négyszög alapú egyenes hasáb, továbbá a forgáshenger térfogatképleteinek ismeretében ki tudja számítani sok, a mindennapjainkban előforduló test felszínét, térfogatát, űrmértékét. ***Valószínűség, statisztika***

	– Valószínűségi kísérletek eredményeinek tudatos megfigyelése, lejegyzése, relatív gyakoriságok kiszámítása. Konkrét feladatok kapcsán a tanuló érti az esély, a valószínűség fogalmát, felismeri a biztos és a lehetetlen eseményt. Események valószínűségének kiszámítása vagy becslése egyszerűbb esetekben. – Adathalmaz rendezése megadott szempontok szerint, táblázatok készítése. Adat gyakoriságának és relatív gyakoriságának kiszámítása. A középértékek (középső érték, átlag, leggyakoribb érték) és a terjedelem meghatározása. **Vonaldiagram, oszlopdiagram olvasása**, készítése, **szalag-, kördiagram olvasása**

8. évfolyam

1. Gondolkodási és megismerési módszerek

Tematikai egység/Fejlesztési cél	**1. Gondolkodási és megismerési módszerek**	**Órakeret 6 + folyamatos**
Előzetes tudás	Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján. A részhalmaz fogalma. Két véges halmaz közös része. Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban. Állítások igazságának eldöntése. Igaz és hamis állítások megfogalmazása. Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata. Definíció megértése és alkalmazása. Néhány elem kiválasztása adott szempont szerint. Néhány elem sorba rendezése különféle módszerekkel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló gondolkodás igényének kialakítása. Halmazok eszköz jellegű használata, halmazszemlélet fejlesztése. Szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése, a matematikai szaknyelv pontos használata. Saját gondolatok megértetésére való törekvés (szóbeli érvelés, szemléletes indoklás). Rendszerszemlélet, kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Fogalmak egymáshoz való viszonyának, összefüggéseknek a megértése. A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok használatának fejlesztése. A bizonyítás, az érvelés iránti igény felkeltése, a kulturált vitatkozás gyakoroltatása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Két véges halmaz uniója, különbsége, metszete. Részhalmaz elemeinek kiválasztása. A korábban tanultak rendszerezése. Az összefüggések megfogalmazása. Az „és”, „vagy”, „ha”, „akkor”, „nem”, „van olyan”, „minden” („bármely”), „legalább”, legfeljebb” kifejezések használata. *Matematika történet: Georg Cantor*	Halmazba rendezés több szempont alapján a halmazműveletek alkalmazásával. A halmazokról és a logikai műveletekről korábban tanultak eszköz jellegű alkalmazása. A „minden”, „van olyan” típusú állítások igazolása, cáfolata konkrét példák kapcsán. A matematikai szaknyelv pontos használata. A nyelv logikai elemeinek egyre pontosabb, tudatos használata.	*Informatika:* Matematikatörténeti ismeretek gyűjtése könyvtárból, internetről. *Magyar nyelv és irodalom:* a lényeges és lényegtelen megkülönböztetése.
A matematikai bizonyítás előkészítése: sejtések, kísérletezés, módszeres próbálkozás, cáfolás.	A bizonyítási igény erősödése. Tolerancia, kritikai szemlélet, problémamegoldás. A kulturált vitatkozás elsajátítása.	
A gyakorlati élethez és a társtudományokhoz kapcsolódó szöveges feladatok megoldása.	Szövegelemzés, -értelmezés, lefordítás a matematika nyelvére. Ellenőrzés, önellenőrzés iránti igény erősödése. Igényes grafikus és verbális kommunikáció.	*Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz; technika, életvitel és gyakorlat*: számításos feladatok.
Egyszerű kombinatorikai feladatok megoldása különféle módszerekkel (fadiagram, útdiagram, táblázatok készítése). Matematikai játékok.	Sorba rendezés, kiválasztás. Néhány elem esetén az összes eset felsorolása. Tapasztalatszerzés az összes eset rendszerezett felsorolásában.	*Informatika: Matematikai játékok keresése internet segítségével.*
Kulcsfogalmak/fogalmak	Halmaz, elem, részhalmaz, egyesítés, metszet. Alaphalmaz. Igaz, hamis, nem, és, vagy, minden, van olyan, biztos, lehetséges, lehetetlen. A nyelv logikai elemei (nem, és, vagy, ha …, akkor …, mindig, van olyan, legalább, legfeljebb).	

2. Számelmélet, algebra

Tematikai egység/Fejlesztési cél	2. Számelmélet, algebra	Órakeret 51
Előzetes tudás	Racionális számkör. Számok írása, olvasása, összehasonlítása, ábrázolása számegyenesen. Műveletek racionális számokkal. Ellentett, abszolútérték, reciprok. Alapműveletek racionális számokkal írásban. A százalékszámítás alapjai. Mérés, mértékegységek használata, átváltás egyszerű esetekben. Szöveges feladatok megoldása. A mindennapi életben felmerülő egyszerű egyenes és fordított arányossági feladatok megoldása következtetéssel, egyenes arányosság. A zárójelek, a műveleti sorrend biztos alkalmazása. Helyes és értelmes kerekítés, az eredmények becslése, a becslés használata ellenőrzésre is. Algebrai kifejezések helyettesítési értékének kiszámítása, egyszerű kifejezések összevonása, többtagú kifejezés szorzása egytagú kifejezéssel. Egyszerű elsőfokú egyenletek megoldása, a mérlegelv alkalmazása. Geometriai, fizikai képletek értelmezése, helyettesítési értékük kiszámítása, az ismeretlen változó kifejezése a képletből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A matematikai ismeretek és a mindennapi élet történései közötti kapcsolat tudatosítása. Szavakban megfogalmazott helyzethez, történéshez matematikai modellek választása, keresése, készítése, értelmezése adott szituációkhoz. Konkrét matematikai modellek értelmezése a modellnek megfelelő szöveges feladat alkotásával. A szabványos mértékegységekhez tartozó mennyiségek és többszöröseik, törtrészeik képzeletben való felidézése. Az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése páros és kiscsoportos tevékenykedtetés, feladatmegoldás során – a munka tervezése, szervezése, megosztása. Az ellenőrzés, önellenőrzés iránti igény, az eredményért való felelősségvállalás erősítése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A racionális szám fogalma. A természetes, egész és racionális számok halmazának kapcsolata. A racionális számok tizedestört alakja (véges, végtelen szakaszos tizedestörtek Műveletek racionális számkörben írásban és számológéppel. Az	A szám- és műveletfogalom mélyítése. A rendszerező képesség fejlesztése. Biztos számolás fejben, írásban és számológéppel. Becslés közelítő értékekkel számolva. A számolási, a becslési készség és az algoritmikus gondolkodás fejlesztése.	*Gyakorlati alkalmazás:* számolás zsebszámológéppel. *Fizika, kémia, biológia, egészségtan, földrajz*: számítási feladatok.

eredmény becslése, helyes és értelmes kerekítése, ellenőrzése. A zárójel és a műveleti sorrend biztos alkalmazása.		

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A hatványozás fogalma nemnegatív egész kitevőre. Számolás hatványokkal. A hatvány kiszámítása számológéppel.	A 7. osztályban tanultak áttekintése, törekvés a konkrét példák segítségével felismert összefüggések általános megfogalmazására, bizonyítására.	
10 természetes kitevőjű hatványai. [1-nél nagyobb számok normálalakja.] *(Ha 7.-ben kimaradt a kiegészítésből.)*	A számolási, a becslési készség és az algoritmikus gondolkodás fejlesztése. A számológép alkalmazása.	*Fizika, kémia:* Számítási feladatok, mértékegységek átváltása.
Osztó, többszörös. Oszthatósági szabályok. Összetett oszthatósági feladatok. Prímszám, összetett szám. Prímtényezős felbontás. Legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös.	A tanult ismeretek felelevenítése, alkalmazása összetett feladatokban. A bizonyítási igény felkeltése. Oszthatóságról tanultak alkalmazása a törtekkel való műveleteknél.	
Arány, aránypár, arányos osztás, arányossági következtetések. Százalékszámítás. A mindennapjainkhoz köthető százalékszámítási feladatok. Zsebszámológép célszerű használata.	A korábban tanultak áttekintése. A mindennapi élet és a matematika közötti gyakorlati kapcsolatok meglátása, a felmerülő arányossági feladatok megoldása (árleszállítás, áremelés, áfa, különböző termékek összetétele stb.). A következtetési képesség fejlesztése. Szövegértés, szövegértelmezés.	*Fizika; kémia*: számítási feladatok. *Technika, életvitel és gyakorlat*: pénzügyi ismeretek: kamat, kamatos kamat.
Számok négyzete, négyzetgyöke. Példa irracionális számra (π, $\sqrt{2}$).	Négyzetgyök meghatározása számológéppel.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Mértékegységek átváltása racionális számkörben. Ciklusonként átélt idő és lineáris időfogalom, időtartam, időpont.	Gyakorlati mérések, mértékegység-átváltások helyes elvégzése.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: Főzésnél a tömeg, az űrtartalom és az idő mérése. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: évtized, évszázad, évezred.
Az algebrai egész kifejezés fogalma. Egytagú, többtagú, egynemű kifejezés fogalma. Helyettesítési érték kiszámítása. Egyszerű átalakítások: zárójel felbontása, összevonás. Egytagú és többtagú algebrai egész kifejezések szorzása racionális számmal, egytagú egész kifejezéssel.	Elnevezések, jelölések megértése, rögzítése, definíciókra való emlékezés. Egyszerű szimbólumok megértése és alkalmazása a matematikában. Betűk használata szöveges feladatok általánosításánál. Algebrai kifejezések egyszerű átalakításának felismerése. Műveletek biztos elvégzése, törekvés a pontos, precíz munkára.	*Fizika*: összefüggések megfogalmazása, leírása a matematika nyelvén. A képlet értelme, jelentősége. Helyettesítési érték kiszámítása képlet alapján. *Fizika; kémia; biológia-egészségtan*: Képletek átalakítása.
Nyitott mondat. Megoldás. Alaphalmaz, megoldáshalmaz. Elsőfokú, illetve elsőfokúra visszavezethető egyenletek, elsőfokú egyenlőtlenségek megoldása. Mérlegelv. Azonosság. Azonos egyenlőtlenség. Szöveges feladatok megoldása egyenlettel, egyenlőtlenséggel.	Algoritmikus gondolkodás alkalmazása. A megoldások ábrázolása számegyenesen. Pontos munkavégzés. Számolási készség fejlesztése. Az ellenőrzés igényének erősödése.	*Fizika; kémia; biológia-egészségtan*: számításos feladatok.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Egyenlettel megoldható típusfeladatok egyszerű példákkal: számok helyiértékével kapcsolatos feladatok; geometriai számításokkal kapcsolatos feladatok; fizikai számításokkal kapcsolatos feladatok; százalékszámítási feladatok (leértékelés, béremelés, kamatszámítás stb.); keverési feladatok; együttes munkavégzéssel kapcsolatos feladatok.	A megoldás folyamata: A szöveg értelmezése, az adatok lejegyzése. Az összefüggések megkeresése, a megoldási terv felírása egyenlettel (egyenlőtlenséggel). Becslés. Az egyenlet megoldása. Ellenőrzés a szöveg alapján. Szöveges válasz.	*Magyar nyelv és irodalom*:Szövegértés, szövegértelmezés. A gondolatmenet tagolása. *Fizika; kémia;*számításos feladatok.
A matematikából és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása a tanult matematikai módszerek használatával. Ellenőrzés. Egyszerű matematikai problémát tartalmazó hosszabb szövegek feldolgozása. Feladatok például a környezetvédelem, az egészséges életmód, a vásárlások, a család jövedelmének ésszerű felhasználása köréből.	Szövegértelmezés, problémamegoldás fejlesztése. A lényeges és lényegtelen elkülönítésének, az összefüggések felismerésének fejlesztése. A gondolatmenet tagolása. Az ellenőrzési igény további fejlesztése. Igényes kommunikáció kialakítása. Szöveges feladatok megoldása a környezettudatossággal, az egészséges életmóddal, a családi élettel, a gazdaságossággal kapcsolatban.	*Magyar nyelv és irodalom*:Szövegértés, szövegértelmezés. A gondolatmenet tagolása. *Fizika; kémia; biológia-egészségtan*: számításos feladatok.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Racionális szám. Hatvány, alap, kitevő. [Normálalak.] Négyzetgyök. Osztó, maradék, többszörös, osztható, prímszám, összetett szám, prímtényezős felbontás, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös.[Relatív prím.] Arány, aránypár, arányos osztás, egyenes és fordított arányosság. Százalékalap, százalékláb, százalékérték. Kamat. Kamatos kamat. Algebrai egész kifejezés, változó, együttható, helyettesítési érték, egynemű kifejezés, összevonás, zárójelfelbontás. Egytagú, többtagú kifejezés. .Egyenlet, változó,		

	egyenlőtlenség, alaphalmaz, megoldáshalmaz, azonosság, mérlegelv, ellenőrzés.

3. Függvények, az analízis elemei

Tematikai egység/Fejlesztési cél	**3. Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret 22**
Előzetes tudás	Egyszerű sorozatok folytatása adott szabály szerint. Biztos tájékozódás a derékszögű koordináta-rendszerben. Egyszerű grafikonok értelmezése. Egyszerű kapcsolatok ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Függvényszemlélet fejlesztése. Megoldás a matematikai modellen belül. Matematikai modellek ismerete, alkalmazásának módja, korlátai (sorozatok, függvények, függvényábrázolás).	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Két halmaz közötti hozzárendelések megjelenítése konkrét esetekben. Mennyiségek közti kapcsolatok ábrázolása grafikonnal. Függvények és ábrázolásuk a derékszögű koordináta-rendszerben. *Matematikatörténet:* A függvényfogalom fejlődése. René Descartes.	A korábban tanultak rendszerező áttekintése. A függvényszemlélet fejlesztése. Időben lejátszódó valós folyamatok elemzése a grafikon alapján.	*Fizika; biológia-egészségtan; kémia; földrajz*: függvényekkel leírható folyamatok.
Lineáris függvény, egyenes arányosság fogalma, grafikus képe. Példák nemlineáris függvényre: $f(x) = x^2$, $f(x) = \lvert x \rvert$); fordított arányosság: $x \mapsto \frac{a}{x}\ (x \neq 0)$ Függvények jellemzése növekedés, fogyás.	A mindennapi élet, a tudományok és a matematika közötti kapcsolat fölfedezése konkrét példák alapján. Számolási készség fejlesztése a racionális számkörben. Számítógép használata a függvények ábrázolására.	*Fizika*: út-idő; feszültség-áramerősség.
Egyismeretlenes elsőfokú egyenletek grafikus megoldása.	A tanult ismeretek alkalmazása új helyzetben.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Grafikonok olvasása, értelmezése, készítése: szöveggel vagy matematikai alakban megadott szabály grafikus megjelenítése értéktáblázat segítségével.	Kapcsolatok észrevétele, megfogalmazása szóban, írásban, grafikonok olvasása és készítése egyszerű esetekben. Adatok és grafikonok elemzése a környezet szennyezettségével kapcsolatban.	*Földrajz*: adatok hőmérsékletre, csapadék mennyiségére. *Kémia*: értékek a levegő és a víz szennyezettségére vonatkozóan.
Egyszerű sorozatok vizsgálata. A sorozat mint speciális függvény. Sorozatok készítése, vizsgálata. A számtani sorozat. A számtani sorozat megadása az első taggal és a differenciával. Az első *n* tag összegének kiszámítása Gauss-módszerrel. Ismerkedés a mértani sorozattal. *Matematikatörténet:* Gauss.	Az összefüggések „felfedezése”, konkrét példák megoldása segítségével.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: Kamatos kamat.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Hozzárendelés, függvény, értelmezési tartomány, értékkészlet, zérushely, szélsőérték, monotonitás, egyenes arányosság, fordított arányosság, sorozat, számtani sorozat, differencia. Lineáris függvény, elsőfokú függvény, nulladfokú függvény, abszolútérték-függvény, másodfokú függvény. mint függvény.	

4. Geometria

Tematikai egység/Fejlesztési cél	4. Geometria	Órakeret 46
Előzetes tudás	Pont, vonal, egyenes, félegyenes, szakasz, sík, szögtartomány. Két pont, pont és egyenes távolsága, két egyenes távolsága. Szakaszfelezés, szögfelezés, szögmásolás. Merőleges és párhuzamos egyenesek szerkesztése. Adott feltételeknek megfelelő ponthalmazok. Nevezetes szögek szerkesztése. Szerkesztési eszközök használata. Geometriai transzformáció. Egybevágóság: tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, eltolás. Vektor. Tengelyesen és középpontosan szimmetrikus alakzatok (háromszögek, négyszögek). Egyszerű alakzatok tengelyes tükörképének, középpontos tükörképének és eltolással kapott képének megszerkesztése. Háromszögek, csoportosításuk. Négyszögek, speciális négyszögek. Háromszög, négyszög belső és külső szögeinek összegére vonatkozó ismeretek. Kör és részei. A háromszög, a speciális négyszögek és a kör kerületének és területének kiszámítása. A hasáb és az egyenes körhenger tulajdonságai, hálójuk, felszínük, térfogatuk. Koordináta-rendszer megismerése, pont ábrázolása, adott pont koordinátáinak a leolvasása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mindennapi élethez kapcsolódó egyszerű geometriai számítások elvégzésének fejlesztése. A gyakorlatban előforduló geometriai ismereteket igénylő problémák megoldására való képesség fejlesztése. Statikus helyzetek, képek, tárgyak megfigyelése. Geometriai transzformációkban megfigyelt megmaradó és változó tulajdonságok tudatosítása. Képzeletben történő mozgatás: átdarabolás elképzelése, testháló összehajtásának, szétvágásának elképzelése. A pontos munkavégzés igényének fejlesztése. A problémamegoldás lépéseinek megismertetése (szerkesztésnél: vázlatrajz, adatfelvétel, a szerkesztés menete, szerkesztés, diszkusszió). Rendszerező képesség fejlesztése. Az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése páros és kiscsoportos tevékenykedtetés, feladatmegoldás során – a munka tervezése, szervezése, megosztása; kezdeményezőkészség, együttműködési készség, tolerancia.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Térelemek kölcsönös helyzete, távolsága. Szögek		

értelmezése síkban és térben. Szögpárok. Adott tulajdonságú ponthalmazok. Egyszerű szerkesztések végrehajtása. A síkidomokról, sokszögekről tanultak felelevenítése.		

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Háromszögek osztályozása oldalak, illetve szögek szerint. A háromszögek kerületének kiszámítása. Összefüggések a háromszög belső és külső szögei között. A háromszögek egybevágóságának esetei. Háromszögek szerkesztése. A háromszögek magassága, magasságvonala.	A korábban tanult legfontosabb ismeretek felidézése, megerősítése. A halmazszemlélet fejlesztése. A háromszög tulajdonságaira vonatkozó igaz-hamis állítások megfogalmazása során részvétel vitában, a kulturált vita szabályainak alkalmazása.	
Pitagorasz tétele. A Pitagorasz-tétel alkalmazása geometriai számításokban, egyszerű bizonyításokban. *Matematikatörténet:* Érdekességek életéről és a Pitagorasz-tétel történetéből. A pitagoraszi számhármasok.	Annak felismerése, hogy a matematika az emberiség kultúrájának része. A bizonyítási igény felkeltése. Számítógépes program felhasználása a tétel bizonyításánál.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* Püthagorasz és kora.
Négyszögek, belső és külső szögeik összege, kerületük. A speciális négyszögek, trapéz, deltoid, húrtrapéz, paralelogramma, speciális paralelogrammák definíciója, tulajdonságai	A speciális négyszögek felismerése. A fogalmak közti kapcsolat tudatosítása. A középpontos és a tengelyes tükrözés tulajdonságainak felhasználása a tulajdonságok vizsgálatánál. Törekvés a szaknyelv minél pontosabb használatára írásban is.	*Technika, életvitel és gyakorlat*:műszaki rajz készítése. *Magyar nyelv és irodalom*: szabatos fogalmazás.
A sokszög területének szemléletes fogalma, téglalap, paralelogramma, deltoid, trapéz, háromszög	A képletek értelmezése, alkalmazásuk a számításokban. A	*Technika, életvitel és gyakorlat*: A hétköznapi problémák területtel

kerülete, területe. A Pitagorasz-tétel alkalmazása.	területképletből az ismeretlen adat kifejezése.	kapcsolatos számításai (lefedések, szabászat, földmérés).

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A kör és részei. Sugár, átmérő, szelő, húr, érintő. A kör kerülete, területe.	A hiányzó adat kifejezése és kiszámítása a képletből.	
Sokszöglapokkal határolt testek. Az egyenes hasáb és a forgáshenger hálója, tulajdonságai, felszíne, térfogata. Ismerkedés a gúlával, forgáskúppal és a gömbbel. *Matematikatörténet:* Arkhimédész.	A térszemlélet fejlesztése.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: modellek készítése, tulajdonságainak vizsgálata. *Történelem, társadalmi és állampolgári*: történelmi épületek látszati képe és alaprajza közötti összefüggések megfigyelése. *Vizuális kultúra*:térbeli tárgyak síkbeli megjelenítése.
Mértékegységek átváltása racionális számkörben. Hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, tömeg, idő mérése.	A gyakorlati mérések, mértékegységváltások helyes elvégzése.	*Testnevelés és sport*: távolságok és idő becslése, mérése. *Fizika; kémia*: mérés, mértékegységek, mértékegységek átváltása.
Geometriai transzformáció. A háromszögek egybevágóságának alapesetei. A tengelyes tükrözés és szimmetria, a középpontos tükrözés és szimmetria és az eltolás. A vektor szemléletes fogalma. Az egybevágóság	A korábban tanultak áttekintése, kiegészítése, rendszerezése. Pontos, precíz munka elvégzése a szerkesztés során. Az eltolás tulajdonságainak „felfedezése”. A matematika kapcsolata a természettel és a művészeti alkotásokkal (pl. Penrose, Escher, Vasarely, népművészet).	*Vizuális kultúra*: művészeti alkotások megfigyelése a tanult transzformációk segítségével. *Informatika:* Művészeti alkotások keresése a világhálón.

tulajdonságai. Egyszerű szerkesztési feladatok.		
Hasonlóság, kicsinyítés és nagyítás. A hasonlóság arányának fogalma.	A hasonlóság szemléletes fogalmának kialakítása. Annak a felismerése, hogy az egybevágóság is hasonlóság. A megfigyelőképesség fejlesztése.	*Vizuális kultúra, technika, életvitel és gyakorlat*:Valós tárgyak arányosan kicsinyített vagy nagyított rajza. *Földrajz:* Térképi ábrázolás. Méretarány értelmezése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Középpontos nagyítás, kicsinyítés.	A középpontos nagyítás, kicsinyítés felismerése hétköznapi szituációkban.	*Fizika:* lencsék képalkotása, nagyítás. *Földrajz:* térképi ábrázolás, térkép használata.
Egyszerű számításos feladatok a geometria különböző területeiről; kerület-, terület-, felszín- és térfogatszámítás. Szögekkel kapcsolatos számítások. A Pitagorasz-tétel és a hasonlóság alkalmazása.	A számolási készség, becslési készség és az ellenőrzési igény fejlesztése. Zsebszámológép célszerű használata a számítások egyszerűsítésére, gyorsítására.	*Magyar nyelv és irodalom*: szövegértés, szövegértelmezés.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Geometriai transzformáció. Egybevágóság: tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, eltolás. Vektor. Tengelyes szimmetria, húrtrapéz, deltoid. Középpontos szimmetria, paralelogramma, rombusz. Egyállású szög, váltószög, csúcsszög. Hasonlóság, hasonlóság aránya, kicsinyítés, nagyítás. Középpontos hasonlóság. Sokszögek belső és külső szöge. Háromszög, magasságvonal. Terület. Hasáb; alaplap, alapél, oldallap, oldalél, testátló, lapátló. Henger, alkotó, palást. Hasáb és henger felszíne és térfogata. Gúla, kúp, gömb.	

5. Statisztika, valószínűség

Tematikai egység/Fejlesztési cél	**5. Statisztika, valószínűség**	**Órakeret 9**
Előzetes tudás	Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Egyszerű diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása. Néhány szám számtani közepének kiszámítása. Valószínűségi játékok és kísérletek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A statisztikai és a valószínűségi gondolkodás fejlesztése. Gazdasági nevelés. A valószínűség meghatározása egyszerű esetekben.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Adatok gyűjtése, rendszerezése, adatsokaság szemléltetése, grafikonok, diagramok készítése. Adathalmazok elemzése (átlag, módusz, medián) és értelmezése, ábrázolásuk.	Adatsokaságban való eligazodás: táblázatok olvasása, grafikonok készítése, elemzése. Együttműködési készség fejlődése. Számtani közép kiszámítása. Gazdasági statisztikai adatok, grafikonok értelmezése, elemzése. Adatsokaságban való eligazodás képességének fejlesztése.	*Testnevelés és sport*:teljesítmények adatainak, mérkőzések eredményeinek táblázatba rendezése. *Biológia-egészségtan; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* táblázatok és grafikonok adatainak ki- és leolvasása, elemzése, adatok gyűjtése, táblázatba rendezése. *Informatika*: statisztikai adatelemzés.
Valószínűségi kísérletek. Valószínűség előzetes becslése, szemléletes fogalma. Valószínűségi kísérletek kimeneteleinek lejegyzése. Gyakoriság, relatív gyakoriság fogalma.	Valószínűségi szemlélet fejlesztése. Tudatos megfigyelés. A tapasztalatok rögzítése. Tanulói együttműködés fejlesztése. Számítógép használata a tudománytörténeti érdekességek felkutatásához.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Diagram, gyakoriság, relatív gyakoriság, átlag, módusz, medián, terjedelem. Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Valószínűség.	

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Ismétlés, hiányosságok pótlása	Órakeret 10

A fejlesztés elvárt eredményei a 8. évfolyam végén

A fejlesztés elvárt eredményei a8. évfolyam végén	***Gondolkodási és megismerési módszerek*** – Halmazokkal kapcsolatos alapfogalmak ismerete, halmazok szemléltetése, halmazműveletek ismerete, eszköz jellegű alkalmazásuk számelméleti, geometriai vizsgálatokban. Elemek halmazba rendezése több szempont alapján. – A nyelv logikai elemeinek („nem”, „és”, „vagy”, „ha …, akkor …”, „legalább”, „legfeljebb”, „pontosan akkor …, ha …”, „minden”, „van olyan”) helyes értelmezése, tudatos használata. Állítások igaz vagy hamis voltának eldöntése, állítások tagadása. – Állítások, feltételezések, választások világos, érthető közlésének képessége, szövegek értelmezése. A szaknyelv tudatos használata. – Kombinatorikai feladatok megoldása az összes eset szisztematikus összeszámlálásával, a megoldás gondolatmenetének elmondása, leírása, szemléltetése fagráffal. Kombinatorikai gondolatmenetek alkalmazása a matematika különböző területein (például oszthatósági problémák megoldásában, geometriai feladatok megoldásának diszkussziójában, valószínűség-számítási feladatokban a lehetséges, illetve a kedvező esetek összeszámlálásában). – Gráfok használata a matematika különböző témaköreiben, a feladatmegoldások gondolatmenetének követése, összefüggések, fogalmak közti kapcsolatok szemléltetése során. – Néhány kiemelkedő magyar matematikus, esetleg kutatási területének, eredményének megnevezése
A fejlesztés elvárt eredményei a8. évfolyam végén	***Számtan, algebra*** – A számhalmazok (természetes, egész, racionális számok) ismerete. **Biztos számolási ismeretek a racionális számkörben.A műveleti sorrendre, zárójelezésre vonatkozó szabályok ismerete, helyes alkalmazása. Számológép ésszerű használata a számolás megkönnyítésére.** – **A természetes szám kitevőjű hatványozás fogalma, hatványértékek kiszámítása számológép használatával.** Műveletek természetes szám kitevőjű hatványokkal, a hatványozás azonosságainak felismerése, alkalmazása. – Az **oszthatósággal kapcsolatos** definíciók, tételek, **számolási eljárások** ismerete**, alkalmazásaegyszerű oszthatósági feladatok megoldásában**, törtek egyszerűsítésében, törtekkel végzett műveletek végrehajtásában.

	– A négyzetgyökvonás fogalmának ismerete, pozitív számok négyzetgyökének (közelítő) meghatározása számológép segítségével. A négyzetgyökvonás biztos alkalmazása a matematika különböző témaköreiben. – Az arány fogalmának ismerete, alkalmazása gyakorlati jellegű feladatokban, geometriai számításokban. Arányos osztás végrehajtása. **Az egyenes és fordított arányosság felismerése és alkalmazása matematikai és hétköznapi feladatokban.A mindennapjainkhoz kapcsolódó százalékszámítási feladatok megoldása.** Kamatos kamat kiszámítása. – **Algebrai egész kifejezések helyettesítési értékének meghatározása.Algebrai egész kifejezések összevonása**, szorzása egytagú kifejezéssel. A betűkifejezések és az azokkal végzett műveletek alkalmazása matematikai, természettudományos és hétköznapi feladatok megoldásában. A geometriában és a természettudományos tárgyakban előforduló képletek értelmezése, alkalmazása, az ismeretlen változó kifejezése a képletből. – Az egyenlet, egyenlőtlenség, azonosság, azonos egyenlőtlenség fogalmának ismerete. **Gyakorlottság az egyenletek, egyenlőtlenségek megoldásában, a mérlegelv alkalmazásában, a kapott eredmény ellenőrzésében.** Egyenlőtlenség megoldáshalmazának ábrázolása számegyenesen. – Az egyenletmegoldás különböző módszereinek sikeres alkalmazása a matematikából és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldására. (Szöveges feladatok értelmezése, összefüggések lefordítása a matematika nyelvére, a számítások végrehajtása, az eredmény ellenőrzése a szöveg alapján.)
A fejlesztés elvárt eredményei a8. évfolyam végén	***Geometria*** – **Ismeri a geometria alapvető fogalmait és a hozzájuk kapcsolódó elnevezéseket. Felismeri a térelemek kölcsönös helyzetét, továbbá az adott tulajdonságú ponthalmazokat. Képes értelmezni és meghatározni a térelemek távolságát. Szögek értelmezése, mérése, a szögfajták,** valamint a szögpárok **ismerete. Az alapvető szerkesztések (szakaszfelezés, szögmásolás, szögfelezés, stb.) végrehajtása.** Ismeri a vektor fogalmát. Ezeket az ismereteket képes alkalmazni sokszögek, testek, geometriai transzformációk tulajdonságainak vizsgálatában, feladatok megoldásában. Helyesen használja a szaknyelvet. – A tanuló a geometriai ismeretek segítségével képes jó ábrákat készíteni, pontos szerkesztéseket végezni, képes térbeli alakzatok axonometrikus képét felvázolni, és ennek segítségével sikeresen old meg problémákat.

	– **Ismeri a háromszög tulajdonságait** (háromszög-egyenlőtlenség, háromszög szögei és oldalai közötti összefüggések, **háromszög belső és külső szögeire vonatkozó összefüggések), háromszögek csoportosítása szögeik és oldalaik szerint.Háromszög-szerkesztések lépéseinek leírása, a szerkesztések elvégzése.** Háromszögek nevezetes vonalainak, pontjainak, köreinek meghatározása, megszerkesztése. – **A Pitagorasz-tétel** kimondása **és alkalmazása számítási feladatokban.** – **Ismeri a nevezetes négyszögek fogalmát,** e fogalmak közti kapcsolatrendszert. Ismeri a négyszög (speciálisan a nevezetes négyszögek) belső és külső szögeire vonatkozó összefüggéseket, továbbá a nevezetes négyszögek szimmetriatulajdonságait. Tudását képes alkalmazni feladatok megoldásában. – **Ismeri a terület szemléletes fogalmát, szabványos mértékegységeit, helyesen váltja át a mértékegységeket.** Kiszámítja a háromszög, a nevezetes négyszögek és a kör kerületét, területét. A területszámításról tanultakat képes alkalmazni térgeometriai számításokban, illetve a mindennapi gyakorlattal kapcsolatos feladatok megoldásában. – **Ismeri az egyenes hasáb, az egyenes körhenger és a gúla** fogalmát**, tulajdonságait.** Képes felvázolni a tanult testek hálóját, kiszámítani a felszínüket. Felismeri a körkúpot és a gömböt. – **Ismeri a térfogat szemléletes fogalmát, mértékegységeit, helyesen váltja át a mértékegységeket.** A térfogatképletek ismeretében kiszámítja a tanult testek térfogatát, képes a tanultak gyakorlati alkalmazására. – **Az egybevágó alakzatok felismerése.Tengelyes és középpontos tükörkép, eltolt alakzat képének megszerkesztése**. A tanult egybevágósági transzformációk vizsgálata, tulajdonságaik felsorolása. **A tengelyesen szimmetrikus** és a középpontosan szimmetrikus **alakzatok felismerése**, e fogalmak alkalmazása geometriai vizsgálatokban. – Kicsinyítés és nagyítás felismerése, a hasonlóság alkalmazása hétköznapi helyzetekben (szerkesztés nélkül). A középpontos hasonlóság felismerése, tulajdonságainak ismerete.
A fejlesztés elvárt eredményei a8. évfolyam végén	***Összefüggések, függvények, sorozatok*** – **A hozzárendelés (reláció) megadása diagrammal, táblázattal, grafikonnal, szabállyal.** Alaphalmaz, képhalmaz fogalmának ismerete. – Egyértelmű hozzárendelés, függvény fogalmának, valamint az értelmezési tartomány, értékkészlet fogalmának ismerete, konkrét függvény értelmezési tartományának, értékkészletének meghatározása.

	– **Mennyiségek közti kapcsolatok ábrázolása grafikonnal.Valós (szám-szám) függvény grafikonjának ábrázolása**, elemzése, a függvény alaptulajdonságainak (adott helyen felvett függvényérték, adott függvényértékhez tartozó független változók, növekedés, csökkenés, legnagyobb érték, legkisebb érték) grafikonról való leolvasása. – Az egyenes arányosság mint szám-szám függvény tulajdonságainak ismerete. **Adott egyenes arányosság grafikonjának ábrázolása.** A grafikon meredekségének vizsgálata. – A lineáris függvénnyel kapcsolatos fogalomrendszer ismerete, **konkrét lineáris függvény grafikonjának megrajzolása.** A lineáris kapcsolatokról tanultakalkalmazása természettudományos feladatokban is. – A fordított arányosság függvényének ismerete (tulajdonságok, grafikon). – Az abszolútérték függvény, a másodfokú függvény, a fordított arányosság függvényének ismerete (tulajdonságok, grafikon). Egylépéses függvény- transzformációk végrehajtása.] – **Megadott sorozatok folytatása adott szabály szerint.** Sorozatok néhány jellemzőjének vizsgálata. A számtani sorozat felismerése. ***Valószínűség, statisztika*** – A véletlen jelenségek tudatos megfigyelése, az eredmények lejegyzése, relatív gyakoriságok kiszámítása. A tapasztalatok levonása, ezek alapján a valószínűségi szemlélet fejlődése. Konkrét feladatok kapcsán a tanuló érti az esély, a valószínűség fogalmát, felismeri a biztos és a lehetetlen eseményt. Események valószínűségének kiszámítása a klasszikus valószínűségi modell alkalmazásával egyszerűbb esetekben. – **Adathalmaz rendezése megadott szempontok szerint, táblázatok készítése.** Adat gyakoriságának és relatív gyakoriságának kiszámítása. A középértékek (középső érték, **átlag**, leggyakoribb érték) és a terjedelem **meghatározása. Diagramok (vonal-, oszlop-, szalag-, kördiagram) olvasása,** készítése. – Zsebszámológép célszerű használata statisztikai számításokban.

Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek

6-8. évfolyam

Célok

- Hazánk és az emberiség múltjával kapcsolatos műveltség és képességek elsajátíttatása és elsajátítása.
- A történelmi folyamatok megértetése és megértése.
- Olyan történelmi tudat kialakítása, amelynek révén egyrészt beláthatóvá válik, hogy a jelen a múlt történéseinek a következménye is; másrészt viszont az, hogy mai életünk hatást fog gyakorolni a jövő nemzedékek sorsára.
- Képessé váljanak ismereteket meríteni szűkebb környezetükből, történetekből, könyvekből, képekből, tömegkommunikációs eszközökből, a világhálóról, statisztikai adatokból, grafikonokból, diagramokból, tárgyi és szöveges forrásokból és más ismerethordozókból.
- Szerzett ismereteket egyre önállóbban és kritikusabban értelmezzék, és tudjanak belőlük következtetéseket levonni.
- A tanulók képesek legyenek időben és térben tájékozódni.
- Képesek legyenek a múltat a korábbinál összetettebben, teljesebben, az általánosítás magasabb szintjét megragadva, sokoldalúbb összefüggésekbe ágyazva bemutatni.
- Az állampolgárságra, demokráciára nevelés.
- A nemzeti azonosságtudatra és a hazafiságra nevelés
- Európai integráció és a globalizáció folyamatának összeegyeztetése az egészséges nemzeti azonosságtudat kialakításával és ápolásával.
- Felkészítés a közügyekben való részvételre.
- A hatékony, önálló tanulás és a történelmi ismeretek önálló elsajátítása, képességének mind magasabb szintre emelése.
- A diákok felkészítése a felelős állampolgári létre és a demokratikus közéletben való tudatos részvételre.
- Gazdasági és a pénzügyi nevelés
- Az állampolgári jogok és kötelességek ismerete, valamint tudatos gyakorlása, a gazdaság működésének átlátása, a vállalkozói szemlélet kialakulása
- A bonyolult társadalmi viszonyok reális értelmezése.

Ismeretszerzési, - feldolgozási és alkalmazási képességek fejlesztésének lehetőségei, feladatai
A fejlesztési feladatok szerkezete

1. Ismeretszerzés, tanulás
2. Kritikai gondolkodás
3. Kommunikáció
4. Tájékozódás időben és térben

1. Ismeretszerzés, tanulás

6. évfolyam	7–8. évfolyam
Emberi magatartástípusok, élethelyzetek megfigyelése, értelmezése Információk gyűjtése adott témához segítséggel, könyvtárban, médiatárban, múzeumokban	Különböző emberi magatartástípusok, élethelyzetek megfigyelése, következtetések levonása Önálló információgyűjtés adott témához különböző médiumokból, rövid szöveges tartalmi ismertető készítése, Az internet kritikus és tudatos felhasználása történelmi filozófia- és etikatörténeti ismeretek szerzésére.
Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből, különböző médiumok anyagából, Az információk rendszerezése és értelmezése. Kulcsszavak és kulcsmondatok keresése szövegekben. Vizuális rendezők (táblázatok, ábrák, vázlatok) készítése. Segédkönyvek, kézikönyvek, atlaszok, lexikonok használata. Az olvasmányokról lényeget kiemelő jegyzetek készítése. A tanultak felhasználása új feladathelyzetekben.	

2. Kritikai gondolkodás

6. évfolyam	7–8. évfolyam
Annak felismerése, hogy egy adott szöveg többféleképpen is értelmezhető. Híres emberek, történelmi személyiségek jellemzése Történelmi szereplők viselkedésének vizsgálata, társadalmi csoportok, intézmények működésének elemzése. Feltevések megfogalmazása az egyének, csoportok viselkedésének mozgatórugóiról. Annak vizsgálata, hogy a történet szerzője részese, kortársa volt-e a leírt eseménynek.	A lényeg kiemelése írott és hallott szövegekből, tételmondat meghatározása, szövegtömörítés, szöveg átfogalmazása adott szempont szerint. Többféleképpen értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárása. Híres emberek, történelmi személyiségek jellemzése, feltevések megfogalmazása a történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról. Feltevések megfogalmazása egyes társadalmi-történelmi jelenségek, intézmények hátteréről, feltételeiről, okairól. Érvek gyűjtése a feltevések mellett és ellen, Kérdések megfogalmazása a forrás megbízhatóságára
Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. Társadalmi-történelmi, erkölcsi problémák felismerése, megfogalmazása. A lényeg kiemelése írott és hallott szövegekből. Adott történetben a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése. Feltevések megfogalmazása igaz történetek szereplői cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról. Az emberi (történelmi) cselekvés és annak következménye közötti kapcsolat felismerésének gyakorlása. Történelmi jelenetek elbeszélése, eljátszása különböző szempontokból.	

Erkölcsi kérdéseket felvető élethelyzetek felismerése, bemutatása Önálló vélemény megfogalmazása eseményekről és személyekről, társadalmi, történelmi eseményekről, szereplőkről, jelenségekről, filozófiai kérdésekről. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására, ellenérvek gyűjtése az ellenvélemények cáfolására, Tapasztalatok szerzése a valós, a lehetséges, a lehetetlen és a valószínű megítéléséről (pl. helyszín, idő, szereplők, események kapcsán). A különbségek felismerése és a változások nyomon követése egy-egy történelmi jelenség kapcsán. Különféle társadalmi-történelmi jelenségek összehasonlítása

3. Kommunikáció

6. évfolyam	7–8. évfolyam
Rajz készítése valamely történelmi vagy társadalmi témáról. Önállóan gyűjtött képekből összeállítás, tabló készítése.	Rajzos vázlat készítése. Folyamatábra, diagram elemzése.
Saját vélemény érthető megfogalmazása, a tárgyilagos érvelés és a személyeskedés megkülönböztetése. Mások véleményének türelmes meghallgatása és figyelembevétele. Események, történetek elbeszélése élőszóban, illetve emlékezetből. Szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról, önálló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretekről. Beszámoló, kiselőadás tartása szépirodalomból, sajtótermékekből, rádió- és a tévéműsorokból. A különböző információforrások alapján szóbeli következtetések megfogalmazása. Fogalmazás írása valamely történelmi-társadalmi és erkölcsi témáról. Események, történetek, jelenségek mozgásos, táncos, dramatikus megjelenítése.	

4. Tájékozódás térben és időben

6. évfolyam	7–8. évfolyam
Időmeghatározás más ismert eseményre, jelenségre való utalással (pl. a honfoglalás után, Mátyás uralkodása idején). Krisztus előtt, Krisztus után (vagy időszámítás előtt és után). Viszonyítások használata: most, előbb, később, ugyanakkor, régebben, nagyon régen. Az idő ábrázolása téri vizuális eszközökkel (pl. időszalag készítése).	Időmeghatározás konkrét kronológiai adatokkal. Viszonyítások használata: konkrét történelmi időszakokhoz kapcsolódóan (pl. előző évtized, a reformkorban, a XX. században). Kronológiai adatok rendezése.
Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata évtized, évszázad, évezred, emberöltő. Események, jelenségek, tárgyak, személyek stb. időrendbe állítása. Néhány kiemelt esemény, jelenség időpontjának ismerete. A tanultak elhelyezése az időben a kiemelt időpontokhoz képest, kronológiai számítások. Az egyes történelmi jelenségek (gazdaság, kultúra, politika stb.) eltérő időbeli ritmusának felismerése A múltban élt emberek életének összehasonlítása a jelennel. Események, személyek, tárgyak csoportosítása korok szerint.	

Egyes korszakok jellegzetességeinek megragadása és összehasonlítása. Történelmi időszakok, pl. századok összehasonlítása a változások mennyisége és gyorsasága szempontjából. A különböző korokban élt emberek sorsának összehasonlítása abból a szempontból, hogy mi változott az életük során. A gyorsan és lassan lezajló változások megkülönböztetése. Egyszerű térképek másolása kézi munkával. A tanult helyek megkeresése a térképen. Események, jelenségek leolvasása történelmi térképekről. Távolságok becslése és számítása történelmi térképeken. Egyszerű alaprajzok készítése. Tanult események, jelenségek topográfiai helyének megmutatása térképen. Néhány kiemelt esemény, jelenség topográfiai helyének elhelyezése vaktérképen.

Kompetenciák

A történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek tantárgy az időszámítással kapcsolatos számítási feladatok révén hozzájárul a *matematikai kompetencia* fejlesztéséhez. Az információk feldolgozása lehetőséget ad a tanulók *digitális kompetenciájának*, esztétikai-művészeti tudatosságának, kifejezőképességének, anyanyelvi és idegen nyelvi kommunikációkészségnek, kezdeményezőképességének, *szociális és állampolgári kompetenciájának* fejlesztéséhez is. Az emberiség történetének megismertetésével hozzájárul a tanulók *erkölcsi neveléséhez*, a magyar vonatkozások révén pedig a *nemzeti öntudat* erősítéséhez. Segíti az *állampolgárságra és demokráciára nevelést*, mivel hozzájárul ahhoz, hogy a fiatalok felnőtté válásuk után felelős döntéseket hozhassanak. A csoportmunkában végzett tevékenységek és feladatok lehetőséget teremtenek a demokratikus döntéshozatali folyamat gyakorlására. A kooperatív oktatási módszerek a történelemórán is alkalmat adnak az *önismeret és a társas kapcsolati kultúra* fejlesztésére. *A testi és lelki egészség*re, valamint a *családi életre nevelés* érdekében a fiatalok megismerik a környezetük egészséget veszélyeztető leggyakoribb tényezőit. Ismereteket sajátítanak el a veszélyhelyzetek és a káros függőségek megelőzésével, a családtervezéssel, és a gyermekvállalással kapcsolatban.

A kialakuló társadalomtudományi műveltségre, a történelmi példákra alapozva fejlődik a médiatudatosság. A társadalmi-gazdasági események elemzése és megértése után a tanulókban ki kell alakulnia a *környezettudatosságnak* ésa *fenntarthatóságra törekvés*nek.

A tanulók értékelése

Az értékelés kettős céljának megfelelően mindig meg kell találni a helyes arányt a formatív és a szummatív értékelés között. Fontos szerepet kell játszania az egyéni és csoportos önértékelésnek, illetve a diáktársak által végzett értékelésnek is. Törekedni kell arra, hogy a számonkérés formái minél változatosabbak, az életkornak megfelelőek legyenek. A hagyományos írásbeli és szóbeli módszerek mellett a diákoknak lehetőséget kell kapniuk arra, hogy a megszerzett tudásról és a közben elsajátított képességekről valamely konkrét, egyénileg vagy csoportosan elkészített termék létrehozásával is tanúbizonyságot tegyenek.

Formái:
- szóbeli felelet,
- feladatlapok értékelése,
- tesztek, dolgozatok osztályozása,
- rajzok készítése,
- munkafüzeti tevékenység megbeszélése,
- gyűjtőmunka elismerése,
- poszter, plakát, prezentáció készítése előre megadott szempontok szerint,
- múzeumlátogatási tapasztalatok előadása

A tanulók értékelésekor fontos szempontok:
Aktivitás és részvétel a tanulói tevékenységek során.
Szóbeli és írásbeli feleletek, beszámolók esetében az összefüggő, követhető, logikus gondolatmenetre való törekvés.
Az alapvető történelmi fogalmak helyes használata. Fontos események, személyek elhelyezése időben és térben, tájékozódás a történelmi térképen.
Egyéni és csoportos képességfejlesztő feladatok (pl. forrás, kép, ábra, grafikon, diagram elemzés) megoldása.
Tanórán kívüli információszerzés és gyűjtőmunka produktumainak bemutatása.

Óraterv

	6. évfolyam	**7. évfolyam**	**8. évfolyam**
Heti óraszám	2 óra	2 óra	2 óra
Éves óraszám	72 óra	72 óra	72 óra

6. évfolyam

Tematikai egység címe	órakeret
A Magyar Királyság virágkora	14 óra
A világ és Európa a kora újkorban	16 óra
Magyarország a kora újkorban	20 óra
A forradalmak és a polgárosodás kora Európában és Magyarországon	22 óra
Az össz. óraszám	72 óra

Tematikai egység	A Magyar Királyság virágkora	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Mesék, mondák és valós történetek a Hunyadiakról. A nándorfehérvári hősök.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tudatosul a tanulóban, hogy a királyokat, uralkodókat a történetekben megismert személyes tulajdonságaik és a kor kihívásaira adott (a társadalom életére hatást gyakorolt) válaszaik eredményessége, illetve önfeláldozó magatartásuk alapján őrzi meg a történelmi emlékezet. Látja a törökellenes harcok hősiességének máig ható példáját. Felismeri az összefogás jelentőségét egy függetlenségéért küzdő nép életében. Látja a történelmi személyiség szerepét, jelentőségét, képes személyek, csoportok tetteinek megindokolására, valamint történetek mesei és valóságos elemeinek megkülönbözetésére. Megérti és értelmezi a képi és írásos források szövegét.	

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A királyi hatalom megerősítése I. Károly idején. Nagy Lajos, a lovagkirály. Főbb törvényei. Egy középkori város: Buda. Hunyadi János törökellenes harcai. A nándorfehérvári diadal. Hunyadi Mátyás uralkodása és reneszánsz udvara. *Uralkodók és államférfiak.* A mohácsi vereség és következményei. Buda eleste.	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Információk szerzése, rendszerezése és értelmezése szöveges és képi forrásokból. *(I. Károly politikai és gazdasági intézkedése írásos és képi források felhasználásával.)* – Történeti események feldolgozása mai szövegek és rövid korabeli források alapján. *(A nándorfehérvári győzelem.)* *Kritikai gondolkodás:* – Lelet és rekonstrukció összevetése. *(Egy vár*	*Magyar nyelv és irodalom:* Népmesék és mondák Mátyás királyról.Arany János: Toldi. *Ének-zene:* Reneszánsz zene Mátyás király udvarából. *Vizuális kultúra:* A gótikus és a reneszánsz stílus építészeti emlékei Magyarországon. A középkori Buda műemlékei. Mátyás visegrádi palotája. A corvinák.

	makettje és romjai.) *Kommunikáció:* – Tanulói kiselőadások tartása. *(Élet a középkori Budán.)* – Uralkodók és politikájuk jellemzése. *(A lovagkirály külső és belső tulajdonságai.)* *Tájékozódás időben és térben:* – Szinkronisztikus vázlat készítése*(A XIV-XV. századi egyetemes és magyar történelmi eseményeiről).*	

Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, történelmi forrás, tény és bizonyíték, értelmezés, történelmi nézőpont.
Tartalmi kulcsfogalom	**Társadalom, társadalmi csoport**, felemelkedés, lesüllyedés, életmód, város, **gazdaság, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, adó, politika, állam, törvény**, királyság, **vallás,kultúra.**
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:* aranyforint, nádor, **nemes,** ősiség és kilenced törvénye, **kormányzó, végvár.** *Személyek:***I. Károly,** I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, **Hunyadi János, Hunyadi Mátyás,** I. Szulejmán. *Topográfia:* **Nándorfehérvár**, Visegrád, **Mohács,**1308 (I. Károly), **1456** (Nándorfehérvár), 1458-1490 (Hunyadi Mátyás uralkodása), **1526** (a mohácsi vereség).

Tematikai egység	**A világ és Európa a kora újkorban**	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	Olvasmányok a földrajzi felfedezésekről, elsősorban Kolumbuszról, valamint a felfedezések előtti Amerikáról. Iskolai és iskolán kívüli ismeretek a protestáns vallásokról. Olvasmányok vagy filmélmények a Napkirályról és udvaráról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulóban tudatosul, hogy az emberi alkotótevékenység, kezdeményezőképesség (tudományos felfedezések és technikai találmányok stb.) a gazdasági fejlődés meghatározó elemei. Felismeri, hogy a felfedezők, újítók töretlen hite, szilárd akarata és kitartása záloga a sikerességnek. Látja, hogy a fejlettebb népek, államok erőfölényük birtokában leigázzák, gyarmatosítják a fejletlenebbeket, valamint, hogy az államok közötti és társadalmon belüli konfliktusok nem egyszer háborúhoz vagy polgárháborúhoz vezetnek, melyek jelentős emberáldozatokkal járnak. Felismeri a földrajzi felfedezések jelentőségét és hatását az európai és amerikai életmódra. Megérti a XVI-XVII. századi vallási megújulás okait és jelentőségét. Képes élményszerű ismeretek szerzésére a kora	

	újkori „fényes udvarokról”, információk gyűjtésére, képi és szöveges források együttes kezelésére, a történelmi és földrajzi atlasz együttes használatára. Párhuzamokat keres megismert történelmi élethelyzetek, események és mai életünk között.

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A földrajzi felfedezések okai és céljai. Hódítók és meghódítottak. *Felfedezők, feltalálók.* A felfedezések hatása az európai (és amerikai) életre. A reformáció és a katolikus megújulás. *Történelemformáló eszmék.* Az alkotmányos királyság létrejötte Angliában. A Napkirály udvara. A felvilágosodás kora. *Történelemformáló eszmék.* Az észak-amerikai gyarmatok függetlenségi harca. Az Egyesült Államok létrejötte. helytörténet: Kováts Mihály *Egyezmények, szövetségek.*	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Információk szerzése és rendszerezése tanári elbeszélés, tankönyvi szövegek és képek alapján. *(A Kolumbusz előtti Európán kívüli világról.)* – Következtetések levonása a feldolgozott információkból. *(A reformáció fő tanításai egy Luther-szövegrészlet alapján.)* – Írásos vagy rajzos vázlat elemzése.*(A királyi önkényuralom és az alkotmányos királyság jellemzői.)* *Kritikai gondolkodás:* – Különbségek azonosítása egy-egy történelmi jelenség kapcsán *(A felfedezések okai és céljai)* *Kommunikáció:* – Beszámolók készítése. *(Egy felfedező útja.)* – Saját vélemény megfogalmazása *(pl. a felvilágosodás jelentőségéről).* – Összehasonlító táblázatok készítése *(A katolikus és protestáns vallások különbségeiről).* *Tájékozódás időben és térben:* – A korszak néhány kiemelt eseményének elhelyezése az időszalagon. – Néhány kiemelt esemény megjelölése	*Vizuális kultúra:* A protestáns templomok külső-belső arculata. A barokk stílus jellegzetességei. A versailles-i palota és Szentpétervár. A barokk legnagyobb mesterei. *Ének-zene:* A barokk és a klasszikus zene néhány mestere.

	kontúrtérképen. *(A felfedező utak és az első gyarmatok.)*	
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, értelmezés, jelentőség.	
Tartalmi kulcsfogalom	**Társadalom, társadalmi csoport**, felemelkedés, lesüllyedés, **életmód, város, gazdaság, termelés, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac,gyarmatosítás,politika, állam,** államszervezet, **alkotmányos királyság,köztársaság, parlamentarizmus**, birodalom, **vallás**, vallásüldözés.	
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:***újkor,** felfedező**, gyarmat**, manufaktúra, **reformáció,** protestáns, jezsuita, katolikus megújulás, **felvilágosodás, alkotmány.** *Személyek:***Kolumbusz, Luther**, Kálvin, Cromwell, XIV. Lajos, Rousseau, **Washington.** *Topográfia:* **Amerika**, Versailles, London, Szentpétervár. *Évszámok:* **1492 (Kolumbusz),** 1517 (Luther fellépése), **1776 (az amerikai Függetlenségi nyilatkozat).**	

Tematikai egység	**Magyarország a kora újkorban**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Mondák és történetek Hunyadi Jánosról, a török ellenes harcok világáról, az „igazságos” Mátyásról, valamint a mohácsi tragédiáról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hazafiság erősítése a hódítókkal szembeni védekezés, a hősi önfeláldozás példáin keresztül. A tanuló felismeri, hogy az ország közösségeinek széthúzása gyengíti a társadalom védekező képességét a hódítókkal szemben, az összefogás és az egységes fellépés azonban még egy vereség esetén is a behódolás helyett megegyezést eredményezhet. Felismeri a török terjeszkedés megállításának jelentőségét hazánk és Európa szempontjából. Érzékeli, hogy két nagyhatalom közötti helyzetünk fokozott terhet rótt a társadalom minden rétegére. Látja a politikai megosztottság következményeit. Észleli, hogy az egyeduralmi törekvések saját céljával ellentétes hatást válthatnak ki. Képes egymásnak ellentmondó források értékelésére. Igény felkeltése múzeumok, várak felkeresésére határokon innen és túl.	

Témák	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A három részre szakadt ország lakóinak élete. Végvári harcok – végvári hősök. A nagy várháborúk éve (1552). *Békék, háborúk, hadviselés.* Reformáció és katolikus megújulás Magyarországon.	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Információgyűjtés, rendszerezés a tankönyvből és olvasókönyvekből *(A végvári katonák életéről).* – Életmód-történeti ismeretek gyűjtése. *(A kor jellegzetes magyar, német és török ruházkodása.)*	*Magyar nyelv és irodalom:* Gárdonyi Géza: Egri csillagok; Arany János: Szondi két apródja. *Ének-zene:* Népdalok a török korból, kuruc dalok. A barokk zene. A tárogató. *Vizuális kultúra:*

Az Erdélyi Fejedelemség aranykora Bethlen Gábor idején. Élet a török hódoltságban. *Öltözködés, divat.* Habsburg-ellenes harcok és vallási mozgalmak a XVII. században, a török kiűzése. A Rákóczi-szabadságharc. Az ország újjáépítése, a hódoltsági területek benépesítése. helytörténet: redemptió *Kisebbség, többség, nemzetiségek.*	*Kritikai gondolkodás:* – A három országrész jellegzetességeinek összevetése. – A személyiség szerepe a történelemben: *(II. Rákóczi Ferenc élete, pályaképe.)* *Kommunikáció:* – Kiselőadás tartása a reformációról és ellenreformációról. *(Kulturális hatásuk elemzése.)* *Tájékozódás időben és térben:* – Történelmi térkép elemzése. *(Információk gyűjtése a három részre szakadt ország térképének segítségével.)*	Jelentősebb barokk műemlékek Magyarországon. Az erdélyi építészet jellegzetességei. A török hódoltság műemlékei: mecsetek, minaretek és fürdők.

Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, tény és bizonyíték, értelmezés, történelmi nézőpont.
Tartalmi kulcsfogalom	**Társadalom, társadalmi csoport**, felemelkedés, lesüllyedés, **nemzetiség,** népességfogyás, **életmód, város, gazdaság, termelés, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, adó, politika, állam, államszervezet,** rendelet, birodalom, **vallás,** vallásüldözés.
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:***végvár, hódoltság**, szultán, szpáhi, janicsár, **kuruc,** labanc, hajdú, **úrbér, jobbágyrendelet, zsellér**, betelepítés, türelmi rendelet. *Személyek:***Dobó István,** Bocskai István, Bethlen Gábor, **Zrínyi Miklós, II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia,** II. József. *Topográfia:***Pozsony,** Bécs, Erdélyi Fejedelemség, **Eger,** Gyulafehérvár, Debrecen. *Évszámok:***1541 (Buda török kézen), 1552 (a „nagy várháborúk" éve), 1686 (Buda visszavívása), 1703–1711 (a Rákóczi-szabadságharc),** 1740–1780 (Mária Terézia).

Tematikai egység	**A forradalmak és a polgárosodás kora Európában és Magyarországon**	**Órakeret 20óra**
Előzetes tudás	Ismeretek olvasmányok és filmek alapján a francia forradalomról és Napóleonról. A gőz szerepe az első ipari forradalomban. Olvasmányok Széchenyiről, a Lánchídról és Kossuthról. Alsó tagozatos olvasmányok az 1848–49-es forradalomról és szabadságharcról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri, hogy a polgárosodással párhuzamosan az szabadság, egyenlőség, testvériség eszméinek együttese nagy társadalmi mozgósító erővel hat. Látja, hogy a jelentős társadalmi és	

	gazdasági átalakulásoknak egyaránt vannak győztesei és vesztesei, e folyamat vizsgálata feltárhatja a személyes és közösségi sors közötti összefüggéseket. Megérti, hogy az utókor nézőpontjából többnyire az válik történelmi személyiséggé, hőssé vagy mártírrá, aki a személyes érdekei elé a közösség hosszú távú érdekeit helyezi. Látja a középkori államok és a polgári nemzetállamok közti különbségeket. Értékeli a polgári nemzetállammá válás békés és erőszakos útjait. Hazafiságra nevelés a reformkor, a forradalom és a szabadságharc tanításának során. Megismeri és értékeli a korszak nagy történelmi személyiségei példamutató életét és munkásságát. Megismeri a reformkor legjelentősebb eredményeit, és értékeli ezek jelentőségét a korábbi magyarországi és a korabeli európai viszonyok tükrében. Képes a történeti forrásokon túl más tantárgyak ismereteinek, információinak felhasználására, következtetések levonására történelmi térképek segítségével.

Témák	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A francia forradalom és vívmányai. A jakobinus terror. Napóleon felemelkedése és bukása. *Uralkodók és államférfiak.* Az ipari forradalom első feltalálói és találmányai. *Közlekedés, úthálózat, hírközlés.* Széchenyi István elméleti és gyakorlati munkássága. A reformkori rendi országgyűléseken felmerülő fő kérdések. Kossuth Lajos programja és szerepe a reformkorban. helytörténet: karcagi látogatása Az 1848-as forradalom. A szabadságharc fontosabb csatái és jeles szereplői. A forradalom és szabadságharc célja, eredményei és kiemelkedő szemlyiségei.	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Ismeretszerzés tanári elbeszélés és vázlatrajz alapján. *(Széchenyi és Kossuth reformkori tevékenysége.)* – Következtetések levonása rövid közjogi forrásrészletekből. *(Az Emberi és polgári jogok nyilatkozatából.)* *Kritikai gondolkodás:* – Változások és hatásaik nyomon követése. *(A szabadságharc bukásának következményei.)* – Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása. *(Robespierre zsarnok vagy forradalmár?)* *Kommunikáció:* – Tanulói kiselőadás jelentős történelmi személyiség életéről. *(Wesselényi Miklósról, Kölcsey Ferencről.)* *Tájékozódás időben és térben:*	*Magyar nyelv és irodalom:* Csokonai, Kölcsey, Vörösmarty és Petőfi versei; *Természetismeret:* Az iparfejlődés környezeti hatásai. *Ének-zene:* Marseillaise, a nagy romantika mesterei. Erkel: Himnusz; Egressy Béni: Szózat; 1848-as dalok. *Vizuális kultúra:* A kort bemutató történeti festmények.

	– Jelentős események egymásra hatásának vizsgálata. *(A forradalom és a pozsonyi rendi országgyűlés történései.)*	
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, értelmezés, jelentőség, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	**Társadalom, társadalmi csoport**, identitás, társadalmi mobilitás, **forradalom,** felemelkedés, lesüllyedés, népességrobbanás, migráció, **életmód, város, gazdaság, termelés,** erőforrás, **kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac,gazdasági válság**, **adó, politika, állam, államforma, királyság, köztársaság,** államszervezet, hatalmi ág, parlamentarizmus, **közigazgatás, nemzet,vallás,** vallásüldözés.	
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:* népfelség elve, **jakobinus,** polgári nemzet, **ipari forradalom**, **tőkés, bérmunkás, kapitalizmus**, rendi országgyűlés, alsótábla, felsőtábla, **reformkor, közteherviselés**, cenzúra, **sajtószabadság, választójog**, felelős kormány, **jobbágyfelszabadítás,** honvédség, trónfosztás, nemzetiségi törvény. *Személyek:* XVI. Lajos, Robespierre, **Napóleon, Watt, Széchenyi István,** Kölcsey Ferenc, Wesselényi Miklós, **Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Petőfi Sándor, Batthyány Lajos,** Jellasics, Görgei Artúr, **Bem József.** *Topográfia:* Párizs, Waterloo, Debrecen, **Isaszeg, Buda, Világos, Arad.** *Évszámok:* **1789 (a francia forradalom kezdete),** 1815 (a waterlooi csata), 1830 (a Hitel megjelenése, a reformkor kezdete), 1832–1836 (reformországgyűlés), **1848. március 15. (forradalom Pest-Budán), 1849. április 14. (a Függetlenségi nyilatkozat), 1849. október 6. (az aradi vértanúk és Batthyány Lajos kivégzése).**	
A fejlesztés várt eredményei akét évfolyamos ciklus végén	Az egyetemes emberi értékek elfogadása ókori, középkori és kora újkori egyetemes és magyar kultúrkincs élményszerű megismerésével. A családhoz, a lakóhelyhez, a nemzethez való tartozás élményének személyes megélése. A történelmet formáló, alapvető folyamatok, összefüggések felismerése (pl. a munka értékteremtő ereje) és egyszerű, átélhető erkölcsi tanulságok azonosítása. Az előző korokban élt emberek, közösségek élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak felidézése. A tanuló ismerje fel, hogy a múltban való tájékozódást segítik a kulcsfogalmak és fogalmak, amelyek fejlesztik a történelmi tájékozódás és gondolkodás kialakulását. Ismerje fel, hogy az utókor a nagy történelmi személyiségek, nemzeti hősök cselekedeteit a közösségek érdekében végzett tevékenységek szempontjából értékeli. Tudja, hogy az egyes népeket főleg vallásuk és kultúrájuk, életmódjuk alapján tudjuk megkülönböztetni. Ismerje fel, hogy a vallási előírások, valamint az államok által megfogalmazott szabályok döntő mértékben befolyásolhatják a társadalmi viszonyokat és a mindennapokat. Tudja, hogy a történelmi jelenségeket, folyamatokat társadalmi, gazdasági tényezők együttesen befolyásolják. Tudja, hogy az emberi munka nyomán elinduló termelés biztosítja az	

	emberi közösségek létfenntartását. Ismerje fel a társadalmi munkamegosztás jelentőségét, amely az árutermelés és pénzgazdálkodás, illetve a városiasodás kialakulásához vezet. Tudja, hogy a társadalmakban eltérő jogokkal rendelkező és eltérő vagyoni helyzetű emberek alkotnak rétegeket, csoportokat. Tudja, hogy az eredettörténetek, a közös szokások és mondák erősítik a közösség összetartozását, egyben a nemzeti öntudat kialakulásának alapjául szolgálnak. Tudja, hogy a társadalmi, gazdasági, politikai és vallási küzdelmek számos esetben összekapcsolódnak. Ismerje fel ezeket egy-egy történelmi probléma vagy korszak feldolgozása során. Legyen képes különbséget tenni a történelem különböző típusú forrásai között,és legyen képes a korszakra jellemző képeket, tárgyakat, épületeket felismerni. Legyen képes a történetek a feldolgozásánál a tér- és időbeliség azonosítására, a szereplők csoportosítására fő- és mellékszereplőkre, illetve a valós és fiktív elemek megkülönböztetésére. Ismerje a híres történelmi személyiségek jellemzéséhez szükséges kulcsszavakat, cselekedeteket. Legyen képes a tanuló történelmi ismeretet meríteni hallott és olvasott szövegekből, különböző médiumok anyagából. Legyen képes emberi magatartásformák értelmezésre, információk rendezésére és értelmezésére, vizuális vázlatok készítésére. Legyen képes információt gyűjteni adott témához könyvtárban és múzeumban; olvasmányairól készítsen lényeget kiemelő jegyzetet. Képes legyen szóbeli beszámolót készíteni önálló gyűjtőmmunkával szerzett ismereteiről, és kiselőadást tartani. Ismerje az időszámítás alapelemeit (korszak, évszázad, évezred) tudjon ez alapján kronológiai számításokat végezni. Ismerje néhány kiemelkedő esemény időpontját. Legyen képes egyszerű térképeket másolni, alaprajzot készíteni. Legyen képes helyeket megkeresni, megmutatni térképen, néhány kiemelt jelenség topográfiai helyét megjelölni vaktérképen, valamint távolságot becsülni és számítani történelmi térképen. Legyen képes saját vélemény megfogalmazása mellett mások véleményének figyelembe vételére.

A továbbhaladás feltételei

A diák legyen képes a korszakra jellemző képeket, tárgyakat, épületeket felismerni.
Tudjon információt gyűjteni adott történelmi témában, tanári segítséggel.
Tudjon tanult történetet önállóan elmesélni a kerettantervben megjelölt fogalmak felhasználásával.
Tudja a tanult történet lényegét kiemelni.
Tudjon különböző korszakokat térképen beazonosítani.
Tudjon távolságot becsülni és számításokat végezni történelmi térképen.

Tudjon egyszerűbb forrásokat értelmezni tanári segítséggel.
Ismerje az egyes történelmi korok, korszakok nevét és sorrendjét, ismerje egy-egy korszak fontosabb jellemzőit.
Tudja, hogy a kerettantervben szereplő személyeknek mi volt a jelentőségük az adott időszakban.
Tudja térben és időben elhelyezni az egyes korszakok fontosabb eseményeit.

Minimum:
Ismeretszerzési és feldolgozási képesség
A tanuló

- egy-egy tankönyvi anyagegységben önállóan találja meg és húzza alá a leglényegesebb két-három gondolatot
- tudja a tankönyvi táblázatokat, grafikonokat, diagramokat egy-két mondattal értelmezni
- ismerje és néhány mondatban tudja bemutatni a legkiemelkedőbb magyar történelmi személyiségek szerepét, jelentőségét.
- tudja életkorának megfelelően megmagyarázni a tantervben félkövér betűvel kiemelt fogalmakat
- tudja a tantervben kiemelt személyek történelmi szerepét, jelentőségét néhány mondatban bemutatni

Kifejezőképesség
A tanuló

- tudja a kérdések segítségével reprodukálni a tanári magyarázat fő vonalait
- tudja elmondani a tankönyvi anyag egy-egy részegységét.
- legyen képes tanári irányítással vázlatot készíteni.

Tájékozódás az időben
A tanuló

- ismerje a középkori magyar történelem korszakainak nevét
- tudja, melyik korszak volt előbb, melyik később
- tudja, hogy az adott évszám melyik évszázadhoz tartozik
- tudjon eseményt, ha kell, helyszínt fűzni a helyi tantervben kiemeltévszámokhoz
- a tankönyv kronológiai táblázata segítségével tudja megállapítani, mi történt Európa más országaiban a hazai történelem egy-egy kiemelkedő eseménye idején
- tudjon eseményt, ha kell, helyszínt fűzni a helyi tantervben kiemelt évszámokhoz

Tájékozódás a térben
A tanuló

– térkép segítségével tudja megbecsülni, mely középkori európai államok vannak közelebb, illetve távolabb a Kárpát-medencétől
– tudja megmutatni a történelmi atlaszban és a fali térképen a helyi tantervben kiemelt földrajzi neveket, tudjon hozzájuk eseményt, ha kell, évszámot kapcsolni

7. évfolyam

Tematikai egység címe	órakeret
A nemzetállamok kora és a gazdasági élet új jelenségei	10 óra
Önkényuralom és kiegyezés. A dualizmus kora Magyarországon	13 óra
A nagyhatalmak versengése és az első világháború	9 óra
Európa és a világ a két háború között	12 óra
Magyarország a két világháború között	15 óra
A második világháború	13 óra
Az össz óraszám	72 óra

Tematikai egység	**A nemzetállamok kora és a gazdasági élet új jelenségei**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Jelentős események és történelmi személyiségek felidézése a középkori és az újkori Európa történetéből. Amerika felfedezése, a felfedezők élete. Találmányok, ipari fejlődés. Az 1848–1849-es magyar forradalom és szabadságharc eseményei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri a nemzeti öntudatra és a hazafiságra nevelés megjelenésének jellemzőit, a nemzetépítést mint a közösségteremtés új formáját. Tudatosul benne a nemzetállamiság társadalmi összetartó ereje. Képes a középkor és az újkor egy-egy részterületének összehasonlítására, a XIX. századi Európa és Észak-Amerika történelme közös vonásainak egybevetésére. Felismeri, hogy a középkori és az újkori vezető államok közül néhány a XIX. században és ma is vezető szerepet tölt be a politikai és gazdasági életben. Megismeri és képes mérlegelni a tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív oldalát egyaránt. Megérti és értelmezi a változások lényegét, képes saját vélemény kifejtésére, önálló kutatómunkával történő alátámasztására. Képes az egyes események nyomon követésére és értelmezésére térképen, bizonyos tények, adatok felkutatásával.	

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az egységes Németország létrejötte. Polgárháború az Amerikai Egyesült Államokban. Az ipari forradalom második	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Információk gyűjtése lexikonokból, az internetről vagy könyvtári kutatással. *(A közlekedés fejlődése a lovas kocsitól az autóig.)*	*Vizuáliskultúra*: A XIX-XX. század fordulójának stílusirányzatai. *Ének-zene:* Liszt Ferenc zenéje. A kort idéző híres operarészletek.

szakaszának feltalálói és találmányai. *Felfedezők, feltalálók.* Szövetségi rendszerek és katonai tömbök kialakulása.	*Kritikai gondolkodás:* – Magyarázat az egységes államok kialakulásának történelmi okaira.*(Az Egyesült Államok megszületése.)* *Kommunikáció*: – Beszámoló készítése valamilyen témáról. *(A korszak magyar tudósai, feltalálói*.) *Tájékozódás időben és térben:* – A tanult földrajzi helyeknek térképen történő megkeresése. – Vaktérkép *(A központi hatalmak és az antant országok berajzolásához).*	*Fizika*: Korabeli felfedezések, újítások, találmányok *(Autó, izzó, telefon)*. Ezek működésének elvei.
Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, ok és következmény, tény és bizonyíték, interpretáció.	
Tartalmi kulcsfogalom	**Társadalom,társadalmi csoport**, identitás, **nemzet, nemzetiség**, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, **életmód,gazdaság,** gazdasági rendszer, **termelés**, erőforrás, **kereskedelem,pénzgazdálkodás, piac, politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ágak,** egyeduralom, **önkényuralom,királyság**, császárság, **köztársaság,** parlamentarizmus**, demokrácia, közigazgatás**, birodalom.	
Fogalmak, adatok	*Fogalmak*:**polgárháború, nemzetállam, szabad verseny**, monopólium, szociáldemokrácia, tömegkultúra. *Személyek:* I. Vilmos császár, Bismarck, **Lincoln**, Edison, Marx. *Topográfia:***Olaszország, Németország, Egyesült Államok.** *Évszámok:* 1859 (csata Solferinónál), **1861-1865 (polgárháború az Egyesült Államokban),** 1871 (a Német Császárság létrejötte).	

Tematikai egység	**Önkényuralom és kiegyezés. A dualizmus kora Magyarországon**	**Órakeret 13 óra**
Előzetes tudás	A forradalom és a szabadságharc történetének ismerete. A magyar polgári átalakulás elhelyezése időben és térben, a XIX. századi Európa viszonyai közepette. Iskolai megemlékezések: az aradi vértanúk emléknapja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri az uralkodói önkényt, és tudatosulnak benne a zsarnoki intézkedések hátrányai. A nemzetek közötti szembenállás feloldásaként felismeri és elfogadja a kölcsönös engedményeken alapuló megegyezés (kiegyezés) jelentőségét. Megismeri és	

	megbecsüli a békés országépítő munka eredményeit, értékeit. Megismeri a magyar történelem főbb csomópontjait, kiemelkedő gazdasági és társadalmi folyamatait, fontosabb történéseit a XIX. század második feléből. Megérti, hogy az adott lehetőségek minél teljesebb körű kihasználása európai összehasonlításban is jelentős előrelépést hozott. Képes elemezni a korszak eredményeit, összehasonlítva a korábbi magyarországi fejlődés ütemével, illetve a korabeli európai viszonyokkal. Értékelése egy-egy jeles politikus, személyiség munkásságát.

Témák	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Magyarország az önkényuralom éveiben. A kiegyezés; Deák Ferenc szerepe létrejöttében. Az új dualista állam. *Államférfiak. Egyezmények, szövetségek.* Magyarország gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődése. *Népek egymásra hatása, együttélése.* Budapest világváros. *Urbanizáció.* Az Osztrák-Magyar Monarchia együtt élő népei. A nemzetiségek és más vallási- etnikai kissebbségek jogi, gazdasági és politikai helyzete és szerepe. *Kisebbség, többség, nemzetiségek.* A millenniumi ünnepségek. Hazánk a XX. század elején.	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Az adatok oszlop- és kördiagramokban történőfeldolgozása.*(A korszak gazdasági fejlődésének jellemzői.)* – Ismeretszerzés írásos és képi forrásokból. *(Tájékozódás Budapest XIX. századi történelmi emlékeiről.)* *Kritikai gondolkodás:* – Érvek és ellenérvek gyűjtése a kiegyezésről. (*Vita arról, hogy ez a lépés az ország megmentésének vagy elárulásának tekinthető-e.*) – Beszámoló a millenniumi eseményekről a kor fény- és árnyoldalait is bemutatva. *Kommunikáció:* – A dualista rendszer államszerkezeti ábrájának elkészítése, és magyarázata. – A kiegyezésben főszerepet játszó személyiség portréjának bemutatása *(Deák Ferenc, Eötvös József, Ferenc József).* *Tájékozódás térben és időben:* – Földrajzi, néprajzi	*Magyar nyelv és irodalom*: Arany János: A walesi bárdok; Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk. *Vizuális kultúra:* A magyar történetifestészet példái. A századforduló magyar építészeti emlékei és legismertebb festői (*Rippl-Rónai József, Csontváry Kosztka Tivadar*). *Technika, életvitel és gyakorlat:* A családok eltérő helyzete, életszínvonala a XIX. század végén.

	(honismereti) és történelmi térképek összevetése. – Budapest fejlődésének nyomon követése *(korabeli és mai térképek alapján).*	
Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, jelentőség.	
Tartalmi kulcsfogalom	**Társadalom**, **társadalmi csoport**, migráció, **életmód,város, nemzet, nemzetiség, gazdaság,** gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, **termelés**, erőforrások, gazdasági teljesítmény, **kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam**, **államforma**, **államszervezet,önkényuralom**, hatalmi ág, parlamentarizmus, **közigazgatás,** birodalom, **vallás.**	
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:*passzív ellenállás, **kiegyezés,** közös ügyek, **dualizmus,** millennium, agrárország,**emigráció**, amnesztia. *Személyek:***Deák Ferenc, I. Ferenc József,** gróf Andrássy Gyula, báró Eötvös József, Kandó Kálmán, Bánki Donát. *Topográfia:* **Osztrák-Magyar Monarchia, Budapest.** *Évszámok:***1867 (a kiegyezés),** 1896 (a millenniumi ünnepségek).	

Tematikai egység	**A nagyhatalmak versengése és az első világháború**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	A XIX. századról szóló olvasmányok, filmek, képek. A nemzetállamok kialakulása Európában, mely folyamat konfliktusokhoz vezet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri az emberi élet értékeit kiélezett történelmi helyzetben, elutasítja a háború pusztításait, megérteti, elfogadja, sőt feladatának érzi a hősi halottak emlékének ápolását, felismeri a békés életviszonyok jelentőségét. Megismeri az első világháborúhoz vezető történelmi folyamatokat, benne a szövetségkötéseket. A téma hazai vonatkozásaihoz ismereteket merít önálló gyűjtő- és kutatómunkával. Képes önállóan tájékozódni, a katonai eseményeket nyomon követni a térképen. Tudatosul benne, hogy Európa történelmének addigi legvéresebb időszaka az első világháború volt.	

Témák	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A gyarmatbirodalmak kialakulása. Élet a gyarmatokon. Az első világháború kirobbanása. Tömegek és gépek háborúja. *Békék, háborúk, hadviselés.* Magyarok az első	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Jegyzetek készítése Európa nagyhatalmainak vezetőiről. *(II. Vilmos, Ferenc József, II. Miklós).* – Ismeretszerzés a XIX. század végi nagyhatalmakról az internetről.	*Földrajz*: Európa, és benne a Balkán helye a mai földrajzi térképeken. *Kémia*: Vegyi fegyverek kémiai alapjai. *Ének-zene*:

világháborúban. A háború következményei Oroszországban, Lenin és a bolsevikok hatalomra kerülése. Az Egyesült Államok belépése és az antant győzelme a világháborúban. *Történelemformáló eszmék.*	*Kritikai gondolkodás:* – Érvek gyűjtése *(A háború törvényszerű kitörése, illetve annak elkerülhetősége mellett)*. *Kommunikáció:* – Grafikonok, táblázatok elemzése, készítése az első világháború legfontosabb adatairól. – Vita. *(A politikusok szerepe és felelőssége az első világháború kirobbantásában.)* *Tájékozódás térben és időben*: – A történelmi tér időbeli változásai. *(A határok újrarajzolása a háború után)* – Vaktérképek készítése. *(Frontvonalak berajzolása.)* – Az események ábrázolása időszalagon.	Katonanóták archív felvételekről. *Vizuális kultúra:* Korabeli fotók, albumok; részletek a Magyar évszázadokcímű tévésorozatból. *Informatika*: Adatok gyűjtése történelmi eseményekről és személyekről az interneten.
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, jelentőség, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	**Társadalom, társadalmi csoport**, **életmód,város, nemzet, nemzetiség, gazdaság,** gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, **termelés,** erőforrás, gazdasági teljesítmény, **politika, állam,államforma**, **államszervezet,** birodalom, szuverenitás, **háború, hadsereg.**	
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:***villámháború,** állásháború/állóháború, bolsevik, **szovjet,** hátország, kétfrontos háború. *Személyek:* II. Vilmos, Lenin, **Wilson,** II. Miklós. *Topográfia:* Szerbia, Szarajevó, Pétervár, Oroszország. *Évszámok:***1914. július 28. (a világháború kirobbanása), 1914-1918 (az első világháború),** 1917 (az oroszországi forradalom és a bolsevik hatalomátvétel).	

Tematikai egység	**Európa és a világ a két háború között**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	A XIX. század nagyhatalmainak ellentétei, a gyarmatosítás alakulása az előző évfolyam tanulmányai alapján. Az első világháború nagy csatái, új fegyverei, és a világégés következményei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri, hogy a háborút lezáró békéket kizárólag a győztesek érdekeinek megfelelően kötik meg. Felismeri a háború és a válságok következményeként a szélsőséges politikai erők befolyásának növekedésének és hatalomra jutásának veszélyeit,	

	azonosítja a modern diktatórikus rendszerek jellemzőit, és elítéli azokat. Megismeri a háború utáni rendezést és következményeit. Képes nyomon követni térképen a területi változásokat. Megérti a történelmi összefüggéseket, egyszerűbb háborús forrásokat képes elemezni. Felismeri, hogy a két világháború közötti időszak a demokráciák és diktatúrák közti vetélkedés jegyében telt el.

Témák	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A Párizs környéki békék. Európa új arca. A kommunista diktatúra a Szovjetunióban Sztálin, a diktátor. A GULAG rendszere. *Birodalmak.* A gazdasági világválság az Egyesült Államokban és Európában. Nemzetiszocializmus Németországban, Hitler a diktátor. A náci terjeszkedés kezdetei Európában.	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Ismeretek szerzése a békekötés dokumentumaiból *(Új országhatárok).* – Statisztikák összevetése *(Az európai nagyhatalmak és gyarmataik területük, népességük, ásványkincseik alapján).* *Kritikai gondolkodás:* – Feltevések megfogalmazása a számunkra igazságtalan békéről. – Az első világháború utáni békék történelmi következményei, és az abból eredő újabb konfliktusok felismerése. – Többféleképpen értelmezhető szövegek és képi dokumentumok elemzése. *Kommunikáció:* – A gazdasági világválság magyarázata, összehasonlítása napjaink gazdasági folyamataival. – Diagramok készítése *(Termelési és munkanélküliségi adatokból).* *Tájékozódás térben és időben:* – Az események és az évszámok elhelyezése a térképen.	*Földrajz:* Kelet- és Közép-Európa térképe. *Vizuális kultúra:* Dokumentum- és játékfilmek, fotók, albumok. Játékfilmek *(Chaplin: Modern idők, A diktátor)*, rajzfilmek *(pl. Miki egér),* Walt Disney stúdiója (*Hófehérke és a hét törpe*). Építészek (*W.Gropius, F. L. Wright, Le Corbusier*), szobrászok (*H. Moore*) és festők (*H. Matisse, P. Picasso, M. Duchamp, M. Chagall, S. Dali*). *Ének-zene:* Neoklasszicizmus (*Stravinsky: Purcinella*).

Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, ok és következmény, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	**Társadalom, társadalmi csoport**, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, **életmód,város, nemzet, nemzetiség, gazdaság**, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, **termelés,** erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, **gazdasági válság**, **politika, állam**, **államforma,államszervezet, egyeduralom, demokrácia,** parlamentarizmus, **diktatúra, közigazgatás**, birodalom, szuverenitás.	
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:*békediktátum, **kommunizmus, GULAG, személyi kultusz,fasizmus, nemzetiszocializmus**, kisantant, **proletárdiktatúra,** tőzsde, részvény, **gazdasági válság**. *Személyek:* Clemenceau**, Sztálin, Roosevelt**, Mussolini, **Hitler.** *Topográfia:***Szovjetunió,** New York. *Évszámok:* 1918. november 11. (az első világháború vége), **1922 (a Szovjetunió megalakulása), 1929-1933 (a nagy gazdasági világválság),** 1933 (Hitler hatalomra kerülése).	

Tematikai egység	**Magyarország a két világháború között**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	A dualizmus korának Magyarországa. Korábbi olvasmányok a trianoni békediktátumról és a trianoni Magyarországról. Iskolai megemlékezések: a nemzeti összetartozás napja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló azonosítja nemzeti önvédelem és az önfeladás közötti különbséget, felismeri a politikai kalandorság jellemzőit és következményeit. Tudatosul benne a trianoni békediktátum és országcsonkítás igazságtalansága, és nemzeti sorstragédiaként éli meg azt. Megérti, hogy egy-egy nemzet érdekérvényesítése legtöbbször egy másik nemzet kárára történik, így a vesztes fél ezt nem egyszer végzetes katasztrófaként éli meg. Az ismeretek, információk, érvek, ellenérvek egymással szembe- és egymás mellé állításával önálló véleményt alkot az adott korszakról. Ezek alapján a korszak és szereplői tevékenységének kiegyensúlyozottan értékeli, elismerve azok eredményeit, de nem elhallgatva bűneit sem. Felismeri, hogy a két háború közötti magyar politikát döntően a trianoni döntésre választ adó revízió határozta meg. Képes térképen bemutatni a Trianont követő területi változásokat, majd a revíziók ideiglenes eredményeit.	

Témák	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az őszirózsás forradalom és a tanácsköztársaság okai, következményei. A trianoni békediktátum, országvesztés és a Horthy-korszak kezdete.	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Információk gyűjtése, grafikonokból, táblázatokból, szöveges forrásokból *(AMagyarországra nehezedő háború utáni terhekről).*	*Biológia-egészségtan:* Szent-Györgyi Albert izolálja a C-vitamint. *Ének-zene:* Kodály Zoltán és Bartók Béla zeneszerzői jelentősége.

A Horthy korszak jellegzetességei. A kultúra, a művelődés a Horthy-korszakban. helytörténet: Györffy István *Gyermekek nevelése, oktatása.* A határon túli magyarság sorsa a két világháború között. A revíziós politika első sikerei.	– Korabeli képi információforrások feldolgozása *(Plakátok, képeslapok, újságillusztrációk).* – A kor helyi és lakóhely környéki építészeti emlékeinek felkeresése. *Kritikai gondolkodás:* – Az 1918–1920 közötti folyamatok értelmezése. *Kommunikáció*: – Saját vélemények megfogalmazása történelmi helyzetekről *(A király nélküli Magyar Királyságról)*. – Információk gyűjtése, elemzése, érvek, ellenérvek felsorakoztatása *(A trianoni békediktátummal kapcsolatban).* *Tájékozódás térben és időben:* – A revízió határmódosításainak nyomon követése, térképek és táblázatok segítségével.	*Vizuális kultúra*: Aba-Novák Vilmos: Hősök kapujának freskói Szegeden, Derkovits Gyula: Dózsa-sorozata.

Értelmező kulcsfogalom	Ok és következmény, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.
Tartalmi kulcsfogalom	**Társadalom, társadalmi csoport**, identitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg**, életmód**, **város, nemzet, nemzetiség.**
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:***őszirózsás forradalom, tanácsköztársaság**, vörösterror, fehérterror, **kormányzó**, numerus clausus, konszolidáció, **revízió, zsidótörvény.** *Személyek:* Károlyi Mihály, Kun Béla**, Horthy Miklós, Bethlen István, Teleki Pál.** *Topográfia:***Csehszlovákia**, Jugoszlávia**, Románia.** *Évszámok:***1918. október vége (az őszirózsás forradalom),** 1919. március (a Magyarországi Tanácsköztársaság kikiáltása), 1920. március (Horthy kormányzóvá választása), **1920. június 4. (Trianon),** 1938 (az első bécsi döntés), 1940 (a második bécsi döntés).

Tematikai egység	A második világháború	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Az újabb háborúhoz vezető út. Események, társadalmi és kulturális törekvések, gazdasági törések a XX. század első felében. Iskolai megemlékezések: a holokauszt emléknapja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri a társadalmi kirekesztés különböző formáit, elutasítja az ún. fajelméletet, felismerve annak következményeit. Tudatosulnak benne a hátországot sem kímélő háborús pusztítások. A frontkatonák és a civil lakosság személyes sorsán keresztül felismeri a háború kegyetlenségének és a hősi helytállás kettősségét. Megismeri az emberiség legnagyobb háborújának fontosabb eseményeit, és önálló véleményt alkot azokról. A korszak tanulmányozása során erősödik benne a társadalmi igazságosság iránti igény, az emberi jogok és a demokratikus intézményrendszerek tiszteletének fejlesztése, valamint a béke megőrzése fontosságának belátása. Tudatosulnak benne azok az okoknak, amelyek a pusztító háborúhoz vezettek, és melynek része a népirtás és a holokauszt. Képes önálló tudásbővítésre az iskolán kívül szerzett ismeretek (pl. filmek) felhasználásával. Ismeri és (pl. időszalagon, rendszerező táblán) ábrázolni tudja a háború fontosabb történései időrendjét, képes a térképen az egyidejűleg több fronton (és földrészen) is zajló események nyomon követésére. Tájékozott a háború fontosabb szereplőiről, megfelelően értékelve a tevékenységüket.	

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A második világháború kezdete és első évei. A Szovjetunió német megtámadása. Koalíciók létrejötte. A totális háború. *Békék, háborúk, hadviselés.* Fordulat a világháború menetében. Magyarország hadba lépésétől a német megszállásig. A hátország szenvedései. Népirtás a második világháborúban, a holokauszt. A második front megnyitásától a világháború végéig. A jaltai és a potsdami konferencia.	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Írásos források, eredeti fotók és dokumentumfilmek feldolgozása *(A háború kirobbanásával kapcsolatban).* – Önálló ismeretszerzés, majd beszámoló filmek alapján *(Ryan közlegény megmentése, Schindler listája, A bukás).* – Diagramok készítése, értelmezése *(A háborús erőviszonyok ábrázolása).* – Haditechnikai eszközök megismerése. *Kritikai gondolkodás:* – Magyarázat arra, hogy hazánkat földrajzi helyzete és revíziós politikája hogyan sodorta bele a	*Magyar nyelv és irodalom:* Radnóti Miklós: Nem tudhatom. *Vizuális kultúra:* Eredeti fotók, háborús albumok. Dokumentumfilmek *(A második világháború nagy csatái)*, játékfilmek *(pl. Andrzej Wajda: Katyń; Michael Bay: Pearl Harbor – Égi háború; Joseph Vilsmaier:Sztálingrád;Andrzej Wajda: Csatorna; Ken Annikin: A leghosszabb nap; A halál ötven órája; Rob Green: A bunker).*

Magyarország német megszállása. A holokauszt Magyarországon. Szálasi és a nyilasok rémuralma. Szovjet felszabadítás és megszállás. Népek, népcsoportok, nemzetiségek hátrányos megkülönböztetése, kirekesztése, népírtások.	háborúba. – Vita, elemzések, kiselőadások tartása a Horthy-korszak revíziós politikájával kapcsolatban. – Háborús háttérintézmények *(Hátország, hírszerzés, koncentrációs tábor, GULAG)* összehasonlítása. *Kommunikáció:* – Fegyverek, katonai eszközök és felszerelések bemutatása *(Repülők, harckocsik, gépfegyverek, öltözetek)*. – Kiselőadások tartása, olvasmányok, filmek, elbeszélések alapján. – Érvek, ellenérvek egy-egy vitára okot adó eseményről. *(Pearl Harbor megtámadása; a partraszállás.)* *Tájékozódás térben és időben:* – A főbb háborús események időrendbe állítása térségenként, frontonként. – Térképek elemzése, a folyamatok összefüggéseinek megértése, távolságok, területek becslése. – Egyszerű stratégiai térképek és csatatérképek készítése.	

Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, interpretáció, történelmi nézőpont.
Tartalmi kulcsfogalom	**Társadalom, társadalmi csoport,** népességfogyás, migráció, életmód, **gazdaság, termelés**, erőforrás, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, **kereskedelem, politika, állam**, **államforma,államszervezet, diktatúra,** birodalom, **emberi jog, polgárjog**, vallásüldözés.
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:*tengelyhatalmak, furcsa háború, **hadigazdaság, totális háború,zsidóüldözés, holokauszt**, gettó, deportálás, **partizán.** *Személyek:***Churchill,** Kállay Miklós, Szálasi Ferenc. *Topográfia:* Lengyelország, **Sztálingrád, Don-kanyar, Normandia, Auschwitz**, Berlin, Jalta, Hirosima.

	*Évszámok:***1939. szeptember 1. (a második világháború kirobbanása),** 1941. június 22. (Németország megtámadja a Szovjetuniót), 1941. június 27. (Magyarország hadba lépése), 1941. december 7. (Pearl Harbor, az Egyesült Államok hadba lépése), **1943. január (a doni katasztrófa)**, 1943. február eleje (a sztálingrádi csata vége), **1944. március 19. (Magyarország német megszállása), 1944. június 6. (a normandiai partraszállás,), 1944. október 15-16. (Horthy kiugrási kísérlete, Szálasi hatalomátvétele),** 1945. április (a háború vége Magyarországon), **1945. május 9. (Európában befejeződik a háború), 1945. szeptember 2. (Japán kapitulációja).**
A fejlesztés várt eredményei 7. évfolyam végén	Az újkori és modernkori egyetemes és magyar történelmi jelenségek, események feldolgozásával a jelenben zajló folyamatok előzményeinek felismerése, a nemzeti azonosságtudat kialakulása. A múltat és a történelmet formáló, alapvető folyamatok, összefüggések felismerése (pl. technikai fejlődésének hatásai a társadalomra és a gazdaságra) és egyszerű, átélhető erkölcsi tanulságok (pl. társadalmi kirekesztés) azonosítása, megítélése. Az új- és modernkorban élt emberek, közösségek élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a hasonlóságok és különbségek felismerése. A tanuló ismerje fel, hogy a múltban való tájékozódást segítik a kulcsfogalmak és fogalmak, amelyek segítik a történelmi tájékozódás és gondolkodás kialakulását, fejlődését. Ismerje fel, hogy az utókor a nagy történelmi személyiségek, nemzeti hősök cselekedeteit a közösségek érdekében végzett tevékenységek szempontjából értékeli, tudjon példát mondani ellentétes értékelésre. Ismerje a XIX.-XX. század nagy korszakainak megnevezését, illetve egy-egy korszak főbb jelenségeit, jellemzőit, szereplőit, összefüggéseit. Ismerje a magyar történelem főbb csomópontjait egészen napjainkig. Legyen képes e hosszú történelmi folyamat meghatározó szereplőinek azonosítására és egy-egy korszak főbb kérdéseinek felismerésére. Ismerje a korszak meghatározó egyetemes és magyar történelmének eseményeit, évszámait, történelmi helyszíneit. Legyen képes összefüggéseket találni a térben és időben eltérő fontosabb történelmi események között, különös tekintettel azokra, melyek a magyarságot közvetlenül vagy közvetetten érintik. Tudja, hogy Magyarország a trianoni békediktátum következtében elvesztette területének és lakosságának kétharmadát, és közel ötmillió magyar került kisebbségi sorba. Jelenleg közel hárommillió magyar nemzetiségű él a szomszédos államokban, akik szintén a magyar nemzet tagjainak tekintendők. Tudja, hogy a társadalmakban eltérő jogokkal rendelkező és vagyoni helyzetű emberek alkotnak rétegeket, csoportokat. Tudjon különbséget tenni a demokrácia és a diktatúra között, s tudjon azokra példát mondani a feldolgozott történelmi korszakokból és napjainkból. Ismerje fel a tanuló a hazánkat és a világot fenyegető globális veszélyeket, betegségeket, terrorizmust, munkanélküliséget. Legyen képes különbséget tenni a történelem különböző típusú forrásai között, és legyen képes egy-egy korszakra jellemző képeket, tárgyakat, épületeket felismerni. Tudja, hogy hol kell a fontos események forrásait kutatni, és legyen képes a

	megismert jelenségeket, eseményeket összehasonlítani. Ismerje a híres történelmi személyiségek jellemzéséhez szükséges adatokat, eseményeket és kulcsszavakat. Legyen képes a tanuló történelmi ismeretet meríteni és egyszerű következtetéseket megfogalmazni hallott és olvasott szövegekből, különböző médiumok anyagából. Legyen képes információt gyűjteni adott témához könyvtárban és múzeumban; olvasmányairól készítsen lényeget kiemelő jegyzetet. Legyen képes könyvtári munkával és az internet kritikus használatával forrásokat gyűjteni, kiselőadást tartani, illetve érvelni. Ismerje fel a sajtó és média szerepét a nyilvánosságban, tudja azonosítani a reklám és médiapiac jellegzetességeit. Legyen képes szóbeli beszámolót készíteni önálló gyűjtőmunkával szerzett ismereteiről, és kiselőadást tartani. Legyen képes saját vélemény megfogalmazása mellett mások véleményének figyelembe vételére, és tudjon ezekre reflektálni.

A továbbhaladás feltételei

A diák tudjon önálló könyvtári munka alapján kiselőadást tartani.
Tudja, mi történt Európa más régióiban a magyar történelem egy-egy kiemelkedő eseménye idején.
Legyen képes összefüggéseket találni a történelmi események és a technikai-gazdasági fejlődés legfontosabb állomásai között.
Tudja a XX. századi magyar és egyetemes történelem legfontosabb fordulópontjait, idejét.
Tudja ismertetni a demokráciák és diktatúrák legjellemzőbb vonásait.
Legyen képes néhány jelentős eseményhez kapcsolódó forrást összehasonlítani.
Készítsen önállóan vázlatot az adott témáról.
A diák tudjon beszámolót, kiselőadást tartani adott történelmi témáról, megadott ismeretterjesztő irodalom alapján.
Tudjon egyszerű történelmi tárgyú táblázatokat, grafikonokat, diagramokat értelmezni néhány mondatban.
Tudja összehasonlítani különböző időszakok térképeit.
Legyen képes egy-egy ország területváltozásait térképről leolvasni.
Tudja megállapítani, hogy a magyar és egyetemes történelem megjelölt személyei közül kik voltak kortársak.

Minimum:

Ismeretszerzési és feldolgozási képesség

A tanuló

- legyen képes egy-egy rövid, tankönyvön kívüli forrásból merített ismeretről beszámolni
- adott történelmi témához tudjon a könyvtárban könyveket gyűjteni
- legyen ismerete az önkormányzati és parlamenti választásokról és azok jelentőségéről
- -tudja életkorának megfelelően megmagyarázni a helyi tantervben kiemelt fogalmakat

Kifejezőképesség

A tanuló

- tudjon történelmi szemelvényt tömörítve ismertetni
- legyen képes kérdéseket fogalmazni a történelmi tananyagról
- tudjon segítséggel vázlatot készíteni a tankönyv szövegéből.

Tájékozódás az időben

A tanuló

- a tankönyv kronológiai táblázata segítségével tudja megállapítani, mi történt Európa más országaiban a hazai történelem egy-egy kiemelkedő eseménye idején
- tudjon eseményt, ha kell, helyszínt fűzni a helyi tantervben kiemelt évszámokhoz

Tájékozódás a térben

A tanuló

- tudja megmutatni a történelmi atlaszban és a fali térképen a helyi tantervben kiemelt földrajzi neveket, tudjon hozzájuk eseményt, ha kell, évszámot kapcsolni

8. évfolyam

Tematikai egység címe	órakeret
Hidegháborús konfliktusok és a kétpólusú világ kiépülése	7 óra
Magyarország a világháborús vereségtől a forradalom leveréséig	8 óra
A két világrendszer versengése, a szovjet tömb felbomlása	6 óra
A Kádár-korszak jellemzői	7 óra
Az egységesülő Európa, a globalizáció kiteljesedése	6 óra
Demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon	4 óra
Rendszerező ismétlés őskortól napjainkig helytörténet	13 óra
Társadalmi szabályok	3 óra
Állampolgári alapismeretek	4 óra
Pénzügyi és gazdasági kultúra	4 óra
Háztartás és családi gazdálkodás	4 óra
Médiakörnyezet, a média funkciói, a nyilvánosság	2 óra
A médiamodellek és intézmények	2 óra
A média társadalmi szerepe, használata – Reklám és hír a hagyományos és az új médiában	2 óra
Az össz. óraszám	72 óra

Tematikai egység	**Hidegháborús konfliktusok és a kétpólusú világ kiépülése**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	A világháborúk története. A hírek egyre gyorsabb terjedésének történetisége, a napi aktuális események figyelése, az egyre szaporodó információk befogadása. Élmények, információk merítése a XX. századdal kapcsolatban más tantárgyakból, műveltségterületekből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri az európai kontinens természetellenes megosztottságának veszélyeit, képes ennek személyes sorsokon keresztül való átélésére. Látja a nukleáris háború lehetőségének veszélyeit. Tudatosulnak benne a demokratikus és diktatórikus társadalmi rendszerek közötti különbségek az emberi szabadságjogok biztosítása terén. Látja, hogy a demokrácia a közös döntés intézményrendszerének az emberi jogokat leginkább biztosító formája. Felismeri, hogy a közelmúlt eseményei nagyban meghatározzák napjaink történéseit. Képes önállóan tájékozódni és véleményt alkotni az adott kor fordulópontjairól, valamint különböző időszakokat összevetni, összefüggések megállapítása céljából. Érvelni tud az egyes	

	történelmi folyamatok (pl. globalizáció) kérdésében. Képes akár egymásnak ellentmondó források értékelésére, értelmezésére a történelmi hitelesség szempontjából.

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A kétpólusú világ kialakulása. Az 1947-es párizsi békeszerződések. A kettéosztott Európa. A NATO és a Varsói Szerződés születése. *Egyezmények, szövetségek.* Válsággócok és fegyveres konfliktusok a hidegháború korában (Izrael Állam létrejötte, arab-izraeli és vietnami háborúk). A harmadik világ, az arab államok, a modern Izrael állam.	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Információk rendszerezése és értelmezése *(Az Egyesült Államok és a Szovjetunió vetélkedéséről).* – Információk szerzése a családok, gyermekek, nők helyzetéről a kettéosztott világban *(Európa nyugati és keletei felében és Észak-Amerikában).* *Kritikai gondolkodás:* – Kérdések megfogalmazása különféle eseményekhez kapcsolódóan. – Egymásnak ellentmondó a források gyűjtése, elemzése és ütköztetése. – Érvek gyűjtése azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy a globalizáció közelebb hozza vagy eltávolítja-e az egyes embereket egymástól. *Kommunikáció:* – Önálló gyűjtőmunkán alapuló beszámoló *(A távírótól a mobiltelefonig címmel).* *Tájékozódás térben és időben:* – A NATO országok és a Varsói Szerződés tagállamainak azonosítása a térképen.	*Földrajz*: Kisebb államok és nagyhatalmak gazdasági, területi méreteinek összevetése. *Vizuális kultúra:* A korszak jellemző képzőművészeti alkotások. Köztéri szobrok. Modern építészet. *Ének-zene:* Penderecki: Hirosima emlékezete; Britten, Ligeti György.
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	**Társadalom, társadalmi csoport**, társadalmi mobilitás, migráció, **életmód, város, gazdaság,** gazdasági tevékenység, **gazdasági rendszer, termelés,**erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági	

	teljesítmény, **kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, adó, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet,** parlamentarizmus**, közigazgatás,** szuverenitás, **demokrácia, diktatúra,emberi jog, polgári jog.**
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:***hidegháború,**vasfüggöny,jóléti állam, **piacgazdaság,** szuperhatalom. *Személyek:* **Truman**, Marshall, **Hruscsov.** *Topográfia:***Szovjetunió, NSZK, NDK,** Kína, Észak- és Dél-Korea, Észak- és Dél-Vietnam, **Kuba**, Közel-Kelet. *Évszámok:* 1946 (a fultoni beszéd), **1947 (a párizsi békék)**, 1949 (a NATO, az NDK és az NSZK megalakulása), 1953 (Sztálin halála), 1955 (a Varsói Szerződés), 1961 (Jurij Gagarin űrrepülése, a berlini fal felhúzása).

Tematikai egység	**Magyarország a második világháború végétől az 1956-os forradalom és szabadságharc leveréséig**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	A bolsevikok hatalomra kerülése Oroszországban. Tanácsköztársaság Magyarországon. A kommunista és szocialista eszmék. A második világháború következményei hazánkban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló megismeri Magyarország szovjet mintára történő erőszakos átalakítását, megérti a kommunista diktatúra jellegét és lényegét. Értékeli az 1956-ban az idegen elnyomás és zsarnokság ellen föllázadt emberek, közösségek bátorságát, feladatvállalását, adott esetekben hősiességét, a hazafiságra nevelés és a nemzeti öntudat megerősítése érdekében. Együtt érez a szabadságharc hőseinek és áldozatainak sorsával, szolidáris velük. Felismeri, hogy a XX. században a két totalitárius diktatúra miképpen és milyen áldozatok árán alakította a világ, és benne Magyarország sorsát. Megismeri a kommunista diktatúrák embertelenségét, az ebből fakadó elnyomás, az alacsony életszínvonal jellegzetességeit, a vasfüggöny mögötti bezártság képtelen világát. Ismeretek merít az akkor élt emberek visszaemlékezéseiből, valamint a vonatkozó múzeumok anyagából is. Véleményt fogalmaz meg, melyet képes vitában képviselni.	

Témák	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Magyarország 1945–1948 között. Kommunista diktatúra: Rákosi, a diktátor. A személyes szabadság korlátozása, a mindennapi élet az ötvenes években. *Hétköznapok és ünnepek.*	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Információk, adatok, tények gyűjtése, értelmezése. *(A korszak tanúinak meghallgatása, jegyzetek készítése.).* – Az 1956-os események nyomon követése több szálon. Adatgyűjtés, fotók, filmek, a Terror Háza Múzeum meglátogatása.	*Magyar nyelv és irodalom:* Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról; Tamás Lajos: Piros a vér a pesti utcán; Márai Sándor: Mennyből az angyal. *Vizuális kultúra:* Az ötvenes évek építészete. Az első lakótelepek. A korszak jellemző

Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc.	Vitafórum a visszaemlékezésekről. *Kritikai gondolkodás:* – Történelmi személyiségek *(Rákosi és társai)* jellemzése. – A felszámolt polgári életforma és az új életkörülményeinek összehasonlítása. *Kommunikáció:* – Saját vélemény megfogalmazása a Rákosi-diktatúráról. *Tájékozódás térben és időben:* – A magyar internálótáborok helyének megkeresése Magyarország térképén *(pl. Recsk, Hortobágy).* – Az 1956. október 23. és november 4. közötti események kronológiai sorrendbe állítása. – Magyarország vaktérképén az 1956-ban hazánkra törő szovjet csapatok útvonalának bejelölése.	képzőművészeti alkotásai.

Értelmező kulcsfogalom	Ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.
Tartalmi kulcsfogalom	**Társadalom, társadalmi csoport**, felemelkedés, lesüllyedés, migráció, **életmód,város, nemzet, nemzetiség;** **gazdaság,** gazdasági rendszer, **termelés**, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, **kereskedelem, politika, állam,államforma,köztársaság, államszervezet, közigazgatás**, szuverenitás, **demokrácia, diktatúra, emberi jog, állampolgári jog,** vallásüldözés, egyházüldözés, **vallásszabadság.**
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:* népbíróságok, **államosítás, internálás, pártállam**, ÁVH, kitelepítések, **tervgazdaság, kollektivizálás**, szövetkezet, tömegpropaganda, *Személyek:* Tildy Zoltán, **Rákosi Mátyás,** Nagy Ferenc, Kovács Béla, Mindszenty József, **Nagy Imre, Kádár János.** *Topográfia:* Debrecen, **Recsk, Hortobágy.** *Évszámok:* 1945. november (választások Magyarországon), 1946 (a második köztársaság és az új forint), 1947 (a kékcédulás választások, a párizsi béke), **1956. október 23. (forradalom kitörése), 1956. november 4. (a forradalom leverésének kezdete).**

Tematikai egység	**A két világrendszer versengése, a szovjet tömb felbomlása**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	A háború után kialakuló két világrendszer, a hidegháború időszakának kezdete. Integrációs törekvések a politikai és gazdasági életben, új katonai szövetségek létrehozása. A háború után a nemzetek közötti összefogásnak egyre nagyobb a szerepe.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri a kommunista államberendezkedés fejlődésképtelenségét, tudatosulnak benne a bukás körülményei és következményei. Megismeri a két világrendszer vetélkedésének főbb történéseit. Felismeri a szovjet típusú országokban végbemenő rendszerváltozás lényegi elemeit. Képes a korszak főbb eseményeinek feldolgozására internet segítségével, korabeli sajtótudósítások és filmhíradók, valamint dokumentumfilmek felhasználásával.	

Témák	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A gazdaság két útja: piacgazdaság és tervgazdaság. Az életmód változása, a populáris kultúra kialakulása és terjedése a világban. *Öltözködés, divat.* Tudományos és technikai forradalom. Fegyverkezési verseny és űrprogram. *Felfedezők, feltalálók.* A nyugati integráció. Az enyhülés kezdetei. *államférfiak.* Az európai szovjet típusú rendszer összeomlása. *Birodalmak.* A rendszerváltó Közép-Kelet-Európa. Németország egyesülése. A Szovjetunió és Jugoszlávia felbomlása.	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Adatok, képek gyűjtése a fegyverkezési és űrprogramról. – Információk gyűjtése a nagyhatalmak politikai és gazdasági helyzetéről. Hasonlóságok és különbségek felismerése, megfogalmazása. *Kritikai gondolkodás:* – Problémák felismerése, a szocialista gazdaság egyre jobban megmutatkozó gyengeségeinek elemzése *(A tervutasításos rendszer).* – Érvek, ellenérvek gyűjtése a két rendszer (kapitalizmus és szocializmus) működésének értékeléséhez. Vitafórum rendezése. – A lényeg kiemelése, a kulcselemek megértetése grafikonok és képek alapján.	*Földrajz:* Közép- és Kelet-Európa országhatárainak változása. *Informatika*: Adatok gyűjtése interneten jeles történelmi személyekről *(Gorbacsov, Szaharov, II. János Pál, Reagan)*, eseményekről *(A berlini fal lebontása).* *Ének-zene:* John Cage. Emerson – Lake – Palmer: Egy kiállítás képei; John Williams: Filmzenék (*Csillagok háborúja, Harry Potter*).

	Kommunikáció: – A szocialista és a kapitalista rendszer bemutatása szóban, kiselőadás tartása a szocializmusról források, olvasmányok alapján. *Tájékozódás térben és időben:* – Történelmi térkép és mai földrajzi térkép együttes használata. *(A közép- és kelet-európai országok földrajzi helyzetének meghatározása.)*	

Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi nézőpont.
Tartalmi kulcsfogalom	**Társadalom, társadalmi csoport,** identitás, társadalmi mobilitás, **életmód,város, gazdaság**, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, **termelés,** erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, **kereskedelem, politika, állam**, államforma, **köztársaság, államszervezet,** parlamentarizmus, **közigazgatás,** szuverenitás, népképviselet, **demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog,vallás,** vallásüldözés.
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:* **tervgazdaság, piacgazdaság**, beat-korszak, olajárrobbanás, **atomkatasztrófa,** mamutcégek, nemzetközi pénzvilág, csúcstechnológia. *Személyek:* Brezsnyev, Kennedy, Reagan, **Gorbacsov, II. János Pál.** *Topográfia:* Ukrajna, Észtország, Lettország, Litvánia, Csehország, Szlovákia, Szerbia, Horvátország, Szlovénia, Németország, Prága, **Csernobil**. *Évszámok:* 1962 (a kubai rakétaválság), 1968 (a „prágai tavasz”, nyugati diáklázadások), 1989 (a berlini fal lebontása), **1991 (a Varsói Szerződés és a KGST felszámolása, a Szovjetunió felbomlása), 1991-1999 (a délszláv háború),** 1991-2004 (Jugoszlávia felbomlása), **1993 (Csehszlovákia szétválása, Csehország és Szlovákia létrejötte),** 1999 (Jugoszlávia NATO bombázása).

Tematikai egység	**A Kádár-korszak jellemzői**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	A kétpólusú világ megszűnése, az európai szovjet típusú rendszerek összeomlása. A Szovjetunió, a szovjet típusú rendszer története 1917–1990/1991 között.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló megismeri az 1956-ot követő kegyetlen megtorlást, tudatosul benne a társadalom és a hatalom közötti kényszerű kompromisszum eredménye és kártékony volta. Képes önálló vélemény alkotására a XX. század közép-kelet-európai népeinek történetéről. Megismeri hazánk útját a forradalom utáni megtorlástól a kádári időszak, a „legvidámabb barakk” főbb	

	eseményein keresztül a rendszerváltozásig. A megélt és megírt történelem különbségeinek megfigyelése családtörténeti elemek felhasználásával.

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az 1956 utáni kádári diktatúra, a megtorlás időszaka. A kádári konszolidáció. Élet a „legvidámabb barakkban”. A pártállam csődje. A rendszer megváltoztatása kezdetei.	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Önálló információgyűjtés a kádári diktatúra éveiről.*(Az 1956-os forradalom hőseinek elítélése; a szövetkezetek létrehozása.)* *Kritikai gondolkodás:* – Történelmi folyamat elemzése *(Magyarország útja a kommunizmustól szocializmus bukásáig).* – Érvek gyűjtése ugyanazon korszak egyik, illetve másik történelmi szereplője mellett, illetve ellen. *Kommunikáció:* – Beszélgetés a Kádár-rendszer élő tanúival. *Tájékozódás térben és időben:* – Gazdasági, társadalmi, kulturális különbségek a magyar és a korabeli nyugat-európai társadalmak között.	*Vizuális kultúra:* Dokumentum- és játékfilmek, a Mementó Szoborpark. Makovecz Imre építészete, Erdélyi Miklós művészete.

Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.
Tartalmi kulcsfogalom	**Társadalom, társadalmi csoport**, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, **elit réteg, középréteg, alsó réteg, migráció,életmód, város, gazdaság,** gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, **termelés,** erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, **kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, politika, állam,államforma**, **köztársaság, államszervezet,** parlamentarizmus, **közigazgatás,** szuverenitás, népképviselet, **demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog, vallás.**
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:*munkásőrség,konszolidáció, népfelkelés,**puha diktatúra,** amnesztia, háztáji, **pártállam,** szamizdat, demokratikus ellenzék. *Személyek:* **Kádár János.** *Topográfia*: **Salgótarján,**Szászhalombatta, Bős-Nagymaros, Monor,

	Lakitelek. *Évszámok:* 1958 (Nagy Imre és vádlott társai kivégzése), 1968 (az új gazdasági mechanizmus), 1985 (monori találkozó), **1987 (a lakiteleki találkozó), 1989 (Nagy Imre és mártírtársainak újratemetése, a harmadik köztársaság kikiáltása).**

Tematikai egység	**Az egységesülő Európa, a globalizáció kiteljesedése**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	A XX. század utolsó harmadának legfontosabb technikai újításai. A nyugat-európai integráció kezdetei. A szovjet tömb felbomlása. Politikai fordulat a rendszerváltó kelet-európai államokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló mérlegeli a globalizációs folyamatok előnyeit és hátrányait, képes megítélni a történelmi-társadalmi kérdéseket, folyamatokat a demokratikus értékek jegyében. Belátja a globalizáció és a rendszerváltozás közötti összefüggéseket. Kialakul benne a kisebbségek iránti megértés, a demokratikus és a környezettudatos gondolkodás. Azonosul az egységes Európa gondolatával, felkészül a közéletben való tudatos részvételre.	

Témák	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az Európai Unió létrejötte és működése. *Egyezmények, szövetségek.* A közelmúlt háborúi, válsággócai (Közel-Kelet, Afganisztán, Irak, Irán). A globális világ sajátosságai, globalizáció előnyei és hátrányai. *Történelemformáló eszmék.*	*Ismeretszerzés, tanulás:* – A személyes tapasztalatokra alapozott információk gyűjtése *(A televízió, a mobiltelefon, az internet)* előnyeiről és hátrányairól. *Kritikai gondolkodás:* – Környezeti- és atomkatasztrófák értékelése egy mai tizenéves. *Kommunikáció:* – Önálló vélemény megfogalmazása a szűkebb és tágabb környezetünket befolyásoló tényezőkről. *Tájékozódás térben és időben:* – A rendszerváltás (rendszerváltozás) ütemének összehasonlítása a volt	*Földrajz:* Az Európai Unió kibővülése és jelenlegi működése. *Biológia-egészségtan:* Az ökológiai változások figyelemmel kísérése a XXI. század elején. *Etika*: Az ember szerepe, helye a gyorsan változó világban.

	szocialista országokban.	
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	**Társadalom, társadalmi csoport**, identitás, társadalmi mobilitás, **életmód, város, gazdaság,** gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, **termelés,** erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, **kereskedelem, politika, állam**, **államforma,köztársaság, államszervezet,** parlamentarizmus, **közigazgatás,** szuverenitás, népképviselet, **demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog, vallás,** vallásüldözés.	
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:* multikulturalizmus, **terrorizmus,** migráció, **integráció, euró,** internet, **tömegkommunikáció.** *Topográfia:* az EU tagállamai. *Évszámok:* 1992 (a maastrichti szerződés aláírása), 1995 (a schengeni egyezmény életbe lépése**), 2002 (az euró bevezetése),** 2001. szeptember 11. (terrortámadások az Egyesült Államokban), **2004 (tíz új tagállam csatlakozik az EU-hoz, köztük Magyarország is).**	

Tematikai egység	**Demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	A Kádár-korszak legfontosabb általános jellemzői. Az egypártrendszer működésének alapelvei. A pártállam csődjének okai és jelei a Kádár-korszak utolsó éveiben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri a demokratikus átalakulás jelentőségét, az ezt tagadó álláspontokat kritikával illeti, a következményeket differenciáltan értékeli. Megismeri a demokratikus intézményrendszer működése fontosságát, erősödik benne a haza iránt érzett elkötelezettség érzése. Sokoldalúan felkészül a jövendő közéleti szerepekre. (Pl. A demokrácia játékszabályainak dramatikus módszerrel történő tanulása. A vitakultúra fejlesztése.)	

Témák	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A demokratikus jogállam megteremtése. Magyarország csatlakozása a NATO-hoz és az Európai Unióhoz. A gazdasági élet és a jogi intézményrendszer a mai Magyarországon. A magyarországi nemzetiségek és etnikai kisebbségek. A cigány (roma) népesség	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Ismerkedés a jogállamiság intézményrendszerével. Következtetések levonása, majd azok rendszerezése. A napi közéletből vett példák felsorakoztatása. – Tapasztalatok gyűjtése a család, a szűkebb és tágabb környezet, az iskola mindennapi életéből.	*Földrajz:* A Kárpát-medence magyarok által lakott területeinek meghatározása, vaktérképre rajzolása. A családok életszínvonalának változása a rendszerváltást követően.

helyzete. A határon túli magyarság sorsa a rendszerváltozást követően. *Kisebbség, nemzetiség.*	*Kritikai gondolkodás:* – A határon túl élő magyarok sorsának megismerése, a valós és fiktív elemek megkülönböztetése. – Történetek, élő tanúk visszaemlékezései, azok meghallgatása. *(A rendszerváltás korának aktív szereplői és tanúi.).* *Kommunikáció:* – Saját vélemény kialakítása a rendszerváltás éveinek dilemmáiról és eseményeiről. – A médiumok hírei és a környezetben tapasztalt valóság összehasonlítása. *Tájékozódás térben és időben:* – Az erdélyi, kárpátaljai, felvidéki és délvidéki magyarok életviszonyainak összehasonlítása egymással és a hazai viszonyokkal. – Jelentősebb határon túli magyarlakta települések bejelölése vaktérképre.	

Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.
Tartalmi kulcsfogalom	**Társadalom, társadalmi csoport,** identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, migráció, **életmód,város, gazdaság**, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, **termelés,** erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, **kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, politika, állam, államforma**, **köztársaság, államszervezet,** parlamentarizmus, **közigazgatás,** szuverenitás, népképviselet, **demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog,vallás.**
Fogalmak, adatok	*Fogalmak:***privatizáció, rendszerváltás**/rendszerváltozás, pluralizmus, demokratikus intézményrendszer**, jogállam.** *Személyek:***Antall József**, Göncz Árpád, Horn Gyula, Orbán Viktor, Mádl Ferenc. *Topográfia:* Erdély, Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Várvidék (Burgenland). *Évszámok:***1990 (szabad, többpárti választások Magyarországon)**, 1991

	(a szovjet csapatok távozása hazánkból), 1999 (csatlakozás a NATO-hoz), **2004 (Magyarország EU-tag lett).**

Tematikai egység	**Rendszerező ismétlés őskortól napjainkig helytörténet**	**Órakeret 13 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egyetemes emberi értékek elfogadása ókori, középkori, újkori, jelenkori egyetemes és magyar kultúrkincs élményszerű megismerésével A történelmet formáló, alapvető folyamatok, összefüggések rendszerezése., ezek rendszerben látása, összefüggések felismerése, következtetések levonása A megszerzett ismeretek gyakorlati alkalmazása Kronológiai, topográfiai ismeretek készségszintű alkalmazása. Helytörténeti ismeretek bővítése. A tanult történelmi események nyomainak felfedezése szűkebb lakókörnyezetünkben.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Őskor ókor Középkor Újkor Legújabbkor meghatározó államainak története, fejlődése Egyetemes és magyar történelmi személyek, események korban való elhelyezése, koncentrációk, kapcsolatok felfedezése Kronológiai gyakorlatok Topográfiai gyakorlatok Forráselemző dokumentumelemző gyakorlatok (kordokumentumok, történelmi feljegyzések, önéletrajzi források, diagrammok, térképek olvasása, belőlük következtetések levonása) helytörténet: történelmi események emlékhelyei	Lásd az adott évfolyamnál kidolgozott tematikai egységnél
Kulcsfogalmak/ fogalmak	az előző években tanult fogalmak minimum követelményei

Tematikai egység	**Társadalmi szabályok**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Az emberi együttélésre vonatkozó hétköznapi és iskolai szabályok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A legfontosabb együttélési szabályok jellemzőinek tudatosítása. Különféle típusú társadalmi szabályok értelmezése, a közös és az eltérő vonások felismertetése. Annak beláttatása, hogy minden közösséget a résztvevők által elfogadott írott és íratlan szabályok hoznak létre és tartanak fenn. A saját életre vonatkozó szabályok azonosítása.	

Témák	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
Szokás, hagyomány, illem, erkölcs. A jogi szabályozás sajátosságai. Jogok és kötelességek. Az alapvető emberi jogok. A gyermekek jogai, diákjogok. Egyenlőség és egyenlőtlenségek a társadalomban. Tapasztalatszerzés: valamilyen hivatalos ügy elintézésében.	*Ismeretszerzés, tanulás:* – A médiából vett példák azonosítása az alapvető emberi jogok érvényesülése, illetve megsértése témakörében. – Társadalmi egyenlőtlenségek és egyenlőségek azonosítása történelmi példák alapján. *Kritikai gondolkodás:* – Személyes tapasztalatok és korábban tanult ismeretek kapcsolása a szokás, a hagyomány, az illem, az erkölcs és a jog fogalmához. – Különböző társadalmi szabályok összehasonlítása és tipizálása. – Jogok és kötelezettségek egymáshoz kapcsolása a közösségi életben. *Kommunikáció:* – Érvelés valamilyen diákjog érvényesítésének szükségessége mellett.	*Biológia-egészségtan:* Az élővilággal szembeni kötelességeink, és az állatok jogai. *Etika:* Szabadság és korlátozottság. Színesedő társadalmak. A társadalmi együttélés közös normái.
Kulcsfogalmak	**Társadalom, norma, szabály, jog, kötelesség.**	
Fogalmak	Szokás, hagyomány, illem, **erkölcs**, **alapvető emberi jog,gyermeki jog,** hivatal, egyenlőség, **társadalmi különbség,** társadalmi egyenlőtlenség.	

Tematikai egység	**Állampolgári alapismeretek**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	A politikai ideológiák és struktúrák történelmileg kialakult alaptípusainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az állampolgári felelősség kialakítása. A köz- és egyéni érdek összeegyeztethetőségének problémái. Napjaink legjellemzőbb politikai rendszereinek megismertetése, és az ezzel kapcsolatban korábban tanultak fogalmi rendszerezése. A modern politikai rendszer működési mechanizmusának nagy vonalakban való áttekintése. Az önálló véleményalkotás gyakoroltatása egy-egy konkrét politikai jelenséggel kapcsolatban.	

Témák	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
Államformák (királyság, köztársaság). Politikai rendszerek (demokrácia, diktatúra). A demokratikus állam működésének alapelvei (hatalommegosztás, hatalomgyakorlás és társadalmi kontroll). Állampolgári jogok és kötelességek. Magyarország politikai intézményei (államszervezet és társadalmi érdekképviseletek). A média, mint hatalmi ág. A nyilvánosság szerepe a közéletben. Tapasztalatszerzés: részvétel a diákönkormányzat munkájában.	*Ismeretszerzés, tanulás:* – Az államformákra és politikai rendszerekre vonatkozó történelmi ismeretek bemutatása szóban vagy írásban. – A magyarországi törvényalkotás folyamatának megértése. – A nyilvánosság politikai szerepének igazolása a médiából vett példák segítségével. *Kritikai gondolkodás:* – Vita az állampolgári jogok és kötelességek viszonyáról, ezek magyarországi érvényesüléséről. – A média és a politikai hatalom viszonyának elemzése konkrét példák alapján.	*Etika:* Tágabb otthonunk - Európa. A média és a valóság.

Kulcsfogalmak	**Állam**, politikai rendszer, **államforma, királyság, köztársaság,** hatalom, intézmény, szervezet, kormányzás, **demokrácia, diktatúra, szélsőséges pártok és mozgalmak, államszervezet,** hatalommegosztás.
Fogalmak	Hatalmi ág**, érdekképviselet, állampolgári jogok, állampolgári kötelességek**, közjó, politikai intézmény, **média,** közélet, nyilvánosság.

Tematikai egység	Pénzügyi és gazdasági kultúra	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A munka világával kapcsolatos ismeretek és személyes tapasztalatok. Kamatszámítás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudatos tervezés és a személyes felelősségvállalás hangsúlyozása. Néhány gazdasági-pénzügyi alapfogalom megismertetése. A gazdaságról való gondolkodás megalapozása és formálása a gazdasági szereplők azonosításán és a saját gazdasági szerepe tudatosításán keresztül. A gazdaságra vonatkozó korábbi ismeretek rendszerezése.	

Témák	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
A gazdaság legfontosabb szereplői, és kapcsolatuk a piacgazdaságban (háztartások, vállalatok, állam, külföld, piac, pénzügyi közvetítők). A pénz funkciói és formái (érme, bankjegy, pénzhelyettesítők, bankkártyák). Az infláció. Pénzintézetek és tevékenységük (betétgyűjtés, hitelezés, kamat, tőke, árfolyam). Egy diák lehetséges gazdasági szerepei (munka, fogyasztás, gazdálkodás a zsebpénzzel). Tapasztalatszerzés: internetes tájékozódás árfolyamokról és befektetési lehetőségekről.	*Ismeretszerzés, tanulás:* – A piacgazdaság modelljének megalkotása, a szereplők és a piacok közötti kapcsolatrendszer megértése. – Kiselőadások tartása a pénztörténet főbb korszakairól. – Egy külföldi osztálykirándulás költségvetésének elkészítése – a valuták közötti váltás gyakorlásával együtt. *Kritikai gondolkodás:* – Gazdasági-pénzügyi döntések szimulálása néhány feltételezett gazdasági változás tükrében. – Nyert, illetve feláldozott haszon mérlegelése néhány gazdasági döntésben.	*Földrajz:* A gazdaság ágazatai. A magyar gazdaság főbb működési területei. A piac működésének alapelvei. A pénz szerepe a gazdaságban. Nemzeti és közös valuták. Árfolyam, valutaváltás. *Matematika:* Kamatszámítás. *Technika, életvitel és gyakorlat:* Korszerű pénzkezelés.
Kulcsfogalmak	**Munka,** gazdaság, piac, pénz, **termelés, fogyasztás.**	
Fogalmak	**Piacgazdaság,** háztartás, vállalat, belföld, külföld, **pénzintézet,** pénzügyi közvetítő, **bankjegy, pénzhelyettesítő**, költségvetés, **bevétel, kiadás**, **egyenleg**, megtakarítás, betét, kötvény, befektetési jegy, hitelfelvétel, **kamat, árfolyam, infláció.**	

Tematikai egység	Háztartás és családi gazdálkodás	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Személyes tapasztalatok a családi – háztartási gazdálkodással kapcsolatban. Kamatszámítás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyéni felelősség, kezdeményezőképesség és az alkotó munka szerepének tudatos felismertetése. A pénzkezelés alapvető fogalmainak megértetése a családi gazdálkodás legfontosabb kérdéseihez kapcsolódóan.	

Témák	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
Családi bevételek: munkával szerzett	*Ismeretszerzés, tanulás:* – A családi és a személyes	*Földrajz:* Egy termék árát befolyásoló

jövedelmek, nem munkával szerzett jövedelmek (társadalmi juttatások, tulajdonból származó jövedelmek, örökség, nyeremény, vagyon). Családi kiadások: létszükségleti kiadások (élelem, ruházkodás, lakás, közüzemi szolgáltatások), egyéb kiadások (oktatási-kulturális, szabadidős és rekreációs kiadások). Takarékosság a háztartások fogyasztásában és vásárlásában (energiahasználat, beruházás, tudatos vásárlás, hulladékkezelés és újrahasznosítás). Családi pénzkezelési technikák (megtakarítás és befektetés, hiány és hitel, bankszámlák, bankkártyák és banki műveletek). Tapasztalatszerzés: látogatás egy pénzintézetben, a lakossági folyószámlákhoz kapcsolódó banki tevékenységek megismerése.	szükségletek, illetve vágyak számbavétele. Ezek rangsorolása és szimulációs gyakorlat keretében való összevetése a reális lehetőségekkel. – Különféle élethelyzetekhez kapcsolódó családi költségvetések tervezése. – Számításokkal alátámasztott választás minimum két banki megtakarítási lehetőség közül. – A háztartási megtakarítási lehetőségek azonosításának gyakorlása szituációs játék keretében. – Lakossági folyószámla adatainak értelmezése. A családi bevételek és kiadások szerkezetének grafikus ábrázolása.	tényezők. Kiadás és bevétel. Különböző fizetési módok. A fogyasztási szokások változásai. *Matematika:* Diagramok, táblázatok, grafikonok – adatleolvasás, készítés, értelmezés. Kamatos kamat, befektetés és hitel. A háztartás és a közszolgáltatások. Hulladékgazdálkodás.
Kulcsfogalmak	**Család,** szükséglet, **munka, tulajdon**, jövedelem.	
Fogalmak	Háztartás, **költségvetés, bevétel, kiadás**, társadalmi juttatás, tulajdonból származó jövedelem, örökség, nyeremény, vagyon, létszükségleti kiadás, nem létszükségleti kiadás, beruházás, **egyenleg,** megtakarítás, befektetés, **hitel, kamat, bank,** bankszámla**, bankkártya,** banki művelet, **lakossági folyószámla.**	

Tematikai egység	**Médiakörnyezet, a média funkciói, a nyilvánosság**	**Órakeret 2 óra**
Előzetes tudás	Személyes és közvetett kommunikáció megkülönböztetése. Minden médiumra kiterjedő, személyes médiahasználati tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
– Az internet, a televízió, a videojáték (mozi, rádió, újság) szerepének meghatározása. A média használata a mindennapokban. – A különféle médiatartalmak értelmezése, a média funkcióinak (megörökítés, tájékoztatás, vélemények befolyásolása, jövedelemszerzés, szórakoztatás, gyönyörködtetés, önkifejezés) azonosítása. – A nyilvánosság jelentésének és jelentőségének meghatározása, szerepének tisztázása az egyes korokban és társadalmakban.	*Informatika*: Tájékozódás néhány online szolgáltatás céljáról lehetőségéről. Az internet kommunikációs szolgáltatásai (MSN, Skype, VoIP, chat, blog).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	**Média,tömegkommunikáció**, médiahasználat, funkció, médiaszöveg. nyilvánosság.

Tematikai egység	**A médiamodellek és intézmények**	**Órakeret 2 óra**
Előzetes tudás	A médiakörnyezet szereplőinek azonosítása: a fogyasztók/felhasználók és a médiatartalom-előállítók. Információk saját környezet médiahasználati szokásairól.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértetése, hogy miért jelenik meg a média közönsége kettős szerepben: mint vásárló, és mint áru. A résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátítása, kritikai képességek fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
– A médiapiacon az olvasóért, nézőért, felhasználóért folyó verseny szereplői, jellemzői és eszközei. – A fontosabb médiamodellek (közszolgálati, kereskedelmi, közösségi média) és jellemzői, valamint azok megkülönböztetése. – A médiaintézmények célközönségei (életkor, nem, végzettség, kulturális és egzisztenciális héttér, érdeklődés). – A közösségi hálózatok funkciói, jellemzői.	*Magyar nyelv és irodalom*: A beszélő és az elbeszélő szerep, a mindentudó és a tárgyilagos elbeszélői szerep különbözősége, a közvetett és a közvetlen elbeszélésmód eltérései.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	**Közszolgálati média, kereskedelmi média,** közösségi média.

Tematikai egység	**A média társadalmi szerepe, használata – Reklám és hír a hagyományos és az új médiában**	**Órakeret 2 óra**
Előzetes tudás	A kereskedelmi kommunikáció (reklám) megjelenési helyeinek, alapformáinak ismerete. A hírgyártáshoz kapcsolódó meghatározó tevékenységek (pl. újságíró, fotóriporter) ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A „naiv fogyasztói” szemlélet átértékelése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
– A reklámok a hirdetés és a médiaipar jellemzői. – A hírgyártás folyamatának, szereplőinek azonosítása. – A hír, a kommentár és a hírérték fogalmának meghatározása. – A pártatlanság és korlátai.	*Vizuális kultúra*: Reklámhordozó felületek gyűjtése, csoportosítása, olvasása, értelmezése a reklámkészítő szándéka és kifejezésmódja közötti összefüggés alapján.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	**Hír, kommentár**, hírérték, hírverseny, pártatlanság, hírportál**, közösségi oldal.**
A fejlesztés várt eredményei akét évfolyamos ciklus végén	Az újkori és modernkori egyetemes és magyar történelmi jelenségek, események feldolgozásával a jelenben zajló folyamatok előzményeinek felismerése, a nemzeti azonosságtudat kialakulása. A múltat és a történelmet formáló, alapvető folyamatok, összefüggések felismerése (pl. technikai fejlődésének hatásai a társadalomra és a gazdaságra) és egyszerű, átélhető erkölcsi tanulságok (pl. társadalmi kirekesztés) azonosítása, megítélése. Az új- és modernkorban élt emberek, közösségek élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a hasonlóságok és különbségek felismerése. A tanuló ismerje fel, hogy a múltban való tájékozódást segítik a kulcsfogalmak és fogalmak, amelyek segítik a történelmi tájékozódás és gondolkodás kialakulását, fejlődését. Ismerje fel, hogy az utókor a nagy történelmi személyiségek, nemzeti hősök cselekedeteit a közösségek érdekében végzett tevékenységek szempontjából értékeli, tudjon példát mondani ellentétes értékelésre. Ismerje a XIX.-XX. század nagy korszakainak megnevezését, illetve egy-egy korszak főbb jelenségeit, jellemzőit, szereplőit, összefüggéseit. Ismerje a magyar történelem főbb csomópontjait egészen napjainkig. Legyen képes e hosszú történelmi folyamat meghatározó szereplőinek azonosítására és egy-egy korszak főbb kérdéseinek felismerésére. Ismerje a korszak meghatározó egyetemes és magyar történelmének eseményeit, évszámait, történelmi helyszíneit. Legyen képes összefüggéseket találni a térben és időben eltérő fontosabb történelmi

	események között, különös tekintettel azokra, melyek a magyarságot közvetlenül vagy közvetetten érintik. Tudja, hogy az egyes népek és államok a korszakban eltérő társadalmi, gazdasági és vallási körülmények között éltek, de a modernkor beköszöntével a köztük lévő kapcsolatok széleskörű rendszere épült ki. Tudja, hogy Európához köthetők a modern demokratikus viszonyokat megalapozó szellemi mozgalmak és dokumentumok. Tudja, hogy Magyarország a trianoni békediktátum következtében elvesztette területének és lakosságának kétharmadát, és közel ötmillió magyar került kisebbségi sorba. Jelenleg közel hárommillió magyar nemzetiségű él a szomszédos államokban, akik szintén a magyar nemzet tagjainak tekintendők. Tudja, hogy a társadalmakban eltérő jogokkal rendelkező és vagyoni helyzetű emberek alkotnak rétegeket, csoportokat. Tudjon különbséget tenni a demokrácia és a diktatúra között, s tudjon azokra példát mondani a feldolgozott történelmi korszakokból és napjainkból. Ismerje fel a tanuló a hazánkat és a világot fenyegető globális veszélyeket, betegségeket, terrorizmust, munkanélküliséget. Legyen képes különbséget tenni a történelem különböző típusú forrásai között, és legyen képes egy-egy korszakra jellemző képeket, tárgyakat, épületeket felismerni. Tudja, hogy hol kell a fontos események forrásait kutatni, és legyen képes a megismert jelenségeket, eseményeket összehasonlítani. Ismerje a híres történelmi személyiségek jellemzéséhez szükséges adatokat, eseményeket és kulcsszavakat. Legyen képes a tanuló történelmi ismeretet meríteni és egyszerű következtetéseket megfogalmazni hallott és olvasott szövegekből, különböző médiumok anyagából. Legyen képes információt gyűjteni adott témához könyvtárban és múzeumban; olvasmányairól készítsen lényeget kiemelő jegyzetet. Legyen képes könyvtári munkával és az internet kritikus használatával forrásokat gyűjteni, kiselőadást tartani, illetve érvelni. Ismerje fel a sajtó és média szerepét a nyilvánosságban, tudja azonosítani a reklám és médiapiac jellegzetességeit. Legyen képes szóbeli beszámolót készíteni önálló gyűjtőmunkával szerzett ismereteiről, és kiselőadást tartani. Legyen képes saját vélemény megfogalmazása mellett mások véleményének figyelembe vételére, és tudjon ezekre reflektálni. Legyen képes példák segítségével értelmezni az alapvető emberi, gyermek- és diákjogokat, valamint a társadalmi szolidaritás különböző formáit. Legyen képes példák segítségével bemutatni a legfontosabb állampolgári jogokat és kötelességeket, tudja értelmezni ezek egymáshoz való viszonyát. Legyen képes a gazdasági és pénzügyi terület fontosabb szereplőit azonosítani, illetve egyszerű családi költségvetést készíteni, és mérlegelni a háztartáson belüli megtakarítási lehetőségeket.

A továbbhaladás feltételei

Készítsen önállóan vázlatot az adott témáról.
A diák tudjon beszámolót, kiselőadást tartani adott történelmi témáról, megadott ismeretterjesztő irodalom alapján.
Legyen képes információt gyűjteni adott témában a média felhasználásával
Tudjon egyszerű történelmi tárgyú táblázatokat, grafikonokat, diagramokat értelmezni néhány mondatban.
Legyen képes néhány jelentős eseményhez kapcsolódó forrást összehasonlítani.
Tudja összehasonlítani különböző időszakok térképeit.
Legyen képes egy-egy ország területváltozásait térképről leolvasni.
Tudja megállapítani, hogy a magyar és egyetemes történelem megjelölt személyei közül kik voltak kortársak.
Tudja ismertetni a demokráciák és diktatúrák legjellemzőbb vonásait.
Tudja a XX. század második felének legfontosabb magyar és egyetemes fordulópontjait, azok idejét.
Ismerje a mai Magyarország közjogi és politikai rendszerének alapelemeit.
Környezetének, lakóhelyének fontos történelmi eseményeit tudja elhelyezni a köztörténet folyamában.
Ismerje a pénzvilág, a gazdasági élet alapvető fogalmait.

Legyen képes mindennapi kiadásai tervezésére, tudjon egyszerű családi költségvetést készíteni
Ismerje fel a sajtó és média szerepét a nyilvánosságban, tudja azonosítani a reklám és médiapiac jellegzetességeit.

Minimum:

Ismeretszerzési és feldolgozási képesség

A tanuló

- legyen képes a tankönyv szövege alapján önálló vázlatírásra
- tudja a tankönyvi táblázatokat, grafikonokat, diagramokat egy-két mondattalértelmezni
- -adott történelmi témához tudjon a könyvtárban könyveket gyűjteni
- ismerje és néhány mondatban tudja bemutatni a legkiemelkedőbb történelmi személyiségek szerepét, jelentőségét
- legyen ismerete az önkormányzati és parlamenti választásokról és azok jelentőségéről
- -tudja életkorának megfelelően megmagyarázni a helyi tantervben kiemelt fogalmakat

Kifejezőképesség

A tanuló

- legyen képes ismertetni a tankönyvi anyagegységet
- tudjon történelmi szemelvényt tömörítve ismertetni
- tudjon beszámolni történelmi tárgyú olvasmányairól, filmélményeiről önállóan is

Tájékozódás az időben

A tanuló

- a tankönyv kronológiai táblázata segítségével tudja megállapítani, mi történt Európa más országaiban a hazai történelem egy-egy kiemelkedő eseménye idejét
- tudjon eseményt, ha kell, helyszínt fűzni a helyi tantervben kiemelt évszámokhoz

Tájékozódás a térben

A tanuló

- tudja megmutatni a történelmi atlaszban és a fali térképen a helyi tantervben kiemelt földrajzi neveket, tudjon hozzájuk eseményt, ha kell, évszámot kapcsolni
- tudjon tanári segítséggel egyszerű történelmi térképvázlatot készíteni
- tudja megmutatni a történelmi atlaszban és a fali térképen a helyi tantervben kiemelt földrajzi neveket, tudjon hozzájuk eseményt, ha kell, évszámot kapcsolni

Etika

6–8. évfolyam

Célok

Az erkölcsi nevelés fő *célja* a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása és ezek alkalmazása a mindennapokban – azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémáik tudatosításában és a felelős döntéshozatalban. Az erkölcsi kérdésekről való gondolkodás során az elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződésekké állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életmódot, életfelfogást és életminőséget.

Fejlesztési feladatok

- a gyerekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása.
- értékek közvetítése
- a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása és ezek alkalmazása a mindennapokban
- a magatartást befolyásoló értékek, erények erősítése
- az önálló és felelős gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése.
- testi és lelki egészségre, a családi életre való nevelés
- önállósodás támogatása
- az igazságosság és a méltányosság elvének megértetése és elfogadtatása
- a magatartást meghatározó erkölcsi kategóriák jelentéstartalmának évről évre való gazdagítása, az életkornak megfelelő szinten való megtapasztalása, tudatosítása, illetve szükség szerinti újrarendezése
- el tudjanak igazodni az egymásnak sokszor ellentmondó értéktartalmú információk, üzenetek között, illetve hogy választást igénylő helyzetekben lelkiismeretük szavára hallgatva, morálisan helyes döntéseket tudjanak hozni.

- a figyelem ráirányítása a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, a kérdezés, a gondolkodás és az állásfoglalás bátorítása, a szabad beszélgetések, valamint a nézőpontváltást gyakoroltató szerepjátékok és viták moderálása
- a nemzeti öntudat és a hazafias nevelés
- kialakuljon a közös európai és a magyar múlt öröksége iránti megbecsülés
- a másokért való felelősségvállalás, önkéntesség és a környezettudatos életmód kialakulása
- az önismeret és a társas kultúra, a demokráciára nevelés alapjainak lerakása
- a szociális és állampolgári kompetencia erőteljes fejlesztése
- anyanyelvi kommunikáció és a digitális kompetencia fejlődése
- az elkövetett hibák vagy rossz döntések miatt bekövetkező károk enyhítéséről, a jóvátételről és a jó visszaállításának lehetőségeiről való gondolkodás fejlesztése, valamint az ehhez kapcsolódó kommunikációs és közösségi technikák életkornak megfelelő szinten való elsajátítása
- a problémák erőszakmentes, konstruktív és morálisan elfogadható kezelése
- szociális érzékenység fejlesztése
- pályaorientáció
- kezdeményezőkészség és vállalkozói kompetencia fejlesztése.
- médiatudatosságra nevelés
- esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése.
- képesek legyenek minderről összefüggésekben gondolkodni
- személyes világkép és világnézet kialakulásának támogatása
- a személyes jövőkép kialakítását
- identitás különféle dimenziókban való stabilizálódása
- információk különféle forrásokból való összegyűjtésének és rendszerezésének képessége
- a kritikai gondolkodás fejlesztése

A tanulók értékelése

Az egyéni értékelés különböző formái:

– Pár- és csoportmunkában való részvétel (játékban, vetélkedőben, szerepjátékban).

– Önálló szóbeli felelet.

– Félévente legalább egy házi dolgozat, esszé vagy kiselőadás elkészítése.

– Félévente legalább két témazáró feladatlap megírása.

A tanulók értékelésének főbb szempontjai:

– Aktivitás és részvétel a tanulói tevékenységek során.

– Szóbeli és írásbeli feleletek, beszámolók esetében az összefüggő, követhető, logikus gondolatmenetre való törekvés.

– Képes-e önállóan felépíteni feleletét? Képes-e kérdéseket megfogalmazni?

– Az alapvető fogalmak helyes használata.

– Egyéni és csoportos képességfejlesztő feladatok megoldása.

– Projektumok egyéni vagy csoportos elkészítése.

– Tanórán kívüli információszerzés és gyűjtőmunka produktumainak bemutatása.

Óraterv

	A tantárgy heti óraszáma	A tantárgy éves óraszáma
Etika 6. évfolyam	2	72
Etika 7. évfolyam	2	72
Etika 8. évfolyam	2	72

6. osztály

Tematikai egységek	óraszám
1. Test és lélek	**14 óra**
2. Kapcsolat, barátság, szeretet	**12óra**
3. Kortársi csoportok	**12 óra**
4. Társadalmi együttélés	**12 óra**
5. A technikai fejlődés hatásai	**12óra**
6. A mindenséget kutató ember	**10 óra**
Összes óraszám:	**72 óra**

Tematikai egység	**Test és lélek**	**Órakeret 14óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	A főbb emberi szervrendszerek ismerete. Az egészséges életmóddal kapcsolatos alapvető ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók testi és lelki egészséggel kapcsolatos ismereteinek gyarapítása és az önmagukért való felelősség érzésének erősítése. A beteg és a fogyatékkal élő emberek iránti empátia fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlődés és szükségletek Melyek az ember legfontosabb fizikai, lelki és szellemi szükségletei? Miben térnek el egymástól a gyerek, a felnőtt és az idős ember szükségletei? Miben különbözik egy ember az összes többi élőlénytől, és miben hasonlít rájuk? *Egészség és betegség* Miben különbözik egy beteg ember az egészségestől? Hogyan és miért betegedhet meg valaki? Mi változik meg ettől az életében? Milyen az, amikor én beteg vagyok?	*Természetismeret*: Kamaszkori változások: testkép, testalkat; az egészséges táplálkozás alapelvei; A serdülő személyiségének jellemző vonásai; az önismeret és az önfejlesztés eszközei; veszélyforrások

Fogyatékosság Milyen képessége hiányozhat annak, aki valamilyen téren fogyatékos? Vannak-e olyan speciális képességeik a fogyatékkal élőknek, amelyekben ügyesebbek másoknál? Mi a különbség a fogyatékosság és a betegség között? Hogyan alakulhat ki ilyen állapot? Miben és hogyan akadályozza a fogyatékkal élő embereket állapotuk a hétköznapi tevékenységekben? Hogyan lehet elhárítani vagy csökkenteni ezeket az akadályokat? Hogyan lehet egy fogyatékkal élő gyereket támogatni az osztályban? Mit tanulhatnak az ép gyerekek fogyatékkal élő társuktól? Élhetnek-e teljes értékű életet a fogyatékos emberek? *Ép testben ép lélek?* Milyen a jó és milyen a rossz lelkiállapot? Milyen lehet a lélek, amikor sérült vagy beteg? Milyen jelei vannak ennek? Hogyan őrizhetjük meg a lelki egészségünket? Lehet-e beteg lélek ép testben, és beteg vagy fogyatékossággal élő testben ép lélek? Mi minden befolyásolhatja ezt? *Egy belső hang: a lelkiismeret* Mi minden hat a döntéseinkre? Mi a lelkiismeret, és miből érezzük a jelenlétét? Hogyan hat a tetteinkre? Mi történik, amikor hallgatunk rá, és mi történik, amikor nem?	különféle élethelyzetekben; káros szenvedélyek.

Tematikai egység	**Kapcsolat, barátság, szeretet**	**12 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Olvasott, hallott, látott, megélt történetek, amelyek középpontjában a barátság témája áll.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A saját kapcsolati háló szerkezetének tudatosítása. Annak megéreztetése, hogy az őszinte baráti kapcsolatok fontos szerepet játszanak az ember életében. Olyan kommunikációs technikák megismertetése, amelyek segíthetnek a barátság ápolásában és az esetleges konfliktusok feloldásában.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Kapcsolataim Kikkel tartok szorosabb vagy lazább kapcsolatot? Kihez mi fűz, és milyen mélységűek ezek az érzések? Mi tesz vonzóvá és mi tesz ellenszenvessé valakit? Milyen módon lehet elnyerni valakinek a rokonszenvét? Milyen eszközöket nem szabad vagy nem érdemes használni ennek során? Miért? *Baráti kapcsolatok* Lehetnek-e a barátoknak titkaik egymás előtt? Mit jelent az, hogy őszinték vagyunk valakihez? Megengedhető-e a hazugság a barátok között? Csak szavakkal lehet hazudni vagy más módon is? Mit jelent a barátságban a másik tisztelete? Hogyan tudják segíteni	*Magyar nyelv és irodalom*:a közlési szándéknak megfelelő nyelvi és nem nyelvi jelek használata;mindennapi kommunikációs szituációk gyakorlása. *Vizuális kultúra:* vizuális kommunikáció,

egymást a barátok? Mi az, amivel fájdalmat tudnak okozni egymásnak? Hogyan lehet bocsánatot kérni és megbocsátani? Van-e olyan vétség, ami megbocsáthatatlan? *A kapcsolat ápolása* Milyen formái vannak a szeretet kimutatásának és a figyelmességnek? Milyen szerepe van a kapcsolat ápolásában a személyes találkozásoknak, a telefonnak, az internetnek és a közös programoknak? Milyen problémák és milyen konfliktusok zavarhatják meg a barátságot? Hogyan lehet feloldani ezeket?	jelértelmezés, jelalkotás; kép és szöveg.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Barát, ismerős, ***rokonszenv, ellenszenv,barátság, őszinteség, hazugság,*** szeretet, ***tisztelet,*** közömbösség, harag, fájdalom, megértés, ***sértés***, megbocsátás, ***konfliktus***.

Tematikai egység	**Kortársi csoportok**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közösséghez való tartozás fontosságának megéreztetése. A csoporttagok közötti összetartozás érzését kiváltó legfontosabb tényezők tudatosítása. Egy-egy személy csoporton belüli helyzetének felismertetése. A csoporton belüli konfliktuskezelés és kárenyhítés néhány technikájának gyakorlati megismertetése. Annak megértetése, hogy mások csoportjai mások számára ugyanolyan értékesek.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Közösségeim Milyen csoportokhoz tartozom? Mi változott ezen a téren az utóbbi időben? Milyen okai vannak a változásnak? Melyik csoporthoz mennyire kötődöm, és miért? *A mi csoportunk* Melyik csoportomban érzem a legjobban magam, és miért? Mi minden kapcsolja össze a csoport tagjait? Milyen közös tevékenységeink, jeleink, szokásaink és szabályaink vannak? Egyenrangú-e mindenki a csoportban, vagy van-e valamilyen különbség a tagok között? *Mások csoportjai* Milyen más csoportok vannak körülöttem, amelyekbe nem tartozom bele? Milyennek látom e csoportok tagjait? Mit tudok róluk? Valóban különböznek-e a tagjaik a mi csoportunk tagjaitól? Ha igen, miben?	*Magyar nyelv és irodalom*: közéleti kommunikáció (megbeszélés, vita, felszólalás, hozzászólás, alkalmi beszéd, köszöntés, kiselőadás).

Mi az oka annak, ha valakit vagy valamilyen csoportot idegennek érzünk? Mi mindenben különbözhet tőlünk egy idegen? Válhat-e baráttá, aki korábban idegen volt? Ha igen, milyen módon? Ha nem, miért nem? *Konfliktusok a csoportban* Milyen problémák és milyen konfliktusok fordulhatnak elő a csoportokon belül? Hogyan lehet ezeket megoldani, és mi történik, ha nem sikerül? Mi történik, ha valaki véletlenül vagy szándékosan kárt okoz a csoport többi tagjának? Mit fejez ki a büntetés, milyen elfogadható és el nem fogadható módjai vannak a bűnhődésnek? Mitől függ, hogy helyre lehet-e hozni a vétséget? Lehet-e valaki egyszerre két egymással vetélkedő csoport tagja? Ha igen, hogy oldható ez meg? Ha nem, miért nem?	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, összetartás, beilleszkedés, ***idegen, kirekesztés,általánosítás, előítélet,*** hiba, vétség, bűn, megbocsátás, jóvátétel, felelősség.

Tematikai egység	**Társadalmi együttélés**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Történelmi és irodalmi ismeretek különféle népekről, vallásokról és a társadalmi egyenlőtlenségekről. Személyes lakóhelyi tapasztalatok ugyanezekről. Internetes virtuális közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az etnikai és vallási sokszínűség tudatosítása és elfogadtatása, a kisebbségi tanulók esetében ezek identitáselemként való megerősítése. A szociális érzékenység fejlesztése és a személyes felelősség érzésének felkeltése. Az internet használatával és a virtuális közösségekkel kapcsolatos veszélyek tudatosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Etnikai közösségek Milyen népcsoportok élnek hazánkban, illetve a környékünkön? Kik vannak többségben az országban, és kik alkotják a kisebbséget? Én hová tartozom? Mit tudunk a magyarországi kisebbségi népcsoportokról? Milyen sajátos jelképeik, szokásaik, hagyományaik és ünnepeik vannak? Jó-e, ha egy országban többféle nép és többféle kultúra él egymás mellett? Milyen értékek és milyen nehézségek forrása lehet ez a helyzet? *Vallási közösségek*	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: a magyarság eredete; mondókák, krónikák, nyelvtudomány; hasonlóságok és különbségek a katolikus és a protestáns vallások között.

Milyen vallási közösségek működnek Magyarországon, illetve a környékünkön? Melyek alkotják a többséget, és melyek tartoznak a kisebbséghez hazánkban? Mit tudunk róluk? Jó-e, ha egy társadalomban többféle vallási csoport él egymás mellett? Milyen értékek és milyen problémák származhatnak egy térségben a vallási sokszínűségből? *Társadalmi egyenlőtlenségek* Kire mondhatjuk, hogy gazdag, illetve szegény? Minek alapján? Miért alakulnak ki vagyoni különbségek az emberek között? Mennyire függ az egyéntől, hogy milyen anyagi körülmények között él? Elképzelhető-e olyan társadalom, amelyben mindenki egyforma anyagi helyzetben van? Ha lenne ilyen, az igazságos társadalom lenne? Kell-e a gazdagoknak segíteniük a szegényeket? Mikor jogos valakit kedvezményben részesíteni? Hogyan lehet és hogyan nem szabad másokkal szemben előnyösebb helyzetbe jutni? *Virtuális közösségek* Milyen okai lehetnek annak, hogy az interneten gyorsan ki tud alakulni egy virtuális közösség? Milyen előnyei és milyen hátrányai lehetnek az ilyen csoportokhoz való tartozásnak? Mi az, amit nem illik vagy éppen veszélyes közreadni magunkról és másokról egy internetes közösségi oldalon?	*Vizuális kultúra:* valóság és képzelet.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népcsoport, vallási közösség, többség, kisebbség, szokás, hagyomány, ***ünnep, társadalom, vagyon***, ***egyenlőség, egyenlőtlenség, igazságosság,*** igazságtalanság, tisztességes és tisztességtelen előnyszerzés, gazdagság, szegénység, ***szolidaritás, virtuális közösség***.

Tematikai egység	**A technikai fejlődés hatásai**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Az ember és a természet közötti kapcsolatra vonatkozó általános ismeretek. Példa értékű technikatörténeti ismeretelemek. Különböző technikai eszközök használatához kapcsolódó személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak tudatosítása, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és mi magunk is szerepet játszhatunk a természet károsításában vagy védelmében. A tulajdonhoz való személyes viszony árnyalása a közösségi és a köztulajdon fogalmának bevezetésével. A modern technika mindennapi életet érintő pozitív és negatív hatásainak felismertetése. A média viselkedést befolyásoló hatásainak tudatosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Az ökológiai lábnyom Milyen kapcsolatban áll egymással az ember és a természet? Miért nem egyforma az emberek ökológiai lábnyoma a Föld minden	*Természetismeret*: a környezet és az ember egysége.

részén? Mit tehetek a saját ökológiai lábnyomom csökkentése érdekében? *Az ember és a technika* Hogyan befolyásolja a technika fejlődése az ember életét? Melyek a mai világ legfontosabb technikai eszközei? Hogyan hat ezek jelenléte az egyének és a közösségek életére? Mik az előnyeik, mik a hátrányaik és mik a veszélyeik? Lehet-e függővé válni egy technikai eszköztől? *Enyém, tied, mienk* Mit tekinthetek a saját tulajdonomnak? Milyen védelem illeti meg a magántulajdont? Lehet-e közös tulajdonom más emberekkel? Hogyan használható és miként védhető meg a közös tulajdon? Kié a köztulajdon? Hogyan használható és miként védhető meg? Mikor lehet és mikor nem közös tulajdont vagy köztulajdont magáncélra használni? *A mozgóképek hatása* Miért van annyi reklám a tévében és az interneten? Milyen eszközökkel próbálnak meg befolyásolni minket a reklámok? Miért és hogyan hatnak ránk a televíziós filmsorozatok? Hogyan alakítják a reklámok és a tévésorozatok a választásaimat és a véleményemet?	*Magyar nyelv és irodalom*: a tömegkommunikáció legfőbb üzeneteinek dekódolása. *Technika, életvitel és gyakorlat*: környezettudatosság. *Vizuális kultúra:* tervezett és alakított környezet; vizuális kommunikáció, jelértelmezés, jelalkotás; kép és szöveg.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ökológiai lábnyom, ***fogyasztás, technikai eszköz, függőség,*** magántulajdon, közösségi tulajdon, köztulajdon, visszaélés, ***média, reklám.***

Tematikai egység	**A mindenséget kutató ember**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	A tudományos kutatás és a művészi alkotás eszköztárának használatával kapcsolatos személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vallások sokszínűségével és közös jellemzőivel kapcsolatos, különféle forrásokból származó ismeretek bővülésének elősegítése és rendszereztetése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A vallás mint lelki jelenség Miért gondolja az emberek jelentős része, hogy létezik egy embernél hatalmasabb erő is a világban? Milyen elképzelések alakultak ki különböző kultúrákban erről az erőről? Hogyan próbálnak az emberek kapcsolatba lépni a természetfeletti világgal, és miért fontos ez nekik? El lehet-e képzelni a világot természetfeletti erő létezése nélkül is?	*Természetismeret*: a Föld helye a Naprendszerben és a Világegyetemben; Kopernikusz tudománytörténeti jelentősége.

Vallási közösség és vallási intézmény Milyen keretei, szertartásai és jelképei alakultak ki a természetfeletti erő(k) tiszteletének? Milyen helyeket, könyveket és tárgyakat tartanak szentnek egyes kultúrákban az emberek? A világ vallásai közül melyek vannak jelen a lakóhelyünkön és Magyarországon? *A tudomány* Mit csinálnak a tudósok? Milyen kérdésekre keresik a válaszokat és milyen módon? Vajon mitől függ, hogy találnak-e választ az általuk feltett kérdésekre? Milyen mélységben ismerhető meg a világ? Én milyen kérdéseket tennék fel a világról, ha tudós lennék? *A művészet* Mit csinálnak a művészek? Miért fontos számukra az, amit tesznek? Milyen eszközeik vannak arra, hogy kifejezzék az érzéseiket és a gondolataikat? Miért érdekel olyan sok embert az, amit mások előadnak vagy alkotnak? Bárkiből lehet művész? Hozzám melyik művészeti terület áll a legközelebb és miért?	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: a Biblia; történetek az Ószövetségből; a görögök és rómaiak vallása; Az Újszövetség; Jézus története; a kereszténység kialakulása és elterjedése: üldözött vallásból államvallás; a római katolikus egyház felépítése, jellemzői. Az iszlám vallás megjelenése és alapvető tanításai. *Magyar nyelv és irodalom:* képek és formák a költészetben; az irodalmi művek szóbeli és írásbeli szövegműfajainak jellemzői.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természeti erő, természetfeletti erő, vallás, egyház, templom, szertartás, ***vallási jelkép***, ima, böjt, ***zarándoklat, szent könyv, szent hely***, tudomány, tudományos megismerés, művészet, művészi alkotás, ***világkép, világnézet.***

A fejlesztés várt eredményei 6. évfolyam végén	A tanuló tisztában van az egészség megőrzésének jelentőségével, és tudja, hogy maga is felelős ezért. Tudatában van annak, hogy az emberek sokfélék, és elfogadja a testi és lelki vonásokban megnyilvánuló sokszínűséget, valamint az etnikai és kulturális különbségeket. Gondolkodik saját személyiségjegyein, törekszik vélekedéseinek és tetteinek utólagos értékelésére. Gondolkodik rajta, hogy mit tekint értéknek; tudja, hogy ez befolyásolja a döntéseit, és hogy időnként választania kell még a számára fontos értékek között is. Képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására; átlátja saját kapcsolati hálójának a szerkezetét; rendelkezik a konfliktusok kezelésének és az elkövetett hibák kijavításának néhány, a gyakorlatban jól használható technikájával. Fontos számára a közösséghez való tartozás érzése; képes átlátni és elfogadni a közösségi normákat.

	Nyitottan fogadja a sajátjától eltérő véleményeket, szokásokat és kulturális, illetve vallási hagyományokat. Érzékeli, hogy a társadalom tagjai különféle körülmények között élnek, képes együttérzést mutatni az elesettek iránt, és lehetőségéhez mérten szerepet vállal a rászorulók segítésében. Megbecsüli a neki nyújtott segítséget. Tisztában van azzal, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és törekszik rá, hogy életvitelével minél kevésbé károsítsa a természetet. Ismeri a modern technika legfontosabb előnyeit és hátrányait, s felismeri magán a függőség kialakulásának esetleges előjeleit. Tisztában van vele, hogy a reklámok a nézők befolyásolására törekszenek, és kritikusan viszonyul a különféle médiaüzenetekhez. Érti, hogy a világ megismerésének többféle útja van (különböző világképek és világnézetek), s ezek mindegyike a maga sajátos eszközeivel közelít ugyanahhoz a valósághoz.

A továbbhaladás feltételei:

Tudjon az emberrel (egyénnel), illetve a társadalommal (szűkebb és tágabb környezetével) olyan erkölcsi alapokon nyugvó kapcsolatot teremteni, amely fejleszti az ismeretszerzési és feldolgozási képességeit.

Legyen képes a tanuló életkorának megfelelő szinten az őt érdeklő adatokat különböző forrásokból összegyűjteni, osztályozni, elemezni, s a közöttük levő összefüggéseket felismerni.

Fontos a továbbhaladáshoz, hogy a megszerzett és rendszerezett ismereteket a tanuló képes legyen kifejezni, azaz mások számára is érthetően elmondani.

A gyakorlat oldaláról elengedhetetlen, hogy az alapvető követelményekkel, állampolgári jogokkal, egyéni és közösségi értékekkel a tanuló legyen tisztában!

Ismerje fel az erkölcsi értékeket, tudjon különbséget tenni jó és rossz, igaz és hamis, bátor és gyáva, hasznos és haszontalan, szép és rút között!

Az tanév elméleti részét képező fogalmakat értőn alkalmazza, azokhoz adekvát gyakorlati példákat tud rendelni. ***(minimum követelmény)*** A folyamatokat, összefüggéseket jól látja.

Az órákon aktív, szívesen osztja meg a témákhoz kapcsolódó élményeit, megfigyeléseit, véleményét másokkal.

A vitákban kulturált, empatikus, kerüli a szubjektivizmust, az előítéletességet, álláspontját érvekkel támasztja alá.

.

7. osztály

Tematikai egységek	óraszám
Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?	**12 óra**
Párkapcsolat és szerelem	**12 óra**
Egyén és közösség	**12 óra**
Helyem a világban	**12 óra**
Mi dolgunk a világban?	**12óra**
Hit, világkép, világnézet	**12 óra**
Összes óraszám:	**72 óra**

Tematikai egység	**Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	A nyelv és nyelvhasználat, valamint az emberi kommunikáció témakörében szerzett anyanyelvi ismeretek. A tettek belső mozgatóerőivel kapcsolatos személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése a saját mozgatóerőkre való reflektálás révén. Az önelfogadás és az akaraterő fejlődésének támogatása. Ösztönzés a személyes értékválasztásra és az ezzel járó feszültségek kezelésének gyakorlása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Nyelv és gondolkodás Vajon hogyan születik a gondolat? Mi minden befolyásolja, hogy mit gondolok? Mindig van-e célja a gondolkodásnak? Milyen kapcsolat van a gondolkodás és a nyelv, a fogalmak és a szavak között? Milyen kapcsolat van a szavak és a tettek között? *Tudás és értelem* Mi az, ami igazán érdekel? Hogyan és mit tanulok könnyen? Miben vagyok sikeres? Mi az, amiben kevésbé vagyok sikeres, és vajon miért? Akarok valamin változtatni ezen a téren? Ha igen, miért és hogyan?	*Magyar nyelv és irodalom*: a kommunikációs céloknak megfelelő szövegek írása; a nyelv állandósága és változása. *Technika, életvitel és gyakorlat:* tanulási pálya; környezet és

Ösztönzők és mozgatóerők Mi minden befolyásolja a tetteimet és a döntéseimet? Mik az ösztönök, és hogyan hatnak a viselkedésünkre? Mikor jó, hogy hatnak ránk, és mikor nem? Tudjuk-e befolyásolni az ösztönös késztetéseinket? Milyen igények, vágyak és célok alakítják a döntéseinket? Mi az, ami akarattal elérhető, és mi az, ami nem? Hogyan hat ránk a siker, a kudarc és a válság? *Érték és mérték* Mi igazán fontos az életemben? Vannak-e olyan értékek, amelyek mindenkinek egyformán fontosak? Mik az én értékeim? Tudok-e valamilyen sorrendet felállítani az értékeim között?	pályaválasztás; megélhetés. *Biológia és egészségtan:* a serdülőkor érzelmi, szociális és pszichológiai jellemzői;a személyiség összetevői, értelmi képességek, érzelmi adottságok. *Vizuális kultúra:* érzelmek, hangulatok kifejezése; látványok, jelenségek asszociatív megjelenítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	***Nyelv, gondolkodás***, szó, fogalom, tett, nyelvhasználat, ***tudás, értelem,tehetség, siker***, kudarc, ***felelősség, ösztön, érzés, érzelem***, igény, vágy, cél, ***döntés***, válság, akarat, ***érték,*** értékrend, értékütközés.

Tematikai egység	**Párkapcsolat és szerelem**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	A nemi éréssel és a szaporodással kapcsolatos biológiai ismeretek. A párkapcsolatok terén szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértetése, hogy milyen szerepet játszik az intim párkapcsolat az emberek életében. Az egymás iránti felelősség érzésének felkeltése. A szexuális visszaélések veszélyeinek tudatosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Vonzódás Milyen testi változásokkal jár a serdülőkor, és ezeknek milyen lelki hatásaik vannak? Milyen okai lehetnek annak, hogy egyesekhez vonzódunk, míg mások inkább taszítanak bennünket? *Együttjárás* Mit jelent a másik tisztelete és az egymás iránti felelősség a párkapcsolatban? Hogyan tudják segíteni egymást a szerelmesek? Milyen forrásai és formái lehetnek a problémáknak és a konfliktusoknak egy párkapcsolatban? Hogyan lehet és meddig érdemes feloldani ezeket? *Házasság, család és otthonteremtés* Milyen családot és milyen otthont szeretnék?	*Biológia és egészségtan:* nemi jellegek, nemi hormonok; a menstruációs ciklus folyamata;másodlagos nemi jellegek, lelki tulajdonságok; a fogamzásgátlás módjai, következményei; az abortusz egészségi, erkölcsi és társadalmi kérdései; a fogamzás

Milyen a jó házasság? Mivel és hogyan lehet elrontani? Le lehet-e élni egy életet egyetlen ember mellett? Miért dönt úgy két ember, hogy családot alapít?	feltételei, a méhen belüli élet mennyiségi és minőségi változásai, a szülés/születés főbb mozzanatai.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nemi érés, ***vonzás, taszítás, szerelem,*** nemi vágy, szexuális kapcsolat, ***házasság, család,*** gyerekvállalás, terhesség

Tematikai egység	**Egyén és közösség**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Formális és informális, iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése, valamint az autonóm gondolkodás és cselekvés iránti igény felkeltése, megerősítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Közösségeim Milyen csoportokhoz tartozom és miért? Mi változott ezen a téren az utóbbi időben? Milyen okai vannak a változásnak? Melyik csoporthoz mennyire kötődöm? *Erőt adó közösség* Miért van szükségünk arra, hogy együtt legyünk másokkal? Milyen szerepet töltök be a közösségeim életében? Mit kapok tőlük, és mit adok nekik? Mitől érzem magam jól vagy rosszul egy csoportban? *Korlátozó közösség* Lehet-e egy csoporton belül másképp viselkedni, mint ahogy a többség teszi? Milyen következményekkel járhat ez? Meg tudja-e változtatni egy ember egy csoport nézeteit vagy viselkedését? *Szabadság és korlátozottság* Mennyire vagyok szabad és önálló a tetteimben és választásaimban? Mi az, amihez alkalmazkodnom kell egy közösségben, és mi az, amiről valóban szabadon dönthetek? Kitől kaphatok segítséget, ha döntenem kell? Kiknek és milyen szabályoknak kell mindenképp engedelmeskednem? Hogyan segíthet a lelkiismeret a jó és a rossz közötti választásban? Figyelmeztet-e a lelkiismeretem saját tévhiteimre és előítéleteimre?	*Biológia és egészségtan:* leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a társadalomban; mások megismerése, megítélése és a kommunikáció; családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, probléma feloldás; a kamasz helye a harmonikus családban; a viselkedési normák és szabályok szerepe.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, ***közösség, önállóság***, korlátozás, ***alkalmazkodás***, engedelmesség, ***szabály, lelkiismeret***, választás, ***bűn,*** erény, előítélet, tévhit.

Tematikai egység	Helyem a világban	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás, tapasztalat	Az Európáról, a globalizációról és a multikulturális társadalmakról szerzett történelmi és földrajzi ismeretelemek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az európai identitás kialakulásának támogatása a tanulókban. A más kultúrák iránti nyitottság erősítése; annak elfogadtatása, hogy napjaink globális világában a kultúrák és a népcsoportok számos ok miatt keverednek egymással, ami előnyökkel és nehézségekkel is együtt járhat. A legfontosabb általános társadalmi normák funkciójának megértetése és a betartásukra vonatkozó igény elfogadtatása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Tágabb otthonunk: Európa Melyek az Európai Unió jelképei, és mit jelentenek ezek számomra? Miben hasonlítanak egymásra Európa különböző országainak lakói, és mi mindenben különböznek egymástól? *Színesedő társadalmak* Miért akarnak egyes emberek máshol tanulni vagy dolgozni, mint ahol megszülettek? Milyen pozitív és negatív hatásai lehetnek e jelenségnek az egyének és a közösségek életére? Melyek a más néphez vagy más kultúrához tartozó emberekkel szembeni sztereotípiák és előítéletek forrásai? Mire van szükség ahhoz, hogy létrejöjjön a bizalom és az együttérzés a különböző kultúrákhoz tartozó emberek között? *A társadalmi együttélés közös normái* Milyen jellegű szabályok vonatkoznak a társadalom minden tagjára? Milyen esetekben fogadható el a kivételezés? Hogyan alakulnak ki ezek a közös szabályok? Miért baj, ha egyesek nem tartják be ezeket a szabályokat? Jogos-e, ha ezért megbüntetik őket? A büntetés milyen formái fogadhatók el? Milyen módon lehet jóvátenni, ha valaki vétett a társadalom közös normái ellen? *Új technikák, új szabályok* Vajon az, ami fenn van a világhálón, a világ közös tulajdonának tekinthető-e? Mi az, amit szabadon használhatunk fel az interneten elérhető tartalmak közül, és mi az, amit nem? Vannak-e a mobil telefon használatának közösségi szabályai?	*Földrajz*: éhezés és szegénység a világban; Európa változó társadalma; az Európai Unió lényegének megértése; népességmozgások és menekültáradat; a Kárpát-medence népei. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: egyenlőség és egyenlőtlenségek a társadalomban; állampolgári jogok és kötelességek; a nyugati integráció kezdetei; az Európai Unió létrejötte és működése; a globalizáció előnyei és veszélyei; Magyarország Alaptörvénye; a magyarországi nemzetiségek és etnikai kisebbségek; a cigány (roma) népesség helyzete.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	***Európai Unió***, menekült, befogadó ország, sztereotípia, ***előítélet,*** etnikai konfliktus, ***társadalmi norma,*** szabályszegés, korrupció, büntetés, megelőzés, szerzői jog.	

Tematikai egység	Mi dolgunk a világban?	Órakeret 12óra
Előzetes tudás, tapasztalat	Az alkohol, a cigaretta és a drogok káros hatásaival kapcsolatos egészségtani ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A személyes jövőkép kialakításának ösztönzése, az egyéni és közösségi boldogulást támogató értékek melletti elköteleződés támogatása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Jóllét és jólét Mitől érzem jól magam a bőrömben, és mitől érzem rosszul? Miről tudnék könnyen lemondani a jelenlegi életem javai és lehetőségei közül? Mi az, amihez mindenképp ragaszkodnék? Mit szeretnék elérni az életemben? Mit kell tennem azért, hogy egészséges maradjak? *Boldogulás, boldogság* Hogyan képzelem el a jövőmet? Milyen szerepe lehet a jövőm alakulásában a tanulásnak, a munkának, az alkotásnak? Milyen foglalkozást tudok elképzelni magamnak? Mit tartok még fontosnak a boldoguláshoz? Mivel tudom enyhíteni a rosszkedvemet vagy a bennem lévő feszültséget, ha valami nem úgy sikerül, ahogy elképzeltem? Amit sokan tesznek, azt helyes is tenni? Mit tehetek és mit nem szabad tennem a boldogulásomért? *A média és a valóság* Mit tudhatunk meg a világról a tévéből, az újságokból és az internetről? Honnan tudjuk, hogy a valóságot mutatja-e be az, amit az újságban olvasunk, a tévében látunk, az interneten találunk?	*Magyar nyelv és irodalom*: a sajtóműfajok alapvető jellemzőinek tudatosítása; hírek, események a médiában. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: tudományos és technikai forradalom; a világháló. *Vizuális kultúra:* képek, látványok, médiaszövegek, események önálló elemzése a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak felhasználásával; a mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jólét, öröm, bánat, elégedettség, ***boldogság, boldogulás***, vágy, remény, ***hiányérzet, elégedetlenség, boldogtalanság***, drog, alkohol, ***függőség***, értelmes élet, ***média, befolyásolás***, korrupció, hitelesség.	

Tematikai egység	Hit, világkép, világnézet	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás, tapasztalat	Különböző vallásokhoz kapcsolódó, történelmi, jelenismereti, irodalmi és művészeti ismeretek.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tények és vélemények elkülönítése; érvényes állításoknak és értékeléseknek a megfogalmazása; ezek gyakorlása, fejlesztése. A nagy világvallások legfontosabb tanításainak megismertetése. A világértelmezések közötti párbeszéd fontosságnak elfogadtatása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Az ember mint értékelő és erkölcsi lény Hogyan tudunk különbséget tenni a tények és a vélekedések között? Miért fontos ezek megkülönböztetése? Hogyan tudjuk eldönteni, hogy egy állítás igaz vagy nem? Miért fontos ezt tudni? Mi a különbség a meggyőződés és a hit között? *A nagy világvallások világképe* Milyennek mutatja be a világ kezdetét, működését és végét a judaizmus, a kereszténység, az iszlám, a hinduizmus és a buddhizmus? *A nagy világvallások erkölcsi tanításai* Mit mond a kereszténység a jóról és a rosszról, a helyesről és a helytelenről? Melyek a világvallások közös értékei? *Párbeszéd és együttműködés* Miről érdemes együtt gondolkodniuk a mai világban a különböző keresztény felekezetek képviselőinek, a keresztény és zsidó vallású embereknek, a kereszténynek és más vallások követőinek, a hívőknek és a nem hívőknek?	*Vizuális kultúra:* személyes véleményt kifejező vizuális megjelenítés adott témában. *Földrajz:* a világvallások társadalmat, gazdaságot, környezetet befolyásoló szerepe; kultúrák találkozásai a Föld különféle térségeiben.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	***Tény, vélemény,*** állítás, értékelés, tévhit, ***sztereotípia, előítélet,*** Tízparancsolat, ***meggyőződés,világkép, világnézet***, hit, ***vallás***, világvallás, ***erkölcsi tanítás***.

A továbbhaladás feltételei:

Tudjon az emberrel (egyénnel), illetve a társadalommal (szűkebb és tágabb környezetével) olyan erkölcsi alapokon nyugvó kapcsolatot teremteni, amely fejleszti az ismeretszerzési és feldolgozási képességeit.

Legyen képes a tanuló életkorának megfelelő szinten az őt érdeklő adatokat különböző forrásokból összegyűjteni, osztályozni, elemezni, s a közöttük levő összefüggéseket felismerni.

Fontos a továbbhaladáshoz, hogy a megszerzett és rendszerezett ismereteket a tanuló képes legyen kifejezni, azaz mások számára is érthetően elmondani.

A gyakorlat oldaláról elengedhetetlen, hogy az alapvető követelményekkel, állampolgári jogokkal, egyéni és közösségi értékekkel a tanuló legyen tisztában!

Ismerje fel az erkölcsi értékeket, tudjon különbséget tenni jó és rossz, igaz és hamis, bátor és gyáva, hasznos és haszontalan, szép és rút között!

A tanév elméleti részét képező fogalmakat értőn alkalmazza, azokhoz adekvát gyakorlati példákat tud rendelni. ***(minimum követelmény)*** A folyamatokat, összefüggéseket jól látja.

Az órákon aktív, szívesen osztja meg a témákhoz kapcsolódó élményeit, megfigyeléseit, véleményét másokkal.

A vitákban kulturált, empatikus, kerüli a szubjektivizmust, az előítéletességet, álláspontját érvekkel támasztja alá.

.

8. osztály

Tematikai egységek	óraszám
Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?	**12 óra**
Párkapcsolat és szerelem	**12 óra**
Egyén és közösség	**12 óra**
Helyem a világban	**12 óra**
Mi dolgunk a világban?	**12óra**
Hit, világkép, világnézet	**12 óra**
Összes óraszám:	**72 óra**

Tematikai egység	**Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	A nyelv és nyelvhasználat, valamint az emberi kommunikáció témakörében szerzett anyanyelvi ismeretek. A tettek belső mozgatóerőivel kapcsolatos személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése a saját mozgatóerőkre való reflektálás révén. Az önelfogadás és az akaraterő fejlődésének támogatása. Ösztönzés a személyes értékválasztásra és az ezzel járó feszültségek kezelésének gyakorlása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Nyelv és gondolkodás Vajon hogyan születik a gondolat? Mi minden befolyásolja, hogy mit gondolok? Mindig van-e célja a gondolkodásnak? Milyen kapcsolat van a gondolkodás és a nyelv, a fogalmak és a szavak között? Milyen kapcsolat van a szavak és a tettek között? Hogyan befolyásolhatja a nyelvhasználat a társas kapcsolataimat? Vajon aki más nyelvet beszél, az másképp is gondolkodik? *Tudás és értelem* Mi az, ami igazán érdekel? Hogyan és mit tanulok könnyen? Miben vagyok sikeres? Mi az, amiben kevésbé vagyok sikeres, és vajon	*Magyar nyelv és irodalom*: a kommunikációs céloknak megfelelő szövegek írása; a nyelv állandósága és változása. tanulási pálya; környezet és

miért? Akarok valamin változtatni ezen a téren? Ha igen, miért és hogyan? Miben vagyok tehetséges? Hogyan használom és hogyan fejlesztem a tehetségemet? Vajon már a születéskor eldől, hogy milyen teljesítményt érhet el valaki, vagy a tanulás szerepe a meghatározó? *Ösztönzők és mozgatóerők* Mi minden befolyásolja a tetteimet és a döntéseimet? Mik az ösztönök, és hogyan hatnak a viselkedésünkre? Mikor jó, hogy hatnak ránk, és mikor nem? Tudjuk-e befolyásolni az ösztönös késztetéseinket? *Összefoglalás* Hogyan hatnak a testi és lelki állapotunkra, tetteinkre a pozitív és a negatív érzések és érzelmek? Lehet-e befolyásolni az érzelmeket? Milyen igények, vágyak és célok alakítják a döntéseinket? Mi az, ami akarattal elérhető, és mi az, ami nem? Hogyan hat ránk a siker, a kudarc és a válság? *Érték és mérték* Mi igazán fontos az életemben? Vannak-e olyan értékek, amelyek mindenkinek egyformán fontosak? Mik az én értékeim? Előfordult-e már olyan döntési helyzet, amikor ütköztek ezek az értékek egymással, és választanom kellett közöttük? Mit tettem akkor, és mit tennék hasonló helyzetben most? Tudok-e valamilyen sorrendet felállítani az értékeim között?	pályaválasztás; megélhetés. *Biológia és egészségtan:* a serdülőkor érzelmi, szociális és pszichológiai jellemzői;a személyiség összetevői, értelmi képességek, érzelmi adottságok. *Vizuális kultúra:* érzelmek, hangulatok kifejezése; látványok, jelenségek asszociatív megjelenítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyelv, gondolkodás, szó, fogalom, ***tett, nyelvhasználat, tudás, értelem,tehetség***, siker, kudarc, felelősség, ösztön, érzés, érzelem, ***igény, vágy, cél, döntés, válság***, akarat, érték, értékrend, ***értékütközés***.

Tematikai egység	**Párkapcsolat és szerelem**	**Órakeret 12óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	A nemi éréssel és a szaporodással kapcsolatos biológiai ismeretek. A párkapcsolatok terén szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértetése, hogy milyen szerepet játszik az intim párkapcsolat az emberek életében. Az egymás iránti felelősség érzésének felkeltése. A szexuális visszaélések veszélyeinek tudatosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Vonzódás Milyen testi változásokkal jár a serdülőkor, és ezeknek milyen lelki hatásaik vannak? Milyen okai lehetnek annak, hogy egyesekhez vonzódunk, míg mások inkább taszítanak bennünket? Honnan tudhatja egy lány és egy fiú, hogy egymás iránti vonzódásuk kölcsönös? Ki tegye meg az első lépést és hogyan? Mi	*Biológia és egészségtan:* nemi jellegek, nemi hormonok; a menstruációs ciklus folyamata;

minden lehet félreértések forrása? Mit szabad és mit nem szabad tenni abban az esetben, ha a vonzódás nem kölcsönös? *Együttjárás* Milyen forrásai és formái lehetnek a szerelemben az örömnek és a boldogságnak? Mit jelent a másik tisztelete és az egymás iránti felelősség a párkapcsolatban? Hogyan tudják segíteni egymást a szerelmesek? Mikor elég érett egy fiatal a szexuális kapcsolatra? Hogyan kerülhető el a nem kívánt terhesség? Mit jelent és hogyan teremthető meg az intimitás a szexuális kapcsolatban? Milyen forrásai és formái lehetnek a problémáknak és a konfliktusoknak egy párkapcsolatban? Hogyan lehet és meddig érdemes feloldani ezeket? Honnan lehet észrevenni, hogy a vonzódás már nem kölcsönös? El lehet-e kerülni a lelki sérüléseket egy szakítás során? *Házasság, család és otthonteremtés* Milyennek képzelem azt az embert, aki majd felnőttként a társam lesz az életben? Milyen családot és milyen otthont szeretnék? Fontos-e a házasságkötés ahhoz, hogy két egymást szerető ember együtt éljen? Milyen a jó házasság? Mit lehet tenni a fenntartása érdekében? Mivel és hogyan lehet elrontani? Le lehet-e élni egy életet egyetlen ember mellett? Lehet-e, érdemes-e erre törekedni? Miért dönt úgy két ember, hogy családot alapít? Fontos-e, hogy amikor egy gyerek világra jön, a szülei házastársak legyenek? *Visszaélés a nemiséggel* Mit jelent a prostitúció, a pedofília, a pornográfia és a szexuális bántalmazás kifejezés? Hogyan lehet elkerülni, hogy ilyesminek az áldozataivá váljunk? Hol lehet segítséget kérni ilyen jellegű fenyegetettség esetén? Mi a teendő, ha egy társunkat ilyen veszély fenyegeti?	másodlagos nemi jellegek, lelki tulajdonságok; a fogamzásgátlás módjai, következményei; az abortusz egészségi, erkölcsi és társadalmi kérdései; a fogamzás feltételei, a méhen belüli élet mennyiségi és minőségi változásai, a szülés/születés főbb mozzanatai.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nemi érés, vonzás, taszítás, szerelem, nemi vágy***, szexuális kapcsolat***, házasság, család, gyerekvállalás, terhesség, ***prostitúció, pornográfia***, ***szexuális bántalmazás***, áldozat.

Tematikai egység	**Egyén és közösség**	**Órakeret 12óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Formális és informális, iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése, valamint az autonóm gondolkodás és cselekvés iránti igény felkeltése, megerősítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Közösségeim Milyen csoportokhoz tartozom és miért? Mi változott ezen a téren az utóbbi időben? Milyen okai vannak a változásnak? Melyik csoporthoz mennyire kötődöm? Melyikben mennyire érzem szabadnak magam? *Erőt adó közösség* Miért van szükségünk arra, hogy együtt legyünk másokkal? Miben különbözik a közösséghez tartozás a páros kapcsolattól, és miben hasonlít rá? Milyen szerepet töltök be a közösségeim életében? Mit kapok tőlük, és mit adok nekik? Mitől érzem magam jól vagy rosszul egy csoportban? Mit tehetek azért, hogy a csoportban, amelyhez tartozom, mindenki jól érezze magát? *Korlátozó közösség* Milyen érzés, ha valamilyen kérdésben mást gondolok, mint a csoport többi tagja? Lehet-e egy csoporton belül másképp viselkedni, mint ahogy a többség teszi? Milyen következményekkel járhat ez? Meg tudja-e változtatni egy ember egy csoport nézeteit vagy viselkedését? *Szabadság és korlátozottság* Mennyire vagyok szabad és önálló a tetteimben és választásaimban? Mi az, amihez alkalmazkodnom kell egy közösségben, és mi az, amiről valóban szabadon dönthetek? Kitől kaphatok segítséget, ha döntenem kell? Kiknek és milyen szabályoknak kell mindenképp engedelmeskednem? Milyen előnyei és milyen veszélyei lehetnek az engedelmességnek? Van-e olyan helyzet, amikor nem szabad engedelmeskednem? Hogyan segíthet a lelkiismeret a jó és a rossz, a bűn és az erény közötti választásban? Milyen helyzetekben mondhat mást a lelkiismeretem, mint a szabályok vagy a közösségem tagjai? Figyelmeztet-e a lelkiismeretem saját tévhiteimre és előítéleteimre?	*Biológia és egészségtan:* leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a társadalomban; mások megismerése, megítélése és a kommunikáció; családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, probléma feloldás; a kamasz helye a harmonikus családban; a viselkedési normák és szabályok szerepe.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, ***önállóság, korlátozás, alkalmazkodás***, engedelmesség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, ***tévhit***.

Tematikai egység	**Helyem a világban**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Az Európáról, a globalizációról és a multikulturális társadalmakról szerzett történelmi és földrajzi ismeretelemek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az európai identitás kialakulásának támogatása a tanulókban. A más kultúrák iránti nyitottság erősítése; annak elfogadtatása, hogy napjaink globális világában a kultúrák és a népcsoportok számos ok	

	miatt keverednek egymással, ami előnyökkel és nehézségekkel is együtt járhat. A legfontosabb általános társadalmi normák funkciójának megértetése és a betartásukra vonatkozó igény elfogadtatása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Tágabb otthonunk: Európa Melyek az Európai Unió jelképei, és mit jelentenek ezek számomra? Európa mely térségeiben élnek olyan emberek, akiket közelebbről vagy távolabbról ismerek? Mi kapcsol össze velük? Miben hasonlítanak egymásra Európa különböző országainak lakói, és mi mindenben különböznek egymástól? *Színesedő társadalmak* Miért akarnak egyes emberek máshol tanulni vagy dolgozni, mint ahol megszülettek? Milyen pozitív és negatív hatásai lehetnek e jelenségnek az egyének és a közösségek életére? Mi az oka annak, hogy sokan elmenekülnek saját hazájukból, és más országban akarnak letelepedni? Be kell-e engedni egy gazdagabb országnak a saját területére a világ szegényebb térségeiből menekülőket? Milyen előnyei származhatnak a külföldiek befogadásából egy országnak, és milyen problémák forrása lehet ez? Vajon ugyanolyan jogok illetik-e meg a külföldről érkezőket, mint a befogadó ország polgárait? Melyek a más néphez vagy más kultúrához tartozó emberekkel szembeni sztereotípiák és előítéletek forrásai? Miért fordulnak elő Magyarországon és Európa más részein is etnikai hátterű konfliktusok? Mire van szükség ahhoz, hogy létrejöjjön a bizalom és az együttérzés a különböző kultúrákhoz tartozó emberek között? *A társadalmi együttélés közös normái* Milyen jellegű szabályok vonatkoznak a társadalom minden tagjára? Milyen esetekben fogadható el a kivételezés? Hogyan alakulnak ki ezek a közös szabályok? Miért baj, ha egyesek nem tartják be ezeket a szabályokat? Jogos-e, ha ezért megbüntetik őket? A büntetés milyen formái fogadhatók el? Milyen módon lehet jóvátenni, ha valaki vétett a társadalom közös normái ellen? Hogyan lehet a vesztegetést, a korrupciót megszüntetni? Lehet-e a hála jele a hálapénz? Hibázik-e az, aki adja vagy az, aki kapja? Melyik hatékonyabb, a büntetés vagy a megelőzés? Mit tehet az egyén és a közösség a megelőzés érdekében? *Új technikák, új szabályok* Vajon az, ami fenn van a világhálón, a világ közös tulajdonának tekinthető-e? Mi az, amit szabadon használhatunk fel az interneten elérhető tartalmak közül, és mi az, amit nem? Mi az,	*Földrajz*: éhezés és szegénység a világban; Európa változó társadalma; az Európai Unió lényegének megértése; népességmozgások és menekültáradat; a Kárpát-medence népei. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: egyenlőség és egyenlőtlenségek a társadalomban; állampolgári jogok és kötelességek; a nyugati integráció kezdetei; az Európai Unió létrejötte és működése; a globalizáció előnyei és veszélyei; Magyarország Alaptörvénye; a magyarországi nemzetiségek és etnikai kisebbségek; a cigány (roma) népesség helyzete.

amit szabadon letölthetünk és mi az, amit nem? Honnan lehet tudni, hogy mit véd a szerzői jog és mit nem? Vannak-e a mobil telefon használatának közösségi szabályai?	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Európai Unió, ***menekült, befogadó ország, sztereotípia***, előítélet, ***etnikaikonfliktus, társadalmi norma***, szabályszegés, ***korrupció***, büntetés, megelőzés, szerzői jog.

Tematikai egység	**Mi dolgunk a világban?**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Az alkohol, a cigaretta és a drogok káros hatásaival kapcsolatos egészségtani ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A személyes jövőkép kialakításának ösztönzése, az egyéni és közösségi boldogulást támogató értékek melletti elköteleződés támogatása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Jóllét és jólét Mivel lehet a legnagyobb örömet, illetve bánatot okozni nekem? Mitől érzem jól magam a bőrömben, és mitől érzem rosszul? Miről tudnék könnyen lemondani a jelenlegi életem javai és lehetőségei közül? Mi az, amihez mindenképp ragaszkodnék? Mit szeretnék elérni az életemben? Mit lehet pénzért megkapni és mit nem? Mit kell tennem azért, hogy egészséges maradjak? *Boldogulás, boldogság* Hogyan képzelem el a jövőmet? Mikor érezném sikeresnek, értelmesnek az életem alakulását? Milyen szerepe lehet ebben a tanulásnak, a pénznek, a munkának, az alkotásnak és az emberi kapcsolatoknak? Milyen foglalkozást tudok elképzelni magamnak? Mit tartok még fontosnak a boldoguláshoz? Mivel tudom enyhíteni a rosszkedvemet vagy a bennem lévő feszültséget, ha valami nem úgy sikerül, ahogy elképzeltem? Mit gondolok ezzel kapcsolatban a drogról és az alkoholról? Vajon mindent érdemes kipróbálni az életben, vagy van olyasmi, amit egyszer sem? Amit sokan tesznek, azt helyes is tenni? Mit tehetek és mit nem szabad tennem a boldogulásomért? *A média és a valóság* Mit tudhatunk meg a világról a tévéből, az újságokból és az internetről? Honnan tudjuk, hogy a valóságot mutatja-e be az, amit az újságban olvasunk, a tévében látunk, az interneten találunk? Mitől függ, hogy egy információt hitelesnek érzünk-e vagy sem? Hogyan kell tájékozódnunk ahhoz, hogy valós információhoz jussunk? Tudjuk-e mi magunk is alakítani a világot a médián keresztül?	*Magyar nyelv és irodalom*: a sajtóműfajok alapvető jellemzőinek tudatosítása; hírek, események a médiában. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: tudományos és technikai forradalom; a világháló. *Vizuális kultúra:* képek, látványok, médiaszövegek, események önálló elemzése a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak felhasználásával; a mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	***Jólét,*** öröm, bánat, ***elégedettség, boldogság***, boldogulás, vágy, ***remény,hiányérzet,*** elégedetlenség, ***boldogtalanság, drog, alkohol, függőség,*** értelmes élet, média, ***befolyásolás, korrupció, hitelesség.***

Tematikai egység	**Hit, világkép, világnézet**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Különböző vallásokhoz kapcsolódó, történelmi, jelenismereti, irodalmi és művészeti ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tények és vélemények elkülönítése; érvényes állításoknak és értékeléseknek a megfogalmazása; ezek gyakorlása, fejlesztése. A nagy világvallások legfontosabb tanításainak megismertetése. A világértelmezések közötti párbeszéd fontosságnak elfogadtatása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Az ember mint értékelő és erkölcsi lény Hogyan tudunk különbséget tenni a tények és a vélekedések között? Miért fontos ezek megkülönböztetése? Hogyan tudjuk eldönteni, hogy egy állítás igaz vagy nem? Miért fontos ezt tudni? Hogyan alakulnak ki a tévhitek, a sztereotípiák és az előítéletek? Mi járul hozzá ezek fenntartásához, és mi segíti elő a lebomlásukat? Mi a különbség a meggyőződés, a hit, a világkép és a világnézet között? *A nagy világvallások világképe* Milyennek mutatja be a világ kezdetét, működését és végét a judaizmus, a kereszténység, az iszlám, a hinduizmus és a buddhizmus? Milyen egyéb világképek élnek más vallásokban? Miben hasonlítanak ezek egymáshoz, és miben különböznek? *A nagy világvallások erkölcsi tanításai* Mit mond a kereszténység a jóról és a rosszról, a helyesről és a helytelenről? Mit mondanak ugyanerről a judaizmus, az iszlám, a hinduizmus és a buddhizmus tanításai? Melyek a világvallások közös értékei? *Párbeszéd és együttműködés* Miről érdemes együtt gondolkodniuk a mai világban a különböző keresztény felekezetek képviselőinek, a keresztény és zsidó vallású embereknek, a kereszténynek és más vallások követőinek, a hívőknek és a nem hívőknek? Milyen új vallási mozgalmak kialakulásának lehetünk tanúi napjainkban? Vajon miért nem a régi vallások közül választanak maguknak ezek követői?	*Vizuális kultúra:* személyes véleményt kifejező vizuális megjelenítés adott témában. *Földrajz:* a világvallások társadalmat, gazdaságot, környezetet befolyásoló szerepe; kultúrák találkozásai a Föld különféle térségeiben.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	***Tény, vélemény, állítás, értékelés, tévhit***, sztereotípia, előítélet, Tízparancsolat, ***meggyőződés,*** világkép, világnézet, hit, vallás, ***világvallás,*** erkölcsi tanítás.

A fejlesztés várt eredményei 8. évfolyam végén	A tanuló megérti, hogy az ember egyszerre biológiai és tudatos lény, akit veleszületett képességei alkalmassá tesznek a tanulásra, mások megértésre és önmaga vizsgálatára. Érti, hogy az emberek viselkedését, döntéseit tudásuk, gondolataik, érzelmeik, vágyaik nézeteik és értékrendjük egyaránt befolyásolják. Képes reflektálni saját maga és mások gondolataira, motívumaira és tetteire. Életkorának megfelelő szinten ismeri önmagát, hosszabb távú elképzeléseinek kialakításakor képes reálisan felmérni a lehetőségeit. Képes erkölcsi szempontok szerint mérlegelni különféle cselekedeteket, és el tudja viselni az értékek közötti választással együtt járó belső feszültséget. Képes ellenállni a csoportnyomásnak, és saját értékrendje szerinti autonóm döntéseket hozni. Tisztában van vele, hogy baráti és párkapcsolataiban felelősséggel tartozik a társaiért. Kialakultak benne az európai identitás csírái. Nyitott más kultúrák értékeinek megismerésére és befogadására. Érti a szabályok szerepét az emberi együttélésben, s e belátás alapján igyekszik alkalmazkodni hozzájuk; igényli azonban, hogy maga is alakítója lehessen a közösségi szabályoknak. Van elképzelése saját jövőjéről, és tisztában van vele, hogy céljai eléréséért erőfeszítéseket kell tennie. Életkorának megfelelő szinten tisztában van vele, hogy minden döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár. Fontosnak érzi a közösséghez tartozást, miközben törekszik személyes autonómiájának megőrzésére is. Képes megfogalmazni, hogy mi okoz neki örömet, illetve rossz érzést. Tisztában van a függőséget okozó szokások súlyos következményeivel. Tudja, hogy ugyanazt a dolgot különböző emberek eltérő módon ítélhetik meg, ami konfliktusok forrása lehet.

A továbbhaladás feltételei:

Tudjon az emberrel (egyénnel), illetve a társadalommal (szűkebb és tágabb környezetével) olyan erkölcsi alapokon nyugvó kapcsolatot teremteni, amely fejleszti az ismeretszerzési és feldolgozási képességeit.

Legyen képes a tanuló életkorának megfelelő szinten az őt érdeklő adatokat különböző forrásokból összegyűjteni, osztályozni, elemezni, s a közöttük levő összefüggéseket felismerni.

Fontos a továbbhaladáshoz, hogy a megszerzett és rendszerezett ismereteket a tanuló képes legyen kifejezni, azaz mások számára is érthetően elmondani.

A gyakorlat oldaláról elengedhetetlen, hogy az alapvető követelményekkel, állampolgári jogokkal, egyéni és közösségi értékekkel a tanuló legyen tisztában!

Ismerje fel az erkölcsi értékeket, tudjon különbséget tenni jó és rossz, igaz és hamis, bátor és gyáva, hasznos és haszontalan, szép és rút között!

A modul elméleti részét képező fogalmakat értőn alkalmazza, azokhoz adekvát gyakorlati példákat tud rendelni. ***(minimum követelmény)*** A folyamatokat, összefüggéseket jól látja.

Az órákon aktív, szívesen osztja meg a témákhoz kapcsolódó élményeit, megfigyeléseit, véleményét másokkal.

A vitákban kulturált, empatikus, kerüli a szubjektivizmust, az előítéletességet, álláspontját érvekkel támasztja alá..

Római Katolikus Hittan

Hittan 6-8. évfolyam

H I T T A N

6. é v f o l y a m

Célok és feladatok

Segítjük a tanulót abban, hogy sokrétű és korszerű ismereteket szerezzen az egyház alapításáról, lényegéről, életéről, szervezeteiről és céljáról.
Felébresztjük a tanulóban az egyházi közösséghez tartozás vágyát, és felébresztjük felelősségérzetét is, amely később elvezetheti őt ahhoz a döntéshez, amelyben az egyház tudatos elfogadójává és az egyházi közösség tevékeny tagjává válik.

6. évfolyam

Óraszám: 2 óra/hét
72 óra/év

Ajánlás az éves óraszám felosztására

	Témakörök		**Óraszám**	
	Egyházunk			
1.	**A természetes közösségtől az egyházig**	témafeldolgozás *összefoglalás, ellenőrzés*	14 *2*	**16**
2.	**Az egyház gyökerei**	témafeldolgozás *összefoglalás, ellenőrzés*	14 *2*	**16**
3.	**Az egyház születése**	témafeldolgozás *összefoglalás, ellenőrzés*	14 *2*	**16**
4.	**Az egyház az evangélium útján**	témafeldolgozás *összefoglalás, ellenőrzés*	14 *2*	**16**
	Az egyházi év ünnepeihez kapcsolódó aktuális foglalkozások		**3**	
	Év végi ismétlés, összefoglalás		***5***	
	Összesen		**72**	

Megjegyzés: A tanórák 10 %-ban az egyházi énekek tanítására kerül sor.

A természetes közösségtől az egyházig (1. témakör)			
Fejlesztendő kompetenciák, fejlesztési feladatok	**Témák, tartalmak**	**Tanulói tevékenységek**	**Kapcsolódási lehetőségek**
Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia *Állampolgárságra, demokráciára nevelés* Az önértékelés és a nyitottság képességének fejlesztése **Anyanyelvi kommunikáció** *A tanulás tanítása* A szóbeli szövegek alkotása képességének fejlesztése **Hatékony, önálló tanulás** *Testi, lelki egészség* A szóbeli és írott szövegek megértése képességének fejlesztése Írásbeli szövegek alkotása **Digitális kompetencia** Felkészülés a felnőtt lét szerepeire Írásbeli munka készítése képességének fejlesztése **Szociális és állampolgári kompetencia** *Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése* Az etikai érzék és a felelősségvállalás képességének fejlesztése	A természetes közösségtől az egyházig – közösségek életadó szerepe: A család a közösségek alapja A barátok közössége mint a megnyílás lehetősége A nemzet közössége mint a hovatartozás érzését adó közösség Az egyház közössége mint Krisztus élő teste	Bevezető: Projektmunka: egy emberrajz készítése, amely tagjaiba beírják a különböző emberi feladatokat, szolgálatokat, hogy elgondolják, mindenkinek megvan a maga feladata az ember feladatait, szolgálatait megjelenítő emberrajz készítése annak kifejezésére, hogy mindenkinek megvan a feladata Tanórai beszélgetés a különböző közösségekről, a családról, barátságról, nemzetről, egyházról Ismeretek közös jegyzetelése Aktualizálás: rövid fogalmazás írása „Én az egyház tagja vagyok” címmel; a legjobban sikerült alkotások közzététele az iskola honlapján	Irodalom Rajz Technika (Számítástechnika)

Az egyház gyökerei (2. témakör)			
Fejlesztendő kompetenciák, fejlesztési feladatok	**Témák, tartalmak**	**Tanulói tevékenységek**	**Kapcsolódási lehetőségek**
Hatékony, önálló tanulás Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra A lényegkiemelés és a kapcsolatba hozás képességének fejlesztése **Anyanyelvi kommunikáció** *A tanulás tanítása* A szóbeli szövegek alkotása képességének fejlesztése A szóbeli és írott szövegek megértése képességének fejlesztése Írásbeli szövegek alkotása *Testi, lelki egészség* **Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség** *Felkészülés a felnőtt lét szerepeire* Az önkifejezés képességének fejlesztése **Szociális és állampolgári kompetencia** *Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése* Az önkifejezés és a társas aktivitás képességének fejlesztése	Az egyház gyökerei az Ó- és Újszövetségben: Az Ószövetség mint Isten népe születésének története; mint a szabadulás története Az Újszövetség mint Jézus tanítványainak közössége: Jézus az alapító, halálával ő ad életet az egyháznak	Kvízjáték a legfontosabb ismert ószövetségi és újszövetségi elbeszélések felelevenítésére A legfontosabb ószövetségi és újszövetségi szakaszok újraolvasása és értelmezése a közösségi szempontokat kiemelve Ismeretek összefoglalása a tanár által Ismeretek közös jegyzetelése Aktualizálás: egy-egy elbeszélés dramatizált megjelenítése kis csoportokban, majd a tapasztalatok megbeszélése: mit jelent a közösség tagjának lenni	Irodalom Ének-zene

Az egyház születése (3. témakör)			
Fejlesztendő kompetenciák, fejlesztési feladatok	**Témák, tartalmak**	**Tanulói tevékenységek**	**Kapcsolódási lehetőségek**
Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia *Állampolgárságra, demokráciára nevelés* Az önértékelés és a nyitottság képességének fejlesztése *Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése* Az önállóság képességének fejlesztése **Anyanyelvi kommunikáció** *A tanulás tanítása* A szóbeli szövegek alkotása képességének fejlesztése A szóbeli és írott szövegek megértése képességének fejlesztése Írásbeli szövegek alkotása **Szociális és állampolgári kompetencia** *Felkészülés a felnőtt lét szerepeire* A képi információ feldolgozása képességének fejlesztése A forráskezelés képességének fejlesztése	Az egyház születése: A Pünkösd Az ősegyház élete: misszió, összetartozás, mindent megosztó szeretet Az egyház az evangélium útján jár: Pál megtérése	Bevezető: Projektmunka: kiállítás készítése az osztályban az egyház missziós tevékenységének bemutatására Az Apostolok Cselekedeteiből elbeszélések értő olvasása és irányított megbeszélése Ismeretek közös jegyzetelése Aktualizálás projektmunka keretében: információk, képek gyűjtés az interneten az első századokban vértanúhalált halt szentekről; közzététel az osztályfaliújságon	Irodalom Technika Ének-zene Történelem

Az egyház az evangélium útján (4. témakör)			
Fejlesztendő kompetenciák, fejlesztési feladatok	**Témák, tartalmak**	**Tanulói tevékenységek**	**Kapcsolódási lehetőségek**
Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség *Testi, lelki egészség* Az esztétikai érzék fejlesztése **Anyanyelvi kommunikáció** *A tanulás tanítása* A szóbeli szövegek alkotása képességének fejlesztése A szóbeli és írott szövegek megértése képességének fejlesztése Írásbeli szövegek alkotása **Szociális és állampolgári kompetencia** Felkészülés a felnőtt lét szerepeire A képi információ feldolgozása képességének fejlesztése *Állampolgárságra, demokráciára nevelés* *Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése* Az önkifejezés képességének fejlesztése	Az egyháztörténet főbb állomásai A történelem célja: örömben együtt lenni Istennel Az egyház lelkigondozó tevékenysége: szentségek kiszolgáltatása Az egyház szociális tevékenysége (pl. szegénygondozó, betegápoló rendek) Az egyház kulturális-oktatási tevékenysége (pl. tanító rendek) Az egyház szervezeti felépítése	Bevezetés: zenehallgatás (pl. Ivántsics Tamás: Damaszkusz) A Szentírásból és egyházi iratokból vett szemelvények értő olvasása, tanári irányítással értelmezése Ismeretek közös jegyzetelése Aktualizálás: a megismert szentekről, a tanulók védőszentjeiről rajzokkal-képekkel illusztrált kiállítás készítése az osztályban	Irodalom Ének-zene Történelem Rajz

Alapkövetelmények

Tudja megkülönböztetni a katolikus egyházara vonatkozó fogalmakat a többi vallás fogalmaitól. Ismerje az egyház alapításának körülményeit, az egyház lényegét, célját, szervezeti felépítését. Legyen tisztában az egyház üdvösségszerző küldetésével, ismerje, hogyan valósította és valósítja meg ezt a történelem különböző korszakaiban és napjainkban.

Ellenőrzés, értékelés, minősítés

Az ellenőrzés, értékelés a tantervi követelmények teljesítésére irányul, független a tanuló személyes meggyőződésétől, vallási elkötelezettségétől. Szóbeli feleletek és írásbeli dolgozatok formájában ellenőrizzük az elsajátított tudásanyagot. Tanegységenként témazáró dolgozatot íratunk. Értékeljük a tanulók órai aktivitását, házi és szorgalmi feladatait, füzetvezetését. A hittan tantárgyból is 5 osztályzattal minősítjük a tanulók tudását.

Projektmunka: a munka szervezése, szépség, együttműködés, rend.

H I T T A N

7 - 8 . é v f o l y a m

Célok és feladatok

A tanuló életkorának megfelelően (nem elvont fejtegetésekkel, hanem bibliai szemelvények segítségével) bemutatjuk, hogy a Krisztus előtti zsidóság történelme az egyetemes emberi üdvtörténet ószövetségi szakasza, amelynek folyamán Izrael fiai megtapasztalták a Messiás eljövetelét ígérő Isten jelenlétét, működését, és megpróbálták „megrajzolni" titokzatos Istenük arcát.
Segítjük a tanulót annak tudatosításában, hogy az ő kicsiny történelmében is jelen van a messiási kor boldogságát ígérő és előkészítő Isten.

A bibliai szemelvények tükrében bemutatjuk, hogy az üdvtörténet újszövetségi szakaszának kezdetét (és az egész üdvtörténet középpontját) Jézus Krisztus élete, tanítása, kereszthalála, feltámadása és egyházának születése alkotja.
A szemelvények megfelelő alkalmazásával segítjük a tanulót abban, hogy bátran nyíljon meg a Messiásnak és Isten hatalmas Fiának bizonyuló Jézus Krisztus felé, aki titokzatos módon jelen van életében.

7. évfolyam

Óraszám: 2 óra/hét
72 óra/év

Ajánlás az éves óraszám felosztására

	Témakörök		Óraszám	
	Bevezetés – Az üdvtörténet ószövetségi szakasza			**3**
1.	**Az üdvtörténet színtere és főszereplője**	témafeldolgozás *összefoglalás, ellenőrzés*	11 *2*	**13**
2.	**Istenélmények Ábrahámtól Mózesig**	témafeldolgozás *összefoglalás, ellenőrzés*	9 *2*	**11**
3.	**Isten megtapasztalása Józsuétól Salamonig**	témafeldolgozás *összefoglalás, ellenőrzés*	5 *1*	**6**
4.	**Istenélmények a próféták aranykorában**	témafeldolgozás *összefoglalás, ellenőrzés*	14 *2*	**16**
5.	**A perzsa kor emberének tapasztalata az üdvösséget munkáló Istenről**	témafeldolgozás *összefoglalás, ellenőrzés*	7 *2*	**9**
6.	**Vallási tapasztalat a hellén korban**	témafeldolgozás *összefoglalás, ellenőrzés*	5 *1*	**6**

	Az egyházi év ünnepeihez kapcsolódó aktuális foglalkozások		**3**
	Év végi ismétlés, összefoglalás		***5***
	Összesen		**72**

Megjegyzés: A tanórák 10 %-ban az egyházi énekek tanítására kerül sor.

Bevezetés – Az üdvtörténet ószövetségi szakasza			
Fejlesztendő kompetenciák, fejlesztési feladatok	**Témák, tartalmak**	**Tanulói tevékenységek**	**Kapcsolódási lehetőségek**
Szociális és állampolgári kompetencia Társadalmi érzékenység fejlesztése *Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése* **Hatékony, önálló tanulás** *A tanulás tanítása* Ismeretszerzési, rendszerezési képesség fejlesztése **Anyanyelvi kommunikáció** Az értő olvasás, szövegértés fejlesztése **Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség** Képi információ feldolgozása Esztétikai érzék fejlesztése	Bevezetés az év munkájába: a hittani ismeretek fontosságának tudatosítása a személyes életre és a közösségi együttműködésre vonatkozóan Bevezetés a szentírásismeretbe: a Szentírás könyvei, a kanonizáció folyamata, szentírásfordítások Az üdvtörténet fogalma	Tanórai megbeszélés, a hittani ismeretek felfrissítése Páros és csoportos gyűjtőmunkával ismerkedés a bibliai könyvekkel. A szentírási könyvek rendszerezése, sorrendbe állítása Az ismeretek megbeszélése, közös jegyzetelése Az üdvtörténet fogalmának szemléltetése a tékozló fiúról szóló szentírási példázat és pl. Rembrandt Tékozló fiú c. képének elemzése segítségével. Tanórai beszélgetés az üdvösségtörténetről Aktualizálás: erkölcsi tanulságok levonása	Irodalom Képzőművészetek

Az üdvtörténet színtere és főszereplője (1. témakör)			
Fejlesztendő kompetenciák, fejlesztési feladatok	**Témák, tartalmak**	**Tanulói tevékenységek**	**Kapcsolódási lehetőségek**
Anyanyelvi kommunikáció Szóbeli szövegek megértésének és a forráshasználat képességének fejlesztése Az olvasott szövegértés képességének fejlesztése A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése **Hatékony, önálló tanulás** *A tanulás tanítása* A rendszerezési és a jegyzetelési képesség fejlesztése *Egyetemes kultúra* **Szociális és állampolgári kompetencia** Az erkölcsi érzék fejlesztése *Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése* **Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia** A társas aktivitás, a szervezőképesség, a felelősségérzet és a döntésképesség fejlesztése *Fenntarthatóság, környezettudatosság* **Anyanyelvi kommunikáció**	Történeti és műfaji bevezetés az Ábrahámig terjedő korszakba („Nagy bumm” elmélet; biológiai fejlődéselmélet; műfajok: etiológa, mítosz, monda) A Pentateukhosz legfőbb jellemzői Bibliai szemelvények értelmezése: Az üdvtörténet színtere: a teremtett világ (Ter 1,1–2,4) Az üdvtörténet főszereplője: az ember (Ter 1, 26-30 és Ter 2, 4-25) Az ember első kudarca és az isteni segítség ígérete (Ter 3, 1-24)	Tanórai beszélgetés, az előzetes tanulói ismeretek felelevenítése: a világ kialakulása, a törzsfejlődés; a monda, a mítosz műfaja; Történelmi atlasz használata: az ember kialakulása Ismeretek átadása tanórai beszélgetés formájában A teremtés-elbeszélések egyéni irányított, majd közös hangos olvasása Tanári irányítással szóelemzés, szövegértelmezés tanórai beszélgetés formájában Az ismeretek jegyzetelése a füzetbe Az értelmezett bibliai szövegek aktualizálása: a jó és rossz titkának értelmezése Projektmunka: a szépnek teremtett világban mekkora kárt tesz az ember a környezet-rombolással, illetve	Irodalom Történelem Földrajz Biológia Informatika Képzőművészetek (pl. Michelangelo) Zeneművészet (pl. Haydn)

A szövegalkotási készség fejlesztése **Digitális kompetencia** IKT alkalmazási képességének fejlesztése		hogyan őrizheti meg az ember a világot A projektmunkák eredményeiből beszámoló készítése az iskolai közösség számára, közzététel az iskola honlapján	

Istenélmények Ábrahámtól Mózesig (2. témakör)			
Fejlesztendő kompetenciák, fejlesztési feladatok	**Témák, tartalmak**	**Tanulói tevékenységek**	**Kapcsolódási lehetőségek**
Digitális kompetencia IKT alkalmazási képességének fejlesztése **Hatékony, önálló tanulás** *A tanulás tanítása* Ismeretszerzés, információk szerzése Tájékozódás térben és időben A kritikus gondolkodás, az összehasonlítás, az analógiák felismerése képességének fejlesztése **Anyanyelvi kommunikáció** Szóbeli szövegek megértésének fejlesztése Az olvasott szövegértés képességének fejlesztése A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése	Történeti áttekintés: Kr. e. 2000-től 1200-ig (Mezopotámia, Egyiptom, II. Ramszesz, a kivonulás) Irodalmi-műfaji áttekintés: monda, teofánia, novella, legenda, kultikus elbeszélés, törvénygyűjtemény Bibliai szemelvények értelmezése: Ábrahám istenélménye; Isten jelenléte Izsák, Jákob és József életében (Ter 12, 1-5; Ter 18, 20-33; Ter 22, 1-18) A szabadító Isten megnyilatkozása a kivonulás idején (Kiv 3, 1-20; Kiv, 12, 1-14) A tízparancsolat és a mózesi szövetség (Kiv 19-20; Kiv 24)	Gyűjtőmunka az interneten: az ókori Egyiptomra és Mezopotámiára vonatkozó ismeretek gyűjtése; az adatokból táblázat készítése Tanórai beszélgetés: az előzetes tanulói ismeretek felelevenítése, kapcsolatkeresés a már ismert irodalmi műfajokkal A pátriárkákról szóló elbeszélések egyéni irányított, majd közös hangos olvasása Tanári irányítással szóelemzés, szövegértelmezés tanórai beszélgetés formájában Az ismeretek jegyzetelése a füzetbe	Történelem Irodalom Informatika

A kreatív nyelvhasználat fejlesztése **Hatékony, önálló tanulás** A jegyzetelési képesség fejlesztése **Szociális és állampolgári kompetencia** Az erkölcsi érzék fejlesztése *Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése* A pozitív gondolkodás képességének fejlesztése **Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség** *Demokráciára nevelés* *Fenntarthatóság, környezettudatosság* *Testi, lelki egészség* A társas aktivitás és az önfejlesztés képességének fejlesztése Az egyetemes kultúra iránti tisztelet fejlesztése		Az értelmezett bibliai szövegek aktualizálása: hogyan képes felismerni az ember saját élethivatását A tízparancsolat értelmezése bibliodráma-előadással: cselekedeteinknek hatása van környezetünkre is, mindenkinek lehetőséget kell adnunk a jó megélésére.	

Isten megtapasztalása Józsuétól Salamonig (3. témakör)			
Fejlesztendő kompetenciák, fejlesztési feladatok	**Témák, tartalmak**	**Tanulói tevékenységek**	**Kapcsolódási lehetőségek**
Hatékony, önálló tanulás *A tanulás tanítása* Ismeretszerzés, információk szerzése	Történeti áttekintés: Kr.e. 1200-tól 931-ig (bírák, királyság – Saul, Dávid, Salamon)	Tanórai beszélgetés: az előzetes tanulói ismeretek felelevenítése Történelmi atlasz használata Jegyzetelés a füzetbe	Irodalom Történelem

Tájékozódás térben és időben A jegyzetelési képesség fejlesztése **Anyanyelvi kommunikáció** Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra Az értő olvasás gyakorlása Az olvasott szövegértés képességének fejlesztése A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése **Szociális és állampolgári kompetencia** Az erkölcsi érzék fejlesztése *Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése* **Hatékony, önálló tanulás** A kritikai gondolkodás fejlesztése **Anyanyelvi kommunikáció** A szövegalkotási képesség és a kreatív nyelvhasználat fejlesztése **Digitális kompetencia** Önálló forráshasználat, szövegszerkesztés **ismétlődik?**	Bibliai szemelvények értelmezése: Isten működése Józsue életében (Józs 6, 1-16) Istenélmények a bírák korában (Bír 16, 1-31) Isten segítségének megtapasztalása a királyság kezdeti időszakában (1 Sám 17, 1-51; 1 Kir 8)	A bibliai szövegek egyéni irányított, majd közös hangos olvasása Tanári irányítással szóelemzés, szövegértelmezés tanórai beszélgetés formájában Egyes szövegek feldolgozása az ún. „tanulásút” módszerrel, szöveg-kiegészítő, -értelmező olvasással Az ismeretek jegyzetelése a füzetbe Az értelmezett bibliai szövegek aktualizálása: – hogyan képes felismerni az ember saját élethivatását; – a történeti szövegekben megkülönböztetendők a valós eseményekre vonatkozó adatok és az építő jellegű megállapítások Házi dolgozat készítése a történelemben megnyilvánuló Isten megtapasztalásáról A dolgozatok közzététele (szóban és írásban), megvitatása, értékelése	

Állampolgárságra, demokráciára nevelés *Testi, lelki egészség* A vitakészség fejlesztése Saját képességeinek megismerése, a kritika elfogadása			

Istenélmények a próféták aranykorában (4. témakör)			
Fejlesztendő kompetenciák, fejlesztési feladatok	**Témák, tartalmak**	**Tanulói tevékenységek**	**Kapcsolódási lehetőségek**
Hatékony, önálló tanulás *A tanulás tanítása* Ismeretszerzés, információk szerzése Tájékozódás térben és időben A jegyzetelési képesség fejlesztése A kritikus gondolkodás, az összehasonlítás, az analógiák felismerése képességének fejlesztése **Anyanyelvi kommunikáció** A szóbeli szövegek megértésének fejlesztése Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra Az értő olvasás gyakorlása Az olvasott szövegértés képességének fejlesztése A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése	Történeti áttekintés: Kr. e. 931-től 538-ig (a prófétaság intézménye, Izrael és Júda, a babiloni fogság) Irodalmi-műfaji áttekintés: prófétai elbeszélések, kölcsönzött beszédformák, mondások, messiási jövendölések Bibliai szemelvények értelmezése: Illés, Ámosz és Ózeás az üdvözítő Isten szolgálatában (1 Kir 18, 1-40; Ám 5, 18-24; Óz 11, 1-9) Nátán próféciája; Izajás próféciái az üdvösséget munkáló Istenről (2 Sám 7, 4-16; Iz 7, 10-17; Iz 8,23–9,6; Iz 11, 1-9)	Tanórai beszélgetés: az előzetes tanulói ismeretek felelevenítése Történelmi atlasz használata Jegyzetelés a füzetbe Tanórai beszélgetés az ismeretek felelevenítésére, kapcsolatkeresés a már ismert irodalmi műfajokkal A prófétai szövegek egyéni irányított, majd közös hangos olvasása Tanári irányítással szóelemzés, szövegértelmezés tanórai beszélgetés formájában Az ismeretek jegyzetelése a füzetbe Az értelmezett bibliai szövegek aktualizálása: – az ember személyes boldogságot adó	Történelem Irodalom

Szociális és állampolgári kompetencia Az erkölcsi érzék fejlesztése *Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése* *Állampolgárságra, demokráciára nevelés* A pozitív gondolkodás fejlesztése *Felkészülés a felnőtt lét szerepeire* Az egyéni és a közösségi felelősségérzet fejlesztése *Testi, lelki egészség* **Hatékony, önálló tanulás** *A tanulás tanítása*		élményeinek megkeresése – az ókori próféták példájából megérthető, hogy a közösségi problémákat a szolidaritás alapelvével lehet megoldani Memoriter a prófétai szövegekből	

A perzsa kor emberének tapasztalata az üdvösséget munkáló Istenről (5. témakör)			
Fejlesztendő kompetenciák, fejlesztési feladatok	**Témák, tartalmak**	**Tanulói tevékenységek**	**Kapcsolódási lehetőségek**
Digitális kompetencia IKT alkalmazási képességének fejlesztése **Hatékony, önálló tanulás** *A tanulás tanítása* Az ismeretszerzési, a rendszerezési és a lényeg-kiemelési képesség fejlesztése Tájékozódás térben és időben képességének fejlesztése	Történeti áttekintés: Kr. e. 538-tól 333-ig (Círusz, Zerubbábel, Jézus (Józsue) főpap, Nehemiás, Ezdrás) Irodalmi-műfaji áttekintés: fogság utáni	Gyűjtőmunka az interneten: a perzsákra vonatkozó ismeretek gyűjtése, rövid vázlat készítése a füzetben Tanórai beszélgetés során az irodalmi	Történelem Irodalom

A kritikus gondolkodás, az összehasonlítás képességének fejlesztése, az analógiák keresése, analógiák felismerési képességének fejlesztése **Anyanyelvi kommunikáció** A szóbeli szövegek megértésének fejlesztése Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra Az értő olvasás gyakorlása Az olvasott szövegértés képességénekfejlesztése A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése	prófétai, bölcsességi, bibliai lírai és zsoltárirodalom Bibliai szemelvények értelmezése: A perzsa kor prófétai irodalmában tükröződő istenélmény (Zak 4) A perzsa kor bölcsességi irodalmában megfogalmazódó istentapasztalat (Péld 8, 22-36; Jób 10) A Messiásról éneklő zsoltárok (Zsolt 2; Zsolt 72; Zsolt 110)	műfajokról tanultak felelevenítése, kiegészítése A perzsa korról szóló elbeszélések egyéni irányított, majd közös hangos olvasása Tanári irányítással szóelemzés, szövegértelmezés tanórai beszélgetés formájában Az ismeretek jegyzetelése a füzetbe	
Szociális és állampolgári kompetencia Az erkölcsi érzék fejlesztése *Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése* A helyes önértékelés fejlesztése *Felkészülés a felnőtt lét szerepeire* A pozitív gondolkodás fejlesztése **Anyanyelvi kommunikáció** A szövegalkotási képesség, a kreatív nyelvhasználat fejlesztése		Az értelmezett bibliai szövegek aktualizálása: hogyan képes az ember feldolgozni élete nehézségeit Fogalmazás írása: a zsoltár mint a mi imánk	

Vallási tapasztalat a hellén korban (6. témakör)			
Fejlesztendő kompetenciák, fejlesztési feladatok	**Témák, tartalmak**	**Tanulói tevékenységek**	**Kapcsolódási lehetőségek**
Hatékony, önálló tanulás *A tanulás tanítása* Az ismeretszerzés, a rendszerezés képességének fejlesztése Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra Tájékozódás térben és időben képességének fejlesztése A jegyzetelés, vázlatírás képességének fejlesztése	Történeti áttekintés: Kr. e. 333-tól 63-ig (Nagy Sándor, Ptolemaioszok, Szeleukidák: IV. AntióchoszEpifánész, Makkabeusok)	Tanórai beszélgetés a hellenizmus korának történetéről Közös jegyzetelés a táblán és a füzetbe Zenehallgatás: részlet Händel Makkabeusok c. művéből	Történelem Zeneművészet Irodalom
Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség A kapcsolatba hozás képességének fejlesztése, a művészi kifejezőeszközök felismerése képességének fejlesztése	Irodalmi-műfaji áttekintés: épületes irodalom, apokaliptikus irodalom, patetikus történetírás	Tanórai beszélgetés során az irodalmi műfajokról tanultak felelevenítése, kiegészítése	
Hatékony, önálló tanulás *A tanulás tanítása* A kritikus gondolkodás, az összehasonlítás képességének fejlesztése, az analógiák keresése, analógiák	Bibliai szemelvények értelmezése: Az épületes irodalomban tükröződő istenélmény (Jónás könyve) Az apokaliptikus irodalomban jelentkező ígéret (Dán 7)	A hellén korról szóló elbeszélések egyéni irányított, majd közös hangos olvasása Egyes szövegek feldolgozása a hiányos szöveg kiegészítése módszerrel	

felismerése képességének fejlesztése **Anyanyelvi kommunikáció** Szóbeli szövegek megértésének fejlesztése, az igényes szóbeli nyelvhasználat fejlesztése Az értő olvasás gyakorlása Az olvasott szövegértés képességének fejlesztése A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése **Szociális és állampolgári kompetencia** Az erkölcsi érzék fejlesztése *Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése* Az önfejlesztés és a felelősségérzet fejlesztése *Felkészülés a felnőtt lét szerepeire* A vitakészség fejlesztése A vitakultúra és a kritika elfogadásának fejlesztése	Az üdvözítő Isten a hellén kor bölcsességi irodalmában (Sir 24) Az üdvösséget előkészítő Isten a patetikus történetírásban (2 Makk 7)	Tanári irányítással szóelemzés, szövegértelmezés tanórai beszélgetés formájában Az ismeretek jegyzetelése a füzetbe Az értelmezett bibliai szövegek aktualizálása: mekkora az ember felelőssége feladatai elvégzésében Élethelyzetek megvitatása a felelősségvállalás-felelőtlenség kérdéskörében	

8.évfolyam

Óraszám: 2 óra/hét
72 óra/év

Ajánlás az éves óraszám felosztására

	Témakörök		Óraszám	
	Bevezetés – Az üdvtörténet újszövetségi szakaszának kezdete			**2**
1.	**A Jézus Krisztus születésének és rejtett életének időszaka**	témafeldolgozás *összefoglalás, ellenőrzés*	7 *2*	**9**
2.	**Jézus Krisztus személye, küldetése és tanítása Isten országáról**	témafeldolgozás *összefoglalás, ellenőrzés*	8 *2*	**10**
3.	**Jézus Krisztus közösséget teremtő tevékenysége**	témafeldolgozás *összefoglalás, ellenőrzés*	8 *2*	**10**
4.	**Jézus Krisztus csodái mint Isten országának jelei**	témafeldolgozás *összefoglalás, ellenőrzés*	8 *2*	**10**
5.	**Jézus Krisztus megváltó szenvedése, halála és feltámadása**	témafeldolgozás *összefoglalás, ellenőrzés*	10 *2*	**12**
6.	**Az egyház születése és kibontakozása Kr. u. 30/33-tól 100-ig**	témafeldolgozás *összefoglalás, ellenőrzés*	9 *2*	**11**
	Az egyházi év ünnepeihez kapcsolódó aktuális foglalkozások			**3**
	Év végi ismétlés, összefoglalás			***5***
	Összesen			**72**

Megjegyzés: A tanórák 10 %-ban az egyházi énekek tanítására kerül sor.

Bevezetés – Az üdvtörténet újszövetségi szakaszának kezdete			
Fejlesztendő kompetenciák, fejlesztési feladatok	**Témák, tartalmak**	**Tanulói tevékenységek**	**Kapcsolódási lehetőségek**
Szociális és állampolgári kompetencia A társadalmi érzékenység fejlesztése *Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése* **Hatékony, önálló tanulás** *A tanulás tanítása* Az ismeretszerzési, a rendszerezési képesség fejlesztése A jegyzetelési képesség fejlesztése **Anyanyelvi kommunikáció** A szóbeli szövegek megértésének fejlesztése	Bevezetés az év munkájába, az újszövetségi szentírásismeretbe; a hittani ismeretek fontosságának és közösségi szerepének tudatosítása; a hittani ismeretek szerepe a belső értékrend kialakításában Az Újszövetség könyvei, műfajai (evangélium, apostoli levél, apokalipszis) Az újszövetségi üdvtörténet fogalma	Tanórai megbeszélés, a tanulók hittani ismereteinek felelevenítése Páros és csoportos gyűjtőmunka keretében ismerkedés a bibliai könyvekkel: a kikeresett szentírási könyvek rendszerezése műfaj és időrend szerint Az ismeretek megbeszélése, jegyzetelése a füzetbe	Irodalom

Jézus Krisztus születésének és rejtett életének időszaka (1. témakör)			
Fejlesztendő kompetenciák, fejlesztési feladatok	**Témák, tartalmak**	**Tanulói tevékenységek**	**Kapcsolódási lehetőségek**
Anyanyelvi kommunikáció *Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra* A szóbeli szövegeket megértésének és a	Történeti áttekintés: Kr.e. 6/4 – Kr. u. 28/29 (Hasmoneusok, Nagy Heródes, Jézus születésének éve)	Asszociációs előkészítés: szimbólumgyűjtés – mit jelent Jézus születése Csoportmunka: Jézus születési idejével kapcsolatos tudnivalók gyűjtése a Bibliai Lexikonból	Rajz Irodalom Történelem

forráshasználat képességének fejlesztése **Hatékony, önálló tanulás** *A tanulás tanítása* Tájékozódás térben és időben Ismeretszerzés, információk szerzése, rendszerezése A kritikus gondolkodás, az összehasonlítás, az analógiák felismerési képességének fejlesztése A jegyzetelési képesség fejlesztése **Anyanyelvi kommunikáció** A szóbeli szövegek megértésének fejlesztése Az olvasott szövegértés képességének fejlesztése A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése A kreatív nyelvhasználat fejlesztése **Szociális és állampolgári kompetencia** *Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése* Az erkölcsi érzék fejlesztése A pozitív gondolkodás képességének fejlesztése *Felkészülés a felnőtt lét szerepeire*	Irodalmi-műfaji áttekintés: gyermekségtörténet, nemzetségtábla, születés-meghirdetés, gyermekkort bemutató epizód, midrás és hagadda, előszó Bibliai szemelvények értelmezése: Jézus Krisztus születésének értelmezése Máté evangéliumában (Mt 1, 1-17; Mt 1, 18-25; Mt 2, 1-23) Jézus Krisztus születése és gyermekkora Lukács szerint (Lk 1, 26-38; Lk 2, 1-7; Lk 2, 41-52)	Tanórai beszélgetés: az ismeretek felelevenítése, kapcsolatkeresés a már ismert irodalmi műfajokkal A Jézus gyermekkoráról szóló szövegek egyéni irányított, majd közös hangos olvasása Tanári irányítással szóelemzés, szövegértelmezés tanórai beszélgetés formájában Az ismeretek jegyzetelése a füzetbe Az értelmezett bibliai szövegeket saját személyes tapasztalataik alapján a mai ember életének, a család fontosságára vonatkoztatják. Az értelmezett bibliai szövegek aktualizálása: a család fontossága ma az ember életében Fogalmazás írása: Jézus gyermekkora elbeszéléseiben is megnyilvánul isteni mivolta	

Jézus Krisztus személye, küldetése és tanítása Isten országáról (2. témakör)			
Fejlesztendő kompetenciák, fejlesztési feladatok	**Témák, tartalmak**	**Tanulói tevékenységek**	**Kapcsolódási lehetőségek**
Hatékony, önálló tanulás *A tanulás tanítása* Tájékozódás térben és időben Ismeretszerzés, információk szerzése, rendszerezése A kritikus gondolkodás, az összehasonlítás, az analógiák felismerési képességének fejlesztése A jegyzetelési képesség fejlesztése **Anyanyelvi kommunikáció** Szóbeli szövegek megértésének fejlesztése Az olvasott szövegértés képességének fejlesztése A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése A kreatív nyelvhasználat fejlesztése **Szociális és állampolgári kompetencia** *Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése*	Történeti áttekintés: Kr. u. 28/29 – Kr. u. 30/33 Palesztina politikai és vallási helyzete Jézus Krisztus fellépése idején (negyedes fejedelmek, PontiusPilatus, vallási és politikai csoportosulások; szövetségek közti irodalom, apokrif iratok, qumrani leletek) Irodalmi-műfaji áttekintés: életművet bemutató epizód, megtéréstörténet stb. – nem ezek a műfajok? Bibliai szemelvények értelmezése: Jézus Krisztus személye (Lk 4, 16-21; Mk 1, 9-11; Jn 1, 19-34) Jézus Krisztus küldetése (Lk 4, 42-44; Mt 5, 17-20; Lk 15, 11-32) Jézus Krisztus tanítása Isten országáról (Lk 17, 20-21; Mt 6, 9-15; Mt 5, 1-12; Mt 20, 1-16)	Csoportmunka: Palesztina politikai és vallási helyzetének áttekintése; a Jézus korabeli vallási csoportosulások; hagyományos irodalmi műfajok – forrás: történelmi atlasz és hittankönyv A Jézusról szóló elbeszélések egyéni irányított, majd közös hangos olvasása Tanári irányítással szóelemzés, szövegértelmezés tanórai beszélgetés formájában Egyes szövegek feldolgozása az ún. „tanulásút” módszerrel, szövegkiegészítő, -értelmező olvasással Az ismeretek jegyzetelése a füzetbe Az értelmezett bibliai szövegek aktualizálása: boldogságot adó élmények a mai ember életében Memoriter: a nyolc boldogság	Történelem Irodalom

Az erkölcsi érzék fejlesztése A pozitív gondolkodás képességének fejlesztése *Felkészülés a felnőtt lét szerepeire*			

Jézus Krisztus közösséget teremtő tevékenysége (3. témakör)			
Fejlesztendő kompetenciák, fejlesztési feladatok	**Témák, tartalmak**	**Tanulói tevékenységek**	**Kapcsolódási lehetőségek**
Szociális és állampolgári kompetencia *Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése* Az erkölcsi érzék fejlesztése A pozitív gondolkodás képességének fejlesztése *Felkészülés a felnőtt lét szerepeire* **Hatékony, önálló tanulás** *A tanulás tanítása* Tájékozódás térben és időben *Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra* Ismeretszerzés, információk szerzése, rendszerezése A kritikus gondolkodás, az összehasonlítás, az analógiák felismerési képességének fejlesztése A jegyzetelési képesség fejlesztése **Anyanyelvi kommunikáció** A szövegalkotási képesség és a kreatív nyelvhasználat képességének fejlesztése Az értő olvasás gyakorlása	Történeti áttekintés: Kr. u. 28/29 – Kr. u. 30/33 Izrael vallási közösségének tagolódása Jézus korában (főtanács, főpap, papok, leviták, írástudók) Irodalmi-műfaji áttekintés: neveket tartalmazó lista, tanítványi missziót bemutató epizód, katekézis, találkozás-elbeszélés Bibliai szemelvények értelmezése: A szoros értelemben vett tanítványi kör (Mk 3, 13-19; Mt 16, 13-20) A tág értelemben vett tanítványi kör (Lk 10, 1-16; Mk 9, 38-41; Lk 9, 23-27) A mindenki előtt nyitott messiási közösség (Lk 19, 1-10; Lk 7, 36-50; Mt 5, 38-48)	Csoportmunka: a Jézus korabeli vallási közösség jellemzőinek összegyűjtése A Jézus tevékenységéről szóló elbeszélések egyéni irányított, majd közös hangos olvasása Tanári irányítással szóelemzés, szövegértelmezés tanórai beszélgetés formájában Az ismeretek jegyzetelése a füzetbe Az értelmezett bibliai szövegek aktualizálása: mennyire határozza meg az embert az a közösség, amelyben él Házi gyűjtőmunka: különféle vallási	Vallástörténet Irodalom

Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia *Testi, lelki egészség* Az önfejlesztés és a forráskezelés képességének fejlesztése		csoportok jellemző szimbólumai	
Jézus Krisztus csodái mint Isten országának jelei (4. témakör)			
Fejlesztendő kompetenciák, fejlesztési feladatok	**Témák, tartalmak**	**Tanulói tevékenységek**	**Kapcsolódási lehetőségek**
Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia *Állampolgárságra, demokráciára nevelés* A társas aktivitás és a döntésképesség fejlesztése **Hatékony, önálló tanulás** *A tanulás tanítása* Tájékozódás térben és időben *Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra* Ismeretszerzés, információk szerzése, rendszerezése A kritikus gondolkodás, az összehasonlítás, az analógiák felismerése képességének fejlesztése A jegyzetelési képesség fejlesztése **Anyanyelvi kommunikáció** A szövegalkotási képesség és a kreatív nyelvhasználat képességének fejlesztése Az értő olvasás gyakorlása **Szociális és állampolgári kompetencia** *Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése*	Bevezetés a csodaelbeszélések műfajába (a csoda külső és belső oldala) Irodalmi-műfaji áttekintés: gyógyítási csodaelbeszélés, ördögűzés, ajándékozó csoda, mentő-csoda, halott-feltámasztás Bibliai szemelvények értelmezése: Ördögűzések és gyógyítási csodák – a helytállás és a szabadság új lehetősége (Lk 8, 26-39; Mk 1, 40-45; Mk 2, 1-12) Ajándékozó- és mentő-csodák – az öröm és a bizalom új lehetősége (Mk 6, 34-44; Mk 4, 35-41) Feltámasztási csodák – az új élet lehetősége (Lk 7, 11-17)	Projektmunka: különleges események összegyűjtése és értelmezése; a projektmunka lépéseinek megtervezése; eredményeinek közzététele (pl. csoportújságban) A Jézus csodáiról szóló elbeszélések egyéni irányított, majd közös hangos olvasása Tanári irányítással szóelemzés, szövegértelmezés tanórai beszélgetés formájában Az ismeretek jegyzetelése a füzetbe Az értelmezett bibliai szövegek aktualizálása: a legnagyobb csoda az ember életében, ha képes jóindulatúan odafordulni a másik emberhez	Informatika Irodalom

Az erkölcsi érzék fejlesztése *Testi, lelki egészség*			

Jézus Krisztus megváltó szenvedése, halála és feltámadása (5. témakör)			
Fejlesztendő kompetenciák, fejlesztési feladatok	**Témák, tartalmak**	**Tanulói tevékenységek**	**Kapcsolódási lehetőségek**
Digitális kompetencia **Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia** Az információkezelés és a kommunikáció-értékelés képességének fejlesztése **Hatékony, önálló tanulás** *A tanulás tanítása* Tájékozódás térben és időben *Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra* Ismeretszerzés, információk szerzése, rendszerezése A kritikus gondolkodás, az összehasonlítás, az analógiák felismerési képességének fejlesztése A jegyzetelési képesség fejlesztése **Anyanyelvi kommunikáció** A szövegalkotási képesség és a kreatív nyelvhasználat képességének fejlesztése Az értő olvasás gyakorlása **Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség** *Felkészülés a felnőtt lét szerepeire* *Testi, lelki egészség* *Fenntarthatóság, környezettudatosság*	Jézus szenvedése, halála és feltámadása a történelemtudomány fényében (Jézus halálának ideje, a zsidó húsvét és a kovásztalan kenyér ünnepe, az utolsó vacsora ideje, Jézus feltámadása) Irodalmi-műfaji áttekintés: szenvedéstörténet, feltámadási jelenés, kultikus etiológia, vitabeszéd Bibliai szemelvények értelmezése: Jézus Krisztus szenvedése – a kereszt felé vezető út (Jn 10, 22-39; Lk 22, 7-20) Jézus Krisztus halála – Jézus pere és keresztre feszítése (Jn 18,28–19,16; Mt 27, 27-66) Jézus Krisztus feltámadása – feltámadási jelenések (Mk 16, 1-8; Mt 28, 1-20;	Gyűjtőmunka: a Jézus halálára vonatkozó ismeretek összegyűjtése az interneten; az információk rendszerezése közös órai megbeszélés keretében A Jézus haláláról és feltámadásáról szóló elbeszélések egyéni irányított majd közös hangos olvasása Egyes szövegek feldolgozása a hiányos szöveg kiegészítése módszerrel Tanári irányítással szóelemzés, szövegértelmezés tanórai beszélgetés formájában Az ismeretek jegyzetelése a füzetbe Az értelmezett bibliai szövegek aktualizálása: – az újrakezdés lehetősége – Jézus halálát és feltámadását	Informatika Történelem Irodalom Képzőművészetek

A pozitív gondolkodás és a környezettudatosság képességének fejlesztése	Lk24, 13-35; Jn 20, 19-29)	bemutató festmények elemzése: mennyire épülnek a bibliai szimbólumokra	

Az egyház születése és kibontakozása Kr. u. 30/33-tól 100-ig (6. témakör)			
Fejlesztendő kompetenciák, fejlesztési feladatok	**Témák, tartalmak**	**Tanulói tevékenységek**	**Kapcsolódási lehetőségek**
Hatékony, önálló tanulás *A tanulás tanítása* Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása **Anyanyelvi kommunikáció** A szövegalkotási képesség és a kreatív nyelvhasználat képességének fejlesztése *Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra* Az értő olvasás gyakorlása **Szociális és állampolgári kompetencia** *Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése* Az erkölcsi érzék fejlesztése	Az egyház története Kr. u. 30/33-tól 100-ig (az egyház fejlődése, Saul) Irodalmi-műfaji áttekintés: elragadtatási elbeszélés, apostoli igehirdetés, meghívási látomás, apokaliptikus látomás Bibliai szemelvények értelmezése: Jézus Krisztus mennybemenetele és az első pünkösd – az egyház születése (ApCsel 1, 1-11; ApCsel 2, 1-36) Az egyház az apostoli korban (Kr. u. 36-tól 65-ig) (ApCsel 9, 1-19; ApCsel 15, 1-11; 1 Kor 12, 12-30) Az apostolok nevében tanító egyház – a Kr. u. 65-től 100-ig terjedő időszak (1 Tim 2, 1-7) A világ és az egyház jövője János jelenéseiben (Jel 12)	Tanulói kiselőadás az ókeresztény egyház és Saul életéről. Az ismeretek jegyzetelése a füzetbe A bibliai elbeszélések egyéni irányított majd közös hangos olvasása Egyes szövegek feldolgozása a hiányos szöveg kiegészítése módszerrel Tanári irányítással szóelemzés, szövegértelmezés tanórai beszélgetés formájában Az ismeretek jegyzetelése a füzetbe Az értelmezett bibliai szövegek aktualizálása: Isten hívása minden embernek szól	Vallástörténet Történelem

A továbbhaladás feltételei

Ismerje meg a tanuló az Ószövetség legfontosabb, hitünket meghatározó és érintő részeit, tudatosítsa, hogy e könyvekben a választott népnek az az élménye, hogy az üdvösséget ígérő Isten nem hagyja magára népét, vallási drámákban, sajátos műfajokban és jelképekben fogalmazódik meg. Sajátítsa el a bibliai exegézis alapelemeit, és a mondanivalót tudja saját korára, önmagára, Isten közöttünk végbevitt üdvözítő tevékenységére alkalmazni.
Ismerje meg a tanuló az újszövetségi könyveket: az evangéliumokat, az Apostolok Cselekedeteit és a leveleket. Tudatosítsa, hogy a sajátos műfajokban és igehirdetői céllal megfogalmazott újszövetségi vallási drámák arról tanúskodnak, hogy Jézus követői élményszerűen meggyőződtek arról: mesterük a megígért Messiás, s az ember üdvössége érdekében valóban legyőzte a halált, s tanításában, Igéjében, az egyház által közvetített tanításában és az eukharisztiában jelen van.

A tanulók értékelésének formái
Szóbeli feleletek
- összefüggő felelet (tartalom, összefüggések, a szaknyelv megfelelő használata);
- rövid beszámoló az egyénileg vagy csoportmunkában végzett gyűjtőmunka tapasztalatairól, azok magyarázata;
- kiselőadás az olvasottakról stb.;
- vita, érvelés.

Projektmunka
- tervezés, a munka szervezése, pontosság, rend, együttműködés.

Írásbeli munka
- témazáró dolgozatok, rövid írásbeli feleletek;
- önálló fogalmazás írása;
- házi dolgozatok;
- füzet vezetése;
- projektmunka közkinccsé tétele tabló, esszé formájában.

Az értékelés előre megadott szempontok alapján, pontosan meghatározott, a tanulók által is ismert követelmények alapján történjen.

Természetismeret

Célok, feladatok

Felkelteni a tanulók érdeklődését élő és élettelen környezetük iránt. Fejleszteni az **ismeretszerzéshez és feldolgozáshoz**, szükséges képességeiket. Elsajátíttatni megszerzett tudásuk mindennapi életben való hasznosítását.

Mindehhez szükséges, hogy a tanuló:

- legyen képes a tárgyak, élőlények, jelenségek, folyamatok spontán és irányított megfigyelésére,
- ismerje fel és tudja kiválasztani a vizsgálódásokhoz, megfigyelésekhez szükséges anyagokat, eszközöket, szerezzen gyakorlatot takarékos és balesetmentes használatukban, tartsa be a vizsgálódás sorrendjét és idejét,
- szerezzen gyakorlatot a mindennapi életben előforduló mérésekben és mértékegységeik használatában,
- tudja értelmezni tapasztalatait, legyen képes e tapasztalatokból tanári segítséggel következtetéseket levonni, sajátítsa el – növekvő önállósággal – megfigyelései, vizsgálódási eredményének szakszerű elmondását, írásos rögzítését, és rajzos ábrázolását,
- tudjon eligazodni a világtájak és a térkép segítségével környezetében, sajátítsa el a térképolvasás elemi műveleteit, tudjon egyszerű térképvázlatot készíteni, és Magyarország térképén tájékozódni,
- szerezzen gyakorlatot a tárgyak, élőlények, jelenségek kölcsönhatások minőségi és mennyiségi jellemzőinek összehasonlításában, rendszerezésében,
- vegye észre az élő és élettelen világ legjellemzőbb összefüggéseit, keresse azok okait és értse ok-okozati kapcsolatait,
- tudjon ismereteket szerezni szöveges és képi információhordozókból, sajátítsa el az enciklopédiák, lexikonok egyszerű használatát,
- legyen képes ismereteit, jártasságait, képességeit hasznosítani mindennapi életében,
- igényelje az esztétikus és egészséges környezetet, értékelje szépségeit,
- ismerje fel mikrokörnyezetében a környezetszennyezés veszélyforrásait, törekedjen káros hatásuk kialakulásának megelőzésére és a veszély elhárítására. Tudatosuljon benne saját egyéni felelőssége, környezetének jövőbeni alakulásáért,
- készüljön fel a természet megóvására, vegyen részt egészségi és környezetvédő programok megvalósításában.

Fejlesztési feladatok

Rendelkezzen a tanuló megfelelő mennyiségű és mélységű ismerettel az **élő és élettelen világanyagainak tulajdonságairól**, mennyiségi arányairól. Ismerje az élő és élettelen anyag szerveződését, valamint az anyag szerkezetének, felépítésének és működésének összefüggéseit. Új elemként jelenik meg a követelményekben, hogy a tanuló a kétéves ciklus alatt legalább egy alkalommal önállóan dolgozzon fel egy természettudományos témát. A feladat lehetőséget nyújt a tehetségek kibontakoztatására, az elvégzett munka tükrözi a tanuló készségeinek, képességeinek fejlődését is.

Ezért a tanuló:

- tapasztalati úton ismerje meg a környezetében előforduló legfontosabb szerves és szervetlen anyagok jellemző tulajdonságait, legyen képes a növényi és állati eredetű anyagok elkülönítésére,
- tudja, milyen a megismert termesztett növények, tenyésztett állatok termékeinek tápanyagtartalma és ezek ismeretében törekedjen az egészséges táplálkozásnak megfelelő étrend kialakítására,
- ismerje fel az élő anyag különböző megjelenési formáiban a hasonlóságokat, különbségeket, szerveződési szintjeik hierarchiáját,
- vegye észre, hogy az élő szervezetet felépítő anyagok mennyisége és szerkezete elválaszthatatlan a működéstől,
- tudjon egyszerű vizsgálatokat végezni a környezetében előforduló anyagok és kölcsönhatásaik megismerésében,
- ismerje a leggyakoribb környezetszennyezést okozó anyagokat, károsító hatásaikat, és törekedjen ezen szennyező anyagok felhalmozódásának megelőzésére, az esetleges károk csökkentésére.

A fiatalok számára legérdekesebb témakör saját szervezetük felépítésének és működésének megismerése, mely során feltárulnak a kamaszkori változások okai és a vele kapcsolatos tennivalók, tudatosulnak a veszélyeztető környezeti hatások. A hangsúly a betegségek és egészségkárosító szokások megelőzésére helyeződik. A lelki egészség megőrzése érdekében ráirányítja a figyelmet a reális önismeret, a család és a társas kapcsolatok jelentőségére.

A **természeti jelenségek** megismerése során legyen a tanulónak áttekintő képe a közismert jelenségek, a Föld és a földi élet múltbéli és jelenkori változásainak **időbeliségéről**. Tudja, hogy

a földi világban minden állandó mozgásban, változásban van. A tájékozódáshoz az szükséges, hogy a tanuló:

- tudja és értse, hogy a természeti jelenségek, folyamatok időben játszódnak,
- ismerje fel környezetének változásaiban, kölcsönhatásaiban az idő szerepét,
- szerezzen gyakorlatot az idő becslésében, mérésében,
- legyen képes az élővilágban játszódó életfolyamatok, életszakaszok időtartamának reális becslésére
- tudja, hogy a természetben vannak megfordítható és nem megfordítható folyamatok,
- értse, hogy az idő múlásával nemcsak természeti, de társadalmi környezete is megváltozik.

A természeti jelenségek ismeretében a tanuló rendelkezzen megfelelő **térbeli tájékozottsággal** az őt körülvevő világban. Tudja, hogy a természet élettelen dolgait, élőlényeit meghatározott környezet veszi körül, így jelenségeik, folyamatait ebben játszódnak le. A térbeli tájékozódáshoz az szükséges, hogy a tanuló:

- ismerje környezetének határait, felszíni viszonyait, időjárását, vizeit, élőlényeit, emberi létesítményeit,
- rendelkezzen – három dimenzióban – a reális becslés, viszonyítás képességével,
- lássa a természetes és mesterséges tér hasonlóságait, különbségeit,
- tudja, hogy az élőlények elválaszthatatlanok az őket körülvevő környezetüktől, mert azzal szoros kölcsönhatásban élnek,
- ismerje a környezetében élő növények és állatok elterjedését, a megismert kultúrnövények fő termőterületét és a hazai életközösségek földrajzi helyét,
- ismerje a világtájakat, tudja ezeket a valóságban és a térképen azonosítani,
- tudjon tájékozódni lakóhelyén és annak környezetében, ismerje hazánk helyzetét Európában és a Földön,
- alkosson képet hazánk nagytájairól, a kialakulásukban résztvevő folyamatok vizsgálatával, természeti adottságaik és társadalmi-gazdasági jellemzőik közötti elemi összefüggések megértésével.

Legyen a tanuló tájékozott, és rendelkezzen megfelelő jártassággal a **természettudományok alapjainak megismerésében**. Lássa ezek 20. században bekövetkezett óriási fejlődését és meghatározó szerepét a Föld, valamint a földi élet jövőjében. Ezért a tanuló:

- ismerje a természettudományos megismerésben a közvetlen tapasztalatszerzés szerepét, jelentőségét, és tudja, hogy ismereteit, folyóiratok, könyvek, rádió, televízió és az internet segítségével bővítheti,

– tudja, hogy a médiában téves nézetekkel is találkozhat, ezért megfelelő kritikával fogadja azokat,
– ismerje fel a természettudományok óriási szerepét az emberiség jelenkori problémáinak megoldásában és életkörülményeinek jobbításában,
– lássa és értékelje a természettudományok elért eredményeiben a kutatók, tudósok szorgalmát, heroikus munkáját, ismerje hazánk legjelesebb kutatóit is, legfontosabb eredményeikkel.

A fiatalok számára legérdekesebb témakör saját szervezetük felépítésének és működésének megismerése, mely során feltárulnak a kamaszkori változások okai és a vele kapcsolatos tennivalók, tudatosulnak a veszélyeztető környezeti hatások. A hangsúly a betegségek és egészségkárosító szokások megelőzésére helyeződik. A lelki egészség megőrzése érdekében ráirányítja a figyelmet a reális önismeret, a család és a társas kapcsolatok jelentőségére.

A természetismeret tantárgy a NAT-ban meghatározott **fejlesztési területek és kulcskompetenciák** közül különösen az alábbiak fejlesztéséhez járulhat hozzá:

Anyanyelvi kompetencia: A hallott és olvasott szöveg megértése, szövegalkotás, helyes és kreatív nyelvhasználat.

Matematikai kompetencia: A gondolkodás fejlesztésének, alkalmazásának képessége, felkészülés a mindennapok problémáira.

Természettudományos kompetencia: Készséget, képességet jelent arra, hogy a különböző ismeretekkel, módszerekkel magyarázatokat, előrejelzéseket alkossunk a természetben. Magyarázatot adjunk az ember és a természeti világ kölcsönhatása között lezajló folyamatokra, és irányítsuk tevékenységünket.

Digitális kompetencia: Használata a munkában, kommunikációban, szabadidőben.

A következő készségeken alapul: információ felismerése, visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítása, bemutatása, cseréje. Kommunikáció az interneten keresztül.

Szociális, állampolgári kompetencia: Felöleli a magatartás minden olyan formáját, amelyek segítségével hatékony és építő módon vehet részt a tanuló a társadalmi életben. Tudását felhasználva kreatívan, aktívan lehet részese a közügyeknek. A személyes, interperszonális, interkulturális, szociális és állampolgári kompetenciák a harmonikus életvitel, a közösségi beilleszkedés feltételei.

A hatékony, önálló tanulás: A tanuló képes kitartóan tanulni, saját tanulását megszervezni egyénileg és csoportosan. Hatékonyan gazdálkodik az idővel és az információval. Előzetes tanulási, illetve élettapasztalataira építve tudását és képességeit aktívan használja az életben.

Fontos a motiváció és a magabiztosság, az új ismeretek szerzése, feldolgozása, beépülése, útmutatások keresése, alkalmazása.

A tanulók értékelése

Az ellenőrzés és az értékelés legyen a földrajztanítás folyamatának szerves része, fogja át a tanuló valamennyi tanórai és – a tantárggyal kapcsolatos – tanórán kívüli tevékenységét.
Mind azellenőrzés, mind pedigazértékelésmódszertanilaglegyenváltozatos.
Az ellenőrzéstmindigkövesse a konkrétteljesítmény, a topográfiaitájékozottságés a tantárgyhozvalóviszonykörültekintőésváltozatos, kvalitatívértékelése.
Az ellenőrzésmódjai:

- folyamatos megfigyeléssel (milyen a tanulók érdeklődése, aktivitása, figyelme, ismeretszerző képessége, ismeretalkalmazása, hogyan vesznek részt a csoportmunkában, a projektfolyamatban stb.);
- szóbeli feleltetéssel (mely elsőbbséget élvez) – törekedni kell arra, hogy a tanulók ismereteiket, tapasztalataikat, megfigyeléseik lényegét összefüggően el tudják mondani;
- írásbeli ellenőrzéssel, azaz feladatlapokkal, mérőlapokkal, vázlatrajzok készíttetésével és a topográfiai tájékozottság mérésével;
- az ajánlott tevékenységformák között megjelölt gyakorlati feladatok, önálló kutatómunka (ábraelemzés, kiselőadás, sajtófigyelés) végzésével.
- otthoni munka (feladatok megoldása, gyűjtőmunka, megfigyelés, feladatok számítógépes megoldása stb.);
- versenyeken, vetélkedőkön való szereplés, elért eredmények

Az értékelés szempontjai:
A tantárgyi eredmények értékelése a hagyományos 5 fokozatú skálán történik. Fontos, hogy a tanulók

- motiváltak legyenek a minél jobb értékelés elnyerésére;
- tudják, hogy munkájukat hogyan fogják (szóban, írásban, osztályzattal) értékelni, – ez a tanár részéről következetességet és céltudatosságot igényel;
- számítsanak arra, hogy munkájuk elvégzése után önértékelést is kell végezniük;
- hallgassák meg társaik értékelését az adott szempontok alapján;
- fogadják meg tanáraik észrevételeit, javaslatait, kritikáit akkor is, ha nem érdemjeggyel történik az értékelés, tudják hasznosítani a fejlesztő értékelési megnyilvánulásokat.

6. évfolyam

A tematikai egységek címe	**Óraszámok** (Új anyag + gyakorlás + ismétlés + összefoglalás + ellenőrzés)
Év eleji ismétlés	1
Hegyvidékek, dombvidékek	10
Erdő életközössége	12
Alföldi tájakon	9
Felszíni és felszín alatti vizek	7
Vizek, vízpartok	10
Természet és társadalom kölcsönhatásai	6
Az ember szervezete és egészsége	14
Év végi ismétlés	3
Éves összes óraszám	**72**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Felszíni és felszín alatti vizek**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	A víz szerepe, előfordulása a természetben, a víz tulajdonságai. Állóvizek, folyóvizek. Vízszennyezés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A Környezet és fenntarthatóság fejlesztési terület részeként hazánk felszíni és felszín alatti vizei és jelentőségük megismerése, a nemzeti azonosság és a hazaszeretet erősítése. A vízkészletre kifejtett egyéni és társadalmi-gazdasági hatások, a belőlük adódó problémák felismerése, megoldási módok keresésére való törekvés erősítése, a felelősségtudat erősítése egyéni és közösségi szinten.A takarékos vízhasználat szokásának megalapozása. A hazánk vízrajzáról való átfogó kép kialakítása során a szemléleti térképolvasás fejlesztése. Az összefüggések, törvényszerűségek alkalmazása a logikai térképolvasás elemi lépései során. A természetföldrajzi és társadalom-földrajzi folyamatok időléptéke közötti különbségek érzékeltetésével az időbeli tájékozódás, az időfogalom fejlesztése. Az érdeklődés felkeltése a közvetlen környezet szépségeinek, értékeinek megismerése és a környezeti problémák iránt.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Hol található hazánkban gyógyfürdő? Melyek a vízszennyezés forrásai lakóhelyeden (környékén)? Milyen jelek utalnak a víz szennyeződésére? Milyen károkat okozhatnak az árvizek és a belvizek? Mi veszélyezteti hazánk ivóvízkészletét? Melyek az egészséges, jó ivóvíz tulajdonságai? Hogyan takarékoskodhatunk az ivóvízzel otthon és az iskolában? *Ismeretek*: Felszín alatti vizek: talajvíz, hévíz, ásványvíz, gyógyvíz jellemzői, jelentősége az ember életében, gazdasági életében. A belvizek kialakulásának okai és következményei, az ellene való védekezés formái. Felszíni vizek: hazánk legjelentősebb állóvizei, folyóvizei. A folyók útja a forrástól a torkolatig. Vízgyűjtő terület, vízválasztó, vízjárás, folyók felszínformálása. Árvizek kialakulásának oka, az ellene való védekezés formái. Állóvizek keletkezése, pusztulása. Legnagyobb tavunk: a Balaton (keletkezése, jellemzése). A folyók, tavak haszna, jelentősége. Vízszennyezés	Helyi környezeti problémák felismerése. Információgyűjtés tanári irányítással a lakóhely (környéke) vizeinek minőségéről. Következtetések levonása. Felszín alatti vizek összehasonlítása, vizek különböző szempontú rendszerezése. A felszíni és a felszín alatti vizek kapcsolatának igazolása példákkal. Az időjárás, a felszínforma és a belvízveszély közötti kapcsolat bizonyítása. A legjelentősebb hazai álló-és folyóvizek, a főfolyó, a mellékfolyó és a torkolat felismerése a térképen. A felszín lejtése, a folyó vízhozama, munkavégző képessége és a felszínformálás közötti összefüggés magyarázata. Az éghajlat és a folyók vízjárása közötti összefüggés magyarázata. Egy választott nemzeti park vizes élőhelyének, természeti értékeinek bemutatása önálló ismeretszerzés, információfeldolgozás alapján.	*Magyar nyelv és irodalom:* Szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése: a szöveg elemei közötti ok-okozati viszony magyarázata; egy hétköznapi probléma megoldása a szöveg tartalmi elemeinek felhasználásával; hétköznapi kifejezés alkalmi jelentésének felismerése. A táj, a természeti jelenségek ábrázolásának szerepe. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* folyami kultúrák. *Technika, életvitel és gyakorlat:* vízfelhasználás, víztisztítás, víztakarékosság.

okai, következményei, megelőzésének lehetőségei. Vizek védelme. A Balaton-felvidéki vagy a Fertő-Hanság Nemzeti Park értékei. Víztisztítási eljárások.	Példák gyűjtése arról, hogy a víz mint természeti erőforrás hogyan hat a társadalmi, gazdasági folyamatokra. Személyes és közösségi cselekvési lehetőségek összegyűjtése az emberi tevékenység által okozott környezetkárosító folyamatok káros hatásainak csökkentésére. Különböző vizek (pl. csapvíz, ásványvíz, desztillált víz) fizikai-kémiai tulajdonságainak összehasonlítása. Ipari víztisztítás megfigyelése helyi víztisztító üzemben, vagy filmen.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Felszíni, felszín alatti vizek, talajvíz, belvíz, hévíz, gyógyvíz, ásványvíz, folyóvizek, állóvizek, főfolyó, mellékfolyó, vízgyűjtő terület, vízválasztó, vízjárás, folyók felszínformálása, tó, fertő, mocsár, láp, vízszennyezés, vízvédelem.	
Topográfiai fogalmak	Balaton, Fertő tó, Velencei-tó, Duna, Tisza, Körös, Dráva, Rába, Szigetköz, Szentendrei-sziget, Csepel-sziget, Mohácsi-sziget	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Vizek, vízpartok élővilága**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A víz szerepe a földi életben, folyóvíz, állóvíz, vízszennyezés, vízvédelem, növények életfeltételei. Fő és mellékgyökérzet, fás-, lágy szár, főeres, mellékeres levél, porzós, termős virág, virágzat, gerinctelen állat, gyűrűsférgek, ízeltlábúak, rovarok, átalakulásos fejlődés, teljes átalakulás, gerincesek, madarak	
Tantárgyi fejlesztési célok	– Az érdeklődés felkeltése a hazai vizek, vízpartok sajátos életfeltételei és élőlényei iránt – A víz és a vízpart környezeti tényezői az ott élő élőlények igénye és területi elrendezésük összefüggéseinek, valamint sokszínű kapcsolatrendszerének megismerése – A vízi és vízparti élőhelyen élők életmódjának és szervezetük hasonlóságának felismerése, ökológiai magyarázata	

	– A növényi és állati szervek felépítése és működése közti oksági összefüggések tudatosulása az élőlények vizsgálata során. – A természetszeretet és természetvédelem iránti elkötelezettség elmélyítése az élővilág változatosságának, sokszínűségének, sérülékenységének tudatosításával – A természet jelzéseinek felismerése, értelmezése, az okok és a következmények elkülönítése az emberi tevékenység és az élettelen környezet közti kapcsolatrendszer elemzésével – A hazai vízi világ megőrzésére hivatott nemzeti parkok bemutatása – A vízszennyezés, forrásának és veszélyének bemutatása, a lokális vízszennyezés globális következményeinek felismerése – A helyi környezeti problémák iránti érdeklődés felkeltése – A személyes felelősség tudatosítása, a vízkészlet tisztaságának megőrzésében – Aktív cselekvésre ösztönzés egyéni és közösségi szinten a természet védelmének érdekében	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
– Hogyan változnak a parttól a nyílt vizekig az életfeltételek? – Milyen szerepük van az egysejtűeknek a vizek öntisztulásában? – Miként segítik a baktériumok a vizekben játszódó anyagok körforgását? – Mivel magyarázható a növények vízszintes és függőleges tagozódása? – Hol és hogyan hasznosulnak a vízpartok növényei környezetünkben? Mi a tiszavirágzás és mikor zajlik? – Hogyan akadályozhatjuk meg a környezetünkben a szúnyogok elszaporodását?	A vízi és vízparti élőhely környezeti tényezőinek összehasonlítása Egysejtű élőlények hasonlóságainak, különbségeinek és a vizek öntisztulásában játszott szerepének megismerése A vízi, vízparti növények igénye és térbeli elrendeződése közti összefüggés bemutatása A megismert növények felismerése, hasznosításuk bemutatása A növények környezethez való alkalmazkodásának bemutatása konkrét példákon Az állatok vízi élethez való alkalmazkodásának példákkal történő bizonyítása	**Természetismeret 5.:** A víz tulajdonságai **Magyar nyelv és irodalom:** Szövegértés, szövegelemek információinak azonosítása, összekapcsolása, rendezése **Technika, életvitel:** Nádból, fűzfavesszőből készült tárgyak környezetünkben

– Miként enyhíthetők a szúnyogcsípés kellemetlenségei? – Mivel magyarázható nagy nyári melegben az állóvízi halpusztulás? – Hogyan segíthetjük, védhetjük a megismert madarakat? – Miért kell kerülni a békák kézbevételét? – Miért kedvenc madarunk a fehér gólya? – Miért nem helyes az élőlények megítélésénél a „hasznos” és „káros” jelző használata?	Állatok különböző szempontú csoportosítása Az egyedfejlődés időbeliségének érzékeltetése Az állatok felismerése faji bélyegek segítségével Vízi vízparti állatok rendszertani helyének megismerése Rendszertani kategóriák nagyságrendjének érzékeltetése, tudatosítása	**Matematika:** Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés Rendszerezést segítő eszközök, algoritmusok, osztályozás. Hierarchikus kapcsolatok ábrázolása **Magyar nyelv és irodalom** **Ének, zene:** Énekek a gólyáról
– Mit tehetsz, hogyan csökkentheted egyéni életviteleddel a vízszennyezést? Miért védettek a hazai béka és kígyófajok? – Miért fontos meglátogatni egy nemzeti parkot? A vízi, vízparti élőhely jellemző élettelen környezeti tényezői A vizek egysejtűi: zöld szemes ostoros, papucsállatka, baktériumok testfelépítése, életmódja Ismeretek: A vízi, vízparti növénytársulások vízszintes tagozódása A vízben lebegő, gyökerező hínár, a nádas, a mocsárrétek és az ártéri erdők jellegzetes növényeinek sás, fehér fűz, nyár testfelépítése, életmódja, szerepe az életközösségben	Táplálkozási láncok megismerése, az életközösség egészséges fejlődésében betöltött szerepének tudatosítása Az édesvizek jelentőségének és egyre növekvő veszélyeztetettségének felismertetése Egy vízparti életközösség megfigyelése A környezetszennyezés és az ember egészsége közti összefüggés felismerése Az állatok egyedszáma, veszélyeztetettsége és védettsége közti összefüggés elemzése A nemzeti parkok (természetvédelmi területek) iránti érdeklődés felkeltése, meglátogatásuk szorgalmazása	**Technika, életvitel:** Vízfelhasználás, víztisztítás, víztakarékosság **Természetismeret 5. (fizikai rész):** Vizsgálódáshoz szükséges eszközök, anyagok **Informatika:** Internet Könyvtárhasználat

A vízi, vízparti életközösség jellemző gerinctelen állatainak: orvosi pióca, tavi kagyló, kecskerák, szúnyogok, szitakötők; gerinces állatainak: ponty, leső harcsa, kecskebéka, vízisikló, tőkés réce, barna réti héja, fehér gólya külleme, testfelépítése, életmódja és szerepe az életközösségben Az ember és a megismert állatok kapcsolata. Védelmük Kölcsönhatások az életközösségben: táplálkozási láncok, táplálkozási hálózatok Az életközösség veszélyeztetettségének okai és következményei: tápanyag és méreganyag koncentrálódása A vízi, vízparti életközösség védelme Vízi, vízparti nemzeti parkok neve, földrajzi helye, természeti értékeik		
Kulcsfogalmak/fogalmak:	Egysejtű, sejtszervecskék, moszatok, telepes test, gyöktörzs, kétlaki növény, hínárnövényzet, gerinctelen, puhatestű, kagyló, ízeltlábú, rovar, rákok, gerinces, halak, kopoltyú, úszók, úszó láb, lemezes csőr, gázló láb, tépő csőr, markoló láb, lágyhéjú tojás, átalakulásos, átalakulás nélküli fejlődés, átváltozás, környezetszennyezés, vízvédelem, költöző madár, téli álom, változó testhőmérséklet	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Alföldi tájakon**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Tájékozódás a térképen, diagramok, tematikus térképek elemzése, síkság, alföld, élőhely, életfeltétel, életközösség, fő- és mellékgyökérzet, fő- és mellékeres levél, virág, termés részei, ízeltlábú, rovar, átalakulásos fejlődés, emlős, rágcsáló, ragadozó, madár, táplálkozási lánc, táplálkozási hálózat, környezet – szervezet –	

	életmód összefüggései, környezetszennyezés, élőlények bemutatásának algoritmusa
Tantárgyi fejlesztési célok	– Átfogó kép kialakítása alföldi tájaink természetföldrajzi jellemzőiről, természeti-társadalmi erőforrásairól, gazdasági folyamatairól, környezeti állapotáról – A természeti, társadalmi-gazdasági értékek megismerésén keresztül a hazához való kötődés erősítése, a nemzettudat fejlesztése – Az alföldek keletkezésének vizsgálata során a folyamatok sorrendjének, időléptékének érzékeltetése. – A szemléleti térképolvasás elemi készségeinek fejlesztése – A környezetre kifejtett egyéni és társadalmi hatások és a belőlük adódó problémák felismertetése, megoldási módok keresése – Az alföldi élőhelyek életfeltételei – az élőlények életmódja és alkalmazkodása közti összefüggés ökológiai magyarázata, megértése – Az életközösség tipikus növényeinek és állatainak, valamint táplálkozási kapcsolatának megismerése – A termesztett szántóföldi növények igényének, testfelépítésének, termesztésének és hasznosításának bemutatása – Az életközösségben játszódó szabályozási folyamatok, az élőhelyek szűkülése és pusztulása közti oksági összefüggés felismertetése – A kies puszták természeti értékeit őrző nemzeti parkok bemutatása

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
– Hogyan alakultak ki hazánk alföldjei az egykori tenger helyén? – Mi a futóhomok? – Milyen okokkal magyarázhatók éghajlati különbségei? Mi ennek a következménye? Hogyan alkalmazkodnak a növények a mező szélsőséges környezeti feltételeihez?	A tájjellemzés algoritmusának megismerése Az alföldi tájak természeti adottságainak összehasonlítása Diagramok, tematikus térképek információtartalmának értelmezése	**Matematika:** Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés
– Miért fontos a gyógynövények ismerete? – Mit kell tudni használatukról? Mivel magyarázható a parlagfű kötelező irtása?	Természeti erőforrások felismerése, értelmezése. A földrajzi-környezeti jelenségek, kölcsönhatások felismerése, analógiás következtetés	**Magyar nyelv és irodalom:** *Szövegértés*: megfogalmazott információk

– Hogyan függ össze az állatok fennmaradása a környezethez való alkalmazkodással? – Miért veszélyes a mező füves területének szűkülése? Mi a nemzeti parkok szerepe? – Miért fontos legalább egy hazai nemzeti park meglátogatása? – Hogyan lesz a búzából kenyér? – Mivel magyarázható az olajtartalmú növények termőterületének fokozatos növekedése? – Mi indokolja a kukorica májusi vetését? Miért nevezik az alföldeket hazánk éléstárának? – Miért korlátozódik kis területre az alföld természetes életközössége? – Hogyan találhatjuk ki a táj elhelyezkedéséből, természeti adottságaiból, milyen növényeket termesztenek, tenyésztenek ott? Hazai alföldjeink keletkezése Kisalföld és az Alföld tájai, természeti adottságai A mező, mint élőhely A füves puszták jellegzetes növényei: füvek, gyógy- és gyomnövények jellemzői, jelentőségük Az életközösség állatai: sáskák, szöcskék, gyíkok, mezei pocok,	Az életközösség ökológiai szemléletű jellemzése Az élőhely életfeltételei és az élőlények alkalmazkodása közti összefüggés felismerése A megismerési algoritmusok és a faji bélyegek ismeretének fontossága a növények felismerésében Az állatok felismerése faji jellemzőik segítségével Életmódjuk – testfelépítésük oksági összefüggésének ismerete, magyarázata A megismert állatok életközösségben betöltött szerepe és gazdasági megítélésük helyes értelmezése Táplálkozási láncok, hálózatok felismerése A mező állatainak csoportosítása, rendszerezése A nemzeti parkok iránti érdeklődés felkeltése, értékeik megismerésének fontossága A szántóföldi növények származása – termesztési igénye – hazai termőhelye és a termesztési kultúra közti összefüggések felismerése, tudatosulása A növényi szervek környezeti tényezőkhöz való alkalmazkodásának igazolása példákkal	azonosítása, rendezése **Matematika** Matematikai modellek (hierarchikus kapcsolatok ábrázolása) **Történelmi, társadalmi és állampolgári ismeretek:** A honfoglaló magyarok háziállatai **Matematika:** Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés **Informatika:** Internethasználat

mezei nyúl, fácán, egerészölyv szervezete, életmódja A Kiskunsági vagy a Hortobágyi Nemzeti Park természeti értékei Az alföldek hasznosítása, szerepük a lakosság élelmiszerellátásában Termesztett növények: búza, kukorica, napraforgó jellegzetes szervei, termesztésük, hasznosításuk A növénytermesztés, állattenyésztés és élelmiszeripar összefüggései A növénytermesztés, állattenyésztés, élelmiszeripar összefüggései	A megismert kultúrnövények egészséges táplálkozásban betöltött szerepének bemutatása A természeti és kultúrtáj összehasonlítása. A tájalakítás elemeinek felismerése A környezeti igény és a növény termesztése közötti összefüggés feltárása, a talaj és az éghajlati adottságok, mint erőforrások elemzése A természet- és társadalomföldrajz jellemzők kapcsolatrendszerének feltárása	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Síkság, alföld, feltöltődés, természeti erőforrás, fűfélék, koronagyökér, takarólevél nélküli virág, fészek-, kalász – torzsavirágzat, szemtermés, kifejlés, , hüllő, rágcsáló	
Topográfiai fogalmak	Alföld, Kisalföld, Duna-Tisza-köze, Tiszántúl, Mezőföld, Kiskunság, Nagykunság, Hortobágy, Szeged, Kecskemét, Debrecen, Győr	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hegyvidékek, dombvidékek	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Felszínforma, síkság, alföld, dombság, hegység, völgy, medence, folyók felszínformálása, homok, lösz, barnaszén, feketekőszén, kőolaj, földgáz, környezetszennyezés, talajpusztulás. Főgyökérzet, főeres levél, összetett levél, bogyótermés, rovar, bogár, teljes átalakulásos fejlődés egynyári, kétnyári, évelő, természeti erőforrások – társadalmi, gazdasági folyamatok összefüggései, éghajlati diagramok, éghajlati térképek elemzése	
Tantárgyi fejlesztési célok	– Átfogó kép kialakítása hegyvidéki és dombvidéki tájaink természetföldrajzi jellemzőiről, természeti-társadalmi erőforrásairól, gazdasági folyamatairól, környezeti állapotáról – A külső és belső erők egyensúlyának felismerése a földfelszín mai képének kialakításában. – A természeti erőforrások – éghajlat, talaj, ásványkincsek – jelentőségének tudatosítása. A természeti erőforrások és a társadalmi-gazdasági folyamatok összefüggéseinek bizonyítása, következtetések levonása. A logikai térképolvasás megalapozása – A hazaszeretet elmélyítése hazai tájaink szépségeinek és értékeinek a bemutatásával – A földrajzi tér megismerési módszereinek továbbfejlesztése. Az információgyűjtéshez szükséges eszközök (térképek, diagramok, szövegek, adatsorok) használatában való jártasság és a szemléleti térképolvasás készségeinek fejlesztése – A földfelszín kialakulása és az ember termelő tevékenysége során végzett tájátalakítás időléptéke közötti különbség érzékeltetése. Az emberi tevékenység által okozott károk és a megelőzés lehetőségeinek megismerése, a személyes felelősség tudatosítása	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
– Hogyan keletkeztek hazánk hegységei? – Hogyan működnek a vulkánok? Örökéletűek-e a hegyek? Hogyan formálja a víz, a szél és a jég Földünk felszínét? – Mikor végez a szél, a víz építő munkát, mikor romboló munkát?	A földfelszín kialakulásában résztvevő folyamatok elemzése, a folyamat eredményeként létrejött formakincs kapcsolatának feltárása Hazai röghegységek és vulkanikus hegységek beazonosítása a térképen Aprózódás és a mállás közti különbség azonosítása A külső és a belső erők közti különbség feltárása	**Magyar nyelv és irodalom:** *Szövegértés:* a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemi közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata

Miről ismerhetjük fel az egyes kőzeteket? – Hogyan használjuk az egyes kőzeteket? Milyen jelek utalnak a hegységek vulkanikus eredetére? – Mi az oka annak, hogy a Mátrában gyakran található forrás, míg a Bükkben csak a hegy lábánál? Melyek a Bükki Nemzeti park értékei? Bükki nemzeti park értékei – Melyek a hegyvidékek természeti kincsei? Élet a hegyvidékeken. A természeti erőforrások és az általuk nyújtott lehetőségek Hogyan következtethetünk a természeti adottságokból a gazdasági életre? Hogyan alakítja át a táj arculatát a gazdasági tevékenység során az ember? – Melyek a hátrányai? Miért a nyugati országrész a legcsapadékosabb? Mi ennek a következménye?	A belső és a külső erők és hatásaik megnevezése, felismerése példákban A víz, a szél építő és romboló munkájának bizonyítása kísérlettel Néhány jellegzetes hazai kőzet felismerése, összehasonlítása, csoportosítása Kőzetek tulajdonságainak igazolása kísérletekkel Az Északi-középhegység és a Dunántúli-középhegység irányított összehasonlítása Alföldek és a hegyvidékek éghajlatának összehasonlítása, a különbségek okainak feltárása az éghajlati diagramok, éghajlati térképek információtartalmának elemzésével A mészkő és a vulkanikus hegységek viszonya közti különbségek indoklása A természetes növénytakaró övezetes változásának magyarázata Természeti erőforrások és a társadalmi-gazdasági kapcsolatok felismerése A természeti erőforrások alapján következtetések levonása Logikai térképolvasás fejlesztése A gazdálkodás természeti feltételeinek, az erőforrások hasznosításának változásai A gazdálkodás természeti feltételeinek, az erőforrások hasznosításának változásai	**Matematika:** *Ismeretek rendszerezése:* Fogalmak egymáshoz való viszonya Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok ismerete *Gondolkodás:* Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint. Matematikai modellek (hierarchikus kapcsolatok ábrázolása) **Földünk és környezetünk:** 8. évfolyam, Magyarország

Olvasd le a térképről: Melyek a dombvidékek természeti erőforrásai? Milyen gazdasági ágazatok a jelentősek és miért?	Az emberi tevékenység kárt okozó hatásainak bizonyítása konkrét példákon keresztül	
Mi a biodízel? Miért előnyös a használata? Miből nyerik?	A nyugati tájak és az Alföld éghajlati jellemzőinek összehasonlítása éghajlati térképek és diagramok információtartalmának felhasználásával. Az eltérés okainak feltárása	
– Milyen szerepe van a burgonyának a népélelmezésben? – Miért okoz rövid idő alatt jelentős károkat a burgonyabogár?	Önálló ismeretszerzés, információ feldolgozása a nemzeti park bemutatása során	
Miként károsítja a mezőgazdasági termelés környezetünket? Hogyan csökkenthetők a károk?	A víz felszínformáló szerepének igazolása a dombvidék felszínének formálásában	
A belső erők szerepe a hegységképződésben: gyűrődés, vetődés, vulkánosság	Okfejtő térképolvasás fejlesztése	
A külső felszínformáló erők: víz, szél, jég, hőmérsékletingadozás hatásai. A lepusztulás – szállítás – lerakódás – feltöltődés kapcsolata	A dombvidékek szerepének felismerése a lakosság élelmiszerellátásában	
Kőzetek vizsgálata Az andezit, bazalt, mészkő, homok, lösz, barnaszén, feketekőszén jellegzetes tulajdonságai, felhasználásuk		
Az Északi-középhegység és a Dunántúli-középhegység természeti adottságai, tájai	Az ásványkincsek és az ipar összefüggéseinek felismerése	

Bükki nemzeti park értékei Élet a hegyvidékeken. A természeti erőforrások és az általuk nyújtott lehetőségek Az erdő gazdasági jelentősége, napsütötte déli lejtők – szőlőtermesztés, borászat Ásványkincsek és ipari felhasználásuk Az ember gazdasági tevékenységének következményei. A táj arculatának változása Dunántúli-dombság és-hegyvidék, Nyugati-peremvidék természeti adottságai, tájai Élet a dombvidékeken. természeti erőforrások Termesztett növények: lucerna, repce testfelépítése, termesztése, felhasználása, burgonya és kártevője a burgonyabogár A mezőgazdaság hatása a környezetre: talajpusztulás, környezetszennyezés	A környezeti igény és a növény termesztése közötti összefüggés bizonyítása, a talaj és az éghajlati adottságok alapján A mezőgazdasági környezetszennyezés formáinak és hatásainak bemutatása konkrét példákon A talajpusztulás okainak és következményeinek feltárása	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Gyűrődés, vetődés, rög, lépcsős felszín, beszakadt árok, vulkán, kráter, kürtő, magma, magma kamra, láva, vulkáni hamu, andezit, bazalt, mészkő, belső erő, külső erő, bauxit, lignit. Gyökérgümő, pillangós virág, gumó	
Topográfiai fogalmak	Dunántúli-domb- és hegyvidék, Dunántúli-középhegység, Északi-középhegység, Nyugati-peremvidék, Bakony, Vértes, Dunazug-hegység, Börzsöny, Cserhát, Márta, Bükk, Zempléni-hegység, Aggteleki-karszt, Kékes, Alpokalja, Zalai-dombság, Somogyi-dombság, Tolnai-hegyhát, Mecsek, Miskolc, Veszprém, Pécs.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az erdő életközössége**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Életközösség, levélhullató, örökzöld erdő, gyökérzetek, fás szár részei, gyöktörzs, összetett levél, virág részei, porzós, termős virágzat, megporzás, megtermékenyítés, termés részei, telepes testfelépítés, gerinctelen állat, ízeltlábúak, rovarok, teljes átalakulás, gerincesek, madarak, emlősök, patások, párosujjúak, kérődzők, ragadozók, megismerési algoritmusok, oksági összefüggések élőhely – életmód – szervezet, szervek felépítése - működése	
Tantárgyi fejlesztési célok	– A hazai erdők szépségének, sokszínűségének megismerése, évszakokhoz kötődő változásának bemutatása – Az erdő növényeinek, állatainak felismerése, bemutatása megismerési algoritmusok használatával – Az erdei élőlények szerveződésének. sokoldalú kapcsolatrendszerének ökológiai szemléletű elemzése, vizsgálata – A környezeti tényezők és az életközösség szerkezete, az élőhely – életmód – szervezet, a szervek felépítése – működése valamint a táplálkozási hálózat és az élőlények életközösségben betöltött szerepe közti oksági kapcsolatok felsorakoztatása, példákkal történő illusztrálása – Az életközösségre ható emberi tevékenység elemzése, az erdő gazdasági értékének bemutatása, veszélyeztetettségének felismerése – Az erdő védelmét szolgáló viselkedési formák, magatartás elsajátítása. – Az erdő kincseinek megőrzését segítő tevékenységben való aktív részvétel és egy hegyvidéki nemzeti park meglátogatása iránti igény kialakítása	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
– Hogyan változik a hegyvidéken az erdő képe a magasság emelkedésével? – Mivel magyarázható az övezetesség? – Hazai erdőségek földrajzi helye, kialakulása, gyakori erdőtípusaink jellemzői – Hogyan függ össze a fény és a páratartalom változása az erdő szintjein? – Az erdő, mint életközösség. Az erdő szintjei a környezeti tényezők függőleges irányú változásai	Az erdőszintek fáinak környezeti igénye és a magassági övezetekbeni helye közti összefüggés megfigyelése, magyarázata Kördiagram, ábrák elemzése A fény mennyisége és az erdőszintek kialakulása közti kapcsolat magyarázata Szöveg és ábra ismereteinek összevetése A növények környezeti igénye és előfordulása közti oksági összefüggés példákkal történő bizonyítása	**Természetismeret 5.:** A fény, mint életfeltétel

– Mivel magyarázható fordított arányuk? – Miről lehet felismerni az egyes erdőtípusokat? – Az erdőszintek legjellemzőbb növényeinek: kocsánytalan tölgy, gyertyán, bükk, erdei fenyő, gyepürózsa, erdei pajzsika, nagy seprűmoha környezeti igényei, faji jellemzői, testfelépítése, hasznosítása, az életközösségben betöltött szerepe – Miként változik a lomberdő képe az évszakokban? – Miért tudnak a fenyők a kedvezőtlenebb talajviszonyok között is megélni? – Miért nincs a fenyőknek termése? – Miért nem tudnak a gombák önállóan táplálékot készíteni? – Az erdőszéli csiperke és a gyilkos galóca faji sajátosságai – A (bazidiumos) gombák testfelépítése, táplálkozása, szaporodása – A gombák szerepe az életközösségben, az egészséges táplálkozásban – Hogyan csoportosítottuk táplálkozásuk alapján a gombákat? – Miért előnyös az együttélés mindkét növény számára? – Mi a talajban élő gombák szerepe az életközösségben? – Miért nélkülözhetetlen a gombagyűjtés és a gombafogyasztás	Megfigyelési szempontok, megismerési algoritmusok használata A tölgy-, bükk- és fenyőerdők összehasonlítása A növények megismerési algoritmusával a növények bemutatása, főbb faji bélyegeik kiemelésével Növénytársulások hasznosságának, különbségeinek felismerése, életközösségben betöltött szerepének megértése Ehető és mérgező gombapárok összehasonlítása, hasonlóságaik veszélyének felismerése Képek gyűjtése és elemzése ehető és mérgező gombapárokról Gombatest megfigyelése A növények és gombák táplálkozása közötti különbség magyarázata Gombák ismeretének, szerepének fontossága az életközösségben és a mindennapi életben A gombaszedés és a gombafogyasztás szabályainak ismerete, betartásuk fontossága „Mit kell tudni és tenni” gombamérgezés esetén Az állatok megismerési algoritmusával felismerésük, jellemzésük gyakorlása A legfontosabb oksági összefüggések életmód –	**Magyar nyelv és irodalom:** Szövegfeldolgozás során információk azonosítása, összekapcsolása, rendszerezése, oksági összefüggések magyarázata Az erdő megjelenítése irodalmi alkotásokban **Matematika:** Fogalmak egymáshoz való viszonya Rendszerezést segítő algoritmusok Matematikai modellek hierarchikus kapcsolatának ábrázolása **Technika, életvitel:** A fa megmunkálása, a fa betegségeinek tünetei **Informatika:** Információkeresés az interneten

szabályainak ismerete és szigorú betartása? – Miként magyarázható a mondat: „Minden bogár rovar, de nem minden rovar bogár.”? – Miért nem kötődik egy erdőszinthez a madarak élete? Hogyan alkalmazkodott a vaddisznó szervezete élőhelyéhez? – Melyek a tülkös szarv és az agancs különbségei? – Miért kerüli a sűrű erdőt a fejlődő agancsot viselő állat? – Mivel magyarázható a róka és az eredi fülesbagoly életjelenségeinek és szerveinek hasonlósága? Az erdő gerinctelen: szarvasbogár, gyapjas lepke, erdei vöröshangya, koronás keresztes pók, közönséges kullancs és gerinces állatainak: széncinege, nagy tarkaharkály, gímszarvas, vaddisznó, róka és erdei fülesbagoly külleme, testfelépítése, életmódja, szerepe az életközösségben – Melyek az erdőjárás szabályai és miért fontos ismeretük? – Hogyan előzhetők meg a kullancs által terjesztett betegségek? – Melyek a Lyme-kórt jellemző tünetek? Mit kell tenni észlelésükkor? A kullancs által terjesztett betegségek és az ellenük való védekezés	szervezet, szervek felépítése – működése – szerepe bizonyítása Tülök, agancs összehasonlítása Pókszabásúak, rovarok: lepkék, bogarak összehasonlítása A Lyme-kór tüneteinek összegyűjtése, bemutatása Rendszertani kategóriák hierarchiájának felismerése Az erdőjárás szabályainak ismerete, betartásuk fontossága A kullancs-eltávolítás eszközeinek és használatának megismerése Az orvoshoz-fordulás szükségességének és mikéntjének ismerete A védőoltások szerepe, alkalmazásuk ismeretének fontossága A táplálkozási láncok ismeretében bemutatni az életközösség élőlényeinek bonyolult kapcsolatrendszerét, szerepét az erdőben A vadállomány szabályozása és az élőhely védelme közti kapcsolat megértése Az erdő szerepének, hasznának, bioszférában betöltött szerepének tudatosítása	

– A kullancs-eltávolítás fontossága, eszközei és módszerei – Miként függ össze a táplálkozási hálózat az életközösség biológiai egyensúlyával? – Az erdő szociális, környezetvédő szerepe, veszélyeztetettsége – Miért fontos a vadhúsok szigorú állatorvosi ellenőrzése? – A vadgazdálkodás szerepe, jelentősége – Hogyan kell felkészülni egy erdei túrára? – Mikért kell az erdőben viselkedni? – Miért emlegetik utolsó magyar polihisztorként Hermann Ottót?	A környezetszennyezés, élőhely-pusztulás következményeinek bemutatása konkrét példákon Felelősségteljes, kulturált erdőjárás szabályainak elsajátítása Az erdő fohászának megbeszélése Képek, fotók gyűjtése az erdő életéről Egy közeli erdei életközösség meglátogatása, megfigyelések végzése, feljegyzések készítése Erdővédelmi munkában való aktív részvétel	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Erdő, zárvatermők, nyitvatermők, harasztok, mohák, virágtalan növények, gombák, barkavirágzat, makktermés, tűlevél, spóra, tobozvirágzat, cserje, pókszabásúak, csáprágó, bogarak, fedőszárny, rágó szájszerv, lepkék, pödörnyelv, kúszóláb, vésőcsőr	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A természet és a társadalom kölcsönhatásai**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Természeti erőforrás, mezőgazdaság, ipar környezetszennyezés, energiahordozó, életközösség, ízeltlábú, gerinces, madár, emlős, rágcsáló, természeti erőforrás és a társadalmi, gazdasági folyamatok összefüggése, tájjellemzés, és az élőlények algoritmusa	

Tantárgyi fejlesztési célok	– A természetes és mesterséges életközösség összehasonlítása – A mesterséges élőhelyen, velünk együtt élő állatok faji jellemzőinek megismerése, élőhelyük – életmódjuk összefüggéseinek tudatosulása – A városik fajok emberre gyakorolt kedvező és káros hatásának elkülönítése, a betegséget terjesztőkkel kapcsolatos problémák felismertetése, megoldási módok keresése, közös értékelése – A természeti erőforrások társadalmi-gazdasági felhasználása során bekövetkezett változások vizsgálata. A globális problémák helyi vetületeinek felismerése. – A lakóhelyi táj természeti és gazdasági-társadalmi környezetének jellemzése, a kölcsönhatások feltárása. A gazdasági ágazatok közötti egymásrautaltság megértése – A helyi környezeti problémák okainak és következményeinek felismerése, aktív együttműködés a környezet védelmében – A természetes és mesterséges életközösség különbségeinek megismerése, az állatok városi környezethez való alkalmazkodásának bizonyítása. – A városi környezetben élő állatok szerepének tudatosítása a kórokozók terjesztésében. Az egészséges környezet megteremtésének felismerése a betegségek megelőzése érdekében. – Anyag- és energiatakarékos szemlélet formálása, tudatos vásárlási szokások megalapozása, az egyéni felelősség tudatosítása a környezet védelmében

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Hogyan lesz a búzából kenyér? Gazdasági ágazatok: mezőgazdaság, ipar, szolgáltatás. A gazdaság természeti feltételei Településtípusok: tanya, falu, város jellemző képe, társadalmi, gazdasági szerepe Élet a városban Melyek a városi élet előnyei, hátrányai? A gazdasági ágazatok együttműködése Hálózatok szerepe a lakosság ellátásában (víz, energiaellátó rendszer, közlekedési hálózat) – Milyen hálózatok teszik kényelmesebbé életünket? – Milyen szerepük van?	A gazdasági ágazatok közötti összefüggések bemutatása konkrét példákon keresztül Különböző termékek csoportosítása aszerint, hogy a gazdaság mely ágazata állította elő Termelés, fogyasztás, nyersanyag, késztermék értelmezése A települések eltérő társadalmi, gazdasági szerepének bemutatása konkrét példákon A falu és a város által nyújtott szolgáltatások összehasonlítása Vasút- és közúthálózat szerkezetének vizsgálata: előnyök, hátrányok bemutatása Internetes	*Technika, életvitel és gyakorlat:* nyersanyag, termék; közlekedés; energia- és vízellátás, takarékosság.

– Milyen előnyöket és hátrányokat nyújt a városi élőhely az állatok számára?	menetrend használata az utazás tervezéséhez	
– A város mesterséges életközösségének sajátos állatvilága: házi egér, vándorpatkány, csótány, feketerigó, galamb élőhelye, külleme, életmódja	A városi környezetés az állatok alkalmazkodása közti összefüggés megismerése. A veszélyt okozó állatokkal szembeni magatartás megbeszélése, gyakorlása	
– Elszaporodásuk feltételei és következményei – Mivel magyarázható betegségterjesztésük? – Hogyan lehet csökkenten a betegségterjesztés veszélyét?	Elszaporodásukkal kapcsolatos problémák felismertetése, megoldási módok közös értékelése	
– Hogyan csökkenthetők a háztartások víz és energiaköltségei?	A fenntarthatóságot segítő életvitel legfontosabb elemeinek bemutatása	
– Mit jelent a szelektív hulladékgyűjtés? Mi indokolja az alkalmazását? Háztartás anyag- és energiagazdálkodása. Víz- és energiafelhasználás	Szelektív hulladékgyűjtés szabályainak megismerése és gyakoroltatása az iskolában. Saját háztartás anyag- és energiagazdálkodás jellemzőinek elemzése Példák gyűjtése háztartások anyag- és energiatakarékosságára	
– Környezetszennyezés és csökkentésének lehetőségei – Szelektív hulladékgyűjtés	A társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok kapcsolatának feltárása a lakóhely környezetében	
Lakóhelyed mely értékeire vagy büszke? – Hazánk fővárosa Budapest. Földrajzi helyzete, gazdasági, kulturális jelentősége – Melyek Budapest legszebb részei? – Min szeretnél változtatni?	Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító folyamatok felismerése a lakóhelyen és környékén A főváros látnivalóinak bemutatása önálló ismeretszerzéssel és feldolgozással, A lakóhely természetföldrajzi jellemzése a tájjellemzés algoritmusának felhasználásával. Közös akciók szervezése:	

	értékmegőrzés, értékmentés lakóhelyünkön. Képes beszámoló készítése	
Kulcsfogalmak/fogalmak:	Szelektív hulladékgyűjtés, tanya, falu, város, Budapest	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az ember szervezete és egészsége**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	Életjelenség, testrészek, testtájak, csont, izom, táplálkozás, érzékszervek, szem, fül, orr, nyelv, érzékelés, életszakasz, betegség, egészség	
Tantárgyi fejlesztési célok	– Az emberi test felépítésével és működésével kapcsolatos meglévő ismeretek rendszerezése – Az emberi testben a rész és egész viszonyának bemutatása, harmonikus együttműködésük fontosságának tudatosítása – Az emberi szervezet (szervrendszerek, szervek) felépítése és működése, a környezet – szervezet, az életmód és az egészségi állapot közötti oksági összefüggések feltárása, megértése, a higiénés kultúra fejlesztése – A kamaszkori változások bemutatás, okainak feltárása, a tennivalók megismertetése és a helyes életviteli szokások elsajátítása – Az ember személyes felelősségének tudatosítása egészségének megőrzésében, sorsának, életpályájának alakításában – A betegségek megelőzésének, az időbeni orvoshoz-fordulás jelentőségének tudatosítása – Az egészségvédelemmel kapcsolatos információk iránti érdeklődés felkeltése, megfelelő szintű jártasság kialakítása az információ feldolgozásában, értelmezésében – A reális énkép, önismeret fejlesztése, az alapvető emberi értékek, erkölcsi normák elfogadása, a velük való azonosulás	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
– Hogyan változnak a testarányok születésünktől a felnőttkorig? – Testkép, testalkat, testtájak	Az életszakaszok változásának és okainak magyarázata Testarányok és méretek összehasonlítása	**Magyar nyelv és irodalom:** Szövegértés, a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése

– Az emberi test méretének, arányainak változása az egyedfejlődés során – Mivel magyarázható a testkép változása? – Hogyan függ össze a bőr felépítése sokrétű feladatával? – Mi a kamaszkori bőrelváltozások oka? – Mit kell tudni és tenni a kamaszkori bőr védelmében? – A kamaszkori elváltozások okai, következményei, megelőzésének lehetősége – Mire kell figyelni a kiskamaszoknak mozgásszervrendszerük egészségének megőrzése érdekében? – Miért fontos a rendszeres sportolás? – Miért emlegetik együtt a két szót: mozgás és egészség? A táplálkozás, a légzés, a keringés és a kiválasztás legfontosabb szervei – Kapcsolatok az anyagcsere életjelenségei, szervrendszerei között – Hol és hogyan alakul át a felvett táplálék szervezetünk számára hasznosítható tápanyaggá? A táplálék mennyisége és minősége Az étkezések száma, aránya	A bőr felépítése – működése és sokrétű feladata közti oksági kapcsolat feltárása, megértése A bőrápolás kamaszkori tudni és tennivalóinak elsajátítása Öltözködési tanácsadó összeállítása A tisztálkodás napi, heti tennivalóinak megbeszélése A mozgásszervrendszer felépítése – működése, kamaszkori változások – terhelhetőség, edzés – fejlesztő hatás közti ok-okozati összefüggés tudatosulása A mozgás és a fizikai, szellemi teljesítőképesség összefüggésének bizonyítása példákon Aktív sportolási igény kialakulása Kutatómunka: mozgásfejlesztő sportágak szervrendszerre gyakorolt hatásának összegyűjtése Egészséges testtartás gyakorlása álló és ülő helyzetben Tartásjavító gyakorlatok összeállítása Napirend, családi hetirend készítése A táplálkozás, a légzés és a mozgás közti kapcsolatok bemutatása konkrét példákon Megfigyelések: pulzus megkeresése, pulzusszám mérése, mozgás – légzésszám – pulzus összefüggésének mérése, értelmezése, ki és belélegzett levegő összetétele	Információk azonosítása, összekapcsolása, rendszerezése A szövegelemek közti oksági kapcsolatok magyarázata **Informatika:** Információkeresés, adatgyűjtés és értelmezés **Vizuális kultúra:** Az emberi test ábrázolása, a szép testfogalma a különböző korokban

– Melyek a kiskamasz tápcsatornájának jellemzői? – Mit kell változtatni a magyar étrenden, hogy egészségesebb legyen? – Miért fontos a napi 1,5-2 l folyadék felvétele? – Mivel magyarázható az anyagcsere szervrendszereinek elválaszthatatlansága, harmonikus együttműködésének fontossága? – Miért nélkülözhetetlenek az érzékszervek? – Hogyan védhető a fül és a szem a káros környezeti hatásokkal szemben? Az érzékszervek szerepe. A látó és hallószerv károsító hatásai, megelőzésük módja A férfi és a női nemi szervek felépítése, működése Serdülőkori változások A két nem testi és lelki tulajdonságainak különbségei – Hogyan lesz a kisfiúból nagyfiú és a kislányból nagylány? – Mi a különbség a fiúk és a lányok nemi működése között? – Miként lehet és kell megóvni a nemi szervek egészségét? A serdülő személyiségének jellemző vonásai Az ember értelmi képességének, érzelmi	Az anyagcsere szervrendszereinek felépítése és működése közti oksági összefüggések illusztrálása példákkal A négy szervrendszer összehangolt, harmonikus együttműködésének fontossága az egészségmegőrzésben A táplálék minősége – mennyisége és a testsúly összefüggéseinek felismerése A túlzott elhízás és a kóros soványság veszélyeinek bemutatása Táplálkozási szokások, étrendek elemzése, javaslatok megfogalmazása Egészséges heti étrend összeállítása Táplálékpiramis készítése Az érzékszervek egészségének, az érzékelési folyamatok fontosságának felismertetése a környezethez való alkalmazkodásban Az érzékszervek védelmét biztosító szokások megismerése, alkalmazása A nemi szervek helyzetének, felépítésének és működésének hasonlóságai, különbségei A serdülő fiúk és lányok személyiségjegyeinek, jellemzőinek összehasonlítása A nemi szervek tisztántartásának fontossága, anyagainak ismerete, használatuk gyakorlatának elsajátítása Hasznos tudnivalók összegyűjtése, megbeszélése a személyi higiénével és az öltözködéssel kapcsolatban Menstruációs naptár készítése Tisztálkodási eszközök, anyagok bemutatása	

intelligenciájának alapvonásai Miért fontos az egyes életszakaszok jellemzőinek ismerete? Az önismeret és az önfejlesztés eszközei Miért gyakoriak a konfliktusok a serdülők életében? – Hogyan oldhatók fel? Családi és társas kapcsolatok jelentősége Miért fontos a reális önismeret? – Miért fontos a fiatalok életében a jó barát és a megfelelő baráti kör? – Mivel és hogyan tudja befolyásolni a család a gyermekek személyiségének, érzelmi életének alakulását? Az elsősegélynyújtás elemi ismeretei A környezet és az ember egészsége – Miért fontos a veszélyforrások ismerete? – Fertőzés, betegség, járvány. A leggyakoribb fertőző betegségek tünetei és megelőzésük módjai – Milyen viselkedéssel lehet megelőzni a veszélyt? – Mi az elsősegélynyújtó feladata? Mikor és hogyan kell hívni a mentőt? – Mit kell tenni, amíg a mentő megérkezik égési	Az egyes életszakaszok legfontosabb jellemzőinek bemutatása Fényképek gyűjtése, elemzése az egyes életszakaszokról A 10-12 éves korosztály (fiú – lány) jellemző szervezeti sajátosságainak gyűjtése, megbeszélése A konfliktusok okainak és következményeinek elemzése, a feloldás formáinak megismerése Az önismeret szerepének felismerése az önnevelés folyamatában Megbeszélések témái: Miért kezdenek el a fiatalok cigarettázni? Hogyan lehet ellenállni egy kábítószer kipróbálásának Az őszinteség, a valósággal való szembenézés szerepének fontossága az önnevelésben Milyen vagyok, milyen szeretnék lenni tudatosulása Önnevelés eszköztárának megismerése, elsajátítása Veszélyhelyzetek, kockázatok azonosítása különböző szituációkban A viselkedés és a veszélyek, balesetek közti oksági összefüggések vizsgálata Az elsősegélynyújtó feladatának megismerése és betartása Mentőhívás gyakorlása Elsősegélynyújtás egyszerű anyagainak, eszközeinek használata Lázcsillapítás, betegellátás gyakorlatának megbeszélése	

balesetnél, áramütésnél, mérgezéseknél, vérzéseknél, sebek ellátásánál? – Miről ismerhető fel a járvány?Hogyan csökkenthető a fertőzés veszélye? Káros szenvedélyek – Az alkohol, a dohányzás és a kábítószerek hatásai az ember szervezetére, személyiségére – Mit nevezünk passzív dohányzásnak? – Miért alakítanak ki ma már szinte mindenütt elkülönített dohányzó helyet? Miért veszélyes környezetére is az alkoholfüggőség?	Sebellátási, vérzéscsillapítási gyakorlatok végzése A betegség tüneteinek felismerése A betegápolás alapismereteinek elsajátítása Az orvosi ellátás szakterületeinek ismerete A személyes felelősség, a család és a környezet szerepének bemutatása (irodalmi példák) a függőség megelőzésében A kipróbálás és a függőség összefüggéseinek megértése	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Bőr, csont, izom, ízület, mozgásszervi elváltozás, tápcsatorna, emésztés, felszívódás, táplálék, tápanyag, normál testsúly, túlsúly, alultápláltság, légzés, tüdő, szív, vér, anyagszállítás, kiválasztás, vese, anyagcsere, anyaméh, petefészek, here, nemi hormon, hímivarsejt, petesejt, magömlés, menstruáció, nőies, férfias jelleg, érzékszerv, egészség, betegség, fertőzés, járvány, elsősegélynyújtás, életszakaszok	

A fejlesztés várt eredményei a hatodik évfolyam végén:

- Tudja, hogy milyen életterek vannak, ismerje legfontosabb tulajdonságaikat, lássák az élővilág életében betöltött szerepüket, jelentőségüket
- Ismerje az emberi testfelépítését, működését, főbb életszakaszait , a serdülőkor változásait, annak okait.
- Értse a mozgás, az egészséges táplálkozás jelentőségét a testi, lelki egészség megőrzésében.
- Ismerje és hasznosítsa mindennapi életében a zöldség- és gyümölcsfélék táplálkozásban betöltött szerepét . Rendelkezzen a növényi és állati eredetű termékek fogyasztásának elemi szintű ismereteivel. Sajátítsa el a helyes fogyasztói magatartás alapelveit.
- Tudatosuljanak az egészséget veszélyeztető hatások, törekedjen ezek elkerülésére, utasítsa el függőséghez vezető szerek használatát.
- Értse a betegségek megelőzésének fontosságát, tudja az időbeni orvoshoz fordulás szerepét a gyógyulásban.
- Ismerje a környezet és egészség kapcsolatát alapozódjon meg a higiénés kultúrája.
- Alapozódjon meg az egészséges életvitel szokásrendszere.
- Rendelkezzen az elsősegélynyújtás elemi ismereteivel, legyen empatikus és segítőkész embertársaival.
- Formálódjon reális énképe, fejlődjön akaratereje, az, élete irányításában döntő szerepet kapjon az erkölcsi értékrendnek való megfelelés.
- Tudja a családi és társas kapcsolatok jelentőségét, sajátítsa el a konfliktus kezelésének technikáit.
- Vegyen részt egészségvédő programokban.
- Ismerje legjellemzőbb termesztett növényeinket, a házi és ház körül élő állatokat, tudja az ember életében betöltött szerepüket. Lássa az ember természetformáló tevékenységét a kultúrnövények kialakulásában,és az állatok háziasításában.
- Alakuljon ki átfogó képe hazai tájaink természetföldrajzi jellemzőiről, természeti-társadalmi erőforrásairól, gazdasági folyamatairól, környezeti állapotukról.
- Ismerje hazánk legjellemzőbb életközösségeit, az élő és élettelen környezeti tényezők egymásrautaltságát az életközösség felépítésében, működésében. Lássa az életközösségeket veszélyeztető tényezőket . Ismerje a nemzeti parkok értékmegőrző szerepét, legjellemzőbb természeti kincseit
- Tudjon egyszerű táplálkozási láncokat összeállítani, táplálkozási hálózatokat elemezni
- Magyarország természeti szépségeinek, társadalmi eredményeinek megismerése erősítse a tanuló kötődését a természethez és hazájához. Ismerje fel személyes felelősségét az értékek létrehozásában és védelmében.
- Hazai tájak és az élőlények bemutatása során alkalmazza a megismerési algoritmusokat.
- Ismerje fel és tudja bizonyítani az élőlények vizsgálata során a környezet-szervezet-életmód, valamint a szervek felépítése és működése közötti összefüggéseket.
- Értse az élő és élettelen természet elválaszthatatlanságát. A hétköznapokban tapasztalható jelenségek, folyamatok értelmezéséhez mozgósítsa természettudományos ismereteit és képességeit.

- Ismerje fel szűkebb és tágabb környezetében az emberi tevékenység környezeti hatásait. Anyag- és energiatakarékos életvitelével, tudatos vásárlási szokásaival önmaga is járuljon hozzá a fenntartható fejlődéshez.
- Képes legyen egyszerű kísérleteket, megfigyeléseket, méréseket önállóan, ill. csoportban biztonságosan elvégezni, a tapasztalatokat rögzíteni, következtetéséket levonni
- Vegyen részt olyan iskolai programokban, melyek a közvetlen környezet természeti értékeinek védelmét, gyarapítását szolgálják.
- Legyen nyitott, érdeklődő a világ megismerés iránt. Az internet és a könyvtár segítségével bővítse tudását. Fejlődjön ismeretszerzési, ismeretfeldolgozási képessége, feladatmegértő- és megoldó gondolkodásuk.
- Életkorának megfelelően biztonsággal használja a szaktudomány nyelvezetét a folyamatok, jelenségek értelmezésekor és az élőlények bemutatásakor

Biológia-egészségtan

7-8. évfolyam

Célok

Feleleveníteni, rendszerezni, bővíteni és továbbfejleszteni a természetismeret 5–6. évfolyamán elsajátított ismereteket, készségeket, képességeket.

Megismertetni az életközösségek mint dinamikusan változó ökológiai rendszerek legjellemzőbb élőlényeit, oksági összefüggéseit, kölcsönhatásait, törvényszerűségeit, szennyeződésük leggyakoribb veszélyforrásait és következményeit.

Megláttatni a növényi és az állati testszerveződés és működés megismerése során az élővilág szépségét, sokszínűségét és változékonyságát.

Felismertetni az evolúció főbb állomásait az élőlények testszerveződésében, szerveik, szervrendszereik és életműködéseik fejlődésében.

Fejleszteni a tanulók rendszerszemléletét, a rendszerezés alapelveinek, kategóriáinak megismertetésével, és az élőlények besorolásával.

Megláttatni a rendszertan és az evolúció kapcsolatát.

Feltárni a az autotróf és a heterotróf világ kapcsolatrendszerét.

Megismertetni az emberi test szerveződését, működését, szabályozó folyamatait, kamaszkori változásait és a tennivalókat.

Megértetni, hogy a környezet, az életvitel és a szervezet egészségi állapota szorosan összefügg egymással.

Beláttatni a betegségmegelőzés, valamint a betegápolási és elsősegélynyújtási ismeretek, gyakorlatok sajátításának fontosságát.

Tudatosítani a káros szenvedélyek szervezetre gyakorolt hatását, következményeit és kialakulásuk megelőzésének fontosságát.

Megértetni és elfogadtatni, hogy a tudás, az egészség és a becsület pénzzel nem megvehető emberi érték, melynek védelme minden ember legfontosabb feladat.

Segíteni a környezetvédelem és az egészséges életvitel szokásrendszerének elsajátítását, mindennapi életben való használatát.

Továbbfejleszteni és gyakoroltatni az önálló ismeretszerzés megismerési módszereit, az információhordozók használatát.

Elsajátíttatni az ismeretek megszerzése és a feladatok megoldása során, a társakkal való együttdolgozás technikáit.

A 7. és a 8. évfolyamának tananyaga része és segítője a **környezeti nevelésnek**. A tananyag elsajátítása során feltárul a tanulók előtt az élővilág szépsége, változatossága és veszélyeztetettsége.

Kialakul bennük a környezet iránti érzékenység, felelősségérzet, mely a környezettudatos magatartás alapja.

A biológiai rendszerek szabályozó folyamatainak ismeretei segítik az összefüggések, kölcsönhatások, törvényszerűségek felismerését, tudatosulását. Ezáltal formálódik a tanulók **ökológiai szemlélete**, fejlődik **természettudományos gondolkodása.**

Fejlesztési követelmények

Atanuló legyen nyitott, tanúsítson érdeklődést környezete és szervezete iránt. Legyen érzékeny problémáira. Tanuljon meg **tapasztalatokat, tudományos ismereteket szerezni**. Legyen képes megszerzett tudását a mindennapi életben hasznosítani. Váljon igényévé az önálló ismeretszerzés.
Ehhez az szükséges, hogy:

- legyen képes a természetben és a szervezetében játszódó jelenségek, folyamatok, változások, kölcsönhatások tudatos megfigyelésére;
- tudjon vizsgálatokat, kísérleteket önállóan végezni és rendelkezzen megfelelő gyakorlattal az anyagok eszközök ismeretében, balesetmentes használatában;
- ismerje fel a megfigyelések, vizsgálódások feladataiban rejlő problémát, legyen képes azok tapasztalatait értelmezni, magyarázni, belőle következtetéseket levonni és róluk írásos, rajzos feljegyzéseket készíteni;
- tudja a szöveges és a képi információhordozókat önállóan használni, diagramokat elemezni, ezekből következtetéseket levonni;
- legyen képes ismereteinél a lényeges és a lényegtelen elkülönítésére, a mennyiségi és minőségi jellemzők összehasonlítására, az ok-okozati összefüggések felismerésére és magyarázatára;
- tudja használni az ismeretek megszerzésénél és reprodukálásánál a megismerési algoritmusokat,
- vegye észre az egészséges test felépítésének és működésének csodáit;
- ismerje a környezetét és egészségét károsító tényezőket, használja fel ismereteit a veszély időbeni felismerésére és elhárítására;
- tekintse egészségének, környezetének védelmét elsőrendű feladatának és vegyen részt aktívan a megvalósításban.

Sajátítson el megfelelő mennyiségű és mélységű ismereteket az **élő és élettelen anyag** tulajdonságairól, szerkezetének és működésének összefüggéseiről.
Ennek érdekében:

- ismerje meg a legfontosabb szerves és szervetlen anyagok jellemző tulajdonságait;
- tudja az élelmiszerek, ételek tápanyag-tartalmát és táplálkozását e szerint alakítsa;
- értse, hogy az élő szervezetet felépítő anyagok mennyisége, aránya és szerkezete elválaszthatatlan a működéstől;
- ismerje fel az élő anyag különböző megjelenési formáiban a hasonlóságokat és a különbségeket;
- lássa az ökológiai rendszerekben az anyagok áramlását, körforgását;
- értse a növényi, állati és emberi szervezet építő és lebontó anyagcsere-folyamatainak elválaszthatatlanságát;

–legyenek biztos ismeretei a szervezetet károsító anyagok (nikotin, alkohol és a drog) mérgező hatásáról kipróbálásuk és használatuk veszélyeiről;
– ismerje a leggyakoribb környezetszennyező anyagokat, törekedjen felhalmozódásuk megelőzésére és az esetlegesen kialakuló károk csökkentésére.

A környezetben való tájékozódás érdekében szükséges tudnia, hogy a természet élő és élettelen dolgai, jelenségei, kölcsönhatásai **időben és meghatározott térben** zajlanak.
Így fontos, hogy:
– tudja, a természetben minden állandó változásban, mozgásban van,
– tudja, a természeti jelenségek, folyamatok, kölcsönhatások időben és térben játszódnak,
– értse a folyamatok időbeliségét és visszafordíthatatlanságát,
– ismerje fel az élőlények egyedfejlődési szakaszait és időtartamát,
– tudatosuljon benne, hogy az élőlények elválaszthatatlanok környezetüktől, mert azzal állandó és folytonos anyagcserét folytatnak,
– rendelkezzen megfelelő szintű testtopográfiai ismerettel az élőlények és saját szerveztük felépítésénél,
– lássa a test külső és belső tereiben a rész és az egész viszonyát,
– ismerje a főbb biomok, életközösségek földrajzi helyét.

Lássa a **természettudományok** XX. században bekövetkezett fejlődését és meghatározó szerepét a Föld és a földi élet jövőjében.
Ennek érdekében:
– ismerje a közvetlen tapasztalatszerzés módszereit, szerepét és jelentőségét a természettudományos megismerésben;
– tudja, hogy ezen tapasztalatait az információhordozók által bővítheti, fejlesztheti;
– fogadja kritikával az információkat, mert téves nézetekkel is találkozhat;
– értékrendjében kapjon megfelelő helyet a tudomány és a tudás tisztelete;
– ismerje hazánk kiemelkedő eredményeket elért tudósait, kutatóit, orvosait;
– legyen büszke eredményeikre, nemzetközi elismertségükre;
– törekedjen munkásságuk széles körű ismertetésére és hírnevük öregbítésére.

A tanulók értékelése

Az ellenőrzés és az értékelés legyen a biológiatanítás folyamatának szerves része, fogja át a tanuló valamennyi tanórai és – a tantárggyal kapcsolatos – tanórán kívüli tevékenységét.

Mind azellenőrzés, mind pedigazértékelésmódszertanilaglegyenváltozatos.

Az ellenőrzéstmindigkövesse a konkrétteljesítmény, a topográfiaitájékozottságés a tantárgyhozvalóviszonykörültekintőésváltozatos, kvalitatívértékelése.

Az ellenőrzésmódjai:

– folyamatos megfigyeléssel (milyen a tanulók érdeklődése, aktivitása, figyelme, ismeretszerző képessége, ismeretalkalmazása, hogyan vesznek részt a csoportmunkában, a

projektfolyamatban stb.);
- szóbeli feleltetéssel (mely elsőbbséget élvez) – törekedni kell arra, hogy a tanulók ismereteiket, tapasztalataikat, megfigyeléseik lényegét összefüggően el tudják mondani;
- írásbeli ellenőrzéssel, azaz feladatlapokkal, mérőlapokkal, vázlatrajzok készíttetésével és a topográfiai tájékozottság mérésével;
- az ajánlott tevékenységformák között megjelölt gyakorlati feladatok, önálló kutatómunka (ábraelemzés, kiselőadás, sajtófigyelés) végzésével.
- otthoni munka (feladatok megoldása, gyűjtőmunka, megfigyelés, feladatok számítógépes megoldása stb.);
- versenyeken, vetélkedőkön való szereplés, elért eredmények

Az értékelés szempontjai:

A tantárgyi eredmények értékelése a hagyományos 5 fokozatú skálán történik. Fontos, hogy a tanulók
- motiváltak legyenek a minél jobb értékelés elnyerésére;
- tudják, hogy munkájukat hogyan fogják (szóban, írásban, osztályzattal) értékelni, – ez a tanár részéről következetességet és céltudatosságot igényel;
- számítsanak arra, hogy munkájuk elvégzése után önértékelést is kell végezniük;
- hallgassák meg társaik értékelését az adott szempontok alapján;
- fogadják meg tanáraik észrevételeit, javaslatait, kritikáit akkor is, ha nem érdemjeggyel történik az értékelés, tudják hasznosítani a fejlesztő értékelési megnyilvánulásokat.

7. évfolyam

Tematikai egység címe	**Óraszámok** (Új anyag + gyakorlás + ismétlés + összefoglalás + ellenőrzés)
Az élőlények változatossága I. Csapadékhoz igazodó élet a forró éghajlati övben	10 óra
Az élőlények változatossága II. Az élővilág alkalmazkodása a négy évszakhoz	12 óra
Az élőlények változatossága III. Az élővilág alkalmazkodás a hideghez, és a világtenger övezeteihez	10 óra
Rendszer az élővilág sokféleségében	10 óra

Részekből egész	11 óra
Év végi ismétlés	1 óra
Az éves óraszám	54 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az élőlények változatossága I. Csapadékhoz igazodó élet a forró éghajlati övben**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	– Az éghajlat elemei, a talaj (humusz), az éghajlati övezetek jellemzői. – A környezeti tényezők hatása az élőlényekre. – Táplálkozási lánc. – A víz körforgása a természetben.	
Tantárgyi fejlesztési célok	– A rendszerszemlélet fejlesztése az élővilág és a környezet kapcsolatának, az életközösségek szerkezetének, időbeni változásának elemzése során. – Az életközösségek belső kapcsolatainak megértése a fajok közötti kölcsönhatások típusain keresztül. – Az életközösségek veszélyeztetettségének felismerése, a lokális környezetszennyezés globális következményeinek feltárása.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Hogyan határozzák meg az élettelen környezetei tényezők az élőket, az élők az élőket, az élettelen az élőket, az élettelen az élettelent? A környezeti tényezők (fény, hőmérséklet, levegő, víz, talaj) hatása a növényzet kialakulására.	Példák a növények környezethez való alkalmazkodására (szárazságtűrő, fénykedvelő, árnyéktűrő).	
Miért elképzelhetetlen az ÉLET víz nélkül? A víz szerepe a földi élet szempontjából (testalkotó, élettér, oldószer).	Példák a víz fontosságára.	*Kémia:* a víz szerkezete és jellegzetes tulajdonságai.

Szobanövényeink egy része trópusi eredetű. Milyen ápolási igényben nyilvánul ez meg (pl. orchideák, broméliák, kaktuszok, filodendron)? Példák az élőlényeknek a magas hőmérséklethez való alkalmazkodásra. Az életközösségek vízszintes és függőleges rendeződése, mint a környezeti feltételek optimális kihasználásának eredménye. A forró éghajlati öv jellegzetes biomjainak jellemzése (területi elhelyezkedés, kialakulásuk okai, főbb növény- és állattani jellemzői). Fajok közötti jellegzetes kölcsönhatások (együttélés, versengés, élősködés, táplálkozási kapcsolat) a trópusi éghajlati öv életközösségeiben. *Milyen következményekkel jár az erdők kiirtása? Milyen forrásból tudjuk C-vitamin szükségletünket kielégíteni a téli hónapokban?* A trópusi éghajlati öv fontosabb haszonnövényei, szerepük a táplálkozásban. *Mi befolyásolja az élőlények ismétlődő, ritmusos aktivitását?* A biológiai óra. Milyen következményekkel jár az erdők kiirtása? Az élőhelyek pusztulásának, azon belül az elsivatagosodásnak az okai és következményei.	A magas hőmérséklet mellett a csapadék mennyiségéhez, illetve eloszlásához való alkalmazkodási stratégiák (testfelépítés, életmód, élőhely és viselkedés) bemutatása néhány jellegzetes forró éghajlati növény és állat példáján keresztül. Az élővilággal kapcsolatos térbeli és időbeli mintázatok magyarázata a forró éghajlati öv biomjaiban. A kedvezőtlen környezet és a túlélési stratégiákban megnyilvánuló alkalmazkodás felismerése. Táplálkozási lánc összeállítása a forró éghajlati öv biomjainak jellegzetes élőlényeiből. A trópusokról származó gyümölcsökkel és fűszerekkel kapcsolatos fogyasztási szokások elemzése; kapcsolatuk a környezetszennyezéssel. Projektmunka lehetősége: a forró éghajlati övben megvalósuló emberi tevékenység (az ültetvényes gazdálkodás, a fakitermelés, a vándorló-égető földművelés, a vándorló állattenyésztés, túllegeltetés, az emlősállatok túlzott vadászata) és a gyors népességgyarapodás hatása a természeti folyamatokra; cselekvési lehetőségek felmérése.	*Földrajz:* A Föld gömb alakja és a földrajzi övezetesség, a forró éghajlati öv. Tájékozódás térképen. *Matematika:* modellezés; összefüggések megjelenítése. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* A tengeren túli kereskedelem jelentősége (Kolumbusz Kristóf)

	Az elsivatagosodás megakadályozásának lehetőségei.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Környezeti tényező, életfeltétel, tűrőképesség, környezethez való alkalmazkodás; trópusi esőerdő, erdős és füves szavanna, trópusi sivatag, elsivatagosodás; versengés, együttélés, táplálkozási lánc; gerinces, hüllő, madár, emlős.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az élőlények változatossága II. Az élővilág alkalmazkodása a négy évszakhoz**	**Órakeret: 12**
Előzetes tudás	– A környezeti tényezők hatása az élőlényekre. – Az éghajlat elemei és módosító hatásai. – Éghajlati övezetek. – Táplálkozási lánc.	
Tantárgyi fejlesztési célok	–Életközösségek felépítésének és belső kapcsolatrendszerének megismerése megfigyelések és más információforrások alapján. – Az élőlények alkalmazkodásának bizonyítása a testfelépítés, életmód, élőhely és viselkedés kapcsolatának elemzésével. – Az emberi szükségletek kielégítésének környezeti következményei, veszélyei feltárása során a globális problémákról való gondolkodás összekapcsolása a lokális, környezettudatos cselekvéssel.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Mely környezeti tényezőknek van elsődleges szerepük a növényzeti övek kialakulásában a mérsékelt övezetben? A természetes növénytakaró változása a tengerszint feletti magasság, illetve az egyenlítőtől való távolság függvényében. A mérsékelt övezet és a magashegységek környezeti jellemzői.	A környezeti tényezők és az élővilág kapcsolatának bemutatása a mérsékelt övi biomok néhány jellegzetes élőlényének példáján.	*Földrajz:* Mérsékelt övezet, mediterrán éghajlat, óceáni éghajlat, kontinentális éghajlat, tajgaéghajlat, függőleges földrajzi övezetesség.
Hogyan változik egy rét, vagy a park füve a nyári szárazságban, illetve eső után? A mérsékelt éghajlati övezet biomjainak (keménylombú erdők, lombhullató erdőségek,	A környezeti tényezők élővilágra tett hatásának értelmezése a mérsékelt övi (mediterrán,	Időjárási jelenségek, a földfelszín és az időjárás kapcsolata,

füves puszták jellemzői) jellemzése (földrajzi helye, legjellemzőbb előfordulása, környezeti feltételei, térbeli szerkezete, jellegzetes növény- és állatfajok). *Honnan „tudja” egy növény, hogy mikor kell virágoznia? Honnan „tudja” a rigó, hogymikor van tavasz?* A mérsékelt öv biomjainak jellegzetes növényei és állatai. Fajok közötti kölcsönhatások néhány jellegzetes hazai társulásban (erdő, rét, víz-vízpart). Az ember természetátalakító munkájaként létrejött néhány tipikus mesterséges (mezőgazdasági terület, ipari terület, település) életközösség a Kárpát-medencében. *Hogyan alakulnak ki a savas esők és hogyan hatnak a természetre?* A környezetszennyezés jellemző esetei és következményei (levegő, víz, talajszennyezés). Invazív és allergén növények (parlagfű, bálványfa).	kontinentális, tajga, magashegységi övezetek, déli és északi lejtők) fás társulások összehasonlításával. A megismert állatok és növények jellemzése (testfelépítés, életmód, szaporodás) csoportosítása különböző szempontok szerint. Példák az állatok közötti kölcsönhatásokra a jellegzetes hazai életközösségekben. A lakóhely közelében jellegzetes természetes és mesterséges életközösségek összehasonlítása. Az ember és a természet sokféle kapcsolatának elemzése csoportmunkában: – A természetes élőhelyek pusztulásának okai (pl. savas eső, fakitermelés, az emlősállatok túlzott vadászata, felszántás, legeltetés, turizmus) és veszélyei; a fenntartás lehetőségei. – Aktuális környezetszennyezési probléma vizsgálata. – Az invazív növények és állatok betelepítésének következményei. – Gyógy- és allergén növények megismerése. Gyógy - növények felhasználásának,	légköri és tengeri áramlatok (Golf-áramlat, szélrendszerek). Csapadékfajták. *Vizuális kultúra:* formakarakterek, formaarányok. *Magyar nyelv és irodalom:* Szövegértés -a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata. Petőfi: Az Alföld. *Matematika:* Algoritmus követése, értelmezése, készítése. Változó helyzetek megfigyelése; a változás kiemelése (analízis). Adatok gyűjtése, rendezése, ábrázolása.

	az allergén növények ellen való védekezés formáinak ismerete és jelentőségének felismerése. A lakókörnyezet közelében lévő életközösség megfigyelése: a levegő-, a víz- és a talajszennyezés forrásainak, a szennyező anyagok típusainak és konkrét példáinak megismerése, vizsgálata. Lehetséges projektmunka: helyi környezeti probléma felismerése, a védelemre vonatkozó javaslat kidolgozása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Keménylombú erdő, lombhullató erdő, füves puszta, tajga, nyitvatermő, zárvatermő, gerinces, hüllő, madár, emlős; táplálkozási hálózat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az élőlények változatossága III. Az élővilág alkalmazkodás a hideghez, és a világtenger övezeteihez**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	– Éghajlati övezetek. – Vizek– vízpartok élővilága. – Környezeti tényezők, életfeltételek. – A fajok közötti kölcsönhatások típusai.	
Tantárgyi fejlesztési célok	– Az élővilág sokféleségének, mint értéknek felismerése. – Az életközösség anyag- és energiaáramlása és az egyensúlyi állapot közötti összefüggés megértése. – A Föld globális problémáinak összegzése, a fenntarthatóságot támogató életvitel, illetve az egyéni és közösségi cselekvés megalapozása. – A tudomány és a technika a társadalomban és a gazdaság fejlődésében játszott szerepének bemutatása konkrét példák alapján. – A kutató és mérnöki munka jelentőségét felismerő és értékelő attitűd megalapozása.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**

Miben hasonlít a sivatagi, illetve a hideg égövi állatok túlélési stratégiája? A hideg éghajlati övezet biomjainak jellemzése az extrém környezeti feltételekhez való alkalmazkodás szempontjából. *Miben mások a szárazföldi és a vízi élőhelyek környezeti feltételei?* A világtenger, mint élőhely: környezeti feltételei, tagolódása. A világtengerek jellegzetes élőlényei, mint a vízi környezeti feltételekhez való alkalmazkodás példái. Az életközösségek belső kapcsolatai, a fajok közötti kölcsönhatások konkrét típusai. Anyag- és energiaáramlás a tengeri életközösségekben. Az élőhelyek pusztulásának okai: a prémes állatok vadászata, a túlzott halászat, a bálnavadászat, a szennyvíz, a kőolaj, a radioaktív hulladék, a turizmus következményei. Milyen veszélyekkel jár a globális fölmelegedés a sarkvidékek és az egész Föld élővilágára? A Föld globális problémái: túlnépesedés - a világ élelmezése, fogyasztási szokások – anyag- és energiaválság, környezetszennyezés – a környezet leromlása. Konkrét példák a biológiának és az orvostudománynak a mezőgazdaságra, az élelmiszeriparra, a népesedésre gyakorolt hatására.	Az extrém környezeti feltételekhez (magas és alacsony hőmérséklet, szárazság) való alkalmazkodás eredményeként kialakuló testfelépítés és életmód összehasonlítása a hideg és a trópusi övben élő élőlények példáin. Önálló kutatómunka: a világtengerek szennyezésével kapcsolatos problémák. A megismert élőlények csoportosítása különböző szempontok szerint. Táplálkozási lánc és táplálékozási piramis összeállítása a tengeri élőlényekből. Példák a fajok közötti kölcsönhatásokra a tengeri életközösségekben. Kutatómunka: nemzetközi törekvések a környezetszennyezés megakadályozására, illetve a környezeti terhelés csökkentésére. Az ember természeti folyamatokban játszott szerepének kritikus vizsgálata példák alapján. Az életközösségek, a bioszféra stabil állapotait megzavaró hatások és a lehetséges következmények azonosítása. A környezeti kár, az ipari és természeti, időjárási katasztrófák okainak elemzése, elkerülésük lehetőségeinek bemutatása.	*Földrajz:* hideg övezet, sarkköri öv, sarkvidéki öv. *Matematika:* táblázatok, rajzos modellek, diagramok, grafikonok leolvasása, megértése. *Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés-a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése. *Fizika:* Az energia-megmaradás elvének alkalmazása. Az energiatermelés módjai, kockázatai. A Nap energiatermelése. Időjárási jelenségek, a földfelszín és az időjárás kapcsolata. Csapadékfajták. Természeti katasztrófák. Viharok, árvizek, földrengések, cunamik.

A fenntarthatóság fogalma, az egyéni és közösségi cselekvés lehetőségei a fenntarthatóság érdekében. Az éghajlat hatása az épített környezetre (pl. hőszigetelés).	Az energia-átalakító folyamatok környezeti hatásának elemzése, alternatív energiaátalakítási módok összehasonlítása. Az energiatakarékos magatartás módszereinek és ezek fontosságának megismerése önálló forráskeresés és feldolgozás alapján. Az ismeretszerzés eredményeinek bemutatása, mások eredményeinek értelmezése, egyéni vélemények megfogalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tundra, plankton, egysejtű, moszat, szivacs, csalánozó, gerinces, hal, madár, emlős; környezeti tényező, tűrőképesség, táplálkozási hálózat, táplálkozási piramis, fenntartható fejlődés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Rendszer az élővilág sokféleségében**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	– A főbb növény- és állatcsoportok tulajdonságai. – A környezethez való alkalmazkodás formái. – A testfelépítés, életmód, élőhely és viselkedés kapcsolata.	
Tantárgyi fejlesztési célok	– Az élővilág rendszerezésében érvényesülő szempontok értelmezése. – A hierarchikus rendszerezés elvének alkalmazása. – A tudományos modellek változásának felismerése. – A tudományos módszerek és a nem tudományos elképzelések megkülönböztetése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Mire jó a dolgok (könyvek, zenék, ruhák, gyűjtemények) csoportosítása és rendszerezése a hétköznapi életben? Az élőlények csoportosításának lehetőségei. *Milyen szempontok szerint lehet csoportosítani az élőlényeket? Igaz-e, hogy az ember a majomtól származik?*	A rendszerezés és a csoportosítás közti különbség megértése. Irányított adatgyűjtés, majd vita a darwinizmussal és az evolúcióval kapcsolatos hitekről és tévhitekről. Rendszertani kategóriák (ország, törzs, osztály, faj) megnevezése,	*Magyar nyelv és irodalom:* Egy hétköznapi kifejezés (rendszerezés) alkalmi jelentésének felismerése; a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése.Kulturált könyvtárhasználat.

A tudományos rendszerezés alapelvei a leszármazás elve, és néhány jellegzetes bizonyítéka. Az élővilág törzsfejlődésének időskálája. Baktériumok, egyszerű eukarióták, gombák, növények és állatok általános jellemzői. A növények és állatok országa jellegzetes törzseinek általános jellemzői.	a közöttük lévő kapcsolat ábrázolása. A földtörténeti, az evolúciós és a történelmi idő viszonyának bemutatása, az egyes változások egymáshoz való viszonyának érzékelése. A hazai életközösségek jellegzetes fajainak rendszertani besorolása (ország, törzs). A főbb rendszertani csoportok jellemzőinek felismerése 1-1 tipikus képviselőjének példáján. Egy magyar múzeumban, nemzeti parkban, természettudományi gyűjteményben stb. tett látogatás során látott, korábban ismeretlen fajok elhelyezése – a testfelépítés jellegzetességei alapján - a fő rendszertani kategóriákban.	*Matematika:* Halmazok eszközjellegű használata. Fogalmak egymáshoz való viszonya: alá- és fölérendeltségi viszony; mellérendeltség. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok. *Földrajz: a* természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségei. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* tájékozódás a térben és időben.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rendszerezés, rendszertani kategória; ország, törzs, osztály, faj	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Részekből egész**	**Órakeret: 11**
Előzetes tudás	– A növények és az állatok testfelépítése. – Táplálkozási lánc. – Szaporodási típusok a növény- és az állatvilágban	
Tantárgyi fejlesztési célok	– A rendszerszemlélet fejlesztése rendszer és környezete kapcsolatának elemzésén keresztül. – A rész és egész viszonyának felismerése az élő egységes egész és a benne összehangoltan - működő szerveződési szintek összefüggésében. – A növényi és az állati sejt hasonlóságainak megállapításával a természet egységére vonatkozó elképzelések formálása. – Az ember természetben elfoglalt helye, a természetben megjelenő méretek és nagyságrendek érzékeltetésével. – A sejtszintű és a szervezetszintű életfolyamatok összekapcsolása a növényi sejt és növényi szervek működésének példáján.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Hogyan tudunk különbséget tenni élő és élettelen, növény és állat között? Az élő szervezet, mint nyitott rendszer. A rendszer és a környezet fogalma, kapcsolata, biológiai értelmezése. A biológiai szerveződés egyeden belüli szintjei, a szintek közötti kapcsolatok. Testszerveződés a növény- és állatvilágban. Az eukarióta sejt fénymikroszkópos szerkezete, a fő sejtalkotók (sejthártya, sejtplazma, sejtmag) szerepe a sejt életfolyamataiban. *Minek a megfigyelésére használunk távcsövet, tükröt, nagyítót, mikroszkópot?* A fény-, illetve az elektronmikroszkóp felfedezése, jelentősége a természettudományos megismerésben. A sejtosztódás fő típusai, és szerepük az egyed, illetve a faj fennmaradása szempontjából. A növényi és az állati szövetek fő típusai, jellemzésük. *Mi a magyarázata annak, hogy a táplálkozási láncok általában zöld növénnyel kezdődnek?* A növények táplálkozásának és légzésének kapcsolata; jelentősége a földi élet szempontjából.	Az élővilág méretskálája: a szerveződési szintek nagyságrendjének összehasonlítása. A rendszer és a környezet fogalmának értelmezése az egyed, és az egyed alatti szerveződési szinteken. A rendszerek egymásba ágyazottságának értelmezése az egyeden belüli biológiai szerveződési szintek példáján. Növényi és állati sejt megfigyelése, összehasonlításuk. A felépítés és a működés összefüggései a növényi és az állati sejt példáján. Kutatómunka a mikroszkópok felfedezésével és működésével kapcsolatban. Növényi és állati sejtek megfigyelése fénymikroszkópban. A sejtosztódási típusok összehasonlítása az információátadás szempontjából. Néhány jellegzetes növényi és állati szövettípus vizsgálata; a struktúra és a funkció közötti	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szövegben megfogalmazott feltételeket teljesítő példák azonosítása. *Fizika:* lencsék, tükrök, mikroszkóp. *Matematika:* Fogalmak egymáshoz való viszonya: alá- és fölérendeltségi viszony; mellérendeltség értelmezése. Tárgyak, jelenségek, összességek összehasonlítása mennyiségi tulajdonságaik (méret) szerint; becslés, nagyságrendek. *Informatika:* adatok gyűjtése az internetről.

Mire lehet következtetni abból, hogy a sejteket felépítő anyagok az élettelen természetben is megtalálhatók? Az élőlényeket/sejteket felépítő anyagok (víz, ásványi anyagok, szénhidrátok, zsírok és olajok, fehérjék, vitaminok) és szerepük az életműködések megvalósulásában. Miben egyezik, és miben különbözik a madarak tojása, a halak ikrája és a mohák spórája? A szaporodás mint a faj fennmaradását biztosító életjelenség. Fő típusai.	kapcsolat jellemzése a megfigyelt szerkezet alapján. A struktúra-funkció kapcsolatának elemzése zöld levél szöveti szerkezetének vizsgálata alapján. Néhány jellegzetes állati és növényi szövet megfigyelése fénymikroszkópban. Vázlatrajz készítése. A sejt anyagainak vizsgálata. A balesetmentes kísérletezés szabályainak betartása. Az ivaros és ivartalan szaporodási módok összehasonlítása konkrét példák alapján.	*Kémia:* a víz szerkezete és tulajdonságai, oldatok, szerves anyagok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szerveződési szint, sejt, szövet; sejtalkotó, táplálkozás, anyagszállítás, légzés, ivaros és ivartalan szaporodás.	

A fejlesztés várt eredményei a 7. évfolyam végén

- A tanuló értse az éghajlati övezetek kialakulásának okait és a biomok összetételének összefüggéseit az adott térségre jellemző környezeti tényezőkkel.
- Ismerje a globális környezetkárosítás veszélyeit, értse, hogy a változatosság és a biológiai sokféleség érték.
- Ismerje és megfelelő algoritmus alapján tudja jellemezni a jellegzetes életközösségeket alkotó legfontosabb fajokat, tudjon belőlük táplálékláncot összeállítani.
- Példákkal tudja illusztrálni az élőlények közötti kölcsönhatások leggyakoribb formáit.
- Tudja bemutatni az egyes életközösségek szerkezetét, térbeli elrendeződésük hasonlóságait és különbségeit.
- Ismerje az életközösségek változatosságának és változásának okait.
- Tudjon különbséget tenni csoportosítás és rendszerezés között.
- Legyen tisztába a fejlődéstörténeti rendszer alapjaival.
- Ismerje az élővilág országait, törzseit és jellegzetes osztályait.

- Tudja elhelyezni morfológiai jellegzetességeik alapján, az ismert élőlényeket a fejlődés-történeti rendszerben (maximum osztály szintig).
- Lássa a sejtek, szövetek, és szervek felépítése és működése közötti összefüggést.
- Értse a sejtszintű és a szervezetszintű életfolyamatok közötti kapcsolatot.
- Ismerje az ivaros és az ivartalan szaporodás előnyeit és hátrányait, szerepüket a fajok fennmaradásában, a földi élet változatosságának fenntartásában.
- Tudjon önállóan és társaival együttdolgozva megfigyeléseket, vizsgálódásokat, kísérleteket végezni, tapasztalatairól feljegyzéseket készíteni.
- Rendelkezzen jártassággal a mikroszkóp használatában.

8. évfolyam

Tematikai egység címe	Órakeret
Szépség, erő, egészség	10 óra
A szervezet anyag- és energiaforgalma	15 óra
A belső környezet állandósága	12 óra
A fogamzástól az elmúlásig	12 óra
Összefoglalásra, gyakorlásra, ismétlésre szánt órakeret	5 óra
Az éves óraszám	54 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Szépség, erő, egészség**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	– A kültakaró és a mozgás szerveinek legfontosabb jellemzői. – A hám-, a kötő- és támasztó-, valamint az izomszövetek szerkezete.	

Tantárgyi fejlesztési célok	– Az egészséges életvitel szokásrendszerének kialakítása érdekében a rendszeres testmozgás és a bőrápolás iránti igény felkeltése. – Az egészséget veszélyeztető tényezők azonosítása, az ismeretek és tapasztalatok felhasználása a veszély időbeni érzékelése és elhárítása érdekében. – A fogyatékkal élő emberekkel tanúsított elfogadó, segítő, megértő magatartás erősítése. – A reális énkép és az önismeret fejlesztése.

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az emberi test síkjai, szimmetriája, formavilága, esztétikuma.	A kétoldali szimmetria felismerése, példák szimmetrikusan és aszimmetrikusan elhelyezkedő szervekre.	*Informatika:* adatok gyűjtése az internetről. *Magyar nyelv és irodalom:* a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony felismerése. *Matematika:* Modellezés; összefüggések megjelenítése. Szimmetria, tükrözés. *Kémia:* az oldatok kémhatása.
Milyen szerepe van a bőrnek és függelékeinek (haj, köröm) a vonzó megjelenésben? Mikor és miért izzadunk? A bőr felépítése és funkciói. A bőr szerepe a külső testkép kialakításában: a bőr kamaszkori változásainak okai, következményei.	A bőr szöveti szerkezetének és működésének összefüggése. Példák a szerkezeti változás – működésváltozás összefüggésére.	
Házi kozmetikumok használata, illetve hogyan válasszunk kozmetikai szereket? A bőr- és szépségápolás. A bőr védelme; bőrsérülések és ellátásuk. Bőrbetegségek (bőrallergia, fejtetvesség, rühatka, gombásodás).	A pattanás, a zsíros és a száraz bőr, a töredezett haj és köröm összefüggése a bőr működésével. Környezetkímélő tisztálkodási és tisztítószerek megismerése, kipróbálása. Öngyógyítás és az orvosi ellátás szükségessége. Elsősegélynyújtás bőrsérülések esetén.	
Milyen kapcsolat van az ember mozgása és fizikai munkavégzése között? A mozgásszervrendszer aktív és passzív szervei. Az ember mozgásának fizikai jellemzése (erő, munkavégzés).	Az emberi csontváz fő részei, a legfontosabb csontok felismerése.	*Fizika:* erő, forgatónyomaték; mechanikai egyensúly.

Hogyan alkotnak a csontok egységes belső vázat? A csontok kapcsolódása. Az ízület szerkezete. A porcok szerepe a mozgásban. Miként befolyásolja az életmód a mozgásszervrendszer állapotát? Mozgássérülések (ficam, rándulás, törés) ellátása, mozgásszervi betegségek (csípőficam, gerincferdülés, lúdtalp) és megelőzésük. A mozgás, az életmód és az energia-szükséglet összefüggései.	A szervezet mozgása és a szervek, szövetek működésének kapcsolata. Példák a jellegzetes csontkapcsolatokra. Elsősegélynyújtás mozgássérülések esetén. A mozgássérült és mozgáskorlátozott emberek segítése. Sportoló és nem sportoló osztálytársak napi-és hetirendejének összehasonlítása, elemzése a mozgás (edzés), pihenés, tanulás egyensúlya a test napi energiaigénye szempontjából. Önálló kutatómunka: sportolók, edzők, gyógytornászok, ortopéd orvosok stb. élményei, tapasztalatai a mozgás és a testi-lelki egészség kapcsolatáról.	*Testnevelés és sport:* a bemelegítés szerepe a balesetek megelőzésében.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kültakaró, mozgás-szervrendszer, ízület.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A szervezet anyag- és energiaforgalma**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	– A sejt felépítése, sejtszintű életfolyamatok. – A tápcsatorna szakaszai és fő működéseik, a táplálékok tápanyagtartalma. – A légző szervrendszer részei és működéseik. – A keringés szervei és szerepük a szervezet működésében.	

Tantárgyi fejlesztési célok	– A sejtszintű és a szervezetszintű életfolyamatok összekapcsolásával a rendszerfogalom mélyítése. – A saját és mások egészségének megőrzése iránti felelős magatartás erősítése. – Az egészséges táplálkozás jellegzetességeire építve a tudatos fogyasztói szokások megalapozása, erősítése. – Az orvoshoz fordulás céljának, helyes időzítésének tudatosítása, illetve baleset esetén a tudatosan cselekvő magatartás megalapozása.

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Miért van szüksége szervezetünknek különböző tápanyagokra (fehérjékre, szénhidrátokra és zsírokra)? Az élőlényeket felépítő szervetlen és szerves anyagok (víz, ásványi anyagok, szénhidrátok, zsírok és olajok, fehérjék, vitaminok) szerepe.	A táplálékok csoportosítása jellegzetes tápanyagtartalmuk alapján.	*Kémia:*a legfontosabb tápanyagok (zsírok, fehérjék, szénhidrátok)kémiai felépítése
Miért nincs önemésztés a tápcsatornában? A tápcsatorna részei és szerepük a tápanyagok emésztésében és felszívódásában.	A fő tápanyagtípusok útjának bemutatása az étkezéstől a sejtekig.	*Matematika:* Adatok, rendezése, ábrázolása. Matematikai modellek (pl. függvények, táblázatok, rajzos modellek, diagramok, grafikonok) értelmezése, használata.
Melyek az alultápláltság, a túlsúly, az elhízás okai és következményei? Az egészséges táplálkozás jellemzői (minőségi és mennyiségi éhezés, alapanyagcsere, testtömeg-index, normál testsúly).	Számítások végzése a témakörben (pl.: testtömeg-index, kalóriaszükséglet) Lehetséges projektmunka: – Felvilágosító kampány összeállítása az egészséges táplálkozás megvalósítására; a testsúllyal kapcsolatos problémák veszélyeinek megismerésére. – Az egészséges étkezési szokások népszerűsítése. – A táplálkozásnak és a mozgásnak a keringésre gyakorolt hatása, az elhízás következményei.	*Magyar nyelv és irodalom:* a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szövegben alkalmazott speciális jelrendszerek működésének magyarázata (táblázat).
Hogyan jutnak tápanyaghoz és oxigénhez a szervezetünk belsejében található sejtek? A vér és alkotóinak szerepe az anyagszállításban és a véralvadásban.		

Miben különbözik a be- és a kilélegzett levegő összetétele, és mi a különbség magyarázata? A légzési szervrendszer részei és működésük. Hangképzés és hangadás. Milyen történések játszódnak le a szív működésekor?(Szív ciklus szakaszai) A keringési rendszer felépítése és működése. A táplálkozás és a légzés szerepe szervezet energiaellátásában. A vér szerepe a szervezet védelmében és belső állandóságának fenntartásában. Immunitás, vércsoportok. A védőoltások jelentősége. Mitől függ, hogy mennyi folyadékot kell elfogyasztanunk egy nap? A kiválasztásban résztvevő szervek felépítése és működése. A vízháztartás és a belső környezet állandósága. A só- és vízháztartás összefüggése. Hogyan függ össze a szívinfarktus a kockázati tényezőkkel? Vérzéstípusok - vérzéscsillapítások. Légzőszervi elváltozások, betegségek megelőzése. A szív és az érrendszeri betegségek tünetei és következményei. Az alapvető életfolyamatok (légzés, pulzusszám, vérnyomás, testhőmérséklet és vércukorszint) szabályozásának fontossága a	A szívműködést kísérő elektromos változások (EKG) gyógyászati jelentősége; a szívmegállás, szívinfarktus tüneteinek felismerése. A pulzusszám, a vércukorszint, a testhőmérséklet és a vérnyomás fizikai terhelés hatására történő változásának megfigyelése és magyarázata. A vér- és vizeletvizsgálat jelentősége, a laborvizsgálat legfontosabb adatainak értelmezése. Vénás és artériás vérzés felismerése, fedő- és nyomókötés készítése. Önálló kutatómunka: milyen feltételekkel köthet életbiztosítást egy egészséges ember, illetve aki dohányzik, túlsúlyos, magas a vérnyomása, alkoholista vagy drogfüggő? Adatgyűjtés arról, hogy milyen hatással van a dohányzás a keringési és a légzési szervrendszerre, illetve a magzat fejlődésére.	*Informatika:* adatok gyűjtése az internetről, prezentáció készítése.

belső környezet állandóságának fenntartásában. A rendszeres szűrővizsgálat, önvizsgálat szerepe a betegségek megelőzésében. Betegjogok: az orvosi ellátáshoz való jog; háziorvosi és szakorvosi ellátás.	Az interneten található betegségtünetek értelmezése és értékelése. Vita a rendszeres egészségügyi és szűrővizsgálatok, az önvizsgálat, a védőoltások, valamint az egészséges életmód betegség-megelőző jelentőségéről. Az eredményes gyógyulás és az időben történő orvoshoz fordulás ok-okozati összefüggésének összekapcsolása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* betegjogok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tápanyag,anyagcsere, alapanyagcsere, emésztés, vér, vércsoport, véralvadás, immunitás, szűrlet, vizelet, só- és vízháztartás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A belső környezet állandósága**	**Órakeret: 12**
Előzetes tudás	– A sejt felépítése. – Külső- és belső környezet, egyensúlyi állapot. – Környezethez való alkalmazkodás, az érzékszervek specializálódása adott inger felfogására.	
Tantárgyi fejlesztési célok	–A szervezet és a környezet kölcsönös egymásra hatásának megértése. – A környezeti jelzések kódolásának és dekódolásának értelmezése az érzékelés folyamatában. – Az alkohol és a kábítószerek káros élettani hatásának ismeretében tudatos, elutasító attitűd alakítása	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A környezeti jelzések érzékelésének biológiai jelentősége. Mi történik, ha valamelyik érzékszervünk nem, vagy nem megfelelően működik? Mit jelent a szemüveg dioptriája?	Az érzékeléssel kapcsolatos megfigyelések, vizsgálódások végzése, a tapasztalatok rögzítése, következtetések levonása. Az érzékszervi fogyatékkal élő emberek elfogadása, segítésük kulturált módja.	*Fizika:* A hang keletkezése, hangforrások, a hallás fizikai alapjai. Hangerősség, decibel. Zajszennyezés. A fény. A szem és a látás fizikai alapjai.

A hallás és egyensúlyozás, a látás, a tapintás, az ízlelés és a szaglás érzékszervei. Miben hasonlít, és miben különbözik az EKG és az EEG? Az idegrendszer felépítése; a központi és a környéki idegrendszer főbb részei, az egyes részek Az idegsejt felépítése és működése. A feltétlen és a feltételes reflex. A feltételes reflex, mint a tanulás alapja. Meddig tudjuk visszatartani a lélegzetünket, tudjuk-e szabályozni a szívverésünket? Az alapvető életfolyamatok (légzés, pulzusszám, vérnyomás, testhőmérséklet és vércukorszint) szabályozásának működési alapelve. Mely tényezők veszélyeztetik az idegrendszer egészségét? Az alkohol egészségkárosító hatásai. A lágy és kemény drogok legismertebb fajtái, hatásuk az ember idegrendszerére, szervezetére, személyiségére. A megelőzés módjai.	Adatgyűjtés a leggyakoribb szembetegségekről és korrekciós lehetőségeikről. Annak megértése, hogy az érzékelés az érzékszervek és az idegrendszer együttműködéseként jön létre. Az EEG működésének alapja és elemi szintű értelmezése. Az idegsejt különleges felépítése és működése közötti összefüggés megértése. Példák arra, hogy a tanulás lényegében a környezethez való alkalmazkodásként. Az egyensúlyi állapot és a rendszerek stabilitása közötti összefüggés felismerése, alkalmazása konkrét példákon. A személyes felelősség tudatosulása, a szülő, a család, a környezet szerepének bemutatása a függőségek megelőzésében. A kockázatos, veszélyes élethelyzetek megoldási lehetőségeinek bemutatása.	Látáshibák és javításuk. *Matematika:* Változó helyzetek megfigyelése; a változás kiemelése (analízis). Modellek megértése, használata. *Magyar nyelv és irodalom:* Szövegértés - a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata; egy hétköznapi probléma megoldása a szöveg tartalmi elemeinek felhasználásával. *Informatika:* szövegszerkesztés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Receptor, érzékszerv, reflex, reflexkör, feltétlen és feltételes reflex, központi és környéki idegrendszer.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A fogamzástól az elmúlásig**	**Órakeret: 12**
Előzetes tudás	– Sejtosztódás. – Szaporodási típusok a növény-és állatvilágban. – A nemi érés jelei.	

Tantárgyi fejlesztési célok	– Felkészítés a felelősségteljes párkapcsolatra alapozott örömteli nemi életre és a tudatos családtervezésre. – Az életszakaszok főbb testi, lelki és magatartásbeli jellemzőinek megismerésével azoknak a viselkedési formáknak az erősítése, melyek biztosítják a korosztályok közötti harmonikus együttélést. – Az önismeret fejlesztésével hozzájárulás önmaguk kibontakoztatásához, mások megértéséhez, elfogadásához, a boldogságra való képesség kialakításához.

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Mi a szexualitás szerepe az ember életében? A férfi és a nő szaporodási szervrendszerének felépítése és működése. Milyen változások zajlanak le a szervezetben a női nemi ciklus alatt? Elsődleges és másodlagos nemi jellegek. A nemi hormonok és a pubertás. Az ivarsejtek termelődése, felépítése és biológiai funkciója. A menstruációs ciklus. Az önkielégítés. Melyek a különböző fogamzásgátlási módok előnyei és hátrányai? A fogamzásgátlás módjai, következményei. Az abortusz egészségi, erkölcsi és társadalmi kérdései. A nemi úton terjedő betegségek kórokozói, tünetei, következményei és megelőzésük. Mely környezeti és életmódbeli hatások okozhatnak meddőséget? A fogamzás feltételei, a méhen belüli élet mennyiségi és	Az örökítő anyagot megváltoztató környezeti hatások megismerése, azok lehetséges következményeinek megértése, felkészülés a veszélyforrások elkerülésére. Másodlagos nemi jellegek gyűjtése, magyarázat keresése a különbségek okaira. A biológiai nem és a nemi identitás megkülönböztetése. A petesejt és a hím ivarsejt termelődésének összehasonlítása. A nemek pszichológiai jellemzőinek értelmezése. A biológiai és társadalmi érettség különbözőségeinek megértése. Érvelés a tudatos családtervezés, az egymás iránti felelősségvállalásra épülő örömteli szexuális élet mellett. Hiedelmek, téves ismeretek tisztázására alapozva a megelőzés lehetséges módjainak tudatosítása. Mikortól tekinthető a magzat embernek/élőlénynek? – Érvelés a tudatos gyermekvárás mellett.	*Informatika:* szaktárgyi oktatóprogram használata. *Fizika:* ultrahangos vizsgálatok az orvosi diagnosztikában. *Matematika:* ciklusonként átélt idő és lineáris időfogalom; időtartam, időpont. *Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony felismerése; a bibliográfiai rendszer mibenléte és alkalmazása; a szövegben megfogalmazott feltételeket teljesítő példák azonosítása.

minőségi változásai, a szülés/születés főbb mozzanatai. Hogyan változik az építő- és lebontó anyagcsere aránya az egyes életszakaszokban? A méhen kívüli élet főbb szakaszainak időtartama, az egyed testi és szellemi fejlődésének jellemzői. A serdülőkor érzelmi, szociális és pszichológiai jellemzői. A személyiség összetevői, értelmi képességek, érzelmi adottságok. Az önismeret és énfejlesztés fontossága. Melyek a jó emberi kapcsolatok jellemzői? Leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a társadalomban. A családi és az egyéni (rokoni, iskolatársi, baráti, szerelmi) kapcsolatok jelentősége, szerepük a személyiség fejlődésében. A viselkedési normák és szabályok szerepe a társadalmi együttélésben.	A születés utáni egyedfejlődési szakaszok legjellemzőbb testi és pszichológiai megnyilvánulásainak összehasonlítása, különös tekintettel az ember életkora és viselkedése összefüggésre. Az adott életkor pszichológiai jellemzőinek értelmezése kortárs-segítők és szakemberek segítségével. Példák a családi és iskolai agresszió okaira, lehetséges kezelésére, megoldására. Szerepjáték (önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, probléma-feloldás). Szerepjáték, illetve kortárs irodalmi alkotások bemutatása a szerelemnek az egymás iránti szeretet, tisztelet és felelősségvállalás kiteljesedéseként történő értelmezéséről.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ivarsejt, nemi hormon, elsődleges, másodlagos nemi jelleg, nemi szerv, szexualitás, abortusz, fogamzásgátlás, tudatos családtervezés.	

A fejlesztés várt eredményei a 8. évfolyam végén

- ismerje az emberi test szerveződését, szervrendszereinek felépítését és működését,
- tudja használni a megismerési algoritmusokat a szövetek, szervek jellemzésénél,
- értse, és tudja példával illusztrálni a szövetek, szervek felépítésének és működésének oksági összefüggéseit,
- ismerje és gyakorolja a mindennapokban a bőrápolás tudni és tennivalóit,
- lássa az aktív mozgás egészség meghatározó szerepét. És ennek ismeretében alakítsa napirendjét,
- ismerje az élelmiszerek, ételek táplálkozásbiológiai értékét, tudja használni a kalóriatáblázatot,

- hasznosítsa a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos ismereteit az élelmiszerek, ételek kiválasztásánál, megvásárlásánál,
- gyakorolja a mindennapi életben az egészséges táplálkozás és légzés szokásrendszerét,
- értse az érzékszervek működését, sajátítsa el védelmük tudni és tennivalóit,
- ismerje a szabályozó szervrendszerek szerepét az életfolyamatok összehangolásában és a környezethez való alkalmazkodásban,
- vállalja nemiségét és a hozzá kapcsolódó viselkedési formákat,
- ismerje a nemi szervek kamaszkori változásait és a korán kezdett nemi élet veszélyeit,
- lássa a nemi betegségek, az AIDS terjedésének veszélyét és következményeit,
- ismerje a fogamzásgátlás formáit, az abortusz egészségi veszélyeit,
- legyen képes az élvezeti szerek és a drogok kipróbálásának és használatának elutasítására,
- ismerje fel a szervezetében bekövetkező elváltozásokat, az orvoshoz fordulás szükségességét és az orvosi utasítások betartásának fontosságát,
- sajátítsa el a betegápolás és elsősegélynyújtás elemi ismereteit,
- rendelkezzen az önálló ismeretszerzés közvetett és közvetlen módszereinek ismeretével és gyakorlatával.
- lássa az építő és lebontó anyagcsere elválaszthatatlanságát, arányaik meghatározó szerepét a szervezet állapotában,
- tudja, hogy a környezet, az életvitel és a szervezet egészségi állapota szorosan összefügg, tegyen meg mindent jobbításuk érdekében,

Fizika

7-8. évfolyam

Célok

Az általános iskolai természettudományos oktatás, ezen belül a fizika tantárgy célja a gyermekekben ösztönösen meglévő kíváncsiság, tudásvágy megerősítése, a korábbi évek környezetismeret és természetismeret tantárgyai során szerzett tudás továbbépítése, a természettudományos kompetencia fejlesztése a NAT Ember és Természet műveltségterülete előírásainak megfelelően.
Gyermekközpontú, az életkori sajátosságokat tiszteletben tartó, gyakorlati szemléletű, rendszerben gondolkodtató, színvonalas fizikatanítás.
Az alapvető fizikai jelenségek és az azokat értelmező modellek és elméletek történeti fejlődésének, érvényességi határainak, a hozzájuk vezető megismerési módszereknek az elsajátítása. A hagyományos és a korszerű ismeretszerzési módszerek és a korszerű eszközök alkalmazásának megismerése.
A tantárgy tanulása során a tanulók ismerkedjenek meg a természet tervszerű megfigyelésével, a kísérletezéssel, a megfigyelési és a kísérleti eredmények számszerű megjelenítésével, grafikus ábrázolásával, a kvalitatív összefüggések matematikai alakú megfogalmazásával.
A fizikai ismeretek rendszerében a tanulók ismerjék fel, hogy melyek azok az alapvető fogalmak, elvek, törvények, amelyekre a rendszer épül.
A tanulók ismerjék és alkalmazzák a balesetvédelmi szabályokat.

Fejlesztési feladatok

A NAT Ember és Természet műveltségterülete előírásainak megfelelően a legfőbb feladat a természettudományos és más alapkompetenciák fejlesztése, a gyermekekben ösztönösen meglévő kíváncsiság és tudásvágy megerősítése, a sikerélmény biztosítása, a tantárgy megszerettetése, a fizika további tanulásának érzelmi és értelmi magalapozása.
A meglévő ismeretek és fogalmak elmélyítése. Az új ismeretek (többségében elemi szintű) megalapozása gyakorlati megfigyelésekre, tanári és tanulói kísérletek tapasztalataira épüljön.
A természettudomány többi tantárgyi feldolgozásához nélkülözhetetlen fizikai alapismeret biztosítása.
Minél aktívabb szereplővé kell tenni a tanulókat a tudás megszerzésében (megfelelő időkeret biztosítása tanulói kísérletek, mérések elvégzésére, a bemutatott kísérletek közös elemzése, önálló adatgyűjtés).

A tanulók ismerjék meg és gyakorolják be a hagyományos és a korszerű ismeretszerzési módszereket és a korszerű eszközök alkalmazását, mert ezzel hatékonyabbá és könnyebbé tehetjük munkájukat.
A tanulók irányítással, vagy önállóan, egyedül vagy csoportosan megtervezhessenek és végrehajthassanak megfigyeléseket, kísérleteket, ezek elemzését, közös értékelését és az eredményeket szakmailag és nyelvileg is helyesen fogalmazzák meg.
A fizika tantárgy a kulcskompetenciák közül különösen az alábbiak fejlesztéséhez járulhat hozzá:

Természettudományos kompetencia: A természettudományos törvények és módszerek hatékonyságának ismerete, az ember világbeli helye megtalálásának, a világban való tájékozódásának elősegítésére. A tudományos elméletek társadalmi folyamatokban játszott szerepének ismerete, megértése; a fontosabb technikai vívmányok ismerete; ezek előnyeinek, korlátainak és társadalmi kockázatainak ismerete; az emberi tevékenység természetre gyakorolt hatásának ismerete.

Szociális és állampolgári kompetencia: a helyi és a tágabb közösséget érintő problémák megoldása iránti szolidaritás és érdeklődés; kompromisszumra való törekvés; a fenntartható fejlődés támogatása; a társadalmi-gazdasági fejlődés iránti érdeklődés.

Anyanyelvi kommunikáció: hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás a témával kapcsolatban, mind írásban, a különböző gyűjtőmunkák esetében, mind pedig szóban, a felelések és prezentációk alkalmával.

Matematikai kompetencia: alapvető matematikai elvek alkalmazása az ismeretszerzésben, a mennyiségi fogalmak jellemzésében és a problémák megoldásában, ami a 7–8. osztályban csak a négy alapműveletre és a különböző táblázatok elkészítésére, grafikonok rajzolására és elemzésére korlátozódik.

Digitális kompetencia: információkeresés a témával kapcsolatban, adatok gyűjtése, feldolgozása, rendszerezése, a kapott adatok kritikus alkalmazása, felhasználása, grafikonok készítése.

Hatékony, önálló tanulás: új ismeretek felkutatása, értő elsajátítása, feldolgozása és beépítése; munkavégzés másokkal együttműködve, a tudás megosztása; a korábban tanult ismeretek, a saját és mások élettapasztalatainak felhasználása.

Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia: az új iránti nyitottság, elemzési képesség, különböző szempontú megközelítési lehetőségek számbavétele.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: a saját prezentáció, gyűjtőmunka esztétikus kivitelezése, a közösség számára érthető tolmácsolása.

A tanulók értékelése

Ellenőrzési módszerek:

- feladatlapok, írásbeli feleletek
- szóbeli feleletek (önálló felelet, kiselőadás felkészülés alapján, önálló gyűjtőmunka bemutatása, definíciók, kimondása, órai feladatok);
- témazáró dolgozatok (nagyobb témakörök végén, vagy több témakör együttes zárásakor);
- otthoni munka (feladatok megoldása, gyűjtőmunka, megfigyelés, feladatok számítógépes megoldása);
- Egyszerű kíséretek bemutatása és elemzése (gyakorlati produktum, csoportmunka, kísérletek, mérések, megfigyelések elvégzése);
- versenyeken, vetélkedőkön való szereplés, elért eredmények.

7. évfolyam

A tematikai egységek címe	**Óraszámok** (Új anyag + gyakorlás + ismétlés + összefoglalás + ellenőrzés)
Természettudományos vizsgálati módszerek	12
Mozgások	25
Energia, energiaváltozás	14
Hőjelenségek	14
Év végi összefoglalás, hiányosságok pótlása	7
Az óraszámok összege	**72**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természettudományos vizsgálati módszerek kölcsönhatások**	**Órakeret: 12**
Előzetes tudás	A tulajdonság és mennyiség kapcsolata. A mérés elemi fogalma. Hosszúság-, idő-, hőmérséklet-, tömegmérés gyakorlati ismerete. A megfigyelés és a kísérlet megkülönböztetése. A tömeg és térfogat elemi fogalma.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Együttműködési képesség fejlesztése. A tudományos megismerési módszerek bemutatása és gyakoroltatása. Képességek fejlesztése megfigyelésre, az előzetes tudás mozgósítására, hipotézisalkotásra, kérdésfeltevésre, vizsgálatra, mérés tervezésére, mérés végrehajtására, mérési eredmények kezelésére, következtetések levonására és azok kommunikálására.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Ismeretek: A tanulói kísérleti munka szabályai. Veszélyforrások (hő, vegyi, elektromos, fény, hang stb.) az iskolaiés otthoni tevékenységek során**.**	Fényképek, ábrák, saját tapasztalatok alapján a veszélyek megfogalmazása, megbeszélése. Csoportmunkában veszélyre figyelmeztető, helyes magatartásra ösztönző poszterek, táblák készítése.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* baleset- és egészségvédelem. *Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció.
Ismeretek: Megfigyelés. Leírás, összehasonlítás, csoportosítás. Céltudatos megfigyelés. A természet megfigyelésének fontossága a tudósok természettörvényeket feltáró munkájában.	A megfigyelőképesség ellenőrzése egyszerű feladatokkal. Szempontok megfogalmazása jelenségek megfigyelésére, a megfigyelés végrehajtására és a megfigyelésről szóbeli beszámoló. Megfigyelések rögzítése, dokumentálása.	*Kémia:* a kísérletek célja, tervezése, rögzítése, tapasztalatok és következtetések.

Problémák, alkalmazások: Hogyan kell használni a különböző mérőeszközöket? Mire kell figyelni a leolvasásnál? Hogyan tervezzük meg a mérési folyamatot? Hogyan lehet megjeleníteni a mérési eredményeket? Mire következtethetünk a mérési eredményekből? Mérőeszközök a mindennapi életben. *Ismeretek:* Mérőeszközök használata. A mért mennyiségek mértékegységei és átváltásai.	Hosszúság, terület, térfogat, tömeg, idő, hőmérséklet stb. mérése, meghatározása csoportmunkában, az eredmények egyéni feljegyzése. Mérési javaslat, tervezés és végrehajtása az iskolában és a tanuló otthoni környezetében. Hipotézisalkotás és értékelés a mérési eredmények rendszerbe szedett ábrázolásával. Előzetes elképzelések számbavétele, a mérési eredmények elemzése (táblázat, grafikon). Egyszerű időmérő eszköz csoportos készítése. A tömeg és a térfogat nagyságának elkülönítése. (Jellegzetes tévképzet: a két mennyiség arányos kezelése.) Önálló munkával különféle információhordozókról az élővilág, az épített környezet és az emberi tevékenység hosszúság- és időbeli méretadatainak összegyűjtése tanári és önálló feladatválasztással.	*Földrajz:* időzónák a Földön. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* az időszámítás kezdetei a különböző kultúrákban. *Matematika:* mértékegységek; megoldási tervek készítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Test – tulajdonság – mennyiség. Megfigyelés, mérés, mértékegység, átlag, becslés.	

Tematikai egység/Fejlesztési cél	**Mozgások**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	A sebesség naiv fogalma (hétköznapi tapasztalatok alapján). A sebességváltozást eredményező kölcsönhatások és a különféle erőhatások felismerése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A hétköznapi sebességfogalom pontosítása, kiegészítése. Az egyenletes mozgás vizsgálata és jellemzése. Lépések az átlagsebességtől a pillanatnyi sebesség felé. A mozgásállapot és a lendületfogalom előkészítése. A közlekedési, balesetvédelmi szabályok tudatosítása, a felelős magatartás erősítése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Milyen mozgásokat ismersz? Miben különböznek és miben egyeznek meg ezek? *Ismeretek:* Hely- és helyzetváltozás. Mozgások a Naprendszerben (keringés, forgás, becsapódások). Körmozgás jellemzői (keringési idő, fordulatszám). A testek különböző alakú pályákon mozoghatnak (egyenes, kör, ellipszis= „elnyúlt kör” – a bolygók pályája).	Mozgással kapcsolatos tapasztalatok, élmények felidézése, elmondása (közlekedés, játékszerek, sport). Mozgásformák eljátszása (pl. rendezetlen részecskemozgás, keringés a Nap körül, égitestek forgása, a Föld–Hold rendszer kötött keringése). A mozgásokkal kapcsolatos megfigyelések, élmények szabatos elmondása.	*Testnevelés és sport:* mozgások. *Magyar nyelv és irodalom:* Petőfi és a vasút; Arany: a levéltovábbítás sebessége Prága városába a 15. században. *Matematika:* a kör és részei.
Problémák: Hogyan lehet összehasonlítani a mozgásokat? Milyen adatokat kell megadni a pontos összehasonlításhoz? Hogyan lehet eldönteni, hogy ki vagy mi mozog? *Ismeretek:* A mozgás viszonylagossága.	A viszonyítási pont megegyezéses rögzítése, az irányok rögzítése.	*Magyar nyelv és irodalom:* tájképek. *Matematika:* Descartes-féle koordináta-rendszer és elsőfokú függvények; vektorok.
Problémák: Milyen sebességgel mozoghatnak a környezetünkben található élőlények, közlekedési eszközök? Mit mutat az autó, busz sebesség-mérőjének pillanatnyi állása? Hogyan változik egy jármű sebességmérője a mozgása során? Hogyan változik egy futball-labda sebessége a mérkőzés során (iránya, sebessége)? Miben más ez a teniszlabdáéhoz képest? *Ismeretek:* A sebesség. Mozgás grafikus ábrázolása. A sebesség SI-mértékegysége. Az egyenes vonalú mozgás gyorsulása/lassulása (kvalitatív fogalomként). Átlagos sebességváltozás	Az egyenletes mozgás sebes-ségének meghatározása az út és idő hányadosaként, a fizikai meghatározás alkalmazása egyszerű esetekre. Egyszerű iskolai kísérletek, sportmozgások, közlekedési eszközök egyenes vonalú mozgásának megfigyelése, ábrázolása út-idő grafikonon, és a sebesség grafikus értelmezése. Az egyenes vonalú egyenletes mozgásra egyszerű számítások elvégzése (az út, az idő és a sebesség közti arányossági összefüggés alapján). Következtetések levonása a mozgásról. Az átlag- és a pillanatnyi sebesség fogalom értelmezése.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* közlekedési ismeretek (fékidő), sebességhatárok. *Matematika:* arányosság, fordított arányosság. *Földrajz:* folyók sebessége, szélsebesség. *Kémia:* reakciósebesség.

közlekedési eszköz egyenes vonalú mozgásának különböző szakaszain. A sebességváltozás természete egyenletes körmozgás során. Ha akár a sebesség nagysága, akár az iránya változik, változó mozgásról beszélünk.	Út-idő grafikonon a mozgás sebességének értelmezése, annak felismerése, hogy a sebességnek iránya van. A gyorsulás értelmezése kvalitatív szinten mint az aktuális (pillanatnyi) sebesség változása. Egymás utáni különböző mozgásszakaszokból álló folyamat esetén a sebesség változásának értelmezése. A sebesség fogalmának alkalmazása különböző, nem mozgás jellegű folyamatokra is(pl. kémiai reakció, biológiai folyamatok).	
Jelenségek: Az egyik szabadon mozgó testnek könnyebb, a másiknak nehezebb megváltoztatni a sebességét. *Ismeretek:* A tömeg. A tehetetlenség, mint tulajdonság, a tömeg mint mennyiség fogalma. Mértékegység. *Problémák, jelenségek:* Minek nagyobb a tömege 1 liter víznek, vagy 1dm^3 vasnak? Minek nagyobb a térfogata 1kg víznek, vagy 1 kg vasnak? Azonos térfogatú, de különböző anyagból készült, illetve azonos anyagú, de különböző térfogatú tárgyak tömege. Ismeret: A sűrűség mint tulajdonság és mint az anyagot jellemző mennyiség. Jelenség: Nem mindegy, hogy egy kerékpár, vagy egy teherautó ütközik nekem azonos sebesség-gel.	A tulajdonság és - annak jellemzője- a mennyiség kapcsolatának és különbö-zőségének felismerése. Az alap és a származtatott mennyiség megkülönböztetése. A testek tömegének összekapcsolása a részecskemodellel (a tömeget a testeket felépítő részecskék tömegének összege adja). Egyes anyagok sűrűségének kikeresése táblázatból, és a sűrűség értelmezése. Annak felismerése, hogy a test mozgásállapotának megváltoztatása szempontjából a test tömege és sebessége egyaránt fontos. A mozgás és a mozgásállapot megkülönböztetése. Konkrét példákon annak bemutatása, hogy egy test lendületének megváltozása	*Testnevelés és sport:* lendület a sportban. *Technika, életvitel és gyakorlat:* közlekedési szabályok, balesetvédelem. *Matematika:* elsőfokú függvények, behelyettesítés, egyszerű egyenletek *Kémia:* a sűrűség; részecskeszemlélet.

A gyermeki tapasztalat a lendület fogalmáról. Felhasználása a test mozgásállapotának és mozgásállapot-változásának a jellemzésére: a nagy tömegű és/vagy sebességű testeket nehéz megállítani. *Ismeretek:* A test lendülete a sebességtől és a tömegtől függ. A magára hagyott test fogalmához vezető tendencia. A tehetetlenség törvénye.	mindig más testekkel való kölcsönhatás következménye. Annak a kísérletsornak a gondolati elemzése és a gondolatmenet bemutatása, amiből leszűrhető, hogy annak a testnek, amely semmilyen másik testtel nem áll kölcsönhatásban, nem változik a mozgásállapota: vagy egyenes vonalú egyenletes mozgást végez, vagy áll.	
Jelenségek, kérdések: Milyen hatások következménye a mozgásállapot megváltozása. Az erő mérése rugó nyúlásával. *Ismeretek:* Az erőhatás, erő. Az erő mértékegysége: (1 N). Az erő mérése. A kifejtett erőhatás nagysága és az okozott változás mértéke között arányosság van. Az erőhatás, mint két test közötti kölcsönhatás, a testek mozgásállapotának változásában (és ezt követő alakváltozásában) nyilvánulhat meg.	Rugós erőmérő skálázása. Különböző testek súlyának mérése a saját skálázású erőmérővel.	
Erő-ellenerő *Problémák:* Hogyan működik a rakéta? Miért törik össze a szabályosan haladó kamionba hátulról beleszaladó sportkocsi? *Ismeretek:* A hatás-ellenhatás törvénye. Minden mechanikai kölcsönhatásnál egyidejűleg két erőhatás lép fel ezek egyenlő nagyságúak, ellentétes irányúak, két különböző testre hatnak, az erő és ellenerő jellemzi ezeket.	Demonstrációs kísérlet: két, gördeszkán álló gyerek erőmérők közbeiktatásával, kötéllel húzza egymást – a kísérlet ismertetése, értelmezése. Kapcsolódó köznapi jelenségek magyarázata, pl. rakétaelven működő játékszerek mozgása (elengedett lufi, vízi rakéta).	
Ismeretek: Az erő mint vektormennyiség. Az erő vektormennyiség, nagysága és iránya jellemzi.	Annak tudása, hogy valamely test mozgásállapot-változásának iránya (ha egy erőhatás éri) megegyezik a testet érő erőhatás irányával (rugós erőmérővel	*Matematika:* a vektor fogalma.

	mérve a rugó megnyúlásának irányával).	
Problémák: Miért nehéz elcsúsztatni egy ládát? Miért könnyebb elszállítani ezt a ládát kiskocsival? Mitől függ a súrlódási erő nagysága? Hasznos vagy káros a súrlódás? *Ismeretek:* A súrlódás. A súrlódási erő az érintkező felületek egymáshoz képesti elmozdulását akadályozza. A súrlódási erő a felületeket összenyomó erővel arányos, és függ a felületek minőségétől. Gördülési ellenállás. Közegellenállás jelenség szintű ismerete.	A súrlódási erő mérése rugós erőmérővel, tapasztalatok rögzítése, következtetések levonása. Hétköznapi példák gyűjtése a súrlódás hasznos és káros eseteire. Kiskocsi és megegyező tömegű hasáb húzása rugós erőmérővel, következtetések levonása. Érvelés: miért volt korszakalkotó találmány a kerék.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* közlekedési ismeretek (a súrlódás szerepe a mozgásban, a fékezésben). *Testnevelés és sport:* a súrlódás szerepe egyes sportágakban; speciális cipők salakra, fűre, terembe stb. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* a kerék felfedezésének jelentősége.
Problémák: Miért esnek le a tárgyak a Földön? Miért kering a Hold a Föld körül? *Ismeret:* A gravitációs kölcsönhatás, gravitációs mező. Gravitációs erő. A súly fogalma és a súlytalanság. 1 kg tömegű nyugvó test súlya a Földön kb. 10 N.	Egyszerű kísérletek végzése, következtetések levonása: – a testek a gravitációs mező hatására gyorsulva esnek; – a gravitációs erőhatás kiegyensúlyozásakor érezzük/mérjük a test súlyát, minthogy a súlyerővel a szabadesésében akadályozott test az alátámasztást nyomja, vagy a felfüggesztést húzza; – ha ilyen erőhatás nincs, súlytalanságról beszélünk. Kísérleti igazolás: rugós erőmérőre függesztett test leejtése erőmérővel együtt, és a súlyerő leolvasása – csak a gravitációs hatásra mozgó test (szabadon eső test, az űrhajóban a Föld körül keringő test) van a súlytalanság állapotában. (Gyakori tévképzet: csak az űrben, az űrhajókban és az űrállomáson figyelhető meg	*Matematika:* vektorok.

	súlytalanság, illetve súlytalanság csak légüres térben lehet.)	
Jelenségek: Asztalon, lejtőn álló test egyensúlya. *Ismeretek:* A kiterjedt testek egyensúlyának feltétele, hogy a testet érő erőhatások „kioltsák” egymás hatását. *Jelenségek:* A csigán, pallóhintás levő testek egyensúlya. *Ismeretek:* Az erőhatás forgásállapotot változtató képessége. A forgatónyomaték elemi szintű fogalma.	Testek egyensúlyának vizsgálata. Az egyensúlyi feltétel egyszerű esetekkel történő illusztrálása. Példák keresése az erőhatások forgásállapot-változtató képességének szemléltetésére.	
Alkalmazások: Egyszerű gépek. Emelő, csiga, lejtő. *Ismeretek:* Az egyszerű gépek alaptípusai és azok működési elve. Az egyszerű gépek esetén a szükséges erő nagysága csökkenthető, de akkor hosszabb úton kell azt kifejteni.	Az egyszerű gépek működési elvének vizsgálata konkrét példákon. Példák gyűjtése az egyszerű gépek elvén működő eszközök használatára. Alkalmazás az emberi test (csontváz, izomzat) mozgásfolyamataira. Tanulói mérésként/kiselőadásként az alábbi feladatok egyikének elvégzése: – arkhimédészi csigasor összeállítása; – egyszerű gépek a háztartásban; – a kerékpár egyszerű gépként működő alkatrészei; – egyszerű gépek az építkezésen.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* háztartási eszközök, szerszámok, mindennapos eszközök (csavar, ajtótámasztó ék, rámpa, kéziszerszámok, kerékpár). *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* arkhimédészi csigasor, vízikerék a középkorban.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Viszonyítási pont, a mozgás jellemzői (sebesség, átlagsebesség, gyorsulás (kvalitatív), periódusidő, fordulatszám). A tehetetlenség és a tömeg, tömegmérés, sűrűség. Erőhatás, erő, gravitációs erő, a súly, súrlódási erő, hatás-ellenhatás, Egyensúly. Forgatónyomaték.	

Tematikai egység/Fejlesztési cél	**Energia, energiaváltozás**	**Órakeret: 14**
Előzetes tudás	A különféle kölcsönhatások, állapotváltozások felismerése. Erő, elmozdulás mennyiségi fogalma. A mennyiség mint a tulajdonság jellemzője.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az energia fogalmának mélyítése. Az energiaváltozással járó folyamatok, termelési módok, kockázatainak bemutatásával az energiatakarékos szemlélet erősítése. Energiatakarékos eljárások. A természetkárosítás fajtái fizikai hátterének megértetése során a környezetvédelem iránti elkötelezettség, a felelős magatartás erősítése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, gondolatok az általános szemléletmód erősítésére: Keressünk különféle módokat: - egy test felmelegítésére! - egy vasgolyó felgyorsítására! - mi a közös ezekben a változásokban, és mi a különböző? Van-e valami közös a különféle változásokban, ami alapján mennyiségileg össze lehet - hasonlítani azokat? *Ismeretek:* Az energia elemi, leíró jellegű fogalma. Az energia és megváltozásai. Az energia megmaradásának felismerése és értelmezése. Munkavégzés és a munka fogalma. A fizikai munkavégzés az erő és az irányába eső elmozdulás szorzataként határozható meg. A munka mint az energiaváltozás egyik fajtája. A munka és az energia mértékegysége.	Jelenségek vizsgálata, megfigyelése során energiafajták megkülönböztetése (pl. a súrlódva mozgó test felmelegedésének megtapasztalása, a megfeszített rugó mozgásba hoz testeket, a rugónak energiája van; a magasról eső test felgyorsul, a testnek magasabb helyzetében a gravitációs mezőnek nagyobb energiája van stb.). Annak megértése, hogy minden olyan hatás, ami állapotváltozással jár, leg-általánosabban energiaváltozással jellemezhető. Eseti különbségtétel a munka fizikai fogalma és köznapi fogalma között. A hétköznapi munkafogalomból indulva az erő és a munka, illetve az elmozdulás és a munka kapcsolatának belátása konkrét esetekben (pl. emelési munka). A munka fizikai fogalmának definíciója arányosságok felismerésével: az erő és az irányába eső elmozdulás szorzata. (1 J = 1N·1 m)	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* az ősember tűzgyújtási eljárása (fadarab gyors oda-vissza forgatása durva falú vályúban). *Földrajz:* energiahordozók, erőművek. *Kémia:* kötési energia.

A testen végzett munka eredményeként változik a test energiája, az energia és a munka mértékegysége megegyezik: neve joule (ejtsd: dzsúl). A joule jele:J. *Jelenségek:* Különféle munkavégzések vizsgálata, elemzése. Olyan esetek felismerése, amelyeknél az erőhatások ellenére nincs munkavégzés. *Ismeretek:* Az energia különféle fajtái belső energia, „helyzeti" energia, mozgási energia, rugóenergia, kémiai energia, a „táplálék" energiája. A mozgó testnek, a megfeszített rugónak, a gravitációs mezőnek energiája van.		
Jelenségek, ismeretek: Energiaátalakulások, energiafajták: vízenergia, szélenergia, geotermikus energia, nukleáris energia, napenergia, fosszilis energiahordozók. Napenergia megjelenése a földi energiahordozókban.	Konkrét energiafajták felsorolása (napenergia, szélenergia, vízenergia, kémiai energia /égés/), és példák ismertetése egymásba alakulásukra.	*Kémia:* hőtermelő és hőelnyelő kémiai reakciók, fosszilis, nukleáris és megújuló energiaforrások (exoterm és endoterm reakciók, reakcióhő, égéshő).
Problémák, gyakorlati alkalmazások: Energia és társadalom. Az energiával kapcsolatos köznapi szóhasználatok értelmezése. Miért van szükségünk energiaváltozással járó folyamatok létrehozására? Milyen tevékenységhez, milyen energiaváltozással járó folyamat szükséges? *Ismeretek:* Energiamérleg a családi háztól a Földig. James Joule élete és jelentősége a tudomány történetében.	Saját tevékenységekben végbemenő energiaváltozással járó folyamatok elemzése. A köznapi nyelvben használt energiával kapcsolatos kifejezések értelmezése (pl. energiaszállítás, energiaforrás, energiatakarékosság, energiahordozó) és annak belátása, hogy ez egyszerűsíti ugyan a szóhasználatot, de mindig tudni kell, hogy mit fejez ki valójában. Az energiatakarékosság szükségszerűségének megértése, az alapvető energiaforrások megismerése.	
Gyakorlati alkalmazások: Egyszerű gépek működésének	Annak felismerése, hogy egy jelenség több féle szempontból is	*Kémia:* kémia az iparban, erőművek,

vizsgálata energiaváltozások szempontjából *Jelenségek, problémák:* A társdalom és a gazdaság fejlődése egyre kevesebb izomerőt igényel! A gépek működtetéséhez üzemanyag kell. Mi ennek a feltétele és mi a következménye? *Ismeretek:* Energiaforrások: Fosszilis energiahordozók és kitermelésük végessége. A vízenergia, szélenergia, megjelenése a földi energiahordozókban. A geotermikus energia, a nukleáris energia, haszna, kára és veszélye. A Föld alapvető energiaforrása a Nap. Az egyes energiahordozók felhasználásának módja, környezetterhelő hatásai.	vizsgálható, és – ha helyes a következtetés – ugyanazt az eredményt kapjuk. Annak elmagyarázása, hogy miként vezethető vissza a fosszilis energiahordozók (szén, olaj, gáz) és a megújuló energiaforrások (víz, szél, biomassza) léte a Nap sugárzására. Részvétel az egyes energiaváltozással járó folyamatok, lehetőségek előnyeinek, hátrányainak és alkalmazásuk kockázatainak megvitatásában, a tények és adatok összegyűjtése. A vita során elhangzó érvek és az ellenérvek csoportosítása, kiállítások, bemutatók készítése. Projektlehetőségek a földrajz és a kémia tantárgyakkal együttműködve: – Erőműmodell építése, erőműszimulátorok működtetése. – Különböző országok energiaelőállítási módjai, azok részaránya. – Az energiahordozók beszerzésének módjai (vasúti szénszállítás, kőolajvezeték és tankerek, elektromos hálózatok).	energiaforrások felosztása és jellemzése, környezeti hatások, (energiakészletek). *Földrajz:* az energiaforrások megoszlása a Földön, hazai energiaforrások. Energetikai önellátás és nemzetközi együttműködés.
Jelenségek, problémák: Van, aki ugyanannyi idő alatt több munkát végez, mint mások. Hogyan jellemzik az ilyen szorgalmas és ügyes ember tevékenységét? Ismeret: A teljesítmény és a hatásfok fogalma.	Az energiaváltozással járó folyamatok jellemzése gyorsaság és hasznosság szempontjából.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Energia, energiaváltozás, energiamegmaradás. Munkavégzés, munka. Energiafajták: mozgási, belső-, rugalmas „helyzeti” energia. A megújuló energia: vízi, szél-, geotermikus, napenergia; A nem megújuló energia: fosszilis; Teljesítmény, hatásfok.

Tematikai egység/Fejlesztési cél	**Hőjelenségek**	**Órakeret: 14**
Előzetes tudás	Hőmérséklet-fogalom, csapadékfajták. Halmazállapotok és változásaik. Az energia fogalma és mértékegysége. Az energiaváltozások jellemzése. Az energia fajták sokfélesége. Az anyag egyik fajtájának részecskeszerkezete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az egyensúly (sok területre érvényes) fogalmának alapozása, mélyítése (egyensúlyi állapotra törekvés, termikus egyensúly). A részecskeszemlélet és az energiaváltozás kapcsolata. Az anyagfogalom mélyítése. Az energiatakarékosság szükségességének beláttatása, az egyéni lehetőségek felismertetése. A táplálkozás alapvető energetikai vonatkozásai kapcsán az egészséges táplálkozás fontosságának beláttatása.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek: Milyen hőmérsékletű anyagok léteznek a világban? Mit jelent a napi átlaghőmérséklet? Mit értünk a „klíma” fogalmán? A víz fagyás- és forráspontja; a Föld legmelegebb és leghidegebb pontja. A Nap felszíni hőmérséklete. A robbanómotor üzemi hőmérséklete. Hőmérséklet-viszonyok a konyhában. A hűtőkeverék. *Ismeretek:* Nevezetes hőmérsékleti értékek. A Celsius-féle hőmérsékleti skála és egysége.	A környezet, a Föld, a Naprendszer jellegzetes hőmérsékleti értékeinek számszerű ismerete és összehasonlítása. A víz-só hűtőkeverék közös hőmérséklete alakulásának vizsgálata az összetétel változtatásával. A Celsius-skála jellemzői, a viszonyítási hőmérsékletek ismerete, tanulói kísérlet alapján a hőmérő kalibrálási módjának megismerése.	*Biológia–egészségtan:* az élet létrejöttének lehetőségei. *Földrajz:* hőmérsékleti viszonyok a Földön, a Naprendszerben. *Matematika:* mértékegységek ismerete. *Kémia:* a hőmérséklet (mint állapothatározó), Celsius-féle hőmérsékleti skála (Kelvin-féle abszolút hőmérséklet).

Alkalmazások: Otthoni környezetben előforduló hőmérőtípusok és hőmérséklet-mérési helyzetek. *Ismeret:* hőmérőtípusok.	A legfontosabb hőmérőtípusok(folyadékos hőmérő, digitális hőmérő, színváltós hőmérő stb.) megismerése és használata egyszerű helyzetekben. Hőmérséklet-idő adatok felvétele, táblázatkészítés, majd abból grafikon készítése és elemzése. A javasolt hőmérséklet-mérési gyakorlatok egyikének elvégzése: – Pohárba kiöntött meleg víz lehűlési folyamatának vizsgálata. – Elektromos vízmelegítővel melegített víz hőmérséklet-idő függvényének mérése (melegedési görbe felvétele, különböző mennyiségű vízre, különböző ideig melegítve is). – Só-jég hűtőkeverék hőmérsékletének függése a sókoncentrációtól. A melegítés okozta változások megfigyelése, a hőmérséklet mérése, az adatok táblázatba rendezése, majd a hőmérséklet időbeli alakulásának ábrázolása, következtetések megfogalmazása.	*Matematika:* grafikonok értelmezése, készítése. *Informatika:* mérési adatok kezelése, feldolgozása. *Kémia:* tömegszázalék, (anyagmennyiség-koncentráció).
Ismeretek: A hőmérséklet-kiegyenlítődés. A hőmennyiség (energia) kvalitatív fogalma mint a melegítő hatás mértéke. Egysége (1 J).	Hőmérséklet-kiegyenlítődési folyamatok vizsgálata egyszerű eszközökkel (pl. hideg vizes zacskó merítése meleg vízbe). Hőmérséklet-kiegyenlítéssel járó folyamatokra konkrét példák gyűjtése; annak felismerése, hogy hőmennyiség (energia) cseréjével járnak. Annak felismerése, hogy a közös hőmérséklet a testek kezdeti hőmérsékletétől, tömegüktől és anyagi minőségüktől függ.	*Földrajz:* energiahordozók, a jéghegyek olvadása. *Biológia–egészségtan:* az emberi testhőmérséklet. Kémia: „hőtermelő és hőelnyelő” folyamatok (exoterm és endoterm változások).

Problémák, jelenségek, alkalmazások: A víz sűrűségének változása fagyás során. Jelentősége a vízi életre, úszó jéghegyek, a Titanic katasztrófája. Miért vonják be hőszigetelő anyaggal a szabadban lévő vízvezetéket? Miért csomagolják be a szabadban lévő kőszobrokat? A halmazállapot-változásokkal kapcsolatos köznapi tapasztalatok (pl. ruhaszárítás, csapadékformák, forrasztás, az utak téli sózása, halmazállapot-változások a konyhában stb.) *Ismeretek:* Halmazállapotok és halmazállapot-változások. Melegítéssel (hűtéssel) az anyag halmazállapota megváltoztatható. A halmazállapot-változás hőmérséklete anyagra jellemző állandó érték. Olvadáspont, forráspont, olvadáshő, forráshő fogalma. Csapadékformák és kialakulásuk fizikai értelmezése. *Problémák, alkalmazások* A tüzelőanyagok égése és annak következménye. Az égés jelensége, fogalma és a vele kapcsolatos energiaváltozás jellemzése. A gyors és a lassú égés. Élelmiszerek szerepe az élő szervezetekben. Az élő szervezet mint „energiafogyasztó” rendszer. Annak tudása, hogy mely átalakulásoknál nő energia, illetve melyeknél csökken.	A különböző halmazállapotok és azok legfontosabb jellemzőinek megismerése. Tanári mérést követő csoportmunka alapján a jég-víz keverék állandó intenzitású melegítésekor fellépő jelenségek bemutatása a részleges elforralásig, a melegedési görbe felvétele és értelmezése. A mindennapi életben gyakori halmazállapot-változásokhoz kapcsolódó tapasztalatok, jelenségek értelmezése. Az égés és a környezetszennyezés kapcsolata.	*Földrajz:* a kövek mállása a megfagyó víz hatására. *Biológia–egészségtan:* a víz fagyásakor bekövetkező térfogat-növekedés hatása a befagyás rétegességében és a halak áttelelésében. *Kémia:* halmazállapot-változások, fagyáspont, forráspont (a víz szerkezete és tulajdonságai). Keverékek szétválasztása, desztillálás, kőolaj-finomítás *Kémia:* égés, lassú oxidáció, energiaátalakulások, tápanyag, energiatartalom. *Biológia–egészségtan:* egészséges táplálkozás, az egészséges énkép kialakítása.
Ismeretek: A halmazállapotok és változások értelmezése anyagszerkezeti modellel.	Az anyag golyómodelljével kapcsolatos ismeretek felfrissítése és alkalmazása az egyes halmazállapotok leírására	*Kémia:* halmazállapotok és halmazállapot-válto-zások. Értelmezésük a

Az anyag részecskékből való felépítettsége, az anyagok különböző halmazállapotbeli szerkezete. A kristályos anyagok, a folyadékok és a gázok egyszerű golyómodellje. A halmazállapot-változások szemléltetése golyómodellel. A belső energia.Belső energia szemléletesen, mint golyók mozgásának élénksége (mint a mozgó golyók energiájának összessége). Melegítés hatására a test belső energiája változik. A belsőenergia-változás mértéke megegyezik a melegítés során átadott hőmennyiséggel.	és a halmazállapot-változások értelmezésére. Annak felismerése, hogy melegítés hatására a test belső energiája megváltozik, amit jelez a hőmérséklet és/vagy a halmazállapot megváltozása. Egy szem mogyoró elégetésével adott mennyiségű víz felmelegítése az energiatartalom jellemzésére. Tanári útmutatás alapján az élelmiszerek csomagolásáról az élelmiszerek energiatartalmának leolvasása. Az élelmiszereken a kereskedelemben feltüntetik az energiatartalmat.	részecskeszemlélet alapján.
Milyen anyag alkalmas hőmérő készítésére? *Ismeretek:* Hőtágulás és gyakorlati szerepe. Hőtan és táplálkozás: az életműködéshez szükséges energiát a táplálék biztosítja.	Egyszerű kísérletek bemutatása a különböző halmazállapotú anyagok hőtágulására. Gyűjtőmunka alapján beszámoló tartása a hőtágulás jelentőségéről a technikában és a természetben.	*Matematika:* egyszerű számolások.
Problémák, jelenségek, alkalmazások: Elraktározhatjuk-e a meleget? Mely anyagok a jó hővezetők, melyek a hőszigetelők? A Nap hősugárzása, üvegházhatás. A légkör melegedése. A hőáramlás szerepe a fűtéstechnikában. Hősugárzás, a hőkameraképek és értelmezésük. Az energiatudatosság és a hőszigetelés. *Ismeretek:* „Hőátadás”, hővezetés, hőáramlás, hősugárzás.	Egyszerű demonstrációs kísérletek alapján a hőátadás különböző módjainak, alapvető jelenségfajtáinak megismerése. Jó és rossz hővezető anyagok megkülönböztetése. Gyűjtőmunka alapján gyakorlati esetek alapján annak bemutatása internetes képekkel, videofelvételekkel, hogy mikor van szükség jó hővezetésre, mikor szigetelésre. A hőszigetelés és az ezzel kapcsolatban lévő energiatakarékosság jelentőségének felismerése.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* energiatakarékossági lehetőségek a háztartásban (fűtés, hőszigetelés). *Földrajz:* a Nap sugárzásának hatása, jelentősége; légköri folyamatok; hideg és meleg tengeri áramlatok. *Kémia:* üvegházhatás (a fémek hővezetése).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hőmérséklet, halmazállapot, halmazállapot-változás, olvadáspont, forráspont, termikus egyensúly. Égés, égéshő. Hőtágulás. Hőterjedés.	

Tematikai egység	Év végi összefoglalás, hiányosságok pótlása	Órakeret: 7 óra

A fejlesztés várt eredményei 7. évfolyam végén	A tanuló használja a számítógépet adatrögzítésre, információgyűjtésre. Ismerje fel, hogy a természettudományos tények megismételhető megfigyelésekből, célszerűen tervezett kísérletekből nyert bizonyítékokon alapulnak. Váljon igényévé az önálló ismeretszerzés. Használja fel ismereteit saját egészségének védelmére. Legyen képes a mások által kifejtett véleményeket megérteni, értékelni, azokkal szemben kulturáltan vitatkozni. A kísérletek elemzése során alakuljon ki kritikus szemléletmódja, egészséges szkepticizmusa. Tudja, hogy ismeretei és használati készségei meglévő szintjén további tanulással túl tud lépni. Ítélje meg, hogy különböző esetekben milyen módon alkalmazható a tudomány és a technika, értékelje azok előnyeit és hátrányait az egyén, a közösség és a környezet szempontjából. Törekedjék a természet- és környezetvédelmi problémák enyhítésére. Legyen képes egyszerű megfigyelési, mérési folyamatok megtervezésére, tudományos ismeretek megszerzéséhez célzott kísérletek elvégzésére. Legyen képes ábrák, adatsorok elemzéséből tanári irányítás alapján egyszerűbb összefüggések felismerésére. Megfigyelései során használjon modelleket. Legyen képes egyszerű arányossági kapcsolatokat matematikai és grafikus formában is lejegyezni. Az eredmények elemzése után vonjon le konklúziókat. Képes legyen a sebességfogalmat különböző kontextusokban is alkalmazni. Tudja, hogy a testek közötti kölcsönhatás során a sebességük és a tömegük egyaránt fontos, és ezt konkrét példákon el tudja mondani. Értse meg, hogy egy adott testet érő gravitációs vonzást a Föld (vagy más égitest) gravitációs mezője okozza. A tanuló tudja, hogy az energiával kapcsolatos köznapi szóhasználat egy rövidített kifejezési forma, amelynek megvan a szakmailag pontosabb változata is. Magyarázataiban legyen képes az energiaátalakulások elemzésére, a hőmennyiséghez való kapcsolódásuk megvilágítására. Tudja használni az energiafajták elnevezését. Ismerje fel a hőmennyiség cseréjének és a hőmérséklet kiegyenlítésének kapcsolatát. Fel tudjon sorolni többféle energiaforrást, ismerje alkalmazásuk környezeti hatásait. Tanúsítson környezettudatos magatartást, takarékoskodjon az energiával.

	A tanuló minél több energiaátalakítási lehetőséget ismerjen meg, és képes legyen azokat azonosítani. Tudja értelmezni a megújuló és a nem megújuló energiafajták közötti különbséget. A tanuló képes legyen arra, hogy az egyes energiaátalakítási lehetőségek előnyeit, hátrányait és alkalmazásuk kockázatait elemezze, tényeket és adatokat gyűjtsön, vita során az érveket és az ellenérveket csoportosítsa, és azokat a vita során felhasználja. Képes legyen a sebesség, gyorsulás, tömeg, sűrűség, az erő, fogalmának értelmezésére és kiszámítására egyszerű esetekben.

8. évfolyam

Tematikai egységek címe	**Óraszámok** (Új anyag + gyakorlás + ismétlés + összefoglalás + ellenőrzés)
Nyomás	12
Elektromosságtan	19
Optika, csillagászat	18
A tanév végi összefoglalás, hiányosságok pótlása	5
Az óraszámok összege	**54**

Tematikai egység/Fejlesztési cél	**Nyomás**	**Órakeret: 12**
Előzetes tudás	Matematikai alapműveletek, az erő fogalma és mérése, terület.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Helyi jelenségek és nagyobb léptékű folyamatok összekapcsolása (földfelszín és éghajlat, lég- és a tengeráramlások fizikai jellemzői, a mozgató fizikai hatások; a globális klímaváltozás jelensége, lehetséges fizikai okai). A testek súlya és a természetben előforduló, nyomással kapcsolatos jelenségek vizsgálata (víznyomás, légnyomás, a szilárd testek nyomása). A víz és a levegő mint fontos környezeti tényező bemutatása, a velük kapcsolatos takarékos és felelős magatartás erősítése. A hallással kapcsolatos egészségvédelem fontosságának megértetése. A matematikai kompetencia fejlesztése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, gyakorlati alkalmazások: Miért lehet a rajzszeget beszúrni a fába? Mi a különbség a síléc, tűsarkú cipő, úthenger, és a kés élének hatása között? Hol előnyös, fontos, hogy a nyomás nagy legyen? Hol előnyös a nyomás csökkentése? *Ismeretek:* A nyomás fogalma, mértékegysége. Szilárd testek, folyadékok és gázok által kifejtett nyomás.	Különböző súlyú és felületű testek benyomódásának vizsgálata homokba, lisztbe. A benyomódás és a nyomás kapcsolatának felismerése, következtetések levonása. A nyomás fogalmának értelmezése és kiszámítása egyszerű esetekben az erő és a felület hányadosaként. Szilárd testekkel kifejtett nyomáson alapuló jelenségek és alkalmazások ismertetése.	
Jelenségek, gyakorlati alkalmazások: A folyadékoszlop nyomása. Közlekedőedények, folyadékok sűrűsége. Környezetvédelmi vonatkozások: kutak, vizek szennyezettsége. *Ismeretek:* Nyomás a folyadékokban: nem csak a szilárd testek fejtenek ki súlyukból származó nyomást;a folyadékok nyomása a folyadékoszlop magasságától és a folyadék sűrűségétől függ.	Annak belátása, hogy, gravitációs mezőben levő folyadékoszlop nyomása – a rétegvastagságtól és a folyadék sűrűségétől függ. Közlekedőedények vizsgálata, folyadékok sűrűségének meghatározása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* ivóvízellátás, vízhálózat (víztornyok). Vízszennyezés
Gyakorlati alkalmazások: hidraulikus emelő, hidraulikus fék. *Ismeretek:* Dugattyúval nyomott folyadék nyomása.A nyomás terjedése folyadékban (vízibuzogány, dugattyú). Oldalnyomás.	Pascal törvényének ismerete és demonstrálása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* közlekedési eszközök.
Jelenségek, gyakorlati alkalmazások: autógumi, játékléggömb. *Ismeretek:* Nyomás gázokban, légnyomás. Torricelli élete és munkássága.	A gáznyomás kimutatása nyomásmérő műszerrel. A légnyomás létezésének belátása. Annak megértése, hogy a légnyomás csökken a tengerszint feletti magasság növekedésével.	*Kémia:* a nyomás mint állapothatározó, gáztörvények. *Földrajz:* a légnyomás és az időjárás kapcsolata.

Gyakorlati alkalmazások: Léghajó. *Ismeretek:* A folyadékban (gázban) a testekre felhajtóerő hat. Sztatikus felhajtóerő. Arkhimédész törvénye.	Arkhimédész törvényének kísérleti igazolása. A sűrűség meghatározó szerepének megértése abban, hogy a vízbe helyezett test elmerül, úszik, vagy lebeg. Egyszerű számítások végzése Arkhimédész törvénye alapján. A következő kísérletek egyikének elvégzése:Cartesius-búvár készítése; kődarab sűrűségének meghatározása Arkhimédész módszerével. Jellemző történetek megismerése Cartesius (Descartes) és Arkhimédész tudományos munkásságáról.	*Biológia–egészségtan:* halak úszása. *Technika, életvitel és gyakorlat:* hajózás. *Testnevelés és sport:* úszás. *Földrajz:* jéghegyek.
Gyakorlati alkalmazások: Nyomáskülönbségen alapuló eszközök.	Néhány, a nyomáskülönbség elvén működő eszköz megismerése, működésük bemutatása. (Pipetta, kutak, vízlégszivattyú, injekciós fecskendő. A gyökér tápanyagfelvételének mechanizmusa.)	*Biológia–egészségtan:* tápanyagfelvétel, ozmózis. *Kémia:* cseppentő, pipetta, ozmózis.

A hanggal kapcsolatos *problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:* Mi a hang? Mitől kellemes és mitől kellemetlen a hang? Hangrobbanás. Miért halljuk a robbanást? Jerikó falainak leomlása. Mi a zajszennyezés, és hogyan védhető ki? Ultrahang (pl. denevérek, bálnák, vesekő-operáció). *Ismeret:* A hang keletkezése, terjedése, energiája. A terjedési sebesség gázokban a legkisebb és szilárd anyagokban a legnagyobb. Az emberi hallás első lépése: átalakulás a dobhártyán Zajszennyezés. Hangszigetelés.	Hangforrások (madzagtelefon, üvegpohár-hangszer, zenei hangszerek) tulajdonságainak megállapítása eszközkészítéssel. Annak megértése, hogy a hang a levegőben periodikus sűrűségváltozásként terjed a nyomás periodikus változtatására, és hogy a hang terjedése energiaváltozással jár együtt. A zaj, zörej, dörej, másrészről a zenei hangskálák jellemzése. A hangok emberi tevékenységre gyakorolt gátló és motiváló hatásának megértése.	*Ének-zene:* hangszerek, hangskálák. *Biológia–egészségtan:* hallás, ultrahangok az állatvilágban; ultrahang az orvosi diagnosztikában. *Matematika:* elsőfokú függvény és behelyettesítés.
Ismeretek: Rengés terjedése a földkéregben és a tengerekben: a földrengések kis rezgésszámú hangrezgések formájában történő terjedése, a cunami kialakulásának leegyszerűsített modellje.	Szemléltetés (pl. animációk) alapján a Föld belső szerkezete és a földrengések kapcsolatának, a cunami kialakulásának megértése.	*Földrajz:* a Föld kérge, köpenye és mozgásai.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyomás, légnyomás. Sűrűség. Úszás, lebegés, merülés. Hullámterjedés. Hang, hallás. Ultrahang.	

Tematikai egység/Fejlesztési cél	**Elektromosság, mágnesség**	**Órakeret: 19**
Előzetes tudás	Mágneses és elektrosztatikus alapjelenségek, földmágnesség.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az elektromos alapjelenségek értelmezése és gyakorlati alkalmazása; Az egyen- és a váltóáram megkülönböztetése. Összetett technikai rendszerek működési alapelveinek, jelentőségének bemutatása (elektromos hálózatok felépítése). Az elektromosság, a mágnesség élővilágra gyakorolt hatásának megismertetése. Érintésvédelmi ismeretek elsajátíttatása.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Hogyan lehet könnyen összeszedni az elszórt gombostűket, apró szögeket? Mit tapasztalsz két egymáshoz közel levő mágnesrúd különböző helyzeteiben? *Ismeretek:* Mágnesek, mágneses kölcsönhatás. Ampère modellje a mágneses anyag szerkezetéről. Földmágnesség és iránytű.	Kis csoportos kísérletek végzése permanens mágnesekkel az erőhatások vizsgálatára (mágnesrudak vonzásának és taszításának függése a relatív irányításuktól), felmágnesezett gemkapocs darabolása során pedig a pólusok vizsgálatára; tapasztalatok megfogalmazása, következtetések levonása: – az északi és déli pólus kimutatása; – bizonyos anyagokat (pl. vas) mágnesessé lehet tenni; – a mágneses pólusokat nem lehet szétválasztani. Az iránytű orientációjának értelmezése, egyszerű iránytű készítése.	*Földrajz:* tájékozódás, a Föld mágneses tere. *Kémia:* vas elkülönítése szilárd keverékből mágnessel (ferromágnesesség).
Jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Elektrosztatikus jelenségek a hétköznapokban (műszálas pulóver feltöltődése, átütési szikrák, villámok, villámhárító). *Ismeretek:* Az anyag elektromos tulajdonságú részecskéinek (elektron, proton és ion) létezése. Az atomok felépítettsége. Az elektromos (elektrosztatikus kölcsönhatásra képes) állapot. Az elektromos töltés mint mennyiség, értelmezése. Bizonyos testek többféle módon elektromos állapotba hozhatók. Az elektromos állapotú testek erőhatást gyakorolnak egymásra. Kétféle (negatív és pozitív) elektromos állapot létezik, a kétféle „töltés” közömbösíti egymás hatását. Az elektromos tulajdonságú részecskék átvihetők az egyik testről a másikra.	Tanári bemutató kísérlet alapján a kétféle elektromos állapot kialakulásának megismerése dörzs-elektromos kísérletekben, a vonzó-taszító kölcsönhatás kvalitatív jellemzése. Tanári irányítással egyszerű elektroszkóp készítése, működésének értelmezése. Az elektromos tulajdonság és az elektromos állapot megkülönböztetése.	*Kémia:* elektromos töltés, elektron, elektrosztatikus vonzás és taszítás, a fémek elektromos vezetésének anyagszerkezeti magyarázata (ionos kötés, ionrács, ionvegyületek elektromos vezetése oldatban és olvadékban).

Jelenségek: Elektrosztatikus energia bizonyítéka a hőhatás alapján:azátütési szikrák kiégetik a papírt. A töltött fémgömb körül a próbatöltés-inga megemelkedik. *Ismeretek:* A feszültség fogalma és mértékegysége. A töltések szétválasztása során munkát végzünk.	A feszültség fogalmának hozzákapcsolása az elektromos töltések szétválasztására fordított munka végzéséhez. Az elektromos mező energiájának egyszerű tapasztalatokkal történő illusztrálása.	*Kémia:* az elektron, a töltés és a feszültség.
Ismeret: Az elektromos áramkör és részei (telep, vezetékek, ellenállás vagy fogyasztó). A telepben zajló belső folyamatok: a különböző elektromos tulajdonságú részecskék szétválasztása a két pólusra. A két pólus közt feszültség mérhető, ami az áramforrás elektromos mezejének mennyiségi jellem-zője.	Egyszerű áramkörök összeállítása csoportmunkában, különböző áramforrásokkal, fogyasztókkal. A feszültség mérése elektromos áramkörben mérőműszerrel.	*Kémia:* a vezetés anyagszerkezeti magyarázata. Galvánelem.
Ismeret: Az elektromos egyenáram. Az elektromos egyenáram mint töltéskiegyenlítési folyamat. Az áram erőssége, az áramerősség mértékegysége (1A). Adott vezetéken átfolyó áram a vezető két vége között mérhető feszültséggel arányos. A vezetéket jellemző ellenállás fogalma, mérése és kiszámítása. Az ellenállás mértékegysége (1 Ω). Ohm törvénye.	Áramerősség mérése (műszer kapcsolása, leolvasása, méréshatárának beállítása). Ellenállás meghatározása Ohm törvénye alapján (feszültség- és árammérésre visszavezetve). Mérések és számítások végzése egyszerű áramkörök esetén.	*Kémia:* az elektromos áram (áramerősség, galvánelem, az elektromos áram kémiai hatásai, Faraday I. és II. törvénye).
Gyakorlati alkalmazások: Az elektromágnes és alkalmazásai. Elektromotorok.	Oersted kísérletének kvalitatív értelmezése. Tekercs mágneses terének vizsgálata vasreszelékkel, hasonlóság kimutatása a rúdmágnessel.	

Ismeretek: Az áram mágneses hatása: az elektromos áram mágneses mezőt gerjeszt. Az áramjárta vezetők között mágneses kölcsönhatás lép fel, és ezen alapul az elektromotorok működése.	Az elektromotor modelljének bemutatása. Csoportmunkában az alábbi gyakorlatok egyikének elvégzése: – elektromágnes készítése zsebtelep, vasszög és szigetelt huzal felhasználásával, a pólusok és az erősség vizsgálata; – egyszerű elektromotor készítése gemkapocs, mágnes és vezeték felhasználásával. Egyéni gyűjtőmunka az elektromágnesek köznapi/gyakorlati felhasználásáról.	
Problémák, gyakorlati alkalmazások: Milyen változás észlelhető t az elektromos fogyasztók alkalmazásánál? Mi a hasznos célú és milyen az egyéb formájú, felesleges energiaváltozás különböző elektromos eszközöknél (pl. vízmelegítő, motor)? Mit mutat a havi villanyszámla, hogyan becsülhető meg realitása?		*Technika, életvitel és gyakorlat:* elektromos eszközök biztonságos használata, villanyszámla értelmezése, elektromos eszközök energiafelhasználása, energiatakarékosság.
Ismeret: Az áram hőhatását meghatározó arányosságok és az azt kifejező matematikai összefüggés (E=UIt), energiakicsatolás, fogyasztók.	Az Ohm-törvény felhasználása egyszerű esetekben. A rendszerben gondolkodás erősítése.	*Matematika:* egyszerű számítási és behelyettesítési feladatok.
Problémák, jelenségek: Miben különbözik az otthon használt elektromos áram a „zsebtelepek” által létrehozott áramtól? Az elektromos árammal mágneses mezőt hoztunk létre. Lehet-e mágneses mezővel elektromos mezőt létrehozni? Ismeretek: Az elektromágneses indukció jelensége. Váltakozó áram és gyakorlati alkalmazása.	Egyénigyűjtőmunka az alábbi témák egyikében: • Hol használnak elektromos áramot? • Milyen elektromossággal működő eszközök találhatók otthon a lakásban? Milyen adatok találhatók egy fogyasztón (teljesítmény, feszültség, frekvencia)? Az elektromosság gyakorlati jelentőségének felismerése. A	

	hőhatás jelenségét bemutató egyszerű kísérletek ismertetése (pl. az elektromos vízmelegítés mértéke arányos az áramerősséggel, a feszültséggel és az idővel. A fogyasztó fényerejének változása folytonosan változtatható kapcsolóval. Ellenállásdrót melegedése soros és párhuzamos kapcsolású fogyasztókban az áramerősség növelésével.) Annak megértése, hogy az elektromos fogyasztó energiaváltozással, átalakítással („fogyaszt”) jár. Tanári vezetéssel egy családi ház elektromos világításának megtervezése, modellen való bemutatása.A balesetvédelem fontosságának felismerése. Annak megítélése, hogy a háztartásokban előforduló elektromos hibák közül mit lehet házilag kijavítani és mi az, amit szakemberre kell bízni.	
Problémák, gyakorlati alkalmazások: Miért elektromos energiát használunk nagy részben a mindennapi életünkben? Melyek az ország energiafogyasztásának legfontosabb tényezői? Honnan származik az országban felhasznált elektromos energia? Az elektromos energia „előállítása”, szállítása.	Az erőművek és a nagyfeszültségű hálózatok alapvető vázszerkezetének (generátor, távvezeték, transzformálás, fogyasztók) bemutatása. Annak belátása, hogy az elektromos energia bármilyen módon történő előállítása hatással van a környezetre. Csoportos gyűjtőmunka a hazai erőműhálózatról és jellemzőiről (milyen energiaforrással működnek, mikor épültek, mekkora a teljesítményük, stb.). Magyarország elektromosenergia-fogyasztása főbb komponenseinek megismerése, az elektromos energia megtakarításának lehetőségei.	*Földrajz:* az energiaforrások földrajzi megoszlása és az energia kereskedelme. *Kémia:* energiaforrások és használatuk környezeti hatásai.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mágneses hatások, pólusok, mágneses mező. Elektromos tulajdonság, elektromos állapot, töltés, elektromos mező. Áramerősség, feszültség, ellenállás, áramkör, elektromágnes. Elektromágneses indukció, váltakozó áram, generátorok és motorok. Erőmű, transzformátor, távvezeték.

Tematikai egység/Fejlesztési cél	**Optika, csillagászat**	**Órakeret: 18**
Előzetes tudás	Hosszúságmérés, éjszakák és nappalok váltakozása, a Hold, látszólagos periodikus változása. Sebesség, egyenletes mozgás. Energia, energiaváltozás. Hősugárzás. Frekvencia.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az anyag és a kölcsönhatás fogalmának bővítése. A fény tulajdonságainak megismerése. A fény szerepe az élő természetben. A beszélgetések és a gyűjtőmunkák során az együttműködés és a kommunikáció fejlesztése. A tudomány és a technika társadalmi szerepének bemutatása. A földközéppontú és a napközéppontú világkép jellemzőinek összehasonlítása során a modellhasználat fejlesztése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Árnyékjelenségek. Fényáteresztés. Visszaverődés, törés jelensége. Hétköznapi optikai eszközök (síktükör, borotválkozó tükör, közlekedési gömbtükör, egyszerű nagyító, távcső, mikroszkóp, vetítő, fényképezőgép). Száloptika alkalmazása a jelátvitelben és a gyógyászatban. Távcsövek, űrtávcsövek, látáshibák javítása, fényszennyezés. *Ismeretek:* *A fény egyenes vonalú terjedése.* *A fényvisszaverődés és a fénytörés:* a fény az új közeg határán visszaverődik és/vagy megtörik; a leírásuknál használt fizikai mennyiségek (beesési	Az árnyékjelenségek magyarázata a fény egyenes vonalú terjedésével. Fény áthatolásának megfigyelése különböző anyagokon és az anyagok tanulmányozása átlátszóságuk szempontjából. Jelenségek a visszaverődés és a fénytörés jelenségének vizsgálatára. Periszkóp, kaleidoszkóp készítése és modellezése. A sugármenet kvalitatív megrajzolása fénytörés esetén (plánparalel lemez, prizma, vizeskád). Kvalitatív kapcsolat felismerése a közeg sűrűsége és a törési szögnek a beesési szöghöz viszonyított változása között. A teljes visszaverődés jelenségének bemutatása alapján (pl. az akvárium víztükrével) a jelenség kvalitatív értelmezése.	*Biológia–egészségtan:* a szem, a látás, a szemüveg; nagyító, mikroszkóp és egyéb optikai eszközök (biológiai minták mikroszkópos vizsgálata). *Matematika:* geometriai szerkesztések, tükrözés. *Technika, életvitel és gyakorlat:* a színtévesztés és a színvakság társadalmi vonatkozásai.

szög, visszaverődési szög, törési szög rajzolása). Teljes visszaverődés. Hétköznapi optikai eszközök képalkotása. Valódi és látszólagos kép. Síktükör, homorú és domború tükör, szóró- és gyűjtőlencse. Fókusz. A szem képalkotása. Rövidlátás, távollátás, színtévesztés.	Az optikai szál modelljének megfigyelése egy műanyag palack oldalán kifolyó vízsugár hátulról történő megvilágításával. Kép- és tárgytávolság mérése gyűjtőlencsével, fókusztávolságának meghatározása napfényben. Sugármenetrajzok bemutatása digitális táblán. A tanuló környezetében található tükrök és lencsék képalkotásának kísérleti bemutatása. Tükrök esetén a kép keletkezésének értelmezése egyszerű sugármeneti rajzzal. Gyakorlati különbségtétel a valódi és a látszólagos kép között. A fókusz kísérleti meghatározása homorú tükör és gyűjtőlencse esetén. Az emberi szem mint optikai lencse működésének megértése, a jellegzetes látáshibák (távollátás, rövidlátás) és a korrekció módja (szemüveg, kontaktlencse).	
Ismeretek: A fehér fény színeire bontása. Színkeverés, kiegészítő színek. *A tárgyak színe:* a természetes fény különböző színkomponenseit a tárgyak különböző mértékben nyelik el és verik vissza, ebből adódik a tárgy színe.	A fehér fény felbontása színekre prizma segítségével; a fehér fény összetettségének felismerése. Tanulói kísérlettel a színkeverés bemutatása forgó színkoronggal. A tárgyak színének egyszerű magyarázata.	*Biológia–egészségtan:* a színek szerepe az állat- és növényvilágban (klorofill, rejtőzködés).
Problémák: Milyen folyamatokban keletkezik fény? Mi történhet a Napban, és mi a Holdon? Minek a fényét látják a „kék bolygót” megfigyelő űrhajósok? *Ismeretek:* Elsődleges és másodlagos fényforrások. Fénykibocsátó folyamatok a	Az elsődleges és másodlagos fényforrások megkülönböztetése, gyakorlati felismerésük. Fénykibocsátást eredményező fizikai (villámlás, fémek izzása), kémiai és biokémiai (égés, szentjánosbogár, korhadó fa stb.) jelenségek gyűjtése.	*Kémia:* égés, lángfestés. *Biológia–egészségtan:* lumineszcencia. *Földrajz:* természeti jelenségek, villámlás.

természetben.		
Problémák, jelenségek, alkalmazások: Milyen az ember és a fény viszonya? Hogyan hasznosíthatjuk a fénnyel kapcsolatos tapasztalatainkat a környezetünk megóvásában? Milyen fényforrásokat használunk? Milyen fényforrásokat érdemes használni a lakásban, az iskolában, a településeken, színpadon, filmen, közlekedésben stb. (színérzet, hőérzet, élettartam)? Mit nevezünk fényszennyezésnek? Milyen Magyarország fényszennyezettsége? *Ismeretek:* Mesterséges fényforrások. Fényszennyezés**.**	Hagyományos és új mesterséges fényforrások sajátságainak összegyűjtése, a fényforrások és az energiatakarékosság kapcsolatának vizsgálata (izzólámpa, fénycső, kompaktlámpa, LED-lámpa). Az új és elhasznált izzólámpa összehasonlítása. Összehasonlító leírás a mesterséges fényforrások fajtáiról, színéről és az okozott hőérzet összehasonlítása. A fényforrások használata egészségügyi vonatkozásainak megismerése. A fényforrások használata környezeti hatásainak megismerése. A fényszennyezés fogalmának megismerése.	*Biológia–egészségtan:* a fényszennyezés biológiai hatásai, a fényszennyezés mint a környezetszennyezés egyik formája. *Kémia:* nemesgázok, volfrám, izzók, fénycsövek.
Problémák, jelenségek: A csillagos égbolt:Hold, csillagok, bolygók, galaxisok, gázködök. A Hold és a Vénusz fázisai, a hold- és napfo-gyatkozások. Milyen történelmi elképzelések voltak a Napról, a csillagokról és a bolygókról? *Ismeretek:* Az égbolt természetes fényforrásai: a Nap, Hold, bolygók, csillagok, csillaghalmazok, ködök stb. A Naprendszer szerkezete. A Nap, a Naprendszer bolygóinak és azok holdjainak jellegzetességei. Megismerésük módszerei. Geocentrikus és heliocentrikus világkép.	A csillagos égbolt megfigyelése szabad szemmel (távcsővel) és számítógépes planetáriumprogramok futtatásával**.** Az objektumok csoportosítása aszerint, hogy elsődleges (a csillagok, köztük a Nap) vagy másodlagos fényforrások (a bolygók és a holdak csak visszaverik a Nap fényét). A csillagok és a bolygók megkülönböztetése képüknek kis távcsőbeli viselkedése alapján. A fázisok és fogyatkozások értelmezése modellkísérletekkel. A Naprendszer szerkezetének megismerése; a Nap egy a sok csillag közül.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* az emberiség világképének változása. Csillagképek a különböző kultúrákban. *Kémia:* hidrogén (hélium, magfúzió). *Matematika:* a kör és a gömb részei. *Földrajz:* a Naprendszer. A világűr megismerésének, kutatásának módszerei.

A tudományos kutatás modelleken át a természettörvényekhez vezető útja mint folyamat.	A csillagos égbolt mozgásainak geocentrikus és heliocentrikus értelmezése. Ismeretek szerzése arról, hogy a Naprendszerről, a bolygókról és holdjaikról, valamint az (álló-) csillagokról alkotott kép miként alakult az emberiség történetében. Differenciált csoportmunka alapján Ptolemaiosz, Kopernikusz, Galilei, Kepler munkásságának megismerése.	
Problémák, jelenségek, alkalmazások: A Nap és más fényforrások felbontott fénye (pl. gyertya lángja megsózva). Infralámpa, röntgenkép létrejötte (árnyékhatás), mikrohullámú sütő. A röntgen ernyőszűrés az emberi szervezet és ipari anyagminták belső szerkezetének vizsgálatában, az UV sugárzás veszélyei. A hőtanhoz továbbvezető problémák: Mit hoz a villám, amivel felgyújtja a fát, amibe belecsap? Mit sugároznak ki a fénnyel együtt az izzított fémek? Mit ad a fény a kémiai reakcióhoz? Ismeretek: A napfény és más fényforrások (elektromágneses) spektruma: rádióhullámok, mikrohullámok, infravörös sugárzás, látható fény, UV sugárzás, röntgensugárzás. A Nap fénye és hősugárzása biztosítja a Földön az élet feltételeit. A napozás szabályai. Példák az infravörös és az UV sugárzás, a röntgensugárzás élettani hatásaira, veszélyeire, gyakorlati alkalmazásaira a technikában és a gyógyászatban.	A különböző sugárzások hatásairól a köznapi és a médiából származó ismeretek összegyűjtésével a látható fénytartomány kibővítése elektromágneses spektrummá, kiegészítése a szintén közismert rádió- és mikrohullámokkal, majd a röntgensugárzással. Annak felismerése, hogy a fény hatására zajlanak le a növények életműködéséhez nélkülözhetetlen kémiai reakciók. Az infravörös és az UV sugárzás, a röntgensugárzás élettani hatásainak, veszélyeinek, gyakorlati alkalmazásainak megismerése a technikában és a gyógyászatban.	*Biológia-egészségtan:* növényi fotoszintézis, emberi élettani hatások (napozás); diagnosztikai módszerek. *Kémia:* fotoszintézis, (UV fény hatására lejátszódó reakciók, kemilumineszcencia).

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenes vonalú terjedés, tükör, lencse, fénytörés, visszaverődés. A fény hatása az élő természetre. Fényszennyezés. Nap, Naprendszer. Földközéppontú világkép, napközéppontú világkép.	
Tematikai egység	**A tanév végi összefoglalás, hiányosságok pótlása**	**Órakeret: 5**

A fejlesztés várt eredményei 8. évfolyam végén

A tanuló használja a számítógépet adatrögzítésre, információgyűjtésre.
Eredményeiről tartson pontosabb, a szakszerű fogalmak tudatos alkalmazására törekvő, ábrákkal, irodalmi hivatkozásokkal stb. alátámasztott prezentációt.
Ismerje fel, hogy a természettudományos tények megismételhető megfigyelésekből, célszerűen tervezett kísérletekből nyert bizonyítékokon alapulnak.
Váljon igényévé az önálló ismeretszerzés.
Legalább egy tudományos elmélet esetén kövesse végig, hogy a társadalmi és történelmi háttér hogyan befolyásolta annak kialakulását és fejlődését.
Használja fel ismereteit saját egészségének védelmére.
Legyen képes a mások által kifejtett véleményeket megérteni, értékelni, azokkal szemben kulturáltan vitatkozni.
A kísérletek elemzése során alakuljon ki kritikus szemléletmódja, egészséges szkepticizmusa. Tudja, hogy ismeretei és használati készségei meglévő szintjén további tanulással túl tud lépni.
Ítélje meg, hogy különböző esetekben milyen módon alkalmazható a tudomány és a technika, értékelje azok előnyeit és hátrányait az egyén, a közösség és a környezet szempontjából. Törekedjék a természet- és környezetvédelmi problémák enyhítésére.
Legyen képes egyszerű megfigyelési, mérési folyamatok megtervezésére, tudományos ismeretek megszerzéséhez célzott kísérletek elvégzésére.
Legyen képes ábrák, adatsorok elemzéséből tanári irányítás alapján egyszerűbb összefüggések felismerésére. Megfigyelései során használjon modelleket.
Legyen képes egyszerű arányossági kapcsolatokat matematikai és grafikus formában is lejegyezni. Az eredmények elemzése után vonjon le konklúziókat.
Ismerje fel a fény szerepének elsőrendű fontosságát az emberi tudás gyarapításában, ismerje a fényjelenségeken alapuló kutatóeszközöket, a fény alapvető tulajdonságait.
Képes legyen a nyomás fogalmának értelmezésére és kiszámítására egyszerű esetekben.
Tudja, hogy nem csak a szilárd testek fejtenek ki nyomást.
Tudja magyarázni a gázok nyomását a részecskeképpel.
Tudja, hogy az áramlások oka a nyomáskülönbség.
Tudja, hogy a hang miként keletkezik, és hogy a részecskék sűrűségének változásával terjed a közegben.
Tudja, hogy a hang terjedési sebessége gázokban a legkisebb, és szilárd anyagokban a legnagyobb.
Ismerje az elektromossággal kapcsolatos biztonsági szabályokat, az elektromos áramkör részeit, képes legyen egyszerű egyenáramú áramkörök összeállítására, és azokban az áramerősség mérésére.
Tudja, hogy az áramforrások mezőjének kvantitatív jellemzője a feszültség.
Tudja, hogy az elektromos fogyasztón energiaváltozás és átalakulás jön létre.
A tanuló képes legyen az erőművek alapvető szerkezét bemutatni.
Tudja, hogy az elektromos mező bármilyen módon történő előállítása terheli a környezetet.

Kémia

7-8. évfolyam

7. évfolyam

A kémia célja és feladata a tanulók felvértezése mind a személyiségük, tudásuk, készségük és képességük, mind a gondolkodásuk fejlesztésével arra, hogy majd boldoguljanak, helytálljanak magánéletükben, élethivatásukban és a 21. századi társadalomban.

Célok és feladatok

A tanulók

- ismerjék meg a kémia tudományának szerepét a társadalmi folyamatokban,
- ismerjék meg a kémia tantárgy hatékony elsajátítását segítő módszereket,
- lássák be, hogy az anyagok tulajdonságai különféle nézőpontok szerint vizsgálhatók,
- ismerjék fel a vizsgált anyagok lényeges fizikai és kémiai tulajdonságait,
- tudják megfigyeléseiket önállóan elmondani, írásban, rajzban rögzíteni,
- ismerjék fel megfigyeléseik során az azonosságokat és a különbözőségeket,
- tudják balesetmentesen használni az egyszerűbb laboratóriumi eszközöket, anyagokat,
- ismerjék meg az égés jelentőségét, veszélyét,
- tudják csoportosítani az anyagokat, ismerjék és alkalmazzák az összetett anyagok szétválasztási módjait,
- legyenek képesek megkülönböztetni a kémiai változásokat más anyagi változásoktól,
- legyenek képesek tudásuk alkalmazására nemcsak a tanítási órán, hanem a mindennapi életben is,
- vegyék észre, és elemi szinten figyeljék meg a természeti jelenségeket és folyamatokat,
- legyenek képesek az informatika tantárgyban elsajátított ismeretek és készségek alkalmazására,
- végezzenek számítási feladatokat az oldatokkal, az anyagok tömegével és a részecskeszámmal kapcsolatosan.

Fejlesztési feladatok

- el kell sajátítaniuk a megfelelő biztonsági-technikai eljárásokat, manuális készségeket;
- el kell tudniuk különíteni a megfigyelést a magyarázattól;
- meg kell tudniuk különböztetni a magyarázat szempontjából lényeges és lényegtelen tapasztalatokat;
- érteniük kell a természettudományos gondolkozás és kísérletezés alapelveit és módszereit;
- érteniük kell, hogy a modell a valóság számunkra fontos szempontok szerinti megjelenítése;
- érteniük kell, hogy ugyanazt a valóságot többféle modellel is meg lehet jeleníteni;
- minél több olyan anyag tulajdonságaival kell megismerkedniük, amelyekkel a hétköznapokban is találkozhatnak, ezért célszerű a felhasznált anyagokat „háztartási-konyhai” csomagolásban bemutatni, és ezekkel kísérleteket végezni;
- korszerű háztartási, egészségvédelmi, életviteli, fogyasztóvédelmi, energiagazdálkodási és környezetvédelemi ismeretekre kell szert tenniük;
- a kémiával kapcsolatos vitákon, beszélgetéseken, saját környezetük kémiai vonatkozású jelenségeinek, folyamatainak, illetve környezetvédelmi problémáinak tanulmányozására irányuló vizsgálatokban és projektekben kell részt venniük.

Az információk feldolgozásának lépései:

- forráskeresés és feldolgozás irányítottan vagy önállóan, egyénileg vagy csoportosan;
- az információk feldolgozása egyéni vagy csoportmunkában, amelyhez konkrét probléma vagy feladat megoldása is kapcsolódhat;
- bemutató, jegyzőkönyv vagy egyéb dokumentum, illetve projekttermék készítése.

A kémia és a kompetenciafejlesztés:

A kémia tantárgy az egyszerű számítási feladatok révén hozzájárul a *matematikai kompetencia* fejlesztéséhez. Az információk feldolgozása lehetőséget ad a tanulók *digitális kompetenciájának, esztétikai-művészeti tudatosságának, kifejezőképességének, anyanyelvi és idegen nyelvi kommunikációkészségnek, kezdeményezőképességének, szociális és állampolgári kompetenciájának* fejlesztéséhez is. A kémiatörténet megismertetésével hozzájárul a tanulók *erkölcsi neveléséhez*, a magyar vonatkozások révén pedig a *nemzeti öntudat erősítéséhez*. Segíti az *állampolgárságra és demokráciára nevelést*, mivel hozzájárul ahhoz, hogy a fiatalok felnőtté válásuk után felelős döntéseket hozhassanak. A csoportmunkában végzett tevékenységek és feladatok lehetőséget teremtenek a demokratikus döntéshozatali folyamat gyakorlására. A kooperatív oktatási módszerek a kémiaórán is alkalmat adnak az *önismeret és a társas kapcsolati kultúra* fejlesztésére. A *testi és lelki egészségre, valamint a családi életre nevelés* érdekében a fiatalok megismerik a környezetük egészséget veszélyeztető leggyakoribb tényezőit. Ismereteket sajátítanak el a veszélyhelyzetek és a káros függőségek megelőzésével kapcsolatban. A kialakuló természettudományos műveltségre alapozva fejlődik a *médiatudatosságuk.* Elvárható a *felelősségvállalás önmagukért és másokért*, amennyiben a tanulóknak egyre tudatosabban kell törekedniük a természettudományok és a technológia pozitív társadalmi szerepének, *gazdasági* vonatkozásainak megismerésére, hogy felismerjék a kemofóbiát és az áltudományos nézeteket, továbbá ne váljanak félrevezetés, csalás áldozatává. A közoktatási kémiatanulmányok végére életvitelszerűvé kell válnia a *környezettudatosságnak* és a *fenntarthatóságra* törekvésnek.

ÉRTÉKELÉS:

Előre megadott szempontok szerint

Formái:
- szóbeli felelet,
- feladatlapok értékelése,
- tesztek, dolgozatok osztályozása,
- rajzok készítése,
- modellek összeállítása,
- számítási feladatok megoldása,
- kísérleti tevékenység minősítése,
- kiselőadások tartása,
- munkafüzeti tevékenység megbeszélése,
- gyűjtőmunka (kép, szöveg és tárgy: ásványok, kőzetek, ipari termékek) jutalomponttal történő elismerése,

– energiafelhasználási adatok (számítások) megbeszélése,

Ellenőrzési módszerek:
- feladatlapok
- szóbeli felelet
- témazáró dolgozat (nagyobb témakörök végén, vagy több témakör együttes zárásakor);
- otthoni munka (feladatok megoldása, gyűjtőmunka, megfigyelés, feladatok számítógépes megoldása stb.);
- csoportmunka (statisztikai adatgyűjtés, valószínűségi kísérletek elvégzése stb.);
- projektmunka és annak dokumentálása;
- versenyeken, vetélkedőkön való szereplés, elért eredmények.

A tantárgyi eredmények értékelése a hagyományos 5 fokozatú skálán történik. Fontos, hogy a tanulók
- motiváltak legyenek a minél jobb értékelés elnyerésére;
- tudják, hogy munkájukat hogyan fogják (szóban, írásban, osztályzattal) értékelni, – ez a tanár részéről következetességet és céltudatosságot igényel;
- számítsanak arra, hogy munkájuk elvégzése után önértékelést is kell végezniük;
- hallgassák meg társaik értékelését az adott szempontok alapján;
- fogadják meg tanáraik észrevételeit, javaslatait, kritikáit akkor is, ha nem érdemjeggyel történik az értékelés, tudják hasznosítani a fejlesztő értékelési megnyilvánulásokat.

7. ÉVFOLYAM

Tematikai egység:	Órakeret:
Bevezetés a kémia világába	4
Az anyagok összetétele és változásai	27
Anyagszerkezeti ismeretek	19
Év végi összefoglalás	4
Összes óra	**54**

Tematikai egység	**A kémia tárgya, kémiai kísérletek**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Térfogat és térfogatmérés. Halmazállapotok, anyagi változások, hőmérsékletmérés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tudománytörténeti szemlélet kialakítása. A kémia tárgyának, alapvető módszereinek és szerepének megértése. A kémia kikerülhetetlenségének bemutatása a mai világban. A kémiai kísérletezés bemutatása, megszerettetése, a kísérletek tervezése, a tapasztalatok lejegyzése, értékelése. A biztonságos laboratóriumi eszköz- és vegyszerhasználat alapjainak kialakítása. A veszélyességi jelek felismerésének és a balesetvédelem szabályai alkalmazásának készségszintű elsajátítása.	

Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	**Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások**	**Kapcsolódási pontok**
A kémia tárgya és jelentősége A kémia tárgya és jelentősége az ókortól a mai társadalomig. A kémia szerepe a mindennapi életünkben. A kémia felosztása, főbb területei. *Kémiai kísérletek* A kísérletek célja, tervezése, rögzítése, tapasztalatok és következtetések. A kísérletezés közben betartandó szabályok. Azonnali tennivalók baleset esetén. *Laboratóriumi eszközök, vegyszerek* Alapvető laboratóriumi eszközök. Szilárd, folyadék- és gáz halmazállapotú vegyszerek tárolása. Vegyszerek veszélyességének jelölése.	A kémia tárgyának és a kémia kísérletes jellegének ismerete, a kísérletezés szabályainak megértése. Egyszerű kísérletek szabályos és biztonságos végrehajtása. Információk a vegy- és a gyógyszeriparról, tudományos kutatómunkáról. Baleseti szituációs játékok. Kísérletek rögzítése a füzetben. Vegyszerek tulajdonságainak megfigyelése, érzékszervek szerepe: szín, szag (kézlegyezéssel), pl. Jelölések felismerése a csomagolásokon, szállítóeszközökön. A laboratóriumi eszközök kipróbálása egyszerű feladatokkal, pl. térfogatmérés	*Biológia-egészségtan:* ízlel és, szaglás, tapintás, látás. *Fizika:* a fehér fény színekre bontása, a látás fizikai alapjai.

	főzőpohárral, mérőhengerrel,	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Balesetvédelmi szabály, veszélyességi jelölés, laboratóriumi eszköz, kísérlet.	

Tematikai egység	**Részecskék, halmazok, változások, keverékek**	**Órakeret 27 óra**
Előzetes tudás	Balesetvédelmi szabályok, laboratóriumi eszközök, halmazállapotok, halmazállapot-változások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tudománytörténeti szemlélet kialakítása az atom és az elem fogalmak kialakulásának bemutatásán keresztül. A részecskeszemlélet és a daltoni atomelmélet megértése. Az elemek, vegyületek, molekulák vegyjelekkel és összegképlettel való jelölésének elsajátítása. Az állapotjelzők, a halmazállapotok és az azokat összekapcsoló fizikai változások értelmezése. A fizikai és kémiai változások megkülönböztetése. A változások hőtani jellemzőinek megértése. A kémiai változások leírása szóegyenletekkel. Az anyagmegmaradás törvényének elfogadása és ennek alapján vegyjelekkel írt reakcióegyenletek rendezése. A keverékek és a vegyületek közötti különbség megértése. A komponens fogalmának megértése és alkalmazása. A keverékek típusainak ismerete és alkalmazása konkrét példákra, különösen az elegyekre és az oldatokra vonatkozóan. Az összetétel megadási módjainak ismerete és alkalmazása. Keverékek szétválasztásának kísérleti úton való elsajátítása.	

Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	**Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások**	**Kapcsolódási pontok**
Részecskeszemlélet a kémiában Az atom szó eredete és a daltoni atommodell. Az egyedi részecskék láthatatlansága, modern műszerekkel való érzékelhetőségük. A részecskék méretének és számának szemléletes tárgyalása. *Elemek, vegyületek* A kémiailag tiszta anyag fogalma. Azonos/különböző atomokból álló kémiailag	A részecskeszemlélet elsajátítása. Képletek szerkesztése. Diffúziós kísérletek: pl. szagok, illatok terjedése a levegőben, színes kristályos anyag oldódása vízben. A vegyjelek gyakorlása az eddig megismert elemeken, újabb elemek bevezetése, Az eddig megismert vegyületek vegyjelekkel való felírása, bemutatása. Egyszerű molekulák szemléltetése modellekkel vagy számítógépes grafika segítségével. Molekulamodellek	*Biológia-egészségtan:* emberi testhőmérséklet szabályozása, légkör, talaj és termőképessége. *Fizika:* tömeg, térfogat, sűrűség, energia, halmazállapotok jellemzése, egyensúlyi állapotra törekvés, termikus egyensúly, olvadáspont, forráspont, hőmérséklet, nyomás,

tiszta anyagok: elemek/vegyületek. Az elemek jelölése vegyjelekkel (Berzelius). Több azonos atomból álló részecskék képlete. Vegyületek jelölése képletekkel. A mennyiségi viszony és az alsó index jelentése. *Molekulák* A molekula mint atomokból álló önálló részecske. A molekulákat összetartó erők (részletek nélkül).	építése. Műszeres felvételek molekulákról.	mágnesesség, hőmérséklet mérése, sűrűség mérése és mértékegysége, testek úszása, légnyomás mérése, tömegmérés, térfogatmérés. *Földrajz*: vizek, talajtípusok. *Matematika*: százalékszámítás. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* őskorban, ókorban ismert fémek.
Halmazállapotok és a kapcsolódó fizikai változások A szilárd, a folyadék- és a gázhalmazállapotok jellemzése, a kapcsolódó fizikai változások. Olvadáspont, forráspont. A fázis fogalma. *Kémiai változások (kémiai reakciók)* Kémiai reakciók. A kémiai és a fizikai változások megkülönböztetése. Kiindulási anyag, termék. *Hőtermelő és hőelnyelő változások* A változásokat kísérő hő. Hőtermelő és hőelnyelő folyamatok a rendszer és a környezet szempontjából. *Az anyagmegmaradás törvénye* A kémiai változások leírása szóegyenletekkel, kémiai jelekkel (vegyjelekkel, képletekkel). Mennyiségi viszonyok figyelembevétele az egyenletek két oldalán. Az anyagmegmaradás törvénye.	A fizikai és a kémiai változások jellemzése, megkülönböztetésük. Egyszerű egyenletek felírása. Jód szublimációja. Illékonyság szerves oldószereken bemutatva, pl. etanol. Kétfázisú rendszerek bemutatása: jég és más anyag olvadása, a szilárd és a folyadékfázisok sűrűsége. Pl. vaspor és kénpor keverékének szétválasztása mágnessel, illetve összeolvasztása. Égés bemutatása. Hőelnyelő változások bemutatása hőmérséklet mérése mellett, pl. oldószer párolgása, hőelnyelő oldódás. Információk a párolgás szerepéről az emberi test hőszabályozásában. Az anyagmegmaradás törvényének tömegméréssel való demonstrálása, pl. színes csapadékképződési reakciókban. Egyszerű számítási feladatok az anyagmegmaradás (tömegmegmaradás) felhasználásával.	

Komponens Komponens (összetevő), a komponensek száma. A komponensek változó aránya. *Elegyek és összetételük* Gáz- és folyadékelegyek. Elegyek összetétele: tömegszázalék, térfogatszázalék. Tömegmérés, térfogatmérés. A teljes tömeg egyenlő az összetevők tömegének összegével, térfogat esetén ez nem mindig igaz. *Oldatok* Oldhatóság. Telített oldat. Az oldhatóság változása a hőmérséklettel. Rosszul oldódó anyagok. A „hasonló a hasonlóban oldódik jól” elv.	Elegyek és oldatok összetételének értelmezése. Összetételre vonatkozó számítási feladatok megoldása. Szörp, ecetes víz, víz-alkohol elegy készítése. Egyszerű számítási feladatok tömeg- és térfogatszázalékra, pl. üdítőital cukortartalmának, ételecet ecetsavtartalmának, bor alkoholtartalmának számolása. Adott tömegszázalékú vizes oldatok készítése pl. cukorból, illetve konyhasóból. Anyagok oldása vízben és étolajban. Információk gázok oldódásának hőmérséklet- és nyomásfüggéséről példákkal (pl. keszonbetegség, magashegyi kisebb légnyomás következményei).	
Keverékek komponenseinek szétválasztása Oldás, kristályosítás, ülepítés, dekantálás, szűrés, bepárlás, mágneses elválasztás, desztilláció, adszorpció. *A levegő mint gázelegy* A levegő térfogatszázalékos összetétele. *Néhány vizes oldat* Édesvíz, tengervíz (sótartalma tömegszázalékban), vérplazma (oldott anyagai). *Szilárd keverékek* Szilárd keverék (pl. só és homok, vas és kénpor, sütőpor, bauxit, gránit, talaj).	Keverékek szétválasztásának gyakorlása. Kísérletek szabályos és biztonságos végrehajtása. Információk a desztillációról és az adszorpcióról: pl. pálinkafőzés, kőolajfinomítás, az orvosi szén, dezodorok, szilikagél. Információk a levegő komponenseinek szétválasztásáról. Sós homokból só kioldása, majd bepárlás után kristályosítása. Információk az étkezési só tengervízből történő előállításáról. Valamilyen szilárd keverék komponenseinek vizsgálata, kimutatása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Daltoni atommodell, kémiailag tiszta anyag, elem, vegyület, molekula, vegyjel, képlet, halmazállapot, fázis, fizikai és kémiai változás, hőtermelő és hőelnyelő változás, anyagmegmaradás, keverék, komponens, elegy, oldat, tömegszázalék, térfogatszázalék.

Tematikai egység	**A részecskék szerkezete és tulajdonságai, vegyülettípusok**	**Órakeret 19 óra**
Előzetes tudás	Részecskeszemlélet, elem, vegyület, molekula, kémiai reakció.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mennyiségi arányok értelmezése vegyületekben a vegyértékelektronok számának, illetve a periódusos rendszernek az ismeretében. Az anyagmennyiség fogalmának és az Avogadro-állandónak a megértése. Ionok, ionos kötés, kovalens kötés és fémes kötés értelmezése a nemesgáz-elektronszerkezetre való törekvés elmélete alapján. Az ismert anyagok besorolása legfontosabb vegyülettípusokba.	

Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	**Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások**	**Kapcsolódási pontok**
Az atom felépítése Atommodellek a Bohr-modellig. Atommag és elektronok. Elektronok felosztása törzs- és vegyértékelektronokra. Vegyértékelektronok jelölése a vegyjel mellett pontokkal, elektronpár esetén vonallal. *A periódusos rendszer* Története (Mengyelejev), felépítése. A vegyértékelektronok száma és a kémiai tulajdonságok összefüggése a periódusos rendszer 1., 2. és 13–18. (régebben főcsoportoknak nevezett) csoportjaiban. Fémek, nemfémek, félfémek elhelyezkedése a periódusos rendszerben. Magyar vonatkozású elemek (Müller Ferenc, Hevesy György). Nemesgázok elektronszerkezete. *Az anyagmennyiség* Az anyagmennyiség fogalma és mértékegysége. Avogadro-	A periódusos rendszer szerepének és az anyagmennyiség fogalmának a megértése. Képletek szerkesztése, anyagmennyiségre vonatkozó számítási feladatok megoldása. Vegyértékelektronok jelölésének gyakorlása. Információ a nemesgázok kémiai viselkedéséről. Az elemek moláris tömegének megadása a periódusos rendszerből leolvasott atomtömegek alapján. Vegyületek moláris tömegének kiszámítása az elemek moláris tömegéből. A kiindulási anyagok és a reakciótermékek anyagmennyiségeire és tömegeire vonatkozó egyszerű számítási feladatok. A $6 \cdot 10^{23}$ db részecskeszám nagyságának érzékeltetése szemléletes hasonlatokkal.	*Fizika:* tömeg, töltés, áramvezetés, természet méretviszonyai, atomi méretek.

állandó. Atomtömeg, moláris tömeg és mértékegysége, kapcsolata a fizikában megismert tömeg mértékegységével.		
Egyszerű ionok képződése A nemesgáz-elektronszerkezet elérése elektronok leadásával, illetve felvételével: kation, illetve anion képződése. Ionos kötés. Ionos vegyületek képletének jelentése. *Kovalens kötés* A nemesgáz-elektronszerkezet elérése az atomok közötti közös kötő elektronpár létrehozásával. Egyszeres és többszörös kovalens kötés. Kötő és nemkötő elektronpárok, jelölésük vonallal. Molekulák és összetett ionok kialakulása. *Fémes kötés* Fémek és nemfémek megkülönböztetése tulajdonságaik alapján. Fémek jellemző tulajdonságai. A fémes kötés, az áramvezetés értelmezése az atomok közös, könnyen elmozduló elektronjai alapján. Könnyűfémek, nehézfémek, ötvözetek.	Az ionos, kovalens és fémes kötés ismerete, valamint a köztük levő különbség megértése. Képletek szerkesztése. Egyszerű molekulák szerkezetének felírása az atomok vegyérték-elektronszerkezetének ismeretében az oktettelv felhasználásával. Összetételre vonatkozó számítási feladatok megoldása. Só képződéséhez vezető reakcióegyenletek írásának gyakorlása a vegyértékelektronok számának figyelembevételével (a periódusos rendszer segítségével). Ionos vegyületek képletének szerkesztése. Ionos vegyületek tömegszázalékos összetételének kiszámítása. Molekulák elektronszerkezeti képlettel való ábrázolása, kötő és nemkötő elektronpárok feltüntetésével. Példák összetett ionokra, elnevezésükre. Összetett ionok keletkezésével járó kísérletek, pl. alkáli- és alkáliföldfémek reakciója vízzel. Kísérletek fémekkel, pl. fémek megmunkálhatósága, alumínium vagy vaspor égetése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Atommag, törzs- és vegyértékelektron, periódusos rendszer, anyagmennyiség, ion, ionos, kovalens és fémes kötés, só.	

Év végi ismétlés: 4 óra

A fejlesztés elvárt eredményei

A tanuló ismerje a kémia egyszerűbb alapfogalmait (atom, kémiai és fizikai változás, elem, vegyület, keverék, halmazállapot, molekula, anyagmennyiség, tömegszázalék, kémiai egyenlet, égés, oxidáció, redukció, sav, lúg, kémhatás), alaptörvényeit, vizsgálati céljait, módszereit és kísérleti eszközeit, a mérgező anyagok jelzéseit.
Ismerje néhány, a hétköznapi élet szempontjából jelentős szervetlen és szerves vegyület tulajdonságait, egyszerűbb esetben ezen anyagok előállítását és a mindennapokban előforduló anyagok biztonságos felhasználásának módjait.

Tudja, hogy a kémia a társadalom és a gazdaság fejlődésében fontos szerepet játszik.
Értse a kémia sajátos jelrendszerét, a periódusos rendszer és a vegyértékelektron-szerkezet kapcsolatát, egyszerű vegyületek elektronszerkezeti képletét, a tanult modellek és a valóság kapcsolatát.
Értse és az elsajátított fogalmak, a tanult törvények segítségével tudja magyarázni a halmazállapotok jellemzőinek, illetve a tanult elemek és vegyületek viselkedésének alapvető különbségeit, az egyes kísérletek során tapasztalt jelenségeket.
Tudjon egy kémiával kapcsolatos témáról önállóan vagy csoportban dolgozva információt keresni, és *tudja* ennek eredményét másoknak változatos módszerekkel, az infokommunikációs technológia eszközeit is alkalmazva bemutatni.

A 7. évfolyam végén a tanuló

- tudjon különbséget tenni a vizsgált testek anyagai között, azok jellemző tulajdonsága alapján,
- tudjon megnevezni a természetben előforduló kémiai anyagokat,
- a mindennapi életünkben használt anyagok esetében ismerje fel, hogy melyek az ipari termékek,
- értse meg a kémiai ipar civilizált életünkben betöltött szerepét,
- értse meg a kémiatanulás módszereit, legyen képes alkalmazni azokat.
- tudjon példákat mondani a halmazállapot-változásokat kísérő energiaváltozások szerepére mindennapi életünkben,
- legyen képes a különféle anyagok tulajdonságainak megállapítására, a megismert anyagcsoportokba történő besorolásra,
- a különféle típusú kölcsönhatások bemutatása alapján legyen képes a kölcsönhatások csoportosítására,
- tudja, hogy melyek az égés feltételei, mi a tűzoltás kémiai lényege,
- ismerje az élelmiszerek tápanyagtartalma és értéke közötti összefüggéseket, az egészséges táplálkozás feltételeit,
- törekedjék mikrokörnyezetében a szennyező anyagok káros mértékű felhalmozódásának megelőzésére,
- tudja a háztartási anyagokon szereplő pH adatokról a kémhatást megállapítani,
- legyen képes a mindennapi életben előforduló oldatok készítési és felhasználási utasításában feltüntetett adatok értelmezésére, oldatok készítésére,
- tudja a levegő összetevőinek nevét, ismerje a levegő és a víz szennyezésének fő forrásait és anyagait,
- váljék tudatossá a víz életünkben betöltött szerepének fontossága,
- tudjon példákat mondani a gyors és lassú égésre, ismerje az égésfajták hasonló és eltérő sajátosságait,
- tudja felsorolni a különféle energiaforrásokat, azok környezeti hatásait, érezze az energiatakarékosság szükségességét,
- tudja azt, hogy melyek a kőolaj-lepárlás termékei, milyen környezeti hatásaik vannak, tűzveszélyességüket, élettani hatásaikat,
- tudják a gázzal működő berendezések használatának szabályait, tűz- és robbanásveszélyességét, az égéstermékek élettani hatásait,
- ismerje az élelmiszerek tápanyagtartalma és értéke közötti összefüggést,
- tudja felsorolni az atomot felépítő elemi részecskéket,
- tudja megnevezni a megismert atomokat, ionokat, molekulákat és tudja felírni kémiai jelüket,
- tudja használni a molekulamodelleket,
- tudjon egyszerű számítási feladatot megoldani,
- tudja használni a megismert laboratóriumi eszközöket,
- legyen képes megadott utasítások alapján egyszerű kísérletek elvégzésére,

- tudja kémiai ismereteit szabatosan néhány mondatban szóban vagy írásban megfogalmazni,
- tudja hasznosítani az iskolai könyvtár ismeretterjesztő könyveit és folyóiratait ismereteinek kiegészítésére,
- tudja, hogy a megismert anyagoknak, változásoknak mi a szerepük a mindennapi életben, ismerje helyes alkalmazásukat,

8. ÉVFOLYAM.

Célok és feladatok

– A tanulók a megismert anyagszerkezeti alapfogalmak alkalmazásával bővítsék ismereteiket a környezetükben előforduló, a mindennapi tevékenységben felhasznált, életünket meghatározó és befolyásoló anyagok körében, sajátítsák el azok fontosabb tulajdonságait, az alapvető természeti törvényeket, az anyagok biztonságos felhasználásának módjait.
– Az elsajátított művelődési tartalom alakítson ki átfogó természetbarát szemléletet, felelősségteljes és hasznos tudást az élő környezet megóvására.

A tanulók

– az atom felépítésének ismerete alapján olvassanak le a periódusos rendszerből adatokat, állapítsanak meg tendenciákat,
– csoportosítsák a periódusos rendszerből kiolvasott adatok alapján az elemeket adott szempontok szerint,
– következtessenek az egyes elem-, illetve vegyületcsoportok tipikus képviselőjének tulajdonságaiból a csoport tulajdonságaira,
– legyenek jártasak a kémiai elemek és szervetlen vegyületek körében a kémiai jelrendszer használatában,
– a tanultak alapján jelöljék a fontosabb kémiai reakciókat egyenletekkel, valamint legyenek jártasak az egyszerűbb sztöchiometriai számítások végzésében,
– ismerjék fel és értelmezzék a mindennapi életben gyakrabban előforduló kémiai változásokat,
– legyen áttekintésük a biológiailag fontos anyagok körforgásáról,
–legyenek képesek tudásuk alkalmazására a mindennapi életben, ismerjék a kémiai anyagok környezeti hatásait, a természet és a környezet védelmének lehetőségeit.

Tematikai egység	óraszámok
A kémiai reakciók típusai	11
Élelmiszerek és az egészséges életmód	10
Kémia a természetben	10
Kémia az iparban	10
Kémia a háztartásban	10
Év végi összefoglalás, ismétlés	3
Összes óra	**54**

Tematikai egység	**A kémiai reakciók típusai**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	Vegyértékelektron, periódusos rendszer, kémiai kötések, fegyelmezett és biztonságos kísérletezési képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kémiai reakciók főbb típusainak megkülönböztetése. Egyszerű reakcióegyenletek rendezésének elsajátítása. A reakciók összekötése hétköznapi fogalmakkal: gyors égés, lassú égés, robbanás, tűzoltás, korrózió, megfordítható folyamat, sav, lúg. Az ismert folyamatok általánosítása (pl. égés mint oxidáció, savak és bázisok közömbösítési reakciói), ennek alkalmazása kísérletekben.	

Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	**Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások**	**Kapcsolódási pontok**
Egyesülés Egyesülés fogalma, példák. *Bomlás* Bomlás fogalma, példák. *Gyors égés, lassú égés, oxidáció, redukció* Az égés mint oxigénnel történő kémiai reakció. Robbanás. Tökéletes égés, nem tökéletes égés és feltételei. Rozsdásodás. Korrózió. Az oxidáció mint oxigénfelvétel. A redukció mint oxigénleadás. A redukció ipari jelentősége. A CO-mérgezés és elkerülhetősége, a CO-jelzők fontossága. Tűzoltás, felelős viselkedés tűz esetén.	Az egyesülés, bomlás, égés, oxidáció, redukció ismerete, ezekkel kapcsolatos egyenletek rendezése, kísérletek szabályos és biztonságos végrehajtása. . hidrogén égése, alumínium és jód reakciója. Pl. mészkő, cukor, , vízbontás. Pl. szén, faszén, metán (vagy más szénhidrogén) égésének vizsgálata. Égéstermékek kimutatása. Annak bizonyítása, hogy oxigénben gyorsabb az égés. Robbanás bemutatása, pl. alkohol gőzével telített PET-palack tartalmának meggyújtása.. Az élő szervezetekben végbemenő anyagcsere-folyamatok során keletkező CO_2-gáz kimutatása indikátoros meszes vízzel. Levegőszabályozás gyakorlása Bunsen- vagy más gázégőnél: kormozó és szúróláng. Izzó faszén, illetve víz tetején égő benzin eloltása, értelmezése az égés feltételeivel. Reakcióegyenletek írásának gyakorlása.	*Biológia-egészségtan:*anyagcsere. *Fizika:* hő.
Oldatok kémhatása, savak, lúgok Savak és lúgok, disszociációjuk vizes oldatban, Arrhenius-féle sav-bázis elmélet.pH-skála, a pH mint a savasság és lúgosság	Savak, lúgok és a sav-bázis reakcióik ismerete, ezekkel kapcsolatos egyenletek rendezése, kísérletek szabályos és biztonságos végrehajtása.	

mértékét kifejező számérték. Indikátorok. *Kísérletek savakkal és lúgokkal* Savak és lúgok alapvető reakciói. *Közömbösítési reakció, sók képződése* Közömbösítés fogalma, példák sókra.	Háztartási anyagok kémhatásának vizsgálata többféle indikátor segítségével. Növényi alapanyagú indikátor készítése. Kísérletek savakkal (pl. sósavval, ecettel) és pl. fémmel, mészkővel, tojáshéjjal, vízkővel. Információk arról, hogy a sav roncsolja a fogat. Kísérletek szénsavval, a szénsav bomlékonysága. Megfordítható reakciók szemléltetése.. Kísérletek lúgokkal, pl. NaOH-oldat pH-jának vizsgálata. Annak óvatos bemutatása, hogy mit tesz a 0,1 mol/dm^3-es NaOH-oldat a bőrrel. Különböző töménységű savoldatok és lúgoldatok összeöntése indikátor jelenlétében, a keletkező oldat kémhatásának és pH-értékének vizsgálata. Reakcióegyenletek írásának gyakorlása. Egyszerű számítási feladatok közömbösítéshez szükséges oldatmennyiségekre.	
A kémiai reakciók egy általános sémája – nemfémes elem égése (oxidáció, redukció) → égéstermék: nemfém-oxid → nemfém-oxid reakciója vízzel → savoldat (savas kémhatás) – fémes elem égése (oxidáció, redukció) → égéstermék: fém-oxid → fém-oxid reakciója vízzel → lúgoldat (lúgos kémhatás) – savoldat és lúgoldat összeöntése (közömbösítési reakció) → sóoldat (ionvegyület, amely vízben jól oldódik, vagy csapadékként kiválik). – kémiai reakciók sebességének változása a hőmérséklettel (melegítés, hűtés).	Az általánosítás képességének fejlesztése típusreakciók segítségével. Kalcium égetése, az égésterméket vízbe helyezve az oldat kémhatásának vizsgálata. Kémcsőben lévő, indikátort is tartalmazó, kevés NaOH-oldathoz sósav adagolása az indikátor színének megváltozásáig, oldat bepárlása. Szódavíz (szénsavas ásványvíz) és meszes víz összeöntése indikátor jelenlétében.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyesülés, bomlás, gyors és lassú égés, oxidáció, redukció, pH, sav, lúg, közömbösítés.	

Tematikai egység	**Élelmiszerek és az egészséges életmód**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Elem, vegyület, molekula, periódusos rendszer, kémiai reakciók ismerete, fegyelmezett és biztonságos kísérletezés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szerves és a szervetlen anyagok megkülönböztetése. Ismert anyagok besorolása a szerves vegyületek csoportjaiba. Információkeresés az élelmiszerek legfontosabb összetevőiről. A mindennapi életben előforduló, a konyhai tevékenységhez kapcsolódó kísérletek tervezése, illetve elvégzése. Annak rögzítése, hogy a főzés többnyire kémiai reakciókat jelent. Az egészséges táplálkozással kapcsolatban a kvalitatív és a kvantitatív szemlélet elsajátítása. A tápanyagok összetételére és energiaértékére vonatkozó számítások készségszintű elsajátítása. Az objektív tájékoztatás és az elriasztó hatású kísérletek eredményeként elutasító attitűd kialakulása a szenvedélybetegségekkel szemben.	

Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	**Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások**	**Kapcsolódási pontok**
Szerves vegyületek Szerves és szervetlen anyagok megkülönböztetése. *Szénhidrátok* Elemi összetétel és az elemek aránya. A „hidrát” elnevezés tudománytörténeti magyarázata. Egyszerű és összetett szénhidrátok. Szőlőcukor (glükóz, $C_6H_{12}O_6$), gyümölcscukor (fruktóz), tejcukor (laktóz), répacukor (szacharóz). Biológiai szerepük. Méz, kristálycukor, porcukor. Mesterséges édesítőszerek. Keményítő és tulajdonságai, növényi tartalék-tápanyag. Cellulóz és tulajdonságai, növényi rostanyag. *Fehérjék* Elemi összetétel. 20-féle alapvegyületből felépülő óriásmolekulák. Biológiai szerepük (enzimek és vázfehérjék). Fehérjetartalmú élelmiszerek. *Zsírok, olajok* Elemi összetételük.	Az élelmiszerek legfőbb összetevőinek, mint szerves vegyületeknek az ismerete és csoportosítása. Tömény kénsav (erélyes vízelvonó szer) és kristálycukor reakciója. Keményítő kimutatása jóddal élelmiszerekben. Csiriz készítése. Karamellizáció. Tojásfehérje kicsapása magasabb hőmérsékleten, illetve sóval. Alkoholok párolgásának bemutatása. Információk mérgezési esetekről. Ecetsav kémhatásának vizsgálata, háztartásban előforduló további szerves savak bemutatása.	*Biológia-egészségtan:* az élőlényeket felépítő főbb szerves és szervetlen anyagok, anyagcsere-folyamatok, tápanyag. *Fizika:* a táplálékok energiatartalma.

Megkülönböztetésük. Tulajdonságaik. Étolaj és sertészsír, koleszterintartalom, avasodás, kémiailag nem tiszta anyagok, lágyulás. *Alkoholok és szerves savak* Szeszes erjedés. Pálinkafőzés. A glikol, a denaturált szesz és a metanol erősen mérgező hatása. Ecetesedés. Ecetsav.		
Az egészséges táplálkozás Élelmiszerek összetétele, az összetétellel kapcsolatos táblázatok értelmezése, ásványi sók és nyomelemek. Energiatartalom, táblázatok értelmezése, használata. Sportolók, diétázók, fogyókúrázók táplálkozása. Zsír- és vízoldható vitaminok, a C-vitamin. Tartósítószerek. *Szenvedélybetegségek* Függőség. Dohányzás, nikotin. Kátrány és más rákkeltő anyagok, kapcsolatuk a tüdő betegségeivel. Alkoholizmus és kapcsolata a máj betegségeivel. „Partidrogok”, egyéb kábítószerek.	Az egészséges életmód kémiai szempontból való áttekintése, egészségtudatos szemlélet kialakítása. Napi tápanyagbevitel vizsgálata összetétel és energia szempontjából. Információk Szent-Györgyi Albert munkásságáról. Pl. elriasztó próbálkozás kátrányfoltok oldószer nélküli eltávolításával. Információk a drog- és alkoholfogyasztás, valamint a dohányzás veszélyeiről. Információk Kabay János munkásságáról.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szerves vegyület, alkohol, szerves sav, zsír, olaj, szénhidrát, fehérje, dohányzás, alkoholizmus, drog.	

Tematikai egység	**Kémia a természetben**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A halmazok, keverékek, kémiai reakciók ismerete, fegyelmezett és biztonságos kísérletezés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természetben található legfontosabb anyagok jellemzése azok kémiai tulajdonságai alapján. Szemléletformálás annak érdekében, hogy a tanuló majd felnőttként is képes legyen alkalmazni a kémiaórán tanultakat a természeti környezetben előforduló anyagok tulajdonságainak értelmezéséhez, illetve az ott tapasztalt jelenségek és folyamatok magyarázatához. A levegő- és a vízszennyezés esetében a szennyezők forrásainak és hatásainak összekapcsolása, továbbá azoknak a módszereknek, illetve attitűdnek az elsajátítása, amelyekkel az egyén csökkentheti a szennyezéshez való hozzájárulását.	

Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	**Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások**	**Kapcsolódási pontok**
Hidrogén Tulajdonságai. Előfordulása a csillagokban. *Légköri gázok* A légkör összetételének ismétlése (N_2, O_2, CO_2, H_2O, Ar). Tulajdonságaik, légzés, fotoszintézis, üvegházhatás, a CO_2 mérgező hatása. *Levegőszennyezés* Monitoring rendszerek, határértékek, riasztási értékek. Szmog. O_3, SO_2, NO, NO_2, CO_2, CO, szálló por (PM10). Tulajdonságaik. Forrásaik. Megelőzés, védekezés. Ózonpajzs. Az ózon mérgező hatása a légkör földfelszíni rétegében. A savas esőt okozó szennyezők áttekintése.	A légköri gázok és a légszennyezés kémiai vonatkozásainak ismerete, megértése**,** környezettudatos szemlélet kialakítása. Hidrogén égése, durranógáz-próba. Annak kísérleti bemutatása, hogy az oxigén szükséges feltétele az égésnek. Lépcsős kísérlet gyertyasorral. Információk az elmúlt évtizedek levegővédelmi intézkedéseiről.	*Biológia-egészségtan:*szaglás, tapintás, látás, környezetszennyezés, levegő-, víz- és talajszennyezés, fenntarthatóság. *Fizika:* Naprendszer, atommag, a természetkárosítás fajtáinak fizikai háttere, elektromos áram. *Földrajz:* ásványok, kőzetek, vizek, környezetkárosító anyagok és hatásaik.
Vizek Édesvíz, tengervíz, ivóvíz, esővíz, ásványvíz, gyógyvíz, szennyvíz, desztillált víz, ioncserélt víz, jég, hó. Összetételük, előfordulásuk, felhasználhatóságuk. A természetes vizek mint élő rendszerek.	A vizek, ásványok és ércek kémiai összetételének áttekintése; a vízszennyezés kémiai vonatkozásainak ismerete, megértése**,** környezettudatos szemlélet kialakítása. Különböző vizek bepárlása, a bepárlási maradék vizsgálata. Környezeti katasztrófák kémiai	

Vízszennyezés A Föld vízkészletének terhelése kémiai szemmel. A természetes vizeket szennyező anyagok (nitrát-, foszfátszennyezés, olajszennyezés) és hatásuk az élővilágra. A szennyvíztisztítás lépései. A közműolló. Élővizeink és az ivóvízbázis védelme. *Ásványok, ércek* Az ásvány, a kőzet és az érc fogalma. Magyarországi hegységképző kőzetek főbb ásványai. Mészkő, dolomit, szilikátásványok. Barlang- és cseppkőképződés. Homok, kvarc. Agyag és égetése. Porózus anyagok. Kőszén, grafit, gyémánt.Szikes talajok.	szemmel. Kísérletek mészkővel, dolomittal és sziksóval, vizes oldataik kémhatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	H_2, légköri gáz, természetes és mesterséges víz, ásvány, érc, levegőszennyezés, vízszennyezés.	

Tematikai egység	**Kémia az iparban**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A természetben előforduló anyagok ismerete, kémiai reakciók ismerete, fegyelmezett és biztonságos kísérletezés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése, hogy a természetben található nyersanyagok kémiai átalakításával értékes és nélkülözhetetlen anyagokhoz lehet jutni, de az ezek előállításához szükséges műveleteknek veszélyei is vannak. Néhány előállítási folyamat legfontosabb lépéseinek megértése, valamint az előállított anyagok jellemzőinek, továbbá (lehetőleg aktuális vonatkozású) felhasználásainak magyarázata (pl. annak megértése, hogy a mész építőipari felhasználása kémiai szempontból körfolyamat). Az energiatermelés kémiai vonatkozásai esetében a környezetvédelmi, energiatakarékossági és a fenntarthatósági szempontok összekapcsolása a helyes viselkedésformákkal.	

Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	**Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások**	**Kapcsolódási pontok**
A vegyész és a vegyészmérnök munkája az iparban, a vegyipari termékek jelenléte mindennapjainkban. A vegyipar és a kémiai kutatás modern, környezetbarát irányvonalai.	A tágabban értelmezett vegyipar főbb ágainak, legfontosabb termékeinek és folyamatainak ismerete, megértése, környezettudatos szemlélet kialakítása.	*Biológia-egészségtan:*fenntarthatóság, környezetszennyezés, levegő-, víz- és talajszennyezés.

Vas- és acélgyártás A vas és ötvözeteinek tulajdonságai. A vas- és acélgyártás folyamata röviden. A vashulladék szerepe. *Alumíniumgyártás* A folyamat legfontosabb lépései. A folyamat energiaköltsége és környezetterhelése. Újrahasznosítás. Az alumínium tulajdonságai. *Üvegipar* Homok, üveg. Az üveg tulajdonságai. Újrahasznosítás. *Papírgyártás* A folyamat néhány lépése. Fajlagos faigény. Újrahasznosítás. *Műanyagipar* A műanyagipar és hazai szerepe. Műanyagok. Közös tulajdonságaik.	Információk a vegyipar jelentőségéről, a vas- és acélgyártásról. Alumínium oxidációja a védőréteg leoldása után. Felhevített üveg formázása. Információk az amorf szerkezetről és a hazai üveggyártásról. Információk a különféle felhasználási célú papírok előállításának környezetterhelő hatásáról. Információk a biopolimerek és a műanyagok szerkezetének hasonlóságáról, mint egységekből felépülő óriásmolekulákról. Információk a műanyagipar nyersanyagairól.	*Fizika:* az energia fogalma, mértékegysége, energiatermelési eljárások, hatásfok, a környezettudatos magatartás fizikai alapjai, energiatakarékos eljárások, energiatermelés módjai, kockázatai, víz-, szél-, nap- és fosszilis energiák, atomenergia, a természetkárosítás fajtáinak fizikai háttere, elektromos áram. *Földrajz:* fenntarthatóság, környezetkárosító anyagok és hatásaik, energiahordozók, környezetkárosítás.
Energiaforrások kémiai szemmel Felosztásuk: fosszilis, megújuló, nukleáris; előnyeik és hátrányaik. Becsült készletek. Csoportosításuk a felhasználás szerint. Alternatív energiaforrások. *Fosszilis energiaforrások* Szénhidrogének: metán, benzin, gázolaj. Kőolaj-finomítás. A legfontosabb frakciók felhasználása. Kőszenek fajtái, széntartalmuk, fűtőértékük, koruk. Égéstermékeik. Az égéstermékek környezeti terhelésének csökkentése: porleválasztás, további oxidáció. Szabályozott égés. *Biomassza* Megújuló energiaforrások. A biomassza fő típusai energetikai szempontból. Összetételük,	Az energiaforrások áttekintése a kémia szempontjából, környezettudatos szemlélet kialakítása. Információk az egyén energiatudatos viselkedési lehetőségeiről, a hazai olajfinomításról és a megújuló energiaforrások magyarországi fölhasználásáról.	

égéstermékeik. Elgázosítás, folyékony tüzelőanyag gyártása. A biomassza mint ipari alapanyag a fosszilis források helyettesítésére.		
Mész A mészalapú építkezés körfolyamata: mészégetés, mészoltás, karbonátosodás. A vegyületek tulajdonságai. Balesetvédelem. *Gipsz és cement* Kalcium-szulfát. Kristályvíz. Kristályos gipsz, égetett gipsz. Az égetett gipsz (modellgipsz) vízfelvétele, kötése. Cementalapú kötőanyagok, kötési idő, nedvesen tartás.	Információk a mész-, a gipsz- és a cementalapú építkezés során zajló kémiai reakciók szerepéről. A főbb lépések bemutatása, pl. a keletkező CO_2-gáz kimutatása meszes vízzel, mészoltás kisebb mennyiségben. Információk a régi mészégetésről.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vas- és acélötvözet, alumínium, üveg, papír, energia, fosszilis energia, földgáz, kőolaj, szén, biomassza, mész, körfolyamat, kristályvíz.	

Tematikai egység	**Kémia a háztartásban**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A háztartásban előforduló anyagok és azok kémiai jellemzői, kémiai reakciók ismerete, fegyelmezett és biztonságos kísérletezés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A háztartásokban található anyagok és vegyszerek legfontosabb tulajdonságainak ismerete alapján azok kémiai szempontok szerinti, szakszerű jellemzése. Az egyes vegyszerek biztonságos kezelésének, a szabályok alkalmazásának készségszintű elsajátítása a kísérletek során, a tiltott műveletek okainak megértése. A háztartási anyagok és vegyszerek szabályos tárolási, illetve a hulladékok előírásszerű begyűjtési módjainak ismeretében ezek gyakorlati alkalmazása. A háztartásban előforduló anyagokkal, vegyszerekkel kapcsolatos egyszerű, a hétköznapi életben is használható számolási feladatok megoldása.	

Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	**Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások**	**Kapcsolódási pontok**
Savak, lúgok és sók biztonságos használata Használatuk a háztartásban (veszélyességi jelek). Ajánlott védőfelszerelések. Maró anyagok. *Savak* Háztartási sósav.	A háztartásban előforduló savak, lúgok és sók, valamint biztonságos használatuk módjainak elsajátítása. Információk az élelmiszerekben használt gyenge savakról. Annak bizonyítása, hogy a tömény lúg és az étolaj reakciója	*Biológia-egészségtan:*tudatos fogyasztói szokások, fenntarthatóság. *Fizika:*az energia fogalma, mértékegysége,

Akkumulátorsav. Ecet. Vízkőoldók: a mészkövet és a márványt károsítják. *Lúgok* Erős lúgok: zsíroldók, lefolyótisztítók. Erős és gyenge lúgokat tartalmazó tisztítószerek. *Sók* Konyhasó. Tulajdonságai. Felhasználása. Szódabikarbóna. Tulajdonságai. Felhasználása. A sütőpor összetétele: szódabikarbóna és sav keveréke, CO_2-gáz keletkezése.	során a zsíroldékony étolaj vízoldékonnyá alakul. Információk táplálékaink sótartalmáról és a túlzott sófogyasztás vérnyomásra gyakorolt hatásáról. Sütőpor és szódabikarbóna reakciója vízzel és ecettel. Információk a szódabikarbónával való gyomorsav-megkötésről.	elektromos áram.
Fertőtlenítő- és fehérítőszerek Hidrogén-peroxid. Hipó. Klórmész. Tulajdonságaik. A hipó (vagy klórmész) + sósav reakciójából mérgező Cl_2-gáz keletkezik. A klórgáz tulajdonságai. A vízkőoldó és a klórtartalmú fehérítők, illetve fertőtlenítőszerek együttes használatának tilalma. *Mosószerek, szappanok, a vizek keménysége* Mosószerek és szappanok, mint kettős oldékonyságú részecskék. A szappanok, mosószerek mosóhatásának változása a vízkeménységtől függően. A víz keménységét okozó vegyületek. A vízlágyítás módjai, csapadékképzés, ioncsere. *Csomagolóanyagokés hulladékok kezelése* A csomagolóanyagok áttekintése. Az üveg és a papír mint újrahasznosítható csomagolóanyag.Alufólia, aludoboz. Az előállítás energiaigénye. Műanyagok jelölése a termékeken. Élettartamuk.	A háztatásban előforduló fertőtlenítő- és mosószerek, valamint biztonságos használatuk módjainak elsajátítása. A csomagolóanyagok áttekintése, a hulladékkezelés szempontjából is, környezettudatos szemlélet kialakítása. H_2O_2 bomlása, O_2-gáz fejlődése. Információk a háztartási vegyszerek összetételéről. Semmelweis Ignác tudománytörténeti szerepe. Információk a kettős oldékonyságú részecskékről. Vízlágyítók és adagolásuk különbsége mosógép és mosogatógép esetében. Információk a foszfátos és foszfátmentes mosópor környezetkémiai vonatkozásairól. Alumínium oldása savban és lúgban. Információk: mi miben tárolható, mi mosható mosogatógépben, mi melegíthető mikrohullámú melegítőben. Információk a csomagolóanyagok szükségességéről, a környezettudatos viselkedésről. Műanyag égetése elrettentésként. Információk az iskola környékén működő hulladékkezelési rendszerekről.	

Réz és nemesfémek A félnemesfémek és nemesfémek. A réz (vörösréz) és ötvözetei (sárgaréz, bronz). Tulajdonságaik. Tudománytörténeti érdekességek. Az ezüst és az arany ún. tisztaságának jelölése. Választóvíz, királyvíz. *Permetezés, műtrágyák* Réz-szulfát mint növényvédő szer. Szerves növényvédő szerek. Adagolás, lebomlás, várakozási idő. Óvintézkedések permetezéskor. A növények tápanyagigénye. Műtrágyák N-, P-, K-tartalma, vízoldékonysága, ennek veszélyei. *Az energia kémiai tárolása* Energia tárolása kémiai (oxidáció-redukció) reakciókkal. Szárazelemek, akkumulátorok. Mérgező fémsók, vegyületek begyűjtése.	Kémiai információk ismerete a háztartásban található néhány további anyagról, azok biztonságos és környezettudatos kezelése. A háztartásban előforduló kémiai jellegű számítások elvégzési módjának elsajátítása. Réz és tömény salétromsav reakciója. Információk a valós műtrágyaigényről. Információk a háztartásban használt szárazelemekről és akkumulátorokról. A közvetlen áramtermelés lehetősége tüzelőanyag-cellában: H_2 oxidációja.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vízkőoldó, zsíroldó, fertőtlenítő- és fehérítőszer, mosószer, vízkeménység, csomagolóanyag, műanyag, szelektív gyűjtés, nemesfém, permetezőszer, műtrágya, várakozási idő, adagolás, szárazelem, akkumulátor.	

Év végi összefoglalás,ismétlés: 3 óra

A fejlesztés elvárt eredményei

	A tanuló ismerje a kémia egyszerűbb alapfogalmait (atom, kémiai és fizikai változás, elem, vegyület, keverék, halmazállapot, molekula, anyagmennyiség, tömegszázalék, kémiai egyenlet, égés, oxidáció, redukció, sav, lúg, kémhatás), alaptörvényeit, vizsgálati céljait, módszereit és kísérleti eszközeit, a mérgező anyagok jelzéseit. Ismerje néhány, a hétköznapi élet szempontjából jelentős szervetlen és szerves vegyület tulajdonságait, egyszerűbb esetben ezen anyagok előállítását és a mindennapokban előforduló anyagok biztonságos felhasználásának módjait. Értse a kémia sajátos jelrendszerét, a periódusos rendszer és a vegyértékelektron-szerkezet kapcsolatát, egyszerű vegyületek elektronszerkezeti képletét, a tanult modellek és a valóság kapcsolatát. Értse és az elsajátított fogalmak, a tanult törvények segítségével tudja magyarázni a halmazállapotok jellemzőinek, illetve a tanult elemek és

	vegyületek viselkedésének alapvető különbségeit, az egyes kísérletek során tapasztalt jelenségeket. Alkalmazza a megismert törvényszerűségeket egyszerűbb, a hétköznapi élethez is kapcsolódó problémák, kémiai számítási feladatok megoldása során, illetve gyakorlati szempontból jelentős kémiai reakciók egyenleteinek leírásában. képes legyen értelmezni a mindennapok egyes kémiai folyamatait (pl.: fémtárgyak átalakulásai, mészoltás), tudja a fontosabb fémek fizikai és kémiai tulajdonságait, előfordulásukat, előállításukat és gyakorlati jelentőségüket. Ismerje a háztartásban előforduló savak biztonságos tárolását és használatát Tudjon felsorolni néhány megújuló energiaforrást kiemelve jelentőségüget. *Tudja az élelmiszerek legfőbb összetevőinek, mint szerves vegyületeknek a fontosabb jellemzőit és tudja csoportosítani azokat.*

A tanuló

- ismerje az egyes elemcsoportok elhelyezkedését a periódusos rendszerben,
- atomszerkezeti ismeretei segítségével legyen képes a periódusos rendszerben feltüntetett adatok alapján a halmazszerkezet és a tulajdonságok értelmezésére,
- legyen képes értelmezni az elemek és vegyületek jellemző kémiai tulajdonságait,
- legyen képes tendenciák megállapítására,
- tudja megnevezni és kémiai jelekkel felírni a tanult elemeket és vegyületeket, ismerje azok fontosabb reakcióit, környezeti, élettani hatásait,
- tudja használni a molekulamodelleket a tanult molekulák bemutatására,
- tudja magyarázni a kémiai reakciók lényegét az elvégzett kísérletek alapján,
- legyen képes csoportosítani a megismert anyagokat és változásokat,
- leírás alapján tudjon tanulókísérleteket végezni,
- tulajdonságaik alapján tudja azonosítani a köznapi életben is fontos szervetlen anyagokat,
- tudja felsorolni a levegő és a természetes vizek szennyezéseit,
- ismerje az egyes nemfémes elemek és vegyületek élettani, környezeti hatásait,
- legyen áttekintése a nemfémes elemek oxidjainak, a savaknak és sóiknak szerepéről a természeti folyamatokban, a mesterséges anyagok körében, a háztartásban és az iparban,
- ismerje fel az anyagok tulajdonságai és élettani, illetve környezeti hatásai közötti összefüggéseket,
- tudja a mindennapi életben előforduló anyagokhoz mellékelt használati utasításokat értelmezni kémiai szempontból,
- ismerje a mérgező anyagok jeleit,

– tudja balesetmentesen használni a háztartási vegyszereket,
– kísérje figyelemmel, és értelmezze a tömegkommunikáció útján közzétett környezetszennyezettségre vonatkozó adatokat,
– érezzen személyes felelősséget, keressen cselekvési lehetőségeket közvetlen környezete megóvására,
– tudja a fontosabb fémek fizikai és kémiai tulajdonságait, előfordulásukat, előállításukat és gyakorlati jelentőségüket,
– értse a fémes tulajdonságok hasonlóságának és változatosságának okait,
– legyen képes általános ismereteit alkalmazni az egyes fémek tárgyalásakor,
– tudja azt, hogy melyek azok az alkálifém- és alkáliföldfém vegyületek, amelyek mindennapi életünkben szerepet játszanak, azok élettani és gyakorlati jelentőségét, a vizek lágyításának módjait,
– legyen átfogó ismerete a p-mező fémeiről, kiemelten az alumíniumról, az ónról, az ólomról,
– értse az s- és a d-mező fémeinektulajdonságbeli különbözőségeit,
– ismerje a legfontosabb ipari fémek előállításának eljárásait, a technológiák környezeti hatásait,
– értse az alumínium-, a vas- és acélgyártás gazdaságossági kérdéseit,
– ismerje a réz- és a cink-csoport elemeit,
– ismerje a fenti fémek fontosabb vegyületeinek felhasználási területeit, az alkalmazással kapcsolatos környezetvédelmi problémákat,
– ismerje az ötvözés, a korrózió lényegét, a korrózióvédelem hátterét,
– képes legyen értelmezni a mindennapok egyes kémiai folyamatait (pl.: fémtárgyak átalakulásai, mészoltás, a gipsz megkötése, fényképezés),
– ismerje az egyes anyagokhoz kapcsolódó kémiatörténeti vonatkozásokat,
– tudjon számítási feladatokat megoldani,
– értse az elemek és vegyületek körforgását a természetben, az élettelen és az élővilág fontosabb kapcsolatait,
– lássa a környezetvédelmi kérdések összefüggéseit,
– legyen képes a különféle információhordozók (videó- és tv-filmek, folyamatábrák, Internet) felhasználására az ismeretszerzésben,
–ismerje a hazai vegyipar történetének jelentős állomásait, fontosabb termékeit.
–környezet- és egészségkárosító hatásukat.

Földrajz

7-8. évfolyam

Célok és feladatok

Az általános iskolai természettudományos oktatás, ezen belül a földrajz tantárgy tanításának és tanulásának legfőbb célja és feladata a tanulók felvértezése mind a személyiségük, tudásuk, készségük és képességük, mind a gondolkodásuk fejlesztésével arra, hogy majd boldoguljanak, helytálljanak magánéletükben, élethivatásukban és a 21. századi társadalomban.

Ennek érdekében **a NAT Ember és Természet műveltségterülete előírásainak megfelelően a legfőbb feladata természettudományos és más alapkompetenciák fejlesztése,** a gyermekekben ösztönösen meglévő kíváncsiság és tudásvágy megerősítése, a sikerélmény biztosítása, a tantárgy megszerettetése.

A Földünk – környezetünk műveltségi terület tartalmainak feldolgozása során fejlődik a tanulók földrajzi-környezeti gondolkodása, helyi, regionális és globális szemlélete. Megértik, hogy a természet egységes egész; a Föld egységes, de állandóan változó rendszer, amelyben az ember természeti és társadalmi lényként él, és ez megköveteli az erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodást. A műveltségi terület minden jelenséget és folyamatot tér- és időbeli változásában, fejlődésében mutat be, megláttatva azok okait és lehetséges következményeit is. Így fokozatosan kialakulhat a tanulók felelős magatartása a szűkebb és a tágabb természeti, illetve társadalmi környezet iránt. A globalizálódó gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok értékelésével lehetővé válik, hogy a tanulók megismerjék az emberiség egész bolygónkra kiterjedő természetátalakító tevékenységét, valamint az ebből fakadó, szintén világméretű természeti és társadalmi problémákat.

A műveltségi terület tartalmi elemeinek feldolgozása a szűkebb és tágabb környezetünkről megszerzett ismeretek bővítése mellett nagymértékben hozzájárul a tanulók képességeinek fejlődéséhez. A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését. Az Európai Unió, valamint a távoli országok természeti és társadalmi-gazdasági sajátosságainak bemutatásával hozzájárul a nyitott és befogadó magatartás kialakulásához, felkelti az igényt az eltérő kultúrák megismerése, a következő nemzedékek számára történő megőrzése iránt. Mindezzel hozzájárul a felelős és tudatos környezeti magatartáshoz.

A természeti, a társadalmi-gazdasági és a környezeti folyamatokban megfigyelhető kölcsönhatások feltárásával a műveltségi terület tartalmainak feldolgozása hozzájárul a kor-szerű természettudományi szemlélet és gondolkodásmód kialakulásához. Szüntelenül változó és globalizálódó világunk természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatainak megismeréséhez, megértéséhez elengedhetetlen a folyamatos tájékozódás, az információszerzés és a nyitott gondolkodás. Ezért a megnevezett tartalmi elemek elsajátítása elképzelhetetlen a tanulók

kezdetben még irányított, majd egyre önállóbbá váló információszerző tevékenysége nélkül. Így a tanítási-tanulási folyamatban nagy hangsúlyt kap az információszerzés- és feldolgozás képességének fejlesztése, különös tekintettel a digitális világ nyújtotta lehetőségek felhasználására. Hazánk és a világ társadalom-földrajzi jellemzőinek bemutatásával fejlődik a tanulók szociális és állampolgári kompetenciája.

A Földünk – környezetünk műveltségi területben megfogalmazott célkitűzések, fejlesztési feladatok és az azokhoz kötődő tartalmak elsajátítása az 5. évfolyamon kezdődik, mert az oktatás alapozó szakaszában nem a szaktudományi ismeretek elkülönítésén van a hangsúly, hanem alapvetően a természettudományi (illetve részben a társadalom- és a környezettudományi) kapcsolatok megértésén. Ezért a műveltségi terület tartalmi és képességfejlesztési alapozása az 1–4. évfolyamon az Ember és természet műveltségi terület keretében megfogalmazottak alapján történik. Az 5–6. évfolyamra vonatkozó követelményrendszer már nemcsak az Ember és természet, hanem az Ember és társadalom műveltségi terület megfelelő fejlesztési területeihez is szervesen kapcsolódik. E kapcsolatok is hangsúlyozzák a Földünk – környezetünk műveltségi terület integráló jellegét, valamint a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jelenségek, folyamatok összefüggéseinek megláttatásában és kölcsön-hatásainak feltárásában betöltött alapvető szerepét.

Fejlesztési feladatok

A földrajz tanulása, tanítása nem lehet öncélú, formális (csak a jelenségek, fogalmak, törvények stb. emlékezeti tudását segítő és elváró). Ezért ezt a műveltségi területet az egész természettudomány és az általános műveltség részeként kell feldolgozni úgy, hogy a földrajz minél több szállal kapcsolódjon ezekhez. Közös munkával (a tanulókkal és a többi kollégával) el kell érni, hogy a tanulók döntő többsége elinduljon és évről évre előrelépjen azon a fejlődési folyamaton, amelynek eredményeként 18 éves korára képes lesz:

- **biztonsággal tájékozódni** a természetben, a társadalomban, a rázúduló információhalmazban, felismerni abban a helyét és feladatait, és ezek ismeretében képes lesz rendszerben gondolkodni és önállóan cselekedni;
- megismerni az ehhez szükséges földrajzi jelenségeket, fogalmakat, törvényszerűségeket életkorának megfelelő alkalmazási szinten és kialakítani önmagában az olyan logikus (a természettudományokra jellemző, de általánosan felhasználható) gondolkodásmódot, amely segíti **felismerni és megkülönböztetni az áltudományos tanokat** a bizonyított ismeretektől, így tudatosan tudja, hogy döntéseiben mit vegyen figyelembe;

- észrevenni a kapcsolatot a földrajz fejlődése és a társadalom változása, a történelmi folyamatok kialakulása között, megismerni, értékelni a legkiválóbb geográfusok munkásságát, tudományos eredményeit, ezek hatását az emberiség életére.
- eldönteni, hogy miben tehetséges, és ez alapján meghatározni azt az életpályát, amire sikeresen felkészülhet.
- A földrajz tantárgy a NAT-ban meghatározott fejlesztési területek és kulcskompetenciák közül különösen az alábbiak fejlesztéséhez járulhat hozzá:

Anyanyelvi kompetencia

A hallott és olvasott szöveg megértése, szövegalkotás, helyes és kreatív nyelvhasználat.

Matematikai kompetencia

A gondolkodás fejlesztésének, alkalmazásának képessége, felkészülés a mindennapok problémáira.

Természettudományos kompetencia

Készséget, képességet jelent arra, hogy a különböző ismeretekkel, módszerekkel magyarázatokat, előrejelzéseket alkossunk a természetben. Magyarázatot adjunk az ember és a természeti világ kölcsönhatása között lezajló folyamatokra, és irányítsuk tevékenységünket.

Digitális kompetencia

Használata a munkában, kommunikációban, szabadidőben.

A következő készségeken alapul: információ felismerése, visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítása, bemutatása, cseréje. Kommunikáció az interneten keresztül.

Szociális, állampolgári kompetencia

Felöleli a magatartás minden olyan formáját, amelyek segítségével hatékony és építő módon vehet részt a tanuló a társadalmi életben. Tudását felhasználva kreatívan, aktívan lehet részese a közügyeknek. A személyes, interperszonális, interkulturális, szociális és állampolgári kompetenciák a harmonikus életvitel, a közösségi beilleszkedés feltételei.

A hatékony, önálló tanulás

A tanuló képes kitartóan tanulni, saját tanulását megszervezni egyénileg és csoportosan.

Hatékonyan gazdálkodik az idővel és az információval. Előzetes tanulási, illetve élettapasztalataira építve tudását és képességeit aktívan használja az életben. Fontos a motiváció és a magabiztosság, az új ismeretek szerzése, feldolgozása, beépülése, útmutatások keresése, alkalmazása.

Környezettudatosságra nevelés

A tanulók legyenek képesek úgy élni, hogy ne veszélyeztessék a természet megóvását és a társadalom fenntartható fejlődését. Szükséges az egy életen át tartó tanulás, a kreatív gondolkodás, felelősségvállalás az egyéni és közös tettekért.

A tanulás tanítása

A hatékony tanulás módszereinek és technikáinak elsajátítása, az önművelés igényének kialakítása. Valamennyi értelmi képesség fejlesztése iskolán belül és kívül.

A tanulási stratégia tanítható. Az általános tanulási stratégiák – mint például az összehasonlítás, részletezés, problémamegoldás stb. –megtanulhatók és használhatók. A tanulási stratégiák fejlesztik a tanulók információ feldolgozó képességét, alkalmasabbá teszik őket az összetettebb gondolkodásra. A tevékenységi formák kialakítása és tervezése során tartsuk szem előtt a vezetés és önállóság helyes arányát. Szervezzünk minél differenciáltabban, személyre szabottabban!

A TANULÓK ÉRTÉKELÉSE

Az ellenőrzés és az értékelés legyen a földrajztanítás folyamatának szerves része, fogja át a tanuló valamennyi tanórai és – a tantárggyal kapcsolatos – tanórán kívüli tevékenységét.

Mind azellenőrzés, mind pedigazértékelésmódszertanilaglegyenváltozatos.

Az ellenőrzéstmindigkövesse a konkrétteljesítmény, a topográfiaitájékozottságés a tantárgyhozvalóviszonykörültekintőésváltozatos, kvalitatívértékelése.

Az ellenőrzésmódjai:

- folyamatos megfigyeléssel (milyen a tanulók érdeklődése, aktivitása, figyelme, ismeretszerző képessége, ismeretalkalmazása, hogyan vesznek részt a csoportmunkában, a projektfolyamatban stb.);
- szóbeli feleltetéssel (mely elsőbbséget élvez) – törekedni kell arra, hogy a tanulók ismereteiket, tapasztalataikat, megfigyeléseik lényegét összefüggően el tudják mondani;
- írásbeli ellenőrzéssel, azaz feladatlapokkal, mérőlapokkal, vázlatrajzok készíttetésével és a topográfiai tájékozottság mérésével;
- az ajánlott tevékenységformák között megjelölt gyakorlati feladatok, önálló kutatómunka (ábraelemzés, kiselőadás, sajtófigyelés) végzésével.
- otthoni munka (feladatok megoldása, gyűjtőmunka, megfigyelés, feladatok számítógépes megoldása stb.);
- versenyeken, vetélkedőkön való szereplés, elért eredmények

Az értékelés szempontjai:

A tantárgyi eredmények értékelése a hagyományos 5 fokozatú skálán történik. Fontos, hogy a tanulók

- motiváltak legyenek a minél jobb értékelés elnyerésére;
- tudják, hogy munkájukat hogyan fogják (szóban, írásban, osztályzattal) értékelni, – ez a tanár részéről következetességet és céltudatosságot igényel;
- számítsanak arra, hogy munkájuk elvégzése után önértékelést is kell végezniük;
- hallgassák meg társaik értékelését az adott szempontok alapján;
- fogadják meg tanáraik észrevételeit, javaslatait, kritikáit akkor is, ha nem érdemjeggyel történik az értékelés, tudják hasznosítani a fejlesztő értékelési megnyilvánulásokat.

7. évfolyam

A tematikai egységek címe	Óraszámok (Új anyag + gyakorlás + ismétlés + összefoglalás + ellenőrzés)
I. A szilárd Föld anyagi és folyamatai	9
II. A földrajzi övezetesség alapjai	7
III. Gazdasági alapismeretek	5
IV. Afrika és Amerika földrajza	14
V. Ázsia földrajza	11
VI. Ausztrália, a sarkvidékek és az óceánok földrajza	4
Év végi összefoglalás	4
Összesen	**54**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A szilárd Föld anyagai és folyamatai**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Szemléleti kép a Föld belső gömbhéjairól. Megfigyelések és vizsgálódások alapján szerzett tapasztalatok a szűk környezetben található szilárd anyagokról. A belső és külső erők, hatásaik felismerése, modellezése. A talajképződés lényege hazai talajtípusok vizsgálata alapján. Emberi és természetföldrajzi időléptékek, időtartamok érzékelése. Konkrét, lakóhelyhez közeli példák ismerete környezetalakító tevékenységre, természeti értékek védelmére.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A térszemlélet fejlesztése az ember által tapasztalható méretek (pl. hegyek) és a Föld méretviszonyainak összehasonlítása révén. Az időfogalom, az időbeli tájékozódás fejlesztése az ember által tapasztalható időtartamok és a földtörténeti időegységek arányainak érzékeltetésével. A felfedeztető tanulási stratégia alkalmazása (megfigyelések, vizsgálódások, mérések megadott szempont alapján tanári irányítással), a balesetmentes és biztonságos eszközhasználat gyakoroltatása, a tapasztalatrögzítés önállóságának fokozatos növelése. Az oksági gondolkodás erősítése, mélyítése több ok együtteshatására bekövetkező jelenségek vizsgálata során. A szükségletek kielégítése és a fenntarthatóság közötti egyensúly lehetőségének bemutatása, a környezettudatos gondolkodás, a fenntarthatóság iránti elkötelezettség megalapozása. A természet mint megbecsülendő és védendő érték beláttatása a talaj példáján.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Környezetünk anyagainak vizsgálata Ásványokból összetett *természetes (kőzetek, ércek) és mesterséges anyagok (pl. beton, tégla) összehasonlítása* egyéni és csoportos vizsgálódással. A legfontosabb bio- és ércásványok, kőzetalkotó *ásványok*, drágakövek, magmás, üledékes és átalakult *kőzetek* (vas- és rézérc, bauxit, agyag, márvány) *tulajdonságainak megfigyelése, mérése, vizsgálata;csoportosításuk*. A *talaj*anyagainak és szerkezetének megismerése különböző talajtípusok vizsgálata, összehasonlítása. A talajkeletkezési folyamat és a talaj tulajdonságainak összekapcsolása. A földtani képződmények védelmének megismerése környékbeli példákon közvetlen tapasztalatszerzéssel. A folyamatosan változó bolygó és környezet A *földövek* és méreteik, a kőzetöv és a kőzetlemezek felépítésének megismerése. A *földtani és a természetföldrajzikontinensfogalom* összekapcsolása. Geológiai (belső) erők megnyilvánulásainak megértése a *kőzetlemezek mozgásának és következményei*nek összekapcsolásával (hegyláncok felgyűrődése, gyűrődés; mélytengeri árkok és óceáni hátságok keletkezése; vulkánosság és földrengés; emelkedés és süllyedés, vetődés, rögösödés; magmás, átalakult kőzetek keletkezése). A *földrajzi (külső) erők* felismerése folyamatokban (aprózódás és mállás; lepusztulás és felhalmozódás, feltöltődés; üledékképződés, üledékes kőzetek keletkezése). A geológiai erők és a földrajzi erők harcának értelmezése. A *kontinensek területét gyarapító és fogyasztó folyamatok megkülönböztetése*. A szárazföldek és a tengerek mindenkoriföldgömbi helyzete természetföldrajzi és környezetikövetkezményeinek felismerése a mai földrészek kialakulásához vezető állapotok példái alapján. Tájékozódás a földtörténeti időben, Tájékozódás a geológiai mozgások, változások időskáláján egyes események időpontjának, folyamatok időtartamának elhelyezésével, idővonalzó készítésével.	*Kémia*: Szerves és szervetlen anyag, keverék, szilárd anyag, egyes ásványok és kőzetek összetétele. Halmazállapotok. *Biológia-egészségtan*: élő anyag. *Matematika*: Képzeleti mozgatás, szétvágások. Időegységek, időtartammérés, számok a számegyenesen. Fizika: úszás, sűrűség, erőhatások, szilárd testek fizikai változása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kőzetöv; ásvány, kőzet, érc; magmás, üledékes és átalakult kőzet; ősmaradvány; építőanyag, nyersanyag, energiahordozó. Geológiai (belső) és földrajzi (külső) erő. Óceáni és kontinentális lemez, magma, vulkán, láva, földrengés. Szilárdhulladék-lerakó, földtani természetvédelem. Geológiai idő, földtörténeti időegységek.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A földrajzi övezetesség alapjai**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Időjárási elemek, jelenségek. A besugárzás és a felmelegedés, a víz körforgása és halmazállapot-változásai, a felhő- és csapadékképződés jelenségek felismerése. Példák hozatala az időjárási elemek térbeli és időbeli változásaira, az éghajlat-módosító tényezők megnyilvánulására. A nedves és a száraz kontinentális éghajlat jellemzése, társadalmi-gazdasági hatásainak felismerése hazai példákon. A Föld gömb alakjának és az éghajlati övezetek kialakulásának összekapcsolása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A modellszemlélet alapozása a földrajzi övezetességi rendszer elemeinek példáival a regionális földrajzi tanulmányok előtt. A földrajzi és az éghajlati övezetesség különbségének megértetése. A földrajzi övezetesség elemeinek összeillesztése különböző típusú összefüggéseket mutató ábrák (diagramok, modellek, magyarázó ábrák) elemzése során. A kutatásos stratégia alkalmazása (természeti adottságok értékelése a társadalom szempontjából, társadalmi-gazdasági hatásaik, környezeti következményeik meglátása példákban). Az övezetek, övek bemutatási szempontjainak és a tipikus tájak jellemzési algoritmusának megismertetése. Szociális nevelés a környezet és az életmód kapcsolatának felfedezésével. Családi életre nevelés a más kultúrákban jellemző családi életmódok bemutatásával.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Éghajlati alapismeretek Az éghajlati elemek, az éghajlatot alakító és módosító tényezők érvényesülésének felismerése, magyarázata; az éghajlat övezetességét kialakító tényezők értelmezése; éghajlati diagram olvasása. A forró övezeti földrajzi-környezeti kapcsolatok feltárása Esőerdővidék (a felszálló légáramlás következménye, jellemzői, erdőirtás és termőföld-erózió); szavannavidék (az évszakos esőzés következményei, legelőváltó gazdálkodás, az elsivatagosodás folyamata); sivatag (a leszálló légáramlás uralma, jellemzői, napenergia-készlet). A mérsékelt övezeti földrajzi-környezeti kapcsolatok értelmezése A*mediterrán* táj és a mediterrán gazdálkodás jellemzése; a természetföldrajzi jellemzők a földrészek belseje felé való változásának felismerése a *valódi mérsékelt öv*ben, a füves területek és a vegyes szántóföldi gazdálkodás összefüggéseinek bemutatása; a *tajgavidék* és az	*Fizika:* fény, hullám, hőmérséklet, halmazállapot, csapadék. *Matematika:* modellek és diagramok megértése, adatleolvasás. *Biológia-egészségtan*: életfeltételek, életközösségek, biomok, ökológiai kapcsolatrendszerek. *Informatika:* adatgyűjtés az internetről, időjárási térképek, előrejelző rendszerek.

erdőgazdálkodás jellemzése. A hideg övezeti földrajzi-környezeti kapcsolatok feltárása A megvilágítás évszakos különbsége következményének felismerése a szélsőséges természeti viszonyokban. A függőleges földrajzi övezetesség A természetföldrajzi adottságok függőleges változásának és a hegység éghajlat- és vízválasztó szerepének felismerése; a magashegységi táj jellemzése; a vízenergia-hasznosítás modellszerű értelmezése; helyes magatartás lavinaveszélykor. Éghajlati diagram olvasása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vízszintes és függőleges földrajzi övezetesség, földrajzi övezet és öv. Szélrendszer (passzát, nyugatias, sarki); éghajlat (egyenlítői, szavanna-, forró övezeti sivatagi, mediterrán, óceáni, tajga); éghajlat- és vízválasztó hegység; vízjárás. Sivatagi váztalaj, szürke erdei talaj. Elsivatagosodás, hóhatár, gleccser. Vízenergia, napenergia. Tipikus táj (esőerdő-, szavanna- és tajgavidék, sivatag, mediterrán és magashegységi táj). Gazdálkodás (erdő-, vegyes szántóföldi és legelőváltó gazdálkodás).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Gazdasági alapismeretek**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	A gazdaság természeti feltételeinek, a gazdasági ágazatok tevékenységeinek felismerése példákban. A családi bevétel és kiadás példáinak ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Közgazdasági szemlélet alapozása az üzletekben vásárolható termékeket előállító gazdasági ágazatok tevékenysége közötti szoros kapcsolat és az egyes termékek árát befolyásoló sokféle tényező felismertetésével. A kreatív gondolkodás fejlesztése a piac működési alapelvének, a kereslet és a kínálat szerepének köznapi gyakorlati példákon keresztül történő megértetése során. Gazdasági és pénzügyi nevelés, a felelős gazdálkodás megalapozása a családi gazdaság működésének helyzetgyakorlatokban való bemutatásával.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A gazdaság értelmezése A gazdasági ágazatok feladatának, szerepének megismerése egy ország életében; a szolgáltatás és a mindennapi élet kapcsolatának meglátása (lakóhelyen és a világhálón igénybe vehető szolgáltatások); az országok és a gazdasági fejlettség alapadatainak megismerése. *Pénzügyi alapismeretek*	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: a gazdasági ágak történelmi kialakulása; nemzetközi együttműködések.

Egy *termék árát befolyásoló tényezők* (ráfordítások, kereslet, kínálat) és kapcsolatuk megértése. *A pénz* és szerepe, típusai, fizetési módok megismerése. Nemzeti és közös valuták, árfolyam egyszerű értelmezése. *A piac működési alapelvének*, a kiadás-bevétel rendszer *megértése* egyszerű köznapi példákban. A kölcsön veszélyeinek felismerése. A takarékosodás és a megtakarítások lényege. *Nemzetközi együttműködések* A nemzetközi együttműködések szükségességének felismerése különböző típusú szervezetek példáin (EU, ENSZ, WHO, UNESCO, WWF, regionális és civil szervezetek).	*Matematika*: mennyiségek összehasonlítása, százalékszámítás, egyenes arányosság. *Informatika*: adat- és ténygyűjtés az internetről.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gazdasági ágazat és ág, gazdasági szerkezet. Kereskedelem, vám. Pénz, kiadás, bevétel, kölcsön, megtakarítás. Valuta, árfolyam.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Afrika és Amerika földrajza**	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	A földrészek szerkezetfejlődési modelljének ismerete. Eligazodás a földtörténeti időben. A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség rendszere, az övek főbb természeti adottságainak és környezeti problémáinak összefüggései. A földrajzi övek és a tipikus tájak földrajzi jellemzési algoritmusának használata. A földrészek és az óceánok megnevezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Átfogó kép kialakítása Afrika és Amerika természetföldrajzi jellemzőiről a Föld fejlődéséről és a földrajzi övezetességi rendszerről való tudás alkalmazásával. Térszemlélet fejlesztése az ábrázolt térben való tájékozódással. A valós térbeli viszonyok megismertetése térkép alapján, a szemléleti térképolvasás képességének fejlesztése. A kritikai gondolkodás fejlesztése a földrészek társadalmi-gazdasági jellemzői és a természeti adottságok, a történelmi események, a világban zajló gazdasági folyamatok elemzésével, illetve a földrajzi tényezők életmódot meghatározó szerepének, a gazdasági fejlettség területi különbségeinek, okainak, társadalmi és környezeti következményeinek megláttatásával. Az országjellemzés algoritmusának alkalmaztatása. A környezeti szemlélet fejlesztése a regionális társadalmi-gazdasági és környezeti problémák világméretűvé válásának érzékeltetésével, az emberiség közös felelősségének megértetésével a környezet állapotában, valamint a hosszú távú természeti, környezeti folyamatok példákban való felismertetésével. Családi életre nevelés a más kultúrákban lévő életmódok megismertetésével. A kommunikációs képességek fejlesztése a szövegbeli speciális jelrendszerek működésének megfigyelésével, valamint különböző jellegű információs anyagokban való célszerű kereséssel, tabló-összeállítással és beszámoló-készítéssel.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Afrika természetföldrajza Afrika domborzatának és tájainak megismerése. **Erőforrások:** a földtani szerkezet és az övezetesség következményeinek, valamint az ásványkincs- és energiahordozó-készletek területi és gazdasági ellentmondásosságának értelmezése. **Afrika társadalomföldrajza** Emberfajták, népek és kultúrák találkozása. A népességrobbanás, a fiatal *népesség* és következményeinek összekapcsolása esetleírásokban (etnikai feszültségek, országok közötti és polgárháborúk). A *trópusi mezőgazdaság* változatos formái (talajváltó, ültetvényes, oázis- és legeltető gazdálkodás) és az azokhoz kötődő életmódok különbségeinek feltárása. *Száhel*, az éhezés és a szegénység földje: a természeti, társadalmi, egészségügyi veszélyhelyzetek (pl. menekültek, járványok, túllegeltetés), ökológiai katasztrófa okozati megismerése, nemzetközi segítségnyújtás szükségességének felismerése. *Egyiptom*: az ősi kultúra és a globális világ ellentmondásainak megértése. Amerika természetföldrajza A földrész *szerkezeti tagolódás*ának, a szerkezetfejlődési múlt gazdaságot és életmódot meghatározó szerepének megismerése. Észak-, dél- és közép-amerikai tájtípusok összehasonlító elemzése. A *természetföldrajzi övezetesség*, az É-D-i nyitottság és K-Ny-i zártság következményeinek, veszélyhelyzeteinek felismerése. Az aszimmetrikus vízgyűjtő terület következményeinek megismerése, a vízrendszer-hasznosítás modellezése. Amerika társadalomföldrajza A földrész *népességföldrajzi tagolódás*ának megismerése; a népességkeveredésből fakadó társadalmi-gazdasági előnyök, hátrányok felismerése példákban. A népességkoncentrációk, a városodás és a városiasodás, a település-együttesek, az agglomerációs zóna kialakulási folyamatának értelmezése példákban. A farmgazdálkodás modellezése, a *mezőgazdasági övezetesség* átalakulásának értelmezése (pl. elmetérképezéssel). Az erőforrás-gazdálkodástól a tudásalapú társadalomig való fejlődési út értelmezése; a *technológiai övezet* jellemzése. Amerika országföldrajza *Eltérő szerepű országok* (világgazdasági nagyhatalom, felzárkózó erőterek, banánköztársaságok) földrajzi összehasonlítása. *Amerikai Egyesült Államok* mint világgazdasági vezető hatalom;	*Biológia-egészségtan*: A forró övezet élővilága. Városi ökoszisztéma. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* Gyarmatosítás, ókori öntözéses kultúrák. Amerika meghódítása. Urbanizáció, technológiai fejlődés. *Etika*: lokális cselekvések és globális problémák.

Brazília mint gyorsan fejlődő ország.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tagolatlan és tagolt partvidék; gyűrt- és röghegységrendszer, szárazföldi árokrendszer. Hurrikán, tornádó; vízesés, időszakos folyó, artézi kút, tóvidék, sivatagtípus. Emberfajta, bennszülött. Túlnépesedés, éhségövezet, menekült, járvány, túllegeltetés, ökológiai katasztrófa. Gyűjtögetés, talajváltó, ültetvényes és oázisgazdálkodás, vándorló és istállózó állattartás, monokultúra, vadfoglalás, farmgazdaság. Egyoldalú gazdaság, banánköztársaság, gazdasági befolyás, bérmunka, világcég, tudásalapú társadalom, világgazdasági nagyhatalom. Tipikus táj (ültetvény, farm, rezervátum, menekülttábor, technológiai övezet, urbanizáció, városövek, városövezet, agglomerációs zóna).
Topográfiai ismeretek	Afrikai- és Kanadai-ősföld, Atlasz, Andok, Appalache, Sziklás-hegység, Dél- és Kelet-afrikai- magasföld, Brazil-felföld, Mexikói-fennsík, Amazonas- és Kongó-medence, Szahara, Szudán; Mississippi- és Paraná-alföld, Préri, Floridai- és Kaliforniai-félsziget; Száhel. Amerika részei. Vörös-tenger, Guineai- és Mexikói-öböl, Amazonas, Kongó, Mississippi, Nílus, Orinoco, Paraná; asszuáni Nagy-gát; Nagy-tavak, Panama-csatorna. Egyiptom, Amerikai Egyesült Államok, Brazília, Mexikó, Venezuela; Alexandria, Atlanta, Brazíliaváros, Chicago, Houston, Kairó, Los Angeles, New Orleans, New York, Rio de Janeiro, San Francisco, São Paulo, Szilícium-völgy, Washington.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Ázsia földrajza**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	A földrészek szerkezetfejlődési modelljének ismerete. Eligazodás a földtörténeti időben. A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség rendszere, az övek főbb természeti adottságaival és környezeti problémáinak összefüggései. A sivatag, a tajgavidék, a magashegység, az agglomeráció és a technológiai park tipikus tájak jellemzői, az országok jellemzési algoritmusának használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Oksági gondolkodás fejlesztése Ázsia természetföldrajzi jellemzőinek okaival, társadalmi-gazdasági következményeivel és a világ gazdasági folyamataival való összefüggésekben történő feldolgozásával. A földrajzi tényezők életmód-meghatározó szerepének felismertetése. Prognosztikus szemlélet fejlesztése az ázsiai gazdasági fejlettségterületi	

	különbségeinek és okainak megláttatásával, a társadalmi és környezeti következményeik elképzeltetésével. Környezeti szemlélet fejlesztése a regionális társadalmi-gazdaság, környezeti problémák világméretűvé válásának példákbanvaló érzékeltetésével, az egészséges környezet megőrzésében a társadalmi felelősségének bemutatásával. Az időbeli tájékozódás fejlesztése a rövidebb időtartamú társadalmi és környezeti folyamatok példákban való felismertetésével. A szemléleti térképolvasás fejlesztése különböző tartalmú térképeken való önállóan tájékozódással, az információk közötti összefüggések indoklásával.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Ázsia természetföldrajza . A „*legek" földrésze*: óriástájak és szerkezeti egységek, változatos éghajlat és termőföldhiány, vízbőség és vízszegénység kontrasztjának, okainak megismerése. Természeti veszélyhelyzetek (földrengés, vulkánkitörés, cunami, tájfun) felismerése, a helyes magatartás megismerése. *Belső-ázsiai sivatagok*: kontinensbelseji zárt fekvés következményeinek megértése. *Monszun vidék és terület*: a kialakító okok összehasonlítása a forró és a mérsékelt övezetben, jellemzésük, az öntözéses monszungazdálkodás modellezése. Ázsia társadalomföldrajza Népek és kultúrák jellemzőinek, *népesség*koncentrációk kialakulási okainak és következményeinek megismerése. Az ősi kultúrák, a világvallások társadalmat, gazdaságot, környezetet befolyásoló szerepének felismerése példákban. *Területi fejlettségi különbségek* felismerése. A világ új fejlődési és gazdasági pólusa, felgyorsult gazdasági növekedés, technológiaátvitel-folyamat értelmezése. Ázsia regionális földrajza *Eltérő szerepkörű országcsoportok*: olajországok, mezőgazdasági alapanyag-termelők, összeszerelő-beszállítók, újonnan iparosodott országok, új gazdasági hatalmak megismerése. *India*: a hagyományos zárt társadalom és az informatikai társadalom ellentmondásai. *Japán*: a termőföld-, energia- és nyersanyagszegénység; a biotechnológián és elektronikán alapuló gazdasági hatalom; a természeti katasztrófahelyzetek földrajzi alapjai, életmódbeli és környezeti következményei. *Kína*: a világ meghatározó gazdasága; a tengerparti és a belső területek fejlettségkülönbségének természeti alapjai, életmódbeli és környezeti következményei.	*Matematika*: ok-okozati gondolkodás, modellezés. *Fizika:* légköri jelenségek fizikai törvényszerűségei, természeti katasztrófák. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: ókori jelentős ázsiai kultúrák, napjaink gazdasági fejlődése; a gazdasági hatalomváltás. *Biológia-egészségtan*: biotechnológiai forradalom, életfeltételek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vulkáni szigetív. Kontinentalitás, szélsőségesen szárazföldi terület, monszunvidék és monszunterület; mérsékelt övezeti sivatagi, forró és mérsékelt övezeti monszun éghajlat, tájfun, cunami, talajpusztulás. Népességrobbanás, világvallás, zarándokhely. Öntözéses gazdálkodás, zöld forradalom, technológia-átvitel, csúcstechnológia, informatikai társadalom.
Topográfiai ismeretek	Eurázsia, Ázsia részei, Közel- és Távol-Kelet; Arab-félsziget, Fülöp- és Japán-szigetek, Indokínai-félsziget, Indonéz-szigetvilág, Dekkán- és Közép-szibériai-fennsík, Dél-kínai-hegyvidék, Himalája, Pamír, Csomolungma, Fuji, Góbi, Hindusztáni-, Kínai- és Nyugat-szibériai-alföld, Mezopotámia, Tajvan, Takla-Makán, Tibet, Tien-san, Urál; Fekete-, Japán- és Kaszpi-tenger, Perzsa-öböl, Aral- és Bajkál-tó, Boszporusz, Brahmaputra, Indus, Jangce, Gangesz, Mekong, Ob, Sárga, Urál-folyó, Tigris. Dél-Korea, India, Japán, Kína, Kuvait, Szaúd-Arábia, Thaiföld, Törökország; Hongkong, Kalkutta, Kanton, Mumbai, Peking, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Tokió, Újdelhi.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Ausztrália, a sarkvidékek és az óceánok földrajza**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	A szerkezetfejlődési folyamatok által létrehozott képződmények példái. Eligazodás a földtörténeti időben. A forró és a hideg övezet és öveik főbb természeti adottságainak, környezeti problémáinak ismerete. Az óceánok és a tengerek tulajdonságainak elkülönítése, a földrészek és az óceánok megnevezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Átfogó kép alkotása Ausztrália és a sarkvidékek természetföldrajzi jellemzőiről, az okok és a jellemzők közötti összefüggések felismertetése a Föld fejlődéséről és az övezetességi rendszerről való tudás alkalmazásával. A környezetgazdálkodási szemlélet fejlesztése a tengeri erőforrások globális folyamatokban betöltött szerepének felismertetésével példákban, sérülékenységének és következményeinek megértetésével. A modellszerű gondolkodás fejlesztése elméleti modellalkotással a térség problémáiról. Az információszerző stratégia fejlesztése a tengert ábrázoló térképeken való tájékozódással, információleolvasással.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Ausztrália, a kontinensnyi ország Elszigetelt fekvés, ellentmondásos természeti adottságok (sivatag és artézivíz-készlet, termékeny alföldek és hegyvidék) és következményeik ismerete. Szigetvilág az óceánban (Óceánia), a speciális fekvés gazdasági, társadalmi és környezeti következményeinek (hajózás, idegenforgalom stb.) megismerése. A sarkvidékek földrajza	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* nagy földrajzi felfedezések; hajózás.

Az Északi- és a Déli-sarkvidék összehasonlító földrajzijellemzése; az ózonréteg-elvékonyodás okainak és következményeinek átlátása; a sarkvidék mint speciális élettér értelmezése; az Antarktika szerepének, a kutatóállomások jelentőségének megismerése. A világtenger földrajza Az óceánok és tengerek földrajzi jellemzőinek, a tengeráramlások szerepének, a világtenger mint erőforrás (ásványkincsek, árapály-energia, halászat) és mint veszélyforrás (szökőár) megismerése; a veszélyeztető folyamatok (pl. vízszennyezés, túlhalászás) egyszerű értelmezése.	*Kémia:* ózon; sósvíz és édesvíz; vízszennyezés. *Biológia-egészségtan*: életfeltételek, a hideg övezet és a tengerek élővilága. *Fizika*: Felhajtóerő, hőszigetelés. A tengermozgások fizikai alapjai
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állandóan fagyos és tundraéghajlat, fahatár, belföldi jégtakaró, jéghegy, ózonréteg, korallzátony, jégsivatag. Világtenger; tengeráramlás; árapály-energia, túlhalászás, kutatóállomás. Őslakos, bevándorló.
Topográfiai ismeretek	Ausztráliai-alföld, Nagy-Artézi-medence, Nagy-Vízválasztó-hegység, Nyugat-ausztráliai-ősföld, Új-Guinea, Grönland, Hawaii; Murray. Ausztrália, Új-Zéland; Melbourne, Perth,Sydney. Északi-sarkvidék, Déli-sarkvidék (Antarktisz).

A fejlesztés várható eredményei 7. évfolyam végén

- ismerje a kontinensek fő természetföldrajzi vonásait. Tudja ezeket a fekvés, felszín, kialakulás és a földrajzi övezetesség összefüggésrendszerében vizsgálni,
- tudja értelmezni az egyes földrészek, tájak, országok természeti és társadalmi jellemzőinek összefüggéseit, kölcsönhatásait,
- ismerje a kontinensek, tipikus tájak és országok regionális sajátságait, a közöttük lévő hasonlóságokat, különbségeket, kapcsolataik rendszerét,
- támassza alá példákkal a gazdasági élet jelenségeinek kölcsönhatásait,
- ismerjen a tanult térségben környezetkárosító folyamatokat, tevékenységeket és az elhárításukra (megelőzésükre) tett intézkedéseket,
- tudja használni a térképet információszerzésre a szemléleti- és tanári segítséggel az okfejtő térképolvasás szintjén,
- mutassa meg (jelölje be kontúrtérképen) a tanult topográfiai fogalmakat, kapcsolja hozzájuk jellemző földrajzi tartalmukat,
- legyenek képesek természet-, illetve társadalom- és gazdaságföldrajzi megfigyelések végzésére,
- legyenek képesek a tanulók a térképet információforrásként használni, szerezzék meg a logikai térképolvasás képességét,
- tudjanak nagy vonalakban tájékozódni a földtörténeti időben,
- ismerjék fel a földrajzi övezetesség kialakulásában megnyilvánuló összefüggéseket és törtvényszerűségeket,
- tudják példákkal bizonyítani a társadalmi-gazdasági folyamatok környezetkárosító hatását, a lokális problémák globális következmények elvének érvényesülését.

8. évfolyam

A tematikai egységek címe	Óraszámok (Új anyag + gyakorlás + ismétlés + összefoglalás + ellenőrzés)
I. Év eleji ismétlés	1
II. Európa általános földrajza	5
III. Észak- és Mediterrán-Európa földrajza	5
IV. Atlanti-Európa földrajza	6
V. Kelet- és Közép-Európa földrajza	7
VI. A Kárpát-medencevidék földrajza	5
VII. A hazánkkal szomszédos országok földrajza	6
VIII. Magyarország természeti és kulturális értékei	5
IX. Magyarország társadalomföldrajza	10
Év végi összefoglalás	4
Összesen	**54**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Európa általános földrajza	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Szerkezetfejlődési folyamatok által létrehozott képződmények felismerése példákban. Eligazodás a földtörténeti időben. A földrajzi övezetesség rendszere, az övek főbb természeti adottságai, környezeti problémái. A szélrendszerek éghajlatot meghatározó szerepe. A földrészek és országcsoportok szerepe a világgazdaságban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az Európa-tudat megalapozása az integrációs folyamat céljainak megismertetésével, napjaink törekvéseinek érzékeltetésével. A tanulni tudás képességének fejlesztése az előzetes (a távoli földrészekkel kapcsolatos) tudás előhívásával és alkotó felhasználásával. Az analizáló képesség fejlesztése Európa természetföldrajzi adottságai és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségek, környezeti veszélyek feldolgozásával. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése az európai kulturális sokszínűség földrajzi okainak és a népességkeveredés következményeinek elemzése során. A közös európai kultúra, főként földrajzi alapjainak ismerete és a megőrzésére irányuló igény kialakítása. Az információszerzési képesség fejlesztése adatok, egyszerű adatsorok, diagramok értelmezésével, elemezésével, a földrajzi övek jellemzési szempontjainak önálló használatával.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Európa általános természetföldrajzi képe Szerkezetalakító folyamatok és a külső erők felszíni következményeinek, a domborzati adottságok következményeinek és a *nagytájak mozaikjának megismerése*. Európa *változatos és szeszélyes éghajlat*ának, a nyitottság a többi természetföldrajzi tényezőre való hatásának megismerése. A természeti adottságok szerepének meglátása az európai társadalmi-gazdasági életben. Európa társadalomföldrajzi képe és folyamatai Európa változó *társadalmi erőforrásai*nak, az elöregedő társadalom gazdasági következményeinek megismerése. Az európai erőtér gyengülő *világgazdasági szerep*ének felismerése, az új válságjelenségek (növekvő eladósodás, munkanélküliség) értelmezése; a transzkontinentális infrastruktúra szerkezetének térképezése. Az *Európai Unió* földrajzi lényegének megértése; az országok és térségek változó szerepének felismerése az integrációs folyamatban.	*Fizika*: erőhatások. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: A természeti adottságok és a történelmi események kapcsolata. Európa mint évszázadokon át a Föld legfejlettebb és vezető térsége; az integráció története, intézményrendszere; infrastruktúra és fejlődés. *Biológia-egészségtan:* életkor.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kaledóniai-, variszkuszi- és alpi hegységképződés; eljegesedés. Időjárási front. Öregedő társadalom; indo-európai nyelvcsalád; soknemzetiségű ország; uniós polgár, állampolgár; letelepedési engedély, munkavállalási engedély. Gazdasági és politikai integráció; euró-övezet, Schengeni övezet.
Topográfiai ismeretek	Európa részei; Észak-atlanti-áramlás. Az Európai Unió tagállamai és fővárosuk; Strasbourg, Vatikán.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Észak- és Mediterrán-Európa földrajza**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	Áttekintő kép Európa természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségekről. A hideg mérsékelt és a meleg mérsékelt öv, a mediterrán táj és gazdálkodás jellemzőinek, a vándorló állattartás lényegének ismerete. Az Európai Unió országai és fővárosuk megnevezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Lényegkiemelő és összehasonlító képesség fejlesztése a két kontinensrész közös és egyedi földrajzi-környezeti vonásainak, azok okainak és következményeinek feltárásával. Gyakorlatorientált szemlélet fejlesztése az ismert világ folyamatos tágulása a fejlődésben máig érzékelhető hatásainak, valamint a természeti és gazdasági körülmények, hagyományok gondolkodásmódot, életmódot befolyásoló hatásának felismertetésével. Az információfeldolgozás képességének fejlesztése ismeretekről való leírás készítésével segédeszközök használatával, tanári irányítással.	

	A szociális kompetencia fejlesztése az országcsoportok környezeti problémáinak irányított projektmódszerrel történő feldolgozásával.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A tenger, a tagolt partvidék szerepe az észak- és dél-európai népek életében A tengerparti fekvés elszigetelő és a világ más részeivel összekötő szerepének, az életmódra gyakorolt hatásának belátása. *Észak-Európa földrajza:* az északi fekvés következményeinek megismerése; az eltérő jellegű természeti tájak, az adottságaikhoz igazodó munkamegosztás modellezése; országai jóléte, gazdagsága okainak, összetevőinek értelmezése. Mediterrán-Európa földrajza Dél-Európa *természetföldrajzi jellemzése*; a napfényövezet, a kikötőövezet és az üdülőövezet földrajzi-környezeti modelljének megalkotása. Az *országok gazdasági életének*, a szolgáltató ágazatok súlyának *megismerése*. A népességmozgások és a menekültáradat kialakulási okainak és következményeinek értelmezése *Olaszország* példáján. A környezetben lejátszódó események, folyamatok, helyzetek bemutatása helyzetgyakorlatokban. A Balkán-térség A térség természetföldrajzi jellemzése, a karsztvidékek modellezése; a kultúrák találkozási következményeinek felismerése példákban.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: Földrajzi fekvés szerepe a világ-gazdasági helyzetben; nagy földrajzi felfedezések; munkamegosztás. Gyarmatosítás következményei (gyarmattartók). Kultúrák ütközése. *Informatika:* bemutató készítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fjord, moréna. Kikötőövezet, üdülőövezet, karsztvidék, tengeri bányászat, vízerőmű, földhőerőmű. Kereskedelmi flotta, bérfuvarozás, parasztgazdaság, földbérleti rendszer, mezőgazdasági szövetkezet, munkamegosztás, vendégmunkás, munkaerővándorlás, időszakos idegenforgalom.
Topográfiai ismeretek	Adriai-, Balti- és Északi-tenger; Appenninek, Appennini-, Balkán-, Pireneusi (Ibériai)-, Skandináv-félsziget, Izland, Kréta, Szicília. Balti-ősföld, Balkán-, Dinári- és Skandináv-hegység, Pireneusok, Dalmácia, Etna, Finn-tóvidék, Vezúv; Pó. Norvégia; Bergen, Helsinki, Oslo, Várna, Velence, olasz ipari háromszög.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Atlanti-Európa földrajza**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Áttekintő kép Európa természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségek, környezeti veszélyhelyzetek ismerete. A valódi mérsékelt öv természetföldrajzi jellemzői, az óceáni éghajlat. A tenger szerepe a társadalom életében. Az Európai Unió országai és fővárosuk megnevezése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kritikai gondolkodás fejlesztése az öregedő társadalom, a túltermelés és a társadalom nagymérvű környezetátalakító tevékenysége következményeinek feltárásával (mentális térképkészítés). A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése a termelés más kontinensekre való áthelyezése következtében kialakuló válsághelyzet és az új fejlődési pályák választása konfliktusának elemzésével. A környezeti szemlélet alakítása a környezeti állapot javítására tett kezdeményezések bemutatásával, a regionális és a a globális szemlélet összekapcsolása. Földrajzi-környezeti tartalmú, különböző céloknak megfelelő, másodlagos információhordozók kiválasztása tanári irányítással. A térbeli intelligencia fejlesztése az országok népességi, gazdálkodási adatai egymáshoz való viszonyának, nagyságrendjének érzékeltetésével.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Atlanti-Európa földrajzi jellemzői és problémái A nyugati fekvés földrajzi következményeinek felismerése, *Nyugat-Európa természetföldrajzi jellemzése*. *A fosszilis energiahordozó és ásványi nyersanyag-készletek fogyása következmények*ei*nek felismerése. Bányavidékek és ipari körzetek átalakulási folyamatának és a gazdasági szerkezet modernizációjának értelmezése. A szélenergia-hasznosítás; a környezet savanyodása, a vízszennyeződés okozati és prognosztikus értelmezése. Nyugat-Európa meghatározó országai Regionális földrajzi sajátosságaik megismerése összehasonlító elemzéssel. *Egyesült Királyság* (a gyarmattartó szigetország, a világ műhelye és a profilt váltó iparvidékek). *Franciaország* (az élelmiszertermelés és a könnyűipar hagyományainak, a modern ipar kialakulásának földrajzi összefüggései).	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: gyarmatosítók, ipari forradalom, technológiai váltás. *Matematika:* kritikai gondolkodás, nagyságrendi viszonyítás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bányavidék, átalakuló ipari körzet, szélpark, savas ülepedés és eső, a környezet savanyodása.
Topográfiai ismeretek	Brit-szigetek, Francia-középhegység, Londoni- és Párizsi-medence, Mont Blanc, Pennine; La Manche, Rhône, Szajna, Temze. Anglia; Birmingham, Glasgow, Lyon, Manchester, Marseille; Közép-angliai-iparvidék.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kelet- és Közép-Európa földrajza**	**Órakeret 7 óra**

Előzetes tudás	Áttekintő kép Európa és Ázsia északi része természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségek, környezeti veszélyhelyzetek. A hideg és a valódi mérsékelt öv földrajzi jellemzőinek, a kontinentalitás térbeli változásának ismerete. A mérsékelten szárazföldi és a szárazföldi terület természetföldrajzi jellemzői, a hegyvidéki függőleges övezetesség és hatásuk az életmódra. Magashegység, tajgavidék, bányavidék, átalakuló ipari körzet, kikötőövezet mint tipikus tájak, tájjellemzési algoritmus. Az Európai Unió országai és fővárosuk megnevezése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az oksági gondolkodás fejlesztése a nyersanyagban való gazdagság, szegénység és a függőség, valamint a történelmi, politikai változások és a társadalmi-gazdasági hatások felismertetésével. A tájfejlődés társadalmi összetevőinek, illetve a térbeli kölcsönhatások és érdekek érvényesülésének felismertetése (a különböző adottságú tájak átalakítása kultúrtájakká). A közép-európai regionális tudat megalapozása hazánk közvetlen környezetének európai összefüggésben való megismertetésével, a közép-európai országok és hazánk kapcsolatának értelmezésével.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Kelet-Európa, kapocs Ázsia és Európa között A kontinensbelseji fekvés és a hatalmas kiterjedés természet- és társadalom-földrajzi következményeinek felismerése (összehasonlító tematikus térképolvasás). A termelési kapcsolatrendszerek (ásványi nyersanyag-, energiahordozó-kitermelés és feldolgozóipari ágazatok; energiagazdaság, erdőgazdálkodás és fafeldolgozás; eltérő célú mezőgazdasági termelés) megértése. Oroszország Az európai és ázsiai erőközpont sokszínű természeti és társadalmi alapjai, nagy területi fejlettségkülönbségek. *A hegyvidéki Közép-Európa:* a közép-európai magashegyvidék természetföldrajzi jellemzői társadalmi életet befolyásoló hatásának bizonyítása; a tej- és az erdőgazdaság, az idegenforgalom meghatározó szerepének igazolása.*A medencei Közép-Európa: a* gazdasági-társadalmi élet eltérő jellegű feltételeinek feltárása a Közép-európai-sík- és rögvidék feltöltött alföldjein, dombvidékein, középhegységi tipikus tájain. A közép-európai országok *összefonódó gazdasági múlt*jának *és jelen*ének értelmezése. A vegyipari és a gépipari kapcsolatrendszerek felismerése. Lengyelország és Csehország összehasonlító komplex földrajzi	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* Technológiai kapcsolatok. Szocialista világrend, hidegháború, Szovjetunió. Osztrák-Magyar Monarchia, világháború. *Biológia-egészségtan*: életközösségek.

jellemzése. *Németország* földrajza, az európai gazdaság motorjának elemzése (esetelemzés, mentális térképkészítés).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természetátalakítás, kultúrtáj. Katonai és politikai nagyhatalom, tervgazdálkodás, gazdasági körzet, nagyüzemi gazdálkodás, családi mezőgazdálkodás, energiagazdaság, hegyi turizmus.
Topográfiai ismeretek	Alpok, Kaukázus, Lengyel- és Német-középhegység, Szudéták, Cseh-medence, Kelet-európai-síkság, Német–Lengyel-alföld, Kaszpi-mélyföld; Ruhr-vidék, Szilézia; Boden-tó, Dnyeper, Don, Duna–Majna–Rajna vízi út, Visztula, Volga. Oroszország, Svájc; Brno, Frankfurt, Gdańsk, Hamburg, Katowice, Köln, Krakkó, Moszkva, München, Plzeň, Stuttgart, Szentpétervár, Volgográd.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A Kárpát-medencevidék földrajza**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	A földszerkezetet alakító folyamatok. Éghajlatot alakító és módosító tényezők, a vízhálózat. Áttekintő kép Európa és benne Közép-Európa természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségekről, környezeti veszélyhelyzetekről. A magas- és a középhegyvidék, a dombvidék és a feltöltött síkság tipikus tája. A közép-európai és a magyarországi nagytájak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az oksági gondolkodás fejlesztése a medencejelleg közvetlen és közvetett földrajzi következményeinek, az ember életmódját meghatározó feltételeknek az összekapcsolásával, illetve prognosztizálással. A kritikai és a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése stratégiai tervezéssel társadalmi, környezetvédelmi témájú feladatmegoldásban tanári útmutatással. Időszemlélet fejlesztése különböző léptékű földtani, földrajzi, környezeti folyamatok elemzésével (a Kárpát-medencevidék kialakulása, az ember környezet-átalakító tevékenysége). A szociális kompetencia fejlesztése a medencevidék népeinek, országainak együttműködésében rejlő lehetőségek, az együttműködés szubjektív korlátainak felismertetésével. A digitális kompetencia fejlesztése digitális prezentációs kiselőadás készítésével.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A Kárpát-medencevidék természetföldrajzi egysége A Kárpát-medence szerkezetének, domborzatának összekapcsolása a földtani fejlődési folyamatokkal; *a medencejelleg modellezése*. A medencejelleg következményeinek bizonyítása az *éghajlat*ban, a *vízrajz*ban és *vízkészlet*ekben, a *környezeti állapot*ban.	*Fizika:* fizikai folyamatok a földkéregben. *Magyar nyelv és irodalom*: tájjal,

A medencevidék *nagytájainak földrajzi jellegzetességei*, az azokból adódó környezeti különbségek, veszélyhelyzetek értelmezése. A Kárpát-medencevidék társadalom-földrajzi egysége A medencejelleg társadalmi hasznosításának, a tájátalakításnak és következményeinek az ok-okozati rendszerű megismerése, prognosztizálása. A Kárpát-medencei *népesség összetételének értelmezése*, a Magyarország határán túli néprajzi tájegységek és földrajzi alapú népszokásaik megismerése.	szülőfölddel kapcsolatos irodalmi művek. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: Magyar Királyság, magyar kultúra. *Etika*: nép, nemzet, nemzetiség, etnikum.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Földtani alapszerkezet, medencejelleg, szeszélyes időjárás és vízjárás, aszályveszély, árvízveszély, vízrendezés, vízkészlet, földcsuszamlás, kultúrpuszta, szikesedés; földhőenergia, biomassza. Vásárvonal, vásárváros, hídváros. Magyarság, nemzetiség, nemzeti kisebbség, etnikum, néprajzi csoport, néprajzi táj, nyelvsziget; székely, csángó.
Topográfiai ismeretek	Kárpát-medencevidék, Kárpátok; Erdélyi-hegyvidék, Erdélyi-medence; Király-hágó, Vereckei-hágó. Délvidék, Erdély, Felvidék, Kárpátalja, Székelyföld, Őrvidék, Partium.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A hazánkkal szomszédos országok földrajza**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Áttekintő kép Közép-Európa és benne a Kárpát-medence, Kelet-Európa és a Balkán térség természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségekről. A magas- és középhegyvidék és a feltöltött síkság tipikus tájainak, a kárpát-medencei nagytájak ismerete. A magyarság kárpát-medencei múltjának, jelen helyzetének ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nemzeti öntudat fejlesztése a szomszéd országok hazánkkal való múltbeli és jelenlegi kapcsolatának tudatosításával, a magyarsághoz kapcsolódó országrészeik földrajzi-környezeti jellemzőinek megismertetésével. Oksági gondolkodás fejlesztése az országok földrajzi jellemzőinek rendszerezésével (összehasonlító táblázat, mérlegelés, logikai sorok, idő- és térsorok, folyamatvázlatok, sémák stb.). A kritikai gondolkodás fejlesztése tényelemzéssel (országok földrajzi-környezeti jellemzői). A tanulni tudás képességének fejlesztése az előzetes (a Közép-Európával kapcsolatos) tudás előhívásával és alkotó felhasználásával. Médiatudatosságra nevelés és a digitális kompetencia fejlesztése internetalapú szolgáltatások célirányos használatával (pl. tények, adatok, képek, idegenforgalmi ajánlatok keresése). A kommunikatív és a művészi kifejezőkészség fejlesztése országbemutatás során (tanulói kreatív módszerek).	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A Kárpát-medence magashegységi keretének országai Az alpi és a kárpáti országok *természet- és társadalom-földrajzi jellemzőinek összehasonlítás*a; történetelmondás hazai és külföldi utazások átélt élményeiről. *Ausztria* mint a legfejlettebb gazdaságú alpi szomszéd földrajzi jellemzése. Magyar szórványok, Őrvidék; a hazánkkal való társadalmi-gazdasági kapcsolatok. *Szlovénia* mint a legfejlettebb délszláv térség és *Szlovákia* mint a fiatal kárpáti ország (a Felvidék) földrajzi jellemzőinek megismerése és bemutatása. A keleti termékeny vidékek országai *Románia* gazdag természeti erőforrásokra épülő útkereső gazdaságának bemutatása; Erdély és Partium földrajzi jellemzése. *Ukrajna* mint Kelet-Európa potenciális éléstára, energiaszolgáltatója földrajzi-környezeti kapcsolatrendszereinek feltárása; Kárpátalja földrajzi jellemzése. A déli hegyvidékek országai Horvátország és Szerbia: hasonló nyelv, eltérő vallás és kultúra (országok összehasonlító természet- és társadalom-földrajzi jellemzése); a Vajdaság, Délvidék magyarlakta termékeny tájának földrajzi jellemzése.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* Trianoni szerződés és következményei. Szovjetunió. Jugoszlávia, délszláv háború.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	
Topográfiai ismeretek	Bécsi-medence, Duna-delta, Grazi-medence, Isztria, Magas-Tátra, Hargita; Maros, Olt, Vág. Horvátország, Szerbia, Ukrajna; Vajdaság; Arad, Belgrád, Brassó, Fiume, Graz, Kassa, Kijev, Kolozsvár, Marosvásárhely, Munkács, Nagyvárad, Salzburg, Újvidék, Ungvár, Temesvár, Zágráb.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Magyarország természeti és kulturális értékei**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	A Kárpát-medence természet- és társadalomföldrajzi jellemzői, nagytájai. Magyarország nagytájai és egyes középtájai, megyéi, néhány városa. A hegységek és a felszín alatti vizek típusai. A középhegység, a karsztvidék és a feltöltött alföld tipikus táj.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A térszemlélet fejlesztése Magyarország földjének a Kárpát-medencevidék egészében való földrajzi értelmezésével. Az oksági gondolkodás fejlesztése az országrészek, tájak földrajzi jellemzőinek összevetésével (az összehasonlító földrajzi elemzés módszerével, a jellemzők okainak és következményeinek összekapcsolásával).	

	A szülőföld és a haza szeretetének megalapozása a mikrokörnyezet megismerésétől induló, egyre bővülő tudásszerzéssel; a haza- és a nemzettudat formálása. Környezettudatosságra nevelés a természet-, környezet- és értékvédelem alapvető céljainak, közös és sajátos feladatainak megismertetésével, illetve információgyűjtéssel, és az azokkal kapcsolatos személyes és közösségi cselekvési lehetőségek felismertetésével.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A magyarországi nagytájak A medencei fekvés nagytájanként eltérő következményeinek értelmezése; az alföldi, a dombvidéki és a középhegységi nagytájak természet- és társadalom-földrajzi jellemzése, a természeti adottságok felhasználásának értelmezése és a táj átalakításának modellezése. *A magyar nemzeti kultúra:* a magyarországi néprajzi csoportok és földrajzi alapú hagyományaik értelmezése; a magyar földrajzi felfedezők, utazók és tudósok kiemelkedő teljesítményeinek bemutatása tanulói kutatómunka alapján. Természeti, kulturális és történelmi értékvédelem, eredetvédelem A védettség különböző fokozatainak és jellegének összehasonlítása helyek, objektumok példáin; a védelem lényegének megértése, a védett helyeken engedélyezett tevékenységek megismerése; kulturális hungarikumok megismerése projektmunkában.	*Hon- és népismeret*: nemzeti kultúra, néprajzi csoport, népszokások. *Magyar nyelv és irodalom*: szöveges információgyűjtés. *Biológia-egészségtan:* ökológia és természetvédelem.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hordalékkúpsíkság, löszvidék, árterület, szikes puszta, dombvidék, hegységközi medence, romhegység, tanúhegy, karsztosodás. Világörökségi védettség, nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék, történelmi emlékhely, a törvény erejénél fogva védett terület és érték, bioszféra-rezervátum, Ramsari terület, termék-eredetvédelem.
Topográfiai ismeretek	Aggteleki-karszt, Badacsony, Balaton-felvidék, Baradla, Bükk-fennsík, Budai-, Kőszegi-, Soproni-, Tokaj-Eperjesi- (Zempléni-), Villányi-hegység, Cserehát, Cserhát, Gerecse, Pilis, Vértes, Baranyai-, Somogyi- és Tolnai-dombság, Bodrogköz, Dráva menti és Pesti-síkság, Győri-, Marcal- és Tapolcai-medence, Hajdúság, Hegyalja, Jászság, Őrség; Szigetköz, Mohácsi- és Szentendrei-sziget, Tihanyi-félsziget; Hévízi-tó, Ipoly, Kis-Balaton, Sajó, Sió, Tisza-tó, Zagyva, Zala. A magyarországi világörökség helyszínek és nemzeti parkok.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Magyarország társadalomföldrajza**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A Kárpát-medence társadalomföldrajzi jellemzői. Magyarország megyéi, néhány városa. A gazdasági ágazatok szerepe az országok életében és kapcsolataik különböző példái.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Reális tudáson alapuló nemzettudat kialakítása a magyar gazdaság világgazdaságban és az európai gazdasági erőtérben változó helyzetének értelmezésével. Gazdasági nevelés a gazdasági ágazatok jellegzetességeinek, értékeinek, gondjainak problémaközpontú megközelítésével, gondolatvázlatok készítésével és stratégiai tervezéssel. A kreativitás, a kezdeményező- és vállalkozóképesség szerepének felismerése a társadalmi-gazdasági fejlődésben regionális és hazai példákon. A földrajzi környezetben, a köznapi életben való eligazodás és a konfliktuskezelés képességének fejlesztése. Állampolgárságra nevelés a hírek földrajzi-környezeti tartalmú információinak értelmezésével, nézetek megfogalmazásával, kifejtésével. A tanulni tudás képességének fejlesztése kooperatív módszerekkel, hálózatos tanulással. A gyakorlati életre nevelés az internetalapú szolgáltatások (pl. adattárak, menetrendek, idegenforgalmi ajánlatok) használatával, a szerzett ismeretek másokkal való digitális megosztásával, valamint a tudatos vásárlói magatartás jellemzőinek bemutatásával.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Népesség és településhálózat A *népességfogyás* értelmezése; a népességszám-csökkenés és a társadalom öregedése okainak, következményeinek feltárása; népességszerkezet megismerése. A *településfajták*, a településhálózat átalakulásának értelmezése; lakókörnyezetek és életmódbeli jellemzők (nagyvárosi, városi, falusi települések, természeti, épített és emberi környezet, gazdasági, szociális eltérések). A *régiókés Budapest földrajzi jellemzése*, változó súlyuk okainak elemzése; a falusias térségek válsághelyzetének, felzárkózásuk lehetőségeinek megismerése. Magyarország gazdasági szerkezete Magyarország *gazdasági szerkezet*ének elemzése; a fejlettség és az életmód kapcsolata, a regionális különbségek megismerése. A *fogyasztási szokások* változásának belátása, okaik feltárása éskövetkezményeik megvitatása. A magyar gazdaság főbb működési területei. Az átmenő forgalom jellemzői és infrastruktúrája; a térben ésszerkezetében változó *külgazdasági kapcsolatok*. Az *idegenforgalom* szerepe a gazdaságban, elérő jellegű körzetei (okozati és prognosztikus bemutatás). Hagyományos *mezőgazdasági* termékek, élelmiszerek, ételek; a hagyományok földrajzi alapjai. A magyar mezőgazdaság helye a globális gazdaságban, európai integrációban. A *húzóágazatok* (autóipar, gyógyszeripar, kommunikációs ágazat) szerepe, jövőbeli lehetőségei. A tudásipar feltételei és jellemzése; az ipari és infoparkok szerepe.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: Népesedési ciklus, infrastruktúrafejlődés a történelmi Magyarországon. Kommunikációs és technológiai fejlődés. *Matematika*: Modellek megértése. Adatok jegyzése, ábrázolása. *Informatika:* internetalapú szolgáltatások használata.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fogyó társadalom, településhálózat, régió, eurorégió, tranzitország, menekültstátusz, termelői támogatási rendszer, kistermelő, vállalkozás, fogyasztói kosár, idegenforgalmi körzet, gyógyturizmus, bor- és gasztronómiai turizmus, falusi turizmus, szolgáltatáskereskedelem, tudásipar, infopark.
Topográfiai ismeretek	Magyarország megyei jogú városai. Balatonfüred, Gyöngyös, Gyula, Hajdúszoboszló, Hatvan, Hévíz, Kalocsa, Keszthely, Komárom, Kőszeg, Mohács, Paks, Röszke, Siófok, Százhalombatta, Szentendre, Szentgotthárd, Tihany, Tiszaújváros, Visegrád, Visonta, Záhony.

A fejlesztés várt eredményei 8. évfolyam végére

- ismerje Közép-Európa regionális sajátosságait; a Kárpát-medencevidék tipikus tájait és Magyarország fő természeti-társadalmi-gazdasági jellemzőit, jelenségeit, folyamatait és összefüggéseit,
- tudja értelmezni és példákkal alátámasztani a kontinensrész sajátos gazdasági fejlődésének meghatározó összetevőit; a történelmi és a politikai változások, a történelmi hagyományok szerepét a társadalmi-gazdasági életben,
- támassza alá példákkal az eltérő életfeltételeket és életmódokat, a társadalom tájformáló szerepét Közép-Európában, illetve a Kárpát-medencében,
- tudja összehasonlítani és indokolni Közép-Európa országainak fejlettségét,
- legyenek tisztában az Európai Unió meghatározó szerepével, jelentőségével,
- értse az együttműködés szükségességét a régió és az Európai Unió tagállamai között,
- tudják példákkal bizonyítani a társadalmi-gazdasági folyamatok környezetkárosító hatását, a lokális problémák globális következmények elvének érvényesülését,
- legyenek tisztában a Földet fenyegető veszélyekkel, értsék a fenntarthatóság lényegét példák alapján, ismerjék fel, hogy a Föld sorsa a saját magatartásukon is múlik,
- indokolja az összefogás szükségességét hazánk és a közép-európai országok között; bizonyítsa példákkal sokoldalú kapcsolataikat, kötődésüket, egymásra utaltságukat társadalmi-gazdasági-környezetvédelmi kérdésekben,
- ismerje a régió népeinek, nemzetiségeinek, különféle társadalmi csoportjainak jellegzetességeit, értékeit, hagyományait,
- ismerje hazánk társadalmi-gazdasági adottságait és lehetőségeit, integrációs törekvéseit, nemzetközi kapcsolatait,

- legyen képes aktuális információk gyűjtésére megadott téma és szempontok szerint; szemelvények, adatok elemzésére, megfigyelésekre, következtetések levonására, önálló vélemény megfogalmazására, ehhez használják digitális ismereteiket is,
- legyenek képesek a tanulók a térképet információforrásként használni, szerezzék meg a logikai térképolvasás képességét
- tudja megmutatni térképen, bejelölni kontúrtérképen a tanult topográfiai fogalmakat és kapcsolja hozzájuk a jellemző földrajzi tartalmakat, ezt a tudásukat más tantárgyak tanulása esetében is tudják hasznosítani,
- alakuljon ki bennük az igény arra, hogy későbbi életük folyamán önállóan tovább gyarapítsák földrajzi ismereteiket.

Ének-zene

6-8. évfolyam

Célok

- A gyerekek felszabadultan, önfeledten, örömmel énekeljenek.
- Ismerjék és értsék meg a magyar zenétől kiindulva az egyetemes zenét.
- Általánosan művelt embereket képezzünk, akik a saját nemzeti hagyományaik ismeretével és szeretetével, értői és élvezői legyenek más népek kultúrájának is.
- Az egységes magyar nemzeti kultúra megteremtése mellett, utat mutassunk az őrzés és nyitás képességének kialakítására
- A kifejező, szöveges éneklés
- Az írás-olvasás képességének fejlesztésével, az elméleti anyag folyamatos tágításával bővítsük az ismereteket.
- Fejlődjön a fantázia és a memória, továbbá erősödjön és fokozódjon a zeneszeretővé válás folyamata.
- A ritmus, mint kifejezőeszköz, váljék tudatossá.

Fejlesztési feladatok

- Éneklési készség fejlesztése a korábban elsajátított dalkincs ismétlésével és bővítésével az életkor adta hangi lehetőségek figyelembe vételével (hangterjedelem: a-e", törekvés a tiszta intonációra).
- Kifejező és stílusos éneklésre való törekvés kialakítása.
- Ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése.
- Rövid, az énekelt szemelvényeknél könnyebb olvasógyakorlatok reprodukciója a felismerő kottaolvasás és a fejlődő belső hallás segítségével.
- A zenehallgatásra kiválasztott művek értő befogadása a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódó tevékenységeken keresztül, az énekléssel és a generatív tevékenységekkel fejlesztett differenciált hallási készség és zenei memória által.
- A népzene tárházából és a megjelölt korok zeneműveiből válogatva a tanulók érdeklődését erősítve törekvés a zeneirodalom remekműveinek megismertetésére.
- Hangverseny látogatásra nevelés.
- A zenetörténet ismeretek elsajátításának folyamatában törekednünk kell arra, hogy a gyerekek képesek legyenek elkülöníteni az egyes korokat, ismerve azok zeneszerzőit, a jellemző formákat és műfajokat, a kiemelt művek felismerésével, megnevezésével és a főtémák vokális megszólaltatásával.
- A zenei nevelés tartalmi munkájában helyet adunk a tantárgyi koncentrációnak, aminek segítségével megismertetjük azokat az összefüggéseket, amelyek a művészetek fejlődése útján, meghatározott történelmi viszonyok között jöttek létre! A szorosabb kapcsolatok lehetőségein keresztül, új kapukat nyitunk az anyanyelvhez, az irodalomhoz, a történelemhez és a képzőművészetekhez.
- Tanításunk középpontjába a zenei élmények kerüljenek, amelyeket igényesen és az életkornak megfelelő hangzó szemelvények, kiválasztásával lehet megteremteni, ha igazán zeneszerető, kiegyensúlyozott nemzedéket szeretnénk felnevelni.
- Megfelelő motiválással fokozzuk a tanulói tevékenység intenzitását a művészetekben, az iskolában, a külvilágban – a mindennapi életben, a fokozott aktivitás, kreativitás és az önállóság megalapozása, kifejlesztése érdekében.
- Az ének-zene tanítása során fejlett esztétikai érzéket, fegyelmezett magatartást, közösségi érzést, gazdag érzelemvilágot és világnézeti-erkölcsi szemléletet fejlesszünk!

- A zeneművészet iránti érdeklődés felkeltésével és fokozásával igényt alakítunk ki arra, hogy minden ember életének szerves részévé váljon.
- A népdalokat tudni kell földrajzilag elhelyezni, mert ennek ismeretéből sok mindenre lehet következtetni. A népzenei ismeretek mellett beszélünk az adott területen élő emberek életviteléről, szokásaikról, jellemző viseletükről, építkezésükről, munkájukról, mely ismeretek segítségével könnyebbé válik a megértés, az elsajátítás és a meg-szerettetés.
- A gyermekek életében kiemelt szerepe van a játékoknak, ezért helyet adunk a népi játékoknak – a dalokat is eljátszhatják!
- A zene és a mozgás együttesét, kölcsönhatását tudatosítjuk, beépítve a magyar nép kultúrájába, amivel az új ismereteken túl, a kevésbé „énekes" gyerekeknek is tudunk élményt nyújtani!
- El kell érnünk, hogy a gyerekek tiszteljék és becsüljék Vikár Béla, Bartók Béla és Kodály Zoltán életét meghatározó népdalgyűjtő és rendszerező munkáját! Azonban nem szabad megfeledkezni a követőkről: Schneider Lajos, Lajtha László, Nagy Miklós, Békefi Antal, Borsai Ilona; továbbá a napjainkban is élő népzenekutatókról sem: Olsvai Imre, Barsi Ernő és Birinyi József.
- Motiváljuk a diákokat, a lakóhelyükön vagy környékükön végzett gyűjtőmunkára, különböző szempontok megjelölésével, pl.: népdalgyűjtők, népdalok, népmesék, jellegzetes szavak, viselet, szokások, hagyományok, eszközök, stb.!
- Magyar népdalkincsüket soha nem használjuk az elméleti ismeretek illusztrálására, gyakorlására!

A tanulók értékelése

A tantárgyi eredmények értékelése a hagyományos 5 érdemjeggyel történik.

- Számonkérés, feleltetés helyett természetesen oldott, feszültségmentes, jó hangulatú beszélgetések során győződünk meg az elsajátított ismeretek szintjéről
- Az éneklés értékelésénél ügyelünk a gyengébb zenei képességű, esetleg intonációs gondokkal vívódó vagy mutáló gyerekek felé irányuló követelményszintre! Őket csoportban és kizárólag a közösségi éneklésbe vonjuk be, mely során megfigyelhető a memoriter szöveg tudása, a ritmus és dallam egységes megszólaltatása. A legapróbb dicséret is fokozhatja a tanulók zenei fejlődését, további előmenetelét és lelkesedését.
- A diákok is részt vesznek az értékelésben, ami biztonságot ad számukra, továbbá növeli a felelősségüket és önbizalmukat!
- A tanítási órák munkájának, minden alkalommal értékteremtőnek kell lennie!
- Rendszeresen értékeljük az órai aktivitást, az önfeledt énekléssel egybekötött biztos szövegmondást, a megfigyelések elemzésében való részvételt, a kottázási gyakorlatok elvégzését, a kezdeményezett gyűjtőmunka eredményét! Minden jó szándékú törekvés a tanár részéről, a tudás fokozását, a készségek további fejlesztésének hatványozottabb lehetőségeit eredményezi.
- A zenei műveltség felmérése céljából nem dolgozatot íratunk, hanem

„KI NYER MA?” játékot kezdeményezünk!

Javasolt ellenőrzési módszerek:

- órai munka
- otthoni munka (feladatok megoldása, gyűjtőmunka, kiselőadás vállalása, megfigyelés, feladatok számítógépes megoldása stb.)
- csoportmunka
- versenyeken, vetélkedőkön való szereplés, elért eredmények.

A tantárgy óraterve 6 - 8. évfolyam

ÉNEK-ZENE	6. évfolyam	7. évfolyam	8 évfolyam
Heti óraszám	**1**	**1**	**1**
Éves óraszám	**36**	**36**	**36**

6. évfolyam

	A tantárgy heti óraszáma	A tantárgy éves óraszáma
6. évfolyam	1	36

Tematikai egység címe	Órakeret
Zenei reprodukció – Éneklés	15 óra + 4 óra
Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	4 óra
Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	3 óra
Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	3 óra
Zenei befogadás – Zenehallgatás	7 óra
Össz. óraszám:	**36 óra**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei reprodukció – Éneklés**	**Órakeret 19 óra**
Előzetes tudás	Az alsó tagozatban megismert népzenei és műzenei szemelvények ismerete. Az éneklési és generatív készségek korosztálynak megfelelő szintje, és az átélt zenei élmények mennyiségének megfelelő befogadói kompetencia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Éneklési készség fejlesztése a korábban elsajátított dalkincs ismétlésével és bővítésével az életkor adta hangi lehetőségek figyelembe vételével (hangterjedelem: a-e”, törekvés a tiszta intonációra). Kifejező és stílusos éneklésre való törekvés kialakítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Magyar népzene: válogatás régi rétegű és új stílusú népdalokból (10 magyar népdal éneklése). Magyar történeti énekek: históriás énekek, kuruc kori dalok, az 1848–49-es szabadságharc dalai. Más népek dalai, a műzene tonális és funkciós zenei nyelvének megismerését segítve. Zongorakíséretes dalok: bécsi klasszikus és más zenei stílusból. Többszólamúság: kánonok.	*Magyar nyelv és irodalom:* verbális kifejezőkészség fejlesztése. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* magyar történeti énekek és

A dalanyag tiszta, kifejező, éneklése, kiscsoportos és egyéni előadásmódban, törekvés a stílusos éneklésre.	a magyar történelem párhuzamai. *Etika:* mű (szöveg) értelmezése erkölcsi szempontok alapján.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Régi és új stílusú népdal, históriás ének, kuruc kori dal, kórusmű.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Egy- és többszólamú ritmusgyakorlatok a tanult ritmuselemekkel és ritmus osztinató.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Visszatérő forma és variáció alkotásának fejlesztése. A rögtönzés fejlesztése a következő zenei ismeretek felhasználásával: 6/8-os metrum, felütés, dúr-moll dallami fordulatok, tercpárhuzam.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Ritmus, metrum: Kreatív gyakorlatok változatos ritmusképletekkel, verssorok ritmizálása, osztinató. 6/8, 3/4 helyes hangsúlyozása, páros-páratlan metrumok váltakozásának megéreztetése mozgásos gyakorlatokkal. Egyszerű, stilizált tánclépésekből lépéssor kombinálása régi korok zenéjéhez. Dallami improvizáció: Adott ritmus motívumra dallamvariációk pentachordokkal, dúdolással, szolmizálva. Tercpárhuzamok szerkesztése Zenei forma alkotás: Zenei forma alkotása visszatérő elemekkel (rondó, variáció). Változatos ritmusképletek használata. Dallami és harmóniai rögtönzés, a tanult zenei formák alkalmazásával.	*Magyar nyelv és irodalom:* mondatszerkezetek: kérdés és felelet, versek ritmusa, szótagszáma, verssorok ritmizálása. *Matematika:* absztrakt gondolkodás fejlesztése. *Vizuális kultúra:* önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hatnyolcad, dúr, moll, tercmenet, zenei periódus, visszatérő forma, rondó, dallami variáció, szekvencia.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kézjelről, betűkottáról, hangjegyről és azok hangoztatása tanári segítséggel, csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Előkészítést követően rövid, az énekelt szemelvényeknél könnyebb olvasógyakorlatok reprodukciója a felismerő kottaolvasás és a fejlődő belső hallás segítségével.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Zeneelméleti ismeretek bővítése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármas egységében. Ritmikai elemek, metrum: új ütemfajták: 6/8, 3/8, felütés, csonka ütem, triola. Dallami és harmóniaelemek: fi, szi, dúr és moll hangsorok. Hangközök: kis és nagy szekund, kis és nagy terc. Zenei előadásra vonatkozó jelzések: tempójelzések és dinamikai jelek. Ütemfajták, felütés, ritmikai elemek megkülönböztetése és egyszerűbb ritmusgyakorlatok során reprodukálása.	*Magyar nyelv és irodalom:* jelek és jelrendszerek ismerete. *Vizuális kultúra:* vizuális jelek és jelzések használata. *Matematika:* számsorok, törtek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	6/8, 3/8, felütés, csonka ütem, triola, dúr és moll hangsor, vezetőhang, kis és nagy szekund, kis és nagy terc, basszuskulcs, allegro, andante, mezzoforte, pianissimo.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Figyelem a zenehallgatásra, fejlett hangszínhallás, valamint fejlődő formaérzék. Ismeretek hangszerekről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra kiválasztott művek értő befogadása a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódó tevékenységeken keresztül, az énekléssel és a generatív tevékenységekkel fejlesztett differenciált hallási készség és zenei memória által.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Korábbi tevékenységek folytatása, elmélyítése. Hangszínhallás és többszólamú hallás készség fejlesztése:	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, értelmezés.

énekes hangfajok ismerete (szoprán, mezzo, alt, tenor, bariton, basszus), Formaérzék fejlesztése: visszatéréses kéttagú forma, triós forma, rondó forma, variációs forma. A zeneirodalmi példák befogadását segítő kiegészítő ismeretek: a zenei befogadást segítő legszükségesebb elméleti ismeretek, lexikális adatok (népzenéhez kapcsolódva, pl. népszokások, néphagyomány, a szöveg jelentése; a komolyzene befogadásához kapcsolódva, pl. zenetörténeti ismeretek, zeneszerzői életrajz megfelelő részei, a megismert zeneművek műfaja és formája). A hangszerek megkülönböztetése és azonosítása a következő szempontok szerint: dallamhangszer, ritmushangszer, műzenei és népi hangszer. Szemléltetéssel a különböző zenei formák felismerése. Tájékozottság a szemelvények történeti korával, a zeneszerző életével, a művek műfajával és formájával kapcsolatban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hangköz, formai egység (dallamfordulat, dalforma, variációs forma, triós forma és rondó forma).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei befogadás – Zenehallgatás**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Egyes tanult zenei műfajokat, formákat, hangszercsoportokat felismerik. Ezeket a zenei folyamatokat figyelemmel tudják kísérni és zenei kifejezésekkel is meg tudják nevezni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A népzene tárházából és a megjelölt korok zeneműveiből válogatva a tanulók érdeklődését erősítve törekvés a zeneirodalom remekműveinek megismertetésére. Hangversenylátogatásra nevelés.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Az énekes anyaghoz kapcsolódó eredeti népzenei felvételek meghallgatása, ezek művészi szintű adaptációi mai autentikus előadóktól. Más népek zenéje. Zeneirodalmi szemelvények a stílusérzék fejlesztéséhez – a bécsi klasszika zeneirodalmából. Zeneirodalmi szemelvények a zeneirodalom széles spektrumából válogatva:	*Magyar nyelv és irodalom:* magyar történelmi énekek, irodalmi párhuzamok. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* történelmi korok, korstílusok.

vokális művek, hangszeres művek – szerenád, divertimento, szimfónia tétel (triós forma, rondó forma), hangszeres művek (variáció, versenymű), daljáték/operarészletek. A zeneirodalom gazdagságának, műfaji sokszínűségének megismerése. A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (pl. hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával).	*Etika:* zeneművek erkölcsi tartalma, üzenete, viselkedési normák.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dal, daljáték, opera, szerenád, divertimento, versenymű, szimfónia.

A fejlesztés várt eredményei a 6. évfolyam végén	Az énekes anyagból 10 dalt (5 magyar népdal, 3 történeti ének, 2 műdal) és zenei szemelvényt emlékezetből énekelnek stílusosan és kifejezően csoportban és egyénileg is. Törekvés a többszólamú éneklésre. A generatív készségfejlesztés eredményeként továbbfejlődött érzetük, metrum-, ritmus-, formaérzékük és dallami készségük. A tanult zenei elemeket felismerik. Előkészítés után a tanult zenei anyagnál könnyebb gyakorló feladatokat szolmizálva olvasnak. Képesek egy-egy zenemű tartalmát közvetítő kifejezőeszközöket, megoldásokat felismerni és megnevezni. (tempó, karakter, dallam, hangszín, dinamika, formai megoldások). A többször meghallgatott zeneműveket felismerik hallás után. A zenehallgatásra ajánlott, többféle stílusból, zenei korszakból kiválasztott zeneművek egy részét (min. 10 alkotás) megismerték.

7. évfolyam

	A tantárgy heti óraszáma	A tantárgy éves óraszáma
7. évfolyam	1	36

Tematikai egység címe	Órakeret
Zenei reprodukció – Éneklés	11 óra + 4 óra
Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	4 óra
Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	3 óra
Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	4 óra
Zenei befogadás – Zenehallgatás	10 óra
Össz. óraszám:	**36 óra**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei reprodukció – Éneklés**	**Órakeret 11 óra + 4 óra**
Előzetes tudás	Biztos éneklési készség, kifejező és stílusos előadás csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A dalkincs ismétlése és folyamatos bővítése: többféle zenetörténeti stílusból válogatott szemelvény, magyar népdalok, más népek dalai. Az énekhang további képzése, figyelve a tanulók egyéni vokális fejlődésére (mutálás).	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Magyar népzene az életkornak megfelelő csoportokból válogatva. Más népek dalai. Zongorakíséretes dalok. Többszólamúság. A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó énekes anyag: dal- és témarészletek a romantika korából. A fenti zenei példák éneklése közben az életkori sajátosságoknak megfelelő tiszta intonáció és helyes hangképzés, továbbá stílusos, kifejező éneklésre törekvés.	*Magyar nyelv és irodalom:* verbális kifejezőkészség fejlesztése. *Idegen nyelvek:* más népek dalai.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Verbunkos dal, romantikus dal.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Ritmus- és dallamvariálási készség, fejlődő formaérzék,.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kialakított készségek továbbfejlesztése. Generatív képességfejlesztés komponálással, rögtönzött folytatással.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Különböző metrikájú, egyszerű ritmusgyakorlatok alkotása és reprodukálása. Ritmus, metrum: különböző táncok metrikai és ritmikai jellemzőinek megfigyelése, reprodukciója ritmusimprovizáció, szinkópálás. Dallam: hétfokú hangsorok. Komponálás és rögtönzés összekapcsolása: egyszerű dallam alkotása megadott paraméterekkel (hangkészlet, metrum, ritmikai elemek, szekvencia), rögtönzött folytatás (pl. kérdés és felelet rögtönzés).	*Matematika:* absztrakt gondolkodás fejlesztése. *Vizuális kultúra:* önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmusvariációk, augmentáció, diminúció.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Ritmikai, metrikai és dallami alapkészségek: a tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kottaképről és azok alkalmazásának és újraalkotásának képessége a különböző generatív tevékenységek során. Könnyű olvasógyakorlatok énekes reprodukciójának képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Előkészítést követően rövid, az énekelt zenei anyagnál könnyebb olvasógyakorlatok reprodukciójával a belső hallás fejlesztése. Felismerő kottaolvasási képesség fejlesztése egy-egy meghallgatott zenemű kottaképének követése alapján.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Zeneelméleti ismeretek bővítése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármas egységében: a változó ütemmutató felismerése, fejlődés a felismerő kottaolvasás terjedelmében és sebességében. Ritmikai elemek, metrum: új ütemfajták: Dallami és harmóniaelemek: harmóniai változások megfigyelése. Hangközök: kis és nagy szext, kis és nagy szeptim (megismerés szintjén).	*Matematika:* törtek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kis és nagy szext, kis és nagy szeptim.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A megszerzett éneklési és generatív készségek szintjével, valamint az átélt zenei élmények mennyiségével arányos befogadói kompetencia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetettebb, hosszabb, fokozott koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásához szükséges kompetenciák fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó zenei tapasztalatok Klasszikus szonáta forma megfigyelése. Nemzeti jelleg a romantika zenéjében, a kelet-európai népek népzenéje. A népdalfeldolgozás módjai Bartók és Kodály művészetében. Műzene és népzene megkülönböztetése hangszerek megfigyelésével. A zeneirodalmi példák befogadását segítő kiegészítő ismeretek: Alapvető ismeretek, a mű keletkezésének körülményeiről, zeneművek történeti koráról, a zeneszerzők életéről, a művek műfajáról és formájáról. Ismerkedés a partitúrával (a zenehallgatást segítő egyszerűsített kottakép). Más műveltségi területekhez tartozó kapcsolódások felfedeztetése, bemutatása, az önálló ismeretszerző tevékenységre való ösztönzés, önálló gyűjtések, kutatások (zenei példa és ismeretanyag). Összefüggések bemutatása a zenei stíluskorszakok és történelmi események között, önálló gyűjtőmunka segítségével.	*Magyar nyelv és irodalom:* nemzeti romantika, romantikus vers, szövegelemzés. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata. *Etika:* műalkotások erkölcsi üzenete. *Vizuális kultúra:* művészettörténeti stíluskorszakok és stílusirányzatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Műzene, népzenei feldolgozás, romantikus zene.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei befogadás – Zenehallgatás**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia erősítése az ismeretek kronológiai rendszerezésével. Zenehallgatóvá nevelés.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Az énekes anyaghoz kapcsolódó szemelvények meghallgatása, zeneirodalmi szemelvények a zeneirodalom széles spektrumából válogatva: a romantika zenéje: romantikus dal, operarészlet, zongoradarabok, programzene, szimfonikus költemény. A zeneirodalom gazdagságának, műfaji sokszínűségének megismerése. A meghallgatott szemelvények felismerése. A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával).	*Magyar nyelv és irodalom:* romantikus költészet, szövegelemzés. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata. *Vizuális kultúra:* művészettörténeti stíluskorszakok és stílusirányzatok ismerete.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szimfonikus költemény, kamarazene.

A fejlesztés várt eredményei a 7. évfolyam végén	Az énekes anyagból 15 dalt (8 magyar dal: népdal, népies dal, népies műdal; 4 műdal; 1 többszólamú ének; 2 zenemű főtémája) és zenei szemelvényt emlékezetből énekelnek kifejezően csoportban. A generatív készségfejlesztés eredményeként továbbfejlődött a ritmusérzékük, dallami készségeik, többszólamú és harmonikus hallásuk, formaérzékük. Az új zenei elemeket felismerik kottaképről. Előkészítést követően a megismert zenei anyagnál könnyebb gyakorló feladatokat szolmizálva olvassák. Képesek egy-egy zenemű adekvát befogadására annak adott funkciójához, stílusához, műfajához mérten. A zenehallgatásra ajánlott, stílusból, zenei korszakból kiválasztott zeneműveket (min. 10 alkotás) megismerték, a halott műveket jellemző részleteik alapján felismerik.

8. évfolyam

	A tantárgy heti óraszáma	A tantárgy éves óraszáma
8. évfolyam	1	36

Tematikai egység címe	Órakeret
Zenei reprodukció – Éneklés	11 óra + 4 óra
Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	4 óra
Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	3 óra
Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	4 óra
Zenei befogadás – Zenehallgatás	10 óra
Össz. óraszám:	**36 óra**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei reprodukció – Éneklés**	**Órakeret 11 óra + 4 óra**
Előzetes tudás	Biztos éneklési készség, kifejező és stílusos előadás csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A dalkincs ismétlése és folyamatos bővítése: többféle zenetörténeti stílusból válogatott szemelvény, magyar népdalok, más népek dalai, kiegészítve a magyar populáris zene műfajaiból válogatott néhány példával. Az énekhang további képzése, figyelve a tanulók egyéni vokális fejlődésére (mutálás).	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Magyar népzene az életkornak megfelelő csoportokból válogatva. Zongorakíséretes dalok, népdalok 20. századi vagy mai feldolgozásai. Többszólamúság. Példák a populáris zenéből. A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó énekes anyag: dal- és témarészletek. A fenti zenei példák éneklése közben az életkori sajátosságoknak megfelelő tiszta intonáció és helyes hangképzés (szükség esetén egyénre szabott kezdőhangról), továbbá stílusos, kifejező éneklésre törekvés.	*Magyar nyelv és irodalom:* verbális kifejezőkészség fejlesztése, versmegzenésítések irodalmi alapja.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Társasdal, verbunkos dal, keserves, romantikus dal, táncnóta.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Ritmus- és dallamvariálási készség, fejlődő formaérzék,.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kialakított készségek továbbfejlesztése. Generatív képességfejlesztés komponálással, rögtönzött folytatással.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Különböző metrikájú, egyszerű ritmusgyakorlatok alkotása és reprodukálása. Ritmus, metrum: különböző táncok metrikai és ritmikai jellemzőinek megfigyelése, reprodukciója ritmusimprovizáció, szinkópálás. Dallam: hétfokú hangsorok blues skála megismertetése. Komponálás és rögtönzés összekapcsolása: egyszerű dallam alkotása megadott paraméterekkel (hangkészlet, metrum, ritmikai elemek, szekvencia), rögtönzött folytatás (pl. kérdés és felelet rögtönzés).	*Matematika:* absztrakt gondolkodás fejlesztése. *Vizuális kultúra:* önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmusvariációk, augmentáció, diminúció.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Ritmikai, metrikai és dallami alapkészségek: a tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kottaképről és azok alkalmazásának és újraalkotásának képessége a különböző generatív tevékenységek során. Könnyű olvasógyakorlatok énekes reprodukciójának képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Előkészítést követően rövid, az énekelt zenei anyagnál könnyebb olvasógyakorlatok reprodukciójával a belső hallás fejlesztése. Felismerő kottaolvasási képesség fejlesztése egy-egy meghallgatott zenemű kottaképének követése alapján.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Zeneelméleti ismeretek bővítése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármas egységében: a változó ütemmutató felismerése, fejlődés a felismerő kottaolvasás terjedelmében és sebességében. Ritmikai elemek, metrum.	*Matematika:* törtek.

Dallami és harmóniaelemek: harmóniai változások megfigyelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hangközök, hangsorok, hangnemek

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	A megszerzett éneklési és generatív készségek szintjével, valamint az átélt zenei élmények mennyiségével arányos befogadói kompetencia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetettebb, hosszabb, fokozott koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásához szükséges kompetenciák fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó zenei tapasztalatok Szerkesztési és formai ismeretek: homofon és polifon szerkesztésmód, egytémájúság és egy-egy zenei ötlet kibontása a barokk zenében, klasszikus szonáta forma megfigyelése. Nemzeti jelleg a romantika zenéjében, a kelet-európai népek népzenéje. A népdalfeldolgozás módjai Bartók és Kodály művészetében. Műzene és népzene megkülönböztetése hangszerek megfigyelésével. Impresszionizmus a festészetben és a zenében. A populáris dalok zenei jellemzőinek megfigyelése a következő szempontok alapján: forma, szöveg, szövegábrázolás, dallami jellemzők, alapritmus és más érdekes ritmikai elemek, hangszerelés, improvizáció, dallami díszítés, különleges előadói megoldások. A zeneirodalmi példák befogadását segítő kiegészítő ismeretek: Alapvető ismeretek, a mű keletkezésének körülményeiről, zeneművek történeti koráról, a zeneszerzők életéről, a művek műfajáról és formájáról. Ismerkedés a partitúrával (a zenehallgatást segítő egyszerűsített kottakép). Más műveltségi területekhez tartozó kapcsolódások felfedeztetése, bemutatása, az önálló ismeretszerző tevékenységre való ösztönzés, önálló gyűjtések, kutatások (zenei példa és ismeretanyag). Összefüggések bemutatása a zenei stíluskorszakok és történelmi események között, önálló gyűjtőmunka segítségével.	*Magyar nyelv és irodalom:* középkori világi költészet, nemzeti romantika, romantikus vers, szövegelemzés. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata *Etika:* műalkotások erkölcsi üzenete. *Vizuális kultúra:* művészettörténeti stíluskorszakok és stílusirányzatok. *Természetismeret:* A Kárpát-medence és hazánk nagytájai. A népi kultúra értékei, népszokások. A kulturális élet földrajzi alapjai (nyelvek, vallások) A magyarság által lakott, országhatáron túli területek

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Homofónia, polifónia, zenei impresszionizmus, műzene, népzenei feldolgozás, klasszikus zene, populáris zene.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei befogadás – Zenehallgatás**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia erősítése az ismeretek kronológiai rendszerezésével. Zenehallgatóvá nevelés.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Az énekes anyaghoz kapcsolódó szemelvények meghallgatása, zeneirodalmi szemelvények a zeneirodalom széles spektrumából válogatva: a középkor és a reneszánsz zenéje: gregorián és trubadúr ének, madrigál, barokk zene: kantáta és oratórium szvit, concerto, concerto grosso részletek, bécsi klasszicizmus: vonósnégyes, versenymű, szimfónia, a romantika zenéje: romantikus dal, operarészlet, zongoradarabok, programzene, szimfonikus költemény, a 20. század zenéje: kórusművek, daljáték, opera, táncjáték, kamarazene, jazz és a rock születése, kortárs zenei művek megismerése. A zeneirodalom gazdagságának, műfaji sokszínűségének megismerése. A meghallgatott szemelvények felismerése. Zenetörténeti korszakok, stílusjegyek, műfajok és formák rendszerezett ismerete. A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával).	*Magyar nyelv és irodalom:* romantikus és kortárs költészet, szövegelemzés. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata. *Vizuális kultúra:* művészettörténeti stíluskorszakok és stílusirányzatok ismerete.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Trubadúr ének, madrigál, oratórium, kantáta, concerto grosso, vonósnégyes, versenymű, szimfonikus költemény; táncjáték, kamarazene, jazz, rock.

A fejlesztés várt eredményei a 8. évfolyam végén	Az énekes anyagból 15 szemelvényt (8 magyar népdal, 4 történeti ének, 1 műdal, 2 XX. századi zenemű főtémája) emlékezetből énekelnek kifejezően csoportban.

	A generatív készségfejlesztés eredményeként továbbfejlődött a ritmusérzékük, dallami készségeik, többszólamú és harmonikus hallásuk, formaérzékük. Az új zenei elemeket felismerik kottaképről. Előkészítést követően a megismert zenei anyagnál könnyebb gyakorló feladatokat szolmizálva olvassák. Képesek egy-egy zenemű adekvát befogadására annak adott funkciójához, stílusához, műfajához mérten. A zenehallgatásra ajánlott, stílusból, zenei korszakból kiválasztott zeneműveket (min. 10 alkotás) megismerték, a halott műveket jellemző részleteik alapján felismerik.

VIZUÁLIS KULTÚRA

6-8. évfolyam

A vizuális nevelés legfőbb célja, hogy hozzásegítse a tanulókat a látható világ jelenségeinek, a vizuális művészeti alkotásoknak mélyebb értelmezéséhez és megítéléséhez. A tantárgy így nemcsak a képző- és iparművészet területeinek a feldolgozásával foglalkozik tehát, hanem tartalmai közé emeli a vizuális jelenségek, közlések olyan köznapi formáinak vizsgálatát is, mint a tömegkommunikáció vizuális megjelenései, a legújabb elektronikus médiumokhoz kapcsolódó jelenségek és az épített, alakított környezet. A képzőművészet, vizuális kommunikáció, tárgy- és környezetkultúra a vizuális kultúra tantárgynak olyan részterületei, amelyeknek a tartalmai végigkísérik a közoktatásban a vizuális nevelést, ám a különböző iskolaszakaszokban különböző módon kapnak hangsúlyt. Ezek a részterületek azonban a legfontosabb tartalmakat biztosítják csupán a fejlesztéshez, de a hatékony fejlesztés csakis komplex feladatokban, egymással összefüggő feladatsorokban értelmezhető. A tantárgy oktatása tevékenység-, illetve gyakorlatközpontú, ahol alapvető fontosságú a játékos-kreatív szemlélet, illetve hogy a tantárgy tartalmainak feldolgozása komplex, folyamatorientált megközelítésben történjen, így a pl. a projektmódszer eszközét is felhasználja a tanítás-tanulás folyamatában.

A NAT fejlesztési feladatainak alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlati tevékenységeinek fontos célja az érzéki tapasztalás, a környezettel való közvetlen kapcsolat fenntartása, erősítése, ezáltal a közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az érzékelés érzékenységének fokozása. További cél tudatosítani az érzékelés különböző formáinak (például látás, hallás, kinetikus érzékelés) kapcsolatát, amely a számítógépes környezet bevonásával képes egy újabb, „más minőségű” intermediális szemléletet is kialakítani. A fejlesztés átfogó célja segíteni a tanulókat abban, hogy képesek legyenek az őket érő hatalmas mennyiségű képi információt, számtalan spontán vizuális hatást minél magasabb szinten, kritikusan feldolgozni, a megfelelő szelekciót elvégezni, értelmezni, továbbá ezzel kapcsolatos önálló véleményt megfogalmazni. Cél továbbá segíteni a művészi és köznapi vizuális közlések pontos értelmezését, továbbá fokozni az alkotómunka során a vizuális közlés és kifejezés árnyalt megjelenítését. A vizuális nevelés kiemelt fontosságú feladata a kreativitás működtetése, illetve fejlesztése, a kreatív képességek kibontakoztatása. Nagy hangsúlyt kap a kreatív problémamegoldás folyamatának és módszereinek tudatosítása, mélyítése. A fejlesztés minden más tantárgytól megkülönböztető lehetősége az örömteli, élményt nyújtó, a személyes megnyilvánulásnak legnagyobb teret engedő alkotótevékenység megszerettetése, ezáltal a motiváció fokozása, egy szélesebb értelemben vett alkotó magatartás kialakítása. Cél továbbá a problémamegoldó képesség erősítése, hisz a feladatok önálló megoldása bizonyos rutinok, készségek kialakításával kezdődik, majd az egyre önállóbban végzett tevékenységeken keresztül jut el a projektfeladatok önálló megoldásáig. A tanulók önismeretének, önkritikájának, önértékelésének fejlesztése kritikai szemléletmód kialakításával a gyakorlati tevékenységeken keresztül valósul meg, amelyek mindegyike – eredeti céljától függetlenül is – személyiségfejlesztő hatású. Motiváló hatásuk mellett segítik az érzelmi gazdagodást, az empátia, az intuíció fejlesztését, az önálló ízlés, a belső igényesség kialakulását, az önértékelés és önismeret kialakulása révén pedig a céltudatos önszabályozást.

Mindezektől függetlenül a vizuális kultúra tanításának fontos alapelve azonban, hogy a művészeti nevelés valójában művészettel nevelésként értelmezendő, hisz a közoktatásban a művészet nem lehet célja, csupán eszköze a nevelésnek, azaz egy közismereti tárgy közvetlen feladata nem lehet a „művészképzés”.

Az adott tantárgy fontosságát hangsúlyozza, hogy az információs csatornák gazdagodása a szöveges információ befogadás mellé felzárkóztatja a vizuális információk tudatos befogadásának fontosságát is, hisz az információk forrása és jellege alapján szöveg és kép együtt értelmezése napjainkban gyakoribb jelenség valós élethelyzetekben. A médiatudatosság fejlesztésének tehát egyre fontosabb aspektusa a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló médiahasználat és médiaértés. Ebből következően a tervezés során további fontos szempont, hogy 5–8. évfolyamon a mozgóképkultúra és médiaismeret bizonyos kapcsolódó fejlesztési követelményeit a vizuális kultúra tantárgy óraszám keretén belül kell végrehajtani.

Célok és feladatok

A rajz tantárgy legfontosabb célja a tanulók látáskultúrájának fejlesztése. Ki kell alakítani a gyermekben egy tudatos szemléletmódot. Ennek segítségével képessé kell válnia az őt körülvevő világ vizuális információáradatának feldolgozására. A rengeteg külső ingert tudnia kell felfogni, értékelni, rangsorolni. A környezetét egyre kritikusabban vizsgáló kiskamasz rendkívül fogékony a látható világ jelenségeire. Ezt kell nekünk, rajztanároknak kihasználnunk a feladatok életszerű, könnyen érthető megválasztásával. Ez az egyik legfontosabb tantárgyi motiváció. Fontos eszköz abban, hogy a gyermek szívesen és lelkesen vegyen részt óráinkon. Ébren kell tartanunk az érdeklődését a világ sokszínűsége, értékei iránt. Képessé kell tenni a gyermeket a természet szépségének felismerésére, visszatükrözésére.

A saját képességeivel párhuzamosan az alapvető vizuális jelekkel, eszközökkel és technikákkal is meg kell ismertetnünk a gyermeket. Így képessé válik az önálló megismerésre, befogadásra és alkotómunkára. Az alkotómunkában lehetőséget kell adnunk arra, hogy a neki megfelelő eszközökkel tudja magát tudatosan kifejezni. A tanuló kreativitását elősegítik az egyéni élményeken alapuló feladatok. Ilyenek például a családi események, iskolai rendezvények, sportesemények rajzi megfogalmazásai. Saját élményeinek vizuális formába öntésekor újra átélheti és értékelheti a megtörtént eseményeket. Törekedni kell arra, hogy a gyermek saját ötleteit megvalósíthassa a tanórákon. Az átlagosnál tehetségesebb tanulóknak differenciált feladatokkal kell biztosítanunk az előrehaladásukat. Ezek a feladatok összetettebb, nehezebb megoldási módokat kínálnak az arra képes alkotóknak.

A művészettörténeti ismereteket konkrét feladatokkal kell kapcsolnunk a társművészetekhez. A történelem a magyar irodalom és az ének-zene tantárgyakkal együtt haladva, közösen kell felébreszteni a gyermekekben az egyetemes kultúrkincs iránti érdeklődést. Hazánk jelentősebb alkotásain keresztül reálisabb képet alakít ki szűkebb és tágabb környezetének viszonyáról. Az egyetemes, a nemzeti és a népi kultúra megismerésével egyre bővül, és színesedik a világról alkotott képe. Mindezek ismeretében egy környezetére igényes, annak értékeiért felelősséget érző magatartás kialakítása a célunk.

Fejlesztési követelmények

Oktató-nevelő munkánk során tapasztalhatjuk, hogy a tanulók különböző szinten képesek elsajátítani az új ismereteket. Ennek okai leginkább az egyéni fejlettségük különbségeiben és az adottságaik közti eltérésekben rejtőznek. Figyelembe kell vennünk az életkori sajátosságokat, hiszen a különböző korosztályoktól más-más színvonalú teljesítményt lehet és kell elvárnunk. A tanítási órákon mindezek tudatában kell fejlesztenünk a gyermekek képességeit. A befogadó és megismerőképesség mellett alapkövetelmény az alkotóképességek kibontakoztatása. A képességfejlesztés eredményességét nehéz rövid távon lemérni. Ezért célszerű hosszabb távon egy-egy (hasonló jellegű) visszatérő feladattal ellenőrizni munkánk hatékonyságát.

A befogadás és megismerés képessége alapvető fontosságú, hiszen ez a korosztály rendkívül fogékony a vizuális ingerekre. A modern technika elterjedésével a mai tizenévesekre amúgy is hatalmas információhalmaz zúdul nap mint nap. Az audiovizuális és a számítástechnikai eszközök hatékonyabb és gyorsabb megismerést eredményeznek. Ezeket a tkp. virtuális ismereteket kell a bevált (hagyományos) technikai repertoárunkkal kombinálnunk. A gyermek figyelmét tudatosan irányítanunk kell a konkrét feladatokkal. Pontosan megfogalmazott, egyértelmű gyakorlatokkal jól alakíthatók, fejleszthetők a képességek. Ilyen feladatok például a közvetlen természetmegfigyelések, a beállítások utáni tanulmányrajzok. A modelleket nem elég síkban ábrázolni, plasztikai megoldásokra is szükség van. Nagyon fontos, hogy a gyermek kézbe vehesse, megtapogathassa az ábrázolt tárgyakat. A többféle érzékszervvel biztosabb, sokoldalúbb tudás birtokába juthat. A művészettörténeti tanulmányokhoz kapcsolódó feladatok a vizuális memóriát és az önálló ítéletalkotást segítik elő. Az egyes korszakok, stílusok alkotásainak elemzésével tovább bővül a gyermek szókincse, kifejezőkészsége. Jellemzően egyre bátrabban és reálisabban képes értékelni egyes esztétikai produktumokat. Ezt elősegítendő, az alkotó jellegű órák végén mindig hagyjunk időt a közös értékelésre. A gyermekek az elkészült munkák szóbeli, közösség előtti értékelését általában szívesen végzik.

Nem a rajztartó mappának, vagy a tanárnak "termelünk" ugyanis, hanem magunk és egymás örömére. Közösségnevelő hatása elvitathatatlan a módszernek. Gyűjtőmunkákkal is sokat tehetünk a tanulók szélesebb látókörének kialakításáért. A környezetére nyitott, annak értékeire fogékony gyermek toleranciája és beleérző képessége is nagyobb, mint társaié. Közös programokkal, kiállítások látogatásával, sőt saját csoportos kiállítás szervezésével is remek csapatot hozhatunk létre. A közösségen belül az egyén könnyebben megtalálja helyét a társak kritikáinak segítségével.

Az alkotóképességek fejlesztésénél kihasználhatjuk a korosztály fogékonyságát, érdeklődését az új technikák és tevékenységformák iránt. Egy látványosabb megoldás, vagy szokatlan nézőpont könnyen "beindítja" a gyermek fantáziáját. A színek, formák, a részletek aprólékos megfigyelése mellett a korosztályra jellemző egyfajta globális szemlélet. Ez azt jelenti, hogy a szerteágazó, bonyolultabb formákat gyakran tömöríti nagyvonalúan. Jól kihasználhatjuk ezt a redukciós feladatoknál. A gyermek lényeglátása határozottabb ugyanis a felnőttek sémákra épülő gondolkodásmódjánál. Sokkal nagyobb kreativitás jellemző rájuk, előszeretettel nyúlnak egyszerre több anyaghoz is, bátran keverve a technikákat. Ezért kell minél többféle módszert és eszközt adni a kezükbe. A látható világ tükrözése mellett fontosak az elsősorban a fantáziát igénybe vevő feladatok. Ezekben a gyermek rengeteg kötöttségtől mentesül, szabadabban alkothat. A reproduktív és a produktív jellegű munkáknak megfelelő részarányban kell jelen lenni pedagógiai programunkban.

A tantárgy jellegéből adódóan az egyes *tevékenységi formák* az egész iskolaszakaszt átívelik, a fő különbség a megoldásban, a műveleti szintek fejlettségében mutatkozik. Célszerű bizonyos kulcsfeladatokat egy-egy tanév, sőt az egész négyéves periódus folyamán bizonyos változtatásokkal néha megismételtetni. Ezekkel a munkákkal hosszabb távon lemérhető a képességek tényleges fejlődése a tanulóknál.

Az értékelés

Az elvégzett munka, a tanuló által nyújtott teljesítmény nagyon összetett eredmény. A tanulók teljesítménye több körülménytől függ: az óra milyenségétől, az adott tanítási anyagtól, a tanár magyarázatától stb. Két gyermek teljesítménye ugyanazon az órán is óriási különbségeket mutathat egymáshoz viszonyítva. Emellett gyakran tapasztaljuk, hogy ugyanaz a gyermek is nagy teljesítménybeli ingadozásokat produkál, látszólag megegyező feltételek és feladatok esetén is. Ráadásul a legtöbb gyermek más-más szintű vizuális intelligenciával bír. Ami az egyik tanulótól szép teljesítmény, az lehet, hogy egy tehetségesebbtől kevés lenne ugyanazon feladatnál.

Ezért úgy célszerű mérnünk, hogy *önmagához képest és társaihoz is viszonyítsuk* a tanuló munkáját. Önmagához képest vessük össze korábbi munkáival a mostani teljesítményét. Egymáshoz képest bevált módszer az óra végi *közös szóbeli értékelés*. A közös szóbeli értékelés közösségfejlesztő értéke is jelentős. Remek motivációs eszköz. Természetesen jegyeket is adnunk kell a munkákra. Alapvetően ilyenkor (is) kétféle teljesítményt értékelünk:

- manuális
- intellektuális.

A manuális alatt a "kétkezi" alkotómunkát értjük. Az intellektuális pedig a megismerést kísérő verbálisan megfogalmazott tudást, munkát jelenti. Mindkettő nagyon fontos eleme a teljesítménynek, tehát értékelésnél szem előtt tartandó! A manuális teljesítmény (=alkotómunka) esetében a manipulációs képességet, kitartást, érzékelési-észlelési fogékonyságot, az esztétikai ítélőképességet értékeljük. Az intellektuális teljesítmény értékelésekor elsősorban a kreativitást, ötletességet, eszközgazdagságot vizsgáljuk. Az érdemjegy a kétféle teljesítmény közös értékét fejezi ki. A gyakorlatban az érdemjegy mellé célszerű egy-két *rövid* mondatban *szöveges értékelés*t is adnunk (pl a lap hátuljára). Így világosabban látja a gyermek, hogy miért kapta az érdemjegyet.

A művészettörténeti részek elsajátítását írásbeli,szóbeli felelettel vagy dolgozattal ellenőrizzük. Célszerű szorgalmi és gyűjtőmunkákkal is motiválni a gyermekeket. A "pluszmunkák" külön értékelésével több lehetőséget kapnak azok a tanulók, akik szerényebb manuális képességeket örököltek.

Mivel a teljesítmény rendkívül összetett produktum, nagyon körültekintően kell eljárnunk az értékelésekor. Pedagógiai szempontból szerencsésebb a bíztató jellegű, ösztönző értékelés. A gyakran megismétlődő túlságosan kritikus, elmarasztaló jellegű értékelés egy életre elveheti a gyermek kedvét a munkától. Inkább a pozitívumokat kell észrevennünk, hangsúlyoznunk a kiskamaszok alkotásaiban.

Az iskola tankönyvválasztásának általános szempontjai
- a taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének;
- a taneszköz legyen jól tanítható, jól tanulható;
- a taneszköz nyomdai kivitelezése legyen alkalmas a vizuális kultúra tantárgy óraszámának és igényeinek megfelelő használatra a tanév(ek) során;
- a taneszköz minősége, megjelenése legyen alkalmas a diákok esztétikai érzékének fejlesztésére,
- nevelje a diákokat igényességre, precíz munkavégzésre, a taneszköz állapotának megóvására;

Előnyben kell részesíteni azokat a taneszközöket:
– amelyek több éven keresztül használhatók;
– amelyek egymásra épülő tantárgyi rendszerek, tankönyvcsaládok, sorozatok tagjai;
– amelyekhez rendelkezésre áll olyan digitális tananyag, amely interaktív táblán segíti az órai munkát feladatokkal, videókkal és egyéb kiegészítő oktatási segédletekkel.

Vizuális kultúra heti és éves óraterve

	A tantárgy heti óraszáma	A tantárgy éves óraszáma
6. évfolyam	1 óra	36 óra
7. évfolyam	1 óra	36 óra
8. évfolyam	1 óra	36 óra

6. évfolyam

A fokozott realitásigény megjelenése az adott életkorban megalapozza a tanulók információk közti szelekciós képességét, és kritikai gondolkodást alakít ki. A művészeti nevelés értékközvetítő, értékteremtő és személyiségformáló szerepe lehetőséget biztosít a kompetenciák legszélesebb körű fejlesztésére.
Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciájának folyamatos mélyítése lehetőséget teremt az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztésére. A testi és lelki egészségre nevelés feladata a vizuális kultúra tantárgynak is, hiszen a kifejező céllal születő alkotások létrehozásának folyamata a harmonikus személyiségfejlődéshez nagyban hozzájárul, a párokban és csoportban végzett tervező és alkotó munka elősegíti a másokért való felelősségvállalást, a másokkal való együttműködést. A módszerek és munkaformák sokszínűsége lehetőséget teremt a tanulás tanításának hatékony elősegítésére is. A forma és rendeltetés összefüggéseinek vizsgálata által, tárgyi környezetünk leírásával a hatékony, önálló tanulás módszerei, a rekonstuáló és konstruáló képességek fejlesztésével a kreatív problémamegoldás lépései tudatosulnak, mely hosszú távon a kezdeményezőképességet és a vállalkozói kompetenciát ösztönzi. A tervezés során kibontakozik a természettudományos és technológiai kompetencia, és előtérbe kerül a fenntarthatóság és környezettudatosság lehetőségeinek vizsgálata is. A vizuális kommunkáció területén a kép és szöveg lehetséges kapcsolatainak feltárása az anyanyelvi kommunkáció fejlesztésének is terepet biztosít, a gyakorlati feladatok lehetőséget teremtenek a digitális kompetencia mélyítésére.
A vizuális kultúra részterületei közül az 5-6 évfolyamon nagyobb arányban szerepelnek a „Kifejezés, képzőművészet” részterülethez kapcsolódó tartalmak, hiszen a megjelenő művészettörténet tananyagával bővülnek a fejlesztés követelményei. Ehhez hasonló a „Tárgy- és környezetkultúra” részterület tematikai egységeinek aránya is, hiszen az alsóbb iskolaszakaszhoz képest új feladatok jelennek meg: a tervezett alakított tér és az épített környezet szerkezeti, történeti tanulmányozása, mely a nemzeti és európai identitás mellett a szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését is szolgálja. E szakaszban a „Vizuális kommunikáció” részterület tartalmai a másik kettőhöz képest csekélyebb mértékben vannak jelen.

6. évfolyam

Javasolt órabeosztás

Tematikai egység címe	**Órakeret**
Kifejezés, képzőművészet Valóság és képzelet	5 óra
Kifejezés, képzőművészet Stílus és mozgás	7 óra
Vizuális kommunikáció Idő- és térbeli változások	3óra
Vizuális kommunikáció Jelértelmezés, jelalkotás	2óra
Vizuális kommunikáció Kép és szöveg	5 óra
Tárgy és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	5 óra
Tárgy és környezetkultúra Tárgy és hagyomány	5 óra
Aktuális országos, városi versenyekre való felkészülés, iskolai projektekre,múzeumi órákra fordítható keret	4 óra
Az éves óraszám	**36 óra**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kifejezés, képzőművészet** **Valóság és képzelet**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	Az élményt nyújtó, személyes megnyilvánulások érvényesítése az alkotó folyamatban. A vizuális nyelv alapelemeinek ismerete és alkalmazása a kifejező alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikák alapszintű alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek vizuális megjelenítése különböző eszközökkel az előtanulmányok során szerzett tapasztalatok alkalmazásával. Tér és sík megkülönböztetése, megjelenítése különböző méretű és formájú felületeken való komponálással. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A valóság, modell (pl. épített és természetes környezet, tárgyak, alakok) célirányos megfigyelése adott szempontok (pl. térbeli helyzet, arány, plaszticitás, színviszonyok) alapján, és ábrázolása síkban illetve térben, különböző technikákkal (pl. grafika: ceruza, tus, pác, kréta, fotó, akvarell, tempera, mintázás, konstruálás). **Tananyag, témák:** Látvány utáni tanulmányrajzok készítése (a térbeliség kifejezése tónusfokozatokkal, takarásokkal, különböző méretekkel). Részlet- és metszetrajzok. Egyszerű téri helyzetek leírása (pl. formai, szerkezeti, felületi, tónusbeli), az adott valós látvány sajátosságaiból kiinduló kompozíció egy részletének képi igényű nagyítása, illetve kompozíciós variációk létrehozása, különböző színes technikákkal (pl. akvarell, temperafestés, pasztell-, olajkréta, vegyestechnika). **Tananyag, témák:** csendélet látvány utáni ábrázolása, a látvány valós színeinek megváltoztatása, pl. kidolgozás csak hideg vagy csak meleg színekkel. Ráközelítés – nagyítás - részletrajzok. Mikroszkopikus méretek és minták. Szabad asszociációs és vizuális játékok adott témára (pl. fogalom, jelenség, hang, szín, mozgás, gondolat, érzés, tárgy, cselekvés). Az előhívott impressziók megjelenítése síkban, térben, időben. **Tananyag, témák:** a látványtól a képalkotásig. A valóság művészi átírása (jellé egyszerűsítés, torzítás, kiemelés, formaritmus, színritmus). A forma átalakítása megszemélyesítéssel. Fénymásolati kép kreatív kiegészítése. Színkontrasztok. Irodalmi, zenei, filmes élmények felidézése, s a létrejött személyes tartalmak megjelenítése a kifejezési szándéknak megfelelő anyagok, eszközök, méretek felhasználásával (pl. színes, grafikai technika, mintázás, konstruálás, fotó). **Tananyag, témák:** közmondások és szólások vizuális megjelenítése, képsorozatok.	*Magyar nyelv és irodalom*: a műélvezet megtapasztalása. *Matematika*: pontos megfigyelés, lényeg-kiemelés. *Ének-zene:* zenei élmény feldolgozása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tömörítés, kiemelés, kompozíció, szín-, vonal-, formaritmus, variáció, színharmónia, színkontraszt, főszín, kiegészítő szín, komplementer, méretarány.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Stílus és mozgás	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Művészeti ágak és a képzőművészeti ágak legfontosabb megkülönböztető jegyeinek felismerése. Művészeti alkotások, vizuális jelenségek, látványok verbális leírása. A vizuális nyelv alapelemeinek megkülönböztetése és használata. Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége, az érzékelhető tulajdonságok alapján az azonosságok és különbözőségek tudatosítása.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak felismerése. A megfigyelt jelenségek térbeli helyzetének, arányainak, plaszticitásának és színviszonyainak megfigyelése és ábrázolása. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok elemi ismerete legjellemzőbb képzőművészeti alkotásain és szimbolikus tárgyain keresztül, gyakorlati feladatok előkészítő szakaszába ágyazottan. A vizuális nyelv alapelemeinek és azok egymáshoz való viszonyának értelmezése. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Különböző mozgások (pl. emberi, állati, ipari, gépi, mechanikai, kémiai, földrajzi, biológiai) megfigyelése és rögzítése egy vizuális látványban, felhasználva megadott művészettörténeti alkotások inspiráló hatását. **Tananyag, témák:** Leonardo rajzai a madarak repüléséről és a gépezetekről készült tervei; az emberi test anatómiája és arányainak elemzése, kroki rajza. Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek megjelenítése meghatározott művészettörténeti korszakok stílusjegyeinek elemzése, és inspiráló, alkotó felhasználása által síkban és/vagy térben. **Tananyag, témák:** pl. egy képzeletbeli lovagi torna megjelenítése egy meghatározott kameraállásból. • Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok, (pl. romanika, gótika, reneszánsz, barokk) stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség) szerint. **Tananyag, témák:** az ókeresztény és bizánci művészet (katakomba, bazilika, mozaik, papírmozaik készítése), a népvándorlás kora (a honfoglaló magyarok díszítőművészete, viselete, fegyverzete és használati tárgyai), a román stílus (bazilikális alaprajz, épületszobrászat, freskók és táblaképek, a magyar koronázási jelvények), a gótikus stílus (csúcsívek támívek és támpillérek, üvegablakok, a lovagi kultúra és a címerhasználat, kódex, díszes iniciálé, vagy gótikus üvegablak tervezése. Képek, látványok, médiaszövegek, események (pl. műalkotások, fotók, filmek, élmények, álmok, közösségi alkalmak) szöveges leírása, a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak azonosításával. A leírás alapján személyes feldolgozások megjelenítése síkban, térben vagy időben (pl. festés, plasztika, parafrázis, intermediális: pl. fotográfia, kinetikus, installációs, environment, eseményművészet) a tárgyalt művészettörténeti korszak inspiráló felhasználásával. **Tananyag, témák:** képelemzés, kompozíciós vázlatrajzok, képátalakítások, képkiegészítések, a látvány adott célú továbbgondolása és megjelenítése az eredetitől eltérő tartalommal: híres műalkotások szereplőinek ábrázolása plakáton. Riport készítése egy híres műalkotás főalakjával. Régi korok divatja: egy híres műalkotás szereplőinek viselete (anyaggyűjtés, kutatómunka az interneten.)	*Természetismeret:* Az emberi test, testarányok. Mozgásképesség. *Matematika:*változó helyzetek, időbeliség. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: történeti korok, korszakok. *Magyar nyelv és irodalom: k*ülönböző kultúrák eltérő szemléletének megtapasztalása. *Ének-zene:* zenetörténeti és zeneirodalmi alapismeretek a befogadói hozzáállás fejlesztése céljából.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Művészi kifejezés, látványelemzés, téri helyzet, plaszticitás, aránynrendszer, kompozíció, képkivágás, képsík, képi és optikai helyzetviszonylat, takarás, pont, vonal, felület, forma, faktúra, textúra, szín, tónus, irány, térbeliség, nagyság, kiegészítő szín, kevert szín, kontraszt, tónus, szín-, vonal-, formaritmus.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Idő- és térbeli változások	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Érzékelhető tulajdonságok alapján azonosságok és különbözőségek tudatos felismerése, leírása. A közvetlen tapasztalatok útján szerzett élmények feldolgozása. Megfigyelt jelenség látványelemeinek megnevezése. Események, történések elmondása, részekre bontása, a jellemző fázisok megjelenítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természeti vagy épített környezet idő és térbeli változásainak sűrített megjelenítése. Természettudományos és technikai megfigyelés és gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Mozgásélmények megfigyelése valóságos vagy mozgóképi példák alapján, a mozgássor fázisokra bontása (pl. mozgókép „kikockázása”). A mozgás megjelenítése vizuális átírással (pl. egyszerű tárgy-animáció, optikai játékok: pörgetős füzet, zootrop szalag). **Tananyag, témák:** Elmozdulás – mozgás. Kedvenc sportág jellegzetes mozdulatsorának megörökítése fotósorozattal vagy rajzsorozattal. Fázisrajzok.Mozdulatsor megjelenítése egy képen belül. Sziluettrajzból mintaterv, vagy sziluettrajzból divatbábú. A természet, (pl. növény, időjárás, ember, táj, állat) az épített környezet (pl. épület, tárgy, híd, szerkezet) időbeli folyamatainak, változásainak (növekedés, pusztulás, fejlődés, lebomlás, öregedés, penészesedés, rozsdásodás) megfigyelése, modellezése (pl. hószobor, anyag változása kitéve az időjárásnak) személyesen választott cél érdekében (pl. emlékek felidézése, napi tevékenység tervezése). A folyamatok dokumentálása, ábrázolása saját készítésű fotókkal, képekkel, szöveggel. **Tananyag, témák:** rajzsorozat készítése egy termés, vagy levél száradásáról.	*Magyar nyelv és irodalom:* történet ideje, helyszíne, cselekmény kezdő- és végpontja, cselekményelemek sorrendje. *Természetismeret:* mozgás és idő változása; ciklikus jelenségek. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: az idő ábrázolása vizuális eszközökkel. *Informatika:* adatok csoportosítása, értelmezése, táblázatba rendezése, használata. *Matematika:* változó helyzetek, időben lejátszódó történések megfigyelése, a változás kiemelése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mozdulat, mozdulatsor, hely- és helyzetváltoztatás, állapotváltozás, folyamat, fázis, valós idő, lassítás, gyorsítás, állókép, mozgókép, képkocka, tárgy-animáció, zootrop-szalag.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Vizuális kommunikáció Jelértelmezés, jelalkotás**	**Órakeret 2 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű vizuálisan értelmezhető jelenségek, jelzések, közlő ábrák értelmezése. Tájékozódás vizuális elemek alapján. Az egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenések: jel, alaprajz, térkép értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Magyarázó rajzok, képes használati utasítás pontos értelmezése. A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata. Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A legfontosabb egyezményes vizuális jelek, jelzések, szimbólumok (pl. tájékozódás, közlekedés, cégérek, parancsikonok) gyűjtése, értelmezése. A közösség számára fontos, nem vizuális jellegű információk (pl. események, időpontok, tevékenységek, jellemzők) képi tömörítése, direkt jellé (pl. piktogram, jelzőkártya) alakítása, használatba helyezése (pl. ismert útvonal rajzán vizuális jelzések kialakítása). **Tananyag, témák:** rajzos jel (piktogram) tervezése, olimpiai sportágak piktogramjának megismerése és újak tervezése, a jelalkotás (stilizálás, egyszerűsítés) folyamatának bemutatása rajzsorozattal (mintatervezés: ember, állat és növényforma stilizálása), textilminta (pl. ágynemű, strandruha) tervezése vagy étkészletre minta tervezés a stilizált forma alkalmazásával.	*Természetismeret:* Tájékozódás természetes és épített környezetben; technikai eszközök működésének megfigyelése. Jelek, jelzések felismerése és értelmezése. *Földrajz:*tájékozódás, térrajz, útvonalrajz, térképvázlat. *Magyar nyelv és irodalom:* szöveg és kép viszonyának, megfigyelése. *Ének-zene:* zenei olvasás és írás: kotta. *Informatika:* rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása. *Matematika:*Tájékozódás. Objektumok alkotása. Rendszeralkotás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Használati utasítás, jel, jelentés, egyezményes jelzés, jelrendszer, piktogram, embléma, ábra, vizuális sűrítés, kiemelés, séma.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Vizuális kommunikáció Kép és szöveg**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	Az emberi gesztusok, mimika, mozdulatok értelmezése. Alapfokú jártasság dramatikus játékformákban. A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző beszédmód eszközeinek alkalmazása. A szóhasználat és testbeszéd összehangolása különféle beszédhelyzetekben.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális sűrítés és kiemelés fogalmának ismerete, megfelelő alkalmazása. Kép és szóbeli vagy írott szöveg együttes alkalmazása a jelentésmódosulások megfigyelésének céljával. A különböző kommunikációs felületeken megjelenő reklám hatásmechanizmusának értelmezése és alkotó használata. Médiatudatosság kialakítása a személyes preferenciák érvényre juttatásával.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Szöveg és kép együttes megjelenésének tanulmányozása (pl. plakát, képregény) után, az alkotóelemek variálásával a vizuális és verbális üzenet jelentésváltozásának megértése céljából, szabad játékos feladatokkal (pl. adott kép szövegaláírásának megváltoztatása, azonos szövegek különböző képekhez rendelése). **Tananyag, témák:** a reklámok előnyei és hátrányai. A plakátkészítés mente. Ismert műalkotások reklám célú alkalmazásának előnyei. Betűtervezés. Monogram. Szóképek alkotása a tartalmat kifejező vizuális eszközökkal. Iskola emblémájának terve (kép és szövegfolt egységes kompozíciója). Reklámhordozó felületek (pl. folyóirat, póló, reklámszatyor, kitűző, hűtőmágnes) gyűjtése, csoportosítása, értelmezése a reklámkészítő szándéka és kifejezésmódja közötti összefüggés alapján. **Tananyag, téma:** a konkrét vagy kitalált cég tevékenységét vagy a forgalmazott árut hangsúlyozó reklámszatyor tervezése (jelalkotás, emblématervezés). Korábban készített saját alkotás továbbgondolása, felhasználása alkalmazott grafikai feladatként (pl. bélyeg, DVD-borító, sporteszköz felülete), vagy képgrafikaként. Nem mozgóképi reklámhordozók (pl. CD-borító, plakát, csomagolóanyag, termékcimke) tervezése, kivitelezése szabadon választott technikával (pl. digitális képszerkesztéssel, kollázs technikával vagy élőképben), a reklám hatásmechanizmusának tudatos használatával.	Magyar nyelv és irodalom: szöveg és kép viszonya. *Ének-zene:* zenei stílusok és formák. Informatika: multimédiás dokumentumok előállítása kész alapelemekből.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hang- és képkapcsolat, kommunikációs csatorna, üzenet, reklámhordozó, reklámfelület, szlogen, médium, manipuláció, képi valóság, fikció, vizuális és verbális sűrítés, kiemelés, alkalmazott grafika.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	Építmények, építészeti alkotások típusainak, funkcionális térrészeinek megnevezése. Térbeli formák kiterjedésének, méretének, téri helyzetének megállapítása. Környezetalakítás egyszerű eszközökkel. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű téri helyzetek leírása, megjelenítése. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása. Szerkezetek és térmodellek állékonyságának (statikájának), teherbírásának megfigyelése. Különböző korok és kultúrák tárgyi környezetének vizsgálata meghatározott szempontok alapján. Változatos anyag- és eszközhasználat a tárgykészítés során.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Egyszerű térterveze és téralakítás meghatározott célból (pl. védelem, szakralitás, figyelemfelkeltés, emlékállítás, interakció) különféle eszközökkel (pl. rajzos vázlat, magyarázó rajz, fotómontázs, modellezés) és anyagokkal (pl. agyag, karton, fa, gipsz, drót, textil, talált tárgyak) történeti korok legfontosabb alátámasztó-teherhordó (pl. oszlop, pillér, fal) és térlefedő (pl. gerenda, födém, boltív, boltozat, kupola) lehetőségeinek, illetve alaprajzi elrendezéseinek megfigyelésével. Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás) saját tervezés (pl. tárgy, környezet) megjelenítése szerkesztéssel és szabadkézi rajzban. **Tananyag, témák:** alaprajzok szerkesztése, lakóház tervezés rajzos, írásos dokumentációval A közvetlen környezetben található tárgyak (pl. bútor, szerszám, jármű, szerkezet, öltözék, hangszer), épületek (pl. lakás, pályaudvar, templom, iroda, istálló, garázs, víztorony, palota, színház, múzeum) elemzése forma és rendeltetés, valamint a díszítés kapcsolatán keresztül, az összegyűjtött információk alapján. **Tananyag, témák:** öltözet tervek, különböző funkciójú viseletek tervezése. Egy választott tárgy vagy épület átalakítása, áttervezése, modellezése meghatározott célok érdekében (pl. álcázás, transzparencia, figyelemfelkeltés, megváltozott környezeti hatás: árvíz, hó, napfény, közösségi esemény) a történeti korok, európai és Európán kívüli, illetve a modern társadalmak tárgyi környezetéből hozott példák elemzéséből származó tapasztalatok alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével. **Tananyag, témák:** megszemélyesített ivóedények tervezése, (előtanulmányok: a középkori akvamanile). Régi korok tárgyainak átalakítása napjainkban is használható tárgyakká.	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: történelemi korszakok. *Természetismeret:* Az ember hatására bekövetkező változás a táj képében. A természeti és mesterséges, technikai és épített. *Magyar nyelv és irodalom:* különböző kultúrák eltérő létmódja, szemlélete. Technika, életvitel és gyakorlat: tervezés, anyagalakítás. *Matematika:* Egyszerűsített rajz készítése lényeges elemek megőrzésével. A tér elemei, síkbeli, térbeli alakzatok. Tárgyak tulajdonságainak vizsgálata. Geometriai modellek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Épület, építmény, téri helyzetek, építészet, alaprajz, homlokzat, forma, funkció, alátámasztás, térlefedés, oszlop, pillér, fal, gerenda, födém, boltív, boltozat, kupola, térmodell, térkonstrukció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, elemző- magyarázó rajz, kézműves technika, sorozatgyártás, design.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Tárgy és környezetkultúra Tárgy és hagyomány**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	Megadott szempontok alapján tárgyak, anyagok csoportosítása. A különböző anyagokról szerzett tapasztalatok szóbeli megfogalmazása. Tárgyak, épületek, műalkotások, természeti látványok megfigyelése, leírása, esztétikai minőségeinek jellemzése. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás. Alapvető manuális készségek működése az anyagalakítás során.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti sajátos jegyeinek értelmezése. A közvetlen környezetben található tárgyakon, épületeken a forma, a rendeltetés és a díszítmény kapcsolatának megértése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességeinek, viseletének, és kézműves tevékenységének megismerése, elemzése (pl. skanzen vagy helytörténeti kiállítás látogatásával, vagy gyűjtött képek alapján). **Tananyag téma:** tájház, fakezasház, műemlékház lerajzolása, tájképszintű festése A mai életbe, életformába illeszthető, hagyományos kézműves technikával (pl. szövés, hímzés, nemezelés, lemezdomborítás, papírmerítés) készített tárgy (pl. iskolaszer, öltözet, hangszer, játék, kisbútor) létrehozása, meghatározott tulajdonos (pl. adott személyiség, életkor, nemek, foglalkozás) vagy funkció (hétköznapi, ünnepi) számára, a környezettudatosság lehetőségeinek figyelembevételével. **Tananyag témák:** Öv tervezése, gyöngyfűzés, fonott karkötő készítése. Különböző történeti korok (pl. népvándorlás kora) sajátos, legjellemzőbb szimbolikus tárgyainak, épületeinek felismerése és elemző vizsgálata. **Tananyag, témák:** pl. honfoglalás kori hajfonatkorongok és tarsolylemezek elemzése (szimmetrikus kompozíció, ismétlődő motívumok). Palmetta rajza, körkompozíció tervezése, rekonstrukció/rajzkiegészítés, honfoglalás kori ötvöstárgy színes áttervezése). Különböző tájegységek himzésmintái, fazekasok által használt motívumkincs tanulmányozása, mintatervezés.	*Hon- és népismeret:* család és lakóhely, falvak és városok. Magyar nyelv és irodalom: népköltészet. *Természetismeret:* környezettudatosság, fenntarthatóság. Ének-zene: népzene. *Technika, életvitel és gyakorlat:* hagyományos foglalkozások, szakmák.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népművészet, mesterség, hagyományos kézműves technika, forma, funkció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, formaredukció, díszítmény, motívum, formaritmus, környezettudatosság, társadalmi üzenet.

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, az alábbi műtípusok, művek, alkotók bemutatása ajánlott:
Korakeresztény és bizánci templom (pl. *Santa Sabina, Hagia Sophia*), népvándorlás kori tárgy (pl. *nagyszentmiklósi kincs, honfoglaláskori öltözet*), románkori és gótikus templom, székesegyház (pl. *pisai dóm, jáki bencés apátsági templom, amiens-i székesegyház, nyírbátori református templom*), *Magyar Szent Korona és koronázási palást*, épületdíszítő és oltárszobrok a középkorból (pl. V. Stoss), gótikus freskó és oltárkép (pl. Giotto, M.S. Mester), gótikus üvegablak (pl. *chartres-i katedrális üvegablakai*), reneszánsz és barokk palota és kastély (pl. *PalazzoFarnese, chambordi kastély, versailles-i palota, fertődi Eszterházy-kastély*), a reneszánsz és barokk mesterei (pl. Michelangelo B., Leonardo da Vinci, Raffaello S., A. Dürer, P. Bruegel, P. P. Rubens, Rembrandt, D. Velazquez, Vermeer van Delf).

A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, míg a magyar művészettörténetében megtalálható leglényegesebb példák is bemutatásra kerüljenek. A fentebb ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók.

Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk.

A fejlesztés várt eredményei a 6.évfolyam végén	**A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek megfelelő alkalmazása** az alkotó tevékenység során a vizuális emlékezet segítségével és megfigyelés alapján. **Egyszerű kompozíciós alapelvek** a kifejezésnek megfelelő **használata** a képalkotásban. Térbeli és időbeli változások lehetséges vizuális megjelenéseinek értelmezése, és **egyszerű mozgásélmények**, időbeli változások **megjelenítése.** **A mindennapokban használt vizuális jelek értelmezése**, ennek analógiájára saját jelzésrendszerek kialakítása. **Szöveg és kép együttes jelentésének értelmezése** különböző helyzetekben és alkalmazása különböző alkotó jellegű tevékenység során. Az épített és tárgyi környezet elemző megfigyelése alapján egyszerű következtetések megfogalmazása. Néhány rajzi és tárgykészítési tecnika megfelelő használata az alkotótevékenység során. Reflektálás társművészeti alkotásokra vizuális eszközökkel. A legfontosabb művészettörténeti korok azonosítása. Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások elemzése során a vizuális megfigyelés pontos megfogalmazása. Fontosabb szimbolikus és kultárális üzenetet közvetítő tárgyak felismerése. A vizuális megfigyelés és elemzés során önálló kérdések megfogalmazása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.

7–8. évfolyam

Mivel a vizuális kultúra tantárgy legfontosabb célja ebben az iskolaszakaszban is a vizuálisan, illetve vizuális művészi eszközökkel megismerhető világ vizsgálata, az esztétikai, művészeti nevelés kulcskompetencia fejlesztésének feladatát képes leginkább közvetíteni. E megismerési folyamatban különösen fontos szerepet nyer, hogy a tantárgy nem csupán a megfigyelés, értelmezés, azaz a befogadás tevékenységeinek segítségével kívánja teljesíteni ezt a feladatot, hanem csakúgy, mint az alsóbb iskolaszakaszokban, egy produktumokat létrehozó, szorosan kapcsolódó alkotótevékenység segítségével. E tevékenység különösen fontos, mert az alkotófolyamat során az önálló tanulói utak bejárásával a hatékony és önálló tanulás támogatásának is megteremti a lehetőségét, továbbá ez az összetett megismerési és fejlesztési folyamat fokozottan segíti az önismeret és önértékelés képességének a fejlesztését, ennek segítségével ebben az iskolaszakaszban különösen fontos jelentőséget nyerhet az adott tantárgy és a pályaorientáció kapcsolata is. Ebben az időszakban különösen fontos továbbá a vizuális nevelés értékközvetítő és értékteremtő hatásának személyiségformáló ereje, így továbbra is nagyban segítheti a testi, lelki egészség megteremtését és fejlesztését. Mivel a vizuális kultúra tantárgy hagyományosan erős kultúraközvetítő szerepben van, így a történeti korok művészetének megismerése erősítheti a nemzeti öntudatot, illetve a történeti példák esztétikai preferenciái a szociális kompetenciák fejlesztését is támogathatják. A vizuális kultúra tantárgy kevéssé hagyományos, azonban szükség szerint korszerű tartalmai a képzőművészeten kívül a vizuális kommunikáció és a tárgy- és környezetkultúra, amelyek határozott célul tűzik ki a médiatudatosság fejlesztését, illetve a fenntarthatóság, környezettudatos szemlélet erősítését.

A vizuális kultúra részterületei közül ebben a szakaszban a gyerekek természetes érdeklődését és szükségletét is kielégítve, a „Vizuális kommunikáció” részterület fejlesztési feladata veszi át a főszerepet, illetve a „Kifejezés, képzőművészet” részterületnek a modern művészet és kortárs kultúra által közvetíthető tartalmai kapnak fontosabb, kiemelt szerepet, míg a „Tárgy- és környezetkultúra” részterület követelményei az építészettörténet összegző jellegű megközelítését és a környezettudatosság erősítését tűzik ki célul.

A médiatudatosság fejlesztésének egyre fontosabb aspektusa a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló médiahasználat és médiaértés. Ebből következően a mozgóképkultúra és médiaismeret bizonyos vizuális kultúrához kapcsolódó fejlesztési követelményei is itt jelennek meg, külön tematikai egységekben (lásd a vizuális kommunikáció tematikai egységei után).

7. évfolyam

Javasolt órabeosztás

Tematikai egység címe	**Órakeret**
Kifejezés, képzőművészet Érzelmek, hangulatok kifejezése	3 óra
Kifejezés, képzőművészet A művészi közlés, mű és jelentése	6 óra + a szabadon felh.órakeretből 2 óra gyakorlás
Vizuális kommunikáció Magyarázó képek/rajzok	4 óra
Vizuális kommunikáció Mozgóképi közlés	3 óra
Vizuális kommunikáció Vizuális kommunikációs formák	3 óra
Média és mozgókép kultúra, a média kifejező eszközei. A kiemelés (hangsúlyozás alapeszközei, a mozgóképi ábrázolásban, az írott és az online sajtóban)	3 óra
Tárgy és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	5 óra
Tárgy és környezetkultúra Az épített környezet története	5 óra
Aktuális országos, városi versenyekre való felkészülés, gyakorlás	2 óra
Az éves óraszám	**36 óra**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kifejezés, képzőművészet Érzelmek, hangulatok kifejezése**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Látvány plaszticitásának és színviszonyainak, érzelmi hatásainak megfigyelése és kifejező ábrázolása. Színtani alapok kifejező használata és ismerete. Önkifejezés alkalmazása az alkotó-tevékenységekben. Vizuális-esztétikai jellegű szempontok érvényesítése az alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikáknak a kifejezési szándéknak megfelelő alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érzelmek, hangulatok megfogalmazása egyéni szín- és formavilágban. A kifejezésnek megfelelő kompozíció használata. Személyes gondolatok, érzelmek vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Látványok, jelenségek asszociatív megjelenítése, kifejező feldolgozása színes technikákkal (pl. akvarell, temperafestés, fotókollázs/montázs, pasztell, vegyes technika), különböző színérzet (pl. hideg, meleg), illetve különböző ábrázolási rendszerek (pl. perspektíva, axonometria) használatával. **Tananyag, téma:** a színek jelképes szerepe. Pointillista festmény készítése főszínek alkalmazásával. Cél: színárnyalatok elérése optikai színkeveréssel. Egy pillanatnyi hangulatot érzékeltető tájkép vagy épület festése fotó alapján. A festmény készítésekor ne a részletek kidolgozására, hanem az épület hangulatának kifejezésére helyezzük a hangsúlyt! Választható feladatok. Szobor tervezése adott környezetbe, pl. meseszereplő szobra egy játszótérre vagy vidámparkba. Milyen szobor díszíthetné egy színház, egy iskolaudvar, egy sportcsarnok vagy egy állatkert előterét? Játszótéri játékok (mászóka, csúszda) tervezése. Művészeti élmények (pl. zene, mozgás, médiajelenség) vizuálisan értelmezhető megjelenítése önkifejező asszociációs alkotások által síkban, térben, időben (pl. zene hangulatát kifejező festészeti vagy plasztikai megjelenítéssel, talált tárgyakból készített installációval, fotókollázs technikával). Művészeti alkotások kifejező, sajátos átdolgozása, átírása, parafrázis készítése (pl. színesből fekete-fehér vagy monokróm megjelenítés, sík alkotás térbelivé alakítása, kép kiegészítése sajátos elemekkel vagy részletekkel, stílus- és műfajváltás, idő és karaktercserék). **Tananyag, téma:** portrérajz híres műalkotás reprodukciója vagy egy napjainkban élő híres személy fotója alapján. Időutazás: régi portrék átalakítása. Pl. az arcok vagy a ruhák módosítása, egy napjainkban élő ismert személy portréjának kiegészítése régies ruhával stb.	*Magyar nyelv és irodalom:* verbális közlésformák, a műelemzés verbális módszerei. *Ének-zene:* A zenei és vizuális élmények kapcsolata. Zenei kompozíció.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Megjelenítés, vizuális átírás, stilizálás, kiemelés, kompozíció, színritmus, vonalritmus, formaritmus, felületek (textúra, faktúra), parafrázis, mozgásfázisok, fotókollázs, montázs, vetület, horizont, nézőpont, perspektíva.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kifejezés, képzőművészet A művészi közlés, mű és jelentése**	**Órakeret 6+2óra**
Előzetes tudás	Művészeti és a képzőművészeti ágak legfontosabb jegyeinek megkülönböztetése a műelemzés során. Művészeti alkotások, vizuális jelenségek, látványok verbális és képi elemzése. A vizuális kifejezés eszközeinek használata. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak árnyalt megkülönböztetése. Különböző ábrázolási rendszerek, színkontrasztok, felületi hatások felismerése, kifejező szerepük értékelése műalkotások tematikus elemzésén keresztül. A megfigyelt jelenségek, műalkotások formai és színviszonyainak értelmezése vizuális és verbális módszerekkel. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok legjellemzőbb műalkotásainak és szimbolikus tárgyainak azonosítása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok (különösen a 19. század), stílusirányzatok stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség, mű célja: pl. megörökítés, tanítás) szerint. **Tananyag, témák:** A 19. század a gyors stílusváltások kora. A klasszicizmus, a romantika, (historizmus, eklektika), a biedermeier, a magyar törtélelmi festészet. Különböző művészeti stílusok és stíluskorszakok emberábrázolási szokásai. A realizmus a 19. században. Történelmi események és a hétköznapi élet témái a festményeken. Népi életképek. A plein air és az impresszionizmus. A képsorozat. A műtermi festészet és a szabadtéri festészet összehasonlítása. A pointillizmus. A posztimpresszionizmus jellemzői. Személyes véleményt kifejező elemző jellegű vizuális megjelenítés adott témában.**Tananyag témák:** Színes portré festése az érzelmet, a hangulatot vagy egy választott belső tulajdonságot kifejező vagy annak hatását megerősítő színárnyalatok kikeverésével. (realista, posztimpresszionista portrék összehasonlító elemzése, reprodukciók készítése) Képek, látványok, médiaszövegek, események (pl. műalkotások, fotók, filmek, élmények, álmok, közösségi alkalmak) önálló elemzése a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak megkülönböztetésével, illetve az elemzés eredményének, a következtetéseknek a bemutatása szöveggel és képekkel (pl. szöveg és illusztráció kapcsolatok létrehozása a szemléltetés érdekében). Ábrázolási rendszerek: a perspektíva. A perspektíva fajtái: a vonal-, a levegő- és a színperspektíva. Geometrikus alapformák látvány utáni távlati ábrázolása. A kocka vagy a hasáb látszati képe. Egy- és kétiránypontos perspektíva (irányvonalak, iránypont, horizont). Vetületi ábrázolás. A kocka és a csonkolt kocka vetületi képe. A képsíkrendszer. Axonometrikus ábrázolás. A kocka csonkolása.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* Időmeghatározás. Művészeti korstílusok és irányzatok kötődése a társadalmi, kulturális háttérhez. Társadalmi témák vizuális megjelenítése. *Magyar nyelv és irodalom:* a művészeti ágak mellérendelt viszonyainak megtapasztalása. *Ének-zene:* művészettörténeti és zenetörténeti összefüggések. Internetes portálok használata. Digitális prezentációk készítése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Művészi kifejezés, látványelemzés, téri helyzet, vetület, képsík, axonometria, egy iránypontos perspektíva, képzőművészeti műfaj, plaszticitás, arányrendszer, kompozíció, képkivágás, síkbeli és téri helyzetviszonylat, takarás, felület, forma, faktúra, textúra, szín, tónus, irány, térbeliség, formatömeg, főszín, mellékszín, kevert szín, színkontraszt, tónus, szín-, vonal-, formaritmus, stíluskorszak, stílusirányzat, intermediális kifejezés/műfaj, kortárs művészet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Vizuális kommunikáció** **Magyarázó képek/rajzok**	**Órakeret** **4 óra**
Előzetes tudás	A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata. Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Nem vizuális természetű információk érzékletes képi megfogalmazása. Időbeni folyamatok értelmezhető vizuális megjelenítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Pontosan értelmezhető információközlések képes és rajzos használati utasítások megfogalmazásával, kivitelezésével (pl. kitalált, „képtelen tárgyról”) a különféle jelentésmódok, ábrázolások megfigyelésének céljával. **Tananyag téma:** Formaelemzés, formaátalakítás: napjaink tárgyainak áttervezése egy önállóan választott régi stílusban, pl. barokk kerékpár, gótikus mobiltelefon, rokokó vasaló stb. Emberiesedett tárgyak tervezése, pl. szék és lábas valódi lábakkal. Egy tárgy „emberiesedésének” folyamatábrái. Az átalakulás lépései. Nem vizuális természetű információk érzékletes megjelenítése egyezményes jelzések használatával (pl. grafikonon, diagramon), és/vagy saját jelzésrendszer alkalmazásával, a jelentésváltozatok megfelelő működésének tudatosítása érdekében.	*Magyar nyelv és irodalom:* Szöveg és kép viszonya. Nyelvi és nem nyelvi kódok mindennapi közlési helyzetekben. Meggyőző kommunikáció. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Szó szerinti és metaforikus jelentés. *Matematika:* Rajzolt, illetve tárgyi jelek értelmezése. Rendszeralkotás: elemek elrendezése különféle szempontok szerint. Rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok). *Földrajz:* a mindennapi környezetben előforduló jelek, jelzések, a jelekből álló információhoz kapcsolódó kommunikáció.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyezményes jel, jelzés, saját jel, jelzés, jelrendszer, tér-idő változás, (grafikon), (diagram).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Vizuális kommunikáció Mozgóképi közlés**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján. Időbeli folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása. Különböző mozgások vizuális rögzítése. Hang és kép együttes alkalmazása. Tervvázlatok készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mozgások megfigyelése, megjelenítése. Időbeni folyamatok értelmezhető megjelenítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A mozgókép működésének, a mozgás illúziókeltésének értelmezése kreatív feladatmegoldás érdekében (pl. taumatrópfotokollázs technikával, rajzolt/fotózott zootróp-szalag készítése zootróp-dobba/hengerbe).	*Magyar nyelv és irodalom:* elbeszélő, cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés; szerkezet, a cselekményt alkotó elemek, fordulatok, jelenet, konfliktus, feszültség, tetőpont, fordulópont. *Informatika:* Egyszerű animációk. A hagyományos médiumok modern megjelenési formái.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Technikai kép, optikai játék (taumatróp, zootróp, fenakisztoszkóp), retinális utóképhatás, a mozgás illúziója, animáció, képkivágás, nézet (gépállás, gépmozgás), beállítás, jelenet, expozíció, lezárás, konfliktus, fordulat, elbeszélő-szerkezeti alapséma, story-board.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Vizuális kommunikáció Vizuális kommunikációs formák**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Fényképek, újságképek, reklámképek csoportosítása adott szempontok alapján, olvasása, értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A verbális és a vizuális kommunikáció közötti lényegi különbségek felismerése és megfogalmazása kreatív gyakorlatok tanulságaiból levonva (pl. képek szóbeli leírásával, „közvetítésével” történő rekonstruálással). **Tananyag téma:**Portré ábrázolása leírás alapján. Mozaikkép (fantomkép) készítése. A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása, összehasonlítása a különféle vizuális kifejező eszközök, médiumok tudatosítása érdekében.**Tananyag témák:** Képek az utcán, plakátok csoportosítása típusaik szerint, majd tervezése. Házfalak, tűzfalak tervezése.	*Magyar nyelv és irodalom:* Nyelvi és nem nyelvi kódok, mindennapi közlési helyzetek, meggyőző kommunikáció. A nyomtatott és az elektronikus szövegek jellemzői. Gyakori szövegtípusok (pl. médiaszövegek). Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Információhordozók természete, kommunikációs funkcióival és kultúrájával (pl. vizuális, audiovizuális, elektronikus). *Informatika:* Multimédiás dokumentumok elemei. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Kommunikációs médiumok és szerepük. A hagyományos médiumok modern megjelenési formái. *Matematika:* Osztályozás. Rendszeralkotás elemek elrendezése; rendszerezést segítő eszközök (pl. táblázatok).

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A kép „működése”, állókép és mozgókép különbözősége, közvetlen és közvetett kommunikáció, tömegkommunikáció, távközlés, televízió, internet, gesztusnyelv, közlekedési tábla, térkép, plakát, képes forgatókönyv, fotográfia, mozgókép, (techno)médium.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei A kiemelés (hangsúlyozás) alapeszközei a mozgóképi ábrázolásban az írott és az online sajtóban.**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	A művészeti alkotások és a média szövegek egyaránt konstruált textusok.A művek (irodalmi,képzőművészeti,zenei alkotások)és a média szövegek nyelvi jellemzőivel,használatával kapcsolatos néhány fontos alapfogalom (pl.ismétlés,motívum,kompozíció) ismerete, helyes alkalmazása élő szóban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mozgóképi írás-olvasás tudás fejlesztése. Alapszintű mozgóképnyelvi tájékozottság megszerzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Mozgóképi szövekek(filmetűdök,reklámok,klippek, előzetesek, Animációs filmek) megfigyelése és elemzése annak tudatosítása céljából,hogy melyek a figyelem irányítás, kiemelés eszközei (legfontosabb motívumok ismétlése, közelkép, fény és szín, zenei hangsúlyok, kameramozgások, váltakozó beállítások tempója). - Napilapok,magazinok, hírportálok, címlapok és belső oldalak rendjének megfigyelése, a nyomtatott és online sajtó szövegeinek megkonstruálása során alkalmazott fontosabb figyelemvezető,kiemelő eljárások tudatosítása érdekében (pl. Címrend,betű méret, tipográfia, szín és folthatások, tördelés, írott szöveg és képi illusztráció viszonya,képaláírás, linkek, felnyíló és futóablakok,hang-és képenyagok).		Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; vizuális kultúra: a hangsúlyozás,nyomaték osítás eszközei a társművészetekben Informatika: a hagyományos médiumok modern megjelnési formáinak megismerése és alkalmazása
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ismétlés,közelkép,képkivágás,tempó,kamera mozgás, címrend, tipográfia, tördelés,illusztráció, képaláírás,link,banner.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei** **A kiemelés (hangsúlyozás) alapeszközei a mozgóképi ábrázolásban, az írott és az online sajtóban**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	A művészeti alkotások és a médiaszövegek egyaránt konstruált textusok. A művek (irodalmi, képzőművészeti, zenei alkotások) és a médiaszövegek nyelvi jellemzőivel, használatával kapcsolatos néhány fontos alapfogalom (pl. ismétlés, motívum, kompozíció) ismerete, helyes alkalmazása élőszóban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasás tudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Mozgóképi szövegek (pl. filmetűdök, reklámok, klipek, előzetesek, animációs filmek) megfigyelése és elemzése annak tudatosítása céljából, hogy melyek a figyelemirányítás, kiemelés eszközei (legfontosabb motívumok ismétlése, közelkép, fény/szín, zenei hangsúlyok, kameramozgások, váltakozó beállítások tempója). Napilapok, magazinok, hírportálok, címlapok és belső oldalak rendjének megfigyelése, a nyomtatott és online sajtó szövegeinek megkonstruálása során alkalmazott fontosabb figyelemvezető, kiemelő eljárások tudatosítása érdekében (pl. címrend, betűméret, tipográfia, szín és folthatások, tördelés, írott szöveg és képi illusztráció viszonya, képaláírás, linkek, felnyíló/futó ablakok, hang- és képanyagok).	Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; vizuális kultúra: a hangsúlyozás, nyomatékosítás eszközei a társművészetekben. *Informatika:* a hagyományos médiumok modern megjelenési formáinak megismerése, alkalmazása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ismétlés, közelkép, képkivágás, tempó, kameramozgás, címrend, tipográfia, tördelés, illusztráció, képaláírás, link, banner.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	Közvetlen környezet vizuális megfigyelése alapján tapasztalatok megfogalmazása. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Egyszerű téri helyzetek értelmezése vizuálisan és szövegben. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Egyszerű tárgykészítő technikák alkalmazása. Tervvázlatok készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelések alapján a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgykészítő, kézműves technikák megfelelő alkalmazása. Tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése. A választás lehetőségének mérlegelése a feladatmegoldás során felmerülő ötletek között.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Tárgytervezés, tárgyalkotás (pl. Öltözék kiegészítő,csomagolás) a vizuális felmérésből, megismerésből származó elemző tapasztalatok (pl. rajzos felmérés) alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével.**Tananyag, téma:** divatos hölgy és úr a 19. század első felében. A magyar díszruha.Tárgy- és környezetkultúra. Régi és új tárgyak. Használati tárgy tervezése adott funkcióra és stílusban. Tárgyak a múzeumokban, pl. Néprajzi Múzeum, Iparművészeti Múzeum, Történeti Múzeum. Mintatervezés megadott cél érdekében (pl. textilterv, CD-borító, falfestmény az iskola udvarán). Épületek, tárgyak átalakítása, áttervezése meghatározott célok vagy más funkció betöltése (pl. használati tárgyból személyes tárgy) érdekében. **Tananyag téma:** Egy napjainban ismert használati tárgy átalakítása más funkciójú működésre, pl. vasalóautó,formaátalakítás, érdekes, szokatlan, vicces tárgyak tervezése. A forma és környezete: a lakberendezés tárgyai. Az enteriőr. Lakberendezés. Hagyományos és szokatlan bútorok. Formaelemzés, látvány utáni tanulmányrajz, tárgytervezés pl.egy forgószék tervezése saját részre a tanulóasztal mellé,egy szokatlan formájú, szoborszerű szék tervezése. Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás) saját tervezés (pl. tárgy, környezet) megjelenítése szerkesztéssel és szabadkézi rajzban, illetve az önálló tervezési, tárgyalkotó folyamat dokumentálása az ötlettől a kivitelezésig.A környezettudatos élet lehetőségeinek összegyűjtése a közvetlen környezetben. **Tananyag, téma:** alkotások az utcán – reklámplakátok, feliratok, házak, falfestmények, szobrok, szökőkutak, utcabútorok, játszótéri játékok, lámpák stb.	*Matematika:* Síkbeli és térbeli alakzatok. Vetületi ábrázolás. *Technika, életvitel és gyakorlat:* Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, műveleti sorrend betartása, eszközhasználat. Lakókörnyezet-életmód. Tárgyak, szerkezetek, rendeltetés. *Biológia-egészségtan:* Minőségi tulajdonságok megkülönböztetése. Környezet fogalmának értelmezése. Helyi természet- és környezetvédelmi problémák felismerése. Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság. *Földrajz:* védett hazai és nemzetközi természeti értékek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tervezési folyamat, felmérés, funkció, gazdaságos anyaghasználat, alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás, műszaki jellegű ábrázolás, vonalfajta, környezettudatos magatartás, környezetvédelem.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Tárgy- és környezetkultúra Az épített környezet története**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak, épületek vizuális megfigyelése adott szempontok alapján. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alakított, tervezett környezet értelmezése különböző módon. Különböző korú és típusú tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Az építészet térszervező és tömegalakítást szolgáló eszközeinek megértése. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

Tárgyak, épületek összehasonlító elemzése a történeti változást vagy a földrajzi elhelyezkedést jól szemléltető szempontok szerint (pl. anyaghasználat, funkció). Az építészet történetében megjelenő alapvető térszervezést és tömegalakítást (pl. alaprajztípusok, alátámasztó elemek, térlefedések) szolgáló építészeti megjelenések összegzése a fontosabb építészettörténeti példák alapján. **Tananyag, téma:** az enteriőr stílusváltozásai a különböző történelmi korszakokban. Lakásbelsők képe régi stíluskorszakokból és napjainkból. Jellegzetes példák megfigyelése az úri, a polgári és a népi építészetből. Választható feladatok: Egy lakószoba berendezési tervének ábrázolása szabadkézi rajzban. Legalább egy, közvetlen tapasztalatok útján megismerhető néprajzi tájegység (pl. Tiszántúl – pl. Jászság, Bodrogköz) tárgykultúrájának (pl. épület, öltözék, használati tárgy) elemző vizsgálata és legfontosabb jegyei alapján megkülönböztetése más tárgycsoportoktól. **Tananyag, téma:**Különböző népművészeti motívumok gyűjtése, majd egy színkompozíció (festmény vagy színes grafika) készítése a választott népi motívumok felhasználásával.	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: épületek, használati és dísztárgyak megfigyelése. *Hon- és népismeret:* Néprajzi tájegységek, nemzetiségek. Hagyományos paraszti tárgykultúra. *Földrajz:* A természeti környezet és a kultúra összefüggései. Magyarország és a Kárpát-medence földrajza, kulturális régió. *Technika, életvitel és gyakorlat:* lakókörnyezet és életmód; tárgyak, szerkezetek, rendeltetése. *Ének-zene:* népdalok, hangszeres népzene.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Építészeti elem, közösségi és személyes tér, alaprajztípus, osztatlan és osztott (vagy egyszerű és bővített) tér, fő-, oldal-, kereszthajó, apszis, dongaboltozat, keresztboltozat, oszloprend, masztaba, piramis, akropolisz, amfiteátrum, bazilika, palota, kúria, használati tárgy, dísztárgy, rituális tárgy, viselet, népi kultúra, néprajzi tájegység, kézművesség, ipari formatervezés,organikus építészet

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, az alábbi műtípusok, művek, alkotók bemutatása ajánlott:
19. század építészetének megjelenései (pl. Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum, Steindl Imre: Országház, W. Clark A. Clark: Lánchíd, Péchy Mihály: Református Nagytemplom, Kühnel Pál, Packh János, Hild József: Főszékesegyház, Hild József: Székesegyház). A 19. század festészetének és szobrászatának megjelenései (id. Markó Károly: Visegrád, Ferency István: Pásztorlányka, Antonio Canova: Géniusz). A romantika, biedermeier, a magyar törtélelmi festészet, a realizmus, az impresszionizmus, a posztimpresszionizmus festői és építészei (pl. Joseph Paxton, Feszl Frigyes, Ybl Miklós, Gustave Eiffel, Schulek Frigyes, Jean-Auguste-DominiqueIngres, John Constable, Eugéne Delacroix, Francisco Goya, Jea-Francois Millet, William Turner, Claude Monet, Eduard Manet, Williem Morris, Paul Gauguin, Georges Seurat, Vincent van Gogh, Paul Cézanne, Székely Bertalan, Benczúr Gyula, Madarász Viktor, Wágner Sándor, Than Mór, Paál László, Munkácsy Mihály, Szinyei Merse Pál).

A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, míg a magyar művészettörténetben megtalálható leglényegesebb példák is bemutatásra kerüljenek. A fentebb ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk (pl. építészet alaprajzi, alátámasztási és térlefedési változásai).

A fejlesztés várt eredményei a 7.évfolyam végén	Célirányos vizuális megfigyelési szempontok alkalmazása. A **vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek tudatos** és pontos **alkalmazása** az alkotótevékenység során adott célok kifejezése érdekében. Kompozíciós alapelvek használata kölönböző célok érdekében. Térbeli és időbeli változások vizuális megjelenítésének kifejező vagy közlő szándéknak megjelelő értelmezése, és következtetések megfogalmazása. Alapvetően közlő funkcióban lévő képi vagy képi és szöveges megjelenések egyszerű értelmezése. Az épített és tárgyi környezet elemző megfigyelése alapján következtetések megfogalmazása. Több jól megkülönböztethető technika, médium (pl. állókép-mozgókép, síkbeli-térbeli) tudatos használata az alkotótevékenység során. Társművészeti kapcsolatok lehetőségeinek értelmezése. A legfontosabb kultúrák, művészettörténeti korok, stílusirányzatok megkülönböztetése és a meghatározó alkotók műveinek felismerése. Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások árnyaltabb elemzése, összehasonlítása. A vizuális megfigyelés és elemzés során önálló kérdések megfogalmazása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.

8. évfolyam

Javasolt órabeosztás

Tematikai egység címe	**Órakeret**
Kifejezés, képzőművészet Érzelmek, hangulatok kifejezése	4 óra
Kifejezés, képzőművészet A művészi közlés, mű és jelentése	5 óra
Vizuális kommunikáció Mozgóképi közlés	4 óra
Vizuális kommunikáció Montázs	4 óra
Vizuális kommunikáció Vizuális kommunikációs formák	2 óra
Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei Reprodukálás és ábrázolás – a mozgókép kettős természete	2 óra
Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei A montázs szerepe és alapformái a mozgóképi ábrázolásban	2 óra
Tárgy és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	4 óra
Tárgy és környezetkultúra Az épített környezet története	5 óra
Aktuális országos, városi versenyekre való felkészülés, iskolai projektekre,múzeumi órákra fordítható keret	4 óra
Az éves óraszám	**36 óra**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kifejezés, képzőművészet** **Érzelmek, hangulatok kifejezése**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	Látvány plaszticitásának és színviszonyainak, érzelmi hatásainak megfigyelése és kifejező ábrázolása. Színtani alapok kifejező használata és ismerete. Önkifejezés alkalmazása az alkotó-tevékenységekben. Vizuális-esztétikai jellegű szempontok érvényesítése az alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikáknak a kifejezési szándéknak megfelelő alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érzelmek, hangulatok megfogalmazása egyéni szín- és formavilágban. A kifejezésnek megfelelő kompozíció használata. Személyes gondolatok, érzelmek vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Látványok, jelenségek asszociatív megjelenítése, kifejező feldolgozása színes technikákkal (pl. színismeretek áttekintése, a monokróm festészet), különböző színérzet (pl. hideg, meleg), illetve különböző ábrázolási rendszerek (pl. perspektíva, axonometria) használatával.**Tananyagtéma:**Színkontrasztok fajtáinak összegzése, színtani kísérletek. Színkontrasztok megfigyelése a műalkotásokon. Ellentétes tulajdonságok, érzelmek, fogalmak ábrázolása. A színek hatásai. A színek szimbolikus jelentése. (pl. önjel vagy mandala tervezése a színek érzelmi szerepét hangsúlyozva, illetve képátalakítás a Vadakra jellemző szín- és faktúrahasználattal, vagy emberi alakot ábrázoló kollázsok készítése Matisse nyomán. Művészeti élmények (pl. zene, mozgás, médiajelenség) vizuálisan értelmezhető megjelenítése önkifejező asszociációs alkotások által síkban, térben, időben (pl. zene hangulatát kifejező festészeti vagy plasztikai megjelenítéssel). Művészeti alkotások kifejező, sajátos átdolgozása, átírása, parafrázis készítése (pl. Picasso képei, melyet Velázquez nyomán készített, vagy Dali *Fiókos Vénusz* című alkotása, továbbá Barabás Márton kortárs festőművész *Párkák* című műve is jó kiindulási alap lehet ezeknél a feladatoknál). Képátalakítás különböző módszereinek megismerése (pl. egy valósághű fénykép alapján a kép átalakítása [tájképfestés] a Vadakra jellemző szín- és faktúrahasználattal.) pl. Színesből fekete fehér vagy monokróm megjelenítés, képkiegészítés sajátos elemekkel vagy részletekkel, stílus és műfajváltás,idő és karaktercserék.	*Magyar nyelv és irodalom:* verbális közlésformák, a műelemzés verbális módszerei. *Ének-zene:* A zenei és vizuális élmények kapcsolata. Zenei kompozíció.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Megjelenítés, vizuális átírás, stilizálás, kiemelés, kompozíció, színritmus, vonalritmus, formaritmus, felületek (textúra, faktúra), parafrázis.Mozgásfázis, fotokollázs,montázs,vetület,nézőpont,horizont,perspektíva

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet A művészi közlés, mű és jelentése	Órakeret 5óra
Előzetes tudás	Művészeti és a képzőművészeti ágak legfontosabb jegyeinek megkülönböztetése a műelemzés során. Művészeti alkotások, vizuális jelenségek, látványok verbális és képi elemzése. A vizuális kifejezés eszközeinek használata. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak árnyalt megkülönböztetése. Különböző ábrázolási rendszerek, színkontrasztok, felületi hatások felismerése, kifejező szerepük értékelése műalkotások tematikus elemzésén keresztül. A megfigyelt jelenségek, műalkotások formai és színviszonyainak értelmezése vizuális és verbális módszerekkel. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok legjellemzőbb műalkotásainak és szimbolikus tárgyainak azonosítása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok, stílusirányzatok (különösen a 20. század irányzatai. **Tananyag téma:**fauvizmus, kubizmus, futurizmus, expresszionizmus, absztrakt irányzatok, konstruktivizmus, dadaizmus, szürrealizmus, op-art, valamint a kortárs művészet) stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, térisége, mű célja: pl. megörökítés, provokálás,tanítás) szerint. Általános bevezető a modern művészetről. Annak összegzése Mi a modern művészet? Beszélgetés a modern szobrászat és festészet néhány jelentősebb alkotásáról. Műfaji határok összemosódási folyamatának elemzése. Egy ismert kép kubista stílusban való megjelenítése. A kubista képszerkesztés módszereit tükröző rajzok, festmények vagy kollázsok készítése.Személyes véleményt kifejező elemző jellegű vizuális megjelenítés adott témában. Portrésorozat: különböző érzelmeket kifejező portrék ábrázolása. Képek, látványok, médiaszövegek, események (pl. műalkotások, fotók, filmek, élmények, álmok, közösségi alkalmak) önálló elemzése a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak megkülönböztetésével. **Tananyag téma:**A perspektivikus kép szerkesztésének szabályai. Egyszerűsített vonaltávlati szerkesztések.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* Időmeghatározás. Művészeti korstílusok és irányzatok kötődése a társadalmi, kulturális háttérhez. Társadalmi témák vizuális megjelenítése. *Magyar nyelv és irodalom:* a művészeti ágak mellérendelt viszonyainak megtapasztalása. *Ének-zene:* művészettörténeti és zenetörténeti összefüggések. Informatika: Internetes portálok használata. Digitális prezentációk készítése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Művészi kifejezés, látványelemzés, téri helyzet, vetület, képsík, axonometria, egy- és kétiránypontos perspektíva, képzőművészeti műfaj, plaszticitás, arányrendszer, kompozíció, képkivágás, síkbeli és téri helyzetviszonylat, takarás, felület, forma, faktúra, textúra, szín, tónus, irány, térbeliség, formatömeg, főszín, mellékszín, kevert szín, színkontraszt, tónus, szín-, vonal-, formaritmus, stíluskorszak, stílusirányzat, intermediális kifejezés/műfaj, kortárs művészet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Vizuális kommunikáció** **Mozgóképi közlés**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján. Időbeli folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása. Különböző mozgások vizuális rögzítése. Hang és kép együttes alkalmazása. Tervvázlatok készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mozgások megfigyelése, megjelenítése. Időbeni folyamatok értelmezhető megjelenítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A mozgókép működésének, a mozgás illúziókeltésének értelmezése kreatív feladatmegoldás érdekében (pl. rajzolt/fotózott zootróp-szalag készítése zootróp-dobba/hengerbe). **Tananyag téma:** A futurista művészek képalkotói módszereinek tanulmányozása. A festészet és a fotóművészet kapcsolata. A mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezése, majd kreatív alkalmazása összetettebb feladat kapcsán (pl. képregény, story-board) készítése megadott fogalomból vagy fotóból kiindulva mely a médium sajátos (nyelvi) működésének felismerését célozza meg. Pl. képregények készítése egyéni témaválasztás alapján (pl. metamorfozis témájában).	*Magyar nyelv és irodalom:* elbeszélő, cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés; szerkezet, a cselekményt alkotó elemek, fordulatok, jelenet, konfliktus, feszültség, tetőpont, fordulópont. *Informatika:* Egyszerű animációk. A hagyományos médiumok modern megjelenési formái.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Technikai kép, optikai játék (taumatróp, zootróp), retinális utóképhatás, a mozgás illúziója, animáció, képregény, story-board.Képkivágás,nézet, beállítás,jelenet,expozíció,lezásár,konflikus,fordulat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Vizuális kommunikáció** **Montázs**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján. Időbeli folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása. Különböző mozgások vizuális rögzítése. Hang és kép együttes alkalmazása. Tervvázlatok készítése. Reflektálás filmes élményekre. Szabad asszociáció.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Időbeni folyamatok értelmezhető megjelenítése. A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Térben és időben egymástól távol eső elemek, részletek, motívumok egységes egésszé szervezése új információközlés, alkotás létrehozása, különféle technikával megvalósított konkrét feladatmegoldás (pl. fotókollázs) érdekében. **Tananyag téma:** A montázs készítésének különbző fajtái. Egyéni portfolió összeállítása, készítése megadott szempontok szerint. - A mogóképi tér-idő szerkesztés jelentőségének, a montázs néhány alaptípusának felismerése, összehasonlítása,konkrét rövidfilmek, illetve játékfilm részletek (pl. Gaál István: Pályamunkások, Rodriguuez: Desperado,Lang: M- Egy város keresi a gyilkost) elemzése,összehasonlítása kapcsán.	*Magyar nyelv és irodalom:* a kompozíció meghatározó elemei; különböző nézőpontú elbeszélés; cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés; szerkezet, a cselekményt alkotó elemek; ismétlés, fokozás, párhuzam, ellentét; metaforikus jelentés; allegória, szimbólum; szórakoztató irodalom, filmes feldolgozások.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Montázs és gondolkodás, montázselv, tér-idő szervezés, (mozgóképi szerkesztés/montázs), leíró és szubjektív kép/nézőpont; lineáris-cselekményábrázoló és párhuzamos montázs.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Vizuális kommunikáció** **Vizuális kommunikációs formák**	**Órakeret 2 óra**
Előzetes tudás	Fényképek, újságképek, reklámképek csoportosítása adott szempontok alapján, olvasása, értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási ponto
A verbális és a vizuális kommunikáció közötti lényegi különbségek felismerése és megfogalmazása kreatív gyakorlatok tanulságaiból levonva (pl. képek szóbeli leírásával, „közvetítésével” történő rekonstruálással). **Tananyag téma**: pl.kitalált történet írása Dalí Az égő zsiráf című festményéről. A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása, összehasonlítása a különféle vizuális kifejező eszközök, médiumok tudatosítása érdekében. **Tananyag téma**:A fotó és a film kapcsolata (képsorozatok, képkivágások: közelkép, nagytotál, félközeli beállítások megfigyelése).Az op-art művészet jellemzői. Térhatás és mozgás két dimenzióban. Optikai illúziók elemző vizsgálata.Furfangos képi illúziók. Többértelmű képek vizsgálata.Plakátművészet régen és ma. Pl. plakáttervezés a szecesszió divatjából kiindulva.	*Magyar nyelv és irodalom:* Nyelvi és nem nyelvi kódok, mindennapi közlési helyzetek, meggyőző kommunikáció. A nyomtatott és az elektronikus szövegek jellemzői. Gyakori szövegtípusok (pl. médiaszövegek). Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Információhordozók természete, kommunikációs funkcióival és kultúrájával (pl. vizuális, audiovizuális, elektronikus). *Informatika:* Multimédiás dokumentumok elemei. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Kommunikációs médiumok és szerepük. A hagyományos médiumok modern megjelenési formái. *Matematika:* Osztályozás. Rendszeralkotás elemek elrendezése; rendszerezést segítő eszközök (pl. táblázatok).

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A kép „működése”, állókép és mozgókép különbözősége, közvetlen és közvetett kommunikáció, tömegkommunikáció, távközlés, televízió, internet, gesztusnyelv, plakát, képes forgatókönyv, fotográfia, mozgókép, médium. Képkivágás, nézet (gépállás, gépmozgás), beállítás, jelenet, expozíció, lezárás, konfliktus, fordulat, elbeszélő-szerkezeti alapséma.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei** **Reprodukálás és ábrázolás – a mozgókép kettős természete**	**Órakeret 2 óra**
Előzetes tudás	A reprodukálás, a technikai úton rögzített kép/hang és az ábrázolás fogalmának ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mozgóképi írás-olvasás tudás fejlesztése. Alapszintű mozgóképnyelvi tájékozottság megszerzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
A mozgóképi közlés kettős természetének, azaz egyszerre ábrázoló és reprodukáló alaptulajdonságának megtapasztalása és tudatosítása (pl. híradórészletek tanulmányozása alapján). A dokumentum és a fikció fogalmának magyarázata konkrét példákon keresztül.pl. Bunuel:Föld kenyér nélkül, Tarr Béla: Hotel Magnezit)		Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; vizuális kultúra: az elbeszélő, előadó kifejezési szándékának szubjektív nézőpontja.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dokumentum, fikció, reprodukció, ábrázolás, kettős természet, valóság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei A kiemelés (hangsúlyozás) alapeszközei a mozgóképi ábrázolásban, az írott és az online sajtóban	**Órakeret 2 óra**
Előzetes tudás	A művészeti alkotások és a médiaszövegek egyaránt konstruált textusok. A művek (irodalmi, képzőművészeti, zenei alkotások) és a médiaszövegek nyelvi jellemzőivel, használatával kapcsolatos néhány fontos alapfogalom (pl. ismétlés, motívum, kompozíció) ismerete, helyes alkalmazása élőszóban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasás tudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Mozgóképi szövegek (pl. reklámok, klipek) megfigyelése és elemzése annak tudatosítása céljából, hogy melyek a figyelemirányítás, kiemelés eszközei (legfontosabb motívumok ismétlése, közelkép, fény/szín, zenei hangsúlyok, kameramozgások, váltakozó beállítások tempója). Napilapok, magazinok, címlapok és belső oldalak rendjének megfigyelése, a nyomtatott és online sajtó szövegeinek megkonstruálása során alkalmazott fontosabb figyelemvezető, kiemelő eljárások tudatosítása érdekében (pl. címrend, betűméret, tipográfia, szín és folthatások, tördelés, írott szöveg és képi illusztráció viszonya, képaláírás, linkek, felnyíló/futó ablakok, hang- és képanyagok). Újság, magazin vagy könyvborító címlapjának megtervezése.	Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; vizuális kultúra: a hangsúlyozás, nyomatékosítás eszközei a társművészetekben. *Informatika:* a hagyományos médiumok modern megjelenési formáinak megismerése, alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ismétlés, közelkép, képkivágás, címrend, tipográfia, tördelés, illusztráció, képaláírás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei** **A montázs szerepe és alapformái a mozgóképi ábrázolásban**	**Órakeret 2 óra**
Előzetes tudás	A dolgok elmondásának, megjelenítésének szükségszerű módja, a kihagyás, tér- és időváltások alkalmazása, az ehhez kapcsolódó konvenciók elfogadása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasás tudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A filmkép jelenidejűségének megtapasztalása, felismerése és a montázs alapfunkcióinak azonosítása a mozgóképi ábrázolásban (pl. a cselekmény folyamatosságának és ritmusának megteremtése, a mozgóképi szöveg jellemző terének és idejének létrehozása, jelentésalkotás) kreatív gyakorlatok kapcsán (pl. egyszerű történés vagy történet tervezése és felvétele „kamerába vágott” technikával), az alpvető montázstípusok és megoldások kipróbálása érdekében (pl. lineáris, párhuzamos montázs, flashback, flashforward). Művészeti példák (pl. képzőművészet, fotó, irodalom, zene) összevetésével a montázshatás általánosabb, emberi gondolkodást és kifejezést jellemző értelmének tanulmányozása.	*Informatika:* Digitális képek jellemzőinek megismerése (pl. méret, szín, színmélység, kontraszt), minőségének javítása. Képszerkesztő program használata. Műveletek képekkel, képszerkesztés, képvágás. Montázs készítése. Digitális hangformátumok megismerése. Az egyes formátumok közötti átalakítás elvégzése. Hang vágása egy hangszerkesztő program segítségével. *Magyar nyelv és irodalom; ének-zene.*
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Montázs, szerkesztés, idő, tér, folyamatosság, ritmus, flashback.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Tárgy- és környezetkultúra** **Tervezett, alakított környezet**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Közvetlen környezet vizuális megfigyelése alapján tapasztalatok megfogalmazása. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Egyszerű téri helyzetek értelmezése vizuálisan és szövegben. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Egyszerű tárgykészítő technikák alkalmazása. Tervvázlatok készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelések alapján a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgykészítő, kézműves technikák megfelelő alkalmazása. Tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése. A választás lehetőségének mérlegelése a feladatmegoldás során felmerülő ötletek között.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Tárgytervezés (pl. öltözék kiegészítő [öv, táska, ékszer stb.]), tárgyalkotás (pl. állóóra-, lámpa, illetve közlekedési eszközök [repülő, léggömb, autó, motor, stb.] tervezése) a vizuális felmérésből, megismerésből származó elemző tapasztalatok (pl. rajzos felmérés) alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével. Mintatervezés megadott cél érdekében az előző feladathoz kapcsolódóan Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás) saját tervezés (pl. lakóház, szoba) megjelenítése szerkesztéssel és szabadkézi rajzban, illetve az önálló tervezési, tárgyalkotó folyamat dokumentálása az ötlettől a kivitelezésig. **Tananyag téma:** nappali,konyha, vagy ebédlő tervezése,alaprajz és látványterv dokumentálással. A környezettudatos élet lehetőségeinek összegyűjtése a közvetlen környezetben. **Tananyag téma:** kertekés parkok. Kerttervezés: geometrikus formára nyírt sövények térbeli ábrázolása. Sövénylabirintus tervének elkészítése. Adott kert felülnézeti képéből kiinduló rajzos feladatok.	*Matematika:* Síkbeli és térbeli alakzatok. Vetületi ábrázolás. *Technika, életvitel és gyakorlat:* Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, műveleti sorrend betartása, eszközhasználat. Lakókörnyezet-életmód. Tárgyak, szerkezetek, rendeltetés. *Biológia-egészségtan:* Minőségi tulajdonságok megkülönböztetése. Környezet fogalmának értelmezése. Helyi természet- és környezetvédelmi problémák felismerése. Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság. *Földrajz:* védett hazai és nemzetközi természeti értékek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tervezési folyamat, felmérés, funkció, gazdaságos anyaghasználat, alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás, műszaki jellegű ábrázolás, vonalfajta, környezettudatos magatartás, környezetvédelem.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Az épített környezet története	Órakeret 5óra
Előzetes tudás	Tárgyak, épületek vizuális megfigyelése adott szempontok alapján. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alakított, tervezett környezet értelmezése különböző módon. Különböző korú és típusú tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Az építészet térszervező és tömegalakítást szolgáló eszközeinek megértése. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Tárgyak,épületek összehasonlító elemzése a történeti változást,vagy a földrajzi elhelyezkedést jól szemléltető szempontok szerint. **Tananyag téma**: A modern építészet jellemzői, sajátosságai, jeles képviselői. A Bauhaus. A Nagy Lakóegység (funkcionalista stílus). Szoborszerű épületek (organikus építészet). Az organikus építészet magyar követői. A funkcionalista és az organikus építészet összehasonlítása. Az építészet történetében megjelenő alapvető térszervezést és tömegalakítást (pl. alaprajztípusok, alátámasztó elemek, térlefedések) szolgáló építészeti megjelenések összegzése a fontosabb építészettörténeti példák alapján. Legalább egy, közvetlen tapasztalatok útján megismerhető néprajzi tájegység tárgykultúrájának (pl. épület, öltözék, használati tárgy) elemző vizsgálata és legfontosabb jegyei alapján megkülönböztetése más tárgycsoportoktól. **Tananyag téma**:Népismeret: a szőttesek. Csíkos vagy négyzethálós mintatervek készítése. Papírszövés. Maszk készítése (pl. maori, állatos, busó stb.) álarcok tervezése. Régi magyar népszokások felelevenítése, kutatómunka az interneten vagy a könyvtárban. Pl. a karácsonyhoz köthető témák ábrázolása csoportmunkában vagy egyénileg.	Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: épületek, használati és dísztárgyak megfigyelése. *Hon- és népismeret:* Néprajzi tájegységek, nemzetiségek. Hagyományos paraszti tárgykultúra. *Földrajz:* A természeti környezet és a kultúra összefüggései. Magyarország és a Kárpát-medence földrajza, kulturális régió. *Technika, életvitel és gyakorlat:* lakókörnyezet és életmód; tárgyak, szerkezetek, rendeltetése. *Ének-zene:* népdalok, hangszeres népzene.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Építészeti elem, közösségi és személyes tér, alaprajztípus, osztatlan és osztott (vagy egyszerű és bővített) tér, fő-, oldal-, kereszthajó, apszis, dongaboltozat, keresztboltozat, oszloprend, használati tárgy, dísztárgy, rituális tárgy, viselet, népi kultúra, néprajzi tájegység, kézművesség, ipari formatervezés. Organikus építészet.

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, az alábbi műtípusok, művek, alkotók bemutatása ajánlott:
19–20. század fordulójának irányzatai, [azaz szecesszió és szimbolizmus] pl. A. Gaudi, A. Rodin, G. Klimt, Toulouse-Lautrec, Rippl-Rónai József, Csontváry Kosztka Tivadar),
20. századi, [azaz fauvizmus, kubizmus, futurizmus, expresszionizmus, absztrakt irányzatok, konstruktivizmus, dadaizmus, szürrealizmus, op-art] (pl. W. Gropius, Breurer Marcell, Gerrit Thomas Rietveld, Friedrich Hundertwasser, F. L. Wright, Le Corbusier, H. Moore, H. Matisse,

V. Kandinszkij, P. Picasso, M. Duchamp, M. Chagall, K. Schwitters, U. Boccioni, S. Dali, P. Mondrian, K. Malevics, P. Klee, Kassák Lajos, J. Pollock, A. Warhol, V. Vasarely). Továbbá a kortárs irányzatok példái (pl. Makovecz Imre, Erdély Miklós, Barabás Márton, Olajos György, Sipos Eszter).
A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, míg a magyar művészettörténetben megtalálható leglényegesebb példák is bemutatásra kerüljenek. (Pl. Ferenczy Károly, Fényes Adolf, Tihanyi Lajos, Czóbel Béla, Szőnyi István, Egry József, Medgyessy Ferenc, Borsos, Miklós néhány jelentősebb alkotása.)

A fentebb ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk (pl. építészet alaprajzi, alátámasztási és térlefedési változásai).

A fejlesztés várt eredményei a 8.évfolyam végén	Célirányos vizuális megfigyelési szempontok önálló alkalmazása. **A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek** tudatos és pontos **alkalmazása** az alkotótevékenység során adott célok kifejezése érdekében. Bonyolultabb kompozíciós alapelvek használata kölönböző célok érdekében. Térbeli és időbeli változások vizuális megjelenítésének kifejező vagy közlő szándéknak megfelelő értelmezése, és következtetések megfogalmazása. Alapvetően közlő funkcióban lévő képi vagy képi és szöveges megjelenések egyszerű értelmezése. Az épített és tárgyi környezet elemző megfigyelése alapján összetettebb következtetések megfogalmazása. Több jól megkülönböztethető technika, médium (pl. állókép-mozgókép, síkbeli-térbeli) tudatos használata az alkotótevékenység során. A médiatudatos gondolkodás megalapozása a vizuális kommunikációs eszközök és formák rendszerezőbb feldolgozása kapcsán. A mozgóképi közlésmód, az írott sajtó és az online kommunikáció szövegszervező alapeszközeinek felismerése. Mozgóképi szövegek megkülönböztetése a valóság ábrázolásához való viszony, alkotói szándék és nézői elvárás karaktere szerint. Társművészeti kapcsolatok lehetőségeinek értelmezése. **A legfontosabb kultúrák, művészettörténeti korok**, stílusirányzatok megkülönböztetése és a meghatározó alkotók műveinek **felismerése.** Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások árnyaltabb elemzése, összehasonlítása. A vizuális megfigyelés és elemzés során önálló kérdések megfogalmazása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.

INFORMATIKA

6-8. évfolyam

Célok

Az informatika mindennapi életünk szerves részévé vált, az információ érték. Mindenkinek el kell sajátítania a megfelelő információszerzési, -feldolgozási, adattárolási, -szervezési és átadási technikákat, valamint az információkezelés jogi és etikai szabályait.
Az informatika műveltségterület keretében folyó oktatás, nevelés és fejlesztés célja, hogy felkészítse a tanulókat az informatikai társadalom kihívásaira.
Az iskolai oktatás keretei között biztosítani kell a sokféle informatikai eszköz és módszer használatára való felkészülést is. E gyorsan változó, fejlődő területen nagyfokú az ismeretek elavulása, ezért különösen fontos, hogy - az egész életen át tartó tanulás jegyében is - figyelmet fordítsunk az informatikai ismeretek folyamatos megújítására.
Az információ egyre inkább nyilvánossá, mindenki számára elérhetővé válik. A műveltségi terület feladata egyebek mellett a hátrányok csökkentése, az esélyegyenlőség biztosítása is.
Növekszik a vizuális kommunikáció hatása; a multimédia közvetítésével a szavak és a szöveg-szerkesztés mellett a látványszerkesztés is rendelkezésünkre áll üzeneteink kifejezésére.
Az informatikai eszközök használata veszélyeket is jelent, meg kell ismerni az informatikai környezet egészségünkre gyakorolt hatását, és a túlzott számítógép-használat ártalmait. A tantárgy foglalkozásain kellő súlyt kell kapniuk a számítógépes tevékenységekkel járó életvitelbeli veszélyek elhárításának, a személyes tevékenységek közötti egészséges arányok kialakulásának.

Nem felejthetjük el a papír alapú információtárolás óriási történelmi szerepét.
A kerettanterv az információs társadalomban szükséges ismeretek és gyakorlati tudások, képességek rendszerét úgy építi fel, hogy a hangsúlyt a gyakorlati informatikai írástudásra, a tanulói tevékenységre és a kompetenciák fejlesztésére helyezi.
Az informatika tantárgy keretében a tanulók a számítástechnikai és a könyvtári területtel is ismerkednek. Erre azért van szükség, mert az információszerzés két fontos hozzáférési formájáról van szó.

Feladatok

A tantárgy keretében szervezett foglalkozások megfelelő szervezésével jellemzővé tehető a tanulók számítógépes környezetben végzett olyan egyéni tevékenysége, amely a pedagógus részéről csupán a háttérből történő irányítást igényli. Ilyen munkaformák esetében lehetségessé válik az egyes tanulókkal való személyes differenciált foglalkozás. Különösen fontos lehetőség ez a nehezen tanuló gyerekek segítésére, a sajátos nevelési igényű tanulók tanulási sikerélményhez juttatásához, valamint az anyagi, szociális okok miatt hátrányos helyzetű tanulók esélyeinek kiegyenlítéséhez, akik számára esetenként nem, vagy csak korlátozottan biztosított az otthoni számítógép használat. A velük való személyes törődés és az egyénhez illesztett tanulásszervezés más tantárgyak óráin alig lehetséges keretei között a gyerekek a tanulást, a munka eredményét örömként, pozitív élményként élhetik meg. Az így, a nehézségek ellenére is fejlődő munkaszokások és tanulási attitűd más tantárgyak óráit, a teljes iskolai pályát is eredményesebbé teheti.

A foglalkozások témája, információtartalma tág határok között választható meg, ezért az informatika tantárgy kiválóan alkalmas az iskolai oktatás-nevelés közös, átfogó céljainak,

elveinek megfelelő témákhoz, – mint például az egészségfejlesztéshez, a környezetvédelemhez és a fogyasztóvédelemhez – kötődő információk megjelenítésére, feladatok elvégzésére.

Korunkban a társadalmi szocializáció már környezetünk informatikai rendszerébe való beilleszkedést is jelent. Az oktatás fejlesztő szakaszában a tanulónak már legyenek sokirányú tapasztalatai az alapvető informatikai eszközök helyes használatáról, az információszerzés és a kommunikáció társadalmi rendjéről. Legyen képes információtudatos viselkedésre.
A számítógép kiemelkedik az informatikai eszközök sorából, ismerje meg a tanuló a számítógép kezelésének alapjait, a legfontosabb hardvereszközök használatát. Tudja a hardver és szoftver fogalmát. Iskolai tanulmányi és közösségi feladataihoz kapcsolódó számítógépes programokat használjon. Gyakorlottan használja a feladathoz választott alkalmazói programokat, ismerje ki magát multimédiás környezetben. Legyen képes elvégezni a mindennapi karbantartás feladatait. Ismerje néhány kiemelkedő magyar tudós szerepét a számítógép fejlődésében.
Az algoritmizálás egyszerre eszköze a problémamegoldásnak és a képességfejlesztésnek. Ismerjen a tanuló alapalgoritmusokat, tudjon alapvető utasításokat olyan programozási nyelven, amely alkalmas az algoritmusok kipróbálására. Tudjon egyszerű folyamatokat modellezni, legyenek tapasztalatai a természeti, társadalmi események számítógépes modellezésében.
Az információszerzés adatok gyűjtését és feldolgozását jelenti. Ismerje a tanuló az adatkezelés technikáját, az adatvédelem és a szerzői jog szabályait.
A papíron és elektronikusan tárolt információ hozzáférését is tanulnunk kell. Ismerje meg a tanuló a könyv értékét, a könyvtár és az internet lehetőségeit.
Nagyon fontos az, hogy a tanulók életkorának megfelelő eszközökkel és módszerekkel dolgozzunk. Minden tanórán sokféle érdekes tevékenységgel találkozzanak a gyerekek.
Szerezzenek tapasztalatokat az önálló tanulás fontosságáról, hatékony technikáiról, így készülhetnek fel az egész életen át tartó tanulásra.
Az egyénileg, elszigetelten végzett tevékenységeket gyakran kiválthatja a csoportoknak adott, közösen megoldható feladat. Valódi kihívásokat jelentő feladatokat, „élesben” megoldandó problémákat is kapjon a tanulócsoport.

A tanulók értékelése

A tanulók előzetes ismerete és gyakorlati tudása általában nagyon eltérő. Akkor tudjuk a leghatékonyabban szervezni a foglalkozásokat, ha a nagy óraszámú egységek (Informatikaalkalmazói ismeretek; Infotechnológia) kezdetekor diagnosztikus értékelés során tárjuk fel a tanulók ismereteit.

Szummatív értékelést félévkor és év végén, valamint az iskola pedagógiai programjában megjelölt szakaszokban osztályzatok, illetve szöveges értékelés formájában adunk.

Az eredményes előrehaladás érdekében fontos a tanulók munkájának és tudásának rendszeres ellenőrzése és értékelése, ami folyamatos szóbeli értékeléssel valósul meg. Egy-egy témakör feldolgozása során a tanuló

a) tanórai tevékenységét, elvégzett munkáját,
b) elkészített dokumentumait,
c) ismereteinek szintjét,
d) fejlődését,
e) órai aktivitását,
f) együttműködését (a csoportmunkában való részvételét)

értékeljük rendszeres szóbeli értékeléssel és érdemjeggyel.

A produktumot előállító tudás, az önálló ismeretszerzés és a komolyabb dokumentumok elkészítése az értékelés alapja. A munkák már több tanóra alatt készülnek el, ezek értékelése során állapíthatjuk meg a valódi tudást.
Elméleti ismeretek esetén alkalmazhatjuk a szóbeli feleltetést, írásos ellenőrzést, kiselőadások tartását. Gyakorlati ismeretek esetén az ellenőrzés formája lehet írásos ellenőrzés, tanulói tevékenység megfigyelése, összetett csoportfeladat vagy páros munka esetén az önálló munkavégzés a tervezéstől a kivitelezésig, illetve a csoportos munkavégzés produktuma.

Az értékelés szempontjai, hogy a tanuló milyen szinten sajátította el a szaknyelvet, a megismerési algoritmusokat. Ismeri-e a legfontosabb tényeket, jelenségeket, fogalmakat, felismeri-e a hasonlóságokat, analógiákat, tudja-e elméleti ismereteit a gyakorlatban alkalmazni, képes-e az önálló munkavégzésre, tükröződik-e a logikus gondolkodás a teljesítményében. Tud-e önállóan ismereteket szerezni, feldolgozni, új ismereteket előállítani, képes-e egyszerűbb logisztikai feladatok megoldására, ki tudja-e választani a munkájához szükséges eszközöket, milyen mértékben alkalmazza a számítógépet, mint eszközt mindennapi munkájában, kialakult-e benne a folyamatos önképzés igénye.

A tantárgy órakerete:

Évfolyam	***Heti órakeret***	***Évi órakeret***
6.	1	36
7.	1	36
8.	1	36

6. évfolyam

1. Az informatikai eszközök használata	**4 óra**
2. Alkalmazói ismeretek	**10 óra**
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	
2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, iformációmegjelenítés	
3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	**8 óra**
3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	
3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés	
3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése	
4. Infokommunikáció	**8 óra**
4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek	
4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák	
4.3. Médiainformatika	
5. Az információs társadalom	**4 óra**
5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai	
5.2. Az e-szolgáltatások szerepe és használata	
6. Könyvtári informatika	**2 óra**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Az informatikai eszközök használata**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Programok indítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adott informatikai környezet tudatos használata. Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásával való ismerkedés. A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás megteremtése. Víruskereső programok használata.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Ismerkedés a számítástechnika fő alkalmazási területeivel. Az informatikai eszközök választásának szempontjai. Az alkalmazási területek összegyűjtése csoportmunkában. Egészséges, ergonómiai szempontoknak megfelelő számítógépes munkakörnyezet megismerése. A számítógép káros hatását csökkentő egyszerű mozgásgyakorlatok végzése. Az operációs rendszerek alapszolgáltatásai, eszközkezelés. Mappaműveletek: mappaszerkezet létrehozása, másolás, mozgatás, törlés, átnevezés. Állománykezelés: létrehozás, törlés, visszaállítás, másolás, mozgatás, átnevezés, nyomtatás, megnyitás, keresés. Állományok típusai. Számítástechnikai mértékegységek. A számítógép és a legszükségesebb perifériák rendeltetésszerű használata. Az iskolai hálózat használata. Hálózati be- és kijelentkezés, hozzáférési jogok, adatvédelem. A gépterem házirendjének megismerése, betartása. Víruskereső program alkalmazása, vírus keresése.	*Adott informatikai környezet tudatos használata* *Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásának megismertetése* *Az operációs rendszer alapműveleteinek megismerése* *A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás* *Víruskereső programok használata*	*Természetismeret*: a számítógépek szerepe az időjárás-előrejelzésben; számítógépes modellek alkalmazása; mérések és vezérlések a számítógéppel. *Természetismeret*: az egyes életszakaszokra jellemző testarányok és méretek; az érzékszervek védelmét biztosító szabályok. A környezeti állapot és az ember egészsége közötti kapcsolat. *Testnevelés és sport*: az irodai és a számítógép előtt végzett munkához gyakorlatok. *Természetismeret; matematika; idegen nyelvek; magyar nyelv és irodalom*: a számítógéppel segített tanulás módszereinek alkalmazása során a fájl- és mappaműveletek alkalmazása, mértékegységek, számrendszerek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információ, adat, bit, számítógép, periféria, billentyűzet, monitor, egér, háttértár, operációs rendszer, állománytípus, állományművelet, mappaművelet, hozzáférési jog, vírus, víruskereső program.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Alkalmazói ismeretek**	**Órakeret 10 óra**
	2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete és alkalmazása. Szövegbevitel billentyűzetről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szöveges dokumentumok létrehozása, mentése. Szövegműveletek végrehajtása. Multimédiás dokumentumok előállítása kész alapelemekből.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Rajzok készítése. Műveletek rajzrészletekkel. Elemi alakzatok rajzolása, módosítása. A vágólap használata. Állomány mentése. Szöveges állomány megnyitása. Szöveg javítása. Karakterformázás. Bekezdésformázás. Szöveg kijelölése, másolása, mozgatása, törlése. Helyesírás ellenőrzése. Szöveg, kép, hang, animáció elhelyezése a dokumentumban. A prezentáció testreszabása, háttér, áttűnés, animáció beállítása. Bemutatók készítése közös munkában, csoportokban. Egyéb multimédiás dokumentumok előállítása.	*Rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása, mentése* *Szövegműveletek végrehajtása* *Multimédiás dokumentumok előállítása kész alapelemekből*	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: rajz készítése történelmi vagy társadalmi témáról. *Természetismeret*: természettudományi témájú ismeretterjesztő források tanári segítséggel történő keresése, követése, értelmezése, az ismeretszerzés eredményeinek bemutatása. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; magyar nyelv és irodalom*: nyomtatott és elektronikus formájú irodalmi, ismeretterjesztő, publicisztikai szövegek olvasása és megértése. *Természetismeret*: prezentációk készítése

		önállóan és csoportmunkában.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szövegegységek, multimédia, prezentáció, dia, diavetítés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés**	
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az adatok rögzítését, értelmezését, vizsgálatát, szemléltetését segítő eszközök megismerése. Adatok csoportosítása, táblázatba rendezése. Néhány közhasznú információforrás használata. Adatkeresés digitális tudásbázis-rendszerben. Térképhasználati ismeretek alapozása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az adat fogalmának megismerése. Az adatok rögzítését, értelmezését, vizsgálatát, szemléltetését segítő eszközök használata. Adatok feldolgozását segítő műveletek végzése. Adatok értelmezése és rögzítése táblázatban. Közhasznú információforrások adatainak értelmezése. Online tudástárak használata. Digitális tudástárak megismerése. Útvonalkeresők, térképes keresőkhasználata.	*Az adat értelmezését, vizsgálatát, szemléltetését segítő eszközök megismerése* *Adatok értelmezése, csoportosítása, táblázatba rendezése* *Néhány közhasznú információforrás használata* *Adatkeresés digitális tudásbázis-rendszerben* *Térképhasználati alapismeretek megszerzése*	*Matematika*: tárgyak, személyek, alakzatok, jelenségek, összességek összehasonlítása mennyiségi tulajdonságaik szerint; becslés; mennyiségek fogalmának alapozása; tárgyak tulajdonságainak kiemelése (analizálás); összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; Tapasztalati függvények, sorozatok alkotása, értelmezése stb.; matematikai modell keresése változások leírására, rajzolt, illetve tárgyi jelek értelmezése tevékenységgel, történés kitalálásával, szavakban megfogalmazott helyzetről, történésről

		készült matematikai „szöveg” értelmezése. *Természetismeret*: az anyagok és testek érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése, összehasonlítása; kísérletek végzése, a történés többszöri megfigyelése, adatok jegyzése, rendezése, ábrázolása; együttváltozó mennyiségek összetartozó adatpárjainak jegyzése. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: a tanult helyek megkeresése a térképen; események, jelenségek leolvasása történelmi térképekről; távolságok becslése és számítása történelmi térképeken; tanult események, jelenségek topográfiai helyének megmutatása térképen.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Információ, adat, információforrás, online tudástár, adatbázis, térkép, koordináta, útvonalkereső.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret 8 óra
	3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	
Előzetes tudás	Információ felismerése, kifejezése. Információforrások ismerete. Algoritmus ismerete, megfogalmazása. A tevékenységek műveletekre bontása önállóan vagy tanári segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Információ gyűjtése, feldolgozása. A problémamegoldás lépéseinek ismerete és ábrázolása. Az informatikai eszközök és módszerek alkalmazási lehetőségeinek megismerése. Csoporttevékenységben való részvétel.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A problémamegoldáshoz szükséges információ gyűjtése, felhasználása. Jelrendszerek ismerete. Problémák algoritmusainak megtervezése. A megoldás lépéseinek szöveges, rajzos készítése, értelmezése. Folyamatábra készítése. Az algoritmuskészítés lépéseinek az ismerete. Algoritmus tervezése, különböző megoldási lehetőségek tanulmányozása. Az informatikai eszközök és módszerek alkalmazási lehetőségeinek megismerése a problémamegoldás különböző fázisaiban. A folyamatos beavatkozást, vezérlést igénylő problémák megoldási módjának megismerése.	*Az információ jellemző felhasználási lehetőségeinek megismerése* *Az algoritmus informatikai fogalmának megismerése* *Problémák megoldása önállóan, illetve irányított csoportmunkában* *A robotika alapjainak megismerése*	*Magyar nyelv és irodalom; idegen nyelvek; matematika; etika; természetismeret; ének-zene; vizuális kultúra; technika, életvitel és gyakorlat; testnevelés és sport*: a tantárgyak által használt jelölésrendszerek ismerete. *Természetismeret; technika, életvitel és gyakorlat*: a tantárgyakban tanult tevékenységek szöveges, rajzos megfogalmazása, algoritmizálása, folyamatábrák készítése. *Matematika*: gondolkodás, értelmezésmodellek (pl. rajzos modellek, gráfok) megértése. Algoritmus követése, értelmezése, készítése. Alkotás és kreativitás –

		rendszeralkotás Megalkotott rendszer átalakítása. A gráf szemléletes fogalma, egyszerű alkalmazásai. *Magyar nyelv és irodalom; idegen nyelvek; matematika; etika; történelem; társadalmi és állampolgári ismeretek; természetismeret; ének-zene; vizuális kultúra; technika, életvitel és gyakorlat; testnevelés és sport*: a tantárgyak tananyagainak egyéni vagy csoportos feldolgozása, a produktum bemutatása multimédiás eszközökkel.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Probléma, információ, kód, utasítás, művelet, algoritmus, folyamatábra, vezérlés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés**	
Előzetes tudás	Egyszerű felhasználói szoftverek alapszintű kezelése. Utasítások leírásainak használata. Alapvető matematikai műveletek ismerete. Síkgeometriai ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Algoritmusok megvalósítása a számítógépen. Kész programok kipróbálása. Vezérlésszemléletű problémák megoldása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fejlesztőrendszerek alaputasításainak ismerete, alkalmazása. Egyszerűbb feladatok megoldási algoritmusainak megvalósítása Logo vagy más fejlesztőrendszer segítségével. Adatok bevitele, az adatok alapján az eredmények meghatározása, a végeredmények megjelenítése. Az algoritmizálási készségek fejlesztésére alkalmas fejlesztőrendszerek megismerése. Problémamegoldás folyamatának értelmezése.	*Adott feladat megoldásához tartozó algoritmusok megfogalmazása, megvalósítása számítógépen* *A problémamegoldás során az ismert adatokból az eredmények meghatározása* *Feladatok megoldása egyszerű, automataelvű fejlesztőrendszerrel*	*Matematika:* modellek értelmezése, algoritmus követése, értelmezése, készítése. Rendszeralkotás, elemek elrendezése különféle szempontok szerint. *Természetismeret:* műveletek, összefüggések kiszámolása. Válasz megfogalmazása szóban és írásban. *Matematika:* ismerethordozók használata - oktatási-tanulási technológiákkal való megismerkedés, azok interaktív használata. A programozni kívánt művelettel kapcsolatos alapvető ismeretek. *Matematika:* tájékozódás a síkban. Feltételeknek megfelelő alkotások elképzelése a megalkotásuk előtt. Szerkesztések különböző eszközökkel és eljárásokkal. Geometriai alakzatok tulajdonságai. Koordinátarendszer, koordináták.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bemeneti adat, eredmény, utasítás, algoritmus.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése**	
Előzetes tudás	Egy fejlesztői rendszer alapszintű ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Oktatóprogramok használata. A különböző típusú beállítások módosító szerepének felismerése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Interaktív oktatóprogramok használata. Beavatkozás a program folyamataiba. A beállítások módosító szerepének felismerése.	*A szabályozó eszközök hatásának megfigyelése oktatóprogramokban*	*Matematika*: oktatási-tanulási technológiákkal való megismerkedés, azok interaktív használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eljárás, beállítás, paraméter, interaktivitás, oktatóprogram.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Infokommunikáció**	**Órakeret 8 óra**
	4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek	
Előzetes tudás	Egyszerű alkalmazói programok indítása, használata. Keresőkérdések megfogalmazása tanári segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Keresőkérdések alkotása, a keresés eredményének értelmezése, a keresés pontosítása. Információforrások kiválasztása, használata.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Böngészőprogram kezelése, webcímek beírása, linkek használata, portálok felkeresése. Kulcsszavas és tematikus keresés. Kereső operátorok ismerete. Keresőkérdések megfogalmazása, értelmezése, pontosítása. Találatok értelmezése. A találatok során kapott információk tanulmányozása. A keresés céljának leginkább megfelelő oldalak felkeresése. Konkrét információforrások használata. Hírportálok felkeresése.	*Keresőkérdések megfogalmazása* *Irányított információkeresés eredményének értelmezése* *Információforrások irányított kiválasztása*	*Biológia-egészségtan:* állatokról, növényekről képek, adatok gyűjtése. *Magyar nyelv és irodalom*: kulturális hírportálon keresztül egy meglátogatandó színházi előadás műsorának keresése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Webhely, webcím, böngésző, link, keresés, keresőgép, tematikus keresés, kulcsszavas keresés, kereső operátorok, hivatkozásgyűjtemény.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák**	
Előzetes tudás	Egyszerű alkalmazói programok indítása, használata. A számítógép alapvető használata, böngészőprogram ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Információ küldése, fogadása. Elektronikus levelezőrendszer használata. Saját e-mail cím készítése. Netikett ismerete.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**

Levelezőrendszer alapvető szolgáltatásainak ismerete és alkalmazása. Saját e-mail cím létrehozása. Üzenet küldése, fogadása, válasz a kapott üzenetre, levél továbbítása, mellékletek csatolása. A mobilkommunikáció eszközei. Netikett ismerete. A kommunikáció írott és íratlan szabályai. Adatvédelem, az információk megosztásának etikai kérdései. Az online kommunikációban rejlő veszélyek elleni védekezés.	*Az információ küldésének és fogadásának megismerése. Kapcsolatteremtés infokommunikációs eszközök útján* *Felelős magatartás az online világban*	*Idegen nyelvek*: levelezés külföldi diákokkal, partneriskolákkal.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Levelezőrendszer, e-mail cím, elektronikus levél, regisztráció, címzett, másolat, rejtett másolat, tárgy, melléklet, csatolás, válasz, továbbítás, netikett.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4.3. Médiainformatika**	
Előzetes tudás	Egyszerű alkalmazói programok indítása, használata. CD, DVD használata. Böngészőprogram használata, fontosabb portálok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hagyományos és az elektronikus média kezelése, internetes média elérése, információk letöltése a számítógépre, információk értelmezése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Weboldalak megtekintése, mentése. Szöveg, kép mentése weboldalról. Hang-, képanyagok elérése, videomegosztó rendszerek felkeresése. Elektronikus könyv keresése, olvasása. Médiatárak keresése, médiumok elérése, használata. Oktatási célú adatbázisok használata. Oktatóprogramok használata.	*Internetes portálok, szöveges és képi információforrások használata*	*Idegen nyelv*: nyelvi oktatóprogramok használata. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; magyar nyelv és irodalom*: korabeli filmek megtekintése (Magyar Nemzeti Filmarchívum), közkönyvtárak felkeresése, elektronikus könyv olvasása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elektronikus média, videomegosztás, elektronikus könyv, médiatár, oktatóprogram.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Az információs társadalom**	**Órakeret 4 óra**
	5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai	
Előzetes tudás	Az informatikai biztonsággal kapcsolatos tapasztalatok megfogalmazása. A számítógép vagy a programok használata során tapasztalt esetleges meghibásodások megfogalmazása. Infokommunikációs eszközök használata során tanúsított viselkedési módok megfigyelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az informatikai biztonsággal kapcsolatos ismeretek megértése. Az adatvédelem érdekében alkalmazható lehetőségek megértése. Az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályok megértése. Az információforrások feltüntetése a dokumentumokban.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**

Az informatikai biztonsággal kapcsolatos ismeretek. A számítógép és a számítógépen tárolt adatok védelme. Adatvédelemmel kapcsolatos fogalmak. Adatkezeléssel kapcsolatos eljárások megismerése. A személyes adatok védelme. Az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályok megismerése. A hálózat használatára vonatkozó szabályok megismerése, értelmezése. Információforrások gyűjtése. A felhasznált információforrások feltüntetése a saját dokumentumban.	*Az informatikai biztonság kérdései* *Az adatokat – különösen a személyes információkat – érintő visszaélések, veszélyek és következmények megismerése* *Az infokommunikációs viselkedési szabályok megismerése* *Az információforrások megkülönböztetése a saját dokumentumban*	*Technika, életvitel és gyakorlat:* a tevékenység elvégzéséhez és eredményéhez kapcsolódó biztonságos eszközhasználat. *Technika, életvitel és gyakorlat*: a személyes életvitel tevékenységei, eljárásai. *Fizika; kémia; biológia-egészségtan*: az információ gyűjtéséhez és feldolgozáshoz szükséges kommunikációs készségek megalapozása. *Magyar nyelv és irodalom*: az információs-kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása, az ezekhez kapcsolódó tipikus hibák és veszélyek felismerése, kiküszöbölése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Informatikai biztonság, adat, személyes adat, adatvédelem, adatkezelés, netikett, információ, információforrás, hivatkozás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5.2. Az e-szolgáltatások szerepe és használata**	
Előzetes tudás	Elektronikus szolgáltatásokkal kapcsolatos tapasztalatok, vélemények megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elektronikus szolgáltatások hétköznapi életben betöltött szerepének felismerése. A szolgáltatások céljainak azonosítása, működésének megfigyelése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A globális információs társadalom jellemzői. Elektronikus szolgáltatások	*Az e-szolgáltatások hétköznapi életben betöltött szerepének megismerése*	*Biológia-egészségtan*: egészséges életmód.

szerepe és használata a hétköznapi életben.		*Technika, életvitel és gyakorlat*: a környezetben megismerhető munkatevékenységek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információs társadalom, elektronikus szolgáltatás, regisztráció, leiratkozás, azonosító, jelszó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Könyvtári informatika**	**Órakeret 2 óra**
Előzetes tudás	A könyvtári terek, alapszolgáltatások, elterjedtebb dokumentumtípusok jellemzőinek és a könyv bibliográfiai azonosító adatainak ismerete. Betűrendezés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A könyvtár forrásainak és eszközeinek tanári segítséggel való alkotó és etikus felhasználása a tanulmányi feladatok során.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Tájékozódás az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezetében. Az iskolai könyvtár eszköztárának készségszintű használata a könyvtári terek funkcióinak és a könyvtári abc ismeretében. Könyvtárlátogatás a települési könyvtárban. A hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások megismerése. A könyvtár alapszolgáltatásainak használata. A könyvtári katalógus funkciójának megértése. Katalógusrekord (-cédula) adatainak értelmezése. Megadott művek keresése a könyvtár szabadpolcos állományában a feliratok és a raktári jelzet segítségével. Keresőkérdések megfogalmazása tanári segítséggel. Hagyományos és nem hagyományos dokumentumok formai, tartalmi, használati jellemzőinek megállapítása; csoportosításuk.	*Könyvtártípusok megkülönböztetése. Az iskolai könyvtár eszköztárának készségszintű használata* *Könyvtári szolgáltatások* *Információkeresés* *Dokumentumtípusok, kézikönyvek* *Forráskiválasztás* *Bibliográfiai hivatkozás, forrásfelhasználás*	*Matematika*: ismeretek rendszerezése. *Minden tantárgy keretében*: ajánlott olvasmányokkal kapcsolatos feladatok. Csoportos könyvtárlátogatás, könyvtári óra. *Magyar nyelv és irodalom*: az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek elkülönítése és gyakorlása. *Magyar nyelv és irodalom*: írás, szövegalkotás. Rövidebb beszámolók anyagának összegyűjtése, rendezése különböző nyomtatott (lexikonok, kézikönyvek) és elektronikus forrásokból. *Magyar nyelv és irodalom*: ismerkedés különböző

A korosztálynak készült tájékoztató források, segédkönyvek biztos használata. A megadott problémának megfelelő nyomtatott és elektronikus források irányított kiválasztása. A könyvtárhasználati és informatikai alapokra építő információgyűjtést igénylő feladatok. A forrásmegjelölés etikai vonatkozásainak megértése Saját és mások gondolatainak elkülönítése. A felhasznált források önálló azonosítása a dokumentumok főbb adatainak (szerző, cím, hely, kiadó, év) megnevezésével..		információhordozók természetével, kommunikációs funkcióival és kultúrájával. A nyomtatott és az elektronikus szövegek jellemzői. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* segédkönyvek, kézikönyvek, atlaszok, lexikonok használata. Tanult események, jelenségek topográfiai helyének megmutatása térképen. *Természetismeret:* tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról - inform ációgyűjtés tanári irányítással. Térképfajták. Térkép és földgömb használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Könyvtár, kézikönyvtár, katalógus, hivatkozás, forrás, könyv, időszaki kiadvány, honlap, CD, DVD, lexikon, enciklopédia, szótár, atlasz.	

A fejlesztés várt eredményei	*A tanuló az informatikai eszközök használat témakör végére* ismerje a számítógép részeinek és perifériáinak funkcióit, tudja azokat önállóan használni; tudjon a könyvtárszerkezetben tájékozódni, mozogni, könyvtárat váltani, fájlt keresni; tudjon segítséggel használni multimédiás oktatóprogramokat; tudjon az iskolai hálózatba belépni, onnan kilépni, ismerje és tartsa be a hálózat használatának szabályait; ismerje egy vírusellenőrző program kezelését. *A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére* ismerje a szövegszerkesztés alapfogalmait, legyen képes önállóan elvégezni a leggyakoribb karakter- és bekezdésformázásokat; használja a szövegszerkesztő nyelvi segédeszközeit; ismerje egy bemutatókészítő program egyszerű lehetőségeit, tudjon rövid bemutatót készíteni; ismerje fel az összetartozó adatok közötti egyszerű összefüggéseket;

	segítséggel tudjon használni tantárgyi, könyvtári, hálózati adatbázisokat, tudjon különféle adatbázisokban keresni; tudjon különböző dokumentumokból származó részleteket saját munkájában elhelyezni. *A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére* legyen képes összegyűjteni a problémamegoldáshoz szükséges információt; ismerje a problémamegoldás alapvető lépéseit; képes legyen önállóan vagy segítséggel algoritmust készíteni; tudjon egyszerű programot készíteni; legyen képes egy fejlesztőrendszer alapszintű használatára; a problémamegoldás során legyen képes együttműködni társaival. *A tanuló az infokommunikáció témakör végére* legyen képes a böngészőprogram főbb funkcióinak használatára; legyen képes tanári segítséggel megadott szempontok szerint információt keresni; legyen képes a találatok értelmezésére; legyen képes az elektronikus levelezőrendszer önálló kezelésére; legyen képes elektronikus és internetes médiumok használatára; legyen képes az interneten talált információk mentésére; ismerje a netikett szabályait. *A tanuló az információs társadalom témakör végére* ismerje az informatikai biztonsággal kapcsolatos fogalmakat; ismerje az adatvédelemmel kapcsolatos fogalmakat; ismerje az adatvédelem érdekében alkalmazható lehetőségeket; ismerje az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályokat; szerezzen gyakorlatot az információforrások saját dokumentumokban való feltüntetésében. *A tanuló a könyvtári informatika témakör végére* a különböző konkrét tantárgyi feladataihoz képes az iskolai könyvtárban a megadott forrásokat megtalálni, és további releváns forrásokat keresni; konkrét nyomtatott és elektronikus forrásokban képes megkeresni a megoldáshoz szükséges információkat; el tudja dönteni, mikor vegye igénybe az iskolai vagy a lakóhelyi könyvtár szolgáltatásait.

7. évfolyam

1. Az informatikai eszközök használata	**3 óra**
2. Alkalmazói ismeretek	**16 óra**
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	
2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, iformációmegjelenítés	
3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	**7 óra**
3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	
3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés	
3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése	
4. Infokommunikáció	**4 óra**
4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek	
4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák	
4.3. Médiainformatika	
5. Az információs társadalom	**3 óra**
5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai	
5.2. Az e-szolgáltatások szerepe és használata	
6. Könyvtári informatika	**3 óra**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Az informatikai eszközök használata**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a különböző informatikai környezetekben. Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése és használata. Az operációs rendszer és a számítógépes hálózat alapszolgáltatásainak használata. Az ismert eszközök közül az adott feladat megoldásához alkalmas hardver- és szoftvereszköz kiválasztása.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Számítógépes és nem számítógépes informatikai környezetek megismerése, összehasonlítása. Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásának megismerése. Az operációs rendszer fajtái, jellemzői. Az operációs rendszer grafikus felületének magabiztos használata. A számítógép fő egységeinek megismerése. Bemeneti és kimeneti perifériák, adathordozó eszközök helyes használata. Digitalizálás. Képek szkennelése. Digitális fotózás.	*Az operációs rendszer és a számítógépes hálózat alapszolgáltatásainak használata* *Tájékozódás a különböző informatikai környezetekben* *Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése és használata* *Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése és használata*	*Fizika*: egyes technikai eszközök működésének megfigyelése, a működés feltételeinek értelmezése a mindennapi környezetben; a tudomány és technika fejlődése, valamint a történelmi korszakváltások közötti kapcsolat ismertetése egy-egy példa alapján. *Fizika; biológia-egészségtan; kémia*: a tudomány és a technika mindennapi élettel való kapcsolatának megismertetése, az egyéni felelősség gondolatának megalapozása.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Monitor, nyomtató, adathordozó, pendrive, merevlemez, CD, CD-olvasó, digitalizálás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Alkalmazói ismeretek**	**Órakeret 16 óra**
	2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása. A szövegszerkesztés alapfogalmainak ismerete. A leggyakoribb karakter- és bekezdésformázások önálló végzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása. Objektumok szövegben való elhelyezése. Összetett dokumentum készítése. Táblázatkészítés szövegszerkesztővel. Digitális képek alakítása, formázása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Kisebb méretű dokumentum minta vagy leírás alapján történő szerkesztése. Rajz beillesztése szöveges dokumentumba. Objektumok beillesztése a szövegbe. Egyszerű szöveget, rajzot és táblázatot is tartalmazó dokumentumok elkészítése. Táblázat beszúrása szövegbe. A táblázat tulajdonságainak beállítása. Szöveg beillesztése, formázása. Digitális képek jellemzőinek megismerése, minőségének javítása.	*Táblázatkészítés szövegszerkesztővel* *Objektumok a szövegben* *Összetett dokumentum készítése* *Szöveges, rajzos dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása* *Előadások, bemutatók készítése* *Digitális képek alakítása, formázása*	*Földrajz; fizika; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: égi fotóról és műholdfelvételről szerzett információk, tények; saját munkák, gyűjtések felhasználása az elektronikus képalakítás során. *Vizuális kultúra*: a technikai médiumok képalkotó módszereinek megismerése; vizuális reklámok elemzése. *Magyar nyelv és irodalom*: szövegalkotás a társadalmi (közösségi) élet minden fontos területén a papíralapú és az elektronikus műfajokban (pl. levél, pályázat, blog, web 2.0).
Kulcsfogalmak/fogalmak	Szöveg, digitális kép (méret, szín, színmélység, kontraszt)	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés**	
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása. Példák megnevezése a táblázatok mindennapi életben történő használatára vonatkozóan. Alkalmazói programok fájlműveletei. A térképhasználat alapjainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Táblázatkezelés. Táblázatos dokumentumok készítése. Az adatkezelés alapjainak fejlesztése. Az információ és adat ábrázolása, értelmezése, grafikus eszközök, módszerek. Térképhasználati ismeretek felhasználása, keresése az interneten.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Táblázatkezelő program használata. A munkakörnyezet beállítása. A táblázatkezelő menürendszerének megismerése. Táblázatok használata a mindennapi életben. Adatok táblázatos formába rendezése, feldolgozása. Adattípusok megismerése. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás elsajátítása. Adatok keresése dokumentumokban. Adatok megjelenítése, kiemelése, aktuális információ keresése. Az adatok gyűjtése, csoportosítása, értelmezése. Diagramok készítése. Tematikus térképek keresése az interneten. Térképhasználati ismeretek. Térképek használata. Keresés a térképen, térképek átalakítása.	*Táblázatkezelés* *Táblázatos dokumentumok. Az adatkezelés alapjai* *Az információ és adat ábrázolása, értelmezése, grafikus eszközök, módszerek* *Térképhasználati ismeretek felhasználása, keresése az interneten*	*Matematika*: A tanulás manipulatív eszközeinek célszerű használata (pl. színesrúdkészlet, mérőszalag, logikai készletek, játékok, számtáblázatok, modellezőkészletek). Ismeretek alkalmazása az újabb ismeretek megszerzésében, a gyakorlati életben és más tantárgyak keretében (pl. százalék, kamatos kamat, terület-, felszín-, térfogatszámítás, relatív gyakoriság, valószínűség.). *Matematika*: számok, műveletek, egyéb matematikai szimbólumok (pl. képek, szakaszos ábrák, diagramok, táblázatok, műveletek, nyitott mondatok) alapján az általuk leírt valóságos helyzetek, történések, összefüggések elképzelése. *Fizika; kémia; földrajz; biológia-egészségtan*: a vizsgált természeti és technikai rendszerek állapotának leírására szolgáló szempontok és módszerek megismerése, használata.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, cella, oszlop, sor, aktív cella, tartomány, munkalap, munkafüzet, diagram.	

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel</td><td>Órakeret
7 óra</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása</td><td></td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Az információ világában való tájékozódás képessége, néhány jelrendszer ismerete, használata. Az információfelhasználás etikai szabályainak, veszélyeinek ismerete. Algoritmusleírás eszközeinek ismerete. Egyszerű folyamatábra értelmezése, készítése. Az algoritmuskészítés legfontosabb lépéseinek alkalmazása. Legalább egy programozási nyelv ismerete, alapszintű alkalmazása.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Algoritmus leírása. A feladatmegoldást segítő eszközök ismerése. Csoportos feladatmegoldás. Fejlesztői környezetben való összetett probléma megoldása.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Ismeretek/fejlesztési követelmények</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">Az algoritmusleírás eszközeinek mélyebb elsajátítása (pl. folyamatábra elemeinek bővítése).
Egyszerű algoritmusok leírása algoritmusleíró nyelven.
A feladatmegoldást segítő lehetőségek megismerése.
Iskolai élethez kapcsolódó problémák, illetve választott saját feladatok megoldása önállóan vagy irányított csoportmunkában.
Alakzatok rajzolása, vagy egyszerű vezérléses játék készítése valamely fejlesztői környezetben.

A robotika alapjainak megismerése, egyszerű vezérlési problémák megoldása

A problémák megoldásához szükséges eszközök és módszerek megismerése
Problémák megoldása önállóan, illetve irányított csoportmunkában</td><td>Matematika: Algoritmus követése, értelmezése, készítése.
Elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok) használata, készítése. Megalkotott rendszer átalakítása.
Magyar nyelv és irodalom; idegen nyelv; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: A tantárgyak tananyagainak feldolgozása, adatgyűjtés interneten. Az adatok tárolása és cseréje különböző informatikai eszközök felhasználásával.

Matematika: Tájékozódás a síkban (alapvető fogalmak és eljárások felidézése, alkalmazása). A tájékozódást segítő viszonyok ismerete.
A feltételeknek megfelelő alkotások elképzelése a megalkotásuk előtt. Szerkesztések különféle szerkesztési eszközökkel és eljárásokkal.
Objektumok létrehozása szabadon, adott feltételek szerint.
Geometriai fogalmak ismerete, geometriai alakzatok tulajdonságainak ismerete.
Koordinátarendszer, koordináták ismerete.</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/fogalmak</td><td colspan="3">Utasítás, elágazás, ciklus, feltétel, programkód, futtatás, fordítás, tesztelés.</td></tr>
</table>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés**	
Előzetes tudás	Egyszerű programozási nyelv, fejlesztői környezet ismerete. Adatbevitel, a végeredmény megjelenítése, grafikai alapismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetett algoritmusok készítése, és ezek programban való megvalósítása. Az alulról felfelé építkezés elvének ismerete.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Algoritmus kódolása a számítógép számára egyszerű programozási nyelven. Az eljáráskészítés előnyeinek vizsgálata, eljárások alkalmazása Összetett algoritmusok készítése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elve alapján. A bemenő adatok, a kimenő adatok és a változók értékeinek megadása, a bemenő adat és eredmény kapcsolatának megfigyelése. A programozás eredményeinek további felhasználása.	*A problémamegoldáshoz szükséges adatok és az eredmény kapcsolata* a. *Adott feladat megoldásához algoritmuselemek, algoritmusok tervezése, végrehajtása*	*Matematika*: Algoritmus követése, értelmezése, készítése. Rendszeralkotás - elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok) használata, készítése. Megalkotott rendszer átalakítása. *Fizika, kémia*: műveletek, összefüggések kiszámolása, számítógépes mérések elvégzése. *Matematika*: Oktatási-tanulási technológiákkal való megismerkedés, azok értelmes, interaktív használata.

Kulcsfogalmak/fogalmak	Alulról felfelé építkezés elve, lépésenkénti finomítás elve, elemi adat, bemenő adat, kimenő adat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Infokommunikáció**		**Órakeret 4 óra**
	4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek		
Előzetes tudás	Böngészőprogramok, keresők, levelezőrendszerek használata. Információkeresés az interneten. Megadott művek elektronikus katalógusban való visszakeresése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az információk hatékony keresése, a legfontosabb információk megtalálása, a hiteles és nem hiteles információk megkülönböztetése, információk kritikus kezelése, a tartalmak publikálásra való előkészítése.		
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**	
Tematikus és kulcsszavas keresőgépek használata az információ elérésére, több keresési szempont egyidejű érvényesítése, űrlapok kitöltése. Weboldal szöveges, grafikai részének, adatainak letöltése, mentése. Releváns információk kiszűrése a kereső által megtalált adathalmazból.	*Összetett keresések űrlapok segítségével* *Hatékony, céltudatos információszerzés*	*Földrajz*: a Föld országainak, fővárosainak bemutatásához, prezentációk készítéséhez anyagok gyűjtése, kiselőadás készítése.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Keresés, letöltés.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák**	
Előzetes tudás	Elektronikus levél írása, fogadása, új postafiók regisztrálása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A modern infokommunikációs eszközök hatékony használata.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az információ küldésének és fogadásának megismerése. Kapcsolatteremtés infokommunikációs eszközök útján. A kommunikációs modell megismerése. Az üzenet fogalma. Redundancia. Az internet kommunikációs szolgáltatásai (csevegőprogramok, blogok). Infokommunikációs eszközök használata, a mobilkommunikációs eszközök megismerése. Szöveges és képes rövid üzenetek, okostelefon, videotelefon.	*A kommunikációs modell megismerése*	*Minden tantárgy:* a tudásmegosztás alkalmazása. *Etika:* társadalmi szabályok, normák; mások tiszteletben tartása; felelősségvállalás.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Kommunikációs modell, üzenet, internetes kommunikáció, mobilkommunikáció.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4.3. Médiainformatika**	
Előzetes tudás	A hagyományos és az elektronikus média kezelése, az internetes média elérése, egyes elemek letöltése. A médiában megjelenő információk hitelességének kritikus értékelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A legújabb médiainformatikai technológiák használata, alkalmazása, önálló és kritikus attitűd fejlesztése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A média alkalmazási lehetőségei. Internet, televízió, rádió használata. Elektronikus könyv, hangoskönyv használata. Szótárak, lexikonok, folyóiratok az interneten. Képek, zenék, filmek elérése az interneten. Oktatóprogramok, oktatóanyagok keresése az interneten. Internetes térképek keresése.	*A hagyományos médiumok modern megjelenési formáinak megismerése, alkalmazásuk a megismerési folyamatban*	*Matematika*: bonyolult vagy érdekes függvények vizsgálatához anyaggyűjtés, digitális táblára anyagfeldolgozáshoz. *Földrajz*: térképhasználat. *Magyar nyelv és irodalom; idegen nyelvek*: hangoskönyv, elektronikus könyv, szótárak, lexikonok használata.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Internetes oktatóprogram, regisztráció, online szótár, online elérés, elektronikus könyv, hangoskönyv, információmegosztó portál.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Az információs társadalom**	**Órakeret 3 óra**
	5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai	
Előzetes tudás	Az informatikai biztonsággal kapcsolatos tapasztalat. Információkezeléssel kapcsolatos tapasztalat. Infokommunikációs eszközök használata során tanúsított viselkedési módok megfigyelése, véleményezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az információ előállítása, megosztása, terjesztése, használata, átalakítása. Az információ kezelése során felmerülő veszélyek elhárításának a lehetőségei. Az információforrások hitelességének értékelése. Viselkedési szabályok közös kialakítása, a kulturált együttélés szabályainak betartása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az adatvédelemmel kapcsolatos feladatok megismerése. Az adatokkal való visszaélések kivédése. Az adatokkal való visszaélésekből származó veszélyek és következmények megismerése. Védekezési módszerek és szempontok megismerése. Információforrások típusai. A megbízható információforrások jellemzőinek ismerete. A hiteles információ jellemzőinek és lehetőségeinek megismerése. Szoftverek csoportosítása különböző szempontok szerint. A jogtiszta szoftverhasználat előnyei. Szabadon vagy korlátozottan használható programok használata	*Az informatikai eszközök alkalmazásának fontosabb etikai kérdései* *Az információ hitelessége és ellenőrzési lehetőségeinek megismerése* *Az adatokkal, különösen a személyes adatokkal való visszaélések, veszélyek és következmények megismerése, azok kivédése, a védekezés módszereinek és szempontjainak megismerése*	*Technika, életvitel és gyakorlat*: az emberi tevékenységek hatásainak felismerése, a tevékenységek nem várt hatásainak kezelési ismeretei. *Technika, életvitel és gyakorlat*: A tevékenységekhez szükséges információk kiválasztása és alkalmazása. A különböző eredetű információk szűrése, értékelése, összekapcsolása, érvényességük kiterjesztése. (pontosság, értelmezhetőség). *Technika, életvitel és gyakorlat*: az iskolai környezet rendje, tisztasága. *Matematika*: matematikai modellek (pl. nyitott mondatok, gráfok, sorozatok, függvények, függvényábrázolás, számítógépes programok, statisztikai elemzések) ismerete, alkalmazásának módja, korlátai

Kulcsfogalmak/fogalmak	Adat, adathalászat, kéretlen levél (spam), lánclevél (hoax), információ, információforrás, hitelesség, megbízhatóság, jogtiszta szoftver, licensz, ingyenes szoftver, korlátozottan használható szoftver.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Könyvtári informatika**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Az iskolai könyvtár önálló használata a raktári rend ismeretében. Közkönyvtári tapasztalatok. Könyvtári katalógusok irányított használata. Az önálló műre való hivatkozás alapjainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az iskolai és lakóhelyi könyvtár alapszolgáltatásainak és a különböző információforrásoknak önálló, alkotó és etikus felhasználása egyszerű tanulmányi feladatok egyéni és csoportos megoldása során.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Tájékozódás az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezetében. Az összes könyvtártípus jellemzőinek megismerése, összehasonlítása. A kézikönyvtár önálló használata. Hatékony, céltudatos információszerzés. Információhiány felismerése, megfogalmazása. Keresett téma kifejezése tárgyszóval. Összetett keresőkérdés megfogalmazása. Megadott szempontok szerint való keresés az iskolai és a lakóhelyi elektronikus könyvtári katalógusban. Konkrét feladathoz való irányított forráskeresés katalógus és bibliográfia segítségével. A kézikönyvtár összetételének és tájékozódásban betöltött szerepének megismerése. Nagyobb könyvtárak funkcionális tereinek megismerése.	*Információkeres és* *Könyvtártípusok, funkcionális terek* *Könyvtári szolgáltatások*	*Magyar nyelv és irodalom*: A tanulási képesség fejlesztése. Kulturált könyvtárhasználat. Könyvtárlátogatás: települési, könyvtáron túli (pl. megyei) is. *Technika, életvitel és gyakorlat*: a tevékenység információforrásainak használata: a tevékenységhez kapcsolódó információszükséglet behatárolása és a tevékenységhez, a probléma megoldásához szükséges komplex tájékozódás. *Fizika; kémia; biológia-egészségtan*: Tudomány, technika, kultúra: a számítógéppel segített tanulás módszereinek alkalmazása (információk keresése, könyvtár-, folyóirat- és internethasználat, adatbázisok, szimulációk használata. Természettudományi témájú ismeretterjesztő források önálló keresése, követése, értelmezése, az ismeretszerzés eredményeinek bemutatása. Környezet és fenntarthatóság - helyi környezeti probléma felismerése, információk gyűjtése, egyéni vélemények megfogalmazása.

Kulcsfogalmak/fogalmak	Nemzeti könyvtár, szakkönyvtár, elektronikus könyvtár, kézikönyv, szaklexikon, szakkönyv, napilap, folyóirat, bibliográfia, linkgyűjtemény, keresőkérdés, tárgyszó, szerzői jog, információs érték, irodalomjegyzék.

A fejlesztés várt eredményei	*A tanuló az informatikai eszközök használata témakör végére* legyen képes megfelelően tájékozódni a különböző informatikai környezetekben; ismerje az informatikai eszközök működési elveit; *A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére* tudjon dokumentumokba különböző objektumokat beilleszteni; tudjon szöveget, képet és táblázatot is tartalmazó dokumentumot minta vagy leírás alapján elkészíteni; tudjon egyszerű táblázatot létrehozni. *A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére* lássa át a problémamegoldás folyamatát; ismerje fel az informatikai szemléletet; ismerje és használja az algoritmusleíró eszközöket; legyen képes a probléma megoldásához szükséges hardver és szoftver eszközöket kiválasztani; ismerje a különböző informatikai eszközökről való adatátvitel módszereit; ismerje egy programozási nyelv alapszintű utasításait; *A tanuló az infokommunikáció témakör végére* legyen képes hatékonyan megtalálni és kigyűjteni a kívánt információkat az internet segítségével; *A tanuló az információs társadalom témakör végére* ismerjen megbízható információforrásokat; legyen képes értékelni az információ hitelességét; ismerje a számítógép védelme érdekében alkalmazható lehetőségeket; *A tanuló a könyvtári informatika témakör végére* a könyvtár és az internet szolgáltatásait igénybe véve legyen képes önállóan releváns forrásokat találni konkrét tantárgyi feladataihoz.

8. évfolyam

1. Az informatikai eszközök használata	**3 óra**
2. Alkalmazói ismeretek	**15 óra**
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	
2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, iformációmegjelenítés	
3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	**7 óra**
3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	
3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés	
3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése	
4. Infokommunikáció	**4 óra**
4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek	
4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák	
4.3. Médiainformatika	
5. Az információs társadalom	**3 óra**
5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai	
5.2. Az e-szolgáltatások szerepe és használata	
6. Könyvtári informatika	**4 óra**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Az informatikai eszközök használata**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a különböző informatikai környezetekben. Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése és használata. Az operációs rendszer és a számítógépes hálózat alapszolgáltatásainak használata. Az ismert eszközök közül az adott feladat megoldásához alkalmas hardver- és szoftvereszköz kiválasztása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az operációs rendszer karbantartási funkciói. A hálózati szolgáltatások kialakulásának rövid története. Vezetékes és vezeték nélküli kapcsolatok. A feladat elemzése, annak eldöntése, hogy a probléma milyen informatika eszközzel oldható meg (pl. mobil eszköz, számítógép, számítógéphez kapcsolt mérőműszer). A kiválasztott eszköz funkcióinak megismerése, konfigurálása. A problémamegoldáshoz felhasználható szoftverek kiválasztása, használatuk elsajátítása. Különböző típusú dokumentumok nyomtatása. Nyomtatás fájlba, PDF állományok készítése. Környezettudatos viselkedés nyomtatáskor. Tömörített állomány tartalmának megtekintése, kicsomagolása.	*Az ismert eszközök közül az adott feladat megoldásához alkalmas hardver- és szoftvereszköz kiválasztása*	*Fizika; kémia; matematika; biológia-egészségtan*: A tantárgyi órán felmerülő feladatok informatikai eszközzel történő megoldása. Az adott helyzethez legjobban illeszkedő hardver és szoftver kiválasztása. Fizikai, kémiai és biológiai, a tanórán bemutatott kísérlet vagy vizsgálat jegyzőkönyvének nyomtatása.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Hálózat, hálózati szolgáltatás, tömörítés, tömörített állomány.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Alkalmazói ismeretek**	**Órakeret 15 óra**
	2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása. A szövegszerkesztés alapfogalmainak ismerete. A leggyakoribb karakter- és bekezdésformázások önálló végzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása. Objektumok szövegben való elhelyezése. Összetett dokumentum készítése. Táblázatkészítés szövegszerkesztővel. Digitális képek alakítása, formázása. Hangszerkesztés. Webes publikáció készítése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Kisebb méretű dokumentum minta vagy leírás alapján történő szerkesztése. Rajz beillesztése szöveges dokumentumba Objektumok beillesztése a szövegbe. A szövegben elhelyezhető különböző objektumok (kép, szöveg, rajz) tulajdonságainak megismerése, az egyes jellemzők módosítása. Táblázat beszúrása szövegbe. A táblázat tulajdonságainak beállítása. Cellaműveletek. Táblázat formázása.	*Táblázatkészítés szövegszerkesztővel* *Objektumok a szövegben* *Szöveges, rajzos dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása*	*Magyar nyelv és irodalom*: szövegalkotás a társadalmi (közösségi) élet minden fontos területén a papíralapú és az elektronikus műfajokban (pl. levél, pályázat, blog, web 2.0). *Fizika; kémia; biológia-egészségtan*: fizikai, kémiai és biológiai, a tanórán bemutatott kísérlet vagy vizsgálat jegyzőkönyvének elkészítése. *Földrajz; fizika; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: égi fotóról és műholdfelvételről szerzett információk, tények; saját munkák, gyűjtések felhasználása az elektronikus képalakítás során. *Vizuális kultúra*: a technikai médiumok képalkotó módszereinek megismerése; vizuális reklámok elemzése.

Egyszerű szöveget, rajzot és táblázatot is tartalmazó dokumentumok elkészítése. Szöveg mentése különböző formátumokban. Szöveg beillesztése, formázása. Szöveg beillesztése, formázása. Objektumok beillesztése, formázása. Bemutató mentése több formátumban. Digitális képek jellemzőinek megismerése, minőségének javítása. Képszerkesztő program használata. Műveletek képekkel, képszerkesztés, képvágás. Montázs készítése.	*Digitális képek alakítása, formázása* *Összetett dokumentum készítése* *Előadások, bemutatók készítése* *Előadások, bemutatók készítése*	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Szöveg, digitális kép (méret, szín, színmélység, kontraszt), weblap, blog, web 2.0.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés**	
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása. Példák megnevezése a táblázatok mindennapi életben történő használatára vonatkozóan. Alkalmazói programok fájlműveletei. A térképhasználat alapjainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Táblázatkezelés. Táblázatos dokumentumok készítése. Az adatkezelés alapjainak fejlesztése. Az információ és adat ábrázolása, értelmezése, grafikus eszközök, módszerek. Térképhasználati ismeretek felhasználása, keresése az interneten.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Táblázatok használata a mindennapi életben. Adatok táblázatos formába rendezése, feldolgozása. Képletek szerkesztése. A konstans, relatív és abszolút hivatkozás fogalmának megismerése. Diagramok készítése. Diagramtípus kiválasztása, szerkesztése, módosítása. Tematikus térképek keresése az interneten. Térképhasználati ismeretek. Térképek használata. Keresés a térképen, térképek átalakítása.	*Táblázatos dokumentumok. Az adatkezelés alapjai* *Az információ és adat ábrázolása, értelmezése, grafikus eszközök, módszerek* *Térképhasználati ismeretek felhasználása, keresése az interneten*	*Fizika; kémia; biológia-egészségtan, földrajz*: Mérési adatok, ábrák, értelmezése. Természeti jelenségek, folyamatok időbeli lefolyásának leírása függvényekkel, diagramok elemzése, értelmezése. *Matematika*: számok, műveletek, egyéb matematikai szimbólumok (pl. képek, szakaszos ábrák, diagramok, táblázatok, műveletek, nyitott mondatok) alapján az általuk leírt valóságos helyzetek, történések, összefüggések elképzelése. *Fizika; kémia; földrajz; biológia-egészségtan*: a vizsgált természeti és technikai rendszerek állapotának leírására szolgáló szempontok és módszerek megismerése, használata. *Földrajz; fizika*: A térbeli tájékozódást szolgáló eszközök és módszerek alapjainak és felhasználásának megismerése.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, cella, oszlop, sor, aktív cella, tartomány, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, konstans, relatív és abszolút hivatkozás, képlet, függvény, diagram.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel**	**Órakeret 7 óra**
	3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	
Előzetes tudás	Az információ világában való tájékozódás képessége, néhány jelrendszer ismerete, használata. Az információfelhasználás etikai szabályainak, veszélyeinek ismerete. Algoritmusleírás eszközeinek ismerete. Egyszerű folyamatábra értelmezése, készítése. Az algoritmuskészítés legfontosabb lépéseinek alkalmazása. Legalább egy programozási nyelv ismerete, alapszintű alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Algoritmus leírása. A feladatmegoldást segítő eszközök ismerése. Csoportos feladatmegoldás. Fejlesztői környezetben való összetett probléma megoldása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az algoritmusleírás eszközeinek mélyebb elsajátítása (pl. folyamatábra elemeinek bővítése). Egyszerű algoritmusok leírása algoritmusleíró nyelven. A feladatmegoldást segítő lehetőségek megismerése. Iskolai élethez kapcsolódó problémák, illetve választott saját feladatok megoldása önállóan vagy irányított csoportmunkában. Alakzatok rajzolása, vagy egyszerű vezérléses játék készítése valamely fejlesztői környezetben. A paraméterértékek változtatása, a változtatások hatásának tanulmányozása.	*Problémák megoldása önállóan, illetve irányított csoportmunkában* *A problémák megoldásához szükséges eszközök és módszerek megismerése* *A robotika alapjainak megismerése, egyszerű vezérlési problémák megoldása*	*Matematika*: Algoritmus követése, értelmezése, készítése. Elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok) használata, készítése. Megalkotott rendszer átalakítása. *Magyar nyelv és irodalom; idegen nyelv; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: A tantárgyak tananyagainak feldolgozása, adatgyűjtés interneten. Az adatok tárolása és cseréje különböző informatikai eszközök felhasználásával. *Matematika*: Tájékozódás a síkban (alapvető fogalmak és eljárások felidézése, alkalmazása). A tájékozódást segítő viszonyok ismerete.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Utasítás, elágazás, ciklus, feltétel, programkód, futtatás, fordítás, tesztelés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés**	
Előzetes tudás	Egyszerű programozási nyelv, fejlesztői környezet ismerete. Adatbevitel, a végeredmény megjelenítése, grafikai alapismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetett algoritmusok készítése, és ezek programban való megvalósítása. Az alulról felfelé építkezés elvének ismerete. Az eljárások és a rekurzió alkalmazása. Az összetett adattípusok alkalmazása és kezelése. A fejlesztői környezet program állapotjellemzőinek kezelése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Algoritmus kódolása a számítógép számára egyszerű programozási nyelven. Az eljáráskészítés előnyeinek vizsgálata, eljárások alkalmazása (paraméterezés, feltételes utasítások, ciklusok, rekurziók). Összetett algoritmusok készítése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elve alapján. A bemenő adatok, a kimenő adatok és a változók értékeinek megadása, a bemenő adat és eredmény kapcsolatának megfigyelése. A programozás eredményeinek további felhasználása. Elemi és összetett adattípusok jellemzőinek megismerése, alkalmazásuk. Az összetett adatok kezelése.	*Elemi és összetett adatok megkülönböztetése, kezelése* *Robotvezérlési, grafikai feladatok megoldása fejlesztőrendszerrel* *Adott feladat megoldásához algoritmuselemek, algoritmusok tervezése, végrehajtása* *A problémamegoldáshoz szükséges adatok és az eredmény kapcsolata*	*Matematika*: Algoritmus követése, értelmezése, készítése. Rendszeralkotás - elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok) használata, készítése. Megalkotott rendszer átalakítása. *Fizika, kémia*: műveletek, összefüggések kiszámolása, számítógépes mérések elvégzése. *Matematika*: Oktatási-tanulási technológiákkal való megismerkedés, azok értelmes, interaktív használata. A programozni kívánt művelettel kapcsolatos alapvető ismeretek. *Matematika*: a feltételekkel való összevetés során annak tudatosítása, hogy a feltételek hogyan befolyásolják az eredményt.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Alulról felfelé építkezés elve, lépésenkénti finomítás elve, elemi adat, bemenő adat, kimenő adat, összetett adat, változó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése**	
Előzetes tudás	Egyszerű programozási nyelv, vezérlés szemléletű fejlesztői környezet ismerete. Az eljárás alkalmazásának és az eljárás paraméterének ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Véletlenszám generálása, véletlen esemény szimulálása. Véletlen események modellezése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Véletlenszám generálása, a véletlenszámok alkalmazása programokban. Tantárgyi szimulációs programok használata, a paraméterváltoztatás hatásainak vizsgálata.	*Véletlen jelenségek modelljeinek megismerése, a paramétermódosítás hatásainak megfigyelése*	*Kémia; fizika; biológia-egészségtan; földrajz*: szimulációs programok.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Véletlenszám, véletlen esemény, modell, paraméter, szimuláció.	

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">4. Infokommunikáció</td><td>Órakeret
4 óra</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek</td><td></td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Böngészőprogramok, keresők, levelezőrendszerek használata. Információkeresés az interneten. Megadott művek elektronikus katalógusban való visszakeresése.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Az információk hatékony keresése, a legfontosabb információk megtalálása, a hiteles és nem hiteles információk megkülönböztetése, információk kritikus kezelése, a tartalmak publikálásra való előkészítése.</td></tr>
<tr><td>Ismeretek</td><td>Fejlesztési követelmények</td><td colspan="2">Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td>Az információk elemzése hitelesség szempontjából.
Több hasonló tartalmú oldal összehasonlítása, a hasonlóságok és különbségek vizsgálata.
Ellenőrzött és nem ellenőrzött oldalak összehasonlítása.
A publikációra alkalmas fájlformátumok megismerése, speciális tulajdonságaik, tartalmi, formai követelményeik ismerete.
Tartalom közzététele, internetes oldalak feltöltése egy nyilvános tárhelyre, terjesztésre szánt dokumentumok elhelyezése.
Osztályhonlapok készítése, az iskolai eseményeken készült fényképek feltöltése, videoanyagok publikálása közösségi portálon.</td><td>Nyomtatásra és webes publikálásra szánt dokumentumok készítése

Információforrások irányított kiválasztása, hitelességének vizsgálata, szelektálása</td><td colspan="2">Fizika: természettudományos anyagok gyűjtése, a megbízhatóság vizsgálata.</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/fogalmak</td><td colspan="3">Keresés, letöltés, publikálás, hitelesség.</td></tr>
</table>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák**	
Előzetes tudás	Elektronikus levél írása, fogadása, új postafiók regisztrálása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A modern infokommunikációs eszközök hatékony használata.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Felelős magatartás az online világban. Az online kommunikációban rejlő veszélyek elleni védekezés. Adatvédelem, publikus és nem publikus adatok megkülönböztetése. Védekezés az ártó szándékú adatlopásokkal szemben. A különböző médiumokban rejlő lehetőségek, előnyeik, hátrányaik a többi médiummal szemben. A fogyatékkal élőkkel való és a fogyatékkal élők közötti kommunikációt biztosító eszközök megismerése. Látássérülteknek készült oldalak megtekintése. Mozgássérültek számítógép-kezelési lehetőségeinek megismerése. A kormányportál látássérültek számára készült oldalának megismerése	*A kommunikációs célnak megfelelő választás a médiumok között* *A kommunikációs modell megismerése*	*Etika:* társadalmi szabályok, normák; mások tiszteletben tartása; felelősségvállalás. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: közösségi portálokon megjelenő személyes adatok vizsgálata a védelem és adatbiztonság szempontjából.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Internetes kommunikáció, mobilkommunikáció, adatvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Az információs társadalom**	**Órakeret 3 óra**
	5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai	
Előzetes tudás	Az informatikai biztonsággal kapcsolatos tapasztalat. Információkezeléssel kapcsolatos tapasztalat. Infokommunikációs eszközök használata során tanúsított viselkedési módok megfigyelése, véleményezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az információ előállítása, megosztása, terjesztése, használata, átalakítása. Az információ kezelése során felmerülő veszélyek elhárításának a lehetőségei. Az információforrások hitelességének értékelése. Viselkedési szabályok közös kialakítása, a kulturált együttélés szabályainak betartása.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az információszerzés folyamatának ismerete. Az információforrások etikus felhasználása. Az információforrások feltüntetése. Az információ értékként való kezelése. Az információ szerepe az információs társadalomban. Az informatikai eszközök használatának következményei. Az informatikai eszközök használatának következményei az emberi kapcsolatokra. Az információ megosztásának folyamata az etikai és jogi elvárások betartásával.	*Az információ és az informatika emberi kapcsolatokra gyakorolt hatásának megismerése* *Az információforrások etikus felhasználásának megismerése*	*Technika, életvitel és gyakorlat*: a személyes felelősség belátása és érvényesítése a közvetlen környezet alakításában. *Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: számítógéppel segített tanulás módszereinek alkalmazása (információk keresése, könyvtár-, folyóirat- és internethasználat, adatbázisok, szimulációk használata, kiselőadások tervezése). *Magyar nyelv és irodalom*: az információs kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása, az ezekhez kapcsolódó tipikus hibák és veszélyek felismerése, kiküszöbölése. *Technika, életvitel és gyakorlat*: a probléma megoldásához szükséges komplex tájékozódás.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Információ, információforrás, hitelesség, megbízhatóság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5.2. Az e-szolgáltatások szerepe és használata**	
Előzetes tudás	Életkori sajátosságoknak megfelelő elektronikus szolgáltatásokkal kapcsolatos tapasztalatok, vélemények megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elektronikus szolgáltatások hétköznapi életben betöltött szerepének felismerése. Az elektronikus szolgáltatások igénybevételekor a biztonság figyelembevétele. Az elektronikus szolgáltatások használata közben a kritikus szemléletmód kialakítása. A szolgáltatások működésének megfigyelése, megértése. Az elektronikus szolgáltatások egyes funkcióinak kipróbálása. A szolgáltatások igénybevételéhez szükséges eljárások megismerése. A szolgáltatások igénybevétele, illetve lemondása.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Tájékozódás néhány online szolgáltatás céljáról és az igénybevétel lehetőségéről. Az elektronikus szolgáltatások szabályainak értelmezése. Az elektronikus szolgáltatások működésének megismerése. Regisztrációs folyamatok lépései. Azonosítók, jelszavak használata. A szolgáltatást igénybe vevők jogainak ismerete. Vírus fogalmának megértése. Védekezés a vírusok ellen. Víruskereső program alkalmazása.	*Víruskereső programok használata* *Az e-szolgáltatások használatának célirányos megismerése*	*Technika, életvitel és gyakorlat*: a megtakarítási lehetőségek felismerése, a hatékonyság, egészség- és környezettudatosság érvényesítése.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Információs társadalom, média, elektronikus szolgáltatás, regisztráció, leiratkozás, azonosító, jelszó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Könyvtári informatika**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Az iskolai könyvtár önálló használata a raktári rend ismeretében. Közkönyvtári tapasztalatok. Könyvtári katalógusok irányított használata. Az önálló műre való hivatkozás alapjainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az iskolai és lakóhelyi könyvtár alapszolgáltatásainak és a különböző információforrásoknak önálló, alkotó és etikus felhasználása egyszerű tanulmányi feladatok egyéni és csoportos megoldása során.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Nyomtatott és elektronikus kézikönyvek, közhasznú információforrások és ismeretterjesztő művek típusainak ismerete. Legalább két közhasznú adatbázis biztos használata. Az egyes tudományterületek főbb forrástípusainak megismerése, jellemzése. A más tantárgyak keretében megismert forrástípusok összefoglalása, rendszerezése, azok önálló használata. A feladatnak megfelelő forrástípus önálló kiválasztása. Információforrások hitelességének vizsgálata, szelektálása. Többféle forrásra épülő tematikus gyűjtőmunka. Bibliográfiai hivatkozás önálló készítése. Idézés jelölése. A szerzői jogi vonatkozások megértése.	*Bibliográfiai hivatkozás, forrásfelhasználás* *Dokumentumtípusok, kézikönyvek* *Forráskiválasztás*	*Földrajz*: Tájékozódás a környezet anyagairól. Válogatás tanári irányítással, információs anyagokban a világhálón, térképhasználat. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: térképhasználat. *Matematika*: ismerethordozók használata - könyvek (pl. matematikai zsebkönyvek, szakkönyvek, ismeretterjesztő könyvek, lexikonok, feladatgyűjtemények, táblázatok, képletgyűjtemények). *Magyar nyelv és irodalom*: Segédkönyvek, szótárak, lexikonok használata, ismeretlen kifejezések jelentésének önálló megkeresése egynyelvű szótárakban. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről. Gyakorlottság a helyesírási kézikönyvek használatában. *Biológia-egészségtan*: Felépítés és működés kapcsolata. Az élővilág rendszerezésében érvényesülő szempontok megfogalmazása, bemutatása határozókönyvek alapján *Magyar nyelv és irodalom*: elemi gyakorlottság a források megjelölésében.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Kézikönyv, szaklexikon, szakkönyv, napilap, folyóirat, bibliográfia, linkgyűjtemény, keresőkérdés, tárgyszó, szerzői jog, információs érték, irodalomjegyzék.	

A fejlesztés várt eredményei	*A tanuló az informatikai eszközök használata témakör végére* tudja használni az operációs rendszer és a számítógépes hálózat alapszolgáltatásait; legyen képes az adott feladat megoldásához alkalmas hardver- és szoftvereszközök kiválasztására. *A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére* Ismerje a kapcsolatot a táblázatkezelő és a szövegszerkesztő rendszerek között; ismerje a diagramok szerkesztésének, módosításának lépéseit, tudjon az ábrázolandó adatoknak és a belőle levonandó következtetéseknek megfelelő diagramtípust választani; tudjon bemutatót készíteni; tudja értelmezni a programok által adott üzeneteket. *A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére* tudjon kódolni egyszerű algoritmusokat; legyen képes alakzatokat létrehozni vezérléselvű környezetben; ismerje és alkalmazza az alulról felfelé építkezés elvét; tudjon véletlenszámot generálni, és ismerje annak felhasználási lehetőségeit. *A tanuló az infokommunikáció témakör végére* előkészíteni az információt weben történő publikálásra; megkülönböztetni publikussá tehető és védendő adatait; használni a legújabb infokommunikációs technológiákat, szolgáltatásait. *A tanuló az információs társadalom témakör végére* ismerje az informatikai biztonsággal és adatvédelemmel kapcsolatos fogalmakat; ismerje az adatokkal való visszaélésekből származó veszélyeket és következményeket; ismerje az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályokat; legyen képes értékelni az információforrások hitelességét; ismerje az informatikai eszközök használatának szabályait; ismerje fel az informatikai eszközök használatának az emberi kapcsolatokra vonatkozó következményeit; ismerjen néhány elektronikus szolgáltatást és ezek legfontosabb funkcióit; ismerje fel az elektronikus szolgáltatások jellemzőit. *A tanuló a könyvtári informatika témakör végére* a választott forrásokat legyen képes alkotóan és etikusan felhasználni a feladatmegoldásban; legyen képes alkalmazni a más tárgyakban tanultakat (pl. informatikai eszközök használata, szövegalkotás); egyszerű témában legyen képes az információs problémamegoldás folyamatát önállóan végrehajtani.

Technika, életvitel és gyakorlat

6–7. évfolyam számára

Célok és feladatok

A tudás hétköznapi életben való alkalmazása, a gyakorlatban való jártasság megszerzése, az alkotó képesség fejlesztése.

- segítse a gyermekeket a technikai környezetbe való beilleszkedésben, a tájékozódásban és az aktív alkotótevékenységben egyaránt. Az alkotás örömének átélése során elégedettséget érezzenek a munkában, végső soron kialakul a munkához való pozitív hozzáállás.

Az alapvető szerszámok és technikai eszközök szakszerű és balesetmentes használata.

- a technikai műveltség alapozása, a kézügyesség fejlesztése, és a mindennapokban praktikus elemi ismeretek és tevékenységek elsajátíttatása, begyakorlása.

A műszaki- és természettudományos kompetencia fejlesztése.

- a gyakorlati tevékenységekhez kapcsolódó elemi ismeretek szerzése, a megfelelő technikai szemléletmód formálása.
- a manualitás központba helyezése.
- a kéz intelligenciájának fejlesztése.

A fogyasztói, felhasználói kultúra fejlesztése.

- az egészségfejlesztés,
- a környezetvédelem,
- a követendő minták elfogadtatása,
- a helyes szokások kialakítása.

A családi életre, az egészséges életvitelre való felkészítés.

- a háztartástan, az egészségnevelés, a szűkebb lakóhelyi környezet, a lakás és környéke, a gazdálkodás, a szolgáltatások, a helyes közlekedés, és ennek szabályainak ismerete.

Különböző helyzetekhez való alkalmazkodás, válaszok korunk kihívásaira.

- ismeretek, képességek, készségek, beállítódások kialakítása, amelyek segítik a modern technika és gazdaság eredményeinek ésszerű felhasználását, ugyanakkor óvnak ennek torzító hatásaitól.

A pályaválasztásra való felkészítés segítése.

A technika, életvitel és gyakorlat órák számának felosztása 6-8. évfolyamon

Évfolyam	6.		7.	
	heti	évi	heti	évi
	1 óra	36 óra	1 óra	36 óra

Ellenőrzés, értékelés

A technikai nevelés nem a lexikális tudás gyarapítására törekszik, hanem az elméleti tudás mindennapi gyakorlati alkalmazására. Fontos, hogy csak olyan követelményt támasszunk a tanulókkal szemben, amely életkori sajátosságukkal, egyéni képességeikkel, ismereteikkel összhangban van, és amelyben a fokozatosság elve, az ösztönző nevelő hatás érvényesül. Fontos, hogy az értékelés kedvező pedagógiai feltételek között történjen, a kiegyensúlyozott tanítási-tanulási folyamat részeként. A tanári értékelésen kívül adjunk teret az önértékelésnek, a társak értékelésének is.

Tegyük világossá tanulóink előtt, hogy milyen elvárásaink vannak munkájukkal kapcsolatban. A helyes értékelés első feltétele az, hogy minél több megbízható, visszajelző információ birtokában mondjunk ítéletet.
Maga az értékelés mindig pozitív, segítő szándékú legyen, segítse a pozitív motivációt. A tevékenység elvégzését, a relatív fejlődést és az abszolút teljesítményt, mint három értékelési szempontot, egyensúlyban kell tartani. A **számszerű értékelés** – osztályzat - mellől nem hiányozhat a pontosabb, árnyaltabb, szöveges minősítő értékelés sem. Az értékeléssel segítenünk kell a tanulót önmaga megismerésében, fejlődésében, a helyes pályaválasztásban, életvitelének alakításában.

6. évfolyam

Tematikai egység rövid címe	Témakör összes időkerete
1. Ételkészítés	8
2. Teendők a háztartásban és a lakókörnyezetben	10
3. Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés	14
4. Közlekedés	4
Évfolyam összesen:	**36**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Ételkészítés**	**Órakeret: 8 óra**
Előzetes tudás	A mindennapos étkezési szokások, ételfajták, étkezési eszközök, étkezőhelyek ismerete. A korszerű, egészséges táplálkozással kapcsolatos ismeretek, ételkészítési eljárások alapjainak ismerete. Konyhai eszközök, gépek biztonságos kezelése, az evőeszközök kulturált használata. Megfontolt, fegyelmezett, biztonságra törekvő viselkedés a munkakörnyezetben. Az étkezéshez kapcsolódó elemi viselkedési szabályok betartása. Tapasztalat és saját élmények a környezetről.	
További feltételek	Személyi: Technika és háztartástan tanár	
	Tárgyi: A tananyag megtanításához szükséges eszközök. Tankonyha.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A saját tevékenység, a cselekvések és a következmények összefüggéseinek belátása, a saját felelősség felismerése. Kölcsönös odafigyelés, alkalmazkodás, együttműködés a csoportos tevékenységek során.	

	Az étkezéssel, ételkészítéssel, élelmiszerekkel összefüggő munkatevékenységek azonosítása, felismerése. Tapasztalatok megfogalmazása az ételkészítési anyagok tulajdonságairól, átalakulásáról. A konyhai tevékenységekkel járó veszélyérzet kifejlődése, törekvés erősítése a biztonságra, fegyelmezettségre, megfontoltságra. Feladatvállalás, célratörő, hatékony munkamagatartás, produktivitás fejlesztése. Törekvés az igényességre, tiszta környezetre, kulturált viselkedésre.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
1.1 Az ételkészítés alapjai, élelmiszerek A tradicionális magyar konyha értékei, hungarikumok. A készítendő étel és a szükséges alapanyagok mennyiségének meghatározása, a költségek, valamint a készítés időszükségletének becslése. Az élelmiszer-biztonság alapszabályai. Kiemelt kockázatú élelmiszertermékek. ***1.2. Ételek készítése*** Az étel-alapanyagok tisztítása, előkészítése, receptúra szerinti mérése, a készítéshez szükséges eszközök meghatározása. Főzött jellegű, sütőben készülő, továbbá serpenyőben készülő ételek. ***1.3. Élelmiszerek, ételek tárolása, tartósítási eljárások*** A hőkezelési eljárások (melegítés, hőn tartás, hűtés, fagyasztás) kipróbálása, a hőkezelés hatásainak, szerepének feltárása az egyes ételek elkészítése és tárolása során. További ételtartósítási eljárások kipróbálása, az ételek és ételalapanyagok megromlásának vizsgálata. Ételek tárolása, csomagolása. A megmaradt ételek felhasználási lehetőségei, az ételmaradékok kezelése. Az étel-alapanyagok és az ételek háztartásban való tárolásának alapvető élelmiszerhigiéniai szabályai, a kereskedelemből származó élelmiszerek fogyaszthatósági, illetve eltarthatósági adatainak értelmezése. ***1.4. Konyhai eszközök, gépek használata*** A balesetveszélyes konyhai kézi eszközök, kézi gépek, és a használatukkal járó balesetveszélyek azonosítása.	Szövegek, ábrák feladattal irányított elemzése Az élelmiszerek címkéjén feltüntetett információk értelmezése. Ételreceptek értelmezése. Vásárlási terv és költségvetés készítése. Az ételkészítéshez és étkezéshez kapcsolódó személyi higiéniai követelmények megismerése, betartása. Az étkezéssel kapcsolatos illemszabályok gyakorlati alkalmazása.	*Természetismeret:* Haszonnövények és haszonállatok, termények, termékek az egyes évszakokban. Hőmérséklet, hőmennyiség, hőátadás. Tápanyagok, táplálék, egészséges táplálkozás. Fertőtlenítőszerek, mosószerek. *Matematika:* arányosság, fajlagos mennyiségek, tömeg- és térfogategységek. *Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, szókincs- és fogalombővítés, kommunikáció, piktogramok. *Etika:* felelősségünk az egészség megőrzésében.

Az ételkészítés során használt tüzelő-, melegítő-, főző-, sütő- stb. berendezésekhez, a forró vízhez, forró anyagokhoz, eszközökhöz kapcsolódó baleseti veszélyek azonosítása és ezek elhárításának gyakorlása. A konyhai eszközökhöz kapcsolódó élelmiszer-higiéniai szabályok megismerése, alkalmazása. ***1.5. Étkezési kultúra*** A kulturált étkezés követelményei. Az étkezőasztal megterítése, ételek tálalása. ***1.6. Az ételek készítésével kapcsolatos utómunkálatok*** Az ételkészítéshez, illetve az étkezéshez használt edények és eszközök mosogatása. A konyha és az étkező takarítása. ***1.7. Környezettudatosság*** Az élelmiszer-csomagolások újrahasznosítási lehetőségeinek feltárása, megismerése.		
Kulcsfogalmak / fogalmak	Étel, étkezés, élelmiszer, egészséges táplálkozás, főtt étel (meleg étel), hideg étel, főzés, sütés, tálalás, mosogatás, maradék étel, ételtárolás, tartósított élelmiszer (étel), ételmaradék, hulladék, fogyaszthatóság, megromlás, ételmérgezés, anyagtakarékosság, energiatakarékosság, víztakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Teendők a háztartásban és a lakókörnyezetben**	**Órakeret: 10 óra**
Előzetes tudás	Az épített környezet elemeinek és összetevőinek, valamint funkcióinak azonosítása, érdeklődés, törekvés annak megfelelő használatára, alakítására. Település, épület, építés menete. Az élő és a tárgyi környezet jellemzőinek, kapcsolatának, kölcsönhatásainak megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása a problémamegoldások során, tevékenységek gyakorlásakor. Alapvető agrotechnikai ismeretek. A szükségletekből adódó technikai problémák felismerése és technikai eszközökkel, -eljárásokkal történő megoldása. Használati utasítások megértése, helyes értelmezése..	
További feltételek	Személyi: Technika és háztartástan tanár	
	Tárgyi: A tananyag megtanításához szükséges eszközök, háztartási gépek, modellek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatszerzés az épített, illetve mesterséges környezet elemeiről és összetevőiről, a tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. A környezet állapota, használati jellemzői, az emberi életminőségre és a természeti környezetre gyakorolt hatásai iránti érdeklődés, a környezetet alakító tevékenységekkel járó felelősség belátása. Véleményalkotás a tevékenységekkel érintett szakmákról, munkafolyamatokról.	

	A tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó célzott információszerzés információforrásokból. A használt anyagok, eszközök, a tapasztalt látvány, jelenség stb. vizsgálatából fakadó tapasztalatok rögzítése. Gyakorlati problémamegoldás lépéseinek azonosítása. Előzetesen bemutatott és megbeszélt munkaműveletek pontos végrehajtása, a biztonsági szabályok betartása, veszélyhelyzetek felismerése. Elemi agrotechnikai ismeretek elsajátítása. Igényesség a kulturált, rendes, tiszta, esztétikus környezet iránt.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
2.1. A mesterséges, illetve épített környezet A mesterséges, illetve épített környezet jellemzői és gondozása. Mechanikus szerkezetek, építési és mechanikus javítási, állagmegóvási munkák, takarítás. ***2.2. Az épített környezet biztonsága, katasztrófa-elhárítás*** Az épített környezet, az épületek és a háztartás tűz- és vagyonbiztonsága, védelem az időjárási hatások ellen. A mesterséges környezetet, épületeket károsító természeti, időjárási hatások azonosítása. Tűzveszélyes tevékenységek, helyzetek felismerése, tűzvédelmi szabályok ismerete. ***2.3. Balesetek megelőzése*** Mechanikus jellegű baleseti veszélyek. Kéziszerszámok, eszközök biztonságos használata. Elektromos eszközök érintésvédelme. Munkavédelmi eszközök, felszerelések. Építési és mechanikus állagmegóvó, javító, takarító munkák során használt eszközök, felszerelések használatának szabályai. ***2.4. Veszélyes anyagok a háztartásban*** Kémiai, biológiai, illetve tűzvédelmi szempontból veszélyes anyagok (gyógyszerek, kozmetikai anyagok, irtószerek, tisztítószerek, oldószerek, festékek, növényvédő szerek, műszaki célú vegyi anyagok stb.) tárolása, kezelése, használata, ezek veszélyei és ezekkel kapcsolatos biztonsági szabályok. Az anyagok kémiai veszélyeiről való tájékozódás információforrásokból. 2.5. ***Környezettudatosság*** A háztartási tevékenységek becsült víz- és energiaigényének és költségének meghatározása. Víz és energiatakarékosság. A pazarló használat felismerése. Kis zajterhelésű, víz- és	Tapasztalatok gyűjtése a felhasznált anyagok és eszközök fizikai jellemzőiről. Épület alaprajzának, terület helyszínrajzának értelmezése és összevetése a valósággal. Tűzveszélyes tevékenységek, helyzetek felismerése, tűzvédelmi szabályok ismerete. Balesetveszélyes munkaműveletek, mozzanatok, munkavédelmi eszköz szükségességének felismerése. Környezetbarát anyagok és eljárások alkalmazása a tevékenységek során.	*Matematika: g*eometria, számok, számítások, mértékegységek kezelése, egyenes arányosság. *Természetismeret:* Vetület, térkép, méretarány. Szerkezeti anyagok fizikai és kémiai tulajdonságai. Haszonnövények, haszonállatok. Gépek, elektromos jelenségek, mechanikai kölcsönhatások. *Etika:* Az ember és a környezet kölcsönhatása, felelősségérzet. A tárgyi világ (modern technikai eszközök) életmódkönnyítő használata, mértékletesség, veszélyforrások.

energiatakarékos háztartási gépek használatának jelentősége. A hulladékok azonosítása, csoportosítása, szelektív gyűjtése. Mindennapjainkban keletkező újrafelhasználható és veszélyes hulladékok. A veszélyes hulladékok kezelése, tárolása. Tájékozódás a hulladékokról, veszélyeikről és újrahasznosításuk lehetőségeiről információforrásokból. ***2.6. Növénytermesztés, állattartás*** Hobbikert létesítésével és fenntartásával kapcsolatos munkálatok. Komposztálás. Élelmiszernövények termesztési fogásainak elsajátítása. ***2.7 Az egészségre ártalmas természeti eredetű veszélyforrások*** Az embert érő időjárási és természeti eredetű károsító hatások (leégés, napszúrás, kiszáradás, túlhevülés, kihűlés, villámcsapás, allergia, kullancs- és rovarcsípések, fertőzések, élősködők az emberen és a lakásban).	A veszéllyel járó helyzetek és a veszélyek felismerése, teendők a károsodás elhárítása érdekében, illetve károsodás esetén.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alaprajz, helyszínrajz, méretarány, vagyonvédelem, tűzvédelem, alkatrész, szerkezet, gép, rendszer, szerkezeti anyag, fizikai és technológiai tulajdonság, termelés, javítás, felújítás, állagmegóvás, karbantartás, vegyszer, permetezés, oltás, gyógyszer, mérgezés, fertőzés, egészségkárosodás, baleset, áramütés, érintésvédelem, hulladék, veszélyes hulladék.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés**	**Órakeret: 14 óra**
Előzetes tudás	Anyagok vizsgálata, tulajdonságok felismerése, tapasztalatok megfogalmazása. Adott feladat megoldásához szükséges információk szerzése és célszerű felhasználása. Tárgyak elkészítése segítséggel, minta alapján. Mérés, szerszámok biztonságos alkalmazása, tapasztalatok megfogalmazása.	
További feltételek	Személyi: Technika és háztartástan tanár	
	Tárgyi: A tananyag megtanításához szükséges anyagok, szerszámok, eszközök, gépek. Szaktanterem.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatszerzés a tárgyak, modellek készítéséhez felhasznált anyagokról, eszközökről, technológiákról, tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. Véleményalkotás az egyes szakmákról, munkatevékenységekről. Az anyagok tulajdonságai és felhasználhatóságuk közötti kapcsolatok megértése. Tervrajz készítése és a feladat végrehajtási lépéseinek megtervezése. Kézügyesség fejlesztése. A tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés erősítése a biztonságra.	

	A változtatásokhoz, változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás, felkészülés a veszélyhelyzetek és a konfliktusok kezelésére.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
3.1. A tárgyak és a tárgykészítéshez használt anyagok fizikai és technológiai tulajdonságai Természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek, papír, textil, képlékeny anyagok vizsgálata (hajlítás, törés, hasítás, keménység, rugalmasság, nedvszívás, korrózió), szemrevételezés, próba, összehasonlítás, mérés alapján. ***3.2. Tárgyak, szerkezetek, modellek előállítása*** Új szerszámok és műveletek megismerése, alkalmazása. Összetett használati tárgyak természetes anyagok, hulladékok és egyéb építőelemek felhasználásával. A modellezés mint hobbi lehetőségeinek megismerése. A tárgykészítéshez kapcsolódó szakmákról ismeretek szerzése. ***3.3. Műszaki kommunikáció alkalmazása*** Műszaki rajzok készítése, olvasása (értelmezése). ***3.4. Takarékos, hatékony, igényes munkavégzés*** Tárgyak, modellek célszerű és takarékos tervezése. Anyagok újrafelhasználása. A szükséges információk gyűjtése, felhasználása. Anyagmennyiség, költség kiszámítása a tervek alapján. ***3.5. Eszközök rendeltetésszerű, biztonságos használata, megfelelő munkakörnyezet*** Biztonságos munkavégzéshez szükséges munkafogások ismerete, ép szerszámok célszerű, balesetmentes használata. A munkakörnyezet rendjének fenntartása.	Az anyagok előállításához és megmunkálásához kötődő szakmák. A tárgyak rendeltetése és használati jellemzői. Mérés milliméteres pontossággal. Mérőeszközök alkalmazása. Munkafolyamat tervezése, szervezése. A kivitelezés problémái. Együttműködés társakkal közös tevékenységben A műveletekhez szükséges munkavédelmi felszerelések alkalmazása. A segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése.	*Matematika:* mérés, méretarány, kicsinyítés, nagyítás, geometriai szerkesztések, geometriai transzformációk, testek. *Természetismeret:* mérés, az anyagok fizikai tulajdonságai, mechanikai kölcsönhatások, anyagszerkezet. *Etika:* Kötődés a tárgyi világhoz. Találmányok az emberiség szolgálatában (az emberek javára, kárára).

Kulcsfogalmak / fogalmak	Anyag, fa, fém, műanyag, alapanyag, termék, szerszám, fizikai tulajdonság, technológia, anyagvizsgálat, termelés, makett, modell, tervezés, minta, rajzjelek, vonalfajta, méret, mérés, méretarány, vetületi ábrázolás, anyagmennyiség, költség, szabály, veszélyforrás, baleset, segítségnyújtás

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Közlekedési ismeretek**	**Órakeret: 4 óra**
Előzetes tudás	A kerékpáros közlekedés alapismeretei. Viselkedési normák a közösségi közlekedési színtereken. Járműhasználattal kapcsolatos veszélyhelyzetek értelmezése, a balesetek megelőzési lehetőségeinek ismerete. A szárazföldi közlekedés eszközei.	
További feltételek	Személyi: Technika és háztartástan tanár	
	Tárgyi: A tananyag megtanításához szükséges eszközök, közlekedési táblák. Kerékpárok, kerékpáros gyakorlópálya	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Biztonságos kerékpáros közlekedés szabályainak ismerete, alkalmazása. Hagyományos és korszerű környezetkímélő közlekedéstechnikai eljárások, célszerű eszközök alkalmazásával a technikai ismeretek bővítése, a környezettudatos magatartás erősítése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. A forgalomszabályozás közlekedési jelzései A rendőri forgalomirányító tevékenység. ***4.2. A közlekedés rendszere, közlekedéstörténet*** A járművek. ***4.3. Balesetvédelem*** Közlekedési helyzetek, veszélyek, balesetek elemzése, megelőzése. Az érzékelési- és útviszonyok forgalombefolyásoló szerepe. A biztonságos kerékpáros közlekedéshez szükséges gyakorlati készségek fejlesztése az alapvető szituációkat modellező gyakorlati pályán. A kerékpár karbantartása. ***4.4. Vasúti közlekedés*** A biztonságos és udvarias vasúti közlekedés szabályai. Közúti és vasúti menetrendek, útvonaltérképek tanulmányozása.	Tennivalók közlekedési baleset esetén. Az elsősegélynyújtás feltételrendszere, helyzetfelmérés, biztosítás és segélyhívás. Útvonalterv készítése térkép és útvonaltervező segítségével.	*Magyar nyelv és irodalom:* szaknyelv, szókincsbővítés, szövegértés, könyvtárhasználat. *Informatika:* internethasználat, könyvtárhasználat, alkalmazások használata. *Természetismeret:* sebesség, gyorsulás. *Etika:* találmányok az emberiség szolgálatára (anyagi hasznára, javára, kárára).
Kulcsfogalmak / fogalmak	Útvonaltípus, főútvonal, kerékpárút, autóút, autópálya, közlekedési csomópont, forgalomirányítás, elsőbbség, kikerülés, fékezés, fékút, megállás, tilalom, közlekedési tábla, viselkedési norma, útkereszteződés, alárendelt út, egyenrangú út, útviszony, közlekedésbiztonság	

A fejlesztés várt eredményei	Tapasztalatok megfogalmazása a környezet elemeiről, állapotáról, a környezet-átalakító tevékenységgel járó felelősség belátása. Tapasztalatok az ételkészítéssel, élelmiszerekkel összefüggő munkatevékenységekről. Ételkészítés és tárgyalkotás során a technológiák helyes alkalmazása, eszközök szakszerű, biztonságos használata. Elemi műszaki rajzi ismeretek alkalmazása a tervezés és a kivitelezés során. Az elkészült produktumok (ételek, tárgyak, modellek) reális értékelése, a hibák felismerése, a javítás, fejlesztés lehetőségeinek meghatározása. Az ember közvetlen tárgyi környezetének megőrzésére, alakítására vonatkozó szükségletek felismerése, a tevékenységek és beavatkozások következményeinek előzetes, helyes felismerése, az azzal járó felelősség belátása. A tárgyi környezetben végzett tevékenységek biztonságossá, környezettudatossá, takarékossá és célszerűvé válása. A gyalogos és kerékpáros közlekedés KRESZ szerinti szabályainak, valamint a tömegközlekedés szabályainak biztonságos alkalmazása. A kerékpár karbantartásához szükséges ismeretek elsajátítása. A vasúti közlekedésben való biztonságos és udvarias részvétel. Tájékozódás közúti és vasúti menetrendekben, útvonaltérképeken. Útvonalterv olvasása, készítése.

Továbblépés feltételei	A foglalkozásosokon való, aktív cselekvő részvétel. A fejlesztési céloknak megfelelő készségek, képességek, attitűdök folyamatos fejlődése. A foglalkozásokon a tárgyak, produktumok elkészítése, a feladatok megoldása a tevékenység elvégzése. Tudjon az egészséges táplálkozás szabályai szerint étrendet összeállítani, a háztartási gépeket szakszerűen használni. Egyszerű axonometrikus és vetületi rajzok olvasása, értelmezése, az anyagok érzékelhető tulajdonságainak azonosítása A használt eszközök és szerszámok szakszerű és balesetmentes használata. A közúti közlekedés és tömegközlekedés szabályainak ismerete, alkalmazása, veszélyforrásai ismerete. Biztonságos közlekedési magatartás. Fogadja el a szelektív hulladékgyűjtés fontosságát, alkalmazza az szabályait. Ismerje a tudatos fogyasztói magatartást és a célszerű gazdálkodást

7. évfolyam

Tematikai egység rövid címe	Témakör összes időkerete
1. A háztartás és közszolgáltatások	11
2. Közlekedés	7

3. Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés	10
4. Továbbtanulás, munkák, szakmák, megélhetés, munkakörnyezetek megismerése	8
Évfolyam összesen:	**36**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. A háztartás és a közszolgáltatások**	**Órakeret: 11 óra**
Előzetes tudás	A háztartásban használt eszközök szerepe, használati jellemzői, a kezelésük biztonsági szabályai. A háztartásban felhasznált anyagok jellemzői, a tevékenységek alapvető feltételei és környezetre gyakorolt hatásaik. A háztartás mint műszaki környezet elemeinek és összetevőinek, valamint funkcióinak azonosítása, érdeklődés, törekvés azok megfelelő használatára. A műszaki környezet jellemzőinek, kapcsolatainak, kölcsönhatásainak megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása a problémák megoldása során, tevékenységek gyakorlásakor. A szükségletekből adódó, illetve a műszaki jelenségekkel járó, hibákból következő technikai problémák felismerése. Használati utasítások, leírások, műszaki információk megértése, értelmezése.	
További feltételek	Személyi: Technika és háztartástan tanár Tárgyi: A tananyag megtanításához szükséges anyagok, szerszámok, eszközök, gépek. Felszerelt szaktanterem.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatszerzés a háztartás műszaki jellegű rendszereinek felépítéséről, működéséről, a tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. Az ember mindennapos tevékenységei és a környezet állapota, jellemzői közötti összefüggések felismerése, a természet általi meghatározottság és a környezetre gyakorolt hatások megértésére irányuló szándék, a tevékenységekkel járó felelősség belátása. Véleményalkotás a tevékenységekkel érintett szakmákról, munkafolyamatokról. A tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó célzott információszerzés információforrásokból. A használt anyagok, eszközök, a tapasztalt látvány, jelenség vizsgálatából fakadó tapasztalatok önálló rögzítése. Gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározása segítséggel. Előzetesen bemutatott és megbeszélt munkaműveletek pontos végrehajtása, a biztonsági szabályok betartása, veszélyhelyzetek felismerése. Igényesség a megfelelően funkcionáló, rendezett mesterséges környezet iránt.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. A háztartás elektromos rendszere Az elektromos hálózat fizikai-műszaki jellemzői, áramköri elemek a háztartási hálózatban.	Tapasztalatok gyűjtése a környezetben használt elektromos eszközök	*Fizika:* Elektromos áram, áramkör, energiatermelés, energiaátalakítás, energiaforrások.

Világítás, motorok, fűtő, hűtő eszközök, elektromossággal működő háztartási és egyéb eszközök, gépek jellemzői, működésük és használatuk. Az elektromos rendszer üzemzavarai, túláramvédelmi és érintésvédelmi eszközök jellemzői, szerepe. Az elektromos energiafogyasztás árának, díjának meghatározása, takarékossági lehetőségek. Villanyszámlák tartalmának értelmezése. ***1.2. A háztartás és a lakókörnyezet vízellátó-, szennyvíz- és csapadékvíz-elvezető, illetve -kezelő rendszere*** A vízfelhasználáshoz kapcsolódó felszerelési, berendezési tárgyak, szerelvények szerkezete és működése. Az ivóvíz forrásai, a víz minősége, fizikai, kémiai és biológiai jellemzői, vízfogyasztási módok, a víz élelmi, más háztartási, valamint műszaki, technológiai célú felhasználása. A háztartási szennyvíz keletkezési forrásai, az elvezetés, gyűjtés, tisztítás eljárásai, eszközei. A csapadékvíz káros mechanikai és kémiai (korróziós) hatásai az emberi lakókörnyezetben. Üzemzavarok, rendellenességek a vízellátás és a szennyvíz-, valamint a csapadékvíz-elvezetés működésében. A vízfogyasztás árának, díjainak meghatározása, takarékossági lehetőségek. Víz- és csatornaszámlák tartalmának értelmezése. A csapadékvíz-gyűjtés és -felhasználás lehetőségei. Víztakarékos technológiai megoldások és rendszerek. Tapasztalatok gyűjtése a környezetben használt, a vízfelhasználáshoz kapcsolódó eszközök működéséről és használati jellemzőiről. ***1.3. A háztartás és a lakókörnyezet különböző fűtési megoldásai*** A gáz forrásai, az ellátás rendszere, elemei, gázfűtés, a gáz szállítása, tárolása, gázt felhasználó háztartási készülékek. Szilárd tüzelőanyagok és fűtőberendezéseik, üzemeltetési szabályaik.	működéséről és használati jellemzőiről, a tapasztalatok összehasonlítása, értékelése. Felelősségünk a talajvíz és a vízbázisok tisztaságának megőrzésében. Tapasztalatok gyűjtése a környezetben használt, fűtésre, hőenergia-termelésre használt eszközök működéséről és használati jellemzőiről, összehasonlításuk energetikai, gazdaságossági és környezetvédelmi szempontból.	Fényforrások, motorok működési elve, az elektromos áram hőhatása. Elektromos és hőtani mennyiségek (feszültség, áramerősség, teljesítmény, hőmérséklet, hőmennyiség, hőenergia, égéshő, fűtőérték). *Biológia-egészségtan:* A víz szerepe az élet kialakulásában és fenntartásában. A víz humán-élettani szerepe. A hulladékok tárolásának, kezelésének biológiai veszélyei. Mérgező anyagok egészségügyi hatásai. *Földrajz:* A víz körforgása a természetben. A víz felhasználása az egyes gazdasági termelési területeken. Fosszilis és megújuló energiaforrások. *Matematika:* számok, alapműveletek, matematikai modell. *Kémia:* Az égés mint kémiai folyamat, égéstermékek, a környezetre káros hatású kémiai anyagok. A víz tulajdonságai. Korrózió. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* Családi kiadások. Takarékosság a háztartások fogyasztásában.

Füstgázelvezetés, az égéstermékek környezeti hatásai. A gázhálózat, gázpalackok, gázfogyasztó berendezések üzemeltetésének veszélyei, üzemzavarok, a használat biztonsági szabályai, a biztonsági berendezések működési jellemzői. Gázszivárgásra és más üzemzavarra utaló jelek, teendők és tilalmak rendellenességek esetén. A fűtési és más hőenergia-felhasználási költségek meghatározása, takarékossági lehetőségek. Gázszámlák tartalmának értelmezése. Megújuló energiaforrások felhasználása a fűtésben és a használati melegvíz készítésében. ***1.4. Hulladékgazdálkodás*** A hulladékok keletkezési módjai a háztartásban és a lakókörnyezetben. A keletkező hulladékok fizikai és kémiai jellemzői, tárgyként való tovább használati, illetve anyagként való újra feldolgozhatóságuk lehetőségei. A hulladék keletkezését mérséklő fogyasztási, életmódbeli szokások, hulladékok házilagos kezelése, komposztálás. A hulladékszállítás, szelektív hulladékgyűjtés, hulladékkezelés, energetikai célú hulladékhasznosítás települési környezettől függő rendszerei. A hulladékok kezelése, a hulladék keletkezésével, tárolásával, kezelésével járó veszélyek. Veszélyes hulladékok, környezeti és egészségügyi hatásaik. Komposztálható hulladékok. Háztartási körülmények között égethető és nem égethető hulladék anyagok. A hulladékokkal járó költségek meghatározása, a csökkenést eredményező megoldások, a takarékosság lehetőségei. Tapasztalatok gyűjtése a lakókörnyezetben keletkező hulladékokról, a gyűjtés, kezelés megoldásairól, az újrahasznosítási lehetőségekről.		*Etika:* A modern technika alkalmazásának előnyei, hátrányai, veszélyei, az életvitelt könnyítő lehetőségei. Magunkért és másokért érzett felelősség. Mértékletesség a fogyasztásban. Érték és mérték. *Informatika:* információkeresés, internethasználat

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elektromos energia, energiafogyasztás, áramfelvétel, túláramvédelem, érintésvédelem, áramütés, ivóvíz, szennyvíz, csapadékvíz, használati melegvíz, vízvezeték, vízszerelvény, szennyvízvezeték, csatornázás, szennyvíztisztítás, gázenergia, gázfogyasztás, gázfűtés, gázszivárgás, gázmérgezés, füstmérgezés, füstgázelvezetés, szilárd tüzelés, hulladék, veszélyes hulladék, újrahasznosítás, hulladékkezelés, szolgáltatás, közmű, közüzemi szolgáltató, közüzemi számla

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Közlekedés**	**Órakeret: 7 óra**
Előzetes tudás	A gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályai, közlekedési jelzőtáblák. A közlekedési balesetek megelőzését szolgáló magatartás.	
További feltételek	Személyi: Technika és háztartástan tanár	
	Tárgyi: A tananyag megtanításához szükséges anyagok, szerszámok, eszközök, gépek. Tanpálya	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közúti kerékpáros közlekedésben való felelős részvétel erősítése. A gépjárművek üzemeltetésével kapcsolatos problémák megfigyelésével, megvitatásával a szabályismeret, a szabálykövető attitűd, a felelősségérzet és a környezettudatosság erősítése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. A kerékpáros közúti közlekedés A kerékpáros közúti közlekedés KRESZ szerinti szabályai, eszközrendszere. Közlekedési veszélyhelyzetek felismerése, elhárítása. A biztonságos kerékpáros közlekedéshez szükséges gyakorlati készségek fejlesztése. Felkészítés a közúti forgalomban történő kerékpáros közlekedésre. ***2.2. Közlekedéstörténet*** A motorok fejlődési állomásai. A korszerű szárazföldi közlekedés. A járműmeghajtások jövője. ***2.3. Környezet- és egészségtudatos közlekedés*** A közlekedési eszközök által okozott, a környezetet terhelő, illetve az egészséget károsító hatások. A mozgás élménye. A természet mint közlekedési környezet. ***2.4. Nyomtatott és elektronikus közlekedési információforrások*** Papíralapú és elektronikus menetrendek használata.	A balesetmentes, udvarias közlekedés. A biztonságos túrakerékpározás. Kerékpártúra-útvonalak, útvonalterv készítése. Tájékozódás közlekedési útvonalakról, járatokról, adatokról.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, digitális információk kezelése. *Testnevelés és sport:* kerékpározás. *Fizika:* motorok, mechanika. *Matematika:* tájékozódás a térben térkép és egyéb vázlatok alapján, számok, műveletek, számítások időtartamokkal. *Informatika:* Alkalmazások használata. Többszálú lineáris olvasás.

A közlekedés idő- és költségigényének meghatározása útvonaltervező segítségével. A közlekedési környezet – mint rendszer – jellemzői. A közlekedési infrastruktúra mennyiségi jellemzői (idő, sebesség, gyakoriság, közlekedési logisztika).		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Motor, útvonaltervezés, menetrend, környezettudatos közlekedés, környezeti terhelés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés**	**Órakeret: 10 óra**
Előzetes tudás	Tájékozottság a háztartás ellátó rendszereiről Adott feladat megoldásához szükséges információk szerzése és célszerű felhasználása. Rajzolvasás, mérés. Tárgyak elkészítése minta alapján. Egyszerű szerelési műveletek elvégzése segítséggel. Szerszámok biztonságos alkalmazása. Tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése	
További feltételek	Személyi: Technika és háztartástan tanár	
	Tárgyi: A tananyag megtanításához szükséges anyagok, szerszámok, eszközök, gépek. Felszerelt szaktanterem.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatszerzés a tárgyak, modellek készítéséhez felhasznált anyagokról, eszközökről, technológiákról, tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. A karbantartás szükségességének felismerése, helyzetelemzés, hibakeresés, problémamegoldás, a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése. A munka során felhasznált anyagok technológiai tulajdonságainak felismerése, az ismeretek alkalmazása. A tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, a biztonság iránti igény kialakítása. Véleményalkotás az egyes szakmákról, munkatevékenységekről.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Karbantartás a háztartásban Vízvezeték-szerelvények, különféle vízcsapok, lefolyók, WC tartályok működése (szabályozása), gyakran előforduló hibák, javítások. Áramkör: a biztosító, a vezeték és a szerelvények mérete, valamint a fogyasztók teljesítménye közötti összefüggés. Világítási áramkör, foglalatok, izzófajták, energiatakarékos izzók, kapcsolók – adatok értelmezése, összehasonlítása. Fali dugaszoló aljzatok, vezetékcsatlakozások, villásdugók szerelése. A laikus által végezhető javítások határai.	Biztonságos munkavégzéshez szükséges munkafogások ismerete, alkalmazása. A szerszámok célszerű, balesetmentes használata. A munkakörnyeze	*Fizika:* áramkör, vezető, fogyasztó, az elektromos áram munkája és teljesítménye. *Informatika:* információkeresés, irányítás, szabályozás. *Etika:* Kötődés a tárgyi világhoz. Találmányok az emberiség szolgálatában

3.2. A) Tárgykészítés Egy probléma (érzékelés, kapcsolás stb.) megoldása elektronikai áramkör modell készítésével, a hozzá tartozó kapcsolási rajz segítségével. Az irányítástechnika és az automatizálás alapjainak megismerése a készített modell segítségével. Motoros járműmodell tervezése, elkészítése, kipróbálása, értékelése. A gépek és a gépelemek megismerése a készített modell segítségével. ***3.2. B) Tárgykészítés*** Kötés és/vagy horgolás elsajátítása és gyakorlása. Egyszerű tárgy (pl. sál, pohárallátét) elkészítése az elsajátított kötési vagy horgolási technikával. ***3.3. Eszközök rendeltetésszerű, biztonságos használata, megfelelő munkakörnyezet*** A műveletekhez szükséges munkavédelmi felszerelések alkalmazása. A segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése.	t rendjének fenntartása.	(az emberek javára, kárára.
Kulcsfogalmak / fogalmak	Vízvezeték, szerelvény, szabályozás, elektromos szerelvény, áramkör, A) gépelem, B) kötés, horgolás	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Továbbtanulás, munkák, szakmák, megélhetés, munkakörnyezetek megismerése**	**Órakeret: 8 óra**
Előzetes tudás	A környezet állapotára, változtatására, az emberi tevékenységek feltételeire és hatásaira irányuló érdeklődés, erről szerzett tapasztalatok. Saját tapasztalatok a munka világából a személyes környezetben élők tevékenységéhez kapcsolódóan. A saját tevékenységek eredményességéről, erősségekről, gyengeségekről szóló tapasztalatok.	
További feltételek	Személyi: Technika és háztartástan tanár	
	Tárgyi: A tananyag megtanításához szükséges anyagok, szemléltetőeszközök. Munkahelyek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A munkavégzés jelentőségének tudatosítása a társadalom jóléte szempontjából.	

	Az ember környezetének, valamint tevékenységeinek, munkájának, továbbá a megélhetés és az életminőség kapcsolatának felismerése. Továbbtanulási, pályaválasztási elhatározás, életpálya-elképzelés kialakítása, megerősítése. A tervezett pálya jellemzőinek összevetése a személyes elképzelésekkel, a lehetőségek helyes megítélése, fejlődő önismeret, reális önértékelés. A megélhetést biztosító tervezett életpályára, munkára való alkalmasság nélkülözhetetlen összetevőinek (képesség, szaktudás, tanulás, munkakultúra) tudatosítása. A saját életpálya és életminőség alakításában viselt személyes felelősség felismertetése. Előzetes ismeretszerzés a karrier, a hivatás és a családi élet összeegyeztetéséről. A munkamegosztás, az egyéni és kollektív munkatevékenységek, a technológiai folyamat, a produktumok stb. összefüggéseinek felismerése, megértése. A munkára való alkalmasság összetevőinek, a munkavégzés körülményeinek és a munkát végzőre gyakorolt hatásoknak, a munkával járó veszélyeknek a felismerése. Tapasztalatszerzés a helyes munkamagatartásról, a munkakultúráról. A megismert munkakörnyezetekről alkotott vélemény és érvek megfogalmazása a saját elképzelésekkel összevetve. Közelebb kerülés a saját pályaválasztási döntéshez. A munkakereséssel, munkába állással kapcsolatos alapvető tudnivalók elsajátítása.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. A tanulási pálya A tanulási pálya szakaszai. Képzési lehetőségek, eltérő tanulási utak, szakmatanulási lehetőségek megismerése, elemzése, összevetése. ***4.2. Szakmák és munkák*** Szakmák közös és eltérő tevékenységi elemei, termékei, szolgáltatásai, munkakörülményei. A napi életvitelt meghatározó, az egyes szakmákhoz, foglalkozásokhoz kapcsolódó jellemzők (pl. munkaidő beosztás, szezonalitás). ***4.3. Munkakörnyezetek megismerése*** Előzetes tájékozódás a megismerendő munkakörnyezetekről, technológiákról, munkatevékenységekről, termékekről, szolgáltatásokról, munkakörülményekről, munkaszervezeti keretekről. Információforrások felkutatása. – Egyedi termékkészítéssel foglalkozó, javító, felújító; – árutermelő, ipari vagy agrár jellegű; – kereskedelmi, vendéglátási, gazdasági, közlekedési jellegű; – egészségügyi, szociális, oktatási jellegű, és személyeknek szolgáltatást nyújtó más munkahely,	Iskolatípusok, képzési formák, közoktatás, szakképzés, felsőoktatás, felnőttképzés, érettségi, szakmai vizsga, diploma. Az egyes gazdasági ágazatokhoz tartozó munkák, foglalkozások, szakmák, szakmacsoportok megismerése, elemzése, összevetése.	*Informatika:* adatgyűjtés az internetről. *Földrajz:* a gazdaság ágai, a munkahelyteremtés természet- és gazdaságföldrajzi alapjai. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: m*unkahely és munkavállalói szerep. *Etika:* A munka és a munkát végző ember tisztelete. Személyes tapasztalatok,

munkakörnyezet, foglalkozás megismerése helyszínen tett látogatás, audiovizuális segédanyag vagy meghívott szakértő segítségével. Információgyűjtés a megismert munkakörnyezetekről: az alkalmazott eszközök, technológiák, a felhasznált anyagok, a munkafolyamatok jellemzői, a tevékenység feltételei és környezeti hatásai, munkaszervezeti sajátosságok, munkakörülmények, kereseti lehetőségek. A szerzett tapasztalatok rögzítése, feldolgozása. ***4.4. Környezet és pályaválasztás*** Karrier és hivatás fogalma, ezek hatása a családi szerepek, értékrend és munkamegosztás alakulására. A települési és a tágabb környezet gazdasági, foglalkoztatási, továbbtanulási lehetőségei. A szakmákról, munkalehetőségekről, pályaalkalmasságról, továbbtanulásról szóló információk forrásainak megismerése, használata. Önálló tájékozódás szakmákról, munkákról internetes (pl. Nemzeti pályaorientációs portál) és más információforrásokból, valamint a személyes környezetben. ***4.5. Munkavállalás*** Vállalkozók és alkalmazottak az értékteremtő munkában. A vállalkozói lét és az alkalmazotti helyzet előnyei és hátrányai. Vállalkozói tevékenységek, a vállalkozó személye, felelős vállalkozói magatartás. Alkalmazottként való elhelyezkedés. A munkába állás adminisztratív előzményei (álláskeresés, tájékozódás, önéletrajz, motivációs levél, állásinterjú). ***4.6. Megélhetés*** A család megélhetése, a jövedelemforrások, a napi életvitel, az élethelyzetek és az életminőség összefüggései. A család megélhetési, önfenntartási lehetőségei, tevékenységei, a tanulás és a munkamagatartás szerepe, kapcsolata. Teendők és lehetőségek munkanélküliség esetén.	A családi, települési környezet, az életmód, a megélhetés, a továbbtanulási lehetőségek és a személyes ambíciók összevetése. Elképzelések megfogalmazás a a saját lehetőségekről, tanulási pályáról.	együttműködés, egyéni boldogulás és a csapatmunka. Pályaválasztás – foglalkozás, élethivatás. *Magyar nyelv és irodalom: az* önéletrajz formái, a hivatalos levél jellemzői.
Kulcsfogalmak / fogalmak	Általános iskola, középiskola, felsőoktatás, szakképzés, felnőttképzés, szakképesítés (szakma), érettségi, diploma, fizikai munka, kétkezi munka, szellemi munka, ipar, kereskedelem, mezőgazdaság, közlekedés, termelés, termék, szolgáltatás, foglalkozás, munkahely, munkaidő, munkabér, munkaadó, munkavállaló, vállalkozó, alkalmazott, motivációs levél, állásinterjú, munkaszerződés, munkanélküliség, családi önfenntartás, karrier, hivatás, alapanyag, termelőeszköz, gép, árutermelés, sorozatgyártás, egyedi termék, javítás, felújítás, szolgáltatás, építés, szerelés, technológia, munkaművelet, fogyasztó, vevő, ügyfél, vállalat, vállalkozás, intézmény, munkaszervezet, munkahelyi hierarchia, munkamegosztás, munkanorma, munkabér.		

A fejlesztés várt eredményei	Az egészséges, biztonságos, környezettudatos otthon működtetéséhez szükséges praktikus életvezetési ismeretek elsajátítása, készségek kialakulása. A háztartás elektromos, víz-, szennyvíz-, gáz- és más tüzelőberendezéseinek biztonságos kezelése, takarékos és felelős használata, a használattal járó veszélyek és környezeti hatások tudatosulása, hibák, működészavarok felismerése. Egyszerű karbantartási, javítási munkák önálló elvégzése. Környezettudatosság a háztartási hulladékok kezelése során. A víz- és energiafogyasztással, hulladékokkal kapcsolatos mennyiségek és költségek érzékelésének, becslésének képessége. Elköteleződés a takarékos életvitel és a környezetkímélő technológiák mellett. A kerékpárosokra vonatkozó közlekedési szabályok tudatos készségszintű alkalmazása. Tájékozottság a közlekedési környezetben. Tudatos közlekedési magatartás. A közlekedési morál alkalmazása. Környezettudatos közlekedésszemlélet. Alapvető tájékozottság a továbbtanulási lehetőségekről, elképzelés a saját felnőttkori életről, pályaválasztási lehetőségek mérlegelése. Tapasztalatok, ismeretek, véleményalkotás a meglátogatott munkahelyekről, ezek összevetése a személyes tervekkel. Az adottságok, képességek, igények, lehetőségek összhangjának keresése. A munkatevékenységnek az önmegvalósítás részeként történő értékelése. A munkába álláshoz szükséges alapkészségek és ismeretek elsajátítása.

Továbblépés feltételei	A foglalkozásokon való, aktív cselekvő részvétel. A fejlesztési céloknak megfelelő készségek, képességek, attitűdök folyamatos fejlődése. A foglalkozásokon a tárgyak, produktumok elkészítése, a feladatok megoldása, a tevékenység elvégzése. A lakás villamos berendezéseinek ismerete és helyes használata. Alapvető balesetvédelmi és érintésvédelmi ismeretek. Ismerje a közműrendszerek (vízvezeték- és fűtési rendszerek) működését. A közlekedési helyzetek helyes megítélése, a veszélyhelyzetek gyors felismerése, elhárítása. Ismerje fel az egészséget fenyegető veszélyek, különös tekintettel a dohányzása, az alkohol és a kábítószer-fogyasztás veszélyeire, fogadja el az egészségvédelemnek és az élet feltétlen tiszteletének fontosságát. Rendelkezzen megfelelő önismerettel és pályaképpel.

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

6-8. évfolyam

Célok és feladatok

Ezen az iskolafokon a tanulók a mozgástanulás magasabb szintjére lépnek. Az alapokat az 1–4. évfolyamon megvalósuló céltudatos fejlesztési folyamat biztosítja. Erre építve valósul meg 5. évfolyamtól az életkori sajátosságokat és a szenzitív időszakokat szem előtt tartó komplex készség- és képességfejlesztés. A tulajdonképpeni sportági képzés az 5. évfolyamon kezdődik meg, és teljesedik ki a 8. évfolyamra, mindvégig szem előtt tartva a motoros teljesítmény két alapvető összetevője – a mozgáskészség és motoros képesség – szükségszerű összhangjának megteremtését. A Nemzeti alaptanterv testnevelés és sport műveltségterület célkitűzéseinek megvalósításához 5–8. évfolyamon az örök értékeket képviselő tradicionális sportágak mellett a tanulók érdeklődését kiváltó újszerű sport-, illetve testgyakorlati ágakra helyezzük a hangsúlyt. A javasolt tartalmak feldolgozása igényes és sokoldalú mozgáskultúrával, magas szintű cselekvésbiztonsággal ruházza fel a tanulókat. Olyan tudásról van szó, melynek előnyeit észrevétlenül élvezik a mindennapok cselekvéseiben, motoros és motivációs bázisa a rekreációs célú sporttevékenységeknek, és nem utolsó sorban utat mutat, és utat nyit a tehetségesek előtt az élsport világába. Ez az életkor kiemelkedő szerepet játszik a testnevelés és sport iránti elkötelezettség, az élethosszig tartó fizikai aktivitás iránti igény megalapozásában. Ebből a prioritást élvező szempontból a tartalom megjelenési formái és a hozzájuk kapcsolódó módszerek is kulcstényezőnek számítanak. Az 5–8. évfolyamra összeállított kerettanterv a sportági, illetve testgyakorlati ágak pszichomotoros tartalmai mellett különös gondot fordít a tudatosítást elmélyítő, az informáltságot gazdagító, ezáltal a kognitív szférát érintő elméleti ismereteknek – természetszerűleg szoros összefüggésben a motoros tartalommal. Így a tartalom szerves részei a személyi higiénével, a balesetek megelőzésével, a játék-versenyszabályokkal, a sport- és testgyakorlati ágakkal kapcsolatos alapvető technikai-taktikai tudáselemek, az életkorhoz igazított élettani ismeretek, a tudatos tanulást segítő cselekvési, biomechanikai, edzéselméleti elvek, módszerek stb. Az elméleti tudásanyag része továbbá az egészséggel, az életmóddal, azaz a test kulturálásával kapcsolatos ismeretek köre.

A testnevelésóra minden mozzanata a felső tagozatban is magában rejti az *erkölcsi tulajdonságok* fejlesztésének lehetőségét. A játék- és viselkedésszabályok betartatásával a szabálykövető magatartást alapozzuk meg. De ez csak meggyőző pedagógiai tevékenység eredményeként valósulhat meg. Cél beláttatni azt, hogy a szabályok az egyén és a közösség érdekeit egyaránt szolgálják. Így élvezhető minden játék, a játék- és versenyszabályok tisztelete biztosítja az egyenlő feltételeket. Ilyen körülmények között az adott cél mindenki számára elérhető. Az erkölcsi fejlődést szolgálja a fair play fogalmának megismerése, az igazságosság elvének elfogadása és annak gyakorlatba ültetése, a kötelességteljesítés, a szorgalmas munkavégzés és a mások teljesítménye iránti felelősségérzet elismerése. Ide kapcsolhatók a felelősségvállalás másokért fejlesztési terület elvárásai. A motoros közeg természete megkívánja a társakkal való együttműködést, de együttnevelés esetén a közösséghez tartozó fogyatékkal élő társaknak történő segítség is erkölcsi kötelesség. Hazánk gazdag a nemzetközi sportsikerekben. A sportéletünk sikereinek és kiemelkedő sportembereink megismerése a *nemzeti öntudat* és *hazafias nevelés* erős érzelmeket is megmozgató eszköze. Ez a témakör minden tanulót megérinti, és büszkeséggel tölti el, nem beszélve a sportban tehetséget mutató tanulókról. Esetükben már az 5. évfolyamtól kezdve lehetőség nyílik a *pályaorientáció* megalapozására. Nincs is talán több olyan műveltségterülete a közoktatásnak, amely hatékonyabb terepe lenne a *demokráciára nevelésnek*. Az erőszakmentesség, az agresszió elvetése és a konfliktusok normális kezelése alapvető elv és gyakorlat a testnevelésben ezen az iskolafokon is. A közös célért való együttműködést kínálja a motoros oktatás megannyi szituációja. Az erőszakmentességet szolgálja a testnevelés azzal is, hogy már az 5. évfolyamtól kezdve felhívja a figyelmet a sportesményekhez kapcsolódó agresszióra és elítéli azokat, a médiában megjelenő formái esetében is. Szembesülni önmagunkkal, reális testképet és énképet

kialakítani szinte lehetetlenség lenne a motoros cselekvések végrehajtása és átélése nélkül. A motoros teljesítmény külső értékelése még nagyon fontos pedagógiai módszer ebben az életkorban. De a 7–8. évfolyamra az *önértékelés*, a belső értékelés szerepe egyre inkább felértékelődik. Önkritikai és kritikai érzékük eredményeként ebben az életkori szakaszban már határozott véleményt tudnak megfogalmazni saját és társaik teljesítményéről, illetve magatartásáról. A *testi és lelki egészségre* nevelés értékei egybeforrnak a testnevelés és sport műveltségterület célrendszerével. Bár a nevelési terület feladatainak megoldásából minden közoktatási tantárgynak ki kell venni a részét, a testnevelés deklaráltan és rejtett tantervi hatásként is záloga a feladatok realizálásának, az életkori szakasz sajátosságainak megfelelően. Szorosan ide tartoznak azok a sport és a környezet kapcsolatát tartalmazó, a *környezettudatosságot* szolgáló információk, amelyre a szabadtéren történő sportfoglalkozások adnak lehetőséget. A kerettanterv szerkezeti egységei révén a motoros tanulás komplexitását tükrözi ezen az iskolafokon is. Motoros képességek, motoros készségek egymással szerves és funkcionális kapcsolatban fejlesztendők. Ezt a két összetartozó elemet játékos, élményt nyújtó módszerekkel és célszerű szakpedagógiai instrukciókkal realizáljuk, valamint hozzáadunk az életkornak, értelmi képességeknek megfelelő elméleti ismereteket, akkor a sikeres tanulás, a hatékony motoros oktatás stratégiáját valósítjuk meg. Ezzel megismertetjük a tanulókat az *eredményes tanulás alapvető technikáival*, és felkészítjük őket az önálló testkulturális művelődésre.

Fejlesztési követelmények

A fejlesztési területek feladatainak fentebb bemutatott megvalósításával sikeresen munkálkodunk a *hatékony, önálló tanulás, valamint a szociális és állampolgári kompetencia kialakításán.*

Az *anyanyelvi kommunikáció* fejlesztése döntően két módon valósul meg az 5–8. évfolyam testnevelés oktatása keretében. Meghatározó eszköz a szaknyelvi terminológiai, valamint a testkulturális ismeretek koncentrikusan bővülő körének igényes közvetítése a testnevelő tanár által. De nem elhanyagolható a kommunikációs kompetencia fejlesztése szempontjából a szűk értelemben vett szakmai közléseken túl, a tanár-tanuló kommunikáció milyensége, illetve a tanulók kommunikációs lehetőségeinek biztosítása. Erre alkalom nyílik a tanórákon többek között a hibajavítás, a saját és más teljesítményének értékelése, a játékszituációk megbeszélése, a győzelmek-vereségek okainak feltárása, az egymásnak nyújtott segítségadás stb. keretében. Cél a testkultúrához kapcsolódó, valamint közösségben végzett motoros tanulás folyamatához kapcsolódó kommunikációs hajlandóság és nyitottság kialakítása.

A kezdeményezőkészség, a vállalkozói kompetencia fejlesztésére a testnevelés és sport természetéből adódóan ebben az életkori szakasz is számtalan lehetőséget tartogat. Elég csak a különböző foglalkoztatási formákban történő munkavégzésre gondolni. A testnevelési játékok, sportjátékok csapatainak megszervezésében, tevékenységükben, a tanórai versenyek lebonyolításában való részvétel is önálló feladat megoldását várja el a tanulóktól. Tanórán és tanórán kívüli foglalkozásokon, szervezeti és önkéntes formákban mindenki megtalálhatja a képességeinek, ambícióinak leginkább megfelelő reszortot, illetve feladatot. A kompetenciák és a fejlesztési területek összefüggéseire jellemző, hogy ennek a kompetenciának a fejlesztése egyúttal az erkölcsi fejlődést, a demokráciára nevelés, az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztését, a felelősségvállalást másokért az önkéntességet és még a pályaorientáció nevelési területek céljait is szolgálják.

A testnevelés-tanítás sajátos céljai közé kell sorolni az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* kompetencia fejlesztését. A motoros cselekvések mozgásmintát és

mozgásmodellt megközelítő megjelenítésük által esztétikai tartalommal bírnak. Már az 5. évfolyamtól kezdve nagy hangsúlyt kell fektetni a megjelenítés, a végrehajtás minőségére, mert ezek egyrészt az eredményesség mutatói, másrészt a belső motiváció kiváltó hatásai lehetnek. Egy szemre is szép tornaelem vagy labdás megoldás nagy hatással van az egyénre és a társakra egyaránt. Az esztétikai élmény átélése, a kifejezőkészség kinyilvánítása kiváltja és fokozza a testnevelés iránti érdeklődést már ezen az iskolafokon is.

A fejlesztés várt eredményei az ötödik évfolyamos ciklus végén

Természetes és nem természetes mozgásformák
A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny gyors kialakítása.
Öntevékeny részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában.
A bemelegítésre, a sokoldalú előkészítésre, valamint a képességfejlesztésre alkalmas mozgásformák, gyakorlatok folyamatos, pontosságra törekvő és megfelelő intenzitású végrehajtása.
8–10 gyakorlattal önálló bemelegítés végrehajtása.
A tanévben alkalmazott gimnasztika alapvető szakkifejezéseinek ismerete.
A testtartásért felelős izmok tudatos, koncentratív fejlesztése. A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása.

Relaxációs módszerek alkalmazásával a feszültségek önálló szabályozása.
A bemelegítés és a levezetés szempontjainak ismerete.

Sportjátékok
A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátítása, ezek alkalmazása testnevelési játékokban, játékos feladatokban és a sportjátékban.

Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására.

A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása.
Szabálykövető magatartás, önfegyelem, együttműködés kinyilvánítása a sportjátékokban.
Részvétel a kedvelt sportjátékban a tanórán kívüli sportfoglalkozásokon vagy egyéb szervezeti formában.

Atlétika jellegű feladatok
A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatok jártasság szintű elsajátítása.

A rajtok végrehajtása az indítási jeleknek megfelelően.

A vágta és a tartósfutás technikájának végrehajtása a mozgásmintának megfelelően.

Ugrásoknál a nekifutás távolságának és sebességének kialakítása tapasztalatok felhasználásával.

A kislabda-hajító technika képességeknek megfelelő elsajátítása.

A kar- és láblendítés szerepének ismerete az el- és felugrások eredményességében.

Az atlétikai versenyek alapvető szabályainak ismerete.

Szervezési feladatok vállalása a tanórai versenyek lebonyolításában.

Torna jellegű feladatok
A testtömeg uralása nem szokványos támaszhelyzetekben és támaszgyakorlatokban – szükség esetén segítségadás mellett.
A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása.
A dinamikus és statikus egyensúlygyakorlatok végrehajtása a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett.

Talaj-, illetve gerendagyakorlat önálló összeállítása.
Az aerobik alaplépések összekapcsolása egyszerű kartartásokkal és kargyakorlatokkal.

Az alaplépésekből 2–4 ütemű gyakorlat végrehajtása helyben és haladással, zenére is.

A ritmikus sportgimnasztika egyszerű tartásos és mozgásos gyakorlatelemeinek bemutatása.
A járások, ritmizált lépések, futások és szökdelések technikailag megközelítően helyes végrehajtása.
A gyakorlatvégzések során előforduló hibák elismerése és a javítási megoldások elfogadása.
A balesetvédelmi utasítások betartása.
Segítségnyújtás a társaknak.

Alternatív környezetben űzhető sportok
A tanult alternatív környezetben űzhető sportágak alaptechnikai gyakorlatainak bemutatása.

A sportágak űzéséhez szükséges eszközök biztonságos használata.

A természeti és környezeti hatások és a szervezet alkalmazkodó képessége közötti összefüggés ismerete.

A természeti környezetben történő sportolás egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályainak elfogadása és betartása.

A mostoha időjárási feltételek mellett is aktív részvétel a foglalkozásokon.

Önvédelmi és küzdőfeladatok
Az alapvető önvédelmi fogások és eséstechnikák elfogadható bemutatása, különös tekintettel a tompítási technikákra, Grundbirkózásban az alaphelyzetek, a kitolás és a kihúzás végrehajtása.
A dzsúdó elemi guruló- és esés gyakorlatainak bemutatása.
Jártasság néhány önvédelmi fogásban.
A test-test elleni küzdelmet vállalása.
Belátása annak, hogy a küzdősportok nem az agresszió eszközei. Érzelmek és az esetleges agresszió szabályozása.
Mások teljesítményének elismerése.
A feladatok végrehajtásában aktivitásra törekvés.
A tanult önvédelmi és küzdő jellegű feladatok szabályainak ismerete és alkalmazása.

ÉRTÉKELÉS

Az értékelés, osztályozás összetevői
Tanórán kívüli komponensek

– tanórán kívül egyéb sportos tevékenységek .
– sportági eredmények (igazolt sportolók)
– gyógytestnevelésen résztvevők,
– tanórán kívüli iskolai testnevelés (iskolai sportkör).

Tanórai komponensek

– játék-, versenyszabály-, sportszer- és létesítményismeret,
– szervezési ismeretek, aktivitás,
– taktika (játékban, versengésben),
– technikai ismeretek,
– egészséges sport- és versenyszellem,
– aktivitás az órán (hozzáállás)
– effektív teljesítmény,
– önmagához viszonyított fejlődés.

Az értékelés szempontjai

6. ÉVFOLYAM

- Értékeljük a fegyelmezett, pontos, szép kivitelezést a tanult mozgás feladatoknál, valamint a tanulók a gyakorlatok önálló összeállításában nyújtott teljesítményét!
- A teljesítménypróbákban az egyéni teljesítmény javulása alapján, továbbá a mozgás-, mozdulatügyességben mutatott fejlődés alapján.
- A tanulónak a tornagyakorlatokban nyújtott (testtartás, hajlékonyság, erő, bátorság, ügyesség) teljesítménye, fejlődése alapján.
- A labda nélküli mozgásokban (taktikai elemek, védő, támadó) valamint a labdával végzett feladatoknál: a fogásbiztonság, labdaátvétel, dobásbiztonság, valamint az átadásban mutatott tanulói szorgalmat, teljesítményt értékeljük, osztályozzuk.
- A szabadtéri órákra való felkészülés, az ott eltöltött idő hatékonysága, aktív, intenzív hozzáállás alapján értékeljük tanítványaink munkavégzését.

7–8. ÉVFOLYAM

- A tanuló mozgáskultúrájában, higiéniai szokásainak változásában, fegyelmezett, kitartó munkavégzésében történt pozitív vagy negatív változás alapján.
- Az atlétikai számokban (az egyéni stílus kialakítása, s ebben) eredményességre törekvés, valamint a kitartó munkavégzésben nyújtott teljesítmény alapján.
- A sportgimnasztikában tanult elemek. Homorított leugrás. Gurulásokkal és gördülésekkel kapcsolatos testnevelési játékok (kígyóvedlés, „hármas fonás”, „ördögszekér”)
- A követelmények között felsorolt tevékenységekben, továbbá a teljesítménypróbákban nyújtott eredményesség alapján a tanulók fejlődését értékeljük.
- A tanulót az egyes labdajátékok labda nélküli és labdás feladatokban mutatott alapmozgásokban, technikában, valamint a játékban a taktikai megoldásokban nyújtott teljesítmény alapján értékeljük, osztályozzuk (a tanév során mutatott fejlődése legyen az irányadó)!
- Értékeljük a küzdősportban elsajátított alaptechnikák végrehajtását, tanítványaink magatartásbeli megnyilvánulásait.
- Tanórán kívüli egyéb „sportos” tevékenység (rekreáció). Tanórán kívüli iskolai testnevelés (iskolai sportkör). Munkamorál, munkafegyelem.

A testnevelés és sport tantárgy órafelosztása tematikai egységenként

Tematikai egység	6.	7.	8.
Természetes és nem természetes mozgásformák	16	17	16
Sportjátékok	33	31	30
Atlétikai jellegű feladatok	35	27	29
Torna jellegű feladatok	15	20	20
Alternatív környezetben űzhető sportok	9	10	10
Úszás	18	18	18
Önvédelmi és küzdőfeladatok	18	21	21
Tánc	36	36	36
Felhasznált órakeret:	**180**	**180**	**180**

6. évfolyam
Heti 5 óra
Évi 180 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes és nem természetes mozgásformák**	**Órakeret 18/16 óra**

Előzetes tudás	Az egyszerű bemelegítő gyakorlatok szaknyelvének ismerete és azok önálló végrehajtása. Részvétel a gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák kialakításában. A tanórához kapcsolódó higiénés és magatartási szabályok betartása. A relaxáció fogalmának, a tudatos ellazulásnak ismerete.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanórák szervezéséhez szükséges rendgyakorlatok elsajátítása. A biomechanikailag helyes testtartás végrehajtása. Alapvető jártasság a relaxációt szolgáló gyakorlatokban. A mozgásszabályozó-, ritmus- és a kéz-láb koordinációs képesség fejlődése. Az erősítés, a nyújtás és a mobilizálás alapvető elveinek és egyszerű módszereinek megismerése. Együttműködés a rendgyakorlatok és a csoportos feladatok végrehajtásánál. A személyi és környezeti higiéniás ismeretek elsajátítása. A relaxációs tudás továbbfejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Rendgyakorlatok- térbeli alakzatok kialakítása.* Az óra szervezéséhez szükséges térformák, alakzatok és kialakításuk. Sorakozó vonalban és oszlopban. Táv- és térköz felvétele. Nyitódás, zárkózás. Igazodás, takarás. Testfordulatok. Megindulás, megállás. Fejlődés, szakadozás. *Gimnasztika* Természetes mozgásformák egyéni- és társas szabadgyakorlatokban, szerek/kéziszerek felhasználásával, játékos feladatokkal és versengésekkel is összekötve. Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok az ízület- és gerincvédelem szabályainak megfelelően, eszköz nélkül és eszközökkel, egyénileg, párban valamint csoportban. Játékos gimnasztikai gyakorlatsorok zenére. Játékos és határozott formájú gyakorlatok: szabad-, társas, szer- és kéziszergyakorlatok. Határozott formájú szabadgyakorlati alapformájú 4–8 ütemű szabad-, társas-, kéziszer- és szergyakorlatok. Szabadgyakorlat füzér (6–8 gyakorlat) irányítva, vagy önállóan, zenére is.	*Matematika:* számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások. *Környezetismeret:* testünk, életműködéseink, az emberi szervezet. *Vizuális kultúra:* tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.

Képességfejlesztés Keringésfokozás testnevelési játékokkal. Alapállóképességet és izületi mozgékonyságot fejlesztő egyszerű 2–4 alapformát tartalmazó, szabad-, szer- és kézigyakorlatok. Koordinációs képességfejlesztés kéziszergyakorlatok és szabadgyakorlatok folyamatos végrehajtásával, zenére is (ritmusérzék, kinesztétikus differenciáló képesség). A testtartásért felelős izomcsoportok erősítése, nyújtása. *Játékok, versengések* A szervezet előkészítését, bemelegítését szolgáló testnevelési játékok, eszközzel is. Koordinációt és fittséget fejlesztő szabály- valamint feladatjátékok kooperatív- és versenyjelleggel. *Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:* A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását és fenntartását szolgáló speciális gyakorlatanyag. A testtartásért felelős izmok koncentratív használata. Légző- és lábboltozat erősítő gyakorlatok. A 10 testtájra vonatkozó gerinctorna gyakorlatanyagból óránként 1 gyakorlat tanítása. . Az 5-6. osztályosok relaxációs gyakorlatai,. Az autogén tréning Alapfokú gyakorlatai. Motoros, illetve fittségi tesztek végrehajtása. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az óra szervezéséhez szükséges rend- és gimnasztikai gyakorlatok alapfogalmai. A bemelegítés és a levezetés funkciója a motoros tevékenységeknél. A motoros alapképességek elnevezései. A szervezet terhelésével, edzésével kapcsolatos elemi ismeretek. Az erősítés, a nyújtás és a mobilizálás alapvető elvei és egyszerű módszerei. A törzserősítő gyakorlatok szerepe a testtartás javításában, a testtartásért felelős izmok ismerete. A futás szerepe és jelentősége a keringési, mozgató- és légzési rendszer fejlesztésében, az egészség megőrzésében, a fittség fokozásában. Alapvető szervezési ismeretek az alkalmazott játékok lebonyolításában Egészségnevelési alapismeretek: Az egészséges élet alapfeltételei (napi tisztálkodás, fogmosás, heti hajmosás, testmozgás, egészséges táplálkozás). Öltözői rend és a sportfelszerelés tisztasága. Ismeretek a pubertással járó testi és lelki változásokról Relaxációs alapismeretek: belső figyelem, önkontroll, testtudat, a feszültségek feloldása.	

Személyes felelősség: egészség, sport, életvitel, életmód és baleset-megelőzés alapismeretei.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rendgyakorlatok, szabad-, társas, szer- és kéziszergyakorlat, bemelegítés, levezetés, képességfejlesztés, erő, gyorsaság, állóképesség, koordinációs képességek, erősítés, nyújtás, mobilizálás, prevenció, megelőzés, biomechanikailag helyes testtartás, relaxáció, fittség, edzettség, érzelem- és feszültségszabályozás, életmód, egészséges táplálkozás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Sportjátékok**	**Órakeret 40/33 óra**
Előzetes tudás	Az alapvető manipulatív-, hely- és helyzetváltoztató mozgások célszerűen végrehajtva. A manipulatív alapkészségek alapvető mozgásmintái és a vezető műveletek tanulási szempontjainak ismerete. Játékban és gyakorlás közben különböző biztonságos feladatmegoldás kézzel-lábbal is. A sportjáték elsajátításához szükséges labdás és labda nélküli motoros és kognitív képességek. Sportszerű magatartás a játéktevékenységben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sportjátékok életkori sajátosságokhoz igazodó alap technikai és taktikai készletének, valamint elméleti ismereteinek elsajátítása. Fejlődés a motoros képességekben a sportjátékok mozgásanyagának intenzív és tudatos gyakorlásával. A csapatjátékos tulajdonságok kialakulása, szerepük tudatosulása az eredményes játéktevékenységben. Aktív részvétel a sportjátékok előkészítő játékaiban és a sportjátékok egyszerűsített, valamint kiteljesedő változataiban. Törekvés a sportszerűségre, a szabálykövető magatartásra, a figyelmes és hatékony munkavégzésre. Érdeklődés kialakulása a sportjátékok iránt. Az egyéni adottságoknak és érdeklődésnek leginkább megfelelő sportjáték megtalálása rekreációs célú testedzésre, vagy a versenyszerű sportágválasztás elősegítésére.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Legalább két sportjáték választása kötelező. MOZGÁSMŰVELTSÉG Kosárlabdázás *Labda nélküli technikai gyakorlatok:* Megindulás, megállás. Futás közben iram- és irányváltoztatások. Felugrások egy és páros lábról. Alaphelyzet. Cselezés megindulláskor és futás közben. A védőtől való elszakadás legegyszerűbb módjai. *Labdás technikai gyakorlatok:* Labdás ügyességi gyakorlatok. Labdavezetések:Magas, középmagas, mély labdavezetés helyben és haladással, mindkét kézzel. Labdavezetéses feladatok. Hosszú- és	*Matematika:* logika, valószínűség-számítás, térbeli alakzatok, tájékozódás. *Vizuális kultúra*: tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció. *Természetismeret:* mechanikai

rövid indulás. Megállások 1, 2 leütés után, labdavezetésből, sarkazás. Megállás, sarkazás, önpasszból, ill. kapott labdával. Átadások-átvételek:Kétkezes mellső-, felső-, egykezes felsőátadás helyben és mozgás közben pattintva is. Páros-, hármas lefutás. Kosárra dobások: Kosárra dobás helyből egy kézzel. Fektetett dobás 1, 2 leütésből, labdavezetésből mindkét oldalról. Fektetett dobás labdavezetésből, önpasszból, kapott labdával, mindkét oldalról. *Taktikai gyakorlatok:* Emberfogásosvédekezés:Taposás alaphelyzetben. A védekezés kar- és lábmunkája. Védőmozgás, a védő helyezkedése. *Képességfejlesztés* A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző gyakorlatokkal (futások iram- és irányváltoztatással, felugrások stb.). A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat-végrehajtásokkal. A motoros képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához. *Játékok, versengések* A kosárlabdázás labda nélküli és labdás technikai készletének gyakorlása testnevelési játékokban. Kosárlabdajáték könnyített szabályokkal. Kosárra dobó versenyek, egyénileg és csapatban. Részvétel az iskolai mini kosárlabda bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése. *Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés* Baleset-megelőzés a kosárlabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. A kosárlabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése. Kézilabdázás *Labda nélküli technikai gyakorlatok:* Alaphelyzet; védekező és támadó lábmunka; megindulás-megállás; felugrás-leérkezés, ütközések; cselek. Irányváltoztatások; cseles, megtévesztő mozgások; fordulatok labda nélkül. A sáncolás, a laza és a szoros emberfogás technikája. *Labdás technikai gyakorlatok:* A labda fogása; guruló labda felvétele állóhelyben és mozgás közben. Labdavezetés mindkét kézzel állásban és mozgás közben, önszöktetéssel, irány-, iramváltással, nehezített körülmények között is. Egy- és kétkezes átadások helyben és mozgás közben, nehezített feltételek között is (kétkezes felső, mellső, pattintott; egykezes felső átadás helyben – kilépéssel). Labdaátvétel és -átadások: különböző irányból érkező labda átvétele; átadások mozgás közben különböző irányba és távolságra; különleges labdaátadási formák. Célba dobási gyakorlatok. Kapura lövések: helyből; kilépéssel; 3 lépés után;	törvényszerűségek; az emberi szervezet működése, energianyerési folyamatok.

felugrásból; különböző lendületszerzés után; passzív, félaktív és aktív védővel szemben. Bedobás. Szabaddobás. Büntetődobás. Ütközések oktatása. Indulócsel labda nélkül és labdával. Indulócsel, testcsel, átadócsel, átadási csel és labdavezetés. Kapusmunka*:* Alaphelyzet; helyezkedés; védés kézzel, lábbal; kidobás; 7 méteres védése. *Taktikai gyakorlatok*: 1:1; 2:1, 3.1 elleni játék. Védekezés emberfogással és 6:0-ás területvédekezéssel. A védő, a támadó helyezkedése. Egyéni védekezés: a védő helyezkedése a labda nélküli és a labdát birtokló támadóval szemben. Üres helyre helyezkedés, védőtől való elszakadás. Támadásból védekezésbe való visszarendeződés. Helycsere labdaátadással, labdavezetéssel. Lerohanások, rendezetlen védelem elleni játék. *Képességfejlesztés* A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző gyakorlatokkal (pl. futások iram- és irányváltoztatással, felugrások, fordulatok, labdával is) a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat-végrehajtásokkal. *Játékok, versengések* A kézilabdázás labda nélküli és labdás technikai elemeinek gyakorlása testnevelési játékokban és játékos feladatokban. Kézilabdajáték szabálykönnyítéssel mérkőzésszerűen. Részvétel az iskolai bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése. *Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés* A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között, a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához. Baleset-megelőzés a kézilabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. A kézilabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése. Labdarúgás *Labdás technikai gyakorlatok* Játékos labdás feladatok 2–3–4 vagy több játékos együttműködésével, négyszög, téglalap vagy rombusz alakzatban, átadások irányának megváltoztatásával. Labdahúzogatás, -görgetés; haladás közben, fordulatokkal is. Labdavezetések külső és belső csüddel, mindkét lábbal, különböző alakzatban. Rúgás: belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával. Átadások (passzolások), átvételek mindkét lábbal, átadások laposan	

mozgás közben, ívelten növekvő távolságra, irányváltoztatással. Labdalevétel: talppal, belsővel, csüddel, combbal, mellel. Levegőből érkező labda átvétele belsővel. Fejelés: előre, oldalra, különböző irányból érkező labdával. Alapszerelés, megelőző szerelés, labdaátvétel megakadályozása. Egyszerű cselek. Partdobás. *Taktikai gyakorlatok:* Párharcok az 1:1 elleni játékban, labdaszerzés, szabályos szerelés a játékban. Szabadulás emberfogásból elfutással és testcsellel. Támadásból védekezésbe való visszarendeződés. 2:1 elleni játék. Kisjátékok: 2:1, 3:1, 4:2, 5:2 alkalmazása egy és két udvarra. Területvédekezés. Felállási formák a kispályás játékban. *Kapusmunka:* Alaphelyzet, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás állított, lepattintott labdával. *Képességfejlesztés* A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző gyakorlatokkal (pl. futások előre, hátra és oldalra, irányváltással és fordulatokkal, labdával is; szökdelések-ugrások labda felhasználásával is; a játékelemek intenzív gyakorlása; mérkőzések; gyorsindulások különböző helyzetből, labdával is). A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat-végrehajtásokkal. A labdás koordináció játékos fejlesztése a játékelemekből kiindulva (cél elérése labdával, célbalövés, összjáték stb.). A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához. *Játékok, versengések* A technikai és a taktikai feladatok megoldását előkészítő, valamint a begyakorlást segítő játékok és játékos feladatmegoldások. Cserefutball 3–4 fős csapatokkal. Játék 1 kapura 2 labdával. 2:1 elleni játék. Kispályás labdarúgás. Labdarúgó mérkőzések. Részvétel az iskolai kispályás bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése. *Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés* Baleset-megelőzés a labdarúgás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. Az életkori sajátosságokhoz igazodó képességfejlesztés megvalósítása, különös tekintettel a koordinációs képességekre. A labdarúgás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése. A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között végzett játéktevékenységgel. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A sportjátékok játékelemeinek technikailag helyes és célszerű végrehajtásával kapcsolatos ismeretek, a tudatos és önálló tanulás segítése érdekében. A sportjátékok játékszabály- és taktikai alapismeretei.	

A sportjátékok elsajátítását kedvezően befolyásoló kondicionális és koordinációs képességek, valamint fejlesztésük alapismereti és egyszerű módszerei. Az eredményes csapatjáték feltételei és a csapatjátékos tulajdonságok tudatosítása. A sportjátékok szabadidőben is űzhető formáinak megismerése. Az öntevékeny játékszervezés és - vezetés alapvető ismeretei. A sportszerűség, a fair play szerepe, illetve a szabálykövető magatartás fontossága a sportjátékokban, a szabálytalanságok és a durvaság elutasítása, a sportjáték mérkőzéseit kísérő negatív jelenségek helyes értelmezése. A magyar sportjátékok kiemelkedő bázisai, nemzetközi sikerei. A sportjátékok balesetvédelmére, a tárgyi-létesítményi feltételekre és a sportoló felszerelésre vonatkozó alapismeretek. A labda nélküli és labdás egyszerű bemelegítés elvei és módszerei. A testnevelési játékok széles repertoárjának ismerete a sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátításához és az öntevékeny szabadidős tevékenységek szervezéséhez. A sportjátékok iránti érdeklődés kialakulása és megszilárdulása az egyéni adottságoknak és érdeklődésnek leginkább megfelelő sportjáték megtalálása rekreációs célú testedzésre, vagy a versenyszerű sportágválasztás elősegítésére.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Védőtől való elszakadás, hosszú és rövid indulás, sarkazás, önpassz, fektetett dobás, emberfogásos védekezés, kétkezes mellső átadás, mini-kosárlabdázás, szabálykövető magatartás. Ütközés, testcsel, sáncolás, laza és szoros emberfogás, bedobás, szabaddobás, büntetődobás, üres helyre helyezkedés, fair play. Játékelemek, labdaátadás, labdaátvétel, labdahúzogatás, labdagörgetés, csüd, megelőző szerelés, dekázás, partdobás, kigurítás-kirúgás, kispályás labdarúgás, összjáték, aranycsapat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Atlétikai jellegű feladatok**	**Órakeret 33/35 óra**
Előzetes tudás	A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok ismerete, precizitásra törekedve történő végrehajtása, változó körülmények között. A 3 lépéses dobóritmus ismerete. A különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban. Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is. A Kölyökatlétikával és/vagy a játékos feladatokkal kapcsolatos élmények kifejezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az atlétikai cselekvésminták elsajátítása, illetve azok alkalmazása az egyéni adottságoknak megfelelően. Törekvés az atlétikai versenyszámok technikájának elsajátítására és a teljesítménynövelésre.	

	Fejlődés elérése a kondicionális képességek terén, különös tekintettel az aerob állóképességre-, valamint az alsó- és felső végtag dinamikus erejére. A tartós futás technikájának optimalizálása, és az egyénhez igazított sebesség kialakulása. Kitartás és igyekezet a motoros képességfejlesztésben, valamint a tartós munkavégzésben. Érdeklődés az atlétika sportág iránt. Tehetséggondozás a versenysport iránt érdeklődők számára.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG Futások, rajtok Lassú futás tempóváltással, közbeiktatott feladatokkal. Futóiskolai gyakorlatok. Akadályfutás. (A szabadban természetes akadályok, a teremben tornaszerek leküzdése.) Közepes iramú futás. Iramfutások lendületesen, természetes mozgással. Állórajt, térdelőrajt. Rajtok-indulások különböző kiinduló helyzetből. Vágtafutások, gyorsfutások irányváltoztatással, különféle színtereken. Repülő és fokozó futások 30–40 m-en. Vágtafutások 20–30 m-en. Váltófutás, egykezes alsó váltás. Tartós futás a táv növelésével és a távnak megfelelő iram megválasztásával. Szökdelések, ugrások: Szökdelő és ugróiskolai gyakorlatok. Helyből távolugrás, folyamatosan is. Távolugrás guggoló vagy lépőtechnikával, 8–14 lépés nekifutásból az elugrás helyzetét tartva, elugró sávból. Magasugrás: 6–8 lépésről átlépő technikával nyújtott vagy hajlított lábbal; magasugróversenyek. Dobások: Dobóiskolai gyakorlatok: dobások és lökések különböző kiinduló helyzetből tömött labdával, helyből és 3–4 lépéses lendületből. Dobások és lökések különböző célba, különböző labdával. Vetőmozgás füles labdával célba (sáv, zóna) helyből és negyed fordulattal. Kislabdahajítás célba és távolba nekifutással. Súlylökés helyből. Képességfejlesztés Az ideg-izom kapcsolat javítása futóiskolai gyakorlatokkal. Reagáló képesség, reakciógyorsaság fejlesztése és felgyorsulási képesség fejlesztése rajtgyakorlatokkal. Gyorskoordinációs képességek fejlesztése különböző sebességgel végzett futásokkal. Aerob állóképesség fejlesztése, a kitartó futás távjának fokozatos növelésével és a távnak megfelelő egyéni iram kialakításával. Mozgásátállítódás képességének fejlesztése akadályfutásokkal. Kinesztétikus differenciáló képesség fejlesztése iramváltásos futással.	*Ének-zene:* ritmus-gyakorlatok, ritmusok. *Természetismeret:* energianyerés, szénhidrátok, zsírok, állóképesség, erő, gyorsaság. *Földrajz:* térképismeret. *Informatika:* táblázatok, grafikonok.

A láb dinamikus erejének növelése ugróiskolai gyakorlatokkal. A dinamikus láberő és a ritmusérzék növelése ugrókötél-gyakorlatokkal. Játékok, versengések Az atlétikai versenyszámok elsajátítását és begyakorlását segítő játékos feladatmegoldások, testnevelési játékok és versenyek. Rajtversenyek. Futóversenyek 60 m-es távon, térdelő rajttal. Váltóversenyek. Helyből távolugró versenyek. Távol- és magasugró versenyek. Kislabdahajító versenyek helyből és nekifutással. Súlylökő versenyek. Célba dobó versenyek. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A tartós futás technikájának optimalizálása, valamint az egyénhez igazított tartós futás sebességének kialakítása - a szabadidőben végzett önálló gyakorlás elősegítése érdekében. A szabadidőben és különböző terepen végzett tartós futások, kocogások előtti bemelegítő gyakorlatok elsajátítása. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A tartós futás, a gazdaságos vágtamozgás és az irambeosztással kapcsolatos alapismeretek. El- és felugrásoknál az erőteljes kar- és láblendítés jelentősége. A nekifutás sebességének és az el-, illetve felugrás nagysága közti kapcsolat. Különböző eszközökkel különböző célba történő dobások célszerű végrehajtásával kapcsolatos ismeretek. A szabad levegőn rendszeresen végzett tartós futások szerepe az edzettség és a fittség kialakításában. A fejlesztő folyamat során alkalmazott játékok, játékos feladatmegoldások céljának és jelentőségének tisztázása az atlétikára jellemző cselekvésminták elsajátításában. Az alapvető versenyszabályok ismerete és betartása. Törekvés a tanulók önmagukhoz viszonyított teljesítményének emelésére, egymás teljesítményének elismerése. Az aerob jellegű futások jelentősége az egészség megőrzésében. Ismeretnyújtással érdeklődés felkeltés a rendszeresen végzett tartós futások iránt.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állórajt, térdelőrajt, vágtafutás, tartós futás, váltófutás, egykezes alsó váltás, aerob állóképesség, futóiskolai gyakorlatok, irambeosztás, el- és felugrás, hajítás, lökés, edzettség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Torna jellegű feladatok**	**Órakeret 29/16 óra**

Előzetes tudás	Az alapvető hely- és helyzetváltoztató, valamint manipulatív mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. Alapvető tornaelemeket tartalmazó gyakorlat önálló bemutatása. A szekrényugrásoknál többnyire nyújtott karú támasz. Az egyensúly megtartása fordulatok, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok közben. A mászókulcsolás egyéni adottságoknak és képességeknek megfelelő végrehajtása. Egyénileg, párban és csoportban végzett ritmikus mozgásokban a zene követése fokozódó sikerességgel.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A motorikus cselekvésbiztonság fejlődése a torna jellegű feladatmegoldásokban. Igényesség az esztétikus test iránt és a „tornászos” mozgás elsajátítására. Fejlődés a torna jellegű feladatmegoldások szempontjából kiemelt motoros képességek terén, különös tekintettel a test erejére, az ízületi mozgékonyságra, az izomérzékelésre, a téri tájékozódó és az egyensúlyozó képességre. Törekvés a kreativitásra, az improvizációra és az önkifejezésre a torna jellegű feladatmegoldásokban. A reális testkép és a testtudat kialakulása. Az izmok, izomcsoportok erejének növelését és nyújtását szolgáló módszerek/gyakorlatok megismerése. A balesetvédelmi ismeretek tudatos alkalmazása, az együttműködés az egymás iránti segítőkészség kinyilvánítása. Érdeklődés kialakulása a torna jellegű feladatmegoldások iránt, a rendszeres fizikai aktivitás mozgásválasztékának bővítésére, illetve a versenysport iránt érdeklődők tehetséggondozása céljából.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG Torna **A talajtorna és legalább egy tornaszer választása kötelező.** *Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok:* Akadályokon fel-, át- és lemászások, kúszások. Támlázások különböző irányokban, különböző szereken. Mellső fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás. Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből, különböző testhelyzetekbe, sorozatban is. Zsugorfejállás. Fejállás, különböző lábtartásokkal. Fejállásból gurulóátfordulás előre, különböző testhelyzetekből, különböző testhelyzetekbe. Fellendülés kézállásba, bordásfalnál. Fellendülés kézállásba és gurulóátfordulás. Spárgakísérletek. Mérlegállás. Hanyattfekvésből emelés hídba. Tigrisbukfenc. Kézen átfordulás oldalt, mindkét irányba. Összefüggő talajgyakorlat. Keresztbe állított ugrószekrényen (2–4 rész): felguggolás és homorított leugrás; zsugorkanyarlati átugrás, guggoló átugrás; huszárugrás. Hosszába állított ugrószekrényen (2–4 rész): felguggolás és homorított leugrás; felguggolás és gurulóátfordulás	*Természetismeret:* az egyszerű gépek működési törvényszerűségei, forgatónyomaték, lökőerő, reakcióerő, hatásidő, egyensúly, tömeg, középpont. *Vizuális kultúra:*reneszánsz, barokk. *Etika:* társas viselkedés, önismeret, énkép, jellem, média, önreflexió, kooperatív

előre; gurulóátfordulás előre ugródeszkáról történő elrugaszkodással; felguggolás és leguggolás, felguggolás és leterpesztés. Alacsony gerendán: felguggolás és homorított leugrás; felguggolás és terpesztéssel leugrás. Gerendán: támaszhelyzeten át, fel- és leugrás. *Függéshelyzetek és függésgyakorlatok*: Változatos feladatok függőszereken függőállásban, függésben, fekvő függésben. Bordásfalon függésben haladás oldalt, felfelé és lefelé. Függésben húzódzkodások. Kötélmászás, mászókulcsolással. Érintő magas gyűrűn fiúknak: függésben térd- és sarokemelések; alaplendület függésben; zsugorlefüggés; lefüggés; fellendülés lebegő függésbe; ereszkedés hátsó függésbe; hátsó függésből emelés lebegőfüggésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás. Gyűrűn: hátsó függés; függésben lendület hátra, homorított leugrás, fellendülés lebegő függésbe. Lányoknak: lendületek előre-hátra; fellendülés lebegőfüggésbe; zsugorlefüggés. *Egyensúlyozó gyakorlatok:* Egyensúlyozó járások és játékos feladatok gerendán, ferde padon, fordulatokkal, szerek hordásával. Alacsony gerendán (lányoknak): érintőjárás, hármaslépés, fordulatokkal és szökdelésekkel is. Mérlegállás. Függőleges repülés lábterpesztéssel. *Képességfejlesztés* Koordinációs képességek fejlesztése egyszerű talajgyakorlati elemek végrehajtásával, azok kombinálásával, valamint az ugrószekrény és a gyűrű alkalmazásával (téri tájékozódó-, mozgásátállítódás képesség, ritmusérzék). Egyensúlyérzékelés fejlesztése alacsony gerendán végrehajtott statikus és dinamikus gyakorlatokkal. A váll, a kar és a törzs erejének fokozott erősítése támaszhelyzetben, valamint függésben végzett gyakorlatokkal. *Játékok, versengések* Játékos és utánzó feladatokkal ügyesség- és erőfejlesztés. Akadály- és váltóversenyek a tornaszerek felhasználásával. Összefüggő talajgyakorlat (fiúk-lányok), valamint gerendagyakorlat (lányok) önálló összeállítása, bemutatása a társak pontozásával. Tehetséggondozás a torna sportágban tehetségesekkel versenyeken való részvétellel. *Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés* A szervrendszerek sokoldalú alkalmazkodásának elősegítése a torna jellegű feladatmegoldásokkal. A saját testtömeg mozgatásával, valamint a különböző támaszban és függésben végzett gyakorlatokkal a test izmainak arányos fejlesztése, a helyes testtartás kialakításának/megtartásának biztosítása. A cselekvésbiztonság növelésével a mindennapi életben történő biztonságos cselekvések elősegítése. A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése. Ritmikus gimnasztika (lányoknak) *Előkészítő mozgások*: RG-re jellemző tartásos és mozgásos gyakorlatelemek (kar- és törzsívek, kar- és törzshullámok stb.). *Fő mozgások*: Testsúlyáthelyezések különböző irányokba, különböző kar- és törzsmozgásokkal kombinálva. Járások: alapforma, guggoló, lábujjon-, sarkon-, külső talpélenjárás, érintő-, hintajárás. Járások	munka. *Ének-zene:* ritmus és tempó.

láblendítéssel, térdemeléssel, sarokemeléssel; hajlított járás, különböző kar- és törzsmozgásokkal kombinálva, különböző irányba, fordulatokkal is. Ritmizált lépések*:* keringő-, ridalépés, zárt és nyitott hármaslépés, váltólépés egyszerű formái különböző kar-, ill. törzsmozgásokkal, fordulatokkal kombinálva. Futások*:* alapforma, térdemeléssel, sarokemeléssel, ollózó-, harántterpesztéssel – különböző kar-, ill. törzsmozgásokkal, fordulatokkal kombinálva. Szökdelések: térdemeléssel, sarokemeléssel, harántterpesztéssel, oldalterpesztéssel, őztartással, lábkeresztezéssel, fordulattal, galoppszökdelés, szökdelés őztartással, szökdelő hármaslépés, koppantó szökdelés, indiánszökdelés – különböző kar-, ill. törzsmozgásokkal, fordulatokkal kombinálva. Ugrások: ugrássorozatok, hajlított olló, olló, őz, hajlított őz, terpeszugrás, bicskaugrás, összeugrások térd- és láblendítéssel. Egyensúlyozás*:* lábujjon térdemeléssel előre, oldalra; hajlított lábemeléssel hátra (attitude). Forgások: lépőforgás (tourchaine), egyszerű fordulatok, forgások egy lábon. *Kötélgyakorlatok*: rövidkötél-gyakorlatok, lendítések, lengetések, körzések, nyolcas körzések, áthajtások, keresztáthajtások, dobások-elkapások, testre csavarások, talajra ütések, pörgetések, különböző irányokban és síkokban kötve egyszerű testtechnikai elemekkel. *Képességfejlesztés* Az ízületi mozgékonyság, a ritmus-, a reagáló-, az egyensúlyozó képességek fejlesztése. A törzs-, láb-, csípőízület-hajlítók és -feszítők dinamikus-statikus erejének növelése. Az improvizációs képesség, a kreativitás és az esztétikai érzék fejlesztése. Nyújtó, erősítő hatású, állóképességet, mozgáskoordinációt, ritmusérzéket, ízületi mozgékonyságot fejlesztő célgimnasztikai szabad-, bordásfal-, zsámoly-, rövidkötél-gyakorlatok. *Játékok, versengések* Átfutások, átugrások oszlopban kötél felhasználásával Páros gyakorlatok kötéllel. Játékok-feladatok hárman egy kötéllel. Egyéni és páros versengések kötél áthajtásokkal, különböző feladatokkal. *Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés* Prevenciós funkciók betöltése aerob munkavégzéssel, valamint az egészséget szem előtt tartó gyakorlatok jártasság szintű elsajátításával, a testtartásért felelős izomcsoportok fejlesztésével. Új, szabadidőben is gyakorolható testedzési formák megismerése által hozzájárulás az egészségmegőrző szokásrendszer megalapozásához. Aerobik (lányoknak és fiúknak) *Alapállás;* *2–4 ütemű alaplépések (Low-impact)*: járás (march), sarokérintés (heeldig), támadólépés (lounges), lábujjérintés (toetouch), kitörés (squat), térdlendítés (knee lift), saroklendítés (leg curl), lép-zár-lépés (step-touch), keresztlépés (grapevine), A-lépés (A step), V-lépés (V step), bokszlépés (boksz step), mambo, csa-csa-csa, sarkonfordulás (pivot-turn), oldallendítés (sidekick), lábszárlendítés (flickkikc), láblendítés (leg kick);	

2-4 ütemű alaplépések (Hi-impact): futás (jog), térdlendítés szökkenéssel (jumping knee lift), saroklendítés szökkenéssel (jumping leg curls), oldallendítés szökkenéssel (sidekick), lábszárlendítés szökkenéssel (flickkick), terpesz-zár (jumping jack), sasszé (chasse), harántszökdelés (ski-run); *Zenére történő mozgásokaerobik alaplépésekkel*: egyszerű alaplépések magas ismétlésszámmal, karmunkával; alaplépések variálása-kombinálása (haladással, karmunkával); alaplépések összekapcsolása; 4x8 ütemű egyszerű koreográfia (basic); szimmetrikus koreográfia. *Képességfejlesztés* Ritmusképesség-fejlesztés: egyszerű közismert zene ütemének kitapsolása minden ütemre, minden 1. ütemre, 1. és 5. ütemre stb., duplázva. Csoportok különböző módon jelzik az ütemeket (1. csoport tapsolja az 1. és a 2. ütemet, a 2. csoport dobbantja a 3. és a 4. ütemet stb.). Helyben járás közben tapsolás, duplázva stb. Az egészséget szem előtt mozgásanyag elsajátítása során a kondicionális és koordinációs képességfejlesztéssel hozzájárulása a fittség szervi megalapozásához Aerob munkavégzéssel az aerob állóképesség fejlesztése. *Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés* Prevenciós funkciók betöltése aerob munkavégzéssel, valamint az egészséget szem előtt tartó gyakorlatok jártasság szintű elsajátításával, a testtartásért felelős izomcsoportok fejlesztésével. Új, szabadidőben is gyakorolható testedzési formák megismerése által hozzájárulás az egészségmegőrző szokásrendszer megalapozásához. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A tornajellegű feladatmegoldások kulcsmozzanatai. Az életkorhoz és a fejlesztési folyamathoz igazított torna szaknyelve. Ismeretek a szerek, eszközök biztonságos használatáról, a segítségnyújtásról és a biztosításról. A tornajellegű feladatok sikeres megoldásához szükséges alapvető kondicionális és koordinációs képességek. A szenzitív életkorhoz igazított erőfejlesztő gyakorlatok helyes végrehajtására vonatkozó ismeretek. Osztálykeretben rendezett tornaversenyek rendezésével, lebonyolításával kapcsolatos alapismeretek. A kiemelkedő teljesítmény és az egyéni képességekhez viszonyított teljesítményfejlődés elismerése. A balesetmentes gyakorlás szabályainak betartása és betartatása. A feladat-végrehajtások során segítségnyújtás egymásnak. Az RG- és az aerobikgyakorlatok helyes, az egészséget szem előtt tartó kivitelezésének alapismeretei. A helytelen gyakorlat végrehajtása következményeinek tudatosulása. Az aerob munkavégzés lényege, és az állóképesség fejlesztésében betöltött szerepe. A helyes testtartásért felelős izmok-izomcsoportok erejének növelésére és nyújtására vonatkozó alapismeretek. Az ellenjavallt, károsodásokat okozó gyakorlatok elkerülése.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tornászos testtartás, támlázás, tigrisbukfenc, kézenátfordulás, zsugorkanyarlati átugrás, guggoló átugrás, huszárugrás, alaplendület függésben, zsugorlefüggés, lefüggés, lebegőfüggés, összefüggő gyakorlat, segítségnyújtás, biztosítás, tornaverseny, pontozás. RG, hintajárás, keringőlépés, ridalépés, hármaslépés, olló, őzugrás, terpeszugrás, bicskaugrás, lépőforgás. Aerobik, fitnesz aerobik, aerob munkavégzés, támadólépés, kitörés, A-lépés, V-lépés, bokszlépés, mambó, csa-csa-csa.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Alternatív környezetben űzhető sportok**	**Órakeret 23/18 óra**
Előzetes tudás	Néhány szabadidős mozgásforma alaptechnikai elmeinek végrehajtása és szabályainak ismerete. Az alternatív sportok sporteszközeinek biztonságos használata játéktevékenységekben. A természeti környezetben történő sportolás néhány egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályainak ismerete. Az időjárási körülményeknek megfelelően öltözködés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A helyi tárgyi feltételek függvényében választott sportági mozgásokkal elérhető célok. A szabadidőben jól hasznosítható sportágakban gyakorlottság szerzése. A szabadtéren különböző időjárási viszonyok között végzett tevékenységekben aktív részvétel. A szervezet edzettségének növelése. Az egészséges életmód iránti igény erősítése. A szabadban végzett testedzés jelentőségével, valamint a személyi és környezeti tisztasággal kapcsolatos ismeretek bővítése. A testneveléssel és a sporttal kapcsolatos pozitív beállítódás erősítése. Az alternatív környezetben végzett sporttevékenységek viselkedési és magatartási normáinak betartása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG **A helyi tantervben rögzített választás szerint legalább négy**, az évszaknak megfelelő és a helyi személyi és tárgyi körülményekhez, feltételekhez igazodó fizikai aktivitás: feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal ; falmászás;. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek. *Egy – a helyi tantervben leírható – lehetséges választás* mintáját képző négy aktivitás mozgásműveltségi anyaga: *Tollaslabda:* A tanult labdatechnikai gyakorlatok felelevenítése. A labda helyzetének megfelelő ütésmód megválasztása.	*Természetismeret:*időjárási ismeretek, tájékozódás, térképhasználat; gravitáció, szabadesés, forgómozgás; az emberi szervezet működése.

Játékos gyakorlatok párokban. Egyéni labdagyakorlatok: dekázás, haladással tenyeres, fonák ütések. Tenyeres és fonák ütések párokban folyosó felett. Kiszorítózás tollaslabdával. Tollaslabda-váltó körben hálóval ellátott pályán. Frizbi *Dobások* párokban, csoportokban (5–7 fő), állóhelyben, majd mozgásban és helycserékkel. Folyamatos passzolások. *Nyitások* meghatározott távolságra. Célbadobások a koronggal a zónába. *Védekező mozgások*, ugrások, elkapások. Tájfutás *A térkép.* A térképi ábrázolás. A térképek típusai. A természetjárás fontosabb térképtípusai. Város- és parktérképek. Útvonaltervezés a várostérképen. *Túra* a városban – csoportokban. Felkészülés a túrára: tervkészítés, a szükséges tárgyak összeírása stb. Túra jelzett turistautakon. A térkép követése tanári irányítással. *Az iránytű és a tájoló*. A tájolás. Távolságmérések a térképen. Távolságmérési gyakorlatok. Városi túra tervezése és önálló feladat megoldása. Turista- és tájfutó térképek jelrendszere. Túra tervezése: menetrend, távolságmérések, menetidő-megállapítás stb. *Tájékozódás a terepen* (gyakorlatok az iskola környékén). Terepgyakorlatok – vezetővonal-követés gyakorlása tájfutó térképpel közösen, majd kisebb csoportokban, futással. A tájékozódási ismeretek bővítése és rendszerezése. Önálló feladatmegoldást igénylő tevékenységre történő felkészítés. Képességfejlesztés A szabadidőben jól űzhető sportágak gyakorlásával a kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése. Játékok, versengések „Cicajáték” koronggal. Siklóverseny; „gyűjtögető”; baglyos játék. „Rollerezés” – egy léc felcsatolásával, vonalban, párokban. Siklás „alagútban”. Váltóversenyek tárgyak felemelésével, illetve lerakásával. Hóekeívelések párokban, egymás mellett és mögött. Váltóverseny, egyéni és csapat célba dobó verseny koronggal, mérkőzések. Versenyek meghatározott távon. Ügyességi versenyek. Szlalom verseny kapuk között, hóekeíveléssel. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Szabadidőben, különböző évszakokban, egyénileg, csapatban, formális és informális kertek között űzhető új testedzési formák jártaság szintű elsajátítása. Az edzettség növelése az alternatív	

környezetben űzhető sportok által. A sportági mozgásformák technikailag helyes elsajátítására törekvéssel a balesetek megelőzése. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A különböző időjárási körülményekhez és sportágakhoz igazodó bemelegítés. A választott aktivitáshoz köthető baleset-elhárítási ismeretek. Az választott mozgásrendszer játékszabályainak ismerete és alkalmazása. *Tollaslabda:* Tudja a tenyeres és fonák ütéseket játékhelyzetben alkalmazni. A szabadban és különböző évszakokban végzett testedzés egészségre gyakorolt hatásai. Környezettudatos viselkedés ismeretei és betartása. Az időjárásnak és a sportolási formának megfelelő öltözék tudatosítása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A választott aktivitásoknak megfelelő fogalmak. A közölt minta esetén: frizbi, korong, zóna, Spirit of Games, tájfutás, természetjárás, térképtípusok, egyenes korcsolyázás, alpesi síelés, rézsút siklás, hóeke, hóekeívelés, párhuzamos lendület, sportszerűség, sí-KRESZ.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dzsúdó, önvédelmi technika, eséstechnika, állásküzdelem, fogáskeresés, fogásbontás, földharc, fair play, agresszió, asszertivitás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Úszás és úszó jellegű feladatok	Órakeret 18/9óra
Előzetes tudás	Az uszoda rendszabályainak, baleset-megelőzési intézkedéseinek ismerete és betartása. Egy úszásnemben 25 méter biztonságos leúszása. A fejesugrás végrehajtása. A tanult úszásnem fogalmi készletének ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alsó tagozatban tanult úszásnem technikájának javítása. Az új úszásnem jártasság szintű elsajátítása. Fejlődés az aerob állóképesség terén az úszásnemnek megfelelő ritmus kialakításával, valamint folyamatos és távolságot növelő úszással. Az uszoda higiénés szabályainak betartása. Az úszás szerepének ismerete az egészséges életmódban és az életvédelemben.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Az úszásoktatás óraszáma helyi feltételektől függ, de 18 óra biztosítása előírt (a két évfolyamon együttesen). Amennyiben az iskola úszásoktatásra a helyi tantervben csak 18 órát tervez, vagy nem használja fel a teljes (36 órás) időkeretet, a fennmaradó órákat a többi tematikai egység időkeretének bővítésére kell fordítania. MOZGÁSMŰVELTSÉG Hátúszás *Feladatok háton:* lebegés és siklás háton. *Hátúszó lábtempó:* hátúszó lábtempó úszólappal és labdával; siklás hátúszás lábtempó; hátúszás lábmunka önálló gyakorlása. *Hátúszás kartempó:* hátúszás kartempó – késleltetve; mélytartásból, majd magastartásból; egykaros hátúszás-kísérletek; levegővétel. *Hátúszás kar- és lábtempó:* hátúszás lábtempó, késleltetett kartempó; hátúszás kar- és lábtempó technikai gyakorlatai. Gyorsúszás *Gyorsúszás lábtempó:*siklás hason; gyorsúszás lábtempó korlátnál és önállóan eszközök felhasználásával is; gyorsúszás lábtempóval. *Gyorsúszás kartempó:* gyorsúszás kartempó járásban; gyorsúszás kartempó járásban egy karral végzett kartempóval; egykaros úszások gyorsúszásban. *Gyorsúszás kar- és lábtempó összekötése.* *Gyorsúszás levegővétele:* gyorsúszás levegővétel gyakorlása járás közben;a gyorsúszás levegővétele „hátrafordulással”; a gyorsúszás kartempó és a levegővétel összekapcsolása.	*Természetismeret:* közegellenállás, a víz tulajdonságai, felhajtóerő, víz és vízszennyezés; személyi higiénia, testápolás.

Úszások a mélyvízben: gyorsúszás karral-lábbal; gyorsúszás karral – lábbal, hátrafordulásos levegővétellel; úszás szabadon. *Rajtok:* a hátúszó rajt előkészítő gyakorlatai, hátúszó rajt. Ugrások, merülések, taposások*:* beugrás és taposás a mélyvízben (növekvő időtartamban); fejesugrás. *Képességfejlesztés* A koordinációs képességek fejlesztése a technikai gyakorlatok pontos végrehajtásával. Aerob állóképesség fejlesztése növekvő távolságra történő taposással, és úszással a tanult úszásnemekben. A gyorsasági állóképesség fejlesztése a gyors-, illetve a hátúszás lábtempójának alkalmazásával rövidebb távon, ismétlésekkel, versenyszerűen, valamint versenyszerű úszással meghatározott távolságra. *Játékok, versengések* Fogójátékok. Játékos, kooperatív vízbe ugrások; feladatok labdával és különböző eszközökkel. Egyéni, sor- és váltóversenyek úszólappal, egyéb eszközökkel. Víz-alámerülési versenyek. Versenyek mély vízben víz alatti feladatokkal. Úszóversenyek talpas-, majd fejesugrással meghatározott távon, a tanult úszásnemekben. *Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés* A bemelegítés vizes gyakorlatai; tartásjavító, prevenciós vízi gyakorlatok. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az úszásnemek és az úszásnemekkel összefüggő alapvető szakkifejezések. A víz szervezetre gyakorolt hatásai. Az aerob állóképesség fogalma és a fejlesztés alapvető módszerei. Az úszás szerepe, jelentősége az edzettség és a fittség növelésében. A vízben végezhető játékok balesetvédelmi és játékszabályai. A tanulás során alkalmazott úszóversenyek szabályai. Az uszoda és a fürdők higiénés szabályai. Az úszástudás és a vízbiztonság szerepe az egészség megőrzésében és az életvédelemben. Bátorságra nevelés a mélyvízben történő gyakorlatokkal. Az önkontroll fejlesztése az önálló és tudatos tanulással.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Úszásnem, levegővétel, taposás, fejesugrás, intenzív úszás, aerob állóképesség, önkontroll, vízbiztonság, életvédelem.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Önvédelmi és küzdőfeladatok	Órakeret 19/17 óra
Előzetes tudás	Néhány önvédelmi fogás bemutatása. A grundbirkózás alapvető szabályainak ismerete és alkalmazása. Sportszerű küzdés, az asszertív viselkedés betartása. Az agresszió elutasítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A balesetek elkerülése szempontjából elengedhetetlenül fontos alapvető eséstechnikák és önvédelmi fogások elsajátítása. A tanult technikák változó körülmények közötti alkalmazásában jártassági szint elérése. Az alapvető önvédelmi szabályok, a leggyakoribb vészhelyzetek elkerülésének, a menekülés, a segítségkérés módjainak és lehetőségeinek ismeretei. Annak belátása, hogy a küzdősportokat csakis önvédelemre használhatják. Törekvés az önfegyelemre és az önszabályozásra.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG Önvédelem *Önvédelmi fogások*:Szabadulások egykezes, kétkezes lefogásból, mellső, hátsó egykezes és kétkezes átkarolásból. *Grundbirkózás:* Fogáskeresések állásban, megfogások és fogásmódok (kapocsfogás, tenyérbefogás, csuklófogás). Alapállások, alaphelyzetek gyakorlása. Fogáskeresés gyakorlása játékosan. Képességfejlesztés Az elvárt képességek kialakításához szükséges speciális küzdősportokra jellemző bemelegítő gyakorlatok, a kúszások és mászások, valamint speciális egyéni és páros képességfejlesztő gyakorlatok. Játékok, versengések Küzdőjátékokat előkészítő érintéses feladatok és játékok. Húzások, tolások előkészítése páros küzdőjátékokkal. Földharcjátékok (szőnyegfelület esetén). A grundbirkózás és a dzsúdó alaptechnikáinak jártasságszintű elsajátításával, az erő összemérések megteremtése. A tehetséges tanulók alaptudásának biztosítása az iskolán kívüli versenyeztetéshez és a sportegyesületbe történő irányításhoz.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* keleti kultúrák. *Természetismeret:* izmok, ízületek, anatómiai ismeretek, testi és lelki harmónia.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A balesetek elkerülése szempontjából elengedhetetlenül fontos alapvető eséstechnikák és önvédelmi fogások elsajátítása. Viselkedésminták kialakítása veszélyes helyzetek és fenyegetettség elkerülésére. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A gyakorlatok helyes végrehajtására vonatkozó technikai ismeretek. Játékos feladatmegoldások szerepe az önvédelmi és küzdőjellegű sportok elsajátításban. A versenyzés során az elbizakodottság és a félelem leküzdésének tudatosítása. Az agresszió és az asszertivitás értelmezése. A siker és a kudarc mint a versenyzés velejárói. Az ellenfél képességeinek elismerése, együttműködés a gyakorló párral. A magyar küzdősport legjobbjai, olimpiai bajnokunk: Kocsis Ferenc;Növényi Norbert; Majoros István; Kozma István(2); Hegedűs Csaba. Veszélyes helyzetekre, fenyegetettségre, a fenyegetettség elkerülésére vonatkozó, valamint a segítségkérésre, menekülésre vonatkozó ismeretek.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állásküzdelem, fogáskeresés, fogásbontás, fair play, agresszió, asszertivitás.

7. évfolyam

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén

Természetes és nem természetes mozgásformák
Gyakorlottság a célszerű óraszervezés megvalósításában.
Egyszerű relaxációs technikákról tájékozottság.
Egyszerű gimnasztikai gyakorlatok önálló összefűzése és előadása zenére.
Az erősítés és nyújtás néhány ellenjavallt gyakorlatának ismerete.
Az összehangolt, feszes testtartás kritériumainak való megfelelésre kísérletek.
A kamaszkori személyi higiénéről elemi tájékozottság.
Az eddig elsajátított relaxációs technikák, és a képtudati, szimbolizációs folyamatok összekapcsolása.

Sportjátékok
Gazdagabb sportjáték-technikai és - taktikai készlet.
Jártasság néhány taktikai formáció, helyzet megoldásában.
A játékszabályok kibővített körének megértése és alkalmazása.
A csapatjátékhoz szükséges együttműködés és kommunikáció fejlődése.
A sportjátékokhoz tartozó test-test elleni küzdelem megtapasztalása és elfogadása.
Konfliktusok, sportszerűtlenségek, deviáns magatartások esetén a gondolatok, vélemények szóban történő kifejezése.
Sporttörténeti alapvető tájékozottság a labdajátékokban.

Atlétika jellegű feladatok
Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása.
Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő végzése a tanult versenyszabályoknak megfelelően.
Mérhető fejlődés a képességekben és a sportági eredményekben.
Az atlétikai alapmozgásokban mozgásmintához közelítő bemutatás, a lendületszerzések és a befejező mozgások összekapcsolása.
A futás, a kocogás élettani jelentőségének ismerete.

Torna jellegű feladatok
A helyes testtartás, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának jelenléte a torna jellegű mozgásokban.
Talajon, gerendán, valamint gyűrűn növekvő önállóság jeleinek felmutatása a gyakorlásban, gyakorlat-összeállításban.
A szekrény- és a támaszugrások bátor végrehajtása, a képességnek megfelelő magasságon.
Látható fejlődés az aerobikgyakorlatok kivitelében és a zenével összhangban történő végrehajtása.
Önkontroll, együttműködés és segítségnyújtás a torna jellegű gyakorlatok végrehajtásában.

Alternatív környezetben űzhető sportok
Az évszakoknak megfelelő rekreációs célú sportágakban és népi hagyományokra épülő sportolási formákban bővülő gyakorlási tapasztalat és fellelhető erősebb belső motiváció némelyik területén.
Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek kinyilvánítása.

A természeti erők és a sport hasznos összekapcsolásának ismerete és az ezzel kapcsolatos előnyök, rutinok területén jártasság.
A környezettudatosság cselekedetekben való megjelenítése.
A verbális és nem verbális kommunikáció fejlődése a testkultúra hagyományos és újszerű mozgásanyagainak elsajátításában.
A szabadidőben végzett sportolás iránti pozitív beállítódás felmutatása.

Önvédelmi és küzdőfeladatok
A grundbirkózás alaptechnikájának, szabályainak gyakorlatban történő alkalmazása.
A különböző eséstechnikák, szabadulások, leszorítások és az önvédelmi gyakorlatainak kontrollált végrehajtása társsal.
Állásküzdelemben jártasság.
A fenyegetettségi szituációkra, segítségkérésre, menekülésre vonatkozó ismeretek elsajátítása.
A sportszerű győzni akarás kinyilvánítása.
A fájdalomtűrésben és az önfegyelemben érzékelhető fejlődés.

Heti 5 óra
Évi 180 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes és nem természetes mozgásformák**	**Órakeret 17 /17óra**
Előzetes tudás	A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny gyors kialakítása. A tanult rend-, illetve gimnasztikai gyakorlatok folyamatos, pontosságra törekvő és megfelelő intenzitású végrehajtása. 8–10 gyakorlattal önállóan bemelegítés végrehajtása. Az autogén tréning Alapfokú gyakorlatainak ismerete. A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása. A tanévben alkalmazott gimnasztika alapvető szakkifejezéseinek ismerete. A bemelegítés és a levezetés szempontjainak ismerete. Öntevékenyen részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Gyakorlottság a szervezés célszerűségét, gyorsaságát szolgáló új térformák, alakzatok kialakításában. Egyszerű relaxációs technikák elsajátítása. Motoros tesztekkel mérhető fejlődés a kondicionális képességekben. A gimnasztikai gyakorlatok, gyakorlatsorok zenével összhangban történő végrehajtása. A kreativitás kinyilvánítása önállóan összeállított gimnasztikai gyakorlatfüzérrel. Az erősítés és nyújtás ellenjavallt gyakorlatainak ismerete és az okozati összefüggés egyszerű magyarázata. Igényesség a harmonikus, szép testtartás kialakításában. A kamaszkori személyi higiénével kapcsolatos ismeretek bővülése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG Rendgyakorlatok, térbeli alakzatok kialakítása. A testnevelésóra szervezéséhez szükséges egyéb térformák, alakzatok. Mozgások zárt rendben, alakzatváltozások. Alakzatfelvételek járás és futás közben, a lépéshossz és a járás sebességének változtatásával. Ellenvonulások járásban és futásban. Fejlődések és szakadozások ellenvonulásban. Gimnasztika Természetes mozgásformák egyéni és társas gyakorlatok formájában, szerek, kéziszerek felhasználásával, játékos feladatokkal és versengésekkel összekötve. Játékos és szabadgyakorlati alapformájú szabad-, társas- szer és kéziszer-gyakorlatok (pad-, bordásfal-, labda-, karika-, ugrókötél-, gumikötél stb.). Nyújtó-, lazító hatású, állóképességet fejlesztő 8–16 ütemű, legalább 4 gyakorlatelemet tartalmazó szabadgyakorlatok és gyakorlatsorok. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal végrehajtva, önálló tervezéssel is.Zenére végzett összefüggő gimnasztikasor. Egyszerű	*Matematika:* számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások. *Természetismeret:* testünk, életműködéseink. *Vizuális kultúra:* tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.

légző és relaxációs gyakorlatok. A testtartás javítását szolgáló ízületi mozgékonyságot és a törzs erejét növelő gimnasztikai gyakorlatok. Képességfejlesztés Az alapállóképesség fejlesztése és a keringés fokozása zenére történő futásokkal és futás közben végzett feladatokkal. A kar- és a láb dinamikus erejének növelése kéziszer-gyakorlatokkal. A ritmusérzék, a kreativitás és a kinesztétikus differenciáló képesség fejlesztése zenére végzett gyakorlatokkal. Játékok, versengések A szervezet előkészítését, bemelegítését szolgáló testnevelési játékok, eszközzel is. A testtudatot alakító, koordináció- és fittségfejlesztő szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását, a gerinc izomegyensúlyának és a medence középállásának automatizálását biztosító eszközökkel is végezhető gyakorlatok. A láb statikai rendellenességei ellen ható gyakorlatok. Javasolt: A 10 testtájra vonatkozó gerinctorna gyakorlatanyagának felhasználása. Relaxációs alapgyakorlatok: (autogén tréning, progresszív relaxáció). Motoros, illetve fittségi tesztek végrehajtása. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az általános bemelegítő gyakorlatok összeállításának szempontjai és a bemelegítő blokkok főbb élettani hatásai. A keringést fokozó természetes és speciális sportági mozgásformák jelentősége a bemelegítés és az edzettség szempontjából. Az életkori sajátosságoknak megfelelő funkcionális erősítő gyakorlatok ismeretei és végrehajtásuk szempontjai. Az erősítés és nyújtás kapcsolata, alkalmazásuk módszerei. Az ellenjavallt gyakorlatok indoklása. Relaxációs technikák és prevenciós gyakorlatok szerepe az egészségmegőrzésben. Az autogén tréning és progresszív relaxáció értelmezése. Az izomegyensúly fogalmának feltárása. A kamaszkori személyi higiénével kapcsolatok információk. A tudatos higiénés magatartás ismérvei. Az edzettség értelmezése és a rendszeres fizikai aktivitás szerepe az edzettség megszerzésében és az egészségtudatos magatartásban.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ellenvonulás, gerinc-izomegyensúly, funkcionális gyakorlat, edzettség, egészségtudatos magatartás, autogén tréning, progresszív relaxáció, ellenjavallt gyakorlat, fizikai aktivitás, inaktivitás, intenzitás, terjedelem, időtartam, edzhetőség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Sportjátékok	Órakeret 40/31 óra
Előzetes tudás	A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátításában alkalmazott testnevelési játékok és játékos feladatok aktív és értő végrehajtása. A sportjátékok alapvető technikai készletének elsajátítása. Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására. A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása. Szabálykövető magatartás, önfegyelem, együttműködés kinyilvánítása a sportjátékokban. Részvétel a kedvelt sportjátékban a tanórán kívüli sportfoglalkozásokon, vagy egyéb szervezeti formában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A játékelemek eredményességre törekvő alkalmazása testnevelési játékokban és a sportjátékban. A sportjátékok technikai és taktikai készletét bővítő új elemek elsajátítása, és alkalmazása. Tapasztalatszerzés a taktikai helyzetek megoldásában. A játékszabályok kibővített körének ismerete és értő alkalmazása. A csapatjátékhoz szükséges együttműködés és kommunikáció fejlődése. A sportjátékokhoz tartozó test-test elleni küzdelem megtapasztalása és elfogadása. Konfliktusok esetén a gondolatok, vélemények szóban történő kifejezése és indokolása. A sportjátékokat kísérő sportszerűtlenségek, deviáns magatartások helyes megítélése. A sportjátékok magyar történetének kiemelkedő korszakai és személyiségei, valamint a világ élvonalába tartozó nemzetek megismerése. A sportjátékok iránti érdeklődés megszilárdulása. Az egyéni adottságokhoz és a megszerzett képességekhez igazodó sportjáték- tudás kialakulása, rekreációs célú vagy versenysport igényű alkalmazás elősegítésére.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Legalább két labdajáték választása kötelező. MOZGÁSMŰVELTSÉG Kosárlabdázás *Labda nélküli technikai gyakorlatok*: irányváltoztatás, cselezés; cselezés induláskor és futás közben. *Labdás technikai gyakorlatok*: Labdás ügyességi gyakorlatok (normál méretű labdával). Labdavezetés: Labdavezetés félaktív, aktív védővel szemben játékos formában. Megállás, sarkazás, labdavezetésből kapott labdával változatos körülmények között. Megállás, sarkazás önpasszból	*Matematika:* logika, valószínűség-számítás, térbeli alakzatok, tájékozódás. *Vizuális kultúra:* tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.

és kapott labdával, meghatározott helyen és időben. Kosárra dobások: labdavezetés, fektetett dobás. Lepattanó labda megszerzése után kosárra dobás. Fektetett dobás labdavezetésből, illetve kapott labdával ráfordulással. Közép távoli dobás helyből. Átadások, átvételek: Átadás különböző irányba és távolságra, mozgás közben, kétkezes mellső átadással, pattintva is. Páros lefutás egy védővel. Gyors indítás párokban. *Taktikai gyakorlatok*: Emberfogásos védekezés: labda nélküli és labdát birtokló támadó védése. Labdavezető játékos védése; védekezés a labdavezetést befejező és a még labdát vezető támadóval szemben. *Játékelemek alkalmazása*: 1:1 elleni játék, félaktív és aktív védővel; létszámfölényes helyzet 2:1 elleni játék. Befutások. 1:1 elleni játékadogatóval. Létszámfölényes helyzet 3:2 elleni játék. *Képességfejlesztés* Kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző labda nélküli és labdás technikai elemek, játékelemek gyakorlásával. Koordinációs képességek fejlesztése labdás gyakorlatokkal: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat végrehajtásokkal. A komplex képességfejlesztéssel hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához. A kognitív képességek fejlesztése (helyzetfelismerés, kreativitás, anticipáció stb.) az üres helyek, az előnyök felismerése, az ellenfél általi akadályoztatás kezelése, a célba találás, az összjátékban való részvétel eredményeként. *Játékok, versengések* A kosárlabdázás technikai, taktikai készletének tökéletesítése, valamint a játékelemek begyakorlása játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazásával. Kosárlabdázás labdavezetés nélkül, könnyített szabályokkal, a szabályok bővülő körének beépítésével. Kosárra dobó versenyek. Részvétel az iskolai mini kosárlabda bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése. *Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés* Baleset-megelőzés a kosárlabdázás játékelemeinek szabályos, körültekintő végrehajtásával, valamint a játékszabályok betartásával, a sportszerűség szabályainak szem előtt tartásával. Sikeres tanulás biztosításával a kosárlabdázás megszerettetése, hozzájárulás a fizikai rekreációs sportágválasztáshoz. *Képességfejlesztés* Labdakezelési ügyesség komplex fejlesztése (reagáló képesség, gyorskoordináció, ritmusérzék, differenciális mozgásérzékelés, téri tájékozódás, és egyensúlyozás) a testrészek különböző felületeivel történő érintésekkel egyénileg, párokban és csoportokban. Az egyensúlyozó és téri tájékozódó képesség fejlesztése csoportokban végzett alapérintéseket tartalmazó gyakorlatokkal, fordulatok és helycserék végrehajtásával.	*Fizika:* mozgások, ütközések, erő, energia. *Biológia-egészségtan:* az emberi szervezet működése, energianyerési folyamatok.

Az erő-állóképesség fejlesztése az egyenes leütés és a sáncolás többszöri és folyamatos végrehajtásával. Mozdulatgyorsaság fejlesztése dobott labdák elérésére törekvéssel különböző kiinduló helyzetből. *Játékok, versengések* *A*z alapérintések tökéletesítése és a játékelemek eredményességének javítása testnevelési játékok, játékos feladatok alkalmazásával. 2:2, 3:3 elleni játék meghatározott érintési módokkal, a tanult érintések beiktatásával. Versengések egyénileg és párokban különböző érintésekkel. *Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés* Kézilabdázás *Labda nélküli technikai gyakorlatok:* Alapmozgás, indulás, megállás, irányváltoztatások, cseles, megtévesztő mozgások, fordulatok labda nélkül. Lábmunka csiszolása. Indulócselek, le- és visszaforgások. Ütközések. Sáncolás helyben, mozgással talajon és felugrással. Résekre helyezkedés. Esések-tompítások. *Labdás technikai gyakorlatok:* labdavezetés nehezített körülmények között irány- és ritmusváltoztatásokkal. Önszöktetés. Labdás cselek: indulási-átadási lövő cselek. Átadások: test előtti átadások, oldalról és hátulról érkező labda elkapása. Kapura lövések: talajról különböző lendületszerzés után és felugrásból, passzív, félaktív és aktív védővel szemben. Átlövés felugrással is. Kapura lövések cselezés után. *Kapusmunka*: helyezkedés, támadás, ill. védekezés esetén. Feladatok gyorsindítás esetén. Indítások megelőzése. Védés kézzel, lábbal. 7 méteres védése. *Taktika:* Egyéni taktika - betörések labda nélkül és labdával. A kapus átívelése. Kitámadás, halászás, szerelés, elzárás. Csapatrész- és csapattaktika: 1.1; 2:1; 2:2, 3:2, 3:3 elleni játék. Védekezés emberfogással, 6:0-s. Üres helyre helyezkedés. Védőtől való elszakadás. Melléállásos elzárás. Gyors indítások. Lerohanásos támadás rendezetlen védelem ellen. Ötletjáték. Támadásból védekezésbe való gyors visszahelyezkedés. *Képességfejlesztés* A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző feladatokkal, gyakorlatokkal, a játékelemek intenzív gyakorlásával; mérkőzések játszásával. A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat végrehajtásokkal. A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és a fittség szervi megalapozásához. *Játékok, versengések* A kézilabdázás technikai, taktikai készletének tökéletesítése, valamint a játékelemek begyakorlása játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazásával. Célba dobó versenyek; kézilabdajáték a szabályok	

fokozatos bővítésével. Részvétel az iskolai bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése. *Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés* Baleset-megelőzés a kézilabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. A kézilabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése. A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között végzett játéktevékenységgel. Labdarúgás *Labdás technikai gyakorlatok:* labdavezetések mindkét lábbal, külső és belső csüddel, különböző alakzatban. Labdahúzogatás, -görgetés haladás közben, fordulatokkal. Átadások (passzolások), átvételek mindkét lábbal. Átadások laposan mozgás közben, ívelten növekvő távolságra, irányváltoztatással. Átvételek ívelt labdával. Labdalevétel: talppal, belsővel, külső csüddel, combbal, mellel. Levegőből érkező labda átvétele belsővel. Labda toppolás. Rúgások: belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával, különböző irányból érkező labdával. Dekázás: haladással, irányváltoztatással. Dekázás csoportosan csak lábbal, csak fejjel. Fejelés: előre, oldalra, különböző irányból érkező labdával. Fejelés felugrással. Cselezés: testcsel, labdavezetésből labda elhúzása oldalra, labdaátvétel testcsellel. Átadócsel, rúgócsel, rálépéssel, hátra húzással. Szerelés: alapszerelés-megelőző szerelés, labdaátvétel megakadályozása. Helyezkedés a támadó és a kapu közé, a labda elrúgása. Egyéb feladatok: partdobás szabályosan. *Kapusmunka*: guruló- és ívelt labda megfogása, kigurítás, kirúgás állított, lepattintott labdával, helyezkedés, erős lövés megfogása, lábbal védés, kidobás. *Taktikai gyakorlatok*: Gyors támadásba felfejlődés és visszarendeződés. „Poszt” vagy „udvaros” gyakorlás. Helyezkedés. Emberfogás poszt szerint. Támadásban a védőtől való elszakadás, üres helyre helyezkedés. Váltás védelemben. A támadások súlypontjának változtatása rövid és hosszú átadásokkal. Egyből játék. 4:2 elleni játék. *Képességfejlesztés* A motoros képességek fejlesztése a labdarúgás technikai készletének variálásával, intenzív, nehezített körülmények közötti nagyobb ismétlésszámban történő végrehajtásával. A komplex képességfejlesztést szolgálja a technikai elemek sajátos ritmusának-dinamikájának kialakítása, valamint azok változatos, egyre bonyolultabb feltételek (idő, pontosság, összjátékkényszer, ellenféljelenlét stb.) mellett történő gyakorlása. A szervezet edzettségének, fittségének növelése a szabadtéren, különböző évszakokban és időjárási viszonyok közötti gyakorlással, mérkőzések játszásával. *Játékok, versengések*	

A labdarúgás játékelemeinek elsajátítását és rögzítését segítő játékos feladatok, testnevelési játékok. Cserefoci. Lábtenisz meghatározott szabályokkal. Vonal foci. Játék 1 kapura 2 labdával. 2:1 elleni játék. Labdavezető, dekázó, célba rúgó és fejelő versenyek egyénileg és csoportosan. Kispályás labdarúgó mérkőzések. Részvétel az iskolai kispályás bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése. *Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés* Baleset-megelőzés az évszakhoz, az időjáráshoz alkalmazkodó sportág-specifikus bemelegítés-gyakorlataival, és a technikai- taktikai játékelemek szabályos és sportszerű végrehajtásával. A labdarúgásban különösen igénybe vett izmok erősítésének és nyújtásának elvei és gyakorlatai a sérülések, károsodások prevenciója érdekében. A szervek-szervrendszerek működésének fejlesztése a szabadtéren, különböző évszakokban és időjárási viszonyok között végzett sportág-specifikus motoros cselekvésekkel. Az élményszerű játékkal és a sokoldalú játéktudással a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A sportjátékokban a kibővített játékelem-repertoár technikai végrehajtására, a hibajavításra, a taktikai megoldásokra és hozzájuk kapcsolódó játékszabályokra vonatkozó ismeretek. A játék kiteljesítését szolgáló egyéni- és csapattaktikai ismeretek. A sportjátékszabályok körének bővítése és a képzettséghez igazodó játékvezetési ismeretek. A specifikus sportjátéktudás elsajátításához szükséges motoros képességek és alapvető fejlesztési módszerek. A csapatjátékok szerepe az együttműködés, a társas készségek kialakításában, a közösségi sikerek átélésének lehetőségeiben. A sportszerűség, a fair play és a szabálykövető magatartás fontossága a sportjátékokban. A sportolói és a szurkolói magatartás pozitív és negatív vonásai, a sporteseményekhez kapcsolódó durvaságok, az agresszió helyes értelmezése. A sportjátékok kiemelkedő magyar bázisai, nemzetközi sikerei. A világ élenjáró nemzetei a sportjátékokban. A sportjátékok rekreációs célú felhasználási lehetőségei és szerepe az egészséges életmód kialakításában. A sportjátékokkal kapcsolatos balesetvédelmi és elsősegély-nyújtási ismeretek.	

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	„Félaktív”, aktív védő, dobócsel, indulócsel, önpassz, lepattanó labda, ráfordulás, befutás, páros lefutás, 1:1, 2:1, 3:2. elleni játék, létszámfölényes helyzet. Adogató, felső egyenes nyitás, egyenes leütés, feladás, sáncolás, támadási alapformák, ütés-sáncolás fedezése, 1:1, 2:2 elleni játék. Ütközések, sáncolás, résekre helyezkedés, esés-tompítás, önszöktetés, átlövés, bevetődéses-bedőléses lövés, ejtés, betörés, gyorsindítás, kitámadás, halászás, elzárás, lerohanás. Átadócsel, rúgócsel, labda toppolás, emberfogás,

	védőtől való elszakadás, üres helyre helyezkedés, egyből játék, partdobás, sportágspecifikus bemelegítés, deviancia.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Atlétikai jellegű feladatok	Órakeret 30/27 óra
Előzetes tudás	A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatokban jártasság. A rajtok mozgáselemeinek végrehajtása az indítás jeleknek megfelelően. A futómozgás technikájának alkalmazása a vágta, illetve a tartósfutásban. Tapasztalat a nekifutás távolságának és sebességének megválasztásában. Kislabdahajítás. A kar- és láblendítés szerepe az el- és felugrások eredményességében. Az atlétikai versenyek lényeges szabályai. Szervezési feladatok vállalása a tanórai versenyek lebonyolításában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása. Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő elsajátítása és a versenyszabályoknak megfelelő alkalmazása. Az atlétika versenyszámainak eredményes tanulását és a teljesítmények javulását megalapozó motoros képességekben mérhető fejlődés elérése. A vágta-, a tartós-, valamint a váltófutás technikájának a mozgásmintához közelítő bemutatása. Ugrásoknál az optimális nekifutás, valamint az erőteljes kar- és láblendítés kialakítása. A hajításnál, lökésnél a lendületszerzés és kidobás összekapcsolása. Az ugrásoknál és a dobásoknál érvényesülő alapvető fizikai törvényszerűségek ismerete. A futás, a kocogás élettani jelentőségének ismerete. Az érdeklődés cselekvésekben történő kinyilvánítása az atlétikai mozgások, valamint a sportolás és a rendszeres testedzés iránt.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG Futások, rajtok A korábban tanult rajtformák (álló- és térdelőrajt) gyakorlása. Térdelőrajt rajtgépről. Rajtversenyek állórajttal, térdelőrajttal 15-20 m-es távon. Repülő és fokozó futások. Gyorsfutások játékosan és versenyek alkalmazásával 30-60 m-es távon. Iramfutás, tempófutás a táv fokozatos növelésével. Váltófutás váltózónában, egyenesben, játékosan és versenyszerűen, egykezes váltással. Tartós futás a táv és az intenzitás növelésével. Futás feladatokkal, akadályokkal, átfutás akadályok felett. Futóiskolai gyakorlatok. Szökdelések, ugrások Szökdelő és ugróiskolai gyakorlatok. Sorozat el- és felugrások. Helyből távolugrás. Távolugrás guggoló vagy lépő technikával. A nekifutás, az elugrás és a talajérés iskolázása (elugró sávból).	*Ének-zene:* ritmusgyakorlatok, ritmusok. *Biológia-egészségtan:* energianyerés, szénhidrátok, zsírok, állóképesség, erő, gyorsaság. *Informatika:* táblázatok, grafikonok. *Földrajz:* térképismeret.

Magasugrás átlépő és guruló technikával. A nekifutás és a felugrás iskolázása. Dobások Dobóiskolai gyakorlatok. Dobások, lökések különböző kiinduló helyzetből tömött- és füles labdával, célba is. Vetésfüles labdával zónába vagy célba, egy és két kézzel. Kislabdahajítás helyből, nekifutással hármas lépésritmusból. Kislabdahajítás célba. Súlylökés helyből és becsúszással. Vetés füles labdával távolba és célba,. Vetés tömött labdával, két kézzel két oldalra. Képességfejlesztés Az ideg-izom kapcsolat fejlesztése futóiskolai gyakorlatokkal. A reakció- és a vágtagyorsaság fejlesztése rajtokkal és vágtafutásokkal. Az idő- és tempóérzék fejlesztése iram- és tempófutásokkal. Gyorskoordinációs képességek fejlesztése különböző sebességgel végzett futásokkal. Az aerob állóképesség fejlesztése növekvő intenzitású tartós futással. Az ugrásokhoz szükséges gyorserő fejlesztése szökdelő és ugróiskolai gyakorlatokkal, valamint sorozat el- és felugrásokkal. A dobóerő és dobóügyesség fejlesztés tömött- és füles labda dobásokkal. Játékok, versengések Az atlétikai versenyszámok eredményes elsajátítását és az azokban elérhető teljesítmény fokozását elősegítő adekvát játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazása, versenyszerűen is. Az atlétikai versenyszámokban lebonyolított versenyek. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Az atlétikai mozgások cselekvésmintáinak optimalizálása növeli a mindennapi cselekvések és feladathelyzetek biztonságos megoldását. Az életkori periódushoz igazodó arányos és harmonikus erőfejlesztés elősegíti az atlétikus versenyszámok eredményes elsajátítását és rögzíti a biomechanikailag helyes testtartást. A futások különböző formáinak és különböző terepen történő végzése cselekvésmintát szolgáltatnak a szabadidőben és különböző terepen végzett tartós futások, kocogások számára. Levezetés, a szervezet lecsillapítása. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A rajtolás sikerében kiemelt szerepet játszó indulás utáni fokozatosan növekvő és gyorsuló lépések, a lábak és a karok aktív munkájának tudatosítása. Az ugrásoknál és a dobásoknál érvényesülő alapvető fizikai törvényszerűségek. Az „aktív elugrás” értelmezése. Az ugrások és dobások eredményes elsajátításához szükséges erőfajták, információk a passzív mozgatórendszer megterhelését, károsodását okozó erőedzésekről. A mozgáskoordináció szerepének tudatosítása az állóképességi és gyorsasági teljesítményekben.	

Az akarati tényezők szerepe az állóképességet igénylő teljesítményekben Alapvető ismeretek a terhelési összetevőkről. Ismeretek a tartós terhelések hatásáról a keringési rendszerre, a szervek és szervrendszerek szabályozására, működésük gazdaságosságára és a tanulásban érvényesülő teljesítőképességre. Az atlétikai képzéssel pozitív magatartásbeli tulajdonságok fejlesztése.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Változóna, egykezes váltás, magasugrás guruló technikával, hármas lépésritmus, vetés, ideg-izom kapcsolat, reagáló-gyorsaság, vágtagyorsaság, aktív és passzív mozgatórendszer, terhelési összetevő.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Torna jellegű feladatok**	**Órakeret 29/20 óra**
Előzetes tudás	A testtömeg uralása szükséges segítségadás mellett. A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása. Kötélmászás a képességnek megfelelő magasságig. Egyensúlygyakorlatok a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett. Az aerobik alaplépésekből 2–4 ütemű gyakorlat, egyszerű kartartásokkal és kargyakorlatokkal zenére is. A ritmikus sportgimnasztika egyszerű tartásos és mozgásos gyakorlatelemei. Technikailag helyes járások, ritmizált lépések, futások és szökdelések. Hibajavítás. Balesetvédelem. Segítségnyújtás a társaknak.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tornajellegű gyakorlatok végrehajtásánál igényesség a helyes testtartás kialakítására, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának megteremtésére. Talajon, gerendán, valamint gyűrűn összefüggő gyakorlatok önálló összeállítása, összekötő elemek alkalmazásával. A szekrény- és a támaszugrások biztonságos végrehajtása, a képességnek megfelelő magasságon. Az aerobik gyakorlatok végrehajtásában kreativitásra és igényes kivitelezésre törekvés. Az aerobik gyakorlatok zenével összhangban történő végrehajtása. A figyelemkoncentráció, az önkontroll és a kitartó képesség fejlődése. Önállóság, együttműködés és segítségnyújtás a torna jellegű gyakorlatok végrehajtásában.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

MOZGÁSMŰVELTSÉG Torna (talajtorna, szertorna) **A talajtorna és legalább egy tornaszer választása kötelező.** *Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok, támaszugrások*:Támlázások előre, hátra, oldalra, mellső, hátsó fekvőtámaszban haladással is. Mellső és mély fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás. Akadályok leküzdése támaszfeladatokkal.Gurulóátfordulások előre, hátra, különböző kiinduló helyzetből különböző befejező helyzetbe. Gurulóátfordulások sorozatban. Fejállás különböző kiinduló helyzetből, különböző lábtartással és lábmozgással. Mellső mérlegállás. Fellendülés kézállásba bordásfalnál, segítséggel és segítség nélkül. Fellendülés futólagos kézállásba, gurulás előre. Repülő-guruló átfordulás néhány lépés nekifutásból (fiúknak). Kézen átfordulás oldalra. Összefüggő talajgyakorlat. Csúsztatás nyújtott ülésből hasonfekvésbe és vissza (lányoknak). Vetődés mellső fekvőtámaszból nyújtott ülésbe (fiúknak). Ugrószekrény széltében (lányoknak: 3–4 rész, fiúknak: 4–5 rész): guggolóátugrás. Ugrószekrény hosszában (lányoknak: 3–4 rész, fiúknak 4-5 rész): gurulóátfordulás a szekrényen talajról elugrással; felguggolás, leterpesztés. *Függésgyakorlatok:* Akadályok leküzdése függésfeladatokkal.Mászás kötélen/rúdon. Függeszkedési kísérletek bordásfalon felfelé és lefelé. Vándormászás. Függeszkedési kísérletek kötélen (fiúknak). Magas *g*yűrű (fiúknak): alaplendület; zsugorlefüggés; lendület előre zsugorlefüggésbe; zsugorlefüggésből ereszkedés hátsó lefüggésbe; homorított leugrás hátra, lendületből. Érintő magas gyűrű (lányoknak): lendületek előre-hátra; fellendülés lebegő függésbe; zsugorlefüggés; ereszkedés hátsó függésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás. *Egyensúlyozó gyakorlatok*: Magas gerendán, ferdén elhelyezett padon: természetes és utánzó járások, futások, fordulatok. 1 m-es gerenda (lányoknak): Járások előre, hátra, oldalt különböző kartartásokkal. Érintőjárás; hármas lépés. Járás guggolásban. Mérlegállás. Függőleges repülés különböző kiinduló helyzetből. Aerobik(lányoknak, fiúknak) Alaplépések, lépéskombinációk irányváltoztatással, forgással és karmunkával; komplett gyakorlatlánc (koreográfia); zenére történő duplázás; aszimmetrikus koreográfia. Ugrókötélgyakorlatok(lányoknak, fiúknak) *Lengetések:* oldalt lengetés; elől lengetés; fent lengetés; „fűnyíró”; 8-as figura. *Kötéláthajtások*: egy, illetve páros lábon szökdeléssel, előre és hátra kötélhajtással állóhelyben és haladással; futás mindkét láb alatt történő áthajtással; helyben futás a joggoláshoz hasonló lábmunkával.	*Fizika:* az egyszerű gépek működési törvényszerűségei, forgatónyomaték, egyensúly, reakcióerő, hatásidő*;* egyensúly, tömegközéppont. *Biológia-egészségtan:* egyensúlyérzékelés, izomérzékelés. *Ének-zene:* ritmus és tempó.

Kombinációk: oldalt lengetés egyik oldalra, majd páros lábon szökdelés közben kötéláthatás előre, ezt követően oldalt lengetés másik oldalra; ugyanez hátra kötélhatással. *Fordulatok:* 2x180° fordulat (egy oldallengetés közben 180° fordulat, majd kötélhajtás hátra a láb alatt, ezután a második 180° fordulat majd kötélhatás előre a láb alatt. Képességfejlesztés Koordinációs képességek komplex fejlesztése talajgyakorlati és gyűrűn végezhető elemek kombinált végrehajtásával, valamint az ugrószekrény alkalmazásával (téri tájékozódó-mozgásátállítódás képesség, ritmusérzék). A statikus és dinamikus egyensúly-érzékelés fejlesztése gerendán végezhető gyakorlatokkal, illetve azok variálásával. A váll, a kar és törzs erejének erősítése támaszhelyzetben és függésben végzett gyakorlatokkal. Zenére, állásban és talajon saját testsúllyal végezhető gyakorlatok a főbb izomcsoportok erősítése céljából (térdfeszítő, -hajlító, csípőfeszítők, -hajlítók, törzsfeszítő, -hajlító, könyökízület-feszítők, -hajlítók). Erősítő és statikus nyújtó hatású gyakorlatok variálása. Játékok, versengések Célszerű testnevelési játékok a tornaszerek (gerenda, ugrószekrény, zsámolyok) felhasználásával is. Játékos feladatok, ugrókötéllel, kötélhajtással, hullámzó kör, hullámzó vonal. Összefüggő talajgyakorlat (fiúk-lányok), valamint gerendagyakorlat (lányok) önálló összeállítása, bemutatása összekötő elemek felhasználásával, a társak pontozásával. Tehetséggondozás a torna, az aerobik és ugrókötél sportágakban tehetségesekkel különböző versenyeken való részvétellel, tehetségirányítás a versenysportba. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Az egészséges testi fejlődés elősegítése a tornajellegű feladatmegoldásokkal és az aerob munkavégzéssel. A test izmainak arányos fejlesztése, a biomechanikailag helyes testtartás, a gerinc izomegyensúlyának elősegítése a különböző támaszban és függésben végzett gyakorlatokkal, az erő- és nyújtó gyakorlatok összhangjának megteremtésével. A tornajellegű feladatmegoldásokkal a cselekvésbiztonság növelése, áttételesen a mindennapok biztonságos cselekvéseinek elősegítése. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A tornajellegű feladatmegoldásokhoz tartozó sportágak koncentrikusan bővülő szaknyelvi ismeretei. A sportágspecifikus önálló és bemelegítés szempontjai.	

Az erősítő és nyújtó hatású gyakorlatok alapvető anatómiai és élettani ismeretei. A mozgáshibákkal kapcsolatos ismeretek bővítése, a technikáról alkotott mozgáskép pontosításához és az önkontroll elősegítéséhez. A funkcionális és célzatos erőfejlesztő gyakorlatok kiválasztásának és végrehajtásának alapismeretei. A zenei és az esztétikai kivitelezésre vonatkozó ismeretek. Az életkor szenzitív szakaszai és értelmezésük alapismeretei. A tornajellegű gyakorlatokkal kapcsolatos versenyrendezés és -lebonyolítás kérdései. A feladat-végrehajtások során az egymásnak nyújtott segítségnyújtás és -biztosítás módjainak verbális és gyakorlati ismeretei. Az egészséges életmód összetevői közül a rendszeres testmozgás és táplálkozás összefüggéseire vonatkozó ismeretek.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Futólagos kézállás, repülő guruló átfordulás, csúsztatás, vetődés, guggolóátugrás, vándormászás, homorított leugrás, aszimmetrikus koreográfia, ugrókötél-gyakorlat, statikus és dinamikus egyensúlyérzékelés, statikus nyújtás, szenzitív életkori szakasz.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Alternatív környezetben űzhető sportok**	**Órakeret 26/19 óra**
Előzetes tudás	Az alternatív környezetben űzhető sportágak alaptechnikái. A tanult sportágak űzéséhez szükséges eszközök biztonságos használata. A természeti és környezeti hatások és a szervezet alkalmazkodó képessége közötti összefüggés ismerete. A természeti környezetben sportok egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályai. A mostoha időjárási feltételek melletti testmozgás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A helyi tárgyi feltételek függvényében választott sportági mozgásokkal a tematika továbbtervezése. A játék- és sportkultúra gazdagodása a szabadidőben szórakozást és a játékélményt nyújtó új sportágak mozgásanyagának megismerésével. Az évszakoknak megfelelő rekreációs célú sportágak és népi hagyományokra épülő sportolási forma elsajátítása. Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek elsajátítása. A szabadban végzett mozgások jelentőségének belátása. A környezettudatosság fontosságának elismerése. A természeti/környezeti hatásokkal szembeni alkalmazkodó, ellenálló képesség növekedése. A verbális és nem verbális kommunikáció fejlődése a testkultúra hagyományos és újszerű mozgásanyagainak elsajátításával. A szabadidőben rekreációs céllal végzett fizikai aktivitás iránti pozitív beállítódás fokozódása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG **A helyi tantervben rögzített választás szerint legalább négy**, az évszaknak megfelelő és a helyi személyi és tárgyi körülményekhez, feltételekhez igazodó fizikai aktivitás: feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal ; falmászás;. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek. *Egy – a helyi tantervben leírható – lehetséges választás* mintáját képző négy aktivitás mozgásműveltségi anyaga: *Tollaslabda* Az alapütések felelevenítése, gyakorlása, az ütések irányítása. Pontszerzésre törekvés. A labda visszaütésének nehezítése helyezéssel vagy leütéssel. TOLLASLABDA. Gimnasztikai gyakorlatok tollaslabda ütővel. A lábmunka és az ütő mozgatásának gyakorlása labda nélkül. Mély - magas - középmagas *tenyeres ütések* párokban. Mély - magas - középmagas *fonák* ütések. Megütés, ejtés gyakorlása hálónál. Célbaütések tollaslabdával.	*Földrajz:* időjárási ismeretek, tájékozódás, térképhasználat.

Kiszorító párokban - csoportokban. Tollaslabda. ütésgyakorlatok párokban: - emelés - leütés. Alacsony és magas nyitások és azok fogadása. Játék párokban zsinór vagy folyosó felett. Egyéni és páros játék 2-3 pontig, felszerelt pályán a szabályok betartásával. *Strandröplabda* A röplabdajáték szabadidőben, szabadtéren, strandon is játszható technikai készletének valamint egyszerűsített játékformáinak elsajátítása. Asztalitenisz (folyosón és szabadban felállított asztalon is gyakorolható) *Előkészítő gyakorlatok:* a játékoknál felsorolt játékos gyakorlatok. *Technikai elemek:* alapállás; ütőtartás; lábmunka; tenyeres hosszú adogatás; tenyeres kontraütés; fonák hosszú adogatás; fonák kontraütés; fonák droppütés; tenyeres droppütés; fonák nyesett adogatás; tenyeres nyesett adogatás; alapszervák. - Mindkét oldali végtag fejlesztése. - Az előző évfolyamoknál használ gyakorlatok fejlesztése, hiba lehetőségek csökkentése. - Speciális ügyesség – fejlesztő gyakorlatok mindkét-oldalú végrehajtásával. Képességfejlesztés Az *asztalitenisz* játékhoz szükséges koordinációs képességek fejlesztése játékos gyakorlatokkal, illetve az alapütések technikájának gyakorlásával. A láb és a kar gyorserejének fejlesztése, különös tekintettel az asztalitenisz sportág igényeire. Játékok, versengések *Asztalitenisz:* Labdapattogtatás az ütő tenyeres, illetve fonák oldalán különböző testhelyzetben, állóhelyben és járás közben - ügyesebb és ügyetlenebb kézzel. Ütögetés a falra, illetve párokban - ügyetlenebb kézzel is. Játékos ütögetés, pattogtatás, egyensúlyozás állomásokon, mindkét kéz igénybevételével.Ütögetés az ütő tenyeres és fonák oldalát váltogatva. Szervák célba - versenyszerűen. Rövidített, illetve szabályos játszmák. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Szabadidőben, különböző évszakokban, egyénileg, csapatban, formális és informális kertek között űzhető új testedzési formák megismerése, jártasság szintű elsajátítása. A szervezet edzettségének, ellenálló- ésalkalmazkodó képességének fokozása a természeti és környezeti hatásokkal. Az egészséges életmóddal kapcsolatos tudásanyag bővítése, a környezettudatos magatartás formálása. Az új sportági mozgásformák megismerésével a motoros	

cselekvésbiztonság növelése, technikailag helyes elsajátításukkal a balesetek megelőzése. A technikai gyakorlatok káros kivitelezése következményeinek tudatosításával prevenciós ismeretek átadása. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A pszichomotoros tartalmakhoz tartozó információk az önálló és tudatos tanulás, gyakorlás elősegítésére. A választott aktivitás kellékei, játék- és versenyszabályai. A választott aktivitás helyes kivitelezésével és a testi épségre káros mozdulatokkal kapcsolatos ismeretek. Információk az sporteszközökről, valamint az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözékről Ismeretek a szabadtéren különböző évszakokban és időjárási körülmények között történő sportolás egészségvédő hatásairól. A környezetkímélő magatartás főbb kritériumai. A rekreáció alapértelmezése, életkori sajátosságai és az életen át tartó fizikai aktivitás alapismeretei. Tudják megválasztani a labda érkezésétől függően a megfelelő ütésmódot. Tudjanak alapszinten egyéni és páros játékot játszani!	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A választott aktivitásoknak megfelelő fogalmak. A közölt minta esetén: előre- és hátrakorcsolyázás, koszorú; tenyeres adogatás, tenyeres kontraütés, fonák adogatás, fonák kontraütés, fonák droppütés, tenyeres droppütés, fonák nyesett adogatás, tenyeres nyesett adogatás, alapszerva, ,diagonál lépés,

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Úszás és úszó jellegű feladatok**	**Órakeret 18/9 óra**
Előzetes tudás	Választott úszásnemben készségszintű, egy másikban 150 méteren vízbiztos folyamatos úszás. Intenzív úszásra törekvés rövidtávon. Fejesugrás végrehajtása és folyamatos taposás a mélyvízben. Az úszással összefüggő balesetvédelmi utasítások, valamint az uszoda, fürdő viselkedési szabályainak betartása. Ismeretek az úszástudás, a vízbiztonság szerepéről az egészség megőrzésében és az életvédelemben. A külső visszajelzés információinak elfogadása és hasznosítása a különböző úszásnemek gyakorlásánál.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Távolságban mérhető fejlődés a tanult úszásnemekkel történő úszásban. Az egyéni adottságoknak és a megszerzett képességeknek megfelelő mellúszó technika elsajátítása. A vízből mentés gyakorlatainak bemutatása. Az úszás életvédelmi és életmentési szerepe elméleti és gyakorlati ismereteinek elsajátítása. Felelősségérzet, segítőkészség kinyilvánítása. Érdeklődés megszilárdulása az úszás és a vizes sportok iránt.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Az úszásoktatás helyi döntésen alapuló választás. Amennyiben a helyi tantervben nem szerepel, a többi tematikus terület óraszámait az úszás óraszámával meg kell növelni. MOZGÁSMŰVELTSÉG Gyors- és hátúszás A tanult technikák csiszolása, az úszásnem megfelelő ritmusának kialakítása gyors és folyamatos úszással. Folyamatos úszás: választott úszásnemben a táv és az időtartam növelésével; úszás a választott úszásnemben ritmus- és iramváltással. Technikajavító gyakorlatok segédeszközökkel. Mellúszás *Mellúszás kartempó*: gyakorlatok szárazföldön majd derékig érő vízben; karmunka siklás közben; folyamatos úszás karmunkával. *Mellúszás levegővétel*: karmunka levegővétellel, kifújás a víz alatt; belégzés minden második, majd minden kartempóra. *Mellúszás lábtempó*: gyakorlatok a parton/tornapadon; vízben segítéséggel, segítség nélkül; folyamatosan, levegővétellel. *Mellúszás kar- és lábtempó*: 2-4 ciklussal úszás; siklás a ciklusok között. *Mélyvízbe ugrások, taposások*: taposás gyakorlása az időtartam növelésével; különböző feladatokkal; vízbe ugrások; taposó ugrás; fejesugrás különböző testhelyzetből. *Merülések:*merülések feladatokkal; a víz alatti tartózkodás időtartamának növelésével; a medence alján elhelyezett tárgyak felhozatala. *Úszások mélyvízben*: vegyesúszás (mell-, hát-, gyorsúszás) mélyvízben 50–200 m-en. *Rajtok, fordulók.* *Vízből mentés-életmentés*: lebegések; úszás csak karral, vagy csak lábbal; úszás egyik, vagy mindkét karral a víz alatt; társ kimentése egyszerű mentési módokon. Képességfejlesztés A technikát előkészítő izomfejlesztő gyakorlatok eszközzel és eszköz nélkül. Aerob állóképesség-fejlesztés a tanult úszásnemek ritmusának, dinamikájának kialakításával, folyamatos úszással az	*Fizika:* közegellenállás, a víz tulajdonságai, felhajtóerő, vízszennyezés. *Biológia-egészségtan:* személyi higiénia, testápolás.

úszás távjának növelésével. Az anaerob állóképesség fejlesztése rövid távok többszöri és erőteljes leúszásával. Koordinációs, kondicionális képességek fejlesztése úszástechnikai gyakorlatokkal. Játékok, versengések Fogójátékok különböző úszásnemekkel; búvárjátékok; játékos vízbeugrások; vízilabdázás könnyített szabályokkal; vízi röplabdázás, vízi kosárlabdázás és vízi foci egyezményes szabályokkal. Sor- és váltóversenyek különböző egyéni, páros és csoportos úszófeladatokkal, eszközökkel; merülési versenyek; úszóversenyek különböző távokon; „műugró” versenyek. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A vízi torna, a bemelegítés vizes gyakorlatai. Tartásjavító, prevenciós és rehabilitációs vízi gyakorlatok. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A mellúszás technikai elsajátításával összefüggő alapvető szakkifejezések. Az úszásnál érvényesülő hidrosztatikai és hidrodinamikai törvényszerűségek elemi ismeretei. Ismeretek az úszásról, mint a legszimmetrikusabb és legsokoldalúbb testet igénybe vevő sportágról. A serdülőkorral bekövetkezett alkati változások hatása a vízfekvésre, technikajavító gyakorlatok és egyszerű módszerek. Az anaerob állóképesség fogalma és a fejlesztés alapvető módszerei. A feldolgozásra kerülő vizes sportokkal kapcsolatos technikai és szabályismeretek. A **v**izes sportok balesetvédelmi és játékszabályai. Az úszóversenyekkel kapcsolatos ismeretek körének bővítése. Az úszástudás és a vízbiztonság szerepe az életvédelemben, az egészséges életmódban. Az úszás életvédelmi és életmentési szerepe. Az úszás mint nemtől, életkortól és edzettségi állopottól független fizikai rekreációs lehetőség. A magyar úszósport nemzetközi sikerei és kiemelkedő úszóegyéniségei, edzői. Az úszás kiemelkedő nemzetközi képviselői.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mellúszás, vegyesúszás, vízből mentés, életmentés, anaerob állóképesség, vízilabdázás, műugrás, vízi gimnasztika, vízi aerobik, vízi röplabdázás, vízi kosárlabdázás, vízi foci; rehabilitáció.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Önvédelmi és küzdő jellegű feladatok**	**Órakeret 20/21óra**
Előzetes tudás	Az alapvető önvédelmi fogások és eséstechnikák. A dzsúdó elemi guruló- és esés gyakorlatai. Néhány egyszerű önvédelmi fogás. A test-test elleni küzdelem. Az érzelmek és az agresszió szabályozása. Mások teljesítményének elismerése. A tanult önvédelmi és küzdő jellegű feladatok szabályai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önvédelmi módok megismerése és gyakorlatainak kontrollált végrehajtása. Különböző eséstechnikák biztonságos végrehajtása társ közreműködésével is. Leszorításstechnikák és leszorításból történő szabadulások megismerése. Állásküzdelem kialakítása a dzsúdó elsajátított dobásaival. Veszélyes helyzetek, fenyegetettség felismerése, viselkedésminták elsajátítása a fenyegetettség elkerülésére. Segítségkérésre, menekülésre vonatkozó ismeretek elsajátítása. A sportszerű győzni akarás kinyilvánítása. A fájdalomtűrés és az önfegyelem fejlődése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG Önvédelem, önvédelmi fogások Szabadulások fojtásfogásból. Felső egykezes kalapácsütés, egyenes ütés és köríves ütés védése, hárítása. Egyenes rúgás hárítása. Védés után a tanult dobástechnikák alkalmazása (pl. egyenes ütés hárítása oldalra kitéréssel, majd nagy külső horogdobás). Dzsúdó *Különböző eséstechnikák* tompító felületének elsajátítása alacsony talaj közeli helyzetekben. Zuhanó esések előre, hátra, oldalra - különböző kiinduló helyzetekből (térdelés, nyújtott ülés, guggolás, hajlított állás, állás). Csúsztatott esés jobbra és balra állásban majd oldalazó szökdeléssel. Társas rávezető gyakorlatok (társ hátán történő ülésből, társ által kötéllel lábat meghúzva, térdelőtámaszból a társ általi kézkihúzással). Zuhanó esések társ általi lökésből állásban és mozgásban. *Földharc technikák*: leszorítás technikák ismerete. Rézsútos/oldalsó/fej felőli/lovagló üléses leszorítás technikája. A leszorításokból történő szabadulások ismerete. Mini küzdelmek befogott leszorítás technikákból történő szabadulás adott időn belül	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* keleti kultúrák. *Biológia-egészségtan:* izmok, ízületek, anatómiai ismeretek, testi és lelki harmónia.

(pl. 25 mp). Mini földharc küzdelem leszorítás technikák befogására irányulóan. *Dobás technikák*: Alapfogás. Egyensúlyvesztés irányai, a dobás részei. Nagy külső horogdobás (osotogari), nagy csípődobás (ogoshi). *Átmenet dobástechnikából leszorítás technikába:* nagy külső horogdobást követően rézsútos leszorítás, nagy csípődobást követően rézsútos leszorítás**.** *Állás küzdelem (dzsúdó):* Tanult dobásokkal történő állásküzdelem. Képességfejlesztés Az önvédelmi és küzdő jellegű feladatok eredményes elsajátításához szükséges kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése természetes mozgásformák és játékos, egyéni és páros képességfejlesztő gyakorlatok alkalmazásával (mászások, kúszások, emelések-hordások, függeszkedések, húzások-tolások, kéziszerrel történő gyakorlatok). Játékok, versengések Az állás és földharc küzdelmet előkészítő páros küzdőjátékok. Földharcjátékok (szőnyegfelület esetén). Állásban végzett játékok. Emeléseket előkészítő páros küzdőjátékok. Mögékerülés, kiemelés páros játékos küzdőgyakorlatai. Állásküzdelmek azonos súlyú partnerekkel a grundbirkózás és a dzsúdó elsajátított elemeinek alkalmazásával. A tehetséges tanulók sportágspecifikus tudásának növelése a diáksportban történő versenyeztetéshez és a sportegyesületbe történő irányításhoz. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A mindennapi cselekvésbiztonság növelése az eséstechnikák és tompítások elsajátításával. Viselkedésminták elsajátítása a veszélyes helyzetek és fenyegetettség elkerülésére. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az oktatásra kerülő gyakorlatok technikailag helyes végrehajtására vonatkozó ismeretek. Átfogó ismeretek a szabálytalan és tilos fogásokról. Az önvédelmi és küzdő jellegű feladatok eredményes végrehajtását befolyásoló alapvető motoros képességek ismeretei és életkorhoz igazított fejlesztés módszerei. A küzdősportok mint a magyar sport nemzetközi sikereinek kiemelkedő képviselője. Szemléletformálás a küzdősportok komplex személyiségfejlesztő értékeinek ismertetésével (motoros, kognitív, szociális és érzelmi akarati tulajdonságok). Mire tanít a dzsúdó? Néhány elv és bölcselet a keleti mesterek tanításaiból. Annak tudatosítása, hogy a küzdőmódokban a szerény, szorgalmas és kitartó emberek találnak védelmi eszközt.	

A küzdősportok gyakorlásában alapvető elv az egészségi és élettani szabályok megtartásának elve: a gyakorlás és a pihenés helyes aránya, a helyes táplálkozás, a célszerű légzés, a túlerőltetés elkerülése. Az óvatosság, a figyelem és a józan helyzetmegítélés mellett le kell küzdeni az elbizakodottságot, a vigyázatlanságot és a félelmet.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Felső egykezes kalapácsütés, egyenes ütés és köríves ütés, egyenes rúgás, fojtásfogás, leszorítás, nagy külső horogdobás (osotogari), nagy csípődobás (ogoshi).

8. évfolyam

Heti 5 óra
Évi 180 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes és nem természetes mozgásformák**	**Órakeret 18/16 óra**
Előzetes tudás	A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny gyors kialakítása. A tanult rend-, illetve gimnasztikai gyakorlatok folyamatos, pontosságra törekvő és megfelelő intenzitású végrehajtása. 8–10 gyakorlattal önállóan bemelegítés végrehajtása. Az autogén tréning Alapfokú gyakorlatainak ismerete. A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása. A tanévben alkalmazott gimnasztika alapvető szakkifejezéseinek ismerete. A bemelegítés és a levezetés szempontjainak ismerete. Öntevékenyen részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Gyakorlottság a szervezés célszerűségét, gyorsaságát szolgáló új térformák, alakzatok kialakításában. Egyszerű relaxációs technikák elsajátítása. Motoros tesztekkel mérhető fejlődés a kondicionális képességekben. A gimnasztikai gyakorlatok, gyakorlatsorok zenével összhangban történő végrehajtása. A kreativitás kinyilvánítása önállóan összeállított gimnasztikai gyakorlatfüzérrel. Az erősítés és nyújtás ellenjavallt gyakorlatainak ismerete és az okozati összefüggés egyszerű magyarázata. Igényesség a harmonikus, szép testtartás kialakításában. A kamaszkori személyi higiénével kapcsolatos ismeretek bővülése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG Rendgyakorlatok, térbeli alakzatok kialakítása. A testnevelésóra szervezéséhez szükséges egyéb térformák, alakzatok. Mozgások zárt rendben, alakzatváltozások. Alakzatfelvételek járás és futás közben, a lépéshossz és a járás sebességének változtatásával.	*Matematika:* számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások.

Ellenvonulások járásban és futásban. Fejlődések és szakadozások ellenvonulásban. Gimnasztika Természetes mozgásformák egyéni és társas gyakorlatok formájában, szerek, kéziszerek felhasználásával, játékos feladatokkal és versengésekkel összekötve. Játékos és szabadgyakorlati alapformájú szabad-, társas- szer és kéziszer-gyakorlatok (pad-, bordásfal-, labda-, karika-, ugrókötél-, gumikötél stb.). Nyújtó-, lazító hatású, állóképességet fejlesztő 8–16 ütemű, legalább 4 gyakorlatelemet tartalmazó szabadgyakorlatok és gyakorlatsorok. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal végrehajtva, önálló tervezéssel is. Zenére végzett összefüggő gimnasztikasor. Egyszerű légző és relaxációs gyakorlatok. A testtartás javítását szolgáló ízületi mozgékonyságot és a törzs erejét növelő gimnasztikai gyakorlatok. Képességfejlesztés Az alapállóképesség fejlesztése és a keringés fokozása zenére történő futásokkal és futás közben végzett feladatokkal. A kar- és a láb dinamikus erejének növelése kéziszer-gyakorlatokkal. A ritmusérzék, a kreativitás és a kinesztétikus differenciáló képesség fejlesztése zenére végzett gyakorlatokkal. Játékok, versengések A szervezet előkészítését, bemelegítését szolgáló testnevelési játékok, eszközzel is. A testtudatot alakító, koordináció- és fittségfejlesztő szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását, a gerinc izomegyensúlyának és a medence középállásának automatizálását biztosító eszközökkel is végezhető gyakorlatok. A láb statikai rendellenességei ellen ható gyakorlatok. Javasolt: A 10 testtájra vonatkozó gerinctorna gyakorlatanyagának felhasználása. Relaxációs alapgyakorlatok: (autogén tréning, progresszív relaxáció). Motoros, illetve fittségi tesztek végrehajtása. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az általános bemelegítő gyakorlatok összeállításának szempontjai és a bemelegítő blokkok főbb élettani hatásai. A keringést fokozó természetes és speciális sportági mozgásformák jelentősége a bemelegítés és az edzettség szempontjából. Az életkori sajátosságoknak megfelelő funkcionális erősítő gyakorlatok ismeretei és végrehajtásuk szempontjai. Az erősítés és nyújtás kapcsolata, alkalmazásuk módszerei. Az ellenjavallt gyakorlatok indoklása.	*Természetismeret:* testünk, életműködéseink. *Vizuális kultúra:* tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.

Relaxációs technikák és prevenciós gyakorlatok szerepe az egészségmegőrzésben. Az autogén tréning és progresszív relaxáció értelmezése. Az izomegyensúly fogalmának feltárása. A kamaszkori személyi higiénével kapcsolatok információk. A tudatos higiénés magatartás ismérvei. Az edzettség értelmezése és a rendszeres fizikai aktivitás szerepe az edzettség megszerzésében és az egészségtudatos magatartásban.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ellenvonulás, gerinc-izomegyensúly, funkcionális gyakorlat, edzettség, egészségtudatos magatartás, autogén tréning, progresszív relaxáció, ellenjavallt gyakorlat, fizikai aktivitás, inaktivitás, intenzitás, terjedelem, időtartam, edzhetőség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Sportjátékok**	**Órakeret 32/30 óra**
Előzetes tudás	A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátításában alkalmazott testnevelési játékok és játékos feladatok aktív és értő végrehajtása. A sportjátékok alapvető technikai készletének elsajátítása. Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására. A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása. Szabálykövető magatartás, önfegyelem, együttműködés kinyilvánítása a sportjátékokban. Részvétel a kedvelt sportjátékban a tanórán kívüli sportfoglalkozásokon, vagy egyéb szervezeti formában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A játékelemek eredményességre törekvő alkalmazása testnevelési játékokban és a sportjátékban. A sportjátékok technikai és taktikai készletét bővítő új elemek elsajátítása, és alkalmazása. Tapasztalatszerzés a taktikai helyzetek megoldásában. A játékszabályok kibővített körének ismerete és értő alkalmazása. A csapatjátékhoz szükséges együttműködés és kommunikáció fejlődése. A sportjátékokhoz tartozó test-test elleni küzdelem megtapasztalása és elfogadása. Konfliktusok esetén a gondolatok, vélemények szóban történő kifejezése és indokolása. A sportjátékokat kísérő sportszerűtlenségek, deviáns magatartások helyes megítélése. A sportjátékok magyar történetének kiemelkedő korszakai és személyiségei, valamint a világ élvonalába tartozó nemzetek megismerése. A sportjátékok iránti érdeklődés megszilárdulása.	

	Az egyéni adottságokhoz és a megszerzett képességekhez igazodó sportjáték- tudás kialakulása, rekreációs célú vagy versenysport igényű alkalmazás elősegítésére.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Legalább két labdajáték választása kötelező. MOZGÁSMŰVELTSÉG Kosárlabdázás *Labda nélküli technikai gyakorlatok*: irányváltoztatás, cselezés; cselezés induláskor és futás közben. *Labdás technikai gyakorlatok*: Labdás ügyességi gyakorlatok (normál méretű labdával). Labdavezetés: Labdavezetés félaktív, aktív védővel szemben játékos formában. Labdavezetés közben cselezés. Megállás, sarkazás, labdavezetésből kapott labdával változatos körülmények között. Megállás, sarkazás önpasszból és kapott labdával, meghatározott helyen és időben. Kosárra dobások: dobócsel, indulócsel után labdavezetés, fektetett dobás. Lepattanó labda megszerzése után kosárra dobás. Fektetett dobás labdavezetésből, illetve kapott labdával ráfordulással. Közép távoli dobás helyből. Átadások, átvételek: Átadás különböző irányba és távolságra, mozgás közben, kétkezes mellső átadással, pattintva is. Bejátszás befutó társnak. Páros lefutás egy védővel. Hármas-nyolcas mögéfutással. Gyors indítás párokban. *Taktikai gyakorlatok*: Emberfogásos védekezés: labda nélküli és labdát birtokló támadó védése. Labdavezető játékos védése; védekezés a labdavezetést befejező és a még labdát vezető támadóval szemben. *Játékelemek alkalmazása*: 1:1 elleni játék, félaktív és aktív védővel; létszámfölényes helyzet 2:1 elleni játék. Befutások. 1:1 elleni játékadogatóval. Létszámfölényes helyzet 3:2 elleni játék. *Képességfejlesztés* Kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző labda nélküli és labdás technikai elemek, játékelemek gyakorlásával. Koordinációs képességek fejlesztése labdás gyakorlatokkal: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat végrehajtásokkal. A komplex képességfejlesztéssel hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához. A kognitív képességek fejlesztése (helyzetfelismerés, kreativitás, anticipáció stb.) az üres helyek, az előnyök felismerése, az ellenfél általi akadályoztatás kezelése, a célba találás, az összjátékban való részvétel eredményeként. *Játékok, versengések* A kosárlabdázás technikai, taktikai készletének tökéletesítése, valamint a játékelemek begyakorlása játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazásával. Kosárlabdázás labdavezetés nélkül, könnyített szabályokkal, a szabályok bővülő körének beépítésével. Kosárra dobó	*Matematika:* logika, valószínűség-számítás, térbeli alakzatok, tájékozódás. *Vizuális kultúra:* tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció. *Fizika:* mozgások, ütközések, erő, energia. *Biológia-egészségtan:* az emberi szervezet működése, energianyerési folyamatok.

versenyek. Részvétel az iskolai mini kosárlabda bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése. *Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés* Baleset-megelőzés a kosárlabdázás játékelemeinek szabályos, körültekintő végrehajtásával, valamint a játékszabályok betartásával, a sportszerűség szabályainak szem előtt tartásával. Sikeres tanulás biztosításával a kosárlabdázás megszerettetése, hozzájárulás a fizikai rekreációs sportágválasztáshoz. Röplabdázás *Labdás technikai gyakorlatok, a tanult játékelemek tökéletesítése:* Az alkar-, kosárérintés, felső ütőérintés és alsó egyenes nyitás gyakorlása egyéni, páros és csoportos gyakorlatokban. *Kosárérintés változatai*: kosárérintés előre-hátra, alacsony és közepesen magasra elpattanó labdával. Kosárérintés célba, fölre tett karikába, kosárba, különböző magasságú zsinór felett. *Felső egyenes nyitás.* a mozgás végrehajtása a labda megütése nélkül, egyénileg a fallal szemben a labda megütésével; párokban a zsinór/háló felett. A nyitás végrehajtása a zsinórtól növekvő távolságra és különböző nagyságú célterületre, az alapvonal különböző pontjairól. *Felső egyenes nyitás-nyitásfogadás.* A felső egyenes nyitás és az alkarérintéssel történő nyitásfogadás gyakorlása csoportokban, forgással. *Egyenes leütés:* a mozgássor gyakorlása labda és zsinór nélkül, majd zsinórnál tartott, illetve pontosan dobott labdából. *Taktikai gyakorlatok*. Támadási alapformák. Helyezkedés támadásnál. Az ütés és a sáncolás fedezése. *Képességfejlesztés* Labdakezelési ügyesség komplex fejlesztése (reagáló képesség, gyorskoordináció, ritmusérzék, differenciális mozgásérzékelés, téri tájékozódás, és egyensúlyozás) a testrészek különböző felületeivel történő érintésekkel egyénileg, párokban és csoportokban. Az egyensúlyozó és téri tájékozódó képesség fejlesztése csoportokban végzett alapérintéseket tartalmazó gyakorlatokkal, fordulatok és helycserék végrehajtásával. Az erő-állóképesség fejlesztése az egyenes leütés és a sáncolás többszöri és folyamatos végrehajtásával. Mozdulatgyorsaság fejlesztése dobott labdák elérésére törekvéssel különböző kiinduló helyzetből. *Játékok, versengések* *Az* alapérintések tökéletesítése és a játékelemek eredményességének javítása testnevelési játékok, játékos feladatok alkalmazásával. 2:2, 3:3 elleni játék meghatározott érintési módokkal, a tanult érintések beiktatásával. Versengések egyénileg és párokban különböző érintésekkel.	

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A röplabdajáték szabadidőben, szabadtéren, strandon is játszható technikai készletének valamint egyszerűsített játékformáinak elsajátítása Kézilabdázás *Labda nélküli technikai gyakorlatok:* Alapmozgás, indulás, megállás, irányváltoztatások, cseles, megtévesztő mozgások, fordulatok labda nélkül. Lábmunka csiszolása. Indulócselek, le- és visszaforgások. Ütközések. Sáncolás helyben, mozgással talajon és felugrással. Résekre helyezkedés. Esések-tompítások. *Labdás technikai gyakorlatok:* labdavezetés nehezített körülmények között irány- és ritmusváltoztatásokkal. Önszöktetés. Labdás cselek: indulási-átadási lövő cselek. Átadások: test előtti átadások, oldalról és hátulról érkező labda elkapása. Test mögötti átadások. Kapura lövések: talajról különböző lendületszerzés után és felugrásból, passzív, félaktív és aktív védővel szemben. Átlövés felugrással is. Kapura lövések cselezés után. Kapura lövés bedőléssel, bevetődéssel. Ejtés. *Kapusmunka*: helyezkedés, támadás, ill. védekezés esetén. Feladatok gyorsindítás esetén. Indítások megelőzése. Védés kézzel, lábbal. 7 méteres védése. *Taktika:* Egyéni taktika - betörések labda nélkül és labdával. A kapus átívelése. Kitámadás, halászás, szerelés, elzárás. Csapatrész- és csapattaktika: 1.1; 2:1; 2:2, 3:2, 3:3 elleni játék. Védekezés emberfogással, 6:0-s és 5:1-es területvédekezéssel. Üres helyre helyezkedés. Védőtől való elszakadás. Melléállásos elzárás. Gyors indítások. Lerohanásos támadás rendezetlen védelem ellen. Ötletjáték. Támadásból védekezésbe való gyors visszahelyezkedés. *Képességfejlesztés* A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző feladatokkal, gyakorlatokkal, a játékelemek intenzív gyakorlásával; mérkőzések játszásával. A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat végrehajtásokkal. A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és a fittség szervi megalapozásához. *Játékok, versengések* A kézilabdázás technikai, taktikai készletének tökéletesítése, valamint a játékelemek begyakorlása játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazásával. Célba dobó versenyek; kézilabdajáték a szabályok fokozatos bővítésével. Részvétel az iskolai bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése. *Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés* Baleset-megelőzés a kézilabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. A kézilabdázás megszerettetésével és a	

játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése. A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között végzett játéktevékenységgel. Labdarúgás *Labdás technikai gyakorlatok:* labdavezetések mindkét lábbal, külső és belső csüddel, különböző alakzatban. Labdahúzogatás, -görgetés haladás közben, fordulatokkal. Átadások (passzolások), átvételek mindkét lábbal. Átadások laposan mozgás közben, ívelten növekvő távolságra, irányváltoztatással. Átvételek ívelt labdával. Labdalevétel: talppal, belsővel, külső csüddel, combbal, mellel. Levegőből érkező labda átvétele belsővel. Labda toppolás. Rúgások: belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával, különböző irányból érkező labdával. Dekázás: haladással, irányváltoztatással. Dekázás csoportosan csak lábbal, csak fejjel. Fejelés: előre, oldalra, különböző irányból érkező labdával. Fejelés felugrással. Cselezés: testcsel, labdavezetésből labda elhúzása oldalra, labdaátvétel testcsellel. Átadócsel, rúgócsel, rálépéssel, hátra húzással. Szerelés: alapszerelés-megelőző szerelés, labdaátvétel megakadályozása. Helyezkedés a támadó és a kapu közé, a labda elrúgása. Egyéb feladatok: partdobás szabályosan. *Kapusmunka*: guruló- és ívelt labda megfogása, kigurítás, kirúgás állított, lepattintott labdával, helyezkedés, erős lövés megfogása, lábbal védés, kidobás. *Taktikai gyakorlatok*: Gyors támadásba felfejlődés és visszarendeződés. „Poszt” vagy „udvaros” gyakorlás. Helyezkedés. Emberfogás poszt szerint. Támadásban a védőtől való elszakadás, üres helyre helyezkedés. Váltás védelemben. A támadások súlypontjának változtatása rövid és hosszú átadásokkal. Egyből játék. 4:2 elleni játék. *Képességfejlesztés* A motoros képességek fejlesztése a labdarúgás technikai készletének variálásával, intenzív, nehezített körülmények közötti nagyobb ismétlésszámban történő végrehajtásával. A komplex képességfejlesztést szolgálja a technikai elemek sajátos ritmusának-dinamikájának kialakítása, valamint azok változatos, egyre bonyolultabb feltételek (idő, pontosság, összjátékkényszer, ellenféljelenlét stb.) mellett történő gyakorlása. A szervezet edzettségének, fittségének növelése a szabadtéren, különböző évszakokban és időjárási viszonyok közötti gyakorlással, mérkőzések játszásával. *Játékok, versengések* A labdarúgás játékelemeinek elsajátítását és rögzítését segítő játékos feladatok, testnevelési játékok. Cserefoci. Lábtenisz meghatározott szabályokkal. Vonal foci. Játék 1 kapura 2 labdával. 2:1 elleni játék. Labdavezető, dekázó, célba rúgó és fejelő versenyek egyénileg és csoportosan. Kispályás labdarúgó mérkőzések. Részvétel az iskolai	

kispályás bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése. *Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés* Baleset-megelőzés az évszakhoz, az időjáráshoz alkalmazkodó sportág-specifikus bemelegítés-gyakorlataival, és a technikai- taktikai játékelemek szabályos és sportszerű végrehajtásával. A labdarúgásban különösen igénybe vett izmok erősítésének és nyújtásának elvei és gyakorlatai a sérülések, károsodások prevenciója érdekében. A szervek-szervrendszerek működésének fejlesztése a szabadtéren, különböző évszakokban és időjárási viszonyok között végzett sportág-specifikus motoros cselekvésekkel. Az élményszerű játékkal és a sokoldalú játéktudással a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A sportjátékokban a kibővített játékelem-repertoár technikai végrehajtására, a hibajavításra, a taktikai megoldásokra és hozzájuk kapcsolódó játékszabályokra vonatkozó ismeretek. A játék kiteljesítését szolgáló egyéni- és csapattaktikai ismeretek. A sportjátékszabályok körének bővítése és a képzettséghez igazodó játékvezetési ismeretek. A specifikus sportjátéktudás elsajátításához szükséges motoros képességek és alapvető fejlesztési módszerek. A csapatjátékok szerepe az együttműködés, a társas készségek kialakításában, a közösségi sikerek átélésének lehetőségeiben. A sportszerűség, a fair play és a szabálykövető magatartás fontossága a sportjátékokban. A sportolói és a szurkolói magatartás pozitív és negatív vonásai, a sporteseményekhez kapcsolódó durvaságok, az agresszió helyes értelmezése. A sportjátékok kiemelkedő magyar bázisai, nemzetközi sikerei. A világ élenjáró nemzetei a sportjátékokban. A sportjátékok rekreációs célú felhasználási lehetőségei és szerepe az egészséges életmód kialakításában. A sportjátékokkal kapcsolatos balesetvédelmi és elsősegély-nyújtási ismeretek.	

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	„Félaktív”, aktív védő, dobócsel, indulócsel, önpassz, lepattanó labda, ráfordulás, befutás, páros lefutás, hármas-nyolcas, 1:1, 2:1, 3:2. elleni játék, létszámfölényes helyzet. Adogató, felső egyenes nyitás, egyenes leütés, feladás, sáncolás, támadási alapformák, ütés-sáncolás fedezése, 1:1, 2:2 elleni játék. Ütközések, sáncolás, résekre helyezkedés, esés-tompítás, önszöktetés, átlövés, bevetődéses-bedőléses lövés, ejtés, betörés, gyorsindítás, kitámadás, halászás, elzárás, lerohanás. Átadócsel, rúgócsel, labda toppolás, emberfogás, védőtől való elszakadás, üres helyre helyezkedés, egyből játék, partdobás, sportágspecifikus bemelegítés, deviancia.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Atlétikai jellegű feladatok	Órakeret 30/29óra
Előzetes tudás	A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatokban jártasság. A rajtok mozgáselemeinek végrehajtása az indítás jeleknek megfelelően. A futómozgás technikájának alkalmazása a vágta, illetve a tartósfutásban. Tapasztalat a nekifutás távolságának és sebességének megválasztásában. Kislabdahajítás. A kar- és láblendítés szerepe az el- és felugrások eredményességében. Az atlétikai versenyek lényeges szabályai. Szervezési feladatok vállalása a tanórai versenyek lebonyolításában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása. Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő elsajátítása és a versenyszabályoknak megfelelő alkalmazása. Az atlétika versenyszámainak eredményes tanulását és a teljesítmények javulását megalapozó motoros képességekben mérhető fejlődés elérése. A vágta-, a tartós-, valamint a váltófutás technikájának a mozgásmintához közelítő bemutatása. Ugrásoknál az optimális nekifutás, valamint az erőteljes kar- és láblendítés kialakítása. A hajításnál, lökésnél a lendületszerzés és kidobás összekapcsolása. Az ugrásoknál és a dobásoknál érvényesülő alapvető fizikai törvényszerűségek ismerete. A futás, a kocogás élettani jelentőségének ismerete. Az érdeklődés cselekvésekben történő kinyilvánítása az atlétikai mozgások, valamint a sportolás és a rendszeres testedzés iránt.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG Futások, rajtok A korábban tanult rajtformák (álló- és térdelőrajt) gyakorlása. Térdelőrajt rajtgépről. Rajtversenyek állórajttal, térdelőrajttal 15-20 m-es távon. Repülő és fokozó futások. Gyorsfutások játékosan és versenyek alkalmazásával 30-60 m-es távon. Iramfutás, tempófutás a táv fokozatos növelésével. Váltófutás váltózónában, egyenesben, játékosan és versenyszerűen, egykezes váltással. Tartós futás a táv és az intenzitás növelésével. Futás feladatokkal, akadályokkal, átfutás akadályok felett. Futóiskolai gyakorlatok. Szökdelések, ugrások Szökdelő és ugróiskolai gyakorlatok. Sorozat el- és felugrások. Helyből távolugrás. Távolugrás guggoló vagy lépő technikával. A nekifutás, az elugrás és a talajérés iskolázása (elugró sávból). Magasugrás átlépő és guruló technikával. A nekifutás és a felugrás iskolázása. Dobások	*Ének-zene:* ritmusgyakorlatok, ritmusok. *Biológia-egészségtan:* energianyerés, szénhidrátok, zsírok, állóképesség, erő, gyorsaság. *Informatika:* táblázatok, grafikonok. *Földrajz:* térképismeret.

Dobóiskolai gyakorlatok. Dobások, lökések különböző kiinduló helyzetből tömött- és füles labdával, célba is. Vetésfüles labdával zónába vagy célba, egy és két kézzel (jobb és bal kézzel). Kislabdahajítás helyből, nekifutással hármas és ötös lépésritmusból. Kislabdahajítás célba. Súlylökés helyből és becsúszással (jobb és bal kézzel is). Vetés füles labdával távolba és célba, egy és két kézzel. Vetés tömött labdával, két kézzel két oldalra. Vetések negyed- és egész fordulattal, a pördület iskolázása. Képességfejlesztés Az ideg-izom kapcsolat fejlesztése futóiskolai gyakorlatokkal. A reakció- és a vágtagyorsaság fejlesztése rajtokkal és vágtafutásokkal. Az idő- és tempóérzék fejlesztése iram- és tempófutásokkal. Gyorskoordinációs képességek fejlesztése különböző sebességgel végzett futásokkal. Az aerob állóképesség fejlesztése növekvő intenzitású tartós futással. Az ugrásokhoz szükséges gyorserő fejlesztése szökdelő és ugróiskolai gyakorlatokkal, valamint sorozat el- és felugrásokkal. A dobóerő és dobóügyesség fejlesztés tömött- és füles labda dobásokkal. Játékok, versengések Az atlétikai versenyszámok eredményes elsajátítását és az azokban elérhető teljesítmény fokozását elősegítő adekvát játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazása, versenyszerűen is. Az atlétikai versenyszámokban lebonyolított versenyek. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Az atlétikai mozgások cselekvésmintáinak optimalizálása növeli a mindennapi cselekvések és feladathelyzetek biztonságos megoldását. Az életkori periódushoz igazodó arányos és harmonikus erőfejlesztés elősegíti az atlétikus versenyszámok eredményes elsajátítását és rögzíti a biomechanikailag helyes testtartást. A futások különböző formáinak és különböző terepen történő végzése cselekvésmintát szolgáltatnak a szabadidőben és különböző terepen végzett tartós futások, kocogások számára. Levezetés, a szervezet lecsillapítása. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A rajtolás sikerében kiemelt szerepet játszó indulás utáni fokozatosan növekvő és gyorsuló lépések, a lábak és a karok aktív munkájának tudatosítása. Az ugrásoknál és a dobásoknál érvényesülő alapvető fizikai törvényszerűségek. Az „aktív elugrás” értelmezése. Az ugrások és dobások eredményes elsajátításához szükséges erőfajták, információk a passzív mozgatórendszer megterhelését, károsodását okozó erőedzésekről. A mozgáskoordináció szerepének tudatosítása az állóképességi és gyorsasági teljesítményekben. Az akarati tényezők szerepe az állóképességet igénylő teljesítményekben	

Alapvető ismeretek a terhelési összetevőkről. Ismeretek a tartós terhelések hatásáról a keringési rendszerre, a szervek és szervrendszerek szabályozására, működésük gazdaságosságára és a tanulásban érvényesülő teljesítőképességre. Az atlétikai képzéssel pozitív magatartásbeli tulajdonságok fejlesztése.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Változóna, egykezes váltás, magasugrás guruló technikával, hármas-ötös lépésritmus, vetés, ideg-izom kapcsolat, reagáló-gyorsaság, vágtagyorsaság, aktív és passzív mozgatórendszer, terhelési összetevő.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Torna jellegű feladatok**	**Órakeret 28/20 óra**
Előzetes tudás	A testtömeg uralása szükséges segítségadás mellett. A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása. Kötélmászás a képességnek megfelelő magasságig. Egyensúlygyakorlatok a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett. Az aerobik alaplépésekből 2–4 ütemű gyakorlat, egyszerű kartartásokkal és kargyakorlatokkal zenére is. A ritmikus sportgimnasztika egyszerű tartásos és mozgásos gyakorlatelemei. Technikailag helyes járások, ritmizált lépések, futások és szökdelések. Hibajavítás. Balesetvédelem. Segítségnyújtás a társaknak.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tornajellegű gyakorlatok végrehajtásánál igényesség a helyes testtartás kialakítására, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának megteremtésére. Talajon, gerendán, valamint gyűrűn összefüggő gyakorlatok önálló összeállítása, összekötő elemek alkalmazásával. A szekrény- és a támaszugrások biztonságos végrehajtása, a képességnek megfelelő magasságon. Az aerobik gyakorlatok végrehajtásában kreativitásra és igényes kivitelezésre törekvés. Az aerobik gyakorlatok zenével összhangban történő végrehajtása. A figyelemkoncentráció, az önkontroll és a kitartó képesség fejlődése. Önállóság, együttműködés és segítségnyújtás a torna jellegű gyakorlatok végrehajtásában.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG Torna (talajtorna, szertorna)	*Fizika:* az egyszerű gépek működési

A talajtorna és legalább egy tornaszer választása kötelező. *Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok, támaszugrások*:Támlázások előre, hátra, oldalra, mellső, hátsó fekvőtámaszban haladással is. Mellső és mély fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás. Akadályok leküzdése támaszfeladatokkal.Gurulóátfordulások előre, hátra, különböző kiinduló helyzetből különböző befejező helyzetbe. Gurulóátfordulások sorozatban. Fejállás különböző kiinduló helyzetből, különböző lábtartással és lábmozgással. Mellső mérlegállás. Fellendülés kézállásba bordásfalnál, segítséggel és segítség nélkül. Fellendülés futólagos kézállásba, gurulás előre. Repülő-guruló átfordulás néhány lépés nekifutásból (fiúknak). Kézen átfordulás oldalra, mindkét irányba megközelítően nyújtott testtel. Összefüggő talajgyakorlat. Csúsztatás nyújtott ülésből hasonfekvésbe és vissza (lányoknak). Vetődés mellső fekvőtámaszból nyújtott ülésbe (fiúknak). Ugrószekrény széltében (lányoknak: 3–4 rész, fiúknak: 4–5 rész): guggolóátugrás. Ugrószekrény hosszában (lányoknak: 3–4 rész, fiúknak 4-5 rész): gurulóátfordulás a szekrényen talajról elugrással; felguggolás, leterpesztés. *Függésgyakorlatok:* Akadályok leküzdése függésfeladatokkal.Mászás kötélen/rúdon. Függeszkedési kísérletek bordásfalon felfelé és lefelé. Vándormászás. Függeszkedési kísérletek kötélen (fiúknak). Magas *g*yűrű (fiúknak): alaplendület; zsugorlefüggés; lendület előre zsugorlefüggésbe; zsugorlefüggésből ereszkedés hátsó lefüggésbe; homorított leugrás hátra, lendületből. Érintő magas gyűrű (lányoknak): lendületek előre-hátra; fellendülés lebegő függésbe; zsugorlefüggés; ereszkedés hátsó függésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás. *Egyensúlyozó gyakorlatok*: Magas gerendán, ferdén elhelyezett padon: természetes és utánzó járások, futások, fordulatok. 1 m-es gerenda (lányoknak): Járások előre, hátra, oldalt különböző kartartásokkal. Érintőjárás; hármas lépés. Járás guggolásban. Mérlegállás. Függőleges repülés különböző kiinduló helyzetből. Aerobik(lányoknak, fiúknak) Alaplépések, lépéskombinációk irányváltoztatással, forgással és karmunkával; komplett gyakorlatlánc (koreográfia); zenére történő duplázás; aszimmetrikus koreográfia. Ugrókötélgyakorlatok(lányoknak, fiúknak) *Lengetések:* oldalt lengetés; elől lengetés; fent lengetés; „fűnyíró”; 8-as figura. *Kötéláthajtások*: egy, illetve páros lábon szökdeléssel, előre és hátra kötélhajtással állóhelyben és haladással; futás mindkét láb alatt történő áthajtással; helyben futás a joggoláshoz hasonló lábmunkával. *Kombinációk:* oldalt lengetés egyik oldalra, majd páros lábon szökdelés közben kötéláthatás előre, ezt követően oldalt lengetés másik oldalra; ugyanez hátra kötélhatással.	törvényszerűségei, forgatónyomaték, egyensúly, reakcióerő, hatásidő*;* egyensúly, tömegközéppont. *Biológia-egészségtan:* egyensúlyérzékelés, izomérzékelés. *Ének-zene:* ritmus és tempó.

Fordulatok: 2x180° fordulat (egy oldallengetés közben 180° fordulat, majd kötélhajtás hátra a láb alatt, ezután a második 180° fordulat majd kötélhatás előre a láb alatt. Képességfejlesztés Koordinációs képességek komplex fejlesztése talajgyakorlati és gyűrűn végezhető elemek kombinált végrehajtásával, valamint az ugrószekrény alkalmazásával (téri tájékozódó-mozgásátállítódás képesség, ritmusérzék). A statikus és dinamikus egyensúly-érzékelés fejlesztése gerendán végezhető gyakorlatokkal, illetve azok variálásával. A váll, a kar és törzs erejének erősítése támaszhelyzetben és függésben végzett gyakorlatokkal. Zenére, állásban és talajon saját testsúllyal végezhető gyakorlatok a főbb izomcsoportok erősítése céljából (térdfeszítő, -hajlító, csípőfeszítők, -hajlítók, törzsfeszítő, -hajlító, könyökízület-feszítők, -hajlítók). Erősítő és statikus nyújtó hatású gyakorlatok variálása. Játékok, versengések Célszerű testnevelési játékok a tornaszerek (gerenda, ugrószekrény, zsámolyok) felhasználásával is. Játékos feladatok, ugrókötéllel, kötélhajtással, hullámzó kör, hullámzó vonal. Összefüggő talajgyakorlat (fiúk-lányok), valamint gerendagyakorlat (lányok) önálló összeállítása, bemutatása összekötő elemek felhasználásával, a társak pontozásával. Tehetséggondozás a torna, az aerobik és ugrókötél sportágakban tehetségesekkel különböző versenyeken való részvétellel, tehetségirányítás a versenysportba. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Az egészséges testi fejlődés elősegítése a tornajellegű feladatmegoldásokkal és az aerob munkavégzéssel. A test izmainak arányos fejlesztése, a biomechanikailag helyes testtartás, a gerinc izomegyensúlyának elősegítése a különböző támaszban és függésben végzett gyakorlatokkal, az erő- és nyújtó gyakorlatok összhangjának megteremtésével. A tornajellegű feladatmegoldásokkal a cselekvésbiztonság növelése, áttételesen a mindennapok biztonságos cselekvéseinek elősegítése. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A tornajellegű feladatmegoldásokhoz tartozó sportágak koncentrikusan bővülő szaknyelvi ismeretei. A sportágspecifikus önálló és bemelegítés szempontjai. Az erősítő és nyújtó hatású gyakorlatok alapvető anatómiai és élettani ismeretei. A mozgáshibákkal kapcsolatos ismeretek bővítése, a technikáról alkotott mozgáskép pontosításához és az önkontroll elősegítéséhez.	

A funkcionális és célzatos erőfejlesztő gyakorlatok kiválasztásának és végrehajtásának alapismeretei. A zenei és az esztétikai kivitelezésre vonatkozó ismeretek. Az életkor szenzitív szakaszai és értelmezésük alapismeretei. A tornajellegű gyakorlatokkal kapcsolatos versenyrendezés és -lebonyolítás kérdései. A feladat-végrehajtások során az egymásnak nyújtott segítségnyújtás és -biztosítás módjainak verbális és gyakorlati ismeretei. Az egészséges életmód összetevői közül a rendszeres testmozgás és táplálkozás összefüggéseire vonatkozó ismeretek.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Futólagos kézállás, repülő guruló átfordulás, csúsztatás, vetődés, guggolóátugrás, vándormászás, homorított leugrás, aszimmetrikus koreográfia, ugrókötél-gyakorlat, statikus és dinamikus egyensúlyérzékelés, statikus nyújtás, szenzitív életkori szakasz.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Alternatív környezetben űzhető sportok**	**Órakeret 28/19 óra**
Előzetes tudás	Az alternatív környezetben űzhető sportágak alaptechnikái. A tanult sportágak űzéséhez szükséges eszközök biztonságos használata. A természeti és környezeti hatások és a szervezet alkalmazkodó képessége közötti összefüggés ismerete. A természeti környezetben sportok egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályai. A mostoha időjárási feltételek melletti testmozgás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A helyi tárgyi feltételek függvényében választott sportági mozgásokkal a tematika továbbtervezése. A játék- és sportkultúra gazdagodása a szabadidőben szórakozást és a játékélményt nyújtó új sportágak mozgásanyagának megismerésével. Az évszakoknak megfelelő rekreációs célú sportágak és népi hagyományokra épülő sportolási forma elsajátítása. Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek elsajátítása. A szabadban végzett mozgások jelentőségének belátása. A környezettudatosság fontosságának elismerése. A természeti/környezeti hatásokkal szembeni alkalmazkodó, ellenálló képesség növekedése. A verbális és nem verbális kommunikáció fejlődése a testkultúra hagyományos és újszerű mozgásanyagainak elsajátításával. A szabadidőben rekreációs céllal végzett fizikai aktivitás iránti pozitív beállítódás fokozódása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG **A helyi tantervben rögzített választás szerint legalább négy**, az évszaknak megfelelő és a helyi személyi és tárgyi körülményekhez,	*Földrajz:* időjárási ismeretek, tájékozódás, térképhasználat.

feltételekhez igazodó fizikai aktivitás: feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal ; falmászás;. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek. *Egy – a helyi tantervben leírható – lehetséges választás* mintáját képző négy aktivitás mozgásműveltségi anyaga: Tollaslabda Lábmunka. Mély, magas és középmagas *tenyeres* ütések. Megütés - ejtés gyakorlása. Mély - magas és középmagas *fonákütések.* Gyakorlás párokban - továbbá zsinór felett. Labdatartási versenyek körben, oszlopban. Célbaütések tollaslabdával. Játék. ütésgyakorlatok párokban -*emelés, leütés* ütésgyakorlatok párokban -*emelés, leütés* kísérletek. Nyitások nyitásfogadások. Játék párokban zsinór vagy folyosó felett. Páros és egyéni játék. Asztalitenisz (folyosón és szabadban felállított asztalon is gyakorolható) *Előkészítő gyakorlatok:* a játékoknál felsorolt játékos gyakorlatok. *Technikai elemek:* alapállás; ütőtartás; lábmunka; tenyeres hosszú adogatás; tenyeres kontraütés; fonák hosszú adogatás; fonák kontraütés; fonák droppütés; tenyeres droppütés; fonák nyesett adogatás; tenyeres nyesett adogatás; alapszervák. - Mindkét oldali végtag fejlesztése. - Az előző évfolyamoknál használ gyakorlatok fejlesztése, hiba lehetőségek csökkentése. - Speciális ügyesség – fejlesztő gyakorlatok mindkét-oldalú végrehajtásával. Képességfejlesztés Az *asztalitenisz* játékhoz szükséges koordinációs képességek fejlesztése játékos gyakorlatokkal, illetve az alapütések technikájának gyakorlásával. A láb és a kar gyorserejének fejlesztése, különös tekintettel az asztalitenisz sportág igényeire. Labdapattogtatás az ütő tenyeres, illetve fonák oldalán különböző testhelyzetben, állóhelyben és járás közben - ügyesebb és ügyetlenebb kézzel. Ütögetés a falra, illetve párokban - ügyetlenebb kézzel is. Játékos ütögetés, pattogtatás, egyensúlyozás állomásokon, mindkét kéz igénybevételével.Ütögetés az ütő tenyeres és fonák oldalát váltogatva. Szervák célba - versenyszerűen. Rövidített, illetve szabályos játszmák. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Szabadidőben, különböző évszakokban, egyénileg, csapatban, formális és informális kertek között űzhető új testedzési formák megismerése, jártasság szintű elsajátítása. A szervezet edzettségének, ellenálló- ésalkalmazkodó képességének fokozása a természeti és környezeti hatásokkal. Az egészséges életmóddal kapcsolatos	

tudásanyag bővítése, a környezettudatos magatartás formálása. Az új sportági mozgásformák megismerésével a motoros cselekvésbiztonság növelése, technikailag helyes elsajátításukkal a balesetek megelőzése. A technikai gyakorlatok káros kivitelezése következményeinek tudatosításával prevenciós ismeretek átadása. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A pszichomotoros tartalmakhoz tartozó információk az önálló és tudatos tanulás, gyakorlás elősegítésére. A választott aktivitás kellékei, játék- és versenyszabályai. A választott aktivitás helyes kivitelezésével és a testi épségre káros mozdulatokkal kapcsolatos ismeretek. Információk az sporteszközökről, valamint az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözékről Ismeretek a szabadtéren különböző évszakokban és időjárási körülmények között történő sportolás egészségvédő hatásairól. A környezetkímélő magatartás főbb kritériumai. A rekreáció alapértelmezése, életkori sajátosságai és az életen át tartó fizikai aktivitás alapismeretei. Jó hozzáállás a külön böző ütésfajtákhoz. Tudjanak egyéni és pá ros játékot folyamatosan játszani!	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A választott aktivitásoknak megfelelő fogalmak. A közölt minta esetén: előre- és hátrakorcsolyázás, koszorú; tenyeres adogatás, tenyeres kontraütés, fonák adogatás, fonák kontraütés, fonák droppütés, tenyeres droppütés, fonák nyesett adogatás, tenyeres nyesett adogatás, alapszerva, ,diagonál lépés,

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Úszás és úszó jellegű feladatok**	**Órakeret 18/9óra**
Előzetes tudás	Választott úszásnemben készségszintű, egy másikban 150 méteren vízbiztos folyamatos úszás. Intenzív úszásra törekvés rövidtávon. Fejesugrás végrehajtása és folyamatos taposás a mélyvízben. Az úszással összefüggő balesetvédelmi utasítások, valamint az uszoda, fürdő viselkedési szabályainak betartása. Ismeretek az úszástudás, a vízbiztonság szerepéről az egészség megőrzésében és az életvédelemben. A külső visszajelzés információinak elfogadása és hasznosítása a különböző úszásnemek gyakorlásánál.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Távolságban mérhető fejlődés a tanult úszásnemekkel történő úszásban. Az egyéni adottságoknak és a megszerzett képességeknek megfelelő mellúszó technika elsajátítása. A vízből mentés gyakorlatainak bemutatása. Az úszás életvédelmi és életmentési szerepe elméleti és gyakorlati ismereteinek elsajátítása. Felelősségérzet, segítőkészség kinyilvánítása. Érdeklődés megszilárdulása az úszás és a vizes sportok iránt.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az úszásoktatás helyi döntésen alapuló választás. Amennyiben a helyi tantervben nem szerepel, a többi tematikus terület óraszámait az úszás óraszámával meg kell növelni. MOZGÁSMŰVELTSÉG Gyors- és hátúszás A tanult technikák csiszolása, az úszásnem megfelelő ritmusának kialakítása gyors és folyamatos úszással. Folyamatos úszás: választott úszásnemben a táv és az időtartam növelésével; úszás a választott úszásnemben ritmus- és iramváltással. Technikajavító gyakorlatok segédeszközökkel. Mellúszás *Mellúszás kartempó*: gyakorlatok szárazföldön majd derékig érő vízben; karmunka siklás közben; folyamatos úszás karmunkával. *Mellúszás levegővétel*: karmunka levegővétellel, kifújás a víz alatt; belégzés minden második, majd minden kartempóra. *Mellúszás lábtempó*: gyakorlatok a parton/tornapadon; vízben segítéséggel, segítség nélkül; folyamatosan, levegővétellel. *Mellúszás kar- és lábtempó*: 2-4 ciklussal úszás; siklás a ciklusok között. *Mélyvízbe ugrások, taposások*: taposás gyakorlása az időtartam növelésével; különböző feladatokkal; vízbe ugrások; taposó ugrás; fejesugrás különböző testhelyzetből. *Merülések:*merülések feladatokkal; a víz alatti tartózkodás időtartamának növelésével; a medence alján elhelyezett tárgyak felhozatala. *Úszások mélyvízben*: vegyesúszás (mell-, hát-, gyorsúszás) mélyvízben 50–200 m-en. *Rajtok, fordulók.* *Vízből mentés-életmentés*: lebegések; úszás csak karral, vagy csak lábbal; úszás egyik, vagy mindkét karral a víz alatt; társ kimentése egyszerű mentési módokon. Vizes sportok *„Vízilabdázás*”: taposógyakorlatok; vízilabdás úszás; gyorsúszások vízilabdás technikával jelzések kerülésével is; vízilabdás úszások labdavezetéssel; labdaátadások párokban; célba dobások. Egyéb vizes sportok: vízi gimnasztika; vízi aerobik.	*Fizika:* közegellenállás, a víz tulajdonságai, felhajtóerő, vízszennyezés. *Biológia-egészségtan:* személyi higiénia, testápolás.

Képességfejlesztés A technikát előkészítő izomfejlesztő gyakorlatok eszközzel és eszköz nélkül. Aerob állóképesség-fejlesztés a tanult úszásnemek ritmusának, dinamikájának kialakításával, folyamatos úszással az úszás távjának növelésével. Az anaerob állóképesség fejlesztése rövid távok többszöri és erőteljes leúszásával. Koordinációs, kondicionális képességek fejlesztése úszástechnikai gyakorlatokkal. Játékok, versengések Fogójátékok különböző úszásnemekkel; búvárjátékok; játékos vízbeugrások; vízilabdázás könnyített szabályokkal; vízi röplabdázás, vízi kosárlabdázás és vízi foci egyezményes szabályokkal. Sor- és váltóversenyek különböző egyéni, páros és csoportos úszófeladatokkal, eszközökkel; merülési versenyek; úszóversenyek különböző távokon; „műugró” versenyek. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A vízi torna, a bemelegítés vizes gyakorlatai. Tartásjavító, prevenciós és rehabilitációs vízi gyakorlatok. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A mellúszás technikai elsajátításával összefüggő alapvető szakkifejezések. Az úszásnál érvényesülő hidrosztatikai és hidrodinamikai törvényszerűségek elemi ismeretei. Ismeretek az úszásról, mint a legszimmetrikusabb és legsokoldalúbb testet igénybe vevő sportágról. A serdülőkorral bekövetkezett alkati változások hatása a vízfekvésre, technikajavító gyakorlatok és egyszerű módszerek. Az anaerob állóképesség fogalma és a fejlesztés alapvető módszerei. A feldolgozásra kerülő vizes sportokkal kapcsolatos technikai és szabályismeretek. A **v**izes sportok balesetvédelmi és játékszabályai. Az úszóversenyekkel kapcsolatos ismeretek körének bővítése. Az úszástudás és a vízbiztonság szerepe az életvédelemben, az egészséges életmódban. Az úszás életvédelmi és életmentési szerepe. Az úszás mint nemtől, életkortól és edzettségi állopottól független fizikai rekreációs lehetőség.	

A magyar úszósport nemzetközi sikerei és kiemelkedő úszóegyéniségei, edzői. Az úszás kiemelkedő nemzetközi képviselői.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mellúszás, vegyesúszás, vízből mentés, életmentés, anaerob állóképesség, vízilabdázás, műugrás, vízi gimnasztika, vízi aerobik, vízi röplabdázás, vízi kosárlabdázás, vízi foci; rehabilitáció.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Önvédelmi és küzdő jellegű feladatok**	**Órakeret 26/21 óra**
Előzetes tudás	Az alapvető önvédelmi fogások és eséstechnikák. Grundbirkózás alaphelyzetek, kitolás és a kihúzás. A test-test elleni küzdelem. Az érzelmek és az agresszió szabályozása. Mások teljesítményének elismerése. A tanult önvédelmi és küzdő jellegű feladatok szabályai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A grundbirkózás további technikájának, szabályainak elsajátítása és gyakorlatban történő alkalmazása. Az önvédelmi módok megismerése és gyakorlatainak kontrollált végrehajtása. Különböző eséstechnikák biztonságos végrehajtása társ közreműködésével is. Leszorításstechnikák és leszorításból történő szabadulások megismerése. Állásküzdelem kialakítása a dzsúdó elsajátított dobásaival. Veszélyes helyzetek, fenyegetettség felismerése, viselkedésminták elsajátítása a fenyegetettség elkerülésére. Segítségkérésre, menekülésre vonatkozó ismeretek elsajátítása. A sportszerű győzni akarás kinyilvánítása. A fájdalomtűrés és az önfegyelem fejlődése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG Önvédelem, önvédelmi fogások Szabadulások fojtásfogásból. Felső egykezes kalapácsütés, egyenes ütés és köríves ütés védése, hárítása. Egyenes rúgás hárítása. Védés után a tanult dobástechnikák alkalmazása (pl. egyenes ütés hárítása oldalra kitéréssel, majd nagy külső horogdobás). Grundbirkózás Emelések és védésük. Mellső, hátsó és oldalemelések különböző fogásokkal (derékfogásból, hónaljfogásból, karlezárással, karfelütéssel stb.). Grundbirkózás szabályai, küzdelmek azonos súlyú partnerekkel. Képességfejlesztés Az önvédelmi és küzdő jellegű feladatok eredményes elsajátításához szükséges kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése természetes mozgásformák és játékos, egyéni és páros képességfejlesztő gyakorlatok alkalmazásával (mászások, kúszások,	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* keleti kultúrák. *Biológia-egészségtan:* izmok, ízületek, anatómiai ismeretek, testi és lelki harmónia.

emelések-hordások, függeszkedések, húzások-tolások, kéziszerrel történő gyakorlatok). Játékok, versengések Az állás és földharc küzdelmet előkészítő páros küzdőjátékok. Földharcjátékok (szőnyegfelület esetén). Állásban végzett játékok. Emeléseket előkészítő páros küzdőjátékok. Mögékerülés, kiemelés páros játékos küzdőgyakorlatai. Állásküzdelmek azonos súlyú partnerekkel a grundbirkózás és a dzsúdó elsajátított elemeinek alkalmazásával. A tehetséges tanulók sportágspecifikus tudásának növelése a diáksportban történő versenyeztetéshez és a sportegyesületbe történő irányításhoz. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A mindennapi cselekvésbiztonság növelése az eséstechnikák és tompítások elsajátításával. Viselkedésminták elsajátítása a veszélyes helyzetek és fenyegetettség elkerülésére. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az oktatásra kerülő gyakorlatok technikailag helyes végrehajtására vonatkozó ismeretek. Átfogó ismeretek a szabálytalan és tilos fogásokról. Az önvédelmi és küzdő jellegű feladatok eredményes végrehajtását befolyásoló alapvető motoros képességek ismeretei és életkorhoz igazított fejlesztés módszerei. A küzdősportok mint a magyar sport nemzetközi sikereinek kiemelkedő képviselője. Szemléletformálás a küzdősportok komplex személyiségfejlesztő értékeinek ismertetésével (motoros, kognitív, szociális és érzelmi akarati tulajdonságok). Mire tanít a dzsúdó? Néhány elv és bölcselet a keleti mesterek tanításaiból. Annak tudatosítása, hogy a küzdőmódokban a szerény, szorgalmas és kitartó emberek találnak védelmi eszközt. A küzdősportok gyakorlásában alapvető elv az egészségi és élettani szabályok megtartásának elve: a gyakorlás és a pihenés helyes aránya, a helyes táplálkozás, a célszerű légzés, a túlerőltetés elkerülése. Az óvatosság, a figyelem és a józan helyzetmegítélés mellett le kell küzdeni az elbizakodottságot, a vigyázatlanságot és a félelmet.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Felső egykezes kalapácsütés, egyenes ütés és köríves ütés, egyenes rúgás, fojtásfogás, leszorítás, nagy külső horogdobás (osotogari), nagy csípődobás (ogoshi).

TÁNC ÉS MOZGÁS

A tánc tanítása a testnevelés órák keretében történik heti egy órában, néptánc pedagógus vezetésével.

Célok

A tánc tanításának elsődleges célja a táncolás, az éneklés és a játék örömének, közösségformáló erejének megélése, képességfejlesztő hatásainak kiaknázása.
Az esetleges produkció létrehozása csak jóval ezek után következő szempont lehet.
A tanuló lehetőség szerint saját szűkebb hazájának néphagyományából kiindulva ismerkedjen a tánc és mozgás világával, fokozatosan bővítve a megismert stílusok körét.
A tánc tanítása komplex művészetpedagógiai tevékenység, amely által a tanuló sajátos kifejezőeszköz birtokába jut, kiegészítve a nyelvi, a zenei és a vizuális kifejezőeszközök tárát.
A tánc a mozgást a művészetek oldaláról ismerteti meg a tanulóval.
A tánc és a zene elválaszthatatlan kapcsolatából adódóan a tánc tanítása különleges zenei élményt is nyújt: a tanuló a mozgás által egész testében érzékeli a kísérő zenét, a zene aktív befogadójává válik.
A néptánctanítás során a tanuló számos olyan népdalt ismer meg, amely kiegészíti az ének-zene órán tanult dalok tárát, mozgással összhangban énekel, a hangszeres dallamokat is közelebb érzi magához a táncolás által, a népzenét így eredeti funkciójában éli át.
Az ének-zene órán is alkalom nyílik arra, hogy az éneklést vagy zenehallgatást mozgással kapcsolják össze, megfelelő képesítésű pedagógus vezetésével.
A néptánc tanítása hatékonyan járul hozzá a magyarságtudat erősítéséhez, ugyanakkor közvetlen tapasztalat és élmény által teszi fogékonnyá a tanulót a szomszéd – esetleg távolabbi – népek hagyományai, kultúrája iránt. Néptánc- és népzene-hagyományunk egy évezred európai műveltségének lenyomatát őrzi, ezért megismerése nemcsak a Kárpát-medencében élő más népek kultúrája iránt teszi fogékonnyá a tanulót, hanem európai művelődéstörténeti összefüggések megértéséhez is hozzásegíti.
Az iskolai tánctanulás bekapcsolódási lehetőséget biztosít a tanuló számára a táncos kulturális életbe: a tánc- és mozgásművészet értő befogadójává, a táncos szórakozás (táncházak, táncos szórakozóhelyek) aktív részesévé formálja.

Fejlesztési feladatok

A tánc tanítása fejleszti a ritmusérzéket, a térérzékelést, a testtartást és a mozgáskoordinációt, amely a mindennapi élet számos területén fontos a tanuló számára. Fejleszti a társas kapcsolatok iránti érzéket: együttműködésre, alkalmazkodásra, a másik nem, a másik személy, a másik csoport elfogadására és megbecsülésére ösztönöz.
A tánc tanítása mint művészetpedagógiai tevékenység, széleskörűen fejleszti a tanuló *esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőképességét,* nemcsak a mozgásművészet, hanem a zene- és színházművészet területén is, melyeknek így értő befogadójává, igényes közönségévé válhat. A művészi mozgással való ismerkedés más területeken is erősíti a tanuló megnyilvánulásainak magabiztosságát.

A táncolás javítja a testtartást, az állóképességet, fejleszti a mozgáskoordinációt, stresszoldó és örömöt adó tevékenység, ezzel fontos eszközévé válik a *testi és lelki egészségre nevelésnek.*

A tánc és a mozgás segíti a tanulót, hogy önmagát helyesen érzékelje, helyezze el térben és időben, vagy éppen társaihoz képest, a csoportos vagy páros táncolás élménye pedig a társakhoz, a másik nemhez való viszony fejlődését szolgálja. Az improvizáció gyakorlása már kezdeti szinten is fejleszti a tanuló kifejezőkészségét, problémamegoldó képességét, növeli önbizalmát. A tánc és mozgás tanítása ezért fontos a *szociális kompetencia, azönismeret és*

társas kultúra fejlesztése szempontjából. A tánc és a hagyományos népi játékok olyan közösségi élményeket nyújtanak a tanulónak, amelyek segítik a kapcsolati rendszerekben adódó szerep megértését, a kooperáció fejlesztését, a szabályok elfogadását, ezzel szolgálják az *állampolgárságra és demokráciára nevelést.*

A helyi kis közösségek, majd a Kárpát-medence további néptánc- és népzenei hagyományainak megismerése élményszerűen erősíti a *szülőföldhöz, hazához való kötődést,* szolgálja a *hazafias nevelést.*

A tánc tanítása ráirányítja a tanulók figyelmét az IKT-eszközökön elérhető értékes, művészi tartalmakra, erősítve ezzel a *médiatudatosságra nevelést.*

A felső tagozatban egyre hangsúlyosabbá válik a puszta utánzást meghaladó önálló, alkotó táncolás.

A kulcskompetenciák fejlesztésében az *önismeret és társas kultúra fejlesztése,* valamint az *erkölcsi nevelés* külön hangsúlyt kap azáltal, hogy a tanuló csoportosan készül bemutatni eddig megszerzett táncos képességeit, valamint részt vesz táncos rendezvény szervezésében. A közös felkészülés és alkotómunka, a közösen elért siker fokozottan fejleszti ezeket a kompetenciákat.

A tanulók értékelése

A tantárgyi sajátosságokból fakadóan a tanulók fejlődésének értékelése a tanár és a tanulói tevékenység folyamatában valósulhat meg.
Az alakító értékelés célja a tanulói munka fejlesztése, segítése és motiválása. Az értékelés a közös játékok során az egyéni tanulói tevékenység megfigyelésén alapul. A tevékenység befejeztével a gyermek fejlesztése, megerősítése érdekében szóbeli formában történik.
Összegző értékelés: A tánctanár egy szakasz lezárása után elemző értékelést szóban és írásos formában is ad. Az értékelése 2. évfolyam év végétől osztályzattal történik. Az érdemjegy legyen motiváló hatású, soha ne a hiányosságokra utaljon, hanem inkább a fejlődést értékelje.
Értékelési szempontok lehetnek (az életkori sajátosságokat figyelembe vevő más – más szinteken):

- az együttműködő- képesség
- értékelés, önértékelés mélysége képessége
- a döntési készség és az abból fakadó következmények felvállalása
- a kreativitás mértéke, aktvitás
- egyéni képességek egy szerep, feladat elvállalásában
- jártasságok és készségek megléte a különféle táncos formák használata során a mozgáskoordináció és ritmuskészség fejlettsége

6. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A tanult motívumok, táncstílusok körének bővítése	Órakeret folyamatos

Előzetes tudás	Az alsó tagozatban megismert táncstílusok és motívumkészlet.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A már megismert táncstílusok és tánctípusok motívumkészletének bővítése, a már ismert motívumok ritmikai és plasztikai pontosítása, finomítása. Újabb táncstílus (ok) vagy tánctípus(ok) megismerése az osztály/csoport képességeit mérlegelve.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A folyamatos, de sokszor új szempontokat hozó ismétlés által a meglévő motívumkészlet ritmikai, plasztikai pontosítása, finomítása. A tanár mozdulatainak puszta követésétől fokozatosan haladás az önálló táncolás felé. Lehetőség szerint közösségi élmények, tapasztalatok szerzése a táncos kulturális élettel kapcsolatban (táncelőadás, táncszínház, táncház közös látogatása, értékelése, a tapasztalatok megbeszélése). Az IKT-eszközök jelentőségének és használatának fokozatos tudatosítása a tánckultúrával kapcsolatban. A magyar néptánc-hagyomány alapvető tánctípusai és a három nagy táncdialektus ismerete, a tanult táncok elhelyezése ebben a rendszerben.	*Testnevelés és sport:* helyes testtartás, mozgáskultúra, mozgásműveltség fejlesztése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tájegység, népcsoport/nép. Táncegyüttes, társulat, táncszínház, táncművész, koreográfus, rendező, elemzés, kritika. Tánctípus, táncdialektus.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Ritmusérzék fejlesztése**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az alsó tagozatban ének-zene, tánc és mozgás, valamint testnevelés órákon szerzett ritmikai képességek és gyakorlat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A ritmusérzék fejlesztése a tánc, az ének és a kísérőzene metrikai-ritmikai egységbe rendezésének érdekében.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Az alsó tagozat ritmusgyakorlatainak folyamatos ismétlése és továbbfejlesztése. Az egyszerűbb gyakorlatok kivitelezése önállóan vagy párban is. Egyszerűbb ritmusképletek augmentálása és diminuálása. A különböző testrészekkel ritmikai párhuzamosságok egyre biztosabb kivitelezése. Próbálkozás ritmikai improvizációval, csoportosan vagy önállóan, kísérletezés saját ritmikai gyakorlatok felépítésével.	*Ének-zene:* nehezebb ritmusképletek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tempó, ütemmutató (metrum), hangsúly, „tá”, „ti”, „tiri” (negyed, nyolcad, tizenhatod), szinkópa, szünet, rögtönzés (improvizáció).

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">A tánchoz kapcsolódó ének-zenei ismeretek</td><td>Órakeret
folyamatos</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Az alsó tagozatban tánc és mozgás, valamint ének-zene órákon szerzett ismeretek és képességek.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">A zene és tánc egységének érzékeltetése, az énekhang javítása, a zenei hallás fejlesztése. Tapasztalatszerzés a zenei kulturális életről a tanult táncokhoz kapcsolódóan. Tapasztalatszerzés az IKT-eszközökről a tanult táncok kísérő zenéjéhez kapcsolódóan.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Ismeretek/fejlesztési követelmények</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="3">A tanult táncokhoz kapcsolódó dalok és az ismert kísérőzenék körének folyamatos bővítése, összekapcsolásuk a megfelelő táncokkal.
A hangszer együttes tagjai funkcióinak ismerete (pl. népi vonós hangszer együttes: dallam, kíséret, kíséretritmus). A kiegészítő hangszerek ismerete (pl. cimbalom, klarinét).
Ismerkedés a vonós együttesen kívüli népi hangszerekkel (pl. duda, furulya, tekerő, citera).
Lehetőség szerint közvetlen tapasztalatszerzés a táncot kísérő zenével kapcsolatban (táncolás élő zenére, táncelőadás, táncszínházi vagy operaelőadás közös megtekintése, megbeszélése). Ismerkedés a tánc és a zene kulturális életben betöltött szerepével és a kettő kapcsolatával.
Az IKT-eszközök jelentőségének fokozatos tudatosítása a zenei kulturális élet szempontjából.</td><td>Ének-zene: egyszerűbb zenei jelenségek (hangsorok, formák, tempójelzések, dinamikai jelzések, artikulációra vonatkozó kifejezések, hangközök).

Informatika: adatkeresés digitális tudásbázis-rendszerben.</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/
fogalmak</td><td colspan="3">Dal, versszak, tempó, IKT-eszköz, zenekar, együttes, prímás, kontrás, nagybőgős.</td></tr>
</table>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Eligazodás a térben**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az alsó tagozatos tánc és mozgás, valamint testnevelés órákon szerzett képességek és ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kezdődő kamaszkorban bizonytalanná váló testtartás és mozgáskoordináció okozta nehézségek ellensúlyozása. A térbeli viszonyok megértése és tudatosítása, a társakhoz való térbeli alkalmazkodás képességének javítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Az alsó tagozat tárgyakorlatainak ismétlése és továbbfejlesztése. A kezdődő kamaszkorban hirtelen megváltozó testarányokhoz való alkalmazkodás, a testtartás és a mozgáskoordináció finomítása élményszerű, örömteli mozgás segítségével. A távolságok, irányok egyre önállóbb érzékelése, ezáltal a kialakítandó térformák egyre önállóbb létrehozása és javítása.		*Testnevelés és sport:* térbeli tudatosság fejlesztése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testrész, irány, kör, sor, ív, kígyóvonal, csigavonal, kapu, fésű, frontirány.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Népi játékok**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az alsó tagozatban tanult népi játékok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók életkorának és az osztály/csoport adottságainak megfelelően kiválasztott hagyományos népi játékok megismerésén túl az önismeret és a társas kultúra, az énekhang és a térérzékelés fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Igény szerint az alsó tagozatban megismert játékok azon részének folyamatos ismétlése, amelyek az 5. és a 6. évfolyamon is örömet jelentenek. Megismerkedés újabb, az életkornak megfelelő játékokkal. A szerepekhez, szabályokhoz való viszony fokozatos elmozdulása a tanári irányítástól az önállóság felé. A játékok adta szituációkban való eligazodás, a problémák megoldása által az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlődése.		*Testnevelés és sport:* gyermekjátékok, népi játékok, hagyományőrző mozgásos tevékenységek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játék, szabály, szerep, csapat, csapatvezető.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Hagyományismeret**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az alsó tagozatos tánc és mozgás, magyar nyelv és irodalom, valamint ének-zene órákon szerzett ismeretek a néphagyományról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hagyományos közösségek kulturális értékeinek megtapasztalása a tanult táncokhoz, dalokhoz, játékokhoz közvetlenül kapcsolódó hagyományokon, szokásokon keresztül. A szülőföldhöz, népcsoporthoz/nemzetiséghez, hazához való kötődés erősítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A táncolás, az éneklés és a játék élményéhez közvetlenül kapcsolódó beszélgetés, vetítés, maguk készítette kiselőadás, esetleg viseleti darabok, használati tárgyak kézbevétele által tapasztalatok szerzése a hagyományos közösségek életével és kulturális értékeivel kapcsolatban. Annak felismerése, hogy ezeknek az értékeknek egy részével ő maga is él, tudatosítja a hagyományos értékek szerepét a mai társadalmi és kulturális életben. Lehetőség szerint közvetlen tapasztalatok szerzése múzeumpedagógus szakember segítségével (pl. kiállítás, múzeum, skanzen).	*Ének-zene:* zenetörténeti és zeneirodalmi alapismeretek (korszakok, kiemelkedő alkotók, stílusok, műfajok). *Magyar nyelv és irodalom:* népköltészet sajátosságai. *Vizuális kultúra:* múzeumok (közgyűjtemények), rendeltetésük, szerepük. *Természetismeret:* a Kárpát-medence nagytájai, néprajzi tájegységek. *Informatika:* információkeresés, internethasználat.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Táncalkalom, táncház, fonó, „játszó”, pár, felkérés, farsang, nagyböjt, húsvét, advent, karácsony, újév, viselet, néprajz, kiállítás, skanzen.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Improvizációs készség fejlesztése**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az alsó tagozat improvizációs gyakorlatai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló, szabad, alkotó mozgás élményének megtapasztalása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A már megismert táncok folyamatainak önálló, kreatív, párral és/vagy társakkal együttműködve történő felépítése, összhangban a kapott kísérő zenével.	*Ének-zene:* generatív jellegű feladatok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rögtönzés (szabad tánc, improvizáció), lépés (motívum), pár vezetése, tájegység, népcsoport/nép.

A fejlesztés várt eredményei az év végén	A tanuló elmélyíti a már megismert táncokkal kapcsolatos ismereteit, tapasztalatait, mozgása pontosabbá, finomabbá, plasztikusabbá válik, képes felszabadultan, önállóan, az esetleges hibák ellenére is magabiztosan felépíteni táncfolyamatokat. Lehetőség szerint kapcsolatba kerül a táncos és zenei kulturális élettel, tudatosítja az IKT-eszközök kulturális életben betöltött szerepét. Átalakulóban levő testarányaival is képes a helyes testtartásra, teste határainak érzékelésére, mozgáskoordinációjának finomítására. A térformák érzékelésénél és kialakításánál a puszta utánzást fokozatosan felváltja a tudatosság. A tanuló bővíti a hagyományos közösségek életéről és kultúrájáról szerzett ismereteit, saját tapasztalatain keresztül ismeri fel ezek jelentőségét a mai társadalmi és kulturális életben. Találkozik a hagyományok őrzését, rendszerezését, továbbadását szolgáló intézményekkel.

7. évfolyam

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">A tanult motívumok, táncstílusok körének bővítése</td><td>Órakeret
folyamatos</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Az eddig megismert táncstílusok és motívumkészlet.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">A már megismert táncstílusok és tánctípusok motívumkészletének bővítése, a már ismert motívumok ritmikai és plasztikai pontosítása, finomítása. Újabb táncstílus(ok) vagy tánctípus(ok) megismerése az osztály/csoport képességeit mérlegelve.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Ismeretek/fejlesztési követelmények</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="3">A folyamatos, de sokszor új szempontokat hozó ismétlés által a meglévő motívumkészlet ritmikai, plasztikai pontosítása, finomítása.
A tanár mozdulatainak puszta követésétől fokozatos haladás az önálló táncolás felé.
Lehetőség szerint közösségi élmények, tapasztalatok szerzése a táncos kulturális élettel kapcsolatban (táncelőadás, táncszínház, táncház közös látogatása, értékelése, a tapasztalatok megbeszélése).</td><td>Informatika:
adatbázisokból való információszerzés, a megtalált információ rögzítése, értelmezése és feldolgozása.

Testnevelés és sport:
helyes testtartás, mozgáskultúra, mozgásműveltség fejlesztése.</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/
fogalmak</td><td colspan="3">Tájegység, népcsoport/nép.
Táncegyüttes, társulat, táncszínház, táncművész, koreográfus, rendező, elemzés, kritika.
Tánctípus, új stílusú tánc, régi stílusú tánc, férfitánc, páros tánc, körtáncok, eszközös tánc, táncrend (tánccíklus).</td></tr>
</table>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Ritmusérzék fejlesztése**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az 5 és a 6. évfolyamon ének-zene, tánc és mozgás, valamint testnevelés órákon szerzett ritmikai képességek és gyakorlat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A ritmusérzék fejlesztése a tánc, ének és a kísérőzene metrikai-ritmikai egységbe rendezésének érdekében.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Az eddig megismert ritmusgyakorlatok folyamatos ismétlése és továbbfejlesztése. A gyakorlatok kivitelezése önállóan vagy párban is. Egyszerűbb ritmusképletek augmentálása és diminuálása, a tempó és a dinamika változtatása.	*Ének-zene:* generatív jellegű feladatok. Nehezebb ritmusképletek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tempó, ütemmutató (metrum), hangsúly, „tá”, „ti”, „tiri” (negyed, nyolcad, tizenhatod), szinkópa, szünet, rögtönzés (improvizáció), tempóváltás, dinamika.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A tánchoz kapcsolódó ének-zenei ismeretek**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az 5. és a 6. évfolyamon tánc és mozgás, valamint ének-zene órákon szerzett ismeretek és képességek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	A zene és tánc egységének érzékeltetése, az énekhang javítása, a zenei hallás fejlesztése. Tapasztalatszerzés a zenei kulturális életről a tanult táncokhoz kapcsolódóan. Tapasztalatszerzés az IKT-eszközökről a tanult táncok kísérőzenéjéhez kapcsolódóan.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A tanult táncokhoz kapcsolódó dalok és az ismert kísérőzenék körének folyamatos bővítése, összekapcsolásuk a megfelelő táncokkal. A hangszeregyüttes tagjai, funkcióinak ismerete (pl. népi vonós hangszeregyüttes: dűvő, gyorsdűvő, esztam), az alapvető kíséretritmusok ismerete. Néhány, a vonós együttesen kívüli hangszer ismerete (pl. duda, furulya, tekerő, citera).	*Ének-zene:* egyszerűbb zenei jelenségek (hangsorok, formák, tempójelzések, dinamikai jelzések, artikulációra hangközök). *Informatika:* adatbázisokból való információszerzés, a megtalált információ rögzítése, értelmezése és feldolgozása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dal, versszak, tempó, IKT-eszköz, zenekar, együttes, prímás, kontrás, nagybőgős, dűvő, gyorsdűvő, esztam.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Eligazodás a térben**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az 5. és a 6. évfolyamon tánc és mozgás, valamint testnevelés órákon szerzett képességek és ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kamaszkorban bizonytalanná váló testtartás és mozgáskoordináció okozta nehézségek ellensúlyozása. A térbeli viszonyok megértése és tudatosítása, a társakhoz való térbeli alkalmazkodás képességének javítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Az alsó tagozat térgyakorlatainak ismétlése és továbbfejlesztése. A kamaszkorban hirtelen megváltozó testarányokhoz való alkalmazkodás, a testtartás és a mozgáskoordináció finomítása élményszerű, örömteli mozgás segítségével.	*Testnevelés és sport:* térbeli tudatosság.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testrészek nevei, irányok, kör, sor, ív, kígyóvonal, csigavonal, kapu, fésű, frontirány, átló (diagonál), „cikk-cakk”.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Hagyományismeret**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az 5. és a 6. évfolyamon tánc és mozgás, magyar nyelv és irodalom, valamint ének-zene órákon szerzett ismeretek a néphagyományról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hagyományos közösségek kulturális értékeinek megtapasztalása a tanult táncokhoz, dalokhoz, játékokhoz közvetlenül kapcsolódó hagyományokon, szokásokon keresztül. A szülőföldhöz, népcsoporthoz/nemzetiséghez, hazához való kötődés erősítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A táncolás, az éneklés élményéhez közvetlenül kapcsolódó beszélgetés, vetítés, kiselőadás, esetleg viseleti darabok, használati tárgyak kézbevétele által tapasztalatszerzés a hagyományos közösségek életével és kulturális értékeivel kapcsolatban. Annak felismerése, hogy ezeknek az értékeknek egy részével a tanuló maga is él; a hagyományos értékek szerepének tudatosítása a mai társadalmi és kulturális életben.	*Ének-zene:* zenetörténeti és zeneirodalmi alapismeretek (korszakok, kiemelkedő alkotók, stílusok, műfajok) a befogadói hozzáállás fejlesztését célozva, tágabb közösségi és társadalmi kontextusukban megvilágítva.

	Magyar nyelv és irodalom: a népköltészet sajátosságai. *Vizuális kultúra:* lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességei, viselete és kézműves tevékenysége.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Táncalkalom, táncház, fonó, „játszó”, pár, felkérés, farsang, nagyböjt, húsvét, advent, karácsony, újév, viselet, néprajz, néprajzi kiállítás, skanzen, MTA Zenetudományi Intézet, Magyar Néprajzi Múzeum, Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Hagyományok Háza.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Improvizációs készség fejlesztése**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az eddig megismert táncok és improvizációs gyakorlatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló, szabad, alkotó mozgás élményének megtapasztalása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
A már megismert táncok folyamatainak önálló, kreatív, párral és/vagy társakkal együttműködve történő felépítése, összhangban a kapott kísérő zenével.		*Ének-zene:* generatív jellegű feladatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rögtönzés (szabad tánc, improvizáció), lépés (motívum), pár vezetése, tájegység, népcsoport/nép.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Koreográfia megtanulása és bemutatása**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	A szükséges táncstílus ismerete, a korábbi improvizációs és térgyakorlatok.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közös munka eredményének, sikerének megélése, a fokozott koncentráció és kooperáció elérése, a művészi kifejezőképesség továbbfejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Koreográfia megtanulása és nyilvános (társaknak, szülőknek, vendégeknek) bemutatása. Részvétel az előkészületekben. (Az előadott koreográfia lehet más művészeti ágakat felvonultató műsor vagy táncos-zenés színpadi mű része. A felkészülésnél ekkor kiemelt szempont a tantárgyköziség, a különböző művészeti ágak egységének megtapasztalása.)	*Ének-zene:* a zene keltette gondolatok és érzelmek verbális kifejezése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Koreográfia, koreográfus, rendező, szerep, szereposztás, csoport, szólam, szólista, kar, próba, főpróba, színpadbejárás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Gyűjtőmunka a tanult táncokkal kapcsolatban**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	A tanult táncokkal, a hozzájuk kapcsolódó zenével, hagyományokkal kapcsolatos alapfogalmak, az IKT-eszközök használatának alapjai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	Az önálló alkotómunka örömének megélése, a médiatudatosság fejlesztése, a hagyományismeret bővítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A tanár iránymutatása alapján önálló vagy csoportos anyagkeresés, -gyűjtés és -rendszerezés (szöveg, fénykép, mozgókép, zene) a tanult táncokkal, azok kísérőzenéjével vagy a kapcsolódó hagyományokkal összefüggésben.	*Informatika:* adatbázisokból való információszerzés, a megtalált információ rögzítése, értelmezése és feldolgozása. *Magyar nyelv és irodalom:* könyvtárhasználat.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Könyvtár, múzeum, MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza, multimédiás adatbázis.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Táncház, táncos rendezvény szervezése az iskolában**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közös szervezés, előkészítés, majd a közös mulatság örömének megtapasztalása, a közösség összetartozásának erősítése, a tánc eredeti funkciójában való átélése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Tanári irányítással, társakkal együttműködve részvétel iskolai táncház, táncos rendezvény megszervezésében, lebonyolításában (díszítés, berendezés, plakát/szórólap/meghívó készítése, büfé, ruhatár üzemeltetése). Részvétel a közös táncolásban.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* készülődés ünnepre, tervezés, szervezés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rendezvény, tervezés, szervezés, lebonyolítás.

A fejlesztés várt eredményei az év végén	A tanuló elmélyíti a már megismert táncokkal kapcsolatos ismereteit, tapasztalatait, mozgása pontosabbá, finomabbá, plasztikusabbá válik, képes felszabadultan, önállóan, az esetleges hibák ellenére is magabiztosan felépíteni táncfolyamatokat. Lehetőség szerint kapcsolatba kerül a táncos és zenei kulturális élettel, tudatosítja az IKT-eszközök kulturális életben betöltött szerepét. Átalakulóban levő testarányaival is képes a helyes testtartásra, teste határainak érzékelésére, mozgáskoordinációjának finomítására. A térformák érzékelésénél és kialakításánál a puszta utánzást fokozatosan felváltja a tudatosság. A tanuló átlátja és érti a tanult koreográfia térformáit.

8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A tanult motívumok, táncstílusok körének bővítése**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az eddig megismert táncstílusok és motívumkészlet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A már megismert táncstílusok és tánctípusok motívumkészletének bővítése, a már ismert motívumok ritmikai és plasztikai pontosítása, finomítása. Újabb táncstílus(ok) vagy tánctípus(ok) megismerése az osztály/csoport képességeit mérlegelve.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**

A folyamatos, de sokszor új szempontokat hozó ismétlés által a meglévő motívumkészlet ritmikai, plasztikai pontosítása, finomítása. A tanár mozdulatainak puszta követésétől fokozatos haladás az önálló táncolás felé. Lehetőség szerint közösségi élmények, tapasztalatok szerzése a táncos kulturális élettel kapcsolatban (táncelőadás, táncszínház, táncház közös látogatása, értékelése, a tapasztalatok megbeszélése). Az IKT-eszközök jelentőségének és használatának fokozatos tudatosítása a tánckultúrával kapcsolatban. A három nagy táncdialektus és az alapvető tánctípusok, a régi és új stílus táncfolklorisztikai fogalmának ismerete, a tanult táncok elhelyezése ebben a rendszerben. A földrajzi, történelmi és zenei ismeretek összekapcsolása a táncfolklorisztikai tapasztalatokkal.	*Informatika:* adatbázisokból való információszerzés, a megtalált információ rögzítése, értelmezése és feldolgozása. *Testnevelés és sport:* helyes testtartás, mozgáskultúra, mozgásműveltség fejlesztése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tájegység, népcsoport/nép. Táncegyüttes, társulat, táncszínház, táncművész, koreográfus, rendező, elemzés, kritika. Tánctípus, új stílusú tánc, régi stílusú tánc, férfitánc, páros tánc, körtáncok, eszközös tánc, táncrend (táncciklus).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Ritmusérzék fejlesztése**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az 5. és a 6. évfolyamon ének-zene, tánc és mozgás, valamint testnevelés órákon szerzett ritmikai képességek és gyakorlat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A ritmusérzék fejlesztése a tánc, ének és a kísérőzene metrikai-ritmikai egységbe rendezésének érdekében.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Az eddig megismert ritmusgyakorlatok folyamatos ismétlése és továbbfejlesztése. A gyakorlatok kivitelezése önállóan vagy párban is. Egyszerűbb ritmusképletek augmentálása és diminuálása, a tempó és a dinamika változtatása. A különböző testrészekkel ritmikai párhuzamosságok kivitelezése. Kísérletezés csoportosan vagy önállóan saját ritmikai gyakorlatok felépítésére, az ismert gyakorlatok variálása.	*Ének-zene:* generatív jellegű feladatok. Nehezebb ritmusképletek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tempó, ütemmutató (metrum), hangsúly, „tá”, „ti”, „tiri” (negyed, nyolcad, tizenhatod), szinkópa, szünet, rögtönzés (improvizáció), tempóváltás, dinamika.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A tánchoz kapcsolódó ének-zenei ismeretek**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az 5. és a 6. évfolyamon tánc és mozgás, valamint ének-zene órákon szerzett ismeretek és képességek.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	A zene és tánc egységének érzékeltetése, az énekhang javítása, a zenei hallás fejlesztése. Tapasztalatszerzés a zenei kulturális életről a tanult táncokhoz kapcsolódóan. Tapasztalatszerzés az IKT-eszközökről a tanult táncok kísérőzenéjéhez kapcsolódóan.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A tanult táncokhoz kapcsolódó dalok és az ismert kísérőzenék körének folyamatos bővítése, összekapcsolásuk a megfelelő táncokkal. A hangszeregyüttes tagjai, funkcióinak ismerete (pl. népi vonós hangszeregyüttes: dűvő, gyorsdűvő, esztam), az alapvető kíséretritmusok ismerete. Néhány, a vonós együttesen kívüli hangszer ismerete (pl. duda, furulya, tekerő, citera). Lehetőség szerint közvetlen tapasztalatszerzés a táncot kísérő zenével kapcsolatban (táncolás élő zenére, táncelőadás, táncszínházi vagy operaelőadás közös megtekintése, megbeszélése). Ismerkedés a tánc és a zene kulturális életben betöltött szerepével és a kettő kapcsolatával. Az IKT-eszközök jelentőségének fokozatos tudatosítása a zenei kulturális élet szempontjából.	*Ének-zene:* egyszerűbb zenei jelenségek (hangsorok, formák, tempójelzések, dinamikai jelzések, artikulációra hangközök). *Informatika:* adatbázisokból való információszerzés, a megtalált információ rögzítése, értelmezése és feldolgozása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dal, versszak, tempó, IKT-eszköz, zenekar, együttes, prímás, kontrás, nagybőgős, dűvő, gyorsdűvő, esztam.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Eligazodás a térben**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az 5. és a 6. évfolyamon tánc és mozgás, valamint testnevelés órákon szerzett képességek és ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kamaszkorban bizonytalanná váló testtartás és mozgáskoordináció okozta nehézségek ellensúlyozása. A térbeli viszonyok megértése és tudatosítása, a társakhoz való térbeli alkalmazkodás képességének javítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Az alsó tagozat tárgyakorlatainak ismétlése és továbbfejlesztése. A kamaszkorban hirtelen megváltozó testarányokhoz való alkalmazkodás, a testtartás és a mozgáskoordináció finomítása élményszerű, örömteli mozgás segítségével. A távolságok, irányok önálló érzékelése, a kialakítandó térformák önálló létrehozása és javítása. A tanult koreográfia térformáinak átlátása, megértése.	*Testnevelés és sport:* térbeli tudatosság.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testrészek nevei, irányok, kör, sor, ív, kígyóvonal, csigavonal, kapu, fésű, frontirány, átló (diagonál), „cikk-cakk”.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Hagyományismeret**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az 5. és a 6. évfolyamon tánc és mozgás, magyar nyelv és irodalom, valamint ének-zene órákon szerzett ismeretek a néphagyományról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hagyományos közösségek kulturális értékeinek megtapasztalása a tanult táncokhoz, dalokhoz, játékokhoz közvetlenül kapcsolódó hagyományokon, szokásokon keresztül. A szülőföldhöz, népcsoporthoz/nemzetiséghez, hazához való kötődés erősítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A táncolás, az éneklés élményéhez közvetlenül kapcsolódó beszélgetés, vetítés, kiselőadás, esetleg viseleti darabok, használati tárgyak kézbevétele által tapasztalatszerzés a hagyományos közösségek életével és kulturális értékeivel kapcsolatban. Annak felismerése, hogy ezeknek az értékeknek egy részével a tanuló maga is él; a hagyományos értékek szerepének tudatosítása a mai társadalmi és kulturális életben. Lehetőség szerint közvetlen tapasztalatok szerzése is múzeumpedagógus szakember segítségével (kiállítás, múzeum, skanzen). Megismerkedés a hagyományok gyűjtésével, rendszerezésével és hozzáférhetővé tételével foglalkozó, világviszonylatban is kiemelkedő magyar intézményekkel. Pl. közvetlen tapasztalatok által a magyar néprajztudomány, a magyar tánc- és zenefolklorisztika világszínvonalának felfedezése.	*Ének-zene:* zenetörténeti és zeneirodalmi alapismeretek (korszakok, kiemelkedő alkotók, stílusok, műfajok) a befogadói hozzáállás fejlesztését célozva, tágabb közösségi és társadalmi kontextusukban megvilágítva. *Magyar nyelv és irodalom:* a népköltészet sajátosságai. *Vizuális kultúra:* lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességei, viselete és kézműves tevékenysége.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Táncalkalom, táncház, fonó, „játszó”, pár, felkérés, farsang, nagyböjt, húsvét, advent, karácsony, újév, viselet, néprajz, néprajzi kiállítás, skanzen, MTA Zenetudományi Intézet, Magyar Néprajzi Múzeum, Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Hagyományok Háza.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Improvizációs készség fejlesztése**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az eddig megismert táncok és improvizációs gyakorlatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló, szabad, alkotó mozgás élményének megtapasztalása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
A már megismert táncok folyamatainak önálló, kreatív, párral és/vagy társakkal együttműködve történő felépítése, összhangban a kapott kísérő zenével.		*Ének-zene:* generatív jellegű feladatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rögtönzés (szabad tánc, improvizáció), lépés (motívum), pár vezetése, tájegység, népcsoport/nép.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Koreográfia megtanulása és bemutatása**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	A szükséges táncstílus ismerete, a korábbi improvizációs és térgyakorlatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közös munka eredményének, sikerének megélése, a fokozott koncentráció és kooperáció elérése, a művészi kifejezőképesség továbbfejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Koreográfia megtanulása és nyilvános (társaknak, szülőknek, vendégeknek) bemutatása. Részvétel az előkészületekben. (Az előadott koreográfia lehet más művészeti ágakat felvonultató műsor vagy táncos-zenés színpadi mű része. A felkészülésnél ekkor kiemelt szempont a tantárgyköziség, a különböző művészeti ágak egységének megtapasztalása.)	*Ének-zene:* a zene keltette gondolatok és érzelmek verbális kifejezése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Koreográfia, koreográfus, rendező, szerep, szereposztás, csoport, szólam, szólista, kar, próba, főpróba, színpadbejárás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Gyűjtőmunka a tanult táncokkal kapcsolatban**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	A tanult táncokkal, a hozzájuk kapcsolódó zenével, hagyományokkal kapcsolatos alapfogalmak, az IKT-eszközök használatának alapjai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	Az önálló alkotómunka örömének megélése, a médiatudatosság fejlesztése, a hagyományismeret bővítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A tanár iránymutatása alapján önálló vagy csoportos anyagkeresés, -gyűjtés és -rendszerezés (szöveg, fénykép, mozgókép, zene) a tanult táncokkal, azok kísérőzenéjével vagy a kapcsolódó hagyományokkal összefüggésben.	*Informatika:* adatbázisokból való információszerzés, a megtalált információ rögzítése, értelmezése és feldolgozása. *Magyar nyelv és irodalom:* könyvtárhasználat.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Könyvtár, múzeum, MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza, multimédiás adatbázis.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Táncház, táncos rendezvény szervezése az iskolában**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közös szervezés, előkészítés, majd a közös mulatság örömének megtapasztalása, a közösség összetartozásának erősítése, a tánc eredeti funkciójában való átélése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Tanári irányítással, társakkal együttműködve részvétel iskolai táncház, táncos rendezvény megszervezésében, lebonyolításában (díszítés, berendezés, plakát/szórólap/meghívó készítése, büfé, ruhatár üzemeltetése). Részvétel a közös táncolásban.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* készülődés ünnepre, tervezés, szervezés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rendezvény, tervezés, szervezés, lebonyolítás.

A fejlesztés várt eredményei az év végén	A tanuló elmélyíti a már megismert táncokkal kapcsolatos ismereteit, tapasztalatait, mozgása pontosabbá, finomabbá, plasztikusabbá válik, képes felszabadultan, önállóan, az esetleges hibák ellenére is magabiztosan felépíteni táncfolyamatokat. Lehetőség szerint kapcsolatba kerül a táncos és zenei kulturális élettel, tudatosítja az IKT-eszközök kulturális életben betöltött szerepét. Átalakulóban levő testarányaival is képes a helyes testtartásra, teste határainak érzékelésére, mozgáskoordinációjának finomítására.

	A térformák érzékelésénél és kialakításánál a puszta utánzást fokozatosan felváltja a tudatosság. A tanuló átlátja és érti a tanult koreográfia térformáit. Bővíti a hagyományos közösségek életéről és kultúrájáról szerzett ismereteit, saját tapasztalatain keresztül ismeri fel ezek jelentőségét a mai társadalmi és kulturális életben. Találkozik a hagyományok őrzését, rendszerezését, továbbadását szolgáló intézményekkel. Képes korának és képességeinek megfelelő koreográfia megtanulására és előadására. Képes átélni a közös felkészülés és az elért siker örömét. Képes önállóan vagy társaival közösen anyagot gyűjteni és rendszerezni a tanár által adott szempontok szerint. Tudatosítja az intézmények és a világháló adta lehetőségeket. Megfelelő irányítással, társaival együttműködve részt vesz iskolai táncház, táncos rendezvény előkészítésében és lebonyolításában, átéli a közös munka sikerének örömét.

OSZTÁLYFŐNÖKI

6-8. évfolyam

Célok

A fejlesztési területek – nevelési célok a teljes iskolai nevelési-oktatási folyamat közös értékeit jelenítik meg, így áthatják e pedagógiai folyamatok egészét. E területek – összhangban a kulcskompetenciákban megjelenő ismeretekkel, képességekkel, attitűdökkel – egyesítik a hagyományos értékeket és a XXI. század elején megjelent új társadalmi igényeket.

A Nat-ban megjelenő nevelési célok tematizálják a felsőbb évfolyamokon (5–8. évfolyam) az osztályfőnöki órák témaköreit, ezáltal érvényesülnek a tartalmi szabályozás különböző szintjein és valósulnak meg a köznevelés folyamatában:

A **fejlesztési területek, nevelési célok** intézményi szintű tudatos követése, valamint a hozzájuk rendelt feladatok végrehajtása és végrehajtatása az intézményi pedagógiai kultúra és a színvonalas pedagógiai munka meghatározó fokmérője, a pedagógiai-szakmai ellenőrzés egyik fontos kritériuma.

Az erkölcsi nevelés

A köznevelés alapvető célja a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatának elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük elősegítése. Az erkölcsi nevelés legyen életszerű: készítsen fel az életben elkerülhetetlen értékkonfliktusokra, segítsen választ találni a tanulók erkölcsi és életvezetési problémáira. Az erkölcsi nevelés lehetőséget nyújt az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek különböző megközelítésmódokat felölelő megértésére, megvitatására. Az iskolai közösség élete, tanárainak példamutatása támogatja olyan, a tanulók életében nélkülözhetetlen készségek megalapozását és fejlesztését, mint a kötelességtudat, a mértéktartás, az együttérzés, segítőkészség és a tisztelet. A tanulást elősegítő beállítódások kialakítása – az önfegyelemtől a képzelőtehetségen át intellektuális érdeklődésük felkeltéséig – kihat egész felnőtt életükre, és elősegíti helytállásukat a munka világában is.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait. Tanulmányozzák a jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát. Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni-közösségi tevékenységeket, amelyek az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismeréséhez, megbecsüléséhez vezetnek. Alakuljon ki bennük a közösséghez való tartozás, a hazaszeretet és az a felismerés, hogy szükség esetén Magyarország védelme minden állampolgár kötelessége. Európa a magyarság tágabb hazája, ezért a tanulók, magyarságtudatukat megőrizve, ismerjék meg történelmét, sokszínű kultúráját. Tájékozódjanak az egyetemes emberi civilizáció kiemelkedő eredményeiről, nehézségeiről és az ezeket kezelő nemzetközi együttműködési formákról.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A demokratikus jogállam működésének alapja az állampolgári részvétel, amely erősíti a nemzeti öntudatot és kohéziót, összhangot teremt az egyéni célok és a közjó között. Ezt a cselekvő állampolgári magatartást a törvénytisztelet, az együttélés szabályainak betartása, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, az erőszakmentesség, a méltányosság jellemzi. A közügyekben való részvétel a kreatív, önálló kritikai gondolkodás, az elemzőképesség és a vitakultúra fejlesztését kívánja. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátítását hatékonyan támogatják a tanulók tevékeny részvételére építő tanítás- és tanulásszervezési eljárások.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése

Az önismeret – mint a személyes tapasztalatok és a megszerzett ismeretek tudatosításán alapuló, fejlődő és fejleszthető képesség – a társas kapcsolati kultúra alapja. Elő kell segíteni a tanuló kedvező adottságainak, szellemi és gyakorlati készségeinek kifejezésre jutását és kiművelését. Hozzá kell segíteni, hogy képessé váljék érzelmei hiteles kifejezésére, empátiára és kölcsönös elfogadásra. Ahhoz, hogy az elsajátított tudást és készségeket énképébe be tudja építeni, a tanítás-tanulás egész folyamatában támogatni kell abban, hogy érezze, alakítani tudja fejlődését, sorsát és életpályáját. A megalapozott önismeret hozzájárul a boldog, egészséges és kulturált egyéni és közösségi élethez, mások megértéséhez és tiszteletéhez, a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához.

A családi életre nevelés

A családnak kiemelkedő jelentősége van a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, önismeretének, testi és lelki egészségének, közösségi létének alakításában. Ezért társadalmi elvárásként fogalmazódik meg a nevelési-oktatási intézményeknek a gyermekek nevelésében, az erkölcsi normák közvetítésében, a harmonikus családi minták közvetítésében való fokozott részvétele. A szűkebb és tágabb környezet változásai, az értékrendben jelentkező átrendeződések a családok egy részének működésében bekövetkező zavarok szükségessé teszik a családi életre nevelés beemelését a köznevelés területére. A családi életre való felkészítés segítséget nyújt a gyermekeknek és fiataloknak a felelős párkapcsolatok kialakításában, valamint a családi életükben felmerülő konfliktusok kezelésében. Az iskolának foglalkoznia kell a szexuális kultúra kérdéseivel is.

A testi és lelki egészségre nevelés

Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. A pedagógusok készítsék fel a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, a stresszkezelés módszereinek alkalmazására. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megóvására, gondozására, társas viselkedésük szabályozására, a társas konfliktusok kezelésére. A gyerekek, fiatalok sajátítsák el az egészséges életmód elveit, és – amennyire csak lehet – azok szerint éljenek. Az iskola feladata az is, hogy a családdal együttműködve felkészítse a tanulókat az önállóságra, a betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiénében, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében. A pedagógusok motiválják és segítsék a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A Nat ösztönzi a személyiségfejlesztő nevelést-oktatást, melynek része az akadályozott, hátránnyal élő fiatalok képességeinek fejlődéséhez szükséges feladatok meghatározása. Ez akkor lehet eredményes, ha az intézmények pedagógiai programja, a helyi tanterv külön figyelmet szentel minden tanuló képességbeli és társadalmi különbözőségének. A nevelési-oktatási intézmény alakítsa ki a gyerekekben, fiatalokban a beteg, sérült, fogyatékkal élő emberek iránti együttérző és segítő magatartást. Saját élményű tanuláson keresztül fejlessze ki a tanulókban a szociális érzékenységet és számos olyan képességet (együttműködés, problémamegoldás, önkéntes feladatvállalás és -megvalósítás), amelyek gyakorlása elengedhetetlen a tudatos, felelős állampolgári léthez.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

A felnövekvő nemzedéknek ismernie és becsülnie kell az életformák gazdag változatosságát a természetben és a kultúrában. Meg kell tanulnia, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használja. A nevelés célja, hogy a

természet szeretetén és a környezet ismeretén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá a tanulók számára. Az intézménynek fel kell készítenie őket a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek és jogok gyakorlására. Törekedni kell arra, hogy a tanulók ismerjék meg azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük természeti és társadalmi értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába.

Pályaorientáció
Az iskolának – a tanulók életkorához igazodva és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a munka világáról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket kell biztosítania, amelyek révén a tanulók kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, és képessé válnak hivatásuk megtalálására, foglalkozásuk és pályájuk kiválasztására és a hozzájuk vezető erőfeszítések megtételére.
Ehhez fejleszteni kell bennük a segítéssel, az együttműködéssel, a vezetéssel és a versengéssel kapcsolatos magatartásmódokat és azok kezelését.

Gazdasági és pénzügyi nevelés
A felnövekvő nemzedéknek hasznosítható ismeretekkel kell rendelkeznie a világgazdaság, a nemzetgazdaság, a vállalkozások és a háztartások életét meghatározó gazdasági-pénzügyi intézményekről és folyamatokról. Cél, hogy a tanulók felismerjék saját felelősségüket az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világában és a fogyasztás területén. Tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásrautaltságát.

Médiatudatosságra nevelés
A médiatudatosságra nevelés lehetővé teszi, hogy a tanulók a mediatizált, globális nyilvánosságnak felelős résztvevői legyenek; értsék az új és hagyományos médiumok nyelvét. Az értelmező, kritikai és tevékenybeállítódás kialakítása révén felkészít a demokrácia részvételi kultúrájára és a médiumoktól is befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékelvű megszervezésére, tudatos alakítására. A médiatudatosságra nevelés során a tanulók megismerkednek a média működésével és hatásmechanizmusaival, a média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokkal, a valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezés megkülönböztetésének módjával, valamint e különbségek és az említett médiajellemzők jogi és etikai jelentőségével.

A tanulás tanítása
A tanulás tanítása az iskola alapvető feladata. Minden pedagógus teendője, hogy felkeltse az érdeklődést az iránt, amit tanít, és útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, szerkezetével, hozzáférésével kapcsolatban. Meg kell tanítania, hogyan alkalmazható a megfigyelés és a tervezett kísérlet módszere; hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások; hogyan mozgósíthatók az előzetes ismeretek és tapasztalatok; melyek az egyénre szabott tanulási módszerek; a tanulók csoportban miként működhetnek együtt; hogyan rögzíthetők hívhatók elő pontosan, szó szerint a szövegek, meghatározások, képletek stb. Olyan tudást kell kialakítani, amelyet a tanulók új helyzetekben is képesek alkalmazni a változatok sokoldalú áttekintésével és értékelésével. A tanulás tanításának elengedhetetlen része a tanulás eredményességének, a tanuló testi és szellemi teljesítményeinek lehetőség szerinti növelése és a tudás minőségének értékelése.

Feladatok

Kiemelt fejlesztési feladatok

- Énkép, önismeret, test és lélek egysége,
- Hon- és népismeret,
- Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra, a demokratikus állampolgárság értékei,
- Környezeti nevelés, környezettudatos magatartás, a célszerű gazdálkodás alapjai,
- Információs és kommunikációs kultúra, gazdasági ismeretek, biztonságkultúra,
- Tanulás, időbeosztás, munkaszervezés, pályaorientáció,
- Testi és lelki egészség, személyes higiéné, az egészséget veszélyeztető tényezők és azok kiküszöbölése,
- Felkészülés a felnőtt lét szerepeire, konfliktuskezelés.

Az osztályfőnök nevelő munkája

Az ismeretek, a készségek, a képességek elmélyítése során sokféle nevelő hatás éri a tanulókat. Bármilyen színes és tartalmas is a tanítási órák tananyaga, a szükséges nevelési hatásokat, a tanulók személyiségének sokoldalú fejlesztését csak tervszerűen kialakított nevelési rendszerrel, gondosan egymásra épített nevelési tartalmakkal lehet megvalósítani. A tanulók személyiségfejlődését kibontakoztató pedagógiai folyamatokat, az osztályban érvényesülő nevelési hatásokat az osztályfőnöknek kell összehangolnia.

Az osztályfőnök céltudatosan irányítja az osztályban folyó nevelő-oktató munkát, összehangolja az iskolai és iskolán kívüli nevelési tényezőket, pedagógiai törekvéseket. A tanulókkal közösen tervezi, elemzi, és alakítja az osztály életét, biztosítja annak bekapcsolódását az iskola egészének nevelési rendszerébe. A tanulók közvetlen megismerésére és az osztályközösség arculatának formálására kiváló lehetőségeket kínálnak az iskolai és iskolán kívüli programok.

Az osztályfőnöki munka eredményessége érdekében a pedagógus kapcsolatot tart tanítványai szüleivel, erősíti a családból származó pozitív nevelési hatásokat, megismeri a család viszonyulását az iskolához, a gyermekhez. Az osztályfőnöki munka kritikus pontja a torz családi nevelési minták és szokások ellensúlyozása, a negatív társadalmi hatások kivédése.

Az osztályfőnök nevelő munkáját az iskola pedagógiai programja, a helyi tanterve és a tanmenete alapján végzi.

Tevékenysége három fontos feladatkörre terjed ki:

- ügyviteli (adminisztrációs) teendők ellátása,
- szervezési, koordinációs feladatok végrehajtása,
- közvetlen nevelőmunka.

Ellenőrzés, értékelés

Nem értékelhető számjegyekkel, az értékelés egyetlen lehetséges formája a szöveges értékelés.

A szöveges értékeléssel alapvető elvként a gyakorlatban is érvényesíthető a gyerekek adottságainak, tulajdonságainak, életkori sajátosságainak, érdeklődésének, egyéni fejlődési ütemének, pillanatnyi állapotának figyelembe vétele.
A hangsúly az érés, fejlődés, tanulás folyamatjellegének elfogadásán van. A gyerek önmagához mért fejlődését állítja a középpontba. Az értékelés pillanatnyi állapotot rögzít (nem ítéletet, minősítést tartalmaz), nyitottságot mutat a diák problémái iránt, bizalmat fejez ki fejlődési lehetőségeit illetően.
A tanulók munkáját folyamatosan értékeljük, elsősorban szóban. Feladatonként (tanár tanulót, tanuló tanulót a csoportban, a tanuló önmagát).
Önmagunknak és a gyerekeknek is egyértelműnek kell lenni, hogy melyek az adott feladat jó megoldásának kritériumai. Melyek lesznek ellenőrzéskor az értékelés szempontjai.
Kezdetben adjunk kevesebb szempontot a diákoknak, és amikor hozzászoktak a kritériumrendszerhez, akkor bővítsük a szempontsort.
Csoportmunka során a gyerekek értékeljék egymás és önmaguk munkáját, ne csak bírálják, hanem találjanak meg benne minden értéket.

Az osztályfőnöki órák számának felosztása 6-8. évfolyamon

Évfolyam	**6.**		**7.**		**8.**	
osztályfőnöki	**heti**	**évi**	**heti**	**évi**	**heti**	**évi**
	1 óra	36 óra	1 óra	36 óra	1 óra	36 óra

6. évfolyam

Változás – szabály – rendszer – értékelés – szervezés	9 óra
Ki vagyok én, hol a helyem a közösségben, a családban?	4 óra
Kommunikáció – médiatudatosság	8 óra
Tanuljuk a tanulást	6 óra
Egészséges életmód, környezettudatosság	3 óra
Mi a pályánk?	3 óra
Gazdasági életre nevelés	3 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Változás – szabály – rendszer – értékelés – szervezés**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Értékelés, önértékelés, szabálykövetés, felelősségtudat	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az értékelés, önértékelés fejlesztése. A szabálykövetés fontosságának felismertetése. Az osztály, mint közösség kommunikációs és együttműködési képességének fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Év eleji és évközi adminisztrációs feladatok (tankönyv-, taneszköz-problémák). A nyári szünidő tervezése. Közösségalakítás, formálás. Egymás megismerése élményeken keresztül: pl. nyári élmények, szünidők tervezése. Megbízatások az osztályban feladattudat, önkontroll, önértékelés, mások értékelése. Az egyes osztályban szükséges felelősök újraválasztása. Osztálykirándulás tervezése, szervezéssel kapcsolatos munkák felosztása. Osztálykirándulás – élménykommunikáció. Mit vártam magamtól? Helyes volt-e az elvárásom? A félévi és év végi munka önértékelése. Közösségi munka értékelése. Nyári élmények, kommunikációs gyakorlat, helyzetgyakorlat. Közösségalakítás, formálás. Új ismeretek szerzése a társakról, egymásról való tudás, ismeret bővítése élményeken keresztül: pl. nyári élmények, szünidők tervezése.	Társadalmi normák, az együttélés szabályai családban, iskolában, baráti közösségben. Együttműködési képesség fejlesztése. Az osztálydemokrácia alapjainak szélesítése. Azaz a cselekvő állampolgári magatartás alakítása, a közügyekben való részvétel. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátításának támogatása. Értékelés – Önértékelés. Az elsajátított tudást és készségeket tudja énképébe beépíteni. A tanítás-tanulás egész folyamatában tudjon aktívan részt venni, tudja alakítani fejlődését, sorsát és életpályáját.	*Magyar nyelv:* szóbeli kommunikáció fejlesztése *Etika:* szabálykövetés, szabálytudat, törvény, előírás
Kulcsfogalmak/ fogalmak	szabály, szabálykövetés, közösség, érték, értékelés, önértékelés	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Ki vagyok én, hol a helyem a közösségben, a családban?**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közösség fogalmának értelmezése. A család, mint közösség. Az osztály mint közösség. A barátság fogalmának értelmezése	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Milyen teljesítményt várok önmagamtól a hatodik osztályban? Célkitűzés, önmegvalósítás. Mozgásos önkifejezés. Az osztályközösség: Mi a közösség célja? Kik a közösség tagjai? Milyen normák érvényesek ebben a közösségben? Jellemzés – Önjellemzés Társismeret: Milyennek látok másokat? Mások hogyan látnak engem? Ki vagyok én, hol a helyem a közösségben, a családban? Elő kell segíteni a tanuló kedvező adottságainak, szellemi és gyakorlati készségeinek kifejezésre jutását és kiművelését.	Az önismeret fejlesztése. Hozzá kell segíteni a tanulót, hogy képessé váljék érzelmei hiteles kifejezésére, empátiára és kölcsönös elfogadásra. A szociális érzékenység fejlesztése, a másság elfogadása. Az együttélés szabályrendszere. A családnak jelentősége a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, önismeretének, testi és lelki egészségének, közösségi létének alakításában. Harmonikus családi minták közvetítése.	*Irodalom* A mesék pozitív és negatív szereplői *Drámapedagógia* Kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok *Magyar nyelv:* A testbeszéd értelmezése *Irodalom:* Irodalmi alkotások a felnőtt-gyerek kapcsolat bemutatására *Etika:* a másság elfogadása
Kulcsfogalmak/ fogalmak	énkép, önismeret, társas kapcsolatok, közösség, együttélés szabályrendszere, példakép	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kommunikáció – médiatudatosság**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Kommunikációs zavarok ismeret, feloldása	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elemi kommunikációs szabályok megismertetése. Írásbeli és szóbeli kommunikáció elemei: párbeszéd, vita, leírás A média tudatos kritikai kezelése	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A kommunikációs zavarok. Értelek, nem értelek, félreértelek! Szituációs játékok: kommunikációs zavarok bemutatására. Szövegalkotás. Párbeszéd – Leírás –Vita. Szituációs játékok. Amikor nem unatkozom… A szabadidő hasznos eltöltése: hobbi, szakkör, sportkör stb. Neked tetszett? Kritikus megnyilvánulások könyvvel, filmmel kapcsolatosan. Hírek a tv-ből, rádióból. Ismertessük meg a tanulókat a média működésével és hatásmechanizmusaival, a média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokkal, a valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezés megkülönböztetésének módjával, valamint e különbségek és az említett médiajellemzők jogi és etikai jelentőségével.	A kommunikációs képesség fejlesztése. A beszédhelyzetnek megfelelő, kulturált nyelvi magatartás fejlesztése. Készítsük fel a tanulókat az önállóságra, önálló döntésekre, amelyek a testi és lelki egészségüket is szolgálják, például a szabadidő hasznos eltöltésén keresztül. Médiatudatosságra nevelés Tegyük lehetővé a tanulók számára, hogy a tanulók a mediatizált, globális nyilvánosságnak felelős résztvevői legyenek; értsék az új és hagyományos médiumok nyelvét. Készítsük fel a tanulókat az értelmező, kritikai és tevékenybeállítódás révén a demokrácia részvételi kultúrájára és a médiumoktól is befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékelvű megszervezésére, tudatos alakítására.	*Magyar nyelv:* Aktív részvétel a különféle kommunikációs helyzetekben *Magyar nyelv, Irodalom:* Különböző típusú szövegek értelmezése *Természetismeret* a sport szerepe az egészségmegóvásban *Drámapedagógia* *Etika:* viselkedési normák, pl.: köszönés, megszólítás, bemutatkozás, bemutatás

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikációs szabályok. Írásbeli és szóbeli kommunikáció elemei: párbeszéd, vita, leírás. Médiatudatosság.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Tanuljuk a tanulást**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Különböző tanulási módszerek ismerete. Szövegértő-, szövegalkotó képesség. Együttműködési képesség páros vagy csoportmunkában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jegyzetelési technikák megismerése. Szövegértő-, szövegalkotó képesség fejlesztése. Kérdéskultúra aktiválása, fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Jegyzetelési technikák – Filmkritika. Tartalmi kivonat készítése folyószöveggel, fogalmi háló készítése, gondolati térkép készítése, kulcsszavak kiemelése, cédulázás. Irodalmi szövegekben a meghökkentő cím és szöveg meghökkentése. A szövegkohézió, a szövegegységek ismerete. Szövegfeldolgozás algoritmusainak gyakorlása. Humor az irodalomban A szöveg alapértelmezésén túl a másodlagos jelentésének felismerése. A szövegértő képesség fejlesztése különböző szövegtípusokon keresztül.	Az alkalmazott szövegen keresztül médiatudatos magatartás alakítása. Az információforrások kritikus használatának gyakorlása. Szövegértés írásban, szövegértés szóban. Kérdéskultúra, kérdésértelmezés. Ösztönző, megtámogató problémaszítő, -megoldást elősegítő hozzáállás, gondolkodtató **kérdéskultúra**kialakítása. A kérdésértelmezés, mint szövegértési problematika fejlesztése.	*Magyar nyelv, Irodalom:* A szövegértő képesség fejlesztése különböző típusú szövegeken

Kulcsfogalmak/ fogalmak	szövegértés, szövegalkotás, vázlat, gondolati térkép, jegyzet

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Egészséges életmód – környezettudatosság**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Ember és környezetének kapcsolata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Környezettudatos magatartás alakítása. A szelektív hulladékgyűjtés fontossága. A környezet ismerete és szeretete. A fenntarthatóság fogalmának ismerete.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A környezettudatos magatartás Hívjuk fel a tanulók figyelmét az életformák gazdag változatosságára a természetben és a kultúrában. Tudatosítsuk, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használják. Ismeretterjesztő szöveg a szelektív hulladékgyűjtésről.	Cél, hogy a természet szeretetén és a környezet ismeretén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá a tanulók számára. Törekedni kell arra, hogy a tanulók ismerjék meg azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük természeti és társadalmi értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába.	*Természetismeret:* az emberi szervezet működése *Természetismeret:* Környezetvédelem, tájvédelem

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Környezettudatos magatartás. Szelektív hulladékgyűjtés. Fenntarthatóság.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Mi a pályánk?**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Tantárgyak követelményeinek és tartalmának ismerete. Saját képességek felmérése. Szakmákhoz kapcsolódó ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók ismerjék fel, hogy bizonyos tulajdonságaik, akár belső, akár külső alkalmassá vagy alkalmatlanná teszik őket egyes szakmák elsajátítására. A személyiségük, az érdeklődésük legyen befolyásoló tényező a szakmaválasztásban.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Érdeklődési kör. Mely területek, milyen tantárgyak, milyen iskolán kívüli tevékenységek motiválják a tanulókat?	Énkép, önismeret. A magunkról alkotott kép alapján elindulva kapcsolódások keresése az egyes személyiségtulajdonságok és szakmák között.	*Technika, Vizuális kultúra, Ének-zene, Informatika*
Egy szakma bemutatása. Az iskolának – a tanulók életkorához igazodva és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a munka világáról.	Olyan feltételek, tevékenységek biztosítása, amelyek révén a tanulók kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, és képessé válnak hivatásuk megtalálására, foglalkozásuk és pályájuk kiválasztására és a hozzájuk vezető erőfeszítések megtételére.	*Technika, Vizuális kultúra*
Melyik a kedvenc tantárgyam? Kommunikáció – Érvelés. Tudják a tanulók érvekkel alátámasztani, hogy miért az a tantárgy a kedvencük.		
Miben vagyok jó? Hol kell fejlődnöm? Önismereti tréning.		

Kulcsfogalmak/ fogalmak	érdeklődési kör, önértékelés, személyiségjegyek,

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Gazdasági életre nevelés**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Különböző hivatalok ismerete. Mit, hol ügyintézünk? Milyen tevékenységeket, feladatokat lát el a postahivatal? Az internet világában hogyan kommunikálhatunk?	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai		

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Családi kiadások a postán. Ismerjék meg a tanulók és tudják önállóan is használni a posta szolgáltatásait. Tudják, hogy a szolgáltatások is pénzbe kerülnek. Tudjanak a hivatali környezetben megfelelő magatartásmintákat alkalmazni. Saját ügyek intézése: diákigazolvány, szakköri jelentkezés stb. Az internet világa, avagy idő és költséghatékony kommunikációs formák: SMS, e-mail, chat. Ismerjék meg a tanulók az internet nyújtotta kommunikációs lehetőségek előnyeit és hátrányait.	Vállaljanak a tanulók felelősséget, alakítsuk ki bennük az önálló cselekvés igényét. A tanulók tevékeny részvételére építő ügyintézés hatékonyan támogatja a megbízhatóság kialakítását.	*Informatika:* e-mail, chat

Kulcsfogalmak/ fogalmak	

Tanmenetjavaslat tartalmi felosztása

6. évfolyam

VÁLTOZÁS – SZABÁLY – RENDSZER – ÉRTÉKELÉS **3 ÓRA**

1. Nyári élmények, kommunikációs gyakorlat, helyzetgyakorlat
2. Társadalmi normák, az együttélés szabályai családban, iskolában, baráti közösségben
3. Megbízatások az osztályban feladattudat, önkontroll, önértékelés, mások értékelése

KI VAGYOK ÉN, HOL A HELYEM A KÖZÖSSÉGBEN, A CSALÁDBAN? **4 ÓRA**

4-5. Milyen teljesítményt várok önmagamtól a hatodik évfolyamon? Célkitűzés, önmegvalósítás
6-7. Jellemzés – Önjellemzés – Ki vagyok én, hol a helyem a közösségben, a családban?

KOMMUNIKÁCIÓ **8 ÓRA**

8-9. A kommunikációs zavarok (Értelek, nem értelek, félreértelek!) Szituációs játékok: kommunikációs zavarok
10. Neked tetszett? Kritikus megnyilvánulások könyvvel, filmmel kapcsolatosan
11. Amikor nem unatkozom… A szabadidő hasznos eltöltése: hobbi, szakkör, sportkör stb.
12. Hírek a tv-ből, rádióból – Médiatudatosságra nevelés
13. Szövegalkotás. Párbeszéd – Leírás
14-15. Vita – Szituációs játékok

VÁLTOZÁS – SZABÁLY – RENDSZER – ÉRTÉKELÉS **2 ÓRA**

16. Félévi értékelés. Mit vártam magamtól? Helyes volt-e az elvárásom?
17. Osztálykirándulás tervezése, szervezéssel kapcsolatos munkák felosztása

TANULJUK A TANULÁST **6 ÓRA**

18. Irodalmi szövegekben a meghökkentő cím és szöveg
19. Humor az irodalomban
20-21. Jegyzetelési technikák –Filmkritika
22. Szövegértés írásban – Szövegértés szóban
23. Kérdéskultúra, kérdésértelmezés

EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD, KÖRNYEZETTUDATOSSÁG **3 ÓRA**

24-25. Mi a környezettudatos magatartás
26. Ismeretterjesztő szöveg a szelektív hulladékgyűjtésről

MI A PÁLYÁNK? **3 ÓRA**

27. Melyik a kedvenc tantárgyam?
29. Miben vagyok jó? Hol kell fejlődnöm?
29. Egy szakma bemutatása

GAZDASÁGI ÉLETRE NEVELÉS **3 ÓRA**

30. Posta – viselkedés Saját ügyek intézése: diákigazolvány, szakköri jelentkezés stb.
31. SMS, e-mail, chat
32. A gazdaság fogalma

VÁLTOZÁS – SZABÁLY – RENDSZER – ÉRTÉKELÉS **4 ÓRA**

33. Éves munka önértékelése.
34. Éves munka közösségi értékelése
35. Osztálykirándulás – élménykommunikáció
36. A nyári szünidő tervezése.

7. évfolyam

Változás – szabály – rendszer – értékelés – szervezés	9 óra
Ki vagyok én, hol a helyem a közösségben, a családban?	8 óra
Kommunikáció – médiatudatosság	6 óra
Tanuljuk a tanulást- Egészséges életmód, környezettudatosság - Mi a pályánk?	8 óra
Gazdasági életre nevelés	5 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Változás – szabály – rendszer – értékelés – szervezés**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Az iskola szabályrendszerének ismerete. Társakkal való együttműködés: Szervezetek működése, működés szabályozása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az értékelés, önértékelés fejlesztése. A szabálykövetés fontosságának felismertetése. Az osztály, mint közösség kommunikációs és együttműködési képességének fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Év eleji és évközi adminisztrációs feladatok (tankönyv-, taneszköz-problémák). Nyári élmények, kommunikációs gyakorlat, helyzetgyakorlat Közösségalakítás, formálás. Új ismeretek szerzése a társakról, egymásról való tudás, ismeret bővítése élményeken keresztül: pl. nyári élmények, szünidők tervezése. A félévi és év végi munka önértékelése. Közösségi munka értékelése. Félévi bizonyítványterv készítése. Félévi értékelés. Mit vártam magamtól? Helyes volt-e az elvárásom? A tanulók legyenek tevékenyen részesei az osztályközösségnek: Osztálykirándulás tervezése, szervezéssel kapcsolatos munkák felosztása. Mit várunk a tanévtől? Kommunikációs gyakorlatok. Osztálykirándulás – élménykommunikáció. A nyári szünidő tervezése – élménykommunikáció.	Önismeret fejlesztéséhez előkészítő tevékenység. Értékelés – Önértékelés. Az elsajátított tudást és készségeket tudja énképébe beépíteni. A tanítás-tanulás egész folyamatában tudjon aktívan részt venni, tudja alakítani fejlődését, sorsát és életpályáját. Tanulói jogok és kötelességek. DÖK A tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatának elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük elősegítése.	*Magyar nyelv:* szóbeli kommunikáció fejlesztése *Etika:* szabálykövetés, szabálytudat, törvény, előírás

Kulcsfogalmak/ fogalmak	rend, szabály, szabálykövetés, törvény, előírás, értékelés, önértékelés

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Ki vagyok én, hol a helyem a közösségben, a családban?**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Énkép, önismeret, társas kapcsolatok, kapcsolati rendszerekben működő szabályok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az osztály, mint közösség. A barátság fogalmának értelmezése. Magunkról való tudás. Gondolati térkép.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Helyem az osztályban, mint közösségben. Megjelenésünknek, a rólunk alkotott képnek a szerves részét képezik a testbeszédünk, a gesztusaink, a mimikánk. Mindezek fejlesztése, alakítása nagyon fontos a rólunk kialakított kép pozitív attitűdjéhez. Testbeszéd, beszélnek a testrészeink. Mozgásos önkifejezés. Barátságtérkép. Társismeret: Milyennek látok másokat? Mások hogyan látnak engem? Hogyan változtam az elmúlt években: külső és belső tulajdonságok. A felnőttek és én. A felnőttek és gyerekek kapcsolat: a „közös nyelv” kialakítása. A felnőttek tisztelete. Példamutató felnőttek szerepe a tanulók erkölcsi nevelésében, fejlődésében. Ki vagyok én? Elő kell segíteni a tanuló kedvező adottságainak, szellemi és gyakorlati készségeinek kifejezésre jutását és kiművelését.	Az önismeret fejlesztése. Hozzá kell segíteni, hogy képessé váljék érzelmei hiteles kifejezésére, empátiára és kölcsönös elfogadásra. A szociális érzékenység fejlesztése, a másság elfogadása. Az együttélés szabályrendszere. A szülők szerepe a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, önismeretének, testi és lelki egészségének, közösségi létének alakításában. Harmonikus családi minták közvetítése. Énkép és önismeret fejlesztése. A pozitív énkép erősítése, a negatív énkép alakítása pozitív irányba.	*Drámapedagógia* Kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok *Magyar nyelv:* A testbeszéd értelmezése *Irodalom:* Irodalmi alkotások a felnőtt-gyerek kapcsolat bemutatására *Etika:* a másság elfogadása
Kulcsfogalmak/ fogalmak	énkép, önismeret, társas kapcsolatok, közösség,	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kommunikáció – médiatudatosság**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Az elemi kommunikációs szabályok megismertetése. Alapismeretek a kommunikáció tényezőiről: feladó, címzett, üzenet, kód, csatorna.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kommunikáció eszköztárának stabil, helyzetnek megfelelő használata. A kommunikációs tényezők biztos felismerése. Kulturált kommunikációs illemszabályok betartása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Hogyan mondjam? Szituációs játékok: vita, meggyőzés, kérdésfeltevés. Mindennapi kommunikációs helyzeteink: Hogyan ismerkedünk? Szituációs játékok: kommunikációs játékok. Bemutatkozás, bemutatás, beszélgetés**,** szándéknyilvánítás, köszönés, megszólítás tudakozódás stb. páros és csoportmunkában. Új osztálytárs, új tanár, új szomszéd kerül kapcsolatba velünk.	A verbális és nem verbális kommunikáció eszközeinek és kódjainak, a különböző információ-hordozók üzeneteinek megértése és feldolgozása. A beszédhelyzetnek megfelelő, kulturált nyelvi magatartás megismerése, egyénre szabott alkalmazása: tegeződés, magázódás, tetszikelés.	*Magyar nyelv:* Aktív részvétel a különféle kommunikációs helyzetekben *Magyar nyelv:* nyelvi kifejezési formák: tegeződés, magázódás, tetszikelés *Informatika:* e-mail, chat *Drámapedagógia* *Etika:* viselkedési normák, pl.: köszönés, megszólítás, bemutatkozás, bemutatás

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikáció: adó, vevő, csatorna, kód, üzenet. Verbális kommunikáció. Nem verbális kommunikáció. Kommunikációs illemszabályok.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Tanuljuk a tanulást – Egészséges életmód – környezettudatosság – A mi pályánk?**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Szövegértés és szövegalkotás korosztálynak megfelelő szintje. A kiemelés mint jegyzetelési technika. Mi a környezettudatos magatartás?	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szövegértő és szövegalkotó képesség fejlesztése. A kiselőadás készítésének ismérvei, az informatikai tudás beépítése a kiselőadásokba, például ppt. A fejlesztés a környezettudatos magatartást és az egészséges életmódot érintő témákon keresztül történik, fejlesztve ezáltal a szövegértést és a tanulási kompetenciát is. A felvételi helyzet előzetes megteremtése a kiselőadásokkal.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Szövegfeldolgozás algoritmusainak gyakorlása. Szövegértés írásban és szóban A szövegértő képesség fejlesztése különböző szövegtípusokon keresztül. Olyan szempontrendszer kialakítása, amely alapján a tanulók kiselőadásokat tudnak készíteni, és azokat az osztályközösség előtt elő is tudják adni. Az előzetes ismeretek és tapasztalatok mozgósításának módszerei. Egyénre szabott tanulási módszerek. Olyan feltételek, tevékenységek biztosítása, amelyek révén a tanulók kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, és képessé válnak hivatásuk megtalálására, foglalkozásuk és pályájuk kiválasztására, valamint a hozzájuk vezető erőfeszítések megtételére. Kiselőadások készítése prezentációval.	Kiselőadások készítése – szóbeli kommunikáció gyakorlása. Az önértékelés és mások értékelésének fejlesztése. A felvételire való felkészítés olyan helyzetek megteremtésével, ahol a tanulóknak alkalmuk nyílik a vizsgahelyzet megszokására, illetve a magabiztos előadásmód gyakorlására. A prezentáció fogalmának és fajtáinak ismerete. A papíralapú prezentáción túllépve a digitális kompetencia előtérbe helyezése. PowerPoint előadás készítésének mechanizmusa, az ehhez kapcsolódó előadásmód fejlesztése. Csoport- vagy páros munkában az együttműködés szabályainak elsajátítása. Jegyzetelési technikák elsajátítása, lépéseinek gyakorlása különböző típusú hallott vagy leírt szövegeken keresztül: tartalmi kivonat készítése folyószöveggel, fogalmi háló készítése, gondolati térkép készítése, kulcsszavak kiemelése, cédulázás.	*Magyar nyelv, Irodalom:* A szövegértő képesség fejlesztése különböző típusú szövegeken *Magyar nyelv, Irodalom:* A jegyzetelési technikák gyakorlása *Informatika:* *Online szótárok használata*
Kulcsfogalmak/ fogalmak	szövegértés, szövegalkotás, jegyzetelés, kiselőadás PowerPoint	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Gazdasági életre nevelés**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	A pénz fogalma mint fizetőeszköz. Mennyi pénzből lehet a mindennapi élelmiszereket vásárolni? Milyen havi kiadásai vannak egy családnak?	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismerje a pénz fogalmát, legyen tisztában a pénz értékével, hogy mennyi pénzért mi vásárolható meg. Tudjon kalkulálni zsebpénz mértékű összegekkel. Ismerje a család háztartási kiadásait, hogy milyen közüzemi számlákat kell fizetni. Ismerje a takarékosság fogalmát, tudjon megfogalmazni olyan lehetőségeket, amivel spórolhat/tunk.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Költségvetés készítés: a költségvetés részei, tervezés, számítások végzése, megvalósítás, elszámolás.	A saját felelősség felismerése az értékteremtő munkában.	
Pénzvilág és gazdaság osztályszinten projekt 2 órában Az osztálypénz kezelése, a felelősök kijelölése, a felhasználásról demokratikus döntéshozatal. Komplex osztálykirándulási tervek készítése, költségvetéssel, programokkal. Költségvetés tervezés, ajánlatok összehasonlítása, kivitelezéshez előkészítés, foglalások rendezése stb. Pénzvilág és gazdaság osztályszinten projekt megvalósulásának elemzése. Osztálypénz elszámolás, a költségek elszámolása számlák ellenében, elemzés, hogy milyen területeken volt eltérés a tervezett és a megvalósult költségek között. Mi volt az eltérés oka? Osztály szintű karácsonyi ünnepség költségvetésének készítése.	Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásrautaltságát.	Matematika: a pénz vásárlói értéke

Kulcsfogalmak/ fogalmak	pénz, érték, takarékosság

Tanmenetjavaslat tartalmi felosztása

7. évfolyam

VÁLTOZÁS – SZABÁLY – RENDSZER – ÉRTÉKELÉS **3 ÓRA**
1. Nyári élmények, kommunikációs gyakorlat, helyzetgyakorlat
2. Mit várunk a tanévtől? Félévi bizonyítványterv készítése
3. Tanulói jogok és kötelességek DÖK

KI VAGYOK ÉN, HOL A HELYEM A KÖZÖSSÉGBEN, A CSALÁDBAN? **3 ÓRA**
4-5. Helyem az osztályban
6. Hogyan változtam az elmúlt években: külső és belső tulajdonságok

GAZDASÁGI ÉLETRE NEVELÉS **3 ÓRA**
7-8. Pénzvilág és gazdaság osztályszinten – projekt 2 órában
9. Osztály szintű karácsony költségvetésének készítése

TANULJUK A TANULÁST **8 ÓRA**
10-11. Jegyzetelési technikák – projekt 2 órában
12-14. Kiselőadások készítése – a szóbeli kommunikáció gyakorlása
15-17. Kiselőadások készítése prezentációval

VÁLTOZÁS – SZABÁLY – RENDSZER – ÉRTÉKELÉS **2 ÓRA**
18. Félévi értékelés. Mit vártam magamtól? Helyes volt-e az elvárásom?
19. Osztálykirándulás tervezése, szervezéssel kapcsolatos munkák felosztása

KI VAGYOK ÉN, HOL A HELYEM A KÖZÖSSÉGBEN, A CSALÁDBAN? **2 ÓRA**
20. Énkép és önismeret
21. Testbeszéd, beszélnek a testrészeink

KOMMUNIKÁCIÓ **6 ÓRA**
22-23. Hogyan mondjam?
24-27. Szituációs játékok: vita, meggyőzés, kérdésfeltevés

KI VAGYOK ÉN, HOL A HELYEM A KÖZÖSSÉGBEN, A CSALÁDBAN? **3 ÓRA**
28. Barátságtérkép
29-30. A felnőttek és én

GAZDASÁGI ÉLETRE NEVELÉS **2 ÓRA**
31-32. Pénzvilág és gazdaság osztályszinten, a projekt megvalósulásának elemzése

VÁLTOZÁS – SZABÁLY – RENDSZER – ÉRTÉKELÉS **4 ÓRA**
33. Éves munka önértékelése.
34. Éves munka közösségi értékelése
35. Osztálykirándulás – élménykommunikáció
36. A nyári szünidő tervezése.

8. évfolyam

Változás – szabály – rendszer – értékelés – szervezés	6 óra
Kommunikáció – médiatudatosság	3 óra
Mi a pályánk?	18 óra
Egészséges életmód, környezettudatosság	4 óra
Gazdasági életre nevelés	5 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Változás – szabály – rendszer – értékelés – szervezés**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Társakkal való együttműködés: Szervezetek működése, működés szabályozása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az értékelés, önértékelés fejlesztése. Az osztály mint közösség és az egyén kommunikációs, valamint együttműködési képességének fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Év eleji és évközi adminisztrációs feladatok (tankönyv-, taneszköz-problémák). Félévi szöveges önértékelési terv készítése. Félévi értékelés. Mit vártam magamtól? Helyes volt-e az elvárásom? Nyári élmények, kommunikációs gyakorlat, helyzetgyakorlat. Közösségalakítás, formálás. Új ismeretek szerzése a társakról, egymásról való tudás, ismeret bővítése élményeken keresztül: pl. nyári élmények, szünidők tervezése. Mit várunk a tanévtől? Kommunikációs gyakorlatok. Osztálykirándulás – élménykommunikáció A jövőbeni tervek – élménykommunikáció	Önismeret fejlesztéséhez előkészítő tevékenység. Értékelés – Önértékelés A félévi és év végi munka önértékelése. Közösségi munka értékelése. Az elsajátított tudást és készségeket tudja énképébe beépíteni. A tanítás-tanulás egész folyamatában tudjon aktívan részt venni, tudja alakítani fejlődését, sorsát és életpályáját.	*Magyar nyelv:* szóbeli kommunikáció fejlesztése
Kulcsfogalmak/ fogalmak	értékelés, önértékelés, kommunikáció	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kommunikáció – médiatudatosság**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Az internet fogalma, használata. Az etikett fogalma	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az internetnyelv megjelenése mellett az anyanyelv helyes használatának fontosságára nevelés. Az internet szabályrendszerének, normáinak megismertetése a tanulókkal, valamint e terület közösségformáló hatásának ismertetése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Internetnyelv A 20-21. századi vívmányok biztos és kulturált használata mellett az anyanyelvi kultúra megtartásának fontossága. A normakövető helyesírás alkalmazása e-mailezés és chatelés alkalmával. A levél tartalmi és formai elemeinek megőrzése e-mail írásakor.	Etikett, netikett. Az alapvető viselkedési normák kiterjesztése a mindennapi viselkedés területén megjelenő internetes világra is. Tudatosítani kell a tanulókban, hogy a netikett, azaz az internet etikettje, írott és íratlan szabályai is mindenki számára kötelező érvényűek. Az internetes közösségek hagyományos közösségekhez hasonló működésének ismertetése, annak érdekében, hogy tudják a tanulók, ezek a közösségek is kiközösítik azokat a tagokat, akik a szabályrendszerüket nem tartják be.	*Informatika:* e-mail, chat *Magyar nyelv és irodalom:* A levél tartalmi és formai jellemzői *Drámapedagógia* *Etika:* viselkedési normák,

Kulcsfogalmak/ fogalmak	internetnyelv, etikett, netikett, szabályrendszerek

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A mi pályánk?**	**Órakeret 18 óra**
Előzetes tudás	Tehetség fogalma. Szakmák ismerete, Saját adatok ismerete. Illemtani szabályok. Kommunikációs ismeretek. Szövegértés és szövegalkotási képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tehetség jegyeinek felismerése önmagunkon. Szövegértő és szövegalkotó képesség fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Mindenki tehetséges valamiben. Te miben? Felvételi adminisztráció, jelentkezési lapok. Szövegértés gyakorlása a kitöltési útmutató alapján. Az írásbeli felvételi tapasztalatai – kommunikációs gyakorlat. Hogyan készülök a szóbeli felvételire – kommunikációs gyakorlatok. Kiselőadások készítése – szóbeli kommunikáció gyakorlása. Olyan szempontrendszer kialakítása, amely alapján a tanulók kiselőadásokat tudnak készíteni, és azokat az osztályközösség előtt elő is tudják adni. A szóbeli felvételi tapasztalatai– kommunikációs gyakorlatok. Pályaorientáció. Pályaválasztás 4 óra. Ehhez fejleszteni kell bennük a segítéssel, az együttműködéssel, a vezetéssel és a versengéssel kapcsolatos magatartásmódokat és azok kezelését. Hogyan készülök az írásbeli felvételire? A felvételire, való felkészítése a tanulóknak olyan helyzetek megteremtésével, ahol alkalmuk nyílik a vizsgahelyzet megszokására, illetve a magabiztos előadásmód gyakorlására. Az önéletrajz. Az új típusú önéletrajz tartalmi és	A tehetség területeinek megismerése, a saját képességek reális ismerete, annak felismerése miben tud a tanuló kiemelkedőt nyújtani. Megjelenés a felvételin – A divat, amely megmondja ki vagy. Öltözködési és viselkedési normák alakítása. A helyszínnek és időpontnak megfelelő magatartásformák gyakorlása. A tanulók kapjanak átfogó képet a munka világáról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket kell biztosítania számukra, amelyek révén a tanulók kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, és képessé válnak hivatásuk megtalálására, foglalkozásuk és pályájuk kiválasztására és a hozzájuk vezető erőfeszítések megtételére.	*Magyar nyelv, Irodalom:* A szövegértő képesség fejlesztése különböző típusú szövegeken *Informatika:* Online szótárok használata *Magyar nyelv, Irodalom:* Önéletrajz *Magyar nyelv, Irodalom:*

formai követelményei. Az írásban történő bemutatkozás szabályai a papíralapú és online felületen. A kézzel írt önéletrajz küllemének követelményei: olvasható írás, a helyesírás fontossága, áthúzások, satírozások, lefestők mellőzése. Az online felületen küldött önéletrajz kísérőlevelének formai és tartalmi, netikettbeli követelményei.		kiselőadás
Kulcsfogalmak/ fogalmak	szövegértés, szövegalkotás, kiselőadás, illemtan	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Egészséges életmód – Környezettudatosság**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Testi és hormonális változások, valamint azok következményei	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A serdülőkorral együtt járó változások higiéniás kezelésére való felkészítés. A szerelem meghatározása vagy meghatározatlansága	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Hormonok változása, nemi sajátosságok, problémák kezelése. Készítsük fel a tanulókat az önállóságra, a testi higiénében. Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. Szerelem és más dolgok.	A tanulók érzelmi felkészítése a túlfűtött érzelmi megnyilvánulásokra. A másik nem tiszteletére megbecsülésére nevelés. Segítsük a tanulókat, hogy legyenek képesek a lelki egyensúlyuk megóvására, gondozására, társas viselkedésük szabályozására, a társas konfliktusok kezelésére.	*Biológia* Hormonális változások és külső hatásai
Kulcsfogalmak/ fogalmak	hormonális változások, érzelem, szerelem, lelki egyensúly	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Gazdasági életre nevelés**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	A pénz értéke, mint fizetőeszköz. Költségvetés fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismerje a pénz fogalmát, legyen tisztában a pénz értékével, hogy mennyi pénzért lehet utazni, programokat szervezni, szállást foglalni.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Utazás, kirándulásszervezés. Az osztálypénz kezelése, a felelősök kijelölése, a felhasználásról demokratikus döntéshozatal. Komplex osztálykirándulási	Praktikumok: diákok által felvetett gazdasági témák megvitatása, tapasztalatszerzés egymástól. Lássák világosan rövid és hosszú	*Földrajz:* Magyarország nevezetességeinek, természeti kincseinek

tervek készítése, költségvetéssel, programokkal. Költségvetés tervezés, ajánlatok összehasonlítása, kivitelezéshez előkészítés, foglalások rendezése stb. Pénzvilág és gazdaság osztályszinten projekt megvalósulásának elemzése. Osztálypénz elszámolás, a költségek elszámolása számlák ellenében, elemzés, hogy milyen területeken volt eltérés a tervezett és a megvalósult költségek között. Mi volt ennek az oka?	távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásrautaltságát.	ismeret, turisztikai célpontok Informatika: Útvonaltervező, excel-táblázat használata, *Matematika* a pénz vásárlói értéke
Kulcsfogalmak/ fogalmak	pénz, érték, takarékosság, költségvetés,	

Tanmenetjavaslat tartalmi felosztása

8. évfolyam

VÁLTOZÁS – SZABÁLY – RENDSZER – ÉRTÉKELÉS **3 ÓRA**

1. Nyári élmények, kommunikációs gyakorlat, helyzetgyakorlat
2. Mit várunk a tanévtől?
3. Félévi szöveges értékelés készítése

GAZDASÁGI ÉLETRE NEVELÉS **2 ÓRA**

4-5. Utazás kirándulásszervezés

MI A PÁLYÁNK? **11 ÓRA**

6-7. Mindenki tehetséges valamiben. Te miben?
8-11. Pályaorientáció. Pályaválasztás
12. Hogyan készülök az írásbeli felvételire?
13. Az önéletrajz
14-15. Felvételi adminisztráció, jelentkezési lapok
16. Az írásbeli felvételi tapasztalatai

VÁLTOZÁS – SZABÁLY – RENDSZER – ÉRTÉKELÉS **2 ÓRA**

17. Félévi értékelés. Mit vártam magamtól? Helyes volt-e az elvárásom?
18. Osztálykirándulás tervezése, szervezéssel kapcsolatos munkák felosztása

MI A PÁLYÁNK? **6 ÓRA**

19. Hogyan készülök a szóbeli felvételire – kommunikációs gyakorlatok
20-21. A divat, amely megmondja ki vagy

22. Megjelenés a felvételin
23-24. A szóbeli felvételi tapasztalatai

GAZDASÁGI ÉLETRE NEVELÉS **3 ÓRA**
25-26. Utazás kirándulásszervezés
27. Praktikumok

KOMMUNIKÁCIÓ **3 ÓRA**
28. Internetnyelv
29-30. Etikett netikett

EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD, KÖRNYEZETTUDATOSSÁG **4 ÓRA**
31-32. Halló fiúk, halló lányok
33-34. Szerelem és más dolgok

VÁLTOZÁS – SZABÁLY – RENDSZER – ÉRTÉKELÉS **2 ÓRA**
35. Éves munka értékelése
36. A jövőbeni tervek - élménykommunikáció.